ఓమ్.

పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమదాపస్తంబ మహర్షయే నమః

యాజుషాపరప్రయోగానుక్రమణిక.

(బ్రహ్మమేధప్రయోగ సహితము.

ఆహితాగ్ని, అనాహితాగ్ని; యత్యాప ప్రయోగ

స్వరసహిత ధర్మశాస్త్రాది విషయములు గలవు.

ఈగ్రంథము

కీ॥ శే॥ నా తండ్రిగారైన

చల్లా లక్ష్మీనరసింహ శాస్త్రిగారిచే

వ్రాయంబడి వారి జ్యేష్ట కుమారుడైన

సుబ్బరాయశాస్త్రిచే

స్వకీయ

శ్రీలక్ష్మీనరసింహ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రించి ప్రకటింపబడియె

మచిలీపట్టణము.

అష్టమముద్రణము.

1967

వెల రు. 6—50

పోష్టుఖర్చులు ప్రత్యేకము

సంస్కార ప్రయోగ వైషమ్యములు.

1. అహితాగ్నేః బ్రహ్మవిత్త్వే బ్రహ్మమేధ సహిత పితృమేధ అహితాగ్ని సంస్కారః॥
2. అహితాగ్నేః అబ్రహ్మవిత్త్వే పితృమేధసహితఅహితాగ్నిసంస్కారః
3. అనాహితాగ్నేః బ్రహ్మవిత్త్వే బ్రహ్మమేధసహిత పితృమేధసంస్కార
4. అనాహితాగ్నేః అబ్రహ్మవిత్త్వే కేవలపితృమేధ సంస్కారః॥

---

1. అహితాగ్ని బ్రహ్మవేత్తయైనచో బ్రహ్మమేధముతో గూడినపితృమేధము సంస్కారము జరుపవలెను.
2. అహితాగ్ని బ్రహ్మవేత్తగానిచో పితృమేధ సహిత సంస్కారవే జేయవలయును
3. అహితాగ్ని కానివారు బ్రహ్మవేత్తయైనచో బ్రహ్మమేధ సహిత పితృమేధసంస్కారమునే జేయవలయును.
4. అనాహితాగ్ని బ్రహ్మవేత్తకానిచో కేవలము పితృమేధసంస్కార ప్రయోగమే చేయవలెను.

—(०)—

విజ్ఞప్తి.

పితృమేధప్రశ్నయందు పాపులను శిక్షించునట్టి రాజగు యమునికి హవిస్సుల నిచ్చి సంతోషపెట్టుడు అని చెప్పియున్నది. మృతి చెందిన పిత్రాదులు అకృత్యములనొనర్చి అధోగతి నందియున్నను వారి నుద్దేశించి పుత్రాదులు యథాశాస్త్రముగ పితృమేధమును ఆచరించిన యెడల వారు సద్గతిని పొందగలరని శ్రుతిస్మృతులందు ఘంటాఘోషముగ వక్కాణించియున్నది. పుత్రాదులు చేయు పితృమేధ సంస్కారమువలన ప్రేతకు వసుత్వము, రుద్రత్వము, ఆదిత్యత్వముకలిగి పిదప దేవత్వముసిద్ధించుననియు, శాస్త్రమునందుసుప్రసిద్ధముగాగలదు.

ఈపై [illegible]ధికము ఈగ్రంథము ధర్మశాస్త్ర ప్రమాణవచనములతోడన[illegible] దేహవిషయములందు సవిమర్శముగ వేదపరిజ్ఞాతులచేత పరిష్కరి[illegible]పార్చి ముద్రించినాము.

పీఠిక

జననీ జనకులు మృతినొందిన సమయమునందు పుత్త్రులు ప్రేత కర్మములనుశక్తిగనియమయుతముగ నెఱవేర్చి రేనివారు (ఆజననీజనకులు) తమ పుత్త్రాదులొనరించిన దానాదికర్మములకు విధింపఁబడిన పుణ్యలోకములను బొందుదురు. మఱియువారు పితృదేవత్వము గలవారగుదురు. వారట్లగుటచే వారానందమునుబొంది తమపుత్త్రులు దీర్ఘాయుష్మంతులును, తేజోవంతులును, ధనవంతులును, అగునటులాశీర్వచనములను జేయుదురు ఆయాశీర్వచన సామర్థ్యంబున పుత్త్రులు సుఖవంతులై యుందురు.

శ్లో॥ పితౄణాంచప్రసాదేన కర్తుర్వంశో౽భివర్ధతే ।
శ్రేయసాంచాభివృద్ధిస్స్యాద్భూయసాముత్తరోత్తరమ్॥

తా॥ పితృదేవతలయొక్క యనుగ్రహముచేత పుత్త్రాదులయొక్క వంశమభివృద్ధిని బొందుటయేగాక గొప్పదగు శ్రేయస్సుకలుగును.

అయ్యో! ఈకలిప్రాబల్యమువలన బ్రహ్మవేత్తలు అహితాగ్నులు మొదలగు వారలెక్కడనో బహుస్వల్పముగా నుందురు. అందువలన బ్రహ్మమేధసంస్కారము, అహితాగ్నిసంస్కారము, క్రమముగా తగ్గియుండెను. ఇప్పుడుసర్వేసర్వత్రా అనాహితాగ్నుల సంఖ్యయేవృద్ధిగా నుండెను, ఈ విషయములన్నియును సుజనులకందరికిని దెలిసినవిషయమే యగుట విస్తరింపఁబనిలేదు. అపస్తంబముని జేసిన శ్రౌతపన్నములేదు, గృహ్యసూత్రములేవి యావచ్ఛుభ కర్మములను గురించినవే కాని మరియొకటికాదు. (అనఁగా ఔపాసనము మొదలుకొని యశ్వమేధాంత క్రతువులను, నిషేకాది శ్మశానాంతములైన షోడశ కర్మలును చెప్పబడినవి.) అయితే ఆపస్తంబముని శుభమును బోధించిన తన వాక్కుచే అశుభమును బోధింప సమాధానము లేనందున తన శిష్యుండైన భరద్వాజమునిచే భారద్వాజ సూత్రము రచియింపఁబడెను. ఆ భారద్వాజ సూత్ర ములో ఔర్ధ్వదైహికమును, బ్రహ్మమేధ సంస్కారమును జెప్పఁబడినవి, ఔర్ధ్వదైహిక కర్మమునకు పైతృమేధికమని పేరు, పైతృమేధికమనఁగా చనిపోయిన బ్రాహ్మణాదులకు దహనసంస్కారము మొదలుకొని సపిండీకరణాంతము వఱకును జేయుకర్మమని యభిప్రాయము.

శ్లో॥ జ్ఞాత్వాకర్మాణికుర్వీత॥

అని యుండెను. కాలము తెలిసి కర్మమాచరింపఁదగును. ఈ కలికాల మహిమవలన గొందరు పుత్త్రులు మాతా పితరులను సదా దూషింపుచు వారు మృత్యువైనవెనుక వారికిసకాలమందు శ్రాద్ధములఁ జేయక మా తల్లిదండ్రులు తినవచ్చినారా పురోహితుల కొరకీశ్రాద్ధము లేర్పడిన వనెడు ముఖ్యాభిప్రాయము.

శ్లో॥ పున్నామ్నోనరకాద్యస్మాత్త్రితరంత్రాయతేసుతః।
తస్మాత్పుత్త్రఇతి ప్రోక్తస్స్వయమేవస్వయంభువా॥

తా॥ అనఁగా ఏకారణమువలన పున్నామ యను నరకము నుండి తండ్రిని రక్షింపుచున్నాడో ఆకారణమువలన పుత్త్రుఁడను స్వయముగా బ్రహ్మచే జెప్పఁబడెను.

శ్లో॥ జీవతోవాక్యకరణా త్ప్రత్యబ్దంభూరిభోజనాత్ ।
గయాయాంపిండదానాచ్చ త్రిభిఃపుత్త్రస్యపుత్రతా॥

తా॥ అనఁగా తల్లిదండ్రుల యాజ్ఞ ననుసరించుటయు ప్రత్యాబ్ధికము లందన్నదానము చేయుటయును గయయందు పిండ ప్రదాన మిచ్చుటయును ఈ మూడు కార్యములు నాచరించుటచే పుత్త్రుఁడు పుత్త్రధర్మమును బొందినవాడగును.

శ్లో॥ నాస్తిమాతృసమందైవం నాస్తిపితృసమోగురుః।
తయోర్నిత్యంప్రియంకుర్యా త్కర్మణామనసాగిరా॥

తా॥ తల్లితో సమానమైన దైవంబును, తండ్రితో సమాన మయిన గురువును, లేరు కనుక నెల్లప్పుడు త్రికరణశుద్ధితో ననఁగా మనోవాక్కాయము లొకటికాగా వారికిప్రియముగ నడుచుకొనుటయే పుత్త్ర లక్షణము.

శ్లో॥ అపుత్త్రస్యగతిర్నాస్తి స్వర్గోనైవచనైవచ ।
తస్మాత్పుత్త్రముఖందృష్ట్వా భవేత్పశ్చాద్ధితాపసః॥

శ్లో॥ మృతాహంతుపరిత్యాజ్య చండాలఃకోటిజన్మసు॥

శ్లో॥ దరిద్రాయకృతందానం శూన్యలింగస్యపూజనమ్ ।
అనాథప్రేతసంస్కార మశ్వమేధసమంవిదుః॥

దిక్కులేనిశవమును దహనము చేయుటచే అశ్వమేధయాగఫలంకలుగును.

నాతండ్రిగారైన

కీ॥ శే॥ చల్లా లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి గారు

ఓం పరబ్రహ్మణేనమః.

యాజుష అపర ప్రయోగాను క్రమణిక

అథాదౌ నక్షత్ర శుభాశుభ ప్రకరణమ్.

మృతికి మంచినక్షత్రములు.

జ్యోతిస్సంగ్రహే। శ్లో। మృతతిథిషు యదాస్యా త్సోమసౌమ్యార్యవారా। న్యతిశుభఫలదాని ప్రోచ్యతే ధర్మవిద్భిః। తురగభరణీపుష్య స్వాతిహస్తార్ద్రమిత్ర। శ్రవణజలసమేతాః జ్యేష్ఠమూలాస్తథైవ భుజగమపిచపూర్వా ఫల్గునీనామధేయం। సకలముదుగణానాం శస్యతే ప్రేతకార్యే॥

తా। అశ్విని, భరణి, ఆర్ద్ర పుష్యమి, ఆశ్రేష, పూ-ఫ, హస్త, స్వాతి, అనూరాధ, జ్యేష్ఠ, మూల, పూర్వాషాఢ, శ్రవణము, ఈనక్షత్రములు ప్రేతకార్యములకు మంచివి. వారములలో సోమ-బుధ-గురువారములు ప్రశస్తములు!

ప్రాచీనగ్రంథే। శ్లో। అశ్వినీభరణీచైవ మార్ద్రాపుష్యస్తథైవచ। ఆశ్రేషపుబ్బహస్తాశ్చ స్వాత్యనూరాధకౌ తథా। జ్యేష్ఠమూలే ప్రశస్తాస్స్యుః। పూర్వాషాఢా తథైవచ। శ్రవణం ప్రేతకృత్యేషు సర్వదైవప్రశస్యతే। కేచిద్వదంతి భరణీ నింద్యేతి చ విచక్షణాః॥

తా। ప్రాచీనగ్రంథమందు భరణీనక్షత్రము మాత్రము కొండఱు దూష్యమని చెప్పిరి.

మృతికి దోషనక్షత్రములు.

నిర్ణయామృతే। శ్లో। రోహిణ్యాంవసుపంచకే త్రిపదభేయుగ్మాంఘ్రిభే పైతృభే నందాకామచతుర్దశీ భృగుకుజార్కేష్వేషు భద్రేతిథౌ। ప్రేతశ్రాద్ధమృతీసపిండకరణ త్రైపక్షికోనత్రయాః। శ్చేద్వాంశక్షయమాప్నువంతికురుతే మాసద్విపక్షద్వయే॥

తా। రోహిణి-ధనిష్ఠ-శతతారా-పూర్వాభాద్ర-ఉత్తరాభాద్ర, రేవతి-కృత్తిక-మృగశీర్ష-పునర్వసు-ఉత్తర-చిత్ర-విశాఖ-ఉత్తరాషా

ఢ-మఖ ఈనక్షత్రములయందును, ౧-౨-౬-౭-౧౧-౧౨-౧౩-౧౪ ఈతిధులయందును, శుక్ర కుజ భానువారములయందును, ప్రేతకర్మము, మరణము, సపిండీకరణము, త్రైపక్షికము, ఊనమాసికములు మొదలుగాగల ప్రేతకార్యములు చేయకూడదు చేసినయెడల ౧-౨ నెలలకు వంశమునకు క్షీణకలుగునని తాత్పర్యము.

ద్విపాది త్రిపాది నక్షత్రములు.

శ్లో॥ ద్విపాదేతు త్రిమాసంస్యా త్త్రిపాదేతుచతుష్టయం। తద్గ్రహం వర్జయేద్ధీమా న్మణ్మాసంవసుపంచకే॥

తా॥ ద్విపాదినక్షత్రములగు మృగశీర్ష, చిత్ర,ధనిష్ఠఈనక్షత్రములయందు మరణమునొందెనేని మూడుమాసములవరకును త్రిపాది నక్షత్రములగు కృత్తిక, పునర్వసు-ఉత్తర- విశాఖ- ఉత్తరాషాఢ- వీనియందు నాలుగుమాసములవరకును ధనిష్ఠ శతతారా, పూ-భా, ఉ-భా, రేవతి యీనక్షత్రములందు ఆఱు మాసములవరకును మృతగృహమును విడువవలెను.

శ్లో॥ మృతేతుదహనేచైవ ప్రేతదిష్ణ్యప్రవేశనే పుణ్యక్షేత్రేతేపుణ్యతీర్థే పుణ్యతీర్థేఽస్థి నిక్షేపేత్। యుగ్మాంఘ్రిభేత్రివదభేరోహిణ్యాంపైతృభేతథా। ధనిష్ఠాపంచకేచాపి ప్రేతకార్యం నకారయేత్॥

తా॥ మృతమునందును దహనమందును నక్షత్రదోషమువలన ప్రేతయొక్క గృహము త్యాగము చేసినపిదప పునః ప్రవేశించుటయందును ప్రేతపక్ష పుణ్యతీర్థము లు సేవించుటయందును అస్థి నిక్షేపణమందును ద్విపాది త్రిపాది రోహిణి- మఖ- యీ నక్షత్రములను ధనిష్ఠాపంచకమునందును ప్రేతకార్యముల నాచరింపదగదు.

గ్రంథాంతరే శ్లో॥ నందాభద్రాకామభూతభౌమశుక్రార్కవాసరాః దహనే మరణేచైవ తద్దోషం త్రిగుణం భవేత్॥

తా॥ నందతిధులును, భద్రతిధులును, త్రయోదశి, చతుర్దశి తిధులును రవి, శుక్ర, కుజవాసరములును వీనియందు దహన మరణములు జరిగెనేని ఆమరణమునొందిన స్థలమందు పునర్మరణమును దహనముజరిగినస్థలమునందు పునర్దహనమును మూడుపర్యాయములు జరుగునని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ తిథ్యుడు యోగే గ్రామే వారోడ్యే గేవాటికాయామ్ । తిథివారోడ్యే గేహే మరణం పునర్భవతి॥

తా॥ పైన వ్రాసిన దోషతిథులు నక్షత్రములు గూడగా మరణము నొందెనేని ఆ గ్రామమందు తిరుగ మరణము జరుగుననియు, నక్షత్రవారములు గూడెనేని ఆ వాటికయందు తిరుగ దహనము జరుగుననియు. తిథివారనక్షత్రములు 3 ను గూడెనేని మరణము జరిగిన ఆ గృహమునందే మరల మరణము జరుగునని తా॥ ఈప్రకారము దుష్టతిథివార నక్షత్రములయందు పరాన్నము మొదలగు కార్యములు గూడ జేయకూడదని పెద్దల యభిప్రాయము.

దైవజ్ఞకర్ణామృతే-శ్లో॥ భరణ్యామేకమాసంతు ద్విత్రిపాదే త్రిమాసకం॥ షణ్మాసంచకమన్యాసం మృతౌ గేహంపరిత్యజేత్ । ద్విపాదే చత్రయోమాసాః షణ్మాసం చత్రిపాదకే.

ధనిష్ఠాపంచక దోషకాల పరిమితి

శ్లో॥ ధనిష్ఠాయాంతుషణ్మాసం వారుణేతుత్రిమాసకం। పూర్వాభాద్రాతిదర్ధంచ అహిర్బుధ్నేతుమాసకం ।రేవత్యాంపక్షమిత్యాహుర్మృతౌ గేహవిసర్జనే। జ్యోతిర్నిబంధే॥

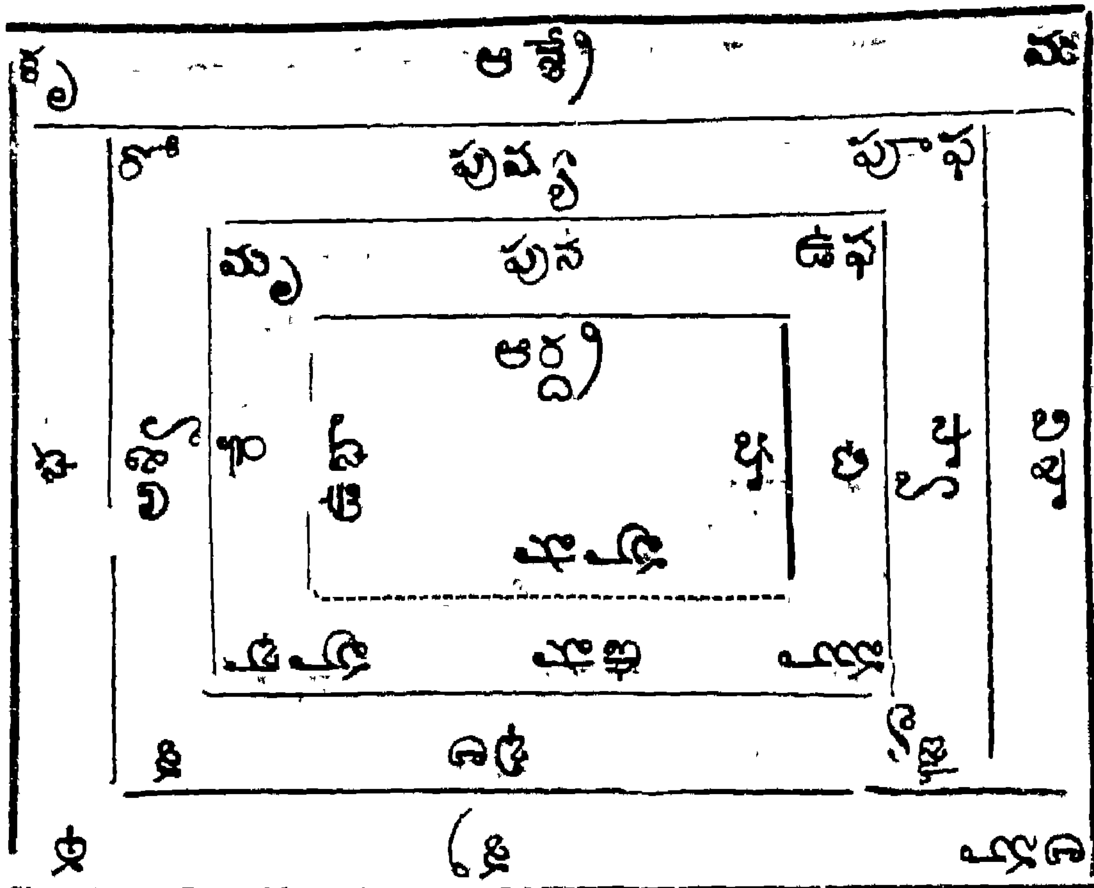
తా॥ ఇదివరలో ధనిష్ఠా పంచకము అయిదు నక్షత్రములకును గూడా సాధారణముగ ఆరునెలలు విడువవలసినదని జెప్పి ఇప్పుడు దానిలో భేదమును జెప్పుచున్నది, యెట్లంటే ధనిష్టకు ౬ మాసములు శతభిషమునకు 3 మాసములు, పూర్వాభాద్రకు ౪౫దినములు ఉత్తరాభాద్ర కొకమాసము. రేవతి కొకపక్షము యీలాగున మృతియందు గృహమును విడువవలయునని తా॥ కొందరు ౫ పక్షములుమాత్రము ఆ మరణదోష గృహము విడిచివేయుట సాంప్రదాయము శిష్టాచారమని జెప్పుచున్నారు.

మృ తి చ క్ర ము.

శ్లో॥ సూర్యాధిష్ఠితతారకాది గణయేచ్ఛత్వార బాహ్యాంతరే బాహ్యేత్రీణిపునః పునశ్చగణయే దీశాన్యదిక్షుక్రమాత్ ।

తా॥ మృతిదినంబున సూర్యుడేనక్షత్రమునందుండునో అది మొదలు ఈశాన్యదిక్కునుంచి చక్రమధ్యమువరకు ౪ నక్షత్రములను

చక్రమధ్యస్థిత నక్షత్రము మొదలు తూర్పువరకు నాలుగు నక్షత్రములును, ఆగ్నేయము మొదలు చక్రమధ్యమువరకు ౪ నక్షత్రములును. ఈప్రకారము ఆరోహణాఽవరోహణ క్రమముగా వ్రాయవలయును.

శ్లో॥ మృతికాలేందు నక్షత్రం యత్రతిష్ఠతి తత్క్రమాత్। అంతరంగే త్రిపక్షం స్యాన్మధ్యకక్ష్యా ద్విపక్షకమ్। అంత్యేచ పక్షమేకం స్యాద్బాహ్యా రేఖా నదోషభాక్॥

తా॥ మృతికాల నక్షత్రము చక్రమధ్యమందుంటె అగ్రహం ౪౫ దినములు విడువవలయును దానికిచుట్టూవున్న ౮ గదులలో నుంటే ౧ మాసము విడువవలయును. వానికిచుట్టువున్న ప్రహరీలోపలనుంటె ౧౫ దినములు విడువవలయును. చక్రమునకు వెలుపలనుంటె ఆయింటి వారికి దోషములేదుగాని ఆయాదిక్కులందున్న వారికి దోషము.

దైవజ్ఞకర్ణామృతమునందుమాత్రము ఈచక్రము ప్రాగాది వామ మార్గముగా చూడుమని చెప్పబడినది తత్ప్రమాణము

శ్లో॥ చతురశ్రత్రయే చక్రే ప్రాగాదిరవిభాదికే। ఆరోహ మవరోహంచ వామమార్గేణ లేఖయేత్॥

(శ్రాద్ధకాలంబున విషఘడియలు)

జ్యోతిస్సంగ్రహే శ్లో॥ స్నానే దానే జపే హోమే వైశ్వదేవే సురార్చనే॥ ప్రాయశ్చిత్తే తథా శ్రాద్ధే ప్రశస్తా విషనాడికా॥

తా॥ స్నానసమయంబున, దానసమయంబున, జపసమయంబున, హోమసమయంబున, వైశ్యదేవసమయంబున, దేవతార్చనసమయంబున, ప్రాయశ్చిత్తసమయంబున, శ్రాద్ధసమయంబున, పంచాంగస్థిత విఘడియలు దూష్యములేదని తాత్పర్యం.

కించ॥ శ్లో॥ ఆసనేశయనేభోజ్యే మలమూత్రవిసర్జనే । ఉగ్రకర్మణ్యస్త్రప్రవధే ప్రశస్తావిషనాడికాః॥

తా॥ ఆసన, శయన, భోజన, మలమూత్రవిసర్జన, అస్త్రప్రయోగాదులయందుకూడా ప్రశస్తములు.

కర్మాచరణ ఫలము.

శ్లో॥ సునిర్వృత్తాక్రియాచేత్స్యా దాశౌచనియమైస్సహ ।ప్రాప్నువంతి పితృత్వంహి ప్రియతాఃకర్తృబంధవః ॥

తా॥ మాతాపితృలు మృతిబొందిన సమయమువందు పుత్రులు ప్రేతకర్మలను చక్కఁగ నియమయుతముగ నెరవేర్చెరేని యతని మాతాపితృలు తత్కార్యానుకూలముగ విధింపఁబడిన పుణ్యలోకములను బొందుదురు. ఇంతియేగాక మాతాపితృలు పితృదేవత్వము గలవారగుదురు. అట్లగుటచే వారు ఆనందమునుబొంది తమ పుత్రులు దీర్ఘాయుష్మంతులును, తేజోవంతులును, ధనవంతులును అగుఁటులయాశీర్వచనములను జేయుదురు. ఆయాశీర్వచన సామర్థ్యంబున బుత్రులు సుఖవంతులై యుందురు.

శ్లో॥ పితౄణాంచప్రసాదేనకర్తుర్వంశో౽భివర్ధతే। శ్రేయసాంచాభివృద్ధిస్స్యా ద్భూయసాముత్తరోత్తరమ్ ॥

తా॥ పితృదేవతలయొక్క యనుగ్రహముచేత పుత్రాదులయొక్క వంశ మభివృద్ధిని బొందుటయేగాక గొప్పవగు శ్రేయస్సులుగూడ విశేషించి కలుగును

శ్లో॥ పున్నామ్నోనరకాద్యస్మా త్త్రితరంత్రాయతేసుతః । తస్మాత్పుత్ర ఇతిప్రోక్తస్స్వయమేవ స్వయంభువా ॥

శ్లో॥ జీవతోర్వాక్యకరణాత్। ప్రత్యబ్దం భూరిభోజనాత్ । గయాయాంపిండదానాచ్చ త్రిభిఃపుత్రస్యపుత్రతా॥ ప్రమాణము.

అథ కారుణ్యము.

శ్లో॥ అథాపితాతథామాతా సాపత్నిజననీతథా । మాతామహస్సపత్నీకా ఆత్మపత్నీత్వనంతరమ్ సుతభాతృపితృవ్యాశ్చ మాతులాస్సహభార్యకాః। దుహితాభగినీచైవ దౌహిత్రోభాగినేయకః ॥ పితృష్వసామాతృష్వసా జామాతాభావుకస్స్నుషా। శ్వశురశ్యాలకశ్చైవశ్వశ్రూశ్చ గురురిక్థినః ॥

తా॥ ముందు తండ్రి, తాత, ముత్తాత, పితృ వర్గత్రియము సవతితల్లి, మాతామహమాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహులు, మాతామహీమాతుః పితామహీమాతుః ప్రపితామహీలు, తనభార్య కుమారుడు అన్న, పినతండ్రి, పెదతండ్రి, మేనమామ వీరి భార్యలు, కుమార్తె తోడబుట్టువులు, మనమడు, మేనల్లుడు, మేనత్తలు పినతల్లి. పెదతల్లులు, అల్లుడు, తోబుట్టువుల భర్తలు, కోడలు, భార్య యొక్క తండ్రి, భార్యయొక్క సోదరుడు, భార్యయొక్క తల్లి, గురువు, యాచకులు వీరలు క్రమముగ కారుణ్యములలోని వారలని దెలియవలెను.

(ఒకనిని చిరకాలమువరకు విద్యాబుద్ధులుచెప్పించి ఆమె చనిపోయినది అప్పుడు కర్తృత్వము యెట్లని కొందరికితోచును. ఎట్లనగా పోషకపితుః అనిగాని పాలకమాతుః అనిగాని తెలియవలెను)

అక్క - జ్యేష్ఠభగినీ
చెల్లెలు - కనిష్ఠభగినీ
అన్న - జ్యేష్ఠభ్రాత
అన్నకూతురు - జ్యేష్ఠభ్రాతృపుత్రి
అన్నకొడుకు - జ్యేష్ఠభ్రాతృ పుత్రుడు
అప్పకూతురు - జ్యేష్ఠభగినీపుత్రి
అప్పకొడుకు - జేష్ఠభగినీపుత్రుడు
అప్పమగడు - భావుకుడు
అమ్మమ్మ - మాతామహీ
అల్లు - జామాత
కూతురు - దుహీత
కొడుకుకూతురు - పౌత్రి
చెల్లెలికూతురు-కనిష్ఠభగినీపుత్రి
చెల్లెలికొడుకు-కనిష్ఠభగినీ పుత్రుడు
చెల్లెలిమగడు-భావుకుడు
పినతండ్రికొడుకు-కనిష్ఠపితృవ్య పుత్రుడు
పినతండ్రిభార్య-కనిష్ఠపితృవ్యపత్ని

పినతల్లికూతురు-కనిష్ఠమాతృ భగినీపుత్రి
పినతల్లికొడుకు-కనిష్ఠమాతృ భగినీ పుత్రుడు
పెదతండ్రికూతురు-జ్యేష్ఠ పితృవ్య పుత్రి
తండ్రి-పిత
తండ్రితండ్రి-పితామహుడు
తమ్ముడు-కనిష్ఠభ్రాత
తమ్మునికూతురు-కనిష్ఠభ్రాతృ పుత్రి
తమ్మునికొడుకు-కనిష్ఠ భ్రాతృ పుత్రుడు
తల్లిచెల్లెలు-కనిష్ఠమాతృభగినీ
తల్లియప్ప-జ్యేష్ఠమాతృభగినీ
తల్లియప్పకూతురు - జ్యేష్ఠమాతృ భగినీపుత్రిక
తల్లియప్పకొడుకు- జ్యేష్ఠమాతృ భగినీపుత్రుడు
నాయనమ్మ-పితామహి

పినతండ్రి-కనిష్టపితృవ్యుడు	భార్యసోదరుడు-శ్యాలకుడు
పినతండ్రికూతురు-కనిష్టపితృవ్యపుత్రి	మగనితమ్మునికూతురు-భర్తృకనిష్టభ్రాతృపుత్రి
పెదతండ్రికొడుకు-జ్యేష్టపితృవ్యపుత్రుడు	మనమరాలు-పుత్రికాపుత్రి
పెదతండ్రిభార్య-జ్యేష్టపితృవ్యపత్ని	మేనత్త-పితృభగినీ
	మేనత్తకూతురు-పితృభగినీపుత్రి
	మేనత్తకొడుకు-పితృభగినీపుత్రుడు

కాత్యాయనః॥ శ్లో॥ సంకల్పాసనయోష్షష్టీద్వితీయాఽఽవాహనే తథా। అన్నదానేచతుర్థీస్యా చ్ఛేషాసంబుద్ధయస్స్మృతాః॥

పారస్కరః॥ శ్లో॥ అర్ఘ్యదానేచసంకల్పే పిండదానేతథాక్షయే। గోత్రసంబంధనామాని తథాతృప్తి పాదయేత్॥

తిథి సంకల్ప నిర్ణయము.

శ్లో॥ యాంతిథిం సమనుప్రాప్య ఉదయంయాతిభాస్కరః॥సాతిథిస్సకలాజ్ఞేయా స్నానదానవ్రతాదిషు॥

తా॥ సూర్యుఁడు యేతిథియం దుదయించునో ఆతిథి స్నాన, దాన, వ్రతములు మొదలుగాగల కార్యములందు సంకల్పమున చెప్పవలయును.

శ్లో॥ జన్మేచమృతకేచైవ సంగమేదం తథావనే। అభ్యంగే చోదధిస్నానే తిథిస్సాత్కాలికోభవేత్॥

శర్మవర్మగుప్తదాస నిర్ణయములు,

విష్ణుపురాణే॥ శ్లో॥ శర్మేతిబ్రాహ్మణస్యోక్తం వర్మేతిక్షత్రసంశ్రయం। గుప్తదాసాత్మకంనామ ప్రశస్తంవైశ్యశూద్రయోః॥

తా॥ బ్రాహ్మణులకు శర్మ, క్షత్రియులకు వర్మ, వైశ్యులకు గుప్త, శూద్రులకు దాస యిటు నామాంతరమందుండవలయును. ఇదిగాక స్త్రీలకు

శ్లో॥ దాయీదేవీచగోపీచ అభిదానాన్యనుక్రమాత్। త్రయాణామపివర్ణానాం శ్రాద్ధకర్మసుపఠ్యతే॥

తా॥ బ్రాహ్మణస్త్రీలకు దాయి. క్షత్రియ స్త్రీలకు దేవి. వైశ్య స్త్రీలకు గోపీ యిట్లుగా శ్రాద్ధకర్మలయందు పఠింపవలయునని తా॥

స్వశాఖావిషయము.

వసిష్ఠః శ్లో॥ స్వశాఖావిధిముత్సృజ్య అన్యేషాంవిధిమాచరేత్। అప్రమాణమృషింకృత్వా అంధేతమసిమజ్జతి। స్వకంకర్మపరిత్యజ్య యదన్యత్కురుతేనరః। అజ్ఞానాదథవాలోభాత్సతేనపతితోభవేత్ । ఋక్శాఖీనైవకుర్వీత స్వకీయంపరశాఖయా। ప్రమాదాద్యదికుర్వీత పునస్సంస్కారమర్హతి। యత్రినాస్తిస్వశాఖోక్తంసమాచరేత్। పునర్నార్హతిసంస్కార మన్యథార్హతిచేత్పునః। యజుశ్శాఖావిధానేనయది బహ్వృచకస్యచ। కృతేచాపిహితత్కర్తా పునఃకుర్యాద్యథావిధి । ఋక్శాఖావిధినాకర్మ యదిస్యాదన్యశాఖినామ్। నతత్కర్మ పునః కార్యమితియజ్ఞవిదాంమతమ్॥

తా॥ స్వశాఖావిధిని వదలి యితర శాఖావిధి నవలంబింపఁగూడదు. అట్లు చేసెనేని స్వకీయ ఋషిని తిరస్కరించిన వాడగును. ఆ కారణమువలన నంధతమస్సను నరకమునందు మగ్నుఁడగును. స్వకీయమగు కర్మను బరిత్యజించి యితరమగు కర్మను అజ్ఞానముచేతనైనను లోభముచేతనైనను చేసినయెడల పతితుఁడగును. ఏశాఖ వాఁడాశాఖను వదలివేసి మఱియొకశాఖచేత కర్మ నాచరించెనేని మరల నుపనయనసంస్కారమును జేసికొనఁదగును. స్వశాఖీయులు సంభవించనప్పుడు సకలకర్మలను ఋక్శాఖచేత నాచరింపవలయును అట్లు చేసినయెడల పునస్సంస్కారమును జేయనక్కరలేదు. యజుశ్శాఖావిధానముచేత బహ్వృచునకుఁ కర్మలను జేసినయెడల మఱల స్వశాఖోక్తవిధిగా నాచరింపవలయును. అన్యశాఖీయులకు ఋక్శాఖోక్తవిధిచేత కర్మలు చేసినయెడల మఱల జేయనక్కరలేదని వసిష్ఠుడు వచించెనని తాత్పర్యము.

మరణకాల సర్వప్రాయశ్చిత్తమ్.

బ్రాహ్మణానాం మరణసంశయేస్నాపయిత్వా। కర్తాసచేలం స్నాత్వాచమ్య। పవిత్రంధృత్వా। పూర్వోక్తయేవం... తిథౌ అముక గోత్రస్య అముకనామధేయస్య ఇహజన్మనిజన్మాభ్యా స్వజన్మ ప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం మధ్యేవర్తినికాలే బాల్యయౌవన కౌమార వార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయేంద్రియ వ్యాపారైః రహసిప్రకాశేచ జ్ఞానతో౽జ్ఞానతశ్చత్వయాకృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకా౽తిదిష్టరూపమహాపాతకసమిత ఉపదేశరూపపాతకా

నాం ప్రకాశకృత మహాపాతక సమరూపాను పాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరణానాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాం రహస్యకృత మహాపాతకాఽతిదిష్ట రూప మహాపాతకవ్రతాఽతి దేశికరూపాఽతిపాతకానాం రహస్యకృతమహాపాతక సమరూపాఽతిపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాంఅపాత్రీకరణానాంజాతిభ్రంశకరణానాంఅవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాంఏవం బహూనాంబహువిధానాంసర్వేషాంపాపానాంఅజ్ఞానసకృతానాంఅజ్ఞానతోభ్యస్తానాంజ్ఞానతసకృతానాంజ్ఞానతోభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానాంఅజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చనిరంతరాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం ఏవం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్త పరిషదుపస్థాన పూర్వకం శక్త్యప్రత్యామ్నాయ రూపేణాచరిష్యే॥ స్వశాఖయాసంకల్పపురస్సరం మృత్తికాస్నానంకుర్యాత్। సహస్ర పరమా ... ఆపోజనయథాచనః॥

అథపరిషద్దక్షిణాంగృహీత్వా। సమస్త ... స్వీకృత అశేషేహే పరిషన్మదీయాం విజ్ఞాపనామాకర్ణ్యమయాసమర్పితాం ఇమాం పరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్య॥ గోత్రస్య శర్మణః జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యే తత్క్షణ పర్యంతం మధ్యేవర్తి నికాలే బాల్యయౌవన కౌమారవార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయకర్మేంద్రియ వ్యాపారైః రహస్యప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ (మయా) (త్వయా) కృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాఽతిదిష్టరూప మహాపాతకవ్రతాఽతిదేశికరూపాఽతిపాతకానాం ప్రకాశకృత మహాపాతకసమరూపానుపాతకానాం, ఉపపాతకానాం, సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాంఅపాత్రీకరణానాం, జాతిభ్రంశకరణానాం, అవకీర్ణకానాంప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాంరహస్యకృత మహాపాతకాఽతిదిష్టరూపమహాపాతకవ్రతాఽతిదేశికరూపాఽతిపాతకానాం రహస్యకృత మహాపాతక సమరూపాఽతిపాతకానాం ఉపపాత

కానాం సంకీలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతి
భ్రంశకరణాఽవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం ఏవం బహూనాం బహు
విధానాం సర్వేషాం పాపానాం అజ్ఞానత స్సకృత్కృతానాం అజ్ఞా
నతోభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం
అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాఽత్యంతాఽభ్యస్తానాంఅజానతోజానతశ్చనిరం
తరాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చచిరకాలాభ్యస్తానాం ఏవం బహు
నాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చి
త్తంఉపదిశేతివిజ్ఞాప్య। పునఃప్రణమేత్॥ హేయజమాన...తవజన్మా
భ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతంమధ్యేవర్తినికాలే బాల్యయౌవన
కౌమారవార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయ
కర్మేంద్రియవ్యాపారైః రహసిప్రకాశేచ జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చత్వయాకృ
తేభ్యః ప్రకాశకృతమహాపాతకచతుష్టయవ్యతిరిక్తేభ్యః ప్రకాశకృత
మహాపాతకాఽతిదిష్టరూప మహాపాతక వ్రత ఽతి దేశికరూపా అతి
పాతకేభ్యః ప్రకాశకృత మహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్యఃఉపపా
తకేభ్యః సంకీలీకరణేభ్య మలినీకరణేభ్యః అపాత్రీకరణేభ్యః, జాతి
భ్రంశకరేభ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః రహస్యకృతేభ్యోమహాపాతకేభ్యః రహ
స్యకృతమహాపాతకాఽతిదిష్టరూపమహాపాతకవ్రతాఽతిదేశికరూపాతి
పాతకేభ్యః రహస్యకృత మహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్యః ఉప
పాతకేభ్యః. సంకిలీకరణేభ్యః మలినీకరణేభ్యః. అపాత్రీ కరణేభ్య
జాతిభ్రంశకరేభ్యః అవకీర్ణకేభ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః అజ్ఞానతస్సకృత్కృ
తేభ్యః అజ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః జ్ఞానతోభ్యస్తే
భ్యః అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చాఽత్యంతాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ
నిరంతరాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తేభ్యః బహు
భ్యః బహువిధేభ్యస్సర్వేభ్యః పాపేభ్యోవిముక్తోభూయా విముక్తోభూ
యాః॥ ఇత్యుచ్చైర్వదేత్। అథబ్రాహ్మణేభ్యో యథాశక్తి దక్షిణాం
దద్యాత్॥ ఏవం...ర్థం...జన్మాభ్యాసా జన్మప్రభృతే తత్క్షణపర్యం
తం సమస్తదోషనిర్హరణార్థం స్వర్ణధాన్యాజ్య స్నానకృచ్ఛ్రాణ్యా
చరిష్యే॥ బ్రాహ్మణమాహూయప్రతిగృహీతారంబ్రాహ్మణ మభ్యర్చ్య
శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్రమమలం స్వర్ణంపాపప్రణాశనమ్। స్వర్ణంహిళం

కరంయస్మాద దశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। బ్రాహ్మణాయ సువర్ణదానం నదద్యాత్।

శ్లో॥ ధన్యంకరోషిదాతార మిహంలోకేపరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యా దతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే। ధాన్యందానందద్యాత్।

శ్లో॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితం। దేవానామాజ్యమాహార మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। ఆజ్యందానందద్యాత్।

శ్లో॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసోః। అనంతపుణ్యఫలదం మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥

ఇదంకృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహిరణ్యంశ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం కామయమానస్తుభ్యమహం సంప్రదదేనమ। యేవంగుణ...తిథౌగోత్రస్య...శర్మణః జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతంసకలపాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తగోదానంకరిష్యే। తదంగబ్రాహ్మణపూజాంకరిష్యే। ప్రతిగృహీతారంబ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య। మహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్యఇదమాసనం। సుఖాసనం। ఉభాభ్యామిదం పాద్యం।సుపాద్యం। నమోస్త్వనంతాయసహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురుషాయశాశ్వతే సహస్రకోటియుగధారిణేనమః... అయంవోగంధః అలంకారార్థా ఇమే అక్షతాః సకలారాధనైః స్వర్చితమస్తు।

శ్లో॥ గవామంగేషుతిష్ఠంతి భువనానిచతుర్దశ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యా దతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। అస్మై బ్రాహ్మణాయ విష్ణుస్వరూపాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే ... గోత్రాయ ... బ్రాహ్మణాయప్రతిగ్రహీతేశ్రీమాన్ ... గోత్రః ... శ్శర్మాదాతా ధర్మపత్నీసమేతోఽహంప్రాచీనావీతీ అస్మత్పితు...గోత్రస్య... శర్మణః సర్వప్రాయశ్చిత్తగోదానం తుభ్యమహం (సవ్యం) సంప్రదదేనమ। దేవస్యత్వా...ప్రతిగృహ్ణాతు। గోదానాభావేయథాశక్తిహిరణ్యందద్యాత్। గోదానసాద్గుణ్యార్థందక్షిణాంతుభ్యమహం...నమమ। అథదశదానానికుర్యాత్ అథాతఃపైతృమేధికమాహితాఽనాహితాగ్నేఃకస్యచిద్బ్రాహ్మణస్యప్రాణోత్క్రమణకాలేప్రాప్తేసతిపుత్త్రాదిః కర్తాగోమయేనానులిప్య। కుశాదిభూమావాపరిస్తీర్య। తేషుదర్భేషు పితరం దక్షిణ శిరసం

నిధాయ। అథ వేదపారగం బ్రాహ్మణమాహూయ। స్నాత్వా ఆచమ్య। (ఉపవీతీ) ఓం భూః ఏవంగుణ ... తిథౌ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యే తత్క్షణపర్యంతం సంభావితసకలపాపక్షయార్థం పంచానాం వాయూనాం సుఖేన ప్రాణోత్క్రమణసిద్ధ్యర్థం ఉత్క్రాంతి సంజ్ఞకగోదానం కరిష్యే। శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనం। ఉభాభ్యామిదం పాద్యం। శ్లో॥ నమోఽస్త్వనంతాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురుషాయ శాశ్వతే సహస్రకోటియుగధారిణే నమః॥ శ్రీమహా... ... అయం వో గంధః అలంకారార్థా ఇమే అక్షతాః సకలారాధనైః స్వర్చితమస్తు। అథ గోపూజాం చ కుర్యాత్।

శ్లో॥ సువర్ణరోమతుల్యాని వత్సరాణి శతం దివి। ప్రాణైః కంఠగతైశ్చైవ యో గాం దద్యాత్సదక్షిణామ్॥ శ్లో॥ అత్యుత్క్రాంతౌ ప్రవృత్తస్య సుఖోత్క్రమణసిద్ధయే। తుభ్యం సంప్రదదే ధేనుమిమాముత్క్రాంతి సంజ్ఞికామ్॥ గవామంగేషు ... ప్రియచ్ఛమే॥ అస్మై బ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే ... గోత్రాయ ... శర్మణే బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగృహ్ణతే శ్రీమాన్ ... గోత్రః ... నామధేయః మమ ధర్మపత్నీసమేతోఽహం ... పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః సుఖేన ప్రాణోత్క్రమణసిద్ధ్యర్థం ఉత్క్రాంతి సంజ్ఞక గోదానం తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ॥ ఇతి జలపూర్వకం దద్యాత్।

ప్రతిగ్రహణమంత్రముచ్చార్య। దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే అశ్వినోర్బాహుభ్యాం। పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి। రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణేరుద్రాయ గాం। తేనామృతత్వమశ్యామ్। వయో దాత్రే। మయో మహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే। క ఇదం కస్మా అదాత్ కామః కామాయ। కామో దాతా। కామః ప్రతిగ్రహీతా। కామగ్ం సముద్రమావిశ। కామేన త్వా ప్రతిగృహ్ణామి। కామైతత్తే। ఏషా తే కామ దక్షిణా। ఉత్తానస్త్వాంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు॥ ఇతి గృహ్ణీయాత్॥

గోదానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ॥ ఇతిదక్షిణాందద్యాత్। అనేనమయాకృతే నోత్క్రాంతిసంజ్ఞక గోదానేనదక్షిణాదానేనచపితుః॥ ...గోత్రస్య ...శర్మణః సుఖేనప్రాణోత్క్రమణసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ సుఖేనప్రాణోత్క్రమణసిద్ధిరస్తు।

స్త్రీణాంతు। మాతుర్గోత్రాయాః ...దాయాః జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృతి ...ర్థం గోదానంకరిష్యే। ఇతి స్త్రీసంకల్పేప్యూహః॥

తిలపాత్రదాన ప్రయోగః.

ఆచమ్య। ఏవంగుణ ...పుణ్యతిథౌపితుర్గోత్రస్య ... శర్మణః సమస్త పాపక్షయార్థంసుఖేనప్రాణోత్క్రమణసిద్ధ్యర్థంతిలపాత్రదానం కరిష్యే। సవ్యం॥ శ్లో॥ తిలాఃపాపహరానిత్యం విష్ణోర్దేహసముద్భవాః। పాపంహరంతుమేక్షి ప్రమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। అస్మైబ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణు ప్రీత్యర్థం తిలపాత్రదానం దక్షిణాసహితం (ప్రా...తీ) పితుః ...గోత్రస్య ...శర్మణః సుఖేనప్రాణోత్క్రమణసిద్ధ్యర్థం తిలపాత్రదానం తుభ్యమహంసంప్రదదే (నమమ) ఏవంగుణ ...పుణ్యతిథౌపితుః ... గోత్రస్య...శర్మణః పాపక్షయార్థం స్వర్ణధాన్యాజ్య కృచ్ఛ్రప్రత్యాచరిష్యే (సవ్యం) శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్రమమలం స్వర్ణం పాపప్రణాశనం। స్వర్ణంహిశంకరంయస్మా దతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే।

శ్లో॥ ధన్యంకరోషిదాతార మిహలోకేపరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యా దతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వసర్వక్రతుషుసంస్థితం। దేవానామాజ్యమాహారం మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసోః అనంత పుణ్య ఫలదమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। స్వర్ణధాన్య ఆజ్యహిరణ్య కృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహిరణ్యం శ్రీమహావిష్ణు ప్రీతిం కామయమానస్తుభ్యమహం సంప్రదదే (నమమ) అథ దశదానాని। ఏవం గుణ ...పుణ్యతిథౌపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః సమస్తపాపక్షయార్థం సుఖేనప్రాణోత్క్రమణసిద్ధ్యర్థం దశదానాని కరిష్యే। (సవ్యం) శ్లో॥ గోభూతిలహిరణ్యాజ్య వాసోధాన్యగుడానిచ రౌప్యంలవణమిత్యాహుర్దశదానాః ప్రకీర్తితాః॥ ఇతి దశదానాని

కుర్యాత్। తదభావే దశదానప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం ...నమమ।

అథకర్ణ మంత్రపఠనమ్.

ఆచమ్య... పుణ్యతిథౌ పితుః... గోత్రస్య... శర్మణః సమస్త పాపక్షయద్వారా శాశ్వత బ్రహ్మలోకావాప్త్యర్థం కర్ణమంత్ర పఠనం కరిష్యే।

శ్రీగురుభ్యోనమః హరిః ఓమ్। బ్రహ్మవిదాప్నోతిపరం। తదేషాభ్యుక్తా। సత్యంజ్ఞానమనంతంబ్రహ్మ। యోవేదనిహితం గుహాయాం పరమేవ్యోమన్। సోఽశ్నుతే సర్వాన్కామాన్త్సహ। బ్రహ్మణా విపశ్చితేతి। తస్మాద్వా ఏతస్మాదాత్మన ఆకాశస్సంభూతః। ఆకాశాద్వాయుః। వాయోరగ్నిః। అగ్నేరాపః। అద్భ్యః పృథివీ। పృథివ్యా ఓషధయః। ఓషధీభ్యోఽన్నమ్। అన్నాత్పురుషః। సవా ఏష పురుషోఽన్నరసమయః। తస్యేదమేవశిరః। అయందక్షిణఃపక్షః। అయముత్తరః పక్షః। అయమాత్మా। ఇదంపుచ్ఛంప్రతిష్ఠా। తదప్యేష శ్లోకో భవతి। భృగుర్వై వారుణిః। వరుణంపితరముపససార। అధీహిభగవోబ్రహ్మేతి। తస్మా ఏతత్ప్రోవాచ। అన్నంప్రాణంచక్షుశ్శ్రోత్రం మనోవాచమితి। తగ్ం హోవాచ। యతో వా ఇమానిభూతాని జాయంతే। యేనజాతానిజీవంతి। యత్ప్రయంత్యభిసంవిశంతి। తద్విజిజ్ఞాసస్వ। తద్బ్రహ్మేతి। సతపోఽతప్యత। సతపస్తప్త్వా। నారాయణ నారాయణ నారాయణ॥

అథ త్రిర్యాశ్చ ఇతిదక్షిణకర్ణేజపిత్వా। ఆయుషః ప్రాణగ్ంసంతను। ప్రాణాదపానగ్ం సంతను। అపానాద్వ్యానగ్ంసంతను। వ్యానాచ్చక్షుస్సంతను। చక్షుషశ్శ్రోత్రగ్ం సంతను। శ్రోత్రాన్మనస్సంతను।

మనస్తో వాచగ్ంసంతను । వాచఆత్మానగ్ంసంతను ఆత్మనః పృథివీగ్ం సంతను। పృథివ్యాఅంతరిక్షగ్ంసంతను। అంతరిక్షాద్దివగ్ంసంతను। దివస్సువస్సంతను । ఇతిస్త్రియాః । మరణానంతర మపిపేత స్నియమేవ కర్తవ్యమ్॥ మరణానంతరే పుత్రాః కర్తాస్నాత్వా ఆచమ్య॥

షణ్ణిమిత్తప్రాయశ్చిత్తప్రయోగః.

ఆచమ్య ... పవిత్రంధృత్వా । ఏవంగుణ ... తిథౌ (ప్రా ... వీ) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః పేతస్యసకలపాపక్షయద్వారా సంభావితానాం పాపానాం ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్ట అధోచ్ఛిష్ట అస్నానమరణకర్ణ మంత్రరాహిత్యపర్యుషిత శవఖట్వాది మరణకాలే ఉత్క్రాంతిధేను దానరాహిత్య తత్కాలదహన రాహిత్య రూపాణాం షణ్ణిమిత్తానాం పాపానామపనోదక ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ (సవ్యం) అనుజ్ఞార్థంయథా శక్తిప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥

శ్లో॥ సకస్తసంపత్సమవాప్తి ... యథోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్య (ప్రాచీనావీతి(పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః—ప్రేతస్య మరణకాలే సంభావితేభ్యః పాపేభ్యః ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్ట అధోచ్ఛిష్ట అస్నానమరణ కర్ణ మంత్రరాహిత్యపర్యుషిత శవఖట్వాదిమరణోత్క్రాంతిధేను దాన రాహిత్యతత్కాలదహన రాహిత్యరూపేభ్యస్సర్వేభ్యఃషణ్ణిమిత్తేభ్యః పాపేభ్యోవిముక్తోభూయాదితిభవంతో బ్రువంతు॥ పితుః ... గోత్రస్య ... పేతస్యదహనాధికారయోగ్యతాసిద్ధి ... రస్తు॥ (ఇతిపరిషద్బ్రూయాత్) అథకృచ్ఛ్రప్రయప్రత్యామ్నాయ గోదాన ప్రత్యామ్నాయ యథా శక్తి హిరణ్యంపితుః షణ్ణిమిత్తప్రాయశ్చిత్తసిద్ధిం కామయమానః తుభ్యమహంసంప్రదదే (నమమ) (ఉపవీతీ) (ఏవం) (త్వయా) (మయా) ఆచరితేసతి (ప్రాచీనావీతీ) పితుః పైతృమేధిక కర్మాధికార యోగ్యతా సిద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ పైతృమేధిక కర్మాధి కార యోగ్యతాసిద్ధిరస్తు॥

అథ తిథివార నక్షత్రాది ప్రాయశ్చిత్తమ్.

౧-౬-౧౧ నందాః } నందతిథి రిక్తతిథిమరణే
౪-౯-౧౪ రిక్తాః } ధాన్యదానం కుర్యాత్
౨-౭-౧౨ భద్రాః } భద్రతిథిమంణే భూదానంకుర్యాత్
భాను-భౌమ-భృగువాసరేషు వస్త్రదానందద్యాత్
ద్విపాదిత్రిపాదినక్షత్రమరణే హిరణ్యదానంకుర్యాత్
ధనిష్ఠాపంచకమరణే కాంస్యదానంకుర్యాత్
త్రిపుష్కరమరణే గోభూతిలదానానికుర్యాత్।

అథప్రయోగః॥ ఏవంగుణ... శుభతిథౌ (ప్రా)...తీ) పితుః... గోత్రస్య...శర్మణః...ప్రేతస్యమరణకాలే దుష్టతిథివారనక్షత్ర త్రిపుష్కరాది దోషపరిహారార్థం తను కృప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। సమస్త సం...కర్తుం అధికారసంపదస్తు। తదఙ్గ బ్రాహ్మణపూజాం కరిష్యే।

ప్రతిగ్రహీతారం బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య। శ్రీ మహావిష్ణు... ఇదమాసనం। ఉభాభ్యామిదంపాద్యం। నమో స్త్వనంతాయ...యుగ ధారిణేనమః। గంధార్థాఇమేఆపః పుష్పార్థాఇమేతిలాః। నందనిథి మరణేధాన్యం। ధన్యంకరోషి – చ్ఛమే। దద్యాత్। రిక్తతిథి మరణే ధాన్యందానం దద్యాత్। భద్రతిథిమరణే భూదానం। శ్లో॥ సర్వసస్యా శ్రయాభూమిర్వరాహేణసముద్ధృతా। అనంతసస్యఫలదాతతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛతు। భూదానందద్యాత్। భానుభౌమ భృగువాసరేషు వస్త్రదానం। శీతవాతోష్ణ...చ్ఛమే। దద్యాత్। ద్విపాదిత్రిపాది నక్షత్రమరణే వస్త్రసహితహిరణ్యం। శీతవాతోష్ణ...చ్ఛమే।హిరణ్య గర్భ...। దద్యాత్। ధనిష్ఠాపంచకమరణే కాంస్యదానం। శ్లో॥ కాం స్యం బ్రహ్మమయం ప్రోక్తం నక్షత్రోద్భవ దోషహృత్। భాజనం మర్త్యదేవానా మతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛతు। దద్యాత్। త్రిపుష్క రాది మరణేగోభూతిలదానానిచ కుర్యాత్। ఏతద్ద్రవ్యాభావే యథా శక్తి హిరణ్యంవా బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్॥

ప్రేతౌపాసనాగ్ని సంధానప్రయోగః.

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) పితుః...

గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతౌపాసనాగ్ని సంధానం కరిష్యే। తదంగాఽగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే। (సవ్యం) యత్రాగ్నిస్థాప్యతే... భూర్భువస్సువరోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య। ఓంభూర్భువస్సువరోమ్। అథ ప్రేతస్యదక్షిణహస్తే సమిధమాగోప్య హస్తమన్వారభ్య। ఓమ్ ఉపావరోహ జాతవేద ఇమంతగ్గ్స్వర్గాయలోకాయనయ ప్రజాగ్ం। ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసుధేహి ప్రేతా హుతిశ్చాస్యజువ స్వాస్వాహా। తాంసమిధం అగ్నౌ నిక్షిప్య। చత్వారిశృంగా త్రయో అస్యపాదా ద్వే శీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య। త్రిధాబద్ధో వృషభో రోరవీతి మహో దేవో మర్త్యాగ్ం అవివేశ। (యజ్ఞేశ్వరం ధ్యాయామి) సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగస్సప్తజిహ్వో ద్విశీర్షకః। త్రిపాత్ప్రసన్న వదనస్సుఖాసీనశ్శుచిస్మితః। స్వాహాంతు దక్షిణే పార్శ్వే దేవీం వామే స్వధాం తథా। బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నం స్రుచం స్రువమ్। తోమరం వ్యజనం వామైర్ఘృతపాత్రంతు ధారయన్। మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహౌజసమ్ ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వకామదమ్। ఆత్మాభిముఖమాసీన మేవం ధ్యాయేద్ధుతాశనమ్। ఏషహిదేవః। ప్రదిశోను సర్వాః పూర్వోహిజాతస్సంఉగర్భే అంతః। సవిజాయమాన స్సజనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతో ముఖః।। ఏహ్యగ్నే మమాభిముఖో భవ సుముఖో భవ సుప్రసన్నో భవ। వరదో భవ। ఓంభూర్భువ ... ప్రచోదయాత్ అగ్నింపరిసమూహ్య। అలంకృత్య। అగ్నయే నమః। హుతవహాయ నమః। హుతాశినే నమః। కృష్ణవర్త్మనే నమః। దేవముఖాయ నమః। సప్తజిహ్వాయ నమః। వైశ్వానరాయ నమః। జాతవేదసే నమః। ప్రాగాది దర్భైరగ్నిం పరిస్తృణాతి। పురస్తాత్। దక్షిణతః। పశ్చాత్। ఉత్తరతః। ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య। ద్వంద్వం న్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి। దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ ప్రోక్షణస్రువౌ। సమానాగ్రౌ ద్వౌ దర్భౌ ప్రాదేశ మాత్రౌ పవిత్రే కురుతే। అద్భిరనుమృజ్య

ప్రోక్షణమాత్రేనిధాయ। ప్రోక్ష్య। తస్యామపఆనీయ। హస్తయోరం
గుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యా ముదగగ్రే గృహీత్వా। ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ।
సపవిత్రేణ పాణినాపాత్రాణి సంస్పృశ్య। పాత్రాణ్యుత్తానానికృత్వా।
త్రిఃప్రోక్ష్య। ఆజ్యస్థాలీమాదాయ। ఆజ్యంవిలాప్య। అపరేణాగ్నిం పవి
త్రాంతర్హితా యామాజ్యస్థాల్యామాజ్యంనిరూప్య। ఉదీచోంగా
రాన్నిరూహ్య। తేష్వధిశ్రిత్య జ్వలతాతృణేనాఽధోగామిన్యాదీప్యఽ
జ్యేప్రతిఫలీకృత్య। ద్వేదర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్యప్రక్షాళ్య। ప్రచ్యస్య అప
ఉపస్పృశ్య! త్రిఃపర్యగ్నికృత్వా। ఉదగుద్వాస్య। అంగారాన్ప్రత్యూ
హ్య। ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూ
య। పవిత్రగ్రంథింవిస్రస్య। ప్రక్షాళ్య। ప్రాగగ్రమగ్నౌ పవిత్రేఽను
ప్రహరతి। స్రుక్స్రువావగ్నౌప్రతితప్య దర్భాగ్రైస్సంమృజ్య।
పునఃప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। నిధాయ। దర్భానద్భిస్సంస్పృశ్యాగ్నౌ
ప్రహరతి॥ అదితేనుమన్యస్వ। అనుమతేనుమన్యస్వ। సరస్వతేను మన్య
స్వ। దేవసవితః ప్రసువ॥ ఓంఓం॥ సంకల్పప్రభృతి ఏతత్క్షణపర్యంతం
మధ్యే సంభావిత సమస్తదోషనివారణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే
ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ॥ స్రువేణాజ్య
మాదాయ॥ అయాశ్చాగ్నేస్య నభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్వమయా అసి।
అయసామనసాధృతోయసాహవ్యమూహిషేయానోధేహిభేషజగ్గ్ స్వాహా
అయసేఅగ్నయఇదంనమమ।సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే! ఓంభూర్భువ
స్సువస్స్వాహా॥ప్రజాపతయ ఇదంనమమఅదితేన్వమగ్గ్‌స్థాః దేవసవితః
ప్రాసావీః ఓంఓం... ఏవంగుణ... పుణ్యతిథౌ... (ప్రా... తీ)పితుః... గో
త్రస్య.. శర్మణః ప్రేతస్యబహూనామనేకదినేషుపాకయజ్ఞ వ్రతలోప
ప్రాయశ్చిత్తార్థం సప్తహోతారంహోష్యామి। (సవ్యం(తూష్ణీంసమం
తం పరిషిచ్య॥ ఏకం-ద్వే-త్రీణిచత్వారి॥ మహాహవిర్హోతా సత్యహవి
రధ్వర్యుః॥ అచ్యుతపాజాఅగ్నీత్। అచ్యుతమనాఉపవక్తా। అనాధృ
ష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చయజ్ఞస్యాభిగరౌ। అయాస్యఉద్గాతా। వాచ

స్పతేహృద్విదేనామ। విధేమతేనామ। విధేస్తమస్మాకంనామ।వాచ స్పతిస్సోమమపాత్। మాదైవ్య స్తంతుచ్ఛేదిమామనుష్యః నమోద్ది వేనమః పృథివ్యై స్వాహా। వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదంనమమ। సర్వ ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదంనమమ। తూష్ణీముత్తర పరిషేచనంకృత్వా॥

అథా ఔపాసనమ్.

ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం (ప్రా...తీ) పితుః ... గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యసాయం ప్రాతరౌపాసనం తండులైర్హో ష్యామి॥ (సవ్యం) చత్వారి శృంగాత్రయో అస్యపాదా ...అద్రితేను మన్వస్వ...ప్రసువ॥ఓంఓం...తిథౌ...(ప్రా...తీ) పితుః...గోత్రస్య ...శర్మణః ప్రేతస్య అనేకకాలఔపాసనాంతరిత ప్రాయశ్చిత్తార్థం సద్యస్కాలే ఔపాసనాధికార సిద్ధ్యర్థం హోమద్రవ్య దానంకరిష్యే॥ (సవ్యం) శ్లో॥ తండులైర్వైశ్వదైవత్యాః పాకేనాన్నంపచంతియే॥ తస్మాత్తండుల దానేనాతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ హిరణ్యగర్భగ... మే॥ సంప్రదదేనమమ॥ యథాశక్తిదక్షిణాందద్యాత్॥ ఓంసూర్యాయ స్వాహా- సూర్యాయేదంనమమ॥ అగ్నయేస్వాహా అగ్నయ ఇదం నమమ॥ అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదంనమమ తూష్ణీంపరిషిచ్య॥ అగ్నేనయ్యేత్యగ్నేః అంతమః...అఘాయతస్సమస్మాత్॥ హోమసాద్గుణ్యార్థం అనాజ్ఞాతత్రయమంత్ర జపంకరిష్యే॥ అనాజ్ఞాతం ...అనేన...హోమేన భగ...ఏతత్ఫలం శ్రీ యజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥

అథ పైతృమేధిక కర్మారంభః.

ఆచమ్య॥ పవిత్రంధృత్వా॥ ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) యజమానస్య పితరం...గోత్రం...శర్మాణంప్రేతం ఔపాసనాగ్నినా పైతృమేధికేన కర్మణాసగ్గ్‌స్కరిష్యే॥ (సవ్యం) స్త్రీయః-స్త్రీకి నీలా గున సంకల్పము జేయవలయును...యజమానస్యమాతరం... గోత్రాం

...దాయింప్రేతౌపాసనాగ్నినా పైతృమేధికేన కర్మణాసగ్ంస్కరిష్యే ఇతిస్త్రియః। (ప్రాచీనావీతీ) ఔపాసనాగ్నేః పశ్చాద్దక్షిణాగ్రైర్దర్భాంతత్సగ్గ్ స్తీర్య। దేషుతిలానవకీర్య। తేషుదర్భేషుసర్వస్య ప్రతిశీవరీతి మంత్రేణప్రేతం దక్షిణశిరసగ్ంసంవేశయంతి। సర్వత్రప్రాచీనావీత్యేవ।

పురుషాణామ్ } సర్వస్యప్రతిశీవరీభూమిస్త్వోపస్థఆధిత।స్యోనాస్మై
సుషదాభవయచ్ఛాస్మై శర్మసప్రథాః॥

స్త్రీణామ్ } సర్వస్యప్రతిశీవరీ భూమిస్త్వోపస్థఆధిత।స్యోనాస్యై
సుషదాభవయచ్ఛాస్యై శర్మసప్రథాః॥

ఏవంగుణ...తిథౌపితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ప్రథమేహనికర్తవ్య ఔపాసనాగ్నౌ పైతృమేధికహోమం కరిష్యే। (అపసవ్యం)ఓంచత్వారిశృంగాత్రయోఅస్యపాదా ... జాతవేదసేనమః॥ (ఇచ్చట తిలలే ప్రధానము) ఔపాసనాగ్నేర్దక్షిణతః అప్రదక్షిణం దర్భైఃపరిస్తీర్య। (ప్రేతకార్యే ఏకేనదర్భేణ కార్యమితి భారద్వాజః)

అగ్నేర్దక్షిణతః దర్భాన్సగ్ంస్తీర్య। దర్వీమాజ్యస్థాలీం ప్రోక్షణీమితరదర్వీంనిధాయ। ఏకేనదర్భేణ పవిత్రంకృత్వా। తృణంకాష్ఠంవాంతర్ధాయాఛినత్తి। ననఖేన। అపఉపస్పృశ్య। అద్భిరనుమృజ్య॥ ప్రోక్షణ్యామవధాయ। ప్రోక్ష్య। తస్యామపఆనీయ। హస్తయోరంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యాం దక్షిణాగ్రగ్రంహీత్వా। ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ॥ సపవిత్రేణ పాణినాపాత్రాణిసంస్పృశ్య। పాత్రాణ్యుత్తానానికృత్వా త్రిఃప్రోక్ష్య। శేషముత్సిచ్య। ఆజ్యస్థాలీమాదాయ। ఆజ్యంవిలాప్య। దక్షిణేనాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యస్థాల్యామాజ్యంనిరూప్య దక్షిణతోఽంగారం నిరూహ్య। తస్మిన్నధిశ్రిత్య జ్వలతాదర్భేణావద్యుత్య। ఏకదర్భాగ్రంప్రచ్ఛిద్య। ప్రక్షాళ్య। ఆజ్యేప్రత్యస్య। అపఉపస్పృశ్య త్రిఃపర్యగ్నికృత్వా। దక్షిణఉద్వాస్య। అంగారం

ప్రతాప్య। దక్షిణాగ్రేణపవిత్రేణ పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూయ। పవిత్రగ్రంథింవిస్రస్య। ప్రోక్ష్య। దక్షిణాగ్రముగా ప్రహరతి। స్రుక్స్రువావాదాయ। అగ్నౌప్రతితప్య। దర్భైణసంమృజ్య। పునః ప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। నిధాయ। దర్భమద్భిస్సగ్గ్స్పృశ్య ప్రత్యగగ్రమగ్నౌప్రహరతి తూష్ణీమప్రదక్షిణం పరిషిచ్య।

తతఃకర్తావామహస్తేన ప్రేతమన్వారభ్య (కర్త) తన యెడమ చేతితోఁ బ్రేతనుబట్టుకొని ద్వాదశగృహీతేనాజ్యేన స్రుచంపూరయిత్వా। ఓం సంత్వాసించామియజుషాప్రజామాయుర్ధనంచ। ఓం శాన్తి శ్శాన్తిశ్శాన్తిః॥ శ్రీగురుభ్యోనమః హరిః ఓమ్। మంత్రః ప్రరేయువాగ్ంసం ప్రవతో మహీరనుబహుభ్యః పంథామనుపస్పశానం। వైవస్వతగ్ం సంగమనంజనానాంయమగ్ంరాజానగ్ం హవిషాదువస్యతస్వాహా। వైవస్వతాయ యమాయరాజ్ఞ ఇదం (నమమ) ఇత్యుక్త్వా। ఇతిస్రువాహుతింజుహోతి॥ తూష్ణీమ ప్రదక్షిణంపరిషిచ్య।

దక్షిణేనౌపాసనాగ్నింపరిశ్రితే దేశే-(ఔపాసనాగ్నికి దక్షిణపుతట్టు మరుగుకట్టిన ప్రదేశమందు.)

ప్రేతస్య కేశశ్మశ్రులోమనఖాని వాపయిత్వా - దేశాచారేణ గ్రాహ్యం।

ప్రేతకు తలవెంట్రుకలు గడ్డము మొదలైనవానిని వపనము చేయించవలయును. ఈ ఆచారము చేయుటలేదు.

స్నాపయిత్వా! భస్మాదిభిరలంకృత్య శుక్లసూత్రేణ హస్తయోః పాదయోః శ్చాంగుష్ఠౌబధ్వా।

ప్రేతను స్నానము చేయించి విభూతి మొదలగువానిచేత నలంకరించి, తెల్లని దారముచేత ప్రేత కాళ్ళ బొటనవ్రేళ్ళను చేతుల బొటనవ్రేళ్ళను గట్టవలయును.

శిరసినలదమాలామాబధ్య॥ ఔదుంబర్యామాసందీం కృష్ణాజినం దక్షిణాగ్రీవమధరలోమాసమాస్తీర్య।

ప్రేత తలను కట్టి వ్రేళ్ళతోకట్టి అత్తికొమ్మలతో బాడెగకట్టి దానిమీద [illegible] గాని వెంట్రుకలు తలకట్టు క్రిందికి నుండునట్లు బరచి,

తస్మిన్ప్రేతముత్తానం నిపాత్య।

ఆ పాడెమీద ప్రేతను వెల్లికల బరుండబెట్టి,

ఇదం త్వా వస్త్రమితి మన్త్రేణ ప్రేతస్య పాదాదిశిరః పర్యంతం పరిచ్ఛాద్య।

ఇదం త్వా వస్త్రం ప్రథమన్వాగన్నపైతదూహ య దిహాభిభః పురా। ఇష్టాపూర్తమనుసంపశ్య దక్షిణాం యథా తే దత్తం బహుధా విభన్ధుషు। తతః నారాయణ స్మరణం కార్యమ్।

తతః కర్త్రాదీనాం వస్త్రాణి వాసశ్ఛిద్య కృత్వాచమ్య।

(ఉ.వీతీ) ఆచమ్య ... శ్రీకృష్ణాయనమః। (ప్రాచీనావీతీ) ప్రేతోపాసనాగ్నౌ ఉపచరితం చరుగ్ం శ్రపయిత్వాఽభిఘార్య। తతః వాహకాన్ వృణుయాత్ (వాహకులను వరణమీయవలయును) తేషాం నూతన వస్త్రాణి దద్యాత్। తే నివీతినో భూత్వా (వాహకులు యజ్ఞోపవీతమును దండగా వేసికొని) సంభారానాదాయాఽగ్ని పురతం గచ్ఛంతి।

సంభారవస్తువులను అగ్నినిదీసికొని (కర్త) ముందుగాపోవలెను.

తీసికొనిపోవలసిన వస్తువులు

అగ్నిని, చరువును, మేకను, బంగారు తునకలును, గోవును, దర్భలను, నేతిపాత్రను, ప్రోక్షణీపాత్రను, కొయ్యమేకును, ఇతరదర్విని, ఉదకమును, నువ్వులను, బియ్యమును, మూడు పలాశకొమ్మలను, రేగ జమ్మికొమ్మలను, శాఖిటిని, పేరితోఁగూడ తీసికొని పోవలయును.

పూషా త్వేతశ్చ్యావయతు ప్రవిద్వానసష్ట పశుర్భువనస్య గోపాః। స త్వైతేభ్యః పరిదదాత్పితృభ్యోఽగ్నిర్దేవేభ్యస్సువిదత్రేభ్యః॥

వాహకులు ఈమంత్రముతో ప్రేతను మోసికొనిపోవలయును.

ప్రేతను బండిమీదఁ దీసికొనిపోవు పక్షమందు,

ఇమౌ యునజ్మి తే వహ్నీ అసునీథాయ వోఢవే యాభ్యాం యమస్య సాదనగ్ం సుకృతాం చాపి గచ్ఛతాత్।

శ్మశానమార్గస్య చతుర్థాంశం గత్వా। త్రిః ప్రోక్ష్య। దక్షిణాగ్రాన్ దర్భాన్ సగ్ంస్తీర్య తిలాన్ వికీర్య।

తత్రసర్వస్య ప్రతిశీవరీతి మంత్రేణ ప్రేతం దక్షిణశిరసం నిధాయ।

పురుషప్రేత నిధానమ్.

సర్వస్యప్రతిశీవర్భీభూమిస్త్వోపస్థఆధిత స్యోనాస్మైసుషదా భవ యచ్ఛాస్మైశర్మసప్రథాః॥

స్త్రీప్రేత నిధానమ్.

సర్వస్యప్రతిశీవరీ భూమిస్త్వోపస్థఆధిత। స్యోనాస్యైసుషదాభవ యచ్ఛాస్యైశర్మసప్రథాః॥

తత్రప్రేతస్య చతుర్దిక్షుకాకపాదవదుల్లిఖ్య। తేషుదర్భానాస్తీర్య। దర్భోపర్యేత త్రిలోదకాన్యుపతిష్టంతు। ర।

పథివాపిభ్యోభూతేభ్యః ఇమంబలిందదామి।

ఏత త్రిలోదకాన్యుపతిష్టంతు। యథాశక్తి దక్షిణాం దత్వా। (పుత్రాదయః) ఏకవాససోదక్షిణాన్కేశానుద్గ్రథ్య (సవ్యాన్విస్రస్య।)

పుత్రులు మొదలగువారు ఏకవస్త్రములుగలవారలై కర్త యొక్క జుట్టు రెండుభాగములుచేసి కుడివైపుభాగం ముందు ముడి వేసి యెడమవైపు వెంట్రుకలు విడదీయవలెను.

అపనశ్శో... దఘమ్। ఇతిత్రిః ప్రదక్షిణాని కుర్యాత్। కనిష్ఠపూర్వాస్త్రి పురస్సరాఃత్రిః ప్రదక్షిణాని కుర్యాత్।

అపనశ్శోశుచదఘమగ్నే శుశుద్ధ్యారయిమ్। అపనశ్శోశుచదఘమ్। (కర్త) కుడితొడలఁగొట్టుకొనుచు 3 మాఱులు ప్రేతకు అగ్నికి సప్రదక్షిణముగాఁ దిరుగవలయును.

తతస్సవ్యానుద్గ్రథ్య। దక్షిణాన్కేశాన్విస్రస్య।
(జుట్టుయెడమప్రక్క కేశములనుముడివేసి కుడివైపు కేశములనువిడఁదీసి)

అపనశ్శో... దఘం। ఇతిత్రిఃప్రదక్షిణాని కుర్యాత్।
పూషేమా ఆశాఇతిమంత్రేణ ప్రేతమానీయ। పూషేమా

ఆశా అనువేద్యసర్వాస్స్యేఅస్మాగ్ం అభయతమేన నేషత్ । స్వస్తిదా అఘృణి స్సర్వవీరోఽప్రయుచ్ఛన్పురఏతు ప్రవిద్వాన్ । ద్వితీయమధ్యనోగత్వా । దాత్రేణభూమావాకార పాదవదుల్లిఖ్య । ఉదకంసంప్రోక్ష్య పూర్వోక్తప్రకారేణ సర్వంకుర్యాత్ । ఆయుర్విశ్వాయురితిమంత్రేణ ప్రేతమను మంత్రయేత్ ॥

ఆయుర్విశ్వాయుః పరిపాసతి త్వాపూషా త్వాపాతు ప్రపథేపురస్తాత్ । యత్రాసతే సుకృతోయత్రతేయయుస్తత్రత్వాదేవస్సవితా దధాతు ॥ తృతీయమధ్వనోగత్వా । పూర్వోక్తప్రకారేణ ప్రదక్షిణాది సర్వం కుర్యాత్ ॥ తృతీయపర్యాయాంతే చరుస్థాలీంభింద్యాత్ । (పునః ప్రేతంతూష్ణీమాదదతే ।) (మంత్రము చెప్పకుండా ప్రేతన త్తికొని

అథ దహనప్రయోగం.

తతః దహనదేశంగత్వా । త్రిః ప్రోక్ష్య । తత్రప్రేతం దక్షిశిరసంనిధాయ । ఏషావై దేతమనుష్యాణాగ్ం శాంతాదిక్ । తావైనానసూత్రాంమంతి । (ఇతిజపిత్వా) ఉత్క్రామంత్యుదీచోగచ్ఛంతి (అందరు ఉత్తరపుతట్టుకు వెళ్ళవలయును) (ప్రత్యేత్య-తిరిగివచ్చి పలాశశాఖయా (అభావేశమీశాఖయావా) అపేతవీతేతిసగ్ం హిమంత్రేణ దహనదేశం సంమృజ్య ।

అపేతవీత విచసర్పతాతో యే త్రస్థపురాణా యేచనూతనాః అదాద్విదంయమోవసానం పృథివ్యా అక్రన్నిమంపితరో లోకమస్మై

అపఉపస్పృశ్య । తత్రహిరణ్య శకలాన్నిక్షిప్య । దక్షిణాగ్రాన్ దర్భానాస్తీర్య । పలాశాదిభిః । యథాసంభవకాష్ఠైః దారుచితంకృత్వా చితేః పురస్తాదౌపాసనాగ్నింనిధాయ । దక్షిణాభిముఖస్సన్ । ఆచమ్య .. ఏవంగుణ ... తిథౌ యజమానస్యపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస అంతరాగమనతద్దోష పరిహారార్థం షధికృచ్ఛ్రప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే ... పరిషద్భ్యోబ్రూత । కాలేఅధికారసిద్ధిరస్తు । అధికృచ్ఛ్రత్రయ

ణిదద్యాత్। దక్షిణప్రాగగ్రైర్దర్భైరౌపాసనాగ్నిం ప్రేతందారుచితిం చపరిస్తీర్య॥

(ప్రేతకు అగ్నికి కాటికి తూర్పు పడమరలయందు వేసెడి దర్భలు దక్షిణాగ్రములుగాను దక్షిణోత్తరములయందు వేసెడి దర్భలు తూర్పుకొనలుగా నుండవలయును.)

అగ్నేర్దక్షిణతఃదర్భాన్ సగ్ స్తీర్య। తేషుదర్భేషు ఏకైకశః దక్షిణాపవర్గం పాత్రాణిసాదయతి। దర్వీమాజ్యస్థాలీం ప్రోక్షణీం స్రువంచ నిధాయ।

ప్రేతస్యహస్తయోః పాదయోశ్చాంగుష్ఠ శుక్లసూత్రే ఛిత్వా (ప్రేతయొక్క కాళ్లుచేతులు కట్టిన సూత్రము తీసివేసి)

ఆసందీమపవిధ్య (పాడెనుకట్టిన దారమును త్రెంచి) కృష్ణాజినే ప్రేతంనిధాయ। ప్రేతందారుచితిం పాత్రాణిచసంప్రోక్ష్య। ఏకేన దర్భేణ పవిత్రంకృత్వా। తృణంకాష్ఠంవాంతర్ధాయ। ఆచినత్తి ననఖేన అపఉపస్పృశ్య। పవిత్రమద్భిరనుమృజ్య। ప్రోక్షణపాత్రమాదాయ। ప్రోక్ష్య॥ తస్యామపఆనీయ। హస్తయోరంగుష్ఠోప కనిష్ఠకాభ్యాం దక్షిణాగ్రంగృహీత్వా। ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ అభిమన్త్ర్య సపవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణిసంస్పృశ్య। పాత్రాణ్యుత్తానానికృత్వా। తతఃప్రోక్షణోదకేన ప్రేతందారుచితిం పాత్రాణిచప్రోక్ష్య (ప్రోక్షణశేషం ణతోనిధాయ) తత్పవిత్రమాజ్యస్థాల్యామాదాయ ఆజ్యంవిలాప్య। అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయా మాజ్యస్థాల్యామాజ్యంనిరూప్య। దక్షిణతోఽంగారంనిరూహ్య। తేష్వధిశ్రిత్య। జ్వలతాతృణేనావద్యుత్య। ఏకదర్భాగ్రంప్రచ్ఛిద్య। అపఉపస్పృశ్య। ప్రక్షాళ్య ఆజ్యే ప్రత్యస్య। ఏకమప్రదక్షిణం పర్యగ్నికరణంకృత్వా। దక్షిణతఉద్వాస్య। అంగారంప్రత్యూహ్య। దక్షిణాగ్రేణపవిత్రేణ పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూయ! పవిత్రగ్రంధింవిస్రస్య। ప్రక్షాళ్య। ప్రత్యగగ్రమగ్నౌప్రహరతి.। స్రుక్స్రువావాదాయ। తదగ్నౌప్రతితప్య। దర్భేణసమ్మృజ్య। పునఃప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। నిధాయ। దర్భమద్భిస్సగ్స్పృశ్య ప్రత్యగగ్రమగ్నౌప్రహరతి। చిత్యాపహతూష్ణీమప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥

భువనస్యపతఇదగ్ంహవిః (ఇతిరాజగవీముపాకరోతి।) తే
శావే యథాశక్తి హిరణ్యంవా ఏకదర్భంవానిధాయ।

అథస్రువేణాజ్య మాదాయ। ఓం అగ్నయే పథికృతేస్వాహా
అగ్నయే పథికృత ఇదం (నమమ) ఓం అగ్నయేరయిమతేస్వాహా
అగ్నయే రయిమతయిదం (నమమ)

తాంరాజగవీం కనిష్ఠపూర్వాస్త్రీ పురస్సరాః జ్ఞాతయః
కర్తారోవాలభంతే। (ముందు స్త్రీలు, పిమ్మట చిన్నవాండ్రు మొదలు
వరుసగా పుత్రులును అపరికారమే జ్ఞాతులును, గోవును తాకవ
యును.)

అపశ్యామయువతిరిత్మంత్రైః తిసృభిః రాజగవీంప్రేతందాహ
చితించత్రిః ప్రసవ్యం పరిణీయ (రాజగోవును బ్రేతకుం కాష్ఠమునకుం
చుట్టు మూడుమారులు ప్రదక్షిణముగా దిప్పవలయును.

అపశ్యామయువతిమాచరంతీంమృతాయజీవాం పరిణీయమా
నామ్। అంధేనయాతమసాప్రావృతాఽసిప్రాచీమవాచీమవయన్నరి
ష్ట్యై। మయైతాంమాగ్ంస్తాంభ్రియమాణాదేవీసతీపితృలోకంయదైషి
విశ్వావారానభసా సంవ్యయంత్యుభౌనోలోకౌ పయసాఽవృణీహి। రయి
ష్ఠామగ్నిం మధుమంతమూర్మిణమూర్జ స్వంతంత్వాపయ సోపసకాంస
దేమ। సగ్ంరయ్యాసమువర్చసా సచస్వానస్స్వస్తయే।
యేజీవా ఇతిమన్త్రేణ రాజగవీమభిమన్త్ర్య ॥

యేజీవాయేచమృతాయే జాతాయేచజంత్యాః। తేభ్యోఘృత
స్యధారయితుం మధుధారావ్యుందతీః ॥ ఇతిరాజగవ్యభి మన్త్రణం
కుర్యాత్। మాతారుద్రాణామితిమంత్రేణ రాజగవీవిసర్జనంకుర్యాత్॥
మాతారుద్రాణాందుహితావసూనాగ్ం స్వసాఽదిత్యానామమృతస్య

నాభిః । ప్రణువోచంచికిత్తుషే జనాయమాగామనాగా మదితిం వధి
ష్టపిబతూదకంతృణాన్యత్తు।ఓము త్సృజత।ఇతి రాజగవీవిసర్జనంకుర్యాత్

ప్రేతపత్నీవిషయః॥ ఇయంనారీపతిలోకం వృణానానిపద్యత
ఉపత్వామర్త్యప్రేతమ్। విశ్వంపురాణమనుపాలయంతీతస్యై ప్రజాం
ద్రవిణంచేహధేహి।

పత్నీం ప్రేతేనసహశాయయతి యదిజీవితుమిచ్ఛేత్। మృతస్య భ్రాతా పుత్రోవా । ఉదీర్ష్వనార్యభి ఇతి మంత్రేణ తాం పత్నీ ముత్థాపయేత్।

ఉదీర్ష్వనార్యభి జీవలోక మితాసుమేత ముపశేషఏహి। హస్త
గ్రాభస్యదిధిషో స్త్వమేతత్పత్యుర్జనిత్వమభిసంబభూవ॥

ప్రేతపత్ని లేనప్పుడు యీమంత్రము చెప్పదగదు.

నస్త్రియః॥ ఏతన్మంత్రద్వయం నపుత్రస్యనాస్తి। అత్రపత్నీ యది జీవతిసహస్రమూల్యంవా అనడ్వాహంవా ఆచార్యాయ దద్యాత్।

(నస్త్రీప్రేతాయా హస్తసమ్మార్జనమ్.) స్త్రీకి హస్తసమ్మార్జనము కూడదు.

సువర్ణం హస్త ఇతి మన్త్రేణ అష్టాదశప్రతి గ్రహపరిహారార్థం ప్రేతహస్తా సువర్ణేనసంమృజ్య। తత్సువర్ణం ఆచార్యాయ దద్యాత్।

సువర్ణగ్ం హస్తాద్దాదదానామృతస్య శ్రియైబ్రహ్మణే తేజసే
బలాయ। అత్రైవత్వమిహవయగ్ం సుశేవావిశ్వాస్పృధో అభిమా
తీర్జయేమ॥

క్షత్రియప్రేతహస్త సమ్మార్జనమంత్రః.

ధనుర్హస్తాదాదదానామృతస్య క్షత్రాయౌజసే బలాయ

అత్రైవత్వ మిహవయగ్ం సుశేవా విశ్వాస్పృధో అభిమాతీర్జయేమ।
వైశ్యప్రేత హస్తసమార్జనమంత్రః.

మణిగ్ం హస్తాదాదదానామృతస్యశ్రియై విశే పుష్ట్యైబలాయ

అత్రైవత్వ మిహవయగ్ం సుశేవా విశ్వాస్పృధోఽభిమాతీర్జయేమ।
ఇమమగ్నే చమసమితి మంత్రేణచితౌ ప్రేతం దక్షిణశిరసంనిధాయ।

ఇమమగ్నే చమసంమావిజిహ్వరః ప్రియో దేవానాముతసోమ్యా నామ్। ఏషయశ్చమసో దేవపానస్తస్మిన్దేవా అమృతామాదయన్తామ్ (అగ్నేర్వర్మేతి పత్నీముఖావలోకనంకుర్యాత్) అగ్నేర్వర్మపరిగోభిర్వ్యయస్వసంప్రోర్ణుష్వమేదసా పీవసాచ। నేత్వాధృష్ణుర్ హరసా జర్హృషాణోదధృగ్విధక్ష్యన్పర్యంఖయాతై।

పురస్తాత్ ప్రేతౌపాసనాదుల్ముకమాదాయచితేః పురస్తాద్దక్షిణాభిముఖస్తిష్ఠన్। చితేః అగ్నినిక్షేపణమ్.

పురుషాణమ్.	స్త్రీణామ్.
మైనమగ్నే విదహో మాఽభిశో	మైనామగ్నే విదహో మాఽభిశో
చో మాస్యత్వచంచిక్షిపో మా శరీ	చో మాస్యా స్త్వచం చిక్షిపో మా
రమ్। యదాశృతంకరవో జాతవే	శరీరమ్। యదాశృతం కరవో జా
దోఽథేమేవం ప్రహిణుతా త్పితృ	తవేదోఽథేమేనాంప్రహిణు తాత్పి
భ్యః। శృతంయదాకరసి జాతవే	తృభ్యః। శృతంయదా కరసిజా
దోఽథేమేనం పరిదత్తా త్పితృ	తవేదోఽథేమేనాం పరిదత్తా త్పితృ
భ్యః। యదాగచ్ఛాత్యసునీతి మే	భ్యః। యదాగచ్ఛాత్యసు నీతిమే
తామథా దేవానాం వశనీర్భవా	తా మథా దేవానా వశనీర్భవా
తి। ఇతి ప్రేతదక్షిణభుజమాలభేత్	తి। ఇతి స్త్రీణామూహః॥

నిక్షేపణం కుర్యాత్।... ...

ప్రాణాయతనేషు నవరంధ్రేషు నాసికారంధ్రద్వయ నేత్రద్వయ కర్ణద్వయ గుహ్యాశిశ్న నాభిషు హిరణ్యశకలానాజ్య బిందూన్నిధాయ। (సర్వస్యదక్షిణస్యాగ్రే)

ప్రేతోపస్థానమ్। సూర్యంతేచక్షుర్గచ్ఛతువాతమాత్మాద్యాంచగచ్ఛపృథివీంచధర్మణా। అపోవాగచ్ఛ యదితత్రతే హితమోషధీషు ప్రతితిష్ఠాశరీరైః॥ సర్వేజ్ఞాతయః ప్రేతోపస్థానంకృత్వా।

అజబంధనం। జఘునేనచితి మజమ బలేన శుల్బేన సంబధ్నాతి। ...	అనఁగా చితికిఁ బడమరగా బలములేని త్రాటిచేత మేకను కట్టవలయును.

అజోభాగ స్తపసా ఇతిమంత్రేణఅజమభిమంత్ర్య। అజోభాగ స్తపస్తాతంతపస్వతం తేశోచి స్తపతుతంతే అర్చిః। యాస్తే శివా స్తనువో జాతవేదస్తాభిర్వహేమగ్ం సుకృతాంయత్రలోకాః॥ అయంవై త్వమస్మాదధిత్వమే తదయంవై తదస్యయోనిరసి। వైశ్వానరః పుత్రః పిత్రేలోకకృజ్జాతవేదో వహేమగ్ం సుకృతాంయత్రలోకాః॥ అజాఽభావే దర్భేణకార్యమ్। ఉద్వయంతమస స్పరిపశ్యంతో జ్యోతిరుత్తరం। దేవందేవత్రాసూర్యమగన్మజ్యోతిరుత్తమమ్। నారాయణ నారాయణ।

అథ ఆజ్యహోమః॥ యఏతస్యపథోగోప్తార ఇతిప్రతిమంత్రంచితేః పురస్తాదక్షిణాముఖస్తిష్ఠ వతుస్యగ్నావ స్రుచాహుతీర్జుహోతి। తూష్ణీమప్రదక్షిణం పరిషిచ్య। దర్వ్యాజ్యమాదాయ। యఏతస్యపథో గోప్తార స్తేభ్యస్స్వాహా।పథోగో ప్తృభ్యఇదం (నమమ) ౧। యఏతస్య పథోరక్షితార స్తేభ్యస్స్వాహా। పథోరక్షితృభ్యఇదం (నమమ) ౨। యఏతస్యపథోఽభిరక్షితార స్తేభ్యస్స్వాహా। పథోభిరక్షితృభ్య ఇదం

(నమమ) 3 ఖ్యాత్రే స్వాహా । ఖ్యాత్ర ఇదం (నమమ) ర। అపాఖ్యాత్రే స్వాహా । అపాఖ్యాత్ర ఇదం (నమమ) ౫। అభిలాలపత్రే స్వాహా అభిలాలపత ఇదం (నమమ) ౬। ప్రలాలపత్రే స్వాహా । పలాలపత ఇదం (నమమ) ౭। అగ్నయే కర్మకృతే స్వాహా । అగ్నయే కర్మకృత ఇదం (నమమ) ౮। యమత్రినాధీపతస్మై స్వాహా। యమాయ రాజ్ఞ ఇదం (నమమ) ౯। ఇతిహుత్వా।

అనగా (కర్త) చితికి తూర్పున దక్షిణముఖముగా నిలుచుకొని ప్రేతయొక్క రొమ్మమీదనుంచిన యగ్నిలో తొమ్మిది యాహుతు లును పై మంత్రములతో హోమముం జేయవలయును.

అత్రస్త్రీణాం విశేషః.

యవేతస్యాః పథో గోప్తార స్తేభ్యస్స్వాహా (ఇతిస్త్రియః) యవేత స్యాః పథో రక్షితార స్తేభ్యస్స్వాహా। యవేతస్యాః పథోఽభిరక్షితార స్తేభ్యస్స్వాహా। శేషం పూర్వవత్।

మరణకాలే తిథ్యాది ప్రాయశ్చిత్త హోమప్రయోగః.

ఆచమ్య... ఏవంగుణ... తిథౌ ప్రాచీనావీతీ యజమానస్య పితుః ...గోత్రస్య... శర్మణః ప్రేతస్య మరణకాలే దుష్టతిథివార నక్షత్ర త్రిపుష్కర-ద్విపుష్కర-కృష్ణపక్ష-దక్షిణాయనమరణేచ యోగదోష స్సమజనితదోష పరిహారద్వారా సర్వేషాం సపిండానామాయుషా భివృద్ధ్యర్థం తదు క్తప్రాయశ్చిత్తహోమంకరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య)

మరణకాలే దుష్టతిథిహోమః.

అగ్నేయంయజ్ఞమధ్వరంవిశ్వతః పరిభూరసి। సఇద్దేవేషుగచ్ఛ తిస్వాహా। దేవేభ్యఇదం (నమమ) అగ్నేప్రేహిప్రథమోదేవయతాం చక్షుర్దేవానాముత మర్త్యానామ్। ఇయక్షమాణా భృగుభిస్సజోషా స్వాహా । అగ్నయేజాతవేదసయిదం (నమమ).

మరణకాలే పాపగ్రహ వారహోమః.

అగ్నినార్త్రయిమళ్ళ్వవతో ప్రేష మేవద్దివేదివ। యశసంప్రీరవత్త మగ్గ్ స్వాహా। అగ్నయఇదం (నమమ) దోషవారాః ౧-౩-౬-౭

మరణకాలే దుష్టనక్షత్రహోమః.

గోమాగ్ అగ్నే౽విమాగ్ంఅశ్వియజ్ఞోన్నృవత్సఖా సదద్దమి ప్రమృష్యః॥ ఇడావాగ్ం ప్రహోఅసురప్రజావాన్ దీర్ఘోరయిః పృథు బుధ్నస్సభావాస్థాన్నహో॥ అగ్నయేగోమత ఇదం (నమమ) ప్రజాపతే నత్వదేతాన్యన్యోవిశ్వాజాతానిపరితాబభూవ। యత్కామా స్తేజుహుమ స్తన్నోఅస్తువయగ్గ్ స్యామపతయోరయీణాగ్ స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం (నమమ)

ధనిష్ఠాపంచక ప్రాయశ్చిత్తహోమః.

మరణకాలే ధనిష్టాపంచక హోమః॥ వహావ పాంజాత వేదః పితృభ్యోయత్రైతాన్ వేత్థ నిహితాన్పరాకే। మేదసః కూల్యా ఉప తాన్ స్రవంతు సత్యాప్రతా ఆశిషస్సంతుకామైస్స్వాహా । అగ్నయేజాత వేదస ఇదం (నమమ)

యాజనాః ప్రతినందంతి రాత్రింధేను మివాయతీమ్। సంవత్సరస్య యాపత్నీసానో అస్తుసుమంగలీస్వాహా॥ యాంజనాఇదం(నమమ)

ఇయమేవసాయా ప్రథమావ్యౌచ్ఛంద్దం తరస్యాంచరతి ప్రవిష్టా। వధూర్జజాన నవగజ్జనిత్రీ త్రయఏనాం మహిమానస్సచంతే స్వాహా॥ వద్ధ్యైసూర్యాయేదంనమమ। ఛందస్వతీఉషసా పేపిశానేసమానంయోనిమనుసంచరంతీ । సూర్యపత్నీ విచరతః ప్రజావతీ కేతుం కృణ్వానే అజరేభూరిరేతసా స్వాహా ॥ వద్ధ్యైసూర్యాయేదం నమమ...

ఋతస్య పంథామనుతిస్రి అగుస్త్రయోష్టుర్వాసో అనుజ్యోతి
షాగు॥ప్రజామేకారక్షత్యూర్జమేకాప్రిత మేకారక్షతి దేవయూనాగ్
స్వాహా॥ వక్ష్యేసూర్యాయేదం నమమ॥ ఔల్బూఖలాలా గ్రావాణో
ఘోష మక్రిత హవిః కృణ్వం తః పరివత్సరీణమ్। ఏకాష్టకేసుప్రజా
వీర వంతోవయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే
జాతవేదస ఇదం నమమ॥ ఏకాష్టకాతపస్తా తప్యమానా సంవత్సరస్య
పత్నీదుదుహేప్రిపీనా! తందోహముపజీవాథపితర స్సహాస్రిధారమ్మమః
ష్మిన్ లోకేస్వాహా॥ పితృభ్య ఇదంనమమ॥

అథ త్రిపుష్కరదోష మరణనిర్ణయః.

శ్లో॥ ద్వాదశ్యర్కమఘాయుక్తా విశాఖైకాదశీందునా। కుజా
ర్ద్రాదశమీచైవ ద్వితీయాభృగురేవతీ। తృతీయాబుధమూలేన గురు
షష్టి శతోడునా। సప్తమ్యాషాఢ మందాభ్యాం సప్తయోగాస్త్రి
పుష్కరాః॥

తా॥ ఆదివారము ద్వాదశి, మఘ, సోమవారము ఏకాదశి,
విశాఖ, మంగళవారము దశమి, ఆర్ద్రా, బుధవారము తృతీయ,
మూల, గురువారము షష్టి శతభిషము, శుక్రవారము ద్వితీయ,
రేవతి, శనివారము సప్తమి, ఉత్తరాషాఢ ఈప్రకారము కూడితే
త్రిపుష్కర దోషమరణమని చెప్పబడును.

అథ ద్విపుష్కర నిర్ణయః.

శ్లో॥ యదిభద్రాతిథీనాంస్యా ద్భానుభౌమశ్శనైశ్చరైః।
త్రిపాదృక్షైశ్చసంయోగోద్వయోర్యోగోద్విపుష్కరః॥

తా॥ ద్వితీయ, సప్తమి, ద్వాదశి ఈతిథులును కృత్తిక, పున
ర్వసు, ఉత్తరఫల్గుని, విశాఖ, ఉత్తరాషాఢ ఈనక్షత్రములును ఆది
భౌమ, శనివారములును కూడిన పక్షమందు ద్విపుష్కర దోషమన
బడును.

అథ ద్విపుష్కర త్రిపుష్కర మరణే తదుక్తహోమః.

అప్స్వగ్ంత్వమధిజాతోఽసిత్వద్ధయంజాయతాంపునః । అగ్నయే వైశ్వానరాయ సువర్గాయల్లోకాయస్వాహా । అగ్నయే వైశ్వానరాయ సువర్గాయల్లోకాయేదం । నమమ ।

దక్షిణాయనమరణే కృష్ణపక్షమరణేచ హోమః.

తాసూర్యాచంద్రమసావిశ్వ భృత్తమామహత్ । తేజో వసుమద్రాజతో దివి । సామాత్మానా చరతస్సామచారిణా । యయోర్వ్రతం నమమే జాతుదేవయోస్స్వాహా । సూర్యాచంద్రమోభ్యామిదం । నమమ ।

ఉభావంతౌ పరియాత అర్మ్యాదివో నరశ్మీగ్ స్సమతో వ్యర్ణవే । ఉభాభువంతీ భువనా కవిక్రతూ సూర్యా చంద్రాచరతో హుతా మతీస్స్వాహా । మన్త్రోక్త దేవతాభ్య ఇదం । నమమ ।

పతీద్యుమద్విశ్వవిదా ఉభాదివః । సూర్యా ఉభా చంద్రమసావిచక్షణా । విశ్వవారావరివోభావరేణ్యా । తానోవతంమతి మంత్రామహివ్రతాస్స్వాహా । సూర్యచంద్రమోభ్యాం మిదం (నమమ)

విశ్వవపరీ ప్రతరణాతరంతా । సువర్విదాదృశయే భూరిరశ్మీ సూర్యాహిచంద్రా వసుత్వేషదర్శతా మనస్వినోభాను చరతోనుసం దివగ్గ్ స్వాహా । సూర్యచంద్రమోభ్యామిదం (నమమ)

అస్యశ్రవో నద్యస్సప్తబిభ్రతి । ద్యావాక్షామాపృథివీ దర్శతంవపుః అస్మేసూర్యాచంద్రమసాభిచక్షే । శ్రద్ధేకమిన్ద్రచరతో విచర్తురగ్గ్ స్వాహా । సూర్యాచంద్రమోభ్యామిదం (నమమ)

పూర్వాపరంచరతో మాయయైతౌ। శిశూక్రీడంతౌ పరియాతో అధ్వరం। విశ్వాన్యన్యోభువనాభిచష్టే। ఋతూనన్యోవిదధజ్జాయతేపునస్స్వాహా। సూర్యాచంద్రమోభ్యామిదం నమమ।

దోషమరణే శాలిపిష్టకృత మనుష్యహోమః.

కించ। శ్లో। శాలిపిష్టమయంతత్ర శరీరంకారయేద్బుధః। కూర్చే నిధాయాలంకృత్య మన్త్రవద్దాహయేత్తతః॥

శ్లో। యమాయ ధర్మరాజాయ మృత్యవేచాంతకాయచ। వైవస్వతాయ రుద్రాయ కాలాయపరమేష్ఠినేస్వాహా। యమాయేదం నమమ। ఏతేవత్పర్యంతం మన్త్రలోపక్రియాలోపాదిసర్వ ప్రాయశ్చిత్తార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తహోమం కరిష్యే। ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం నమమ। అథతూష్ణీం పరిషిచ్యగోదానం కుర్యాత్। ఇతిత్రిదోష ప్రాయశ్చిత్త హోమప్రకరణమ్సమాప్తమ్.

అథప్రేతముఖే పంచరత్నాని అథవా హిరణ్యశకలాన్నిధాయ। ప్రేతాంగేషుస్రువాది పాత్రనిక్షేపణంకుర్యాత్। యథా। స్రువంనాసికాయాం। నాభ్యామాజ్యస్థాలీం। పాదమధ్యే ప్రోక్షణీం। శిష్టానిపాత్రాణి ప్రేతస్యోపరినిక్షిప్య। సర్వేజ్ఞాతయః ప్రేతముఖేతండులాన్నిధాయ। అహతంవాసః శ్మశానేవిసృజేత్। ప్రేతశయనంపరిత్యజేత్। చితౌసుగంధకాష్ఠాదీన్నిధా। అథావేదర్భాంశ్చ చితౌనిక్షిప్య। అంగుష్ఠానామికాభ్యాంతు తృణమాదాయ। నగ్నమేవదహేయుః! ఇతిచితేః పశ్చాత్తూష్ణీం తృణంనిరస్య (అనగా ఒక దర్భను చేత మీఁదఁ దుడిచి చితికిఁ బడమరగాఁ బారవేయవలెను) అపఉపస్పృశ్య। చితేః ప్రాఙ్ముఖ ముపవిశ్య। సవ్యోత్తరముపస్థంకృత్వా। కర్తఁదూర్పు ముఖముగా కూర్చుండిఁ బద్మాసనము వేసికొనవలయును.

యామ్యసూక్తమ్.

అథైనంయామ్యేనసూక్తేన సవర్చ్యైవ పరాచానుశగ్ంసంతి। ప్రణవాంతేన కుశతిలఖండాని చితౌసంక్షిపేత్। ఉచ్చస్వరేణ కార్యం॥

ప్రకేతునాబృహతాభాత్యగ్నీ రావిర్విశ్వాని వృషభో రోర వీతి దివశ్చిదన్తాదుపమాముదా నడపాముపస్థే మహిషోవవర్ధోమ్॥ ౧॥ ఇదంతఏకం పరఊత ఏకంతృతీయేన జ్యోతిషాంసం విశస్వ। సంవేశన స్తనువై చారు రేధిప్రియోదేవానాం పరమేసధస్థోమ్ ॥ ౨॥ నాకే సువర్ణము పయత్పత న్తగ్ంహృదా వేనన్తో అభ్యచక్షతత్వా। హిరణ్యపక్షంవరుణ స్యదూతంయమస్యయోనౌ శకునంభురణ్యోమ్॥ ౩॥ అతిద్రవసారమే యౌశ్వానౌ చతురక్షౌశబలౌసాధునాపథా। అథాపితౄన్సువిదత్రాగ్ం అపీహియమేనయేసధమాద్రం మదంతోమ్ ॥ ౪ ॥ యౌతేశ్వానౌయమరక్షితారౌ చతురక్షౌపథిరక్షీ నృచక్షసా। తాభ్యాగ్ం రాజన్పరిదేహ్యేనగ్ం స్వస్తిచాస్మా అనమీవంచధేహ్యోం ॥ ౫॥ ఉరూణసావసుతృపా ఉలుమ్బలౌ యమస్యదూతౌ చరతోవశాగ్ం అను। తావస్మభ్యం దృశయె సూర్యాయపునర్దత్తా వసు మద్యేహాభద్రోమ్ ॥ ౬॥ సోమవకేభ్యః। వపతేఘృతమేకఉపాసతే। యేభ్యోమధు ప్రధావతీతాగ్ం శ్చిదేవాపిగచ్ఛతాదోమ్॥ ౭॥ యేయుధ్యన్తే ప్రధనేషుశూరాసోయేతనుత్యజః। యేవాసహస్రదక్షిణాస్తాగ్ం శ్చిదేవాపి గచ్ఛతాదోమ్॥ ౮॥ తపసాయే అనాధృష్యా స్తపసాయేసువర్గతాః। తపోయెచక్రిరెమహస్తాగ్ంశ్చిదేవాపి గచ్ఛతాదోమ్ ॥ ౯॥ ఉచ్చస్వరేణపఠిత్వా।

ప్రకేతునేతి మొదలు తొమ్మిది మన్త్రములు ఉచ్చస్వరముగ చెప్పవలయును. ఇది ప్రాచీనసాంప్రదాయము.

తతశ్చితేః పశ్చిమభాగే ఉదగపవర్గాన్ త్రీనవటాన్ ఖాత్వా తేషు సూక్ష్మపాషాణ త్రయంనిధాయ। ఆయుగ్భిరుదకుంభైరపఃపరిప్లావ్య।

ఆ మూడు గుంటలయందు జేసిసంఖ్యగల నీళ్ళకడవలచేత నీళ్లుపోసి నింపింపవలయును.

కర్త్రాజ్ఞాతయశ్చ యజ్ఞోపవీతినోభూత్వా। అశ్మన్వతీ రేవతీస్సగ్ంరభధ్వముత్తిష్ఠతప్రతరతాసఖాయః। అత్రాజహామయే అసన్నశేవాశ్శివాన్ వయమభివాజానుత్తరేమ। ఇతిమన్త్రేణ సర్వైర్జ్ఞాతయః తత్రజలే స్నానంకుర్యాత్। అసంభవేమార్జనంకుర్యాత్।

తతః (కర్త) జలకుంభమాదాయ సవ్యభుజేనిధాయ। (నీటితో నింపబడిన కుండను దనయెడమ భుజముమీద జెట్టుకొని)

యద్దైవ్యదేవస్య సవితుఃపవిత్రగ్ం సహస్రధారంవితత మంతరిక్షే। యేనాపునాదింద్రమనార్తమార్త్యై తేనాహంమాగ్ం సర్వతనుంపునామి। ఇతిమన్త్రేణప్రదక్షిణాన్ కృత్వా। తతఃప్రేతస్యశిరఃప్రదేశేకుంభం పృష్ఠతోవిభజ్య। అనవేక్ష్యమాణోగచ్ఛేత్। తతః అగ్రతోదర్భమయేన తోరణంకృత్వా। తత్రనారాయణశబ్దోచ్చారణేనగచ్ఛేత్। తోరణవిసర్జనం। యాద్రాష్ట్రాత్పన్నాదపయంతి శాఖా అభిమృతాన్నృపతిమిచ్ఛమానాః ధాతుస్తాస్సర్వాః పవనేన పూతాః ప్రజయాస్మాన్రయ్యావర్చసాసగ్ంసృజాథ। అథసూర్యోపస్థానం ॥ సర్వేజ్ఞాతయో (యజ్ఞోపవీతినో) భూత్వా। ఉద్వయంతమసస్పరిపశ్యంతో జ్యోతిరుత్తరం। దేవం దేవత్రాసూర్యమగన్మజ్యోతి రుత్తమం। ఆదిత్యముపస్థాయ। సర్వేజ్ఞాతయః రోదనంకుర్యాత్। ప్రేతదహనాంతే స్నానంకుర్యాత్।

అథ కర్తృవపనమ్.

ఆచమ్య ...తిథౌ ప్రా ...తీ పితుః ...గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్యప్రథమేహని ఔర్ధ్వదైహికకర్మాంగమనుమ స్తపాపక్షయార్థం వపనం (ఉపవీతీ) కరిష్యే। వపనాధికారయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం కృచ్ఛ్ర

త్రియాణ్యాచరిష్యే। విధిప్రకారేణకృచ్ఛ్రత్రయాణి బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। ఏకదర్భమాదాయ శిరసిప్రతీచీనం నిరస్యేత్।

శ్లో। మేరుమన్దరతుల్యాని పాపానిసుబహూనిచ। కేశానాశ్రిత్య తిష్ఠన్తి తస్మాత్కేశాన్వపామ్యహమ్। ఇతి కనిష్ఠపూర్వాః (నివీతినః) కంఠాదుపరివాపయేయుః।

పుత్త్రులలోఁ గడపటివాడు ముందువరుస క్రమముగ జ్యేష్ఠుని వఱకు జందెమును దండగా వేసికొని కంఠము పై భాగమును క్షౌరముఁ జేయించుకొనవలయును.

ఇతి అనాహితాగ్ని దహనప్రయోగ స్సమాప్తః.

ఆహితాగ్ని ప్రయోగోవక్ష్యతే.

అథాతః పైతృమేధికం దహనం బ్రహ్మమేధసహితమ్

బ్రహ్మమేధ ప్రయోగః

కర్తాస్నాత్వాచమ్య। అథ ఔపాసన మంత్రస్నానాది ప్రాయశ్చిత్తాంతంకృత్వా। అహితాగ్నేశ్మరణసంశయే అథాజ్యస్నాంత్యాహం షడహం ద్వాదశాహంవాధారయతే॥ యావద్వాసంశయం మన్యేత అసంశయే అజస్రైర్విరమ్య అగ్నయ ఆయుష్మతేపురోడాశమష్టాకపాలంనిర్వపేత్। అపివానాజస్రైః కుర్వీత। పాత్రిద్దష్టగమనాద్విహారగ్ం సాధయేత్। దిష్టగమనం మరణం। మరణాత్పూర్వమేవతూష్ణీం విహారణమిత్యర్థః॥ ప్రేతేపివిహరణమేకే సమామనంతి। తదర్థకంప్రజాయా ఇతివిజ్ఞాయతే। ఇతివిరోధాత్। అహరహరగ్నిహోత్రగ్ం హుత్వాఽగ్నిహోత్రోచ్ఛేషణంనిదధాతి। యదిమరణం శంకేత। బ్రహ్మవిదాప్నోతిపరం। భృగుర్వైవారుణిరిత్యేతానను వాకాన్ బ్రహ్మవిదోదక్షిణే కర్ణేజపతి అనువాకశబ్దః ప్రశ్నార్థః। ఇతరేషాం స్త్రియశ్చఆయుషః ప్రాణగ్ం సంతనువితిదక్షిణే కర్ణేజపతి। ప్రేతేమాత్యాః ప్రాచీనావీతినః కేశాన్ ప్రకీర్యపాం సూనావపంతే। ఏతస్మిన్ కాలేయద్యాహితాగ్నిరుత్సృష్టాగ్నిర్విచ్ఛిన్నాగ్ని ర్విధురా

గ్నిర్వా ప్రమీయేత। నతమన్యైత్రేతాగ్నిభ్యోదహంతీతి విజ్ఞాయతే। ఆధానప్రభృతియజమాన ఏవాగ్నయో భవంతీతి విజ్ఞాయతే తస్యమాజయనస్య ప్రేతాధానం కర్తవ్యం తస్యప్రయోగః॥

ప్రేతాధాన విషయః.

సాగ్నికశ్చేత్రేతాగ్నిసంధాన మాపాసనంకృత్వా। అగ్నిం ద్వేధావిభజ్య। అర్ధం ఆధానార్థంవిధాయ। తస్మిన్నగ్నౌ అరణిసమారోపణంకార్యం। ఔపాసనాగ్నించ ధారయేత్। సంస్కర్తా ప్రాచీనావీతీ। కృతప్రాణాయామః వత్సగోత్రస్యయజ్ఞశర్మనః ప్రేతస్య ప్రేతాధానంకరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య। నష్టారణీకస్య। యోఅశ్వత్థశ్శమీగర్భఆరురోహ త్వేసచాతం తేహరామియజ్ఞియైః కేతుభిస్సహ। నూతరారణీఆహృత్య। అశ్వత్థాద్ధవ్య వాహోద్ధిజాతా మగ్నేస్తనూం యజ్ఞియాగ్ంసంభరామి। శాంతయోనిగ్ంశమీగర్భమగ్నయే ప్రజనయితవే। ఆయుర్మయిధేహీత్యరణీ అభిమంత్ర్య। ఆయుర్యజమాన ఇత్యస్యలోపః। అర్ధాధానిసః ఔపాసనాదగ్ని మాహృత్య అరేఽగార్హపత్యంనిదధాతి। జాతవేదోభువనస్యరేతః॥ ఆయంతేయోతిద్వాభ్యా మరణీనిష్టప్య। అగ్నిమనుగమయ్య। భస్మాపోహ్య అగ్నియతనాన్యుత్కృత్యావోక్ష్య। యజమానాయతనే ప్రేతంనిధాయ గార్హపత్యాయతనే అరణీసంనిధాయమంథేత్। యేసాగ్నయోజుహూతోహుతాగ్ం పరామాప్సంకల్పయంతే యజమానగ్ం సంజానంతతేహవిషాపాదితాయ స్వర్గమిమం లోకం ప్రేతంనయంతు। ఇతిజత్వామంథేత్। అగ్నాజాతే। ఉపావరోహజాత వేదయిమంతగ్ం స్వర్గాయ లోకాయనయప్రజానన్న్। ఆయుఃప్రజాగ్ం రయిమస్మాసు ధేహి ప్రేతాహుతించాస్యజు స్వస్వాహా ఇతిజపిత్వా। ఉపావరోహ గార్హపత్యే౽గ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య। తూష్ణీందక్షిణాగ్ని మాహవనీయంచ అగ్నిహోత్రార్థం ప్రణీయ। ద్వాదశగృహీతేన స్రుచంపూరయిత్వా। తూష్ణీమాహవనీయేజుహోతి। ప్రజాపతిర్దేవతా। ఇదంప్రేతాధానం అగ్నిహోత్రిలోపవర్జం తేష్వేవాగ్నిషు మృతాగ్నిహోత్రంకుర్యాత్॥ ప్రేతేమాతృ ఇత్యాది ॥శ్లో॥ ప్రేతాధానేపసానేతు గాందద్యాదక్షిణాంబుధః। అనాధ్యేపతుమాశ్రిత్య నోచేదగ్నిర్నసిద్ధ్యతి॥

అతిపన్నాగ్నిహోత్రప్రాయశ్చిత్తవిధిః.

తస్మిన్నేవవిహారే। అతిపన్నాగ్నిహోత్రప్రాయశ్చిత్తత్వేన సప్తహోతారం చతుర్గృహీతేనాజ్యేన జుహుయాత్॥ మహాహవిర్హోతా...నమః పృథివ్యై స్వాహా॥ వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం నమమ॥ అత్రశ్లోకః॥ నష్టేషువహ్నిష్వరణీ వినాశేప్యాహృత్య మంత్రేణ తథాభిమంత్ర్య। సంభారవర్జంతద్ధైవమంధేత్। యస్యేతి మంత్రేణ తథాహితాగ్నేః। పశ్చాన్మృతాయాః పత్న్యాస్తు నిర్మంథ్యాగ్నిర్భవేదిహ। అధర్మణోపి నిర్మంథ్యేన ప్రేతాదానవర్భవేత్॥ తథా కృత్వా తతస్తూష్ణీం గార్హపత్యాదికల్పయేత్॥ తతః అంత్యాగ్నిహోత్రం కుర్యాత్॥ తస్యప్రయోగః పఠ్యతే॥

అంత్యాగ్నిహోత్రవిధిః.

సంకల్ప్య!...గోత్రస్య యజ్ఞశర్మణః పితుః ప్రేతస్య అగ్నిహోత్రం మృతాగ్నిహోత్రవిధానేన అథవాన్యవత్సాయాః పయసా కేవలగోపయసావా అగ్నిహోత్రలోపవర్జితేష్వేవాగ్నిషు మృతాగ్నిహోత్రం కుర్యాత్॥ ప్రేతేమాత్వా ఇత్యాది విశ్వదాన్యాది సర్వం తూష్ణీం కుర్యాత్॥ తూష్ణీం విశ్వదాన్యాధానం॥ దక్షిణాప్రాగగ్రైః పరిస్తరణం దక్షిణాతిక్రమణం ఆచమనపరిషేచన ప్రాశనోత్సేచనాని నవిద్యంతే- హవిరానీయ దక్షిణార్ధే గార్హపత్యస్యశితేభస్మన్యధిశ్రిత్య। జ్వలతాతృణేనా వేక్షణపర్యగ్నికరణే తూష్ణీం కుర్యాత్। స్రుక్స్రువౌతూష్ణీమాదాయ। తూష్ణీంపరితపనసంమార్జనే కృత్వా। సకృదేవ సర్వంతూష్ణీమున్నీయ అధస్తాత్సమిథంధారయన్ దక్షిణేన విహారముద్ధృత్య సాదయిత్వాతూష్ణీం సమిధమాధాయ సకృదేవసర్వం హవిస్తూష్ణీంజుహుయాత్॥ స్థాలీగతమగ్నిహోత్రోచ్ఛేషణమస్యస్మిన్ పాత్రేనిధాయ। అపివాసోమం పితృమంతంప్రాగ్స్వాహాహుత్యాముపలక్షయేత్॥ సోమాయపితృమతేస్వాహా॥ సోమాయ పితృమత ఇదం॥ అగ్నయేకవ్యవాహనాయస్వాహా॥ అగ్నయేకవ్యవాహనాయేదం॥ ప్రాశనాదివిపుర్షాగ్ం శాంతిరసీత్యేతదంతంవిసృజ్య॥ తాపవాదిపరిషేచనవర్జం సర్వంతూష్ణీంక్రియేత॥ అంతిమాగ్నిహోత్రే॥ అపిప్రేరగ్నేస్వాంతన్వమయాత్॥ ద్యావాపృథివీ యిష్టమా

ర్జమస్మాసుధేహి స్వాహా॥ ఇత్యగ్నిహోత్రస్థాల్యాం క్షీరేణత్ర్యే
మాక్షాజ్ఞ ఆహవనీయేనుపరిహరేత్। సాగ్నిహోత్రస్య సంస్థితిః। అగ్ని
హోత్రోచ్ఛ్వేనగణంనిదధాతి। సంగోత్పాది ప్రాచీనావీతి నాశ త్రప్యే
అత్రిశ్లోకాః॥ కృష్ణపక్షే ప్రమీయేత యద్యహ్నః ప్రాతరాహుతిః
శేషాస్తుజుహుయాదూర్ధ్వం పర్యంతాః పక్షహోమవత్॥ తదానీమేవజుహు
యాత్సాయంకాలాహుతీరపి। సాయంప్రమీతశ్చేత్సాయం మాహం
ర్జుహుయాదథ। తదానీమేవజుహుయాత్ప్రాతః కాలాహుతీరపి। సో
ద్గృహీతమ తేష్టంభిన్నతంత్రంచహోమయోః॥ యదిపూర్వపక్షే
రాత్రౌ మరణం శంకేత సాయమాహుతీర్హుత్వా తద్దైపాపరేద్యుః
ప్రాతరాహుతీర్జుహుయాత్। యద్యపరపక్షేరాత్రౌ మరణం పరిశంక్య
సాయమాహుతీశ్చపక్షహోమవజ్జుహుయాత్॥ పూర్వవన్మంత్రవర్జ
జుహుయాత్। మరణాత్పర్యంతాగ్నిహోత్రత్రిమేనైవ ఆగామి
ర్శంచకుర్యాత్! ప్రధానదేవతాభ్యశ్చతుర్గృహీతేనాజ్యేన ప్రత్యే
క్వై దేవతాయై తత్తత్పూర్వానువాక్యామనూచ్య తద్యాజ్యయా
హోతి। అగ్నిర్మూర్ధాదివః... జిన్వతోం। భువోయజ్ఞస్యరజ... హవ్యవా
హంస్వాహా। అగ్నయఇదం॥ మహోగ్ంఇంద్రో య ఓజసా పర్జన్యో
భువ న్నవిందోత్రివృధో... విశ్వచర్షణే స్వాహా। మహేంద్రాయేదం।
ఏవమాహుతీభిః పూర్వపక్షం సమాపయేత్। అథయదీష్ట్యన్వాధానముత్తే
అవశిష్టే ప్రధానదేవతాభ్యో జుహుయాత్। అథయదిచాతురా
స్యమధ్యే సాయంప్రాతరాహుతీభిః దర్శపూర్ణమాసాభ్యాం చేష్ట్వా
వశిష్టపర్వాణ్యాపీయ॥ పక్షజ్జుహుయాత్ వేధాహి..... సుక్రతోం
ఆదేవానామపిపంథామగన్మ... కల్పయాతిస్వాహా। అగ్నయేపథికృత
ఇదం। అనడ్వాన్ దక్షిణావైశ్వానరో అజీజన..... ఓజసోం। ప్రిష్టో
దివి..... నక్తం స్వాహా। అగ్నయేవైశ్వానరాయేదం॥ హిరణ్యం
దక్షిణా తతో ఽనంతరాతీతదర్శంవా పౌర్ణమాస్యంవా చతుర్గృహీ
తేనాజ్యేన ప్రధానదేవతాభ్యస్తత్తద్యాజ్యానువాక్యాభ్యాం జుహు
యాత్। దర్శశ్చేత్। అగ్నిర్మూర్ధాభువోయజ్ఞస్యేతగ్నేః॥ మహేం
ద్రియముహోగ్ం ఇంద్రోభువస్త్వమింద్రేతి। పౌర్ణమాసీచేత్ అగ్నేః
పూర్వవత్॥ ఇదంవిష్ణుర్విచ... పాగ్ంసురోం। త్రిర్దేవః... నామస్వాహా

విష్ణవ ఇదం। అగ్నీషోమాసవేదసా... ఆవధోంయువమేతాని...గృభీ
తాస్స్వాహా। అగ్నీషోమాభ్యామిదం। వినయింద్రమృధో...గమ
యాతమోం। మృగోనభీమః కుచరోగిరిష్ఠాః... మృధోనుదస్వస్వాహా।
ఇంద్రాయవైమృధాయేదం। తతఃపిండపితృయజ్ఞస్య సప్తహోతారం
చతుర్గృహీతేనాజ్యేన। మహాహవిర్హోతాసత్య...ఉద్గాతావాచస్పతే
హృ...నమఃపృథివ్యైస్వాహా। వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం। ఏవమ
నంతరాతీతస్యకర్మః ప్రధానదేవతానాంతత్తద్యాజ్యానువాక్యాభ్యాం
చతుర్గృహీతేనాజ్యేన పూర్ణాహుతీర్జుహుయాత్। [illegible]
...ముత్తమేభ్యోం। శుచింనుస్తోమం — [illegible] స్వాహా। ఇంద్రా
గ్నిభ్యామిదం। ఇతివపాయాః। అథరతంకి — అపోంగిర్భిర్వపాః ప్రమతి
— దేసైస్వాహా। ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం। ఇతిపురోడాశస్య ఉభావా
మింద్రా — హువేవాం ప్రవజ్ఞనేభ్యః — భువనాత్యస్యాస్వాహా।
యింద్రాగ్నిభ్యామిదం। ఇతిహవిషః। అన్వాహార్యం దక్షిణా।
తతః అతీతాగ్రయణ ప్రాయశ్చిత్తార్థం పూర్వ వత్ప్రథిక్రతైర్వై
శ్వానరేః పూర్ణాహుతిః। పూర్వవద్దక్షిణా। అనంతరాతీతాగ్రయణ
స్య ప్రధానదేవతానాం తత్తద్యాజ్యా హోమానువాక్యాభ్యాంచతు
ర్గృహీతేనాజ్యేనపూర్ణాహుతీర్జుహోతి। అగ్నిర్మూర్ధాభువోయజ్ఞస్న
త్యగ్నే।। అగ్నయ ఇదం। ఇంద్రాగ్నీ అవసాగతం గీర్భిర్విప్రయితం
ద్రాగ్నేభ్యః విశ్వేదేవాసఆగతం తోకేచశృణ్మతి విశ్వేషాం దేవానాం
సోమయా స్తేనతామాభువోయా తేధామా నితిసోమస్య। మహీద్యౌః పృథి
వీచనః ప్రపూర్వజేపిత రతిద్యావాపృథివీభ్యాం। వత్సవాసఃదక్షిణా।
విద్యమానేగ్నౌ అకృతేష్టిపశ్వాగ్రయణస్యమరణే ప్రేతత్వాత్త్రాయ
శ్చిత్తంసమానం। పశుహోమాదికంకృత్వా అత్మనిసమారూఢేష్వ
గ్నిషు యజమానోమ్రియేత। అగ్న్యాయతనానికల్పయిత్వా। గార్హ
పత్యే లౌకికాగ్నింనిధాయ। ప్రేతస్యదక్షిణంపాణిమభినిధాయ।
తత్పుత్రోభ్రాతా వాన్యోవాప్రత్యాసన్న బంధురుపావరోహాయతి
ఉపావరోహమంత్రస్తు పైతృమేధికః। ఉపావరోహజాతవేద
యిమంతగ్ స్వర్గాయలోకాయనయ ప్రజానన్ఆయుః ప్రజాగ్ంరయి
మస్మాసుధేహి। ప్రేతాహుతించాస్య జుహ్వస్వాహా। అథవారణ్యో

రోప్యుపావరోహ్య మంథేత్। ఉద్ధృతేష్వప్రహార్యాదేషు మ్రియేత పూర్వవదాయతనాని కల్పయిత్వా గార్హపత్యాయతనే అరణీసం ధాయ। సంస్కర్తా ప్రేతస్య దక్షిణహస్తం స్పృష్ట్వా తూష్ణీంమథిత్వా పూర్వవత్త్రేగ్నిమేధికకాలేన ఉపావరోహం జపేత్। విహరణా సమానమ్।

అథ ప్రోషితమరణే విశేషః గతస్య వా మరణే అశన్యాదినా
మరణే సంస్కారే తద్విషయః.

యది ప్రవాసే మ్రియేత యజమానశరీరమగ్నిసమీపమా నీయ। విధినా దాహయేత్। సమిధం చేత్। విప్రకృష్టం చేన్నిర్మంథే పక్షగ్న్యాలోకకాభ్యా మరణిభ్యాం కృష్ణాజినేఽస్థీని విధాయ। అహతే వాససా బహిర్వేష్టయిత్వా దీర్ఘవంశే ప్రబధ్య మృన్మయభాజనేనిత్య మేనాహృత్య। అగ్నిసమీపం విధినా దాహయేత్। యజమా నశ్చేత్ యః పూర్వో మ్రియేత తస్య త్రేతాగ్నిభిః స్థాపనేన బ్రహ్మమేధః సహాత్రిపితృమేధః। పూర్వమృతస్య బ్రహ్మమేధః శరీరక స్యోపైవమరణే శ్రౌతపితృమేధః। అవిశాలాయాం శ్రాద్ధం। యదా హితాగ్నిరరణిహస్తో మ్రియేత। నష్టాగ్నిసందివా అతింపృథివ్యా చతుర్గృహీతమాజ్యం జుహుయాత్। యద్యవదగ్ధో మ్రియేత। నమో అస్తు సర్పేభ్య ఇతి చతుర్గృహీతం జుహుయాత్। యద్యప్సు మ్రియేత ఇమమేవ వరుణ తత్త్వాయామి ద్వే చతుర్గృహీతే జుహుయాత్। యది దంష్ట్రిభ్యో మ్రియేత। దగ్ధ్వా స్ట్రీభ్యాం మలిమ్లూన్ అధ్వనేషు మలిమ్లుః ఇతి ద్వే చతుర్గృహీతే జుహుయాత్। యది పశుభ్యో మ్రియేత। అగావో అస్మాకం ఇంద్రో యజ్ఞనేక ద్వే చతుర్గృహీతే జుహుయాత్। అజ్ఞాత ప్రోషితాహితాగ్ని మరణవిషయః.

యద్యాహితాగ్నిః ప్రోషితః ప్రమీతో న విజ్ఞాయేత। యాందిశ మభిప్రస్థితస్తస్మాదగ్నిభిః కపుందహేయుః। అపి వా త్రీణి షష్టిశ తాని పలాశవృంతానాం తైః కృష్ణాజినే పురుషాకృతిం కృత్వా తస్యామ గ్నిభిర్దహేయుః। పలాశవల్కలైః సూత్రైర్వా సంధిషు సంవేష్ట్య చత్వారిం శతా శిరః ప్రకల్పయేత్ దశభిర్గ్రీవాం వింశత్యోరస్త్రింశతోదరం పం చాశతైకైకం బాహుం తాభ్యామేవ పంచభిః పంచభిరంగు

శీరుపకల్ప్యయతే సప్తత్యా సప్తత్యై శిరంపాదం తాభ్యామేవ పంచభిః
పంచభిరంగులీరుపకల్ప్యతే అష్టాభిశ్శిశ్నం ద్వాదశభిర్వృషణం స్నాప
యిత్వాలంకృత్య అంతర్వేది కృష్ణాజినే నిధాయాహతేన వాససా ప్రచ్ఛా
ద్య బాంధవాః పర్యుపవిశంతి। అయమస్యా సౌయస్యత ఇమే అగ్నయ
ఇతి తతః ప్రేతే మాత్యా ఇత్యేతదాది। యది పలాశవృంతానినవిందే
రన్ దర్భాణాం యాజ్ఞికానాం వృక్షాణాం తైః కృష్ణాజినే పురుషాకృతిం
కృత్వా తస్యాగ్నిభిర్దహేయుః॥ యది తానినవిందేరన్ భూమ్యాం పాం
సూనుద్ధృత్య। తైః కృష్ణాజినే పురుషాకృతింకృత్వా। మధునాసర్పిషా
వా సంయుజ్య। విధినా దాహయేత్। ఏవముక్తప్రకారేణ యజ్ఞలోపస్య
ప్రాయశ్చిత్తే కృతే ప్రేతే మాత్యా ఇత్యేతదాదికర్మ ప్రతిపద్యతే
ఆశ్వలాయనసూత్రేణ యేషాం హోత్రం క్రియతే। తేషాం పూర్వోక్తా
భిర్యాజ్యా పురోనువాక్యాభిః। పూర్ణాహుతిర్హోతవ్యా। ఏషామాపస్తం
బసూత్రేణ హోత్రం క్రియతే। తేషాం తత్సూత్రోక్తాభిర్యాజ్యా పురో
నువాక్యాభిర్జుహుయాత్॥

కృష్ణపక్ష దక్షిణాయన మరణమ్.

శ్లో॥ మృతానాం నిశి కృష్ణే చ పక్షే థో దక్షిణాయనే। తాసూ
ర్యాం చంద్రమసేత్యాది షట్పృథక్పృథక్ జుహుయాత్॥

విద్యమానాగ్నేర్యజమానస్య మరణసంశయే అపి వానాజ
స్త్రే ఇత్యస్మిన్ పక్షే సంస్కర్తా బ్రహ్మవిదాప్నోతిపరం భృగు
ర్వై వారుణిరిత్యేతావనువాకౌ బ్రహ్మవిదో దక్షిణకర్ణే జపతి। ఇతరే
షాం స్త్రియశ్చ ఆయుషః ప్రాణగ్ం సంతనుతి జపేత్। పూర్వమేవా
గ్నీన్ తూష్ణీం విహరేత్। మృతే విహరణమేకే సమామనంతి। తదనర్థ
కం భవతి। మృతే మాత్యాః కేశాన్ ప్రకీర్య। పాంసూనావపంతే। అథ
దక్షిణేన విహారం పరిశ్రితే ప్రేతస్య కేశశ్మశ్రులోమనఖాని వాపయి
త్వా స్నాపయిత్వా। గ్రామేణాలంకారేణాలంకృత్య। పశ్చాత్సంస్క
ర్తా ప్రాచీనావీతీ అంత్యాగ్నిహోత్రం జుహుయాత్। అగ్నిహోత్రో
చ్ఛేషణం చ పరిశిష్య నిధాయ।

అంత్యాగ్నిహోత్ర ప్రయోగః.

ప్రాణానాయమ్య సంకల్ప్య। పత్నీం చ స్నాపయిత్వా। శిరం

అముకగోత్రస్యాముక శర్మణ ఆహితాగ్నేః ప్రేతం ఔపాసనా
గ్నినా సహ త్రేతాగ్నిభిర్యజ్ఞపాత్రైశ్చ పురుషోత్తమ సాయుజ్యార్థం
బ్రహ్మమేధేన కర్మణా పితృమేధేనచ సంస్కరిష్యే। ఇతి సంకల్ప్య।
జఘనేగార్హపత్యం దక్షిణాగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య। తేషు దక్షిణా
శిరసం దర్భేషు సంవేశయంతి। సర్వస్యాప్రతిశీవరీభూమి స్త్వోపస్థ అధిత।
స్యోనాస్మై సుషదా ... సప్రథాః। సర్వేషు సంవేశనేషు దక్షిణశిరాః।
పూర్వయా ద్వారోపనిర్హృత్య గార్హపత్యాహవనీయయోర్మధ్యే ప్రేతం
పూర్వవన్నిపాత్య। ప్రేతమన్వారంభయిత్వా। ఆహవనీయే స్రువా
హుతిం జుహోతి। పరేయువాగ్ంసం ?.. దువస్యత స్వాహా। యమాయ
వైవస్వతా యేదం। చిత్తిస్స్రుక్। చిత్తమాజ్యం ... సామాధ్వర్యుః।
వాచస్పతే విధే నామన్ ... పిబతు। అస్మాసు నృమ్ణం ధాత్ స్వాహా। వాచ
స్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం। పృథివీ హోతా। ద్యౌ ... వక్తా వాచస్పతే వా
చో ... జజనద్ [illegible] వాచస్పతయే బ్రహ్మణ
ఇదం। అగ్నిర్హోతా। అశ్వినా ... వక్తా। [illegible] ... శ్రితస్వా
హా। వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం। సూర్యం తే చక్షుః ... శరీరైః।
వాచస్పతే [illegible] ... [illegible] స్వాహా। వాచస్పతయే
బ్రహ్మణ ఇదం। [illegible] హోతా। సత్య ... హోతా। వాచస్పతే
హ [illegible] ... నమః [illegible] స్వాహా। వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం।
ఏవంగార్హపత్యే। పరేయువాగ్ంసం హోమం శ్చ సమంత్రకం హుత్వా
తూష్ణీమన్వాహార్యపచనే సభ్యావసథ్యౌ రౌపాసనే చ హుత్వా। ప్రజా
పతిర్దేవతా తూష్ణీమితరేష్వితి వచనాత్ తతశ్శుక్లసూత్రేణ హస్తపాద
యోరంగుష్ఠౌ బధ్వా। నళద తూలామా బధ్వా। నళదమాలికా ఔదుం
బర్యామాసంద్యాం। కృష్ణాజినం దక్షిణాగ్రీవ అధరలోమా స్తీర్య।
తస్మిన్నేనముత్తానం నిపాత్య। పత్త్రోదశేనాహతేనవాస సాప్రోర్ణోతి ఏతం
త్వా వస్త్రమితి। ఇదం త్వా వస్త్రం ప్రథమన్వాగన్ యథాపాదతో దశా
భవతి। అథాస్యేతరదపాద తే తదూహేతి। ఇతరత్పూర్వపరిహితం
అపైతదూహ ... విబంధుషు। తత్పుత్రో భ్రాతా వా ప్రతీతః పరిధా
యాజరసోస సేత। అథ మైత్రావరుణామిత్యాశ్చరోశ్చసహ ప్రయోగః।
మంత్రవర్జ్యం క్రియామాత్రం। అధ్వర్యురుపఉపస్పృశ్య। అన్వాధానా

ద్రితూష్ణీంశాఖామాహృత్యనిధాయ। పరిస్తరణంపరిభోజనీ మప్రచ్ఛి
న్నాగ్రం వేదముపవేషంచకృత్వా। త్రివృత్పవిత్రంకృత్వాశాఖా
యామాసజ్య కుంభీలేపనంకృత్వా। దక్షిణాప్రాగగ్రైరగ్నీన్ పరి
స్తీర్య। హస్తాప్రతష్టాశ్యాపరేణాహవనీయంపతీచీస్తిస్ర ఉలపరాజీర్దక్షి
ణాపవర్గాస్తీర్త్వాదక్షిణాగ్నేఃపశ్చాత్। పిండపితృయజ్ఞవత్। దర్భాన్
త్సగ్స్తీర్య।కుంభీశాఖా పవిత్రమభిదానీందారు పాత్రందోహనముప
వేషంచఉత్తరతఃప్రయుజ్య। స్ఫ్యమగ్నిహోత్రహవణీం శూర్పంకృష్ణా
జినముల్లూఖలమ్।ముసలంపాత్రీముత్పవనార్థం చరుస్థాలీంచ దక్షిణతః
ప్రయుజ్య। పవిత్రేకృత్వాస పవిత్రేణపాణినాపాత్రాణిసంమృశ్య।
అగ్నిహోత్రహవణీంశూర్పంచాదాయాహవనీయేప్రతితప్య। యదితా
త్రినిగచ్ఛేత్। దక్షిణతస్ఫ్య ముపధాయతృణాధికం నిరస్య అప
ఉపస్పృశ్యశూర్పే పవిత్రేనిధాయ తస్మిన్నగ్నిహోత్రహవణ్యాహవి
గ్రంపి సకృదేవనిరూప్య।దక్షిణాగ్నేః పశ్చాత్సాదయిత్వా।పశూకా
మామగ్నిహోత్రహవణ్యామప ఆనీయప్రోక్షణీస్సగ్సంసృత్య హవిః
ప్రోక్ష్య। పాత్రాణిచసర్వాభిరద్భిః ప్రోక్ష్య।కృష్ణాజినమాదాయ।స
కృదవధూయ సాదయిత్వా।తస్మిన్నులూఖలంప్రతిష్ఠాప్య।తస్మిన్ హవీం
షోప్య ముసలమాదాయ।సకృదేవాసహత్య పురస్తచ్ఛూర్పంనిధాయ
తస్మిన్ హవీంష్యుదుప్యపరాపూయాధస్తాత్కృష్ణాజినస్యహస్తేన తుషా
నోప్య వివిచ్యపాత్ర్యాం తండులాన్ ప్రస్కందయిత్వా ఉపవేషమా
దాయ। దక్షిణాగ్నౌస్థాలీముపధాయ తత అయుత్ర్గాః ప్రతీక్ష్యగా
ర్హపత్యే సాన్నాయ్య పాత్రాణి ప్రతితప్య।ఉపవేష మాదాయగార్హ
పత్యాద్దక్షిణతోంగారాన్నిరూహ్య। తేషుకుంభీమధిశ్రిత్య। ప్రదక్షిణ
మంగారైః పర్యూహ్య।శాఖాపవిత్రందక్షిణతో నిధాయ। కుంభీమన్వా
రభ్య అభిధానీమాదాయ దోహనేనకుంభ్యాంచపయఃసకృదేవమిత్రా
వరుణాభ్యాంత్వేతిఆసిచ్య।దోహనేఅపఆనీయ సంక్షాళ్యనినయనంకుం
భ్యాంమానీయ।తండులానుత్పూయ।జలముత్పూయ చరుపాత్రే ప్రక్షి
ప్యతండులాన్ నిక్షిప్య తతోలౌకికం దధ్యానీయన్యత్క్షీరేఆనీయ
దోహనపాత్రద్వయముద్ధృత్య। పవిత్రేఉత్కరేత్యక్త్వా చరుమభిఘా
ర్య। ఉద్వాస్యఆమిక్షాముద్వాస్యసగం హృత్యద్వయోః పాత్రయో

ఉద్ధృత్యనాజినైకదేశేనోపశిచ్యచరుములం కుర్యాత్ ఉపదేశస్తు హో
మాభ్యాసాద్యాపదుక్తమేవతూష్ణీం దక్షిణాగ్నౌ చరుం శ్రపయతి।
తూష్ణీంప్రోక్షణోహవత్ప్రయుక్త్యాదర్వ్య లౌకికేనదధ్నా సించతి।ఆసోమ
యాజి నస్సోమ యాజినోపి ప్రథమదర్శ పూర్ణమాసయాగాత్పూర్వం
నామితః। రాజగవ్యాఅభావాత్।పశుప్రయుక్తముపాకరణాదికం పా
శోల్మకంచనాస్తి।తతోగ్నీన్ పురతః కృత్వా ప్రేతంఆదాయ గృహా
న్నిర్గచ్ఛంతి।అభ్రింశాఖాస్తిలాన్ చరుజలానిచ అశ్మనోయజ్ఞపాత్రం
దర్భాన్ హిరణ్యశకలాన్ ఆజ్యముచ్ఛ్రపణంచ ఆమిక్షాంలౌకికం దధి
సికతాయజ్ఞపాత్రాణి కుంభ్యాదీనేతాననా నపికవస్య పృష్ఠతో నా
హరేయుః।అధ్వర్యుర్యరననావహీనపతే ।ఇమాయునజ్మి... గచ్ఛతాత్
వానువ్యయానేతస్యనివృత్తిః। వాహకానుమంత్రణం కేచిత్ । అదీయ
మానమంత్రయతే పూషాత్వేతశ్చ్యావయతు ప్ర... ... సువిద
భ్యః। భర్తాసన్ బ్రియమాణో బిభర్తి మహో దేవో... ...యుద్దేవా
ప్రాణరోపానవ। తురీయమధ్వానంగత్వా ప్రేతందక్షిణాశిరసం నిధా
దక్షిణతో లోష్టానవహత్య శేషచరుం ప్రతిష్ఠాప్య । ఏకవాససోద
నాన్ కేశపక్షానుద్వృత్యసవ్యాన్ ప్రస్పృశ్యదక్షిణానూరూనాఘ్నానా
గ్నిరభిధూన్వంతస్త్రిః ప్రసవ్యంపరియంతి । అపనశ్శోశుచదఘం... -
దఘంధూన్వ నేవాన్యారంభణేనంగాహ నేసంస్పర్శనేతదగోపస్ఫుగ్న నే
రోహణ ఇతిసర్వత్ర కనిష్ఠ ప్రథమాః। అనుపూర్వా ఇతరేస్త్రియో
సవ్యాన్ నుద్ధృత్యదక్షిణాన్ ప్రస్పృశ్య సవ్యాసూరూనాఘ్నానా అవ
ధూన్వంతప్రతిపర్యంతి త్రేతాగ్ని నౌ పాసనాగ్నిభిస్సహపరిక్రమణావ్
అపనశ్శోశుచ... ...దఘమ్। అథాధ్వర్యుశ్చరోస్తృతీయాంశ మా
యులో హైమనిక్షిప్య। మేతుశ్మేతి। యామా ఘట్టయతి పరిభ్యపరీత్య
యాతీత్యేకే అదీయమానమనుమంత్రయతే పూషేమా అపా అను వేద
ప్రవిద్వాన్ భర్తాసన్... ...నవ । ద్వితీయమధ్వానోగత్వా నిధా
పూర్వవత్కృత్వా । అదీయమానమనుమంత్రయతే । ఆయుర్విశ్వా
యుః పరి...స్సవితాదధాతుభర్తాసన్... ...నవ। తృతీయ మధ్వానో
త్వానిధాయ ఖననాదిని వపనాంతం పూర్వవత్కృత్వా తృతీయే
నహచరుం ప్రహిణుయాత్ స్థాలీం భింద్యాత్ అథాన్యకపాలాని

సంభివాన్ని సంభిగా త్రియత్రై మూదకంసతిషేత్ । తూష్ణీంచతుర్థ
మాదాయజఘనేన దహనదేశంగత్వానిధాయ। ఉదంచస్సముత్రా-
మంతివోఢారః ఏషావై దేవమనుష్యాణాగ్ం శాంతాదిశ్రామేషైనాస
మూత్రామంతీతి విజ్ఞాయ తేకతోథ్వర్యుః ప్రత్యేత్య । హరిణ్యాపలాశ
శాఖయావాశ్మశానాయతనగ్ం సంమార్ష్టి। అపేతవీత ... మస్మై।
ఇతిసంహితాపాఠః కపర్ద భామపతుః అహోభిరద్భిరక్తుభిర్వ్యక్తం ।
యమోదదాత్వవసానమస్మై ఇతిపైతృమేధికపాఠః కేషాంచిత్పఠుః।
దక్షిణతశ్శాఖా ముదస్యత్వాఽపఉపస్పృశ్య ఉద్ధత్యావోక్ష్యమధ్యే
హిరణ్యశకలమవధాయ తస్మిన్ దక్షిణాగ్రాన్ దర్భాన్ త్సగ్ స్తీర్య
తేషు దక్షిణాగ్రైర్యాజ్ఞికైః కాష్ఠైః దారుచితించిత్వాగ్నినుపవపతి।పుర
స్తాదాహవనీయం పశ్చాద్గార్హపత్యం దక్షిణతోన్వాహార్యపచనంపుర
స్తాత్సభ్యావసథ్యౌపాసనంచ। దక్షిణాప్రాగగ్రైర్దర్భైరగ్నీన్ దారు
చితించపరిస్తీర్య, చితేర్దక్షిణతః పశ్చాద్వాదర్భాన్ సగ్ స్తీర్య పిండ
పితృయజ్ఞద్దక్షిణాప్రాంచ్యైకైకశః పాత్రాణి ప్రయునక్తి స్ఫ్యశ్చకపా
లానిచేతి। తతో రజ్జ్వారపక్రత్యాసందీరసవిధ్యంతినాశయంతీత్యర్థః ।
రజుషుచైవకృష్ణాజినేచోతానశ్శేతే।ఏకపవిత్రేణాగ్నిహోత్రహవణ్యాం
ప్రోక్షణీస్సగ్ సంస్కృత్య। మృతంపాత్రాణిదారుచితించప్రోక్ష్య సర్వా
భిరద్భిః। అథాజ్యానిగృహ్ణాతీదర్శపూర్ణమాసవన్మంత్రవర్జం సర్పిధాన్
నస్యబిలమపావృత్య దక్షిణాగ్నావాజ్యం విలాప్యఆజ్యస్థాలీమాదాయ।
తస్యాంపవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యం నిరూప్య దక్షిణాగ్నావధిశ్రిత్య
దక్షిణార్ధేగార్హపత్యస్యాధిశ్రిత్య ఉత్తరార్ధేచ ఆవనీయే అధిశ్రిత్యపాత్ర
సమీపేసాదయిత్వా। చతుర్గృహీతేనాజ్యానిగృహ్ణాతి। ఉపభృత్యపిచ
చతుర్గృహీతం జమదగ్నీనామపి। సర్వత్రచతుర్గృహీతమేవ। తతోగ్ని
హోత్రోచ్ఛ్రయణ మన్యేసదధ్నాసంసృజ్య పాత్రాణిపూరయతి ।
యాన్యాసేచనవంత్యభ్యుక్తతీతరాణి। అబిలానీత్యర్థః। అత్రరాజగవీ
ముపాకరణాద్యుత్సర్జనాంతంపత్నీం ప్రేతేనసహశయనం తాముత్థాప
నంచ ననిఖితం।గవాలంభస్యకలౌనిషిద్ధత్వాచ్ఛక్రియాభావాచ్చ। హ
స్తాగ్ంచూష్టిన్ । సువర్ణేవఖ్రిణ్మస్య।సువర్ణగ్ంహస్తాదా...... మా
తీజ్యేమ। దేవస్యత్వాసవితుఃప్రసవే। అశ్వినో...గృహ్ణామి।రాజాత్వా

... వరుణోనయతు దేవిదక్షిణేగ్న యేహిరణ్యం। తేనామృతత్వ...
...ప్రతిగృహ్ణాతు। ఇత్యంతేసంమార్గః। దేవస్యత్వా... ...గృహ్ణామి
రాజాత్వావరుణోనయతు దేవిదక్షిణేగ్నాస్త్వాశృంతన్నపసస్త్వా తన్వాత
వయాత్రయస్త్వావయగ్ సోమాయవాసః। తేనామృతత్వమశ్యాంవయో
...గృహ్ణాతు। ఇత్యంతే సంమార్గః। దేవస్యత్వాసవితుః.... దేవిదక్షి
ణేరుద్రాయగాంతేనామృ.....గృహ్ణాత్వితిసం మార్గః। దేవస్యత్వా
..... వరుణాయాశ్వంతేనామృతత్వము ... గృహ్ణాసంతుమార్గః। దేవ
స్యత్వా ....క్షిణేప్రజాపతయేపురుషంతేనామృ... హ్ణాత్వితి సం
మార్గః। దేవస్యత్వా.. దక్షిణేమనవేతల్పం తేనామృ ... హ్ణాతు।
సంమార్గః। దేవస్యత్వా ... ణేపూష్ణేవింతేనామృత .. హ్ణాత్వితి
సంమార్గః। దేవస్యత్వా... క్షిణేనిర్ ఋత్యాఅశ్వతరం। తేనామృత
... హ్ణాతు। దేవస్యత్వా .. నిర్ ఋత్యై ర్గర్దభం। తేనామృత ..
హ్ణాతుదేవస్యత్వా ... ణేగంధర్వేభ్యఃస్రజం। తేనామృత. .. హ్ణాతు
దేవస్యత్వా ... ణేప్సరేభ్యోలంకరణే। తేనామృత... దేవస్యత్వా
...క్షి నిర్ ఋత్యాఅశ్వతరగర్దభౌతాభ్యామృత.. హ్ణాత్వితిసంమార్గః
ఇతికేచిత్। దేవస్యత్వా...మిరాజా...క్షిణే...మవతోవాసస్తసం।
నామృతత్వమశ్యాం గృహ్ణాత్వితిసంమార్గః కేచిత్। దేవస్యత్వాస ..
క్షిణేగంధర్వాప్స రాభ్యస్స్రగలంకరణే। తాభ్యామృత ... త్వితిసం
మార్గః। దేవస్యత్వా...క్షిణేవిశ్వేభ్యోదేవేభ్యోధాన్యంతేనామృతత్వితి
సంమార్గః। దేవస్యత్వా ...దక్షిణేబ్రిహ్మణఒదనంతేనామృత... త్వితి
సంమార్గః। దేవస్యత్వా ... ణేసముద్రాయపః తేనామృత ... హ్ణా
త్వితి సంమార్గః దేవస్యత్వాసవి .. ణేఉత్తానాయాంగీరసాయానః। తే
నామృత ... హ్ణాత్వితిసంమార్గః దేవస్యత్వా.. ...దేవిదక్షిణేవైశ్వా
నరాయరథం। వైశ్వానరః ...జాగృవిః। రాజత్వా ... ణే వైశ్వాన
రాయరథం। తేనామృ... హ్ణాత్వితిసంమార్గః ఉభయోస్సర్వ దేవమం
త్రః ఆథై నంచితావృపర్యధ్యాహాతి దక్షిణాశింసంశాయయతిఅథాస్య
ప్రాణాయతనేషు హిరణ్యశకలాన్ ప్రత్యస్యత్వాజ్య బిందూన్వా।
సువర్ణం ఘర్మం పరివేదవేనం। ఇంద్రస్యాత్మానగ్ం శతధాచరంతం
...సమాసనేన అత్మాజనానాం। ఇతి చతుర్దశవాక్యా విదశపాత్ర

హృదయముక్త్వా ఆస్యే ప్రక్షిపేత్ । బ్రహ్మేంద్రమగ్నింజగతః ప్రతి
ష్ఠాం ... చతుర్ హోతౄణామాత్మానంకవయోనిచక్యుః ॥ ఇతిద్వాదశ
వాక్యానిచర్ హోతృహృదయముక్త్వా । దక్షిణే క్షినికచేశతంనియుతః
పతివేదవిశ్వా విశ్వవారః ॥ విశ్వమిదం ... తేనక్లుప్తోమృతే నాహమస్మి
ఇతిద్వాదశవాక్యాని పంచహోతృహృదయముక్త్వాసవ్యేక్షిణి । సువర్ణం
కోశగ్ం రజసాపరివృతం । దేవానాం ... ఇంద్రస్యాత్మానగ్ం శతధా
చరంతం । ద్వాదశవాక్యా నిషడ్ఢోతృహృదయ ముక్త్వాదక్షిణేకర్ణే । ఇం
ద్రోరాజా జగతోయ ఈశే । సప్తహో ... రాయస్పోషాయ సుప్రజా
స్త్వాయసు వీర్యాయ । అష్టసప్తతివాక్యైస్సప్తహోతృహృదయముక్త్వా
సవ్యేకర్ణే । పునశ్చ । ఇంద్రోరాజగతోయ ఈశఇత్యాదిరాయస్పోషా
యసుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయే త్యంతంజపిత్వా । దక్షిణస్యాంనాసి
కాయాం । పునశ్చ । ఇంద్రోరాజాజగత ఇత్యాది రాయస్పోషాయసు
ప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయేత్యంతం జపిత్వా సవ్యనాసికాయాం । అథ
వాసర్వమనువాకం జపిత్వా ఆస్యాచాప్రక్షిపేత్ ।

అథ పాత్రచయనమ్.

తతః ప్రేతస్యపరిపాత్రాణి చితాయాం సర్వాణ్యనులోమాని ధృత్వావర్జం దక్షిణేహస్తే స్ఫ్యంజుహూంచనిదధాతి సవ్యఉపభృతం ఉరసిధృవాం అరణీచ ధ్రువాచ దక్షిణాగ్రాః । ముఖేగ్నిహోత్రహవణీం । నాసికయోస్స్రువౌ । అక్ష్ణోః హిరణ్యశకలావాజ్యస్రువౌవా । కర్ణయోః ప్రాశిత్రహరణే । సర్వతోముఖయాజినః ప్రాశిత్రద్వయంఏకం చేద్భిత్వా । హనోః ఓష్ఠమూలయోః ఉలూఖలముసలే । దర్భాగ్రీవః యదిగ్రావాణోభవంతి । శిరసి కపాలానిలలాటేయేకకపాలం । ఉదరేపిష్టసంయమనీంపాత్రీం । నాభ్యామాజ్యస్థాలీం । పార్శ్వయోశ్శూర్పే నానాబీజపక్షేవైమృత ఆగ్రయణేచపాత్రద్వయం । శూర్పద్వయం ప్రథమందక్షిణేతతస్సవ్యేచిత్వావైకం । వక్షసోః ఊరుమూలయోః సాన్నాయ్యకుంభౌయదిసంనయతి । అండయోర్దృషదుపలేశిశ్నే శమ్యాంచ పృష్ఠయోః పదాంతయోః దక్షిణేఅగ్ని అగ్నిహోత్ర స్థాలీంఉత్తరే అన్వాహార్యస్థాలీం । పత్తఉపావహరణీయంకూర్చంశిరసిఉపసాదనేయ శేషఇడాపాత్రించవేదంశిఖాయాంఅగ్నిర్యజుర్భిరిత్యేకైకంవాక్యముక్త్వా

ర్ద్వైకల్ప్యాత్ప్రణీతాస్సాదయతి। క్రమప్రాప్తే నవాక్యేన కపాలాని యుగపత్తా
యతి। ఏకకపాలాంచ వాక్యాంతరేలలాటే ఇమమగ్నే చమసమితిమంత
ముక్త్వా క్రమప్రాప్తం వాక్యంచోక్త్వా హృదయ మధ్యే చమసంసాదయ
ఇహ చమసః ప్రణీతాపాత్రం ప్రణీతా ప్రణయనం చమసమద్భిః ప్రతి
శయతీతి లింగాత్ అవశిష్టాన్యత రానిక్షిప్నీ ఊరోరంతరాళ ఇత్యర్థః మా
యోర్దేవ మైత్రావరుణీ మామిక్షాం మిత్రావరుణాభ్యాం త్వేతి దోవ
పాత్రస్థితామామిక్షాం పాత్రాభ్యాం సహనిదధాతి। ప్రథమం దక్షి
పక్ష దేవమంత్రైః అత్రైవ పుసదర్శనార్థం అగ్నిహోత్రహవణీం స్రు
క్షనం శమ్యాం దృషదుపలే అరణీచాదాయ ప్రజ్ఞాతం కృత్వా చిత్ స్థా
యిత్వా స్పృత్యస్యాస్యేతి లతం మర్త్య ప్రతిష్ఠ్యైతద్ధినముపోషతి పుర
దావావసీ యేనమ్మైనమగ్నే వి... ప్రహిను తాత్ పితృభ్యః జ్యోతిష్మ
త్వా సాదయామి జ్యోతిష్కృ... జాగ్రతీం త్వా సాదయామి। శతంచ
తిపశ్చాద్గార్హపత్యే కృతం యద్వాక్సిరజాత+ వపుసర్వ్వాతి। జ్యోతిష్మ
త్వా సాదయామి+ జాగ్రతీం త్వా సాదయామి। తూష్ణీం దక్షిణతో
హోర్య్యపచనే। తూష్ణీమావాసనేచ। అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం।
ప్రీత ముష్టిమ్మతే। ప్రాఙ్ముఖః। సూర్యం తే చక్షుర్గచ్ఛతు+ ప్రీతి తిస్రో
ద్రైః। సహస్రశీర్షా పురుషః సహస్రాక్షః+ సంతి దేవాః। అద్భ్యసంభృ
పృథివ్యై రసాచ్చ... సర్వం మనిమాణ। అథసాదిత స్రువమాజ్యస్థా
చాదాయా జఘనేనచితిముపవిశ్య। యఏతస్య పథో గోప్తారస్తేభ్య స్వా
హేతినవ సువాహుతీర్జుహోతి। యయేతస్య పథో గోప్తారస్తేభ్య స
హా+ యమత్రనాధీమస్సైస్మై స్వాహా। అగ్నయ ఇదం। ప్రయాసా
స్వాహేతిచ ద్వాదశాహుతీర్జుహోతి। ప్రయాసాయస్వాహా। ప్ర
సాయేదం। ఆయాసాయస్వాహా। ఆయాసాయేదం। వియాసా
స్వాహా। వియాసాయేదం। సంయాసాయస్వాహా। సంయాసాయే
ఉద్యాసాయస్వాహా। ఉద్యాసాయేదం। వయాసాయస్వాహా। వ
సాయేదం। శుచేస్వాహా। శుచ ఇదం। శోకాయస్వాహా। శోకాయే
తప్యత్వైస్వాహా। తప్యత్వాయేదం। తపతేస్వాహా। తపత ఇదం। బ్ర
హత్యాయైస్వాహా। బ్రహ్మహత్యాయ ఇదం। సర్వస్మైస్వాహా। స
స్మా ఇదం। అతోభయం ప్రహరతి। యేజజహోతి పూర్వం యత్రా

దితం తత్రపునస్సాదయతీత్యర్థః। అపరేణాగ్నిం ప్రాఙ్ముఖముపవిశ్య । అథైనం యామ్యేనాసూక్తేనవర్చేనపదాచానుశంసంతి। ప్రకేతునేతి ప్రకేతునా+అపిగచ్ఛతోం । హరిగం హరంతమ+ర్యోర్యమస్యమాచి ధోమృత్యో+హవిషాపిధేమోం । సద్యశ్చకమానాయ—పునోం । కామేనమేకామత—ఉపమామభోం । పరంమృత్యో—మాతవీరోం ప్రపూర్వ్యం మనసావందమా—మజాబుతపోం । జగనేన దహన దేశముదీచీ స్త్రియః కమూన్ఃఖాత్వా । ఉదీచీరుదగాయతిః కమూన్ః దీర్ఘికా ఇత్యర్థః। అశ్మభిస్సికతాభిశ్చాపః ప్రకీర్యాయుగ్మిర్హదకుంభై రపః పరిప్లావ్యతా సుజ్ఞాతయస్సంగాహంతే కనిష్ఠప్రథమాస్సంగాహన ప్రభృతీసర్వేషాం। అశ్మన్వతి రేవతి—వాజానుత్తరేమ । ఇత్యుపస్థా య । అపాయస్వమదింతమ — స్తమః । సౌమ్యయాసంగాహనం జఘనేనకర్షూః పలాశశాఖేశమీశాఖేవానిఘ్నంత్యర్ధే నేదర్భమయేనకు ల్భేన సంబధ్యతే।అంతరేణప్రసర్పంతి కనిష్ఠప్రథమాః యద్వైదేవస్య —...పునామి జఘన్యశ్శాఖేప్యుదస్యఉత్ ఖద్యాపాస్యతియారాష్ట్రా త్పనాన—స్రుజాధ। ఉపవీతినఃఉద్వయంతమ—రుత్తమం । తరణిర్వి శ్వదర్శ-వప తేయోనిసూర్యాయత్వాభ్రాజస్వతే । ఆదిత్యముపస్థాయ పునః ప్రాచీనావీతినః । శ్మశానమనవేక్షమాణో అపోవగాహంతే। ఖాతాపూనాతుసవి-వర్చసా ।ఈయుష్టేయేపూర్వతరా--రీషు పశ్యాన్ ఇతిచకనిష్ఠప్రథమాస్త్రియోగ్రే ఆనంతరమనవేక్షమాణాఅపోవగాహం తే । సమానమితఊర్ధ్వంపైతృమేధికం కర్మయమోదనప్రాశనాత్ సం తిష్ఠతే।బ్రహ్మమేధసహితాహితాగ్ని ప్రయోగః ప్రథమేహని। అస్మిన్ దినేనగ్నప్రచ్ఛాదనాది శిలాస్థాపనవాసోదక తిలోదకాన్ పిండబలి ప్రదానం కుర్యాత్। నవశ్రాద్ధంచకుర్యాత్ ।ఏకోత్తరవృద్ధిశ్రాద్ధంచ కుర్యాత్ । ప్రథమదిన ప్రయోగస్సమాప్తః

(నగ్నప్రచ్ఛాదనాది ప్రయోగములన్నియును అహితాగ్నులకును అనాహితాగ్నులకును ఒకేవిధము)

ఆహితాగ్ని సంచయన ప్రయోగః

అపరేద్యుస్తృతీయస్యాం పంచమ్యాం సప్తమ్యాం వాఽస్థీని సంచిన్వంతి।శవాగ్న్యనుగతిప్రాయశ్చిత్తం శవాగ్ని భస్మనానిత్యా

రణేసంస్పృశ్యాథ్యమధిత్వాసర్వప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాప్రాణానాయమ
అముకగోత్రస్యాముకశర్మణః ప్రేతస్యాస్థిసంచయనంకరిష్యే। ఇతి
కల్ప్య। క్షీరోత్సిక్తేనోదకేన ఉదుంబరశాఖయాప్రక్ష్యాథయజ్ఞశరీర
హోతుతియం తే అగ్నిమిమంథామేతి పంచభిఋగ్భిః ప్రోక్షతి ప్రత్య
మహోత్స్యః స్తో। శవాగ్నిః పంచచర్వంతః పుస్థాహాంతఏవవా।రత్న
గ్నిరథవారణ్యో స్తూష్ణిమారోప్యధార్యతే। అతఏవాంగ్రాక దత్త
నిత్యవృత్త్య। పరిస్తీర్యపరిషిచ్యతి ప్రస్నుత్రివాహుతీర్జుహోతి అవస్య
సరగ్నే ... దేవస్వాహా అగ్నయేజాతవేదస ఇదం । సంగచ్ఛస్వ
...సవితాదధాతుస్వాహా। దేవేభ్యఇదం। యత్తేకృష్ణ ... వివేశస్వా
అగ్నయఇదం। పరిషిచ్య।అయుగ్భిరుదకుంభైస్వాహోక్షితమహోత్స్య
స్త్రియస్సంచిన్వంతి।*యస్యాపునర్విజనన్నస్యాసాసవ్యే హస్తేనీ
హితసూత్రాభ్యాంబృహతిఫలమాబధ్య।సవ్యేన పదాశ్మానమాస్థా
సవ్యేనపాణినా ప్రథమానస్వీత్తమాణాస్థిన్యాదత్తే।ఉత్తిష్ఠాత ...
తు దద్భృత్శిరసోవాతద్వాదసిరుంభేవానిదధాతి ।ఇదంతవకంద్వితీ
సర్వబాహుభ్యాంవా పరఊతవకంతృతీయాపార్శ్వభ్యాంశ్రోణీభ
వాతృతీయేవజ్యోతిషాసంవిశస్వ చతుర్థం ఊరుభ్యాంజంఘాభ్య
సంవేశనస్తన్వైచారు-సదస్థే। పంచమ్యాపద్భ్యమాదాయ। పు
వన్నిదధాతిఏవమేవాయుజారాంసుసంచితంసంచిన్వంతి।అస్మభిస్నా
హ్యసగ్ం హత్యశరీరాకృతింకృత్వా తచ్ఛరీరాంగే అపూపాది
లాజానుపహారశ్చదద్యాత్ । శ్మశానవేదికారాధనంకృత్వాశ్మ
వాసిభ్యోభూతేభ్యఏతానిపణ్యారాణిదధాతి। ఉత్తిష్ఠప్రేహి ... యే
ఇత్యాదాయశమ్యాంపలాశమూలేవాకుంభంనిధాయ।జఘనేన కుం
కర్షాదిసమానమాస్నానాత్ ।* గోదానాది యథాశక్తి దాన
కుర్యాత్ ।

అథ హవిర్యాజ్ఞవిషయః

అథాతో హవిర్యజ్ఞియం నివపపనంయంకామయేతా నంత
స్స్యాదితి । అముకగోత్రస్యాముకశర్మణః ప్రేతస్యానంతలోకావా
ం అస్థినివపనంకరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య । భూప్రదేశే ఉద్ధతే హో
సికతోహోప్తే పరిశ్రితేదర్భైరాగ్యతో సన్నిపీతమాణో దర్భేష

నివపతి। పృథివ్యాస్త్వాక్షిత్యా అపామోషధీనాగ్ంరసేన స్వర్గలోకే నివపామి విష్ణుశర్మన్। ఇతినివపతి।

సోమయాజినః పునర్దహనవిషయః.

శ్లో॥ అనిధాయపురాకుంభం కృత్వానివపనంతతః। కర్తవ్యాద్య త్రైవవాకుర్యాత్ తర్పణాంతమశేషతః। యస్మిన్నహన్యస్థిసంచయనం తస్మిన్నహని అపరాహ్ణేనివపనంకర్తవ్యం। శ్లో॥ నివాపోనపునర్దాహే లోప్తచిత్యాంనచోభయం। అథవాపునర్దాహేనివపనం కుర్యాత్। అవిరోధాల్లోప్టచిత్యాంతు పునర్దహనంకుర్యాత్। తత్రాప్యవిరోధాత్।

పునర్దహన ప్రయోగః.

అథయదిపునర్దహంతిస్స్వరగ్ని హోత్రహవణీం కృష్ణాజినం శమ్యాందృషదుపలేచనాను ప్రహరేయుః। అముకగోత్రస్యాముక శర్మణః ప్రేతస్య అనంతలోకావాప్త్యర్థం పునర్దహనంకరిష్యే। ఇతి సంకల్ప్య। శుచౌదేశే దహనవదవకాశం జోషయిత్వా హరిణ్యా పలాశశాఖయాశమీశాఖయావాసంమృజ్య ఇత్యాదికాష్ఠైర్దారు చితించిత్వేత్యంతం కృత్వా। తత్రాగ్నిముపసమాధాయపరిస్తీర్య అపరేణాగ్నిం దర్భాన్ సగ్ంస్తీర్యతేషు కృష్ణాజినేశమ్యాయాందృష దుపలాభ్యాం ఆవాంజనశరీరాణి సంపిష్టానిప్రేషయిత్వాజ్యంకుంభే సమాదాయాగ్నిహోత్రహవణ్యాంజుహోతి। అస్మాత్త్వమధిజాతోసి త్వదయంజాయతాం। అగ్నయేవైశ్వానరాయ సువర్గాయలోకాయ స్వాహా। అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం। అత్రైవాగ్నిహోత్రహవణీం కృష్ణాజినం శమ్యాందృషదుపలేచాను ప్రహరేయుః। నచాత ఊర్ధ్వం శ్మశానంగంతుమాద్రియేత।

పునర్దహన ప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ ఆహితాగ్నిపత్నీవిషయః.

శ్లో॥ శవాగ్నిః పంచపర్వంతః పునర్దాహాంతఏవచ। రక్షోగ్ని రక్షార్ణోస్య స్త్రీణామారోప్యధార్యతే। నవమ్యాం వ్యుష్టాయాం గృహోపలేత్యంతరాగ్రామం శ్మశానంచ।

షష్ఠ్యాన్మృతాయాః పత్న్యాస్తు నిర్మంథ్యాగ్నిర్భవేదిహ
అధర్మణోహినిర్మంథ్యేన ప్రేతాధానవద్భవేత్॥ సంస్కరిష్యామః
ప్రేతాం నిర్మంథ్యేధకుశాగ్నినా। అస్యార్థః। తాకీకారణీం తూష్ణీ
మాహృత్యతూష్ణీంమథిత్వానిధాయ। వ్యాహృత్యామేకామాహుతి
హుత్వాగోత్ర: నామనీసంకీర్త్యమాతరముమాం ప్రేతాం నిర్మ
థ్యాగ్నినా పైతృమేధికవిధినా సంస్కరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య। అనాహి
తాగ్నివత్సంస్కారం కుర్యాత్। ఇత్యేకః పక్షః॥ దర్భముష్టిం ప్ర
స్థాప్య పునర్దర్భేషు నిక్షిపేత్। పునస్తద్వత్పృతీయోగ్నిరేవ ఉత్త
స్మృతి॥ ఉతపనాగ్నిం ప్రేతసన్నిధానిధాయ పాత్రాదీంశ్చం ఆ
రోప్య। ప్రేతమాన్యాధేయసంకల్ప్య గోత్రాయాః నామ్న్యాఃమా
ప్రేతాయాః పైతృమేధికసంస్కారార్థం ప్రేతాధానంకరిష్యే ఇతిసం
కల్ప్య। అపఉపస్పృశ్య। యోఅశ్వత్థః ... సహ। తాకీకారణీఅహర
అశ్వత్థాద్హవ్యవాహద్విజాతాం ... తవే: ఆయుక్తాయుష్ఠేహి। ఇత్యర
అభిమంత్ర్య। అగ్నిసమీపేనిధాయ దేవయజనం తూష్ణీముద్ధ
అవోక్ష్య। ఆయతనానికల్పయిత్వా। జాతవేదో భువనస్యరేత ...
మయోభూః॥ అయంతేయోనిర్ఋత్విర్యః ... రయిం॥ ఇతిమంత్రేణాగ్నావర
ణిష్టప్య। అగ్నిమనుగమయతి। పత్న్యాయతనే ప్రేతాంనిధాయ
గార్హపత్యాయతనే అరణీనిధాయమంథేత్। యేస్యాగ్నయోజుహ్వత
మాంసకామాస్సంకల్పయంతే। యజమానస్సంజానంతుతే హవి
సాదిగాయస్వర్గమిమంలోకం ప్రేతంనయంతు। ఇతిజపిత్వామంథేత్
ఉపావరోహజాతవేదఇమంతగ్ం స్వర్గాయలోకాయ నయప్రజానన్
ఆయుః ప్రజాగ్ంరయిమస్మాసు ధేహిప్రేతాహుతింవాస్య జుష
స్వాహా। నిర్వర్తనమథిమంత్ర్యతూష్ణీ ముపసమిధ్య। బలవతీకృత్వా
ఆహవనీయార్థమగ్ని ముద్ధృత్యతూష్ణీం దక్షిణాగ్నిం ప్రణీయాహవ
నీయంప్రణయతి। ద్వాదశగృహీతేన స్రువంపూరయిత్వా। ఆహ
నీయేతూష్ణీంహుత్వా। ప్రజాపతయఇదం। అథామితౌశ్చరోశ్చ సప
ప్రయోగః॥ మంత్రవర్జమన్వాధానాదిక్రియా మాత్రంతూష్ణీకరోతి
శాఖాహరణపరిస్తరణ పరిభోజనముల వరాజముపవేషంచకృత్వా
సమూహనాదివత్సాపాపరిస్తరణాంతేహస్తౌప్రక్షాళ్య। అపరేణాహ

నీయం ప్రతీచీ స్త్రీసప్తఘటపరాజిస్త్వర్హా దక్షిణాగ్నౌ చరుగ్గ్రపయతి।
గార్హపత్యే మైత్రావరుణీ మామిక్షాం కరోతి। దోహసాధిత్రియణాని
కృత్వా। తప్తేపయసి తాం కిం దధ్యానీయ। తత్పాత్రిద్వయే ఉద్ధృత్య
వాజినైకదేశేనోపసిచ్య। అగ్నే నగ్నే భాండమిత్యాదినిర్హరంతి। సపాత్ర
చయనం। మిత్రావరుణాభ్యాం త్వేతి మైత్రావరుణీమామిక్షాంజు
హోతి। మైనమగ్న ఇత్యాది సమానం। పునర్దహన ఆహవనీయే తూష్ణీం
జుహోతి। ప్రజాపతయ ఇదం। పయోహోమో నిత్యః। యజమానమర
ణోపదిష్టం పత్నీమరణేపి స్యాదిత్యవిశేషాత్। అంత్యాగ్నిహోత్ర
మాత్రమేవ న దర్శపూర్ణమాసాదయో భవంతి। పూర్ణాహుత్యంతే
ప్రేతేభ్యాత్వా ఇత్యాది గోత్రినామాన్తం ప్రేతం త్రేతాగ్నినా
పైతృమేధిక విధానాపర్యస్మరిష్యే। గార్హపత్యాహవనీయయోరంత
రాళే దక్షిణాగ్రానితర్భాన్ సంస్తీర్య తేషు। సర్వస్య ప్రతిశీర్షిణి దక్షిణ
శిరసం సంవేశయంతి। తతః కర్తా ప్రేతమన్వారభ్య పరేయువాగ్ంసం
సమితి స్రువేణాహవనీయే జుహోతి। అగ్నిమంథనం అగ్నీనాం విహరణం
సంకల్ప్య ఆహవనీయ గార్హపత్యే పరేయువాగ్ంసం హోత్రం శ్చ
హోమః। తూష్ణీమితరే హోత్రంశ్చ జుహుయాత్। స్రుక్స్రువౌ వారు
ణౌ భవతః। ఏవం గార్హపత్యే తూష్ణీమన్వాహార్యపచనే ఔపాసనే చ
వపనం ప్రేతాయాః స్నాపనాదికమప్యస్తి। నేతి కేచిత్ । శ్లో। వపనం
పాత్రచయనం వినాస్యాత్తుల్యమాంతత ఇతి వచనాత్ పునర్దహనమస్తి
విధురాహితాగ్నేః ఏతావాన్ విశేషః॥

అథ విధురాహితాగ్నిసంధానమ్.

విధురాగ్నిసంధానం విధురోపాసనం తూష్ణీం అరణ్యోర్హరణ
మగ్నివిభాగః। అగ్న్యైకదేశే అరణీనిష్టపనం కేచిత్। తూష్ణీం పయ
సాగ్నిహోత్రతృణప్రహారః। అపి ప్రేరగ్నేస్స్వాంత న్వమయా ద్యావా
పృథివీ ఊర్జమస్మాసు దీధరదితి। అగ్నిహోత్రస్థాల్యాం తృణమక్త్వా
ఆహవనీయే ప్రహరతి। అన్యత్సర్వం సమానమ్.

అథ హవిర్యాజివిషయః.

సంచయనే పునర్దహనమస్తి కేవలాధానినాం పునర్దహన
మభావాత్। ఆమిక్షావర్జం పునర్దహనం నాస్తి। కేవలాధానినాంని

వపనమేవ। ఉద్ధత్యావోక్ష్య తేసిక తేప్రోక్షిత ప్రోక్షితేదర్భేషు అస్థీనివాగ్య
తోనివపతి। మంత్రః పృథివ్యాస్త్వాఅథిక్త్యా అపామోషధీనాగ్ం
రసేనస్వర్గలోకే నివసామీతిదర్భేషు అస్థీనినిదధాతి। జఘనేకర్ష్వాది
సమానం। ఇతివిధురాహితాగ్ని సంస్కారక్రమః॥

ఆహితాగ్నివిధుర విధవాసంస్కారక్రమః.

పూర్వోక్తప్రకారేణ సర్వప్రాయశ్చిత్తఉత్క్రాంతిప్రాయశ్చిత్త
గోదానాదికర్ణమంత్ర పఠనాదిపర్యంతం కృత్వా । తతస్సంకల్ప్య ।
ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... తిథౌ ... ప్రేతాధానవిధినా అగ్నికల్పనం
కరిష్యే। వైశ్వానరసూక్తేన అరణీఆహృత్య। వైశ్వానరోనఊత్యా
...యతితేసూర్యేణ। ఇతిఅరణీఆహృత్య। యోఅశ్వత్థశ్శమీగర్భ
ఆరురోహత్వేసచా। తంతేహరామి బ్రహ్మణాయజ్ఞియైః కేతుభిస్సహ
అశ్వత్థాద్ధవ్యవాహోద్ధిజాతామగ్నేస్తనూం యజ్ఞియాగ్ంసంభరామి
శాంతయోనిగ్ం శమీగర్భమగ్నయే ప్ర[illegible]యుర్మయి దేహి।
అరణీమభిమంత్ర్య। తూష్ణీంమథిత్వా। జాతవేదోభువనస్యరేత ఇహ
సించతపసోయజ్జనిష్యతే। అగ్నిమశ్వత్థాదధిహవ్యవాహగ్ం శమీ
గర్భాజ్జనయన్ యోమయోభూః। అయంతేయోనిర్ఋత్వియో యతో
జాతో అరోచథాః। తంజానన్నగ్న ఆరోహాథా నో వర్ధయా
రయిం। ప్రేతాభ్యామరణీనిష్టప్య। అగ్నిమనుగమయ్య। అరణీప్రేతసమీ
పేనిధాయ। తూష్ణీమాయతనానికల్పయిత్వా। తూష్ణీముద్ధత్యావోక్ష్య
యోస్యాగ్నయోజుహ్వతోకమాగ్ం సకామస్సంకల్పయంతే। యః
మానేనమాగ్ం సంజానంతు తే। ప్రేతమిమంనారాయణబ్రహ్మాణందే
స్వర్గంలోకం యజమానంగమయంతు। ఇత్యగ్నింమథిత్వా। ఉపా
రోహజాతవేద ఇమంగ్స్వర్గాయలోకాయ నయతుప్రజానన్నాయుః
ప్రజాగ్ంరయిమస్మాసు ధేహిప్రేతాహుతించాస్య జుషస్వస్వాహా
ఇత్యుపావరోహ్య। తూష్ణీంగార్హపత్యేనిధాయ। తూష్ణీందక్షిణా
గ్న్యాహవనీయావుపనీయ। ఆధానసిద్ధ్యర్థం ద్వాదశగృహీతేస్రుచా
పూర్ణాహుత్వాస్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। ఆహవనీయేజుహుయాత్
శ్రౌతాగ్నిభిఃబ్రహ్మమేధేన కర్మణాసగ్ంస్కరిష్య ఇతిసంకల్ప్య
అస్థ్నః ప్రక్షిప్య। ఆహవనీయేఆజ్యగ్ంసగ్ంస్కృత్య। పరేయువాగ్ం

సంచిత్తః పృథివ్యగ్నిస్సూర్యం తే చక్షుర్బ్రహ్మహావిర్హోతా ఇతిమడా జ్యాహుతీః। ఆహవనీయేహుత్వా। ఏవంగార్హపత్యదక్షిణాగ్న్యోః హుత్వా। శేషమనాహితాగ్నివత్సమానం। ఇతిఆహితాగ్నివిధవా విధురయోః కర్తవ్యమ్।

అథఅగ్నిచితిలోష్ఠచయన సంభారాః.

లోష్ఠచయనసంభారం। లాంగలం మౌంజీరజ్జు। వారణం శ్వేతదూర్వా। హరితదూర్వా। కాశస్తంబం। దర్భస్తంబం। శమీశాఖా। వారణశాఖా। యవాః। పలాశశాఖాః। ఉదుంబరశాఖా। ఉదకపాత్రం వ్రీహయః। సప్తగ్రామ్యాః। సప్తారణ్యాః। శర్కరాః। శరావః। తిలమిశ్రధానాః। తిలధానాః। మథనదండం। హిరణ్యశకలాని। ఆముపాత్రం। పక్తవంసమూలదర్భాః। పలాశపరిధయః। ఇక్షుపర్వాణి। పురాణపర్వః। పురాణవస్త్రం। అపూపాః। పంచస్థాల్యః। తండులాః। విధృతిలోష్ఠాః। అభిఘారణాని। దధి। మధు। శీతస్యపుష్పైః కృతమాలానళదోనామతృణవిశేషః। నరండ్యతీతివృత్త్యానళేషీకాంకృష్ణపుష్పేషుః కపర్దీనళేషీకావన మధ్యే ఉత్పన్నస్తృణవిశేషః। ఇతిలోష్ఠచయనసంభారాః।

లోష్ఠదిష్టకారికాః.

లోష్ఠచయనకాలాః। శ్లో। దశమందిష్టగమనమహర్ద్వాదశమేవవా। అర్థమాసాదిభిః కాలైశ్చయఃశ్వోతివికల్ప్యతే। దిష్టగమనశబ్దేన మరణ దినాద్దశమం ద్వాదశం వాగృహ్యతే। తేనైకాదశం త్రయోదశం వా దినమారభ్యవిషమేషు దినేషు అర్ధమాసాదిషువామాఘ్యాదేః పౌర్ణమాస్యాం ఉపరిష్టాదమావాస్యాయాంవా అగ్నిచితో లోష్ఠచయనం కుర్యాత్ కాలకచితిహి। అతిమతాంతరమాహ। కేచిత్। తద్దినాజ్ఞానే యామాఘ్యా ఇత్యయంవిధిః। తదాసంవత్సరాదూర్ధ్వమపినభ్యేత లోష్ఠచిత్। యస్యప్రవాసాదినామరణదివసంనజ్ఞాయతే తస్యయామాఘ్యా ఇతికాలవిధిః। అన్యేషాంపూర్వోక్తఏవేతి కేచిద్వ్యవస్థా। తస్మిన్పక్షేసంవత్సరాదూర్ధ్వమపిలోష్ఠచయనంలభ్యతే। తస్యప్రయోగమాహ।

లోష్ఠచయన ప్రయోగః.

ప్రాచీనావీతీ ఉదగ్భూత్వా శ్మశానశ్యశంభుభిః। ఇష్టకావేది

పర్యాప్తాన్ పాంసూన్ దక్షిణతో హరేత్ । యస్మిన్ దినే చయనం క్రియతే । తతః పూర్వమేవాధ్వర్యుః । ప్రాచీనావీతీభూత్వా యుగ్మాన్యాయుగ్మాన్వా శంకూనాదాయ దహన దేశం గత్వా తతః పాదాదోషధీరుద్ధార్య తస్యోత్తరత ఇష్టకాస్థలనిర్మాణపర్యాప్తాన్ పాంసూన్ శంకుభిః ఖాత్వా దహనదేశస్య దక్షిణతో నిదధ్యాత్ ॥ శ్లో ॥ పంచారత్ని రిహాగ్ని స్స్యాత్పంచ ప్రక్రమవద్వా । సీరం యావద్గతం తావదిష్టకా నాంశతం భవేత్ ॥ తతో ఽ పరాహ్ణే శ్మశానాయతనం సర్వతః పంచారత్నికం పంచప్రక్రమం వా శ్మశ్వనమానేన సమచతురశ్రం నిర్మాయేష్టకాస్సంపాద్యయా అత్రాగ్ని క్షేత్రకర్షణసాధనం యావత్ గవం భవేత్తావంతి శతానీష్టకాని భవంతి, సీరం షడ్గవం చేత్ షట్ఛతాని స్యుః ద్వాదశగవం చేత్ ద్వాదశశతాని చతుర్వింశతిగవం చేత్ చతుర్వింశతిశతాని । చతుర్వింశత్యంగుల యోరత్నిః । పదం పంచదశాంగులం ద్విపదప్రక్రమః ॥ ఇదానీం అగ్ని క్షేత్రస్యోత్సేధవిశేష మాహ ॥ అగ్నిక్షేత్రస్యోచ్ఛ్రాయః పురస్తాద్ద్వ్యంగులాదిషు । అనంతర స్తతో ఽన్యూనః పశ్చాత్త్ర్యాద్యస్త్రిస్పృష్టవత్ ॥ ద్వ్యంగులం త్ర్యంగులం చతురంగులం ప్రాదేశవితస్తిర్జాను దఘ్నోరుదఘ్ననాభి దఘ్నాన్యగ్ని క్షేత్రస్య ప్రమాణాని । తస్య పూర్వభాగే ద్వ్యంగులాదిషు యత్ప్రమాణ మాశ్రియ తేతతో ర్వాక్ప్రత్యాయనేన పశ్చాద్భాగో నిమ్నః కర్తవ్యః । ఇష్టకోపధానాత్ । పూర్వమేవ యథాగ్ని స్తథాగ్ని క్షేత్రం వా స్త్రిస్పృష్టవత్ । పురస్తాదున్నతం పశ్చాన్నిమ్నం చ భవతి । తథా కర్తవ్య మిత్యర్థః । అతః కిం కర్తవ్య మిత్యత ఆహ । సవ్యావృత స్త్వవృచ్ఛలోభ మౌంజకాష్టం చ వారణం । ప్రసవ్యమపవర్గశ్చ భవేద్దక్షిణతస్సదా ॥ తతస్సవ్యావృత్తయా త్రిగుణయా మౌంజి రజ్వా అగ్నిక్షేత్రం దక్షిణ పూర్వాదారభ్య త్రిః ప్రసవ్యం పరివేష్టయతి ఏవమన్యత్రాపి విశేష వచనాభావే రజ్జుసవ్యావృత్తయా త్రిగుణా మౌంజీ కర్తవ్యా । కాష్టంచ వారణ మయం ప్రసవ్యం దక్షిణతో ఽపవర్గశ్చేత్యేవ మాదిబోద్ధవ్యం । తతో ఽయుగ్మైరుదకుంభైస్సమోక్షిత మవోక్షేత్ । యథోదకస్పర్శనేన సర్వేజంతవో ఽపసర్పేయుః తథాస్యావోక్షిత మవోక్షేత్ । ఇదానీమిష్టకానిర్మాణప్రకా

గమాహ। తచ్చతుర్వింశభాగైస్స్యుః। ఇష్టకాఃపాశవర్జితాః। పాదా
ద్వాత్రింశద్భిస్స్యుః। ఉత్సేధో జానపంచమః। అగ్నిక్షేత్రస్యచతు
ర్వింశో భాగః। అరత్నిపక్షే పంచాంగులః ప్రక్రమపక్షే సపాదషడంగులః।
తదర్థం సార్థద్వ్యంగులం సపాదత్ర్యంగులం వా ఉభయత్రాపి ప్రథమకరణే
నాష్టషష్ట్యధికాని పంచశతానీష్టకాః కర్తవ్యాః॥ ద్వితీయకరణేన ద్వా
త్రింశదంగులం జానుం శతస్య పంచమేన మహాగ్నివత్। సర్వత్రోర్ధ్వప్ర
మాణం ఇష్టకానాం కర్తవ్యం చతుర్భిశ్చతుర్వింశైః ప్రథమం కరణం తద
ర్ధైః ద్వితీయం సర్వా ఇష్టకాః పాశరహితా ఏవోపదేయాః ఏవం షడ్గవప
క్షే కరణముక్త్వా ద్వాదశగవపక్షే చతుర్వింశతిగవపక్షే చ కరణమాహ త్రిం
శైః శకా తదర్ధైశ్చ గావో ద్వాదశే చేత్తథా। చత్వారింశైశ్చ ద్విగుణా యు
ది ద్వాదశగవేసిరే। అగ్నిక్షేత్రస్యత్రింశైర్భాగైః ప్రథమం కరణం।
తదర్ధైర్ద్వితీయం అరత్నిపక్షే త్రింశచ్చతురంగులం తదర్థం ద్వ్యంగులం
ప్రక్రమపక్షే పంచాంగులం తదర్థం అర్ధార్ధికం ద్వ్యంగులం। కరణేన అష్టశ
తానీష్టకాః కార్యాః। ద్వితీయకరణేన చత్వారింశాని పాదేష్టకాః। సీరే
చతుర్వింశతిగవే చత్వారింశైః ప్రథమం కరణం। తదర్ధే ద్వితీయం కర
ణం ద్వాభ్యాం చత్వారింశాభ్యాం తదర్ధాభ్యాం చ దీర్ఘచతురశ్రం తృ
తీయం। అరత్నిపక్షే చత్వారింశత్త్ర్యంగులం తదర్ధధ్యర్ధాంగులం
ప్రక్రమపక్షే పదహీనం చతురంగులం। తదర్ధమర్ధపాదహీనం ద్వితీయాం
గులం। అత్ర ప్రథమకరణేన కార్యాః। శతద్వయాధికం సహస్రం। ద్వితీ
యకరణేనాష్టశతాని పాదేష్టకాః। తృతీయకరణేన చత్వారింశతాని అ
ర్ధేష్టకాః। ఏవమేవ ద్విసాహస్రే త్రిసాహస్రే చ కాఠకే। అథవా కాఠకే
పంచాశీతిశ్చ శతమిష్టకాః। ద్విసహస్రచిత త్రిసహస్రచితః కాఠకాగ్ని
చితశ్చైవ మేవ లోష్టచయనం కర్తవ్యం। యావద్గవం సీరం తావంతిశ
తానీష్టకానామిత్యుక్తప్రకారేణైవ ఇష్టకాస్స్యం పాద్యాః। నన్యూనా
నాధికాశ్చేత్యర్థః। సూత్రభాష్యయోరనుపదేశాత్ లోష్టచయనస్య
పూర్వత్వాచ్చ। అథవా కాఠకాగ్నిచితః। పంచాశీతిశతమిష్టకాః కర్త
వ్యాః। కాఠకేతు దశవత్। అస్మిన్ పక్షే కరణమాహ। ద్వాదశాభ్యాం త
థా పంచదశాభ్యాం కరణం తతః। అస్యత్వం చదశైస్తైన పంచవింశతిరిష్ట
కాః। ప్రాగుక్తస్యాగ్నిక్షేత్రస్య ద్వాభ్యాం ద్వాదశాభ్యాం పంచదశా

భ్యాంచ దీర్ఘచతురశ్రమేకం కరణంసర్వతః పంచదశైరపకరణంస మచతురశ్రం। అత్రఅరత్నిపక్షేద్వాదశోదశాంగులః। పంచదశోఽష్టాగులః। పంచదశోఽష్టాగులః। ప్రక్రమపక్షేద్వాదశస్యార్ధద్వాదశాంగులః। ప్రథమకరణేనవషష్ట్యధికశతమిష్టకాః। ద్వితీయకరణేపంచవింశతిః। తతోఽపరాహ్ణేదహనదేశం శ్మశానాయతనంవిమిమీతే। ఇత్యాదిసమానం।

అథ లోష్ఠచితిప్రయోగః.

హరిః ఓం। మంత్రస్నానాదితిలపాత్రదానాంతంకృత్వా। అథాతః పైతృమేధికందహనమిత్యాదిప్రశ్నవాహ్యతీర్థహోత్యవస్థే జేతిప్రతిమంత్రమిత్యంతంసోమయాజిప్రయోగవత్। కృత్వాశ్మశానాగ్నితూష్ణీమరణీ సమారోప్య ప్రజ్ఞాతౌ నిధాయ అయుగ్భిరుదకుంభైస్స్వోక్షితఅవోక్ష్యాయుజస్త్రియస్సంచిన్వంతీత్యాదికుంభంనిధానాంతంకుర్యాత్ నాంభసినిక్షేపణంప్రనివపనంపునర్దాహః। తస్మిన్నహనినిత్యవిధ్యాదృష్టమే హనినిత్యవిధ్యం తంకృత్వా స్నాత్వాచమ్యాశ్మశానదేశంగత్వా పవిత్రంధృత్వా। షడ్గవపక్షమాశ్రిత్యప్రయోగః। నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయ...నమోనమః। అశేషే హే పరిషత్...స్వీకృత్య ప్రాచీనావీతీగోత్రస్యశర్మణః అగ్నిచితః పితుః ప్రేతస్యానంతలోకావాప్త్యర్థంలోష్ట చయనం కర్తుంయోగ్యతా సిద్ధిర స్త్వితిభ త్వనుగృహాణ యోగ్యతా సిద్ధిర స్త్వితి ప్రతివచనం। దర్భపాసీనోదర్భాన్ ధారయమాణః పవిత్రపాణిః ప్రాణానాయమ్య సంకల్పం కరోతి। శ్రీగోవింద ... తిథౌ ప్రాచీనావీతీ గోత్రస్య శర్మణః అగ్నిచితః పితుః ప్రేతస్యదహనదినాదారభ్య అద్యఅష్టమే హనిషోడశేహనిఅష్టాదశేహనివా అనంతలోకావాప్త్యర్థం లోష్టచయనంకరిష్యే। ఉత్తరతోదర్భాన్నిరస్యాపఉపస్పృశ్యఅయుజోయుజోవాభీరాదాయఉత్తరతోలోష్టానవరుజ్యతేషుదక్షిణాతిహరంతి స్థలాద్వానీష్టకార్ధాన్వా। పురస్తాదేవశ్మశానాయతనాదోషధీరుద్ధారయంతి పాలాశప్లక్షపర్ణకర్ణికారరాజవృక్షతిల్వకవిభీతకఅర్క-శరాశ్వదంష్ట్రకురంటాఅన్యాశ్చక్షీరిణీరుష్ట్రయాః। అపరాహ్ణేశ్మశానాయతనంవిమిమీతేపంచపంచప్రక్రమాఃసర్వత్ర। షట్పురస్తాదిత్యేకేమానేపరితాన

ఇష్టకోపధాన ఇతిదిక్ సంయోగః। సర్వత్రపురస్తాదుపక్రమః। ప్రస
వ్యందక్షిణతోపక్రమః। ప్రసవ్యం। దక్షిణతోపవర్గః త్రివృతా
మౌంజ్యా బల్బజ్యా వారజ్వా ప్రసవ్యావృత్తయా త్రిః ప్రసవ్యంపరీత్యా
యుగ్భిరుదకుంభై స్న(వోక్షితమవోక్షేద్యథా ప్రాణాదుత్సర్పేన
ప్రాణాదధినివపేద్యథా ప్రాణాదధినివపేత్ । భార్యాంతల్పేవాసం
భూతానోప్యశ్వోభూతే మహారాత్రే బుధ్వా గ్రామాద్బహిర్గత్వా
స్నాత్వాచమ్య తూష్ణీంసమారోపితారణీ మథిత్వాజాతే । ఏతస్మి
న్నేవాగ్నౌతూష్ణీ ముపచరితాన్ పంచచరూన్ శ్రపయతి । తేషా
మభిఘారణాని ఘృతంశ్రితంక్షీరం దధిమథ్వితి అపూపాపిధానాభ
వ్యంత్యపరరాత్రే గచ్ఛంత్యగ్నిప్రథమా అథోదకుంభోనడ్వాహాన్
శ్శరీరాణి సంభారాఇతియేన చాన్యేనార్థీ భవంతి నహీనమన్వాహారే
యురంతరా గ్రామంశ్మశానంచైతమగ్నిమింధాన స్త్రైవృష్టాయాం
పాత్రిణ్యాపలాశశాఖయా శమీశాఖయా వాశ్మశానాయతనగ్ం
సమ్మృష్టిః । అపేతవీత... ...వాః । అహోభిః...మస్మై । దక్షి
ణతశ్శాఖాముదసిత్వా । అపఉపస్పృశ్యఉద్ధత్యావోక్ష్య హిరణ్యశక
లాన్యవకీర్య । సవితైతానివ్య... ... మఘ్నియాః । సీరంయువక్తి ।
షడ్గవంద్వాదశగవంచతుర్వింశతిగవంవా యావద్గవంసీరంతావంతి
శతాన్యష్టకానాం మానానిభవంతీతి విజ్ఞాయతే । చతుర్వింశేనభాగే
వఇష్టకాః కరోతి । పాదేష్టకాశ్చ । వారణంకాష్ఠమయం । మౌంజీ
రజ్జుమయంవచ నాదద్యాత్ । శునంవాహాశ్శ్నవం ... ... సించతం ।
ద్వాభ్యాంప్రసవ్యాన్కృతాష్షట్ప్రాచీస్సీతాః కృషతి । ఉద్యమ్యలాం
గలం । సీతేవందామహే...ఫలాససి । సీతాః ప్రత్యవేక్షతే। కర్ష
ణం ప్రతివేక్షంచషడావృత్తిః । సవితైతానిశరీరాణి...శంభవ ।
మధ్యేకృష్టస్యాస్థికుంభంనిదధాతి । విముచ్యధ్వమఘ్నియా... ...సువ
రగన్మ । దక్షిణేంసేబలీవర్దాన్విముచ్యతానుదీచః ప్రాచోవోత్సృజ్య
అధ్వర్యవేదదాతి । ఉదపాత్రేణోదుంబరశాఖయావోక్షతి । ప్రవాతా
వాంతి...వతి । పాత్ర్యాంసర్వౌషధీస్సంయుజ్యవపతి । యథాయ
మాయుహోర్గ్వశ్చ...భూరయః । చయనదేశేవపతి । చితస్థపరిచితఊర్ధ్వ
చితశ్శ్రయధ్వం...పితరోదేవతా । ప్రజాపతిర్వస్సాదయతు తయాదే

వతయాంగిరస్వద్ధ్రువాసీదత । అపరిమితాభిశ్శర్కరాభిః పరిశ్రిత్య ।
ఆప్యాయ స్వసమేతు తే... గధే । సికతా వ్యూహతిం । ఉత్తరయాత్రి
ష్టుభా రాజన్యస్య । విధృతిలోష్టాన్ ప్రతిదిశమనన్వీక్షమాణ ఉపదధాతి
ఉత్తే దభ్నోమి తే త్వైతైః ప్రతిమన్త్రం । ఉత్తే దభ్నోమి పృథివీం... ది
నోతు । పురస్తాత్ । ఉపసర్పమాతరం... ...ఉపస్థే । ఉత్తరదః
ఉచ్ఛ్వంచస్వ... ...వృణు । పశ్చాత్ । ఉచ్ఛ్వంచమానాస్సంత్వితి
దక్షిణతః । తిలమిశ్రైర్ధానాభిస్త్రిః ప్రసవ్యం పరికిరతి । వణీరానావ
రిణీ... ...స్ఫురంతీః । అభివాస్య మైదుగ్ధస్య అర్ధశరావే సక్తూన్
స్త్రీః ప్రసవ్యం మధిత్వా పాత్రస్థం దక్షిణత ఉపదధాతి । ఏషా తే య
మసాదనే... గృహే । అక్షితిర్నామ తే యజ్ఞశర్మా ఇతి మంత్రస్య
వామగ్రహణేనోపదధాతి । సమూలం బర్హిర్దక్షిణా స్తృణాతి । ఇదం పిత్
భ్యః ప్రభరేదు బర్హిర్దేవే... ...భరేషు । తత్ర మారోహ యజ్ఞ
శర్మన్నేఘ్యోక్షవం యమే పత్వాం యమ్యా సంవిద్యానః । పలాశాన్
పరిధీన్ పరిదధాతి । మాత్వా వృక్షౌ సంబాధిష్టా రమ్యాం మాతా పృ
థివీ త్వం । పితౄన్ వ్రతగచ్ఛ... ...రాజ్యే । ద్విపద నాత్సక
న్మంత్రముక్త్వా దర్భాణాం పురస్తాత్పశ్చాచ్చ పాలాశౌ పరిధీ దక్షిణా
గ్రాహౌ తద్వయోన యుగపత్పరిదధాతి పూర్వాపరౌ ఏవముత్తరయోః
మాత్వా వృక్షౌ సంబాధేథాం మామాతా పృథివీ త్వహి । వైవస్వత
గంహిగచ్ఛ... ...జసి । దక్షిణోత్తరౌ ప్రాగగ్రౌ । మధ్యేన శేషాన్
తాన్నిదధాతి । పశిం స్తవమారోహై ... నోత్తర । ఇతి కృష్ణే [illegible]
పాత్రాణాం పంజ్ఞాపురాణేన సర్పిషా శరీరాణి సుసంతృప్తాని సంతృప్తా
త్ర ఆసీనో న్వీక్షమాణో దర్భేష్వస్థీని నివపతి । నపి తై తాని శరీరాణి
...దధే । తేభిః పృథివీం సంభవ । యథాలింగమంగాని పంనిధాయా
స్థ్నా ముపతిష్ఠతే । సూర్యం తే చక్షుః । వాతం ప్రాణః । ద్యాం...
శరీరైః । సూర్యం తే చక్షుర్గచ్ఛతు వా ... ... శరీరైః । ఋత్విభోగేన
పాసపాస్థి కుంభం నిమృజ్యోపర్యుపరిశిరో దక్షిణావ్యుదస్యతి । పరం
మృత్యో... అను... మోగపిరాణ్ । అథాస్యకపాలాదిసు సంధినాన్నిసంధి
[illegible] కస్మై [illegible] సతిష్ఠేత్ । ఋత్విభోగేన పాపసా శరీరాణి ప్రచ్ఛా
[illegible] తిష్ఠతో [illegible] కుంబవశాఖ యం [illegible] క్షితి । శంవాత శ్శగం హితే

...మధీః । కల్పంతాం మేదికశ్శృగ్మాః । అథేష్టకా నాంచయనం ।
సంయుగృష్ణాంమ్మగ్రోఅగ్నిగం...సువీరాః । యోనోఅగ్నిః పితరో
...పరాగాత్ । ద్యావాభ్యామాత్మన్యగ్నింగృహీత్వా । యాస్తేఅగ్నే
సమిధో...ప్రజానన్ । స్వయంచిత్యాతి మృశతి । వాజ్మ అవస్న...
స్వామాహిగంసీః । ఆరోహణంజపిత్వాగ్ని మాయహ్య । ఇష్టకాః
ప్రతిదిశమవస్థితేష్వమాణఉపదధాతి । పృథివ్యా స్త్వాలోకే సాదయా
మీత్యేతైః ప్రతిమంత్రంపృథివ్యాస్త్వాలోకే సాదయామినారాయ
ణస్య శర్మాసిపితరో దేవతా ప్రజాపతి స్త్వాసాదయతు తయాదేవత
యాంగిరస్వద్ధ్రువాసీద । పురస్తాత్ అంతరిక్షస్య త్వాలోకేసాదయా
మినారాయణస్య శర్మాసిపితరోదేవతా । ప్రజా...వాసీద । ఉత్తర
తః । దివస్త్వాలోకేసాదయామి నారాయణస్య శర్మాసిపితరో దేవ
తా ప్రజాపతిస్త్వాసా...సీద । పశ్చాత్ । దిశాంత్వాలోకేసాదయా
మి నారాయణస్య శర్మాసిపితరోదేవతా ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు
...సీద । దక్షిణతః । నాకస్యత్వాపృష్ఠే లోకేసాదయామి నారా
యణస్య. శర్మాసిపితరోదేవతా ప్రజాపతి ... సీద । మధ్యేపంచ
మాం । బ్రధ్నస్యత్వా విష్టపేసాదయామి నారాయణస్య శర్మాసిపి
తరోదేవతా ప్రజాప...సీదతాం దక్షిణతోమష్టిం । ఏవంచరూన్।
అపూపానితి ప్రతిమంత్రం । అపూపవాన్ ఘృతవాగ్శ్చరు రేహసీ
దతూ త్తభ్నువన్ పృథివీంద్యాముతోపరి । యోనిః కృతః పథిక్కృత
స్వపర్యత యేదేవానాం ఘృతభాగాఇహస్థ । ఏషాతేయమ సాదనే
స్వధాపధీయతే గృహేయజ్ఞశర్మన్ । దశాక్షరాతాగం రక్షస్వతాం
గ్ంహా...యజ్ఞశర్మా పితరోదేవతా ప్రజాపతిస్త్వాసా...సీదత ।
ఇతిఘృతపూరితం చతుష్మపూపాపిధానం పురస్తాదుపదధాతి । ఏవం
క్షీరాభిపూరితం । అపూపవాంచ్ఛృ తవాగ్శ్చరుశేహ...పరియో
నిక్కృత...దేవానాగ్ంశ్రుతభాగాఇహ స్త । ఏషాతేయ ... గృహే
యజ్ఞశర్మన్ శతాక్షరాతాగ్ంర...దేవతాప్ర...సీద । ఉత్తరతః।
అపూపవాన్ క్షీరవాగ్శ్చరురే...పరి । యోనిక్కృతః...దేవానాం
క్షీరభాగాఇహస్థ । ఏషాతే...గృహే యజ్ఞశర్మన్ । సహస్రాక్షతా
రాగ్ంరక్ష...దేవతా । ప్రజా...సీద । పశ్చాత్ । అపూపవాన్

దధివాగ్ఁశ్చ…పరి । యోనికృతః…దేవానాందధీ భాగాఇహస్థ ।
ఏషాతే…గృహేయజ్ఞశర్మ్మ । అయుతాఃరాతాగ్ంర…దేవతా ।
ప్రజా…సీద । దధిపూరితందక్షిణతః అపూపవాన్ మధుమాగ్ఁశ్చ
రురేహ…పరి । యోనికృతః…దేవానాం మధుభాగాఇహస్థ ఏషాతే
…శర్మ్మ । అచ్యుతాఃష తారాగ్ం…దేవతా । ప్రజాప…సీద ।
మధుపూరితంమధ్యే । తిలమిశ్రాభిర్ధానాభిస్త్రిః ప్రసవ్యం పరికిరతి ।
ఏతాస్తేస్వధా అమృతాః కరోమి … కరోతు । ఓషధిస్తంబాన్
ప్రతిదిశమన న్వీతమాణఉపదధాతి । త్వామర్జునేతి ప్రతిమంత్రం
తేషాం మంత్రలింగైర్ద్రవ్యయమః । త్వామర్జునైషధినాం…ధాతవే।
ఇత్యర్జునవృక్షం సమూలమాహృత్య పురస్తాదుపధాతి । కేచిత్ అ
ర్జునఇతిసవృక్షః । కృష్ణశూకప్రియంగుస్తంబం పురస్తాదుపదధాతి ।
తిదశావేశ్వేత దూర్వాస్తంబం పురస్తాదుపదధాతి । దూర్వాఃనాగ్
స్తంబమాహరైతాం…విరోహతు । దూర్వాస్తంబ ముత్తరతః ।
కాశానాగ్ంస్తంబ మాహరరక్షసా…సన్నః । కాశస్తంబంపశ్చాత్ ।
దర్భాణాగ్ స్తంబ మాహరపితృణా…ఫలం । దర్భస్తంబందక్షిణతః।
లోకంపృణచ్ఛిద్రంపృణ…సీదన్ తయాదేవ……సీద । ఏకైకాం
లోకంపృణాఉపదధాతి । ఉత్తరయాపురీషేణానువికిరతి । తాఅస్య
సూదదో…దివః । శ్మశానమాత్రాద్వ్యంగులం త్ర్యంగులం చతు
రంగులం ప్రాదేశోవిత స్తిర్జానుదఘ్న మూరుదఘ్నమాస్య దఘ్నం
స్ఫిగ్దఘ్నం వైష్ణూత్తమామాత్రా శ్మశానస్యోత్తమాం మాత్రాం
నాత్యుత్థయాత్ ! యావతీపురస్తాత్తతోఽనంతరం పశ్చాదపివా
ద్వ్యంగులం పురస్తాత్సమంభూమేః పశ్చాదిత్యేకే । ఉదక్ప్రాత్రో
దుంబరశాఖ యావోక్షతి । శంవాతః…షధీః । కల్పంతాంతేదిశ
స్సర్వాః । అవరోహణంజపతి । వాఙ్మఆసన్…హిగ్ంసీః, అవరూ
హ్య ఉపస్థానేనోపతిష్ఠతే । ఇదమేవ మేతోపరా … వరుణేనచ !
వారుణశాఖాం పురస్తాన్నిదధాతి వరుణోవార యాదిదం…తి ః ।
త్త్యే…తిః ।విధృతిలోష్ఠముత్తరతః ।వృధృతిరసివి…ద్వేషాగ్ంసి।
మీశాఖాంపశ్చాత్ । శమీశమయా… ద్వేషాగ్ంసి, యవం
క్షిణతః । యువయువయా … ద్వేషాగ్ంసి, అథైనముపతిష్ఠతే

దక్షిణాముఖః । ప్రథిపింగచ్ఛాంత రితం... శరీరైః జఘనేనచితిం
కర్ష్వాదిసమాన మాస్నాన మృదాస్నా నాతీత్యకే । అగ్నిచితవః
పత్న్యఅప్యేవం స్యామిత్వా వశేషాత్ । తత ఉత్తమ ఏవాహని
ద్రవ్యత్యాగ ఇత్యేక ఇతికర్మ సమృద్ధ్యర్థం బ్రాహ్మణాన్ భోజయి
త్వా తేభ్యోయథాశక్తి దక్షిణాందత్వా పుణ్యాహంవాచయేత్ ।
హరిః ఓం।

లోష్ఠచయనశుల్బప్రధానమ్.

శుల్బప్రధానం సర్వత్ర చతుర్వింశతిరీతయహః । మంత్రో
ప్రధానం ద్విశ్చత్రయోద శేష్టకాయుతాః । త్రయోదశ్యాంద్వాద
శీచ త్రయోదశ్యధదక్షిణా।మంత్రేష్టకావడే వాత్రశిష్ట్వాలోకం పృణా
స్మృతాః । చితిమధ్యేపృష్ట్యసంధా వేకాపూర్ణేష్టకా । తద్దక్షిణతః
ఏకాపూర్ణేష్టకావతా ద్యామంత్రేష్టకాతయోశ్చ తుర్దిక్షుచతస్రశ్చ
తస్రః పాదేష్టకాస్సంనిధా వేవనిదధ్యాత్ । తత్పురతః దశరీతయః ।
ఏకైకస్యాంత్యాం చతుర్వింశతి శ్చతుర్వింశతిః పూర్ణేష్టకా ఏకాదశ
రీత్యాం ఉత్తరత ఆరభ్యఏకాదశ పూర్ణేష్టకాః ద్వాపాదాప్రత్యగ
పర్గాపపూర్ణానాముం తేష్టకాద్వాపాదా ప్రత్యగపవర్గా ఏకాదశీ
పూర్ణేష్టకాః మిళిత్వాసప్తవిం శతిరిష్టకా ఏతదేవప్రథమరీతిః తదా
గభ్యరీతిగణనం ద్వితీయరీతి ప్రభృతి ఏకాదశరీతి పర్యంతం ఏకైక
స్యాంరీత్యాం చతుర్వింశతిశ్చ తుర్వింశతిః పూర్ణేష్టకాద్వాదశరీతౌ
ద్వాపాదాదక్షిణాపవర్గా దశపూర్ణేష్టకాశ్చ తిమధ్యగతపూర్వనిహిత
ఇష్టకా విహాయదక్షిణ తనవపూర్ణేష్టకాద్వా పాదాదక్షిణాపవర్గా
త్రయోదశరీతౌ ఏకాపూర్ణేష్టకాతత్స శ్చాద్ద్వాపాదాదక్షిణా పవర్గా
పాపూర్ణామంత్రో పధానాతతః దశపూర్ణేష్టశ్చితి మధ్యగతపూర్వ
నిహిత ఇష్టకాన్విహాయ నవపూర్ణేష్ట కాస్తత ఏకాపూర్ణేష్టకా
సాహంత్రో పధానాతత్స శ్చాద్ద్వాపాదాదక్షి ణాపవర్గాద్వాదశ
త్రయోదశరీతిగత ఇష్టకాష్షష్టిః శేషుచతుర్వింశతిః పాదేష్టకాద్వి
చత్వారింశ త్పూర్ణేష్టకాః పూర్ణేష్టకాసుపాద మధ్యగత చతస్రః
పూర్ణేష్టకానాం అర్ధమర్ధం ద్వాదశరీతౌ అర్ధమర్ధం త్రయోదశరీతౌ
నిహితం తతశ్చతుర్ద శీతిమారభ్య త్రయోవింశ తిరీతిపర్యంతందశరీ

తయః । ఏకైకస్యాం రీత్యాం చతుర్వింశ తిశ్చతుర్వింశతిః పూర్ణే
కాః । చతుర్వింశతిరీతిః ప్రథమరీతివత్ ఏకాదశపూర్ణేష్టకాద
పాదా ప్రత్యగపవర్గా ఏకాపూర్ణేష్టకా సామంత్రోపధాన ద్వాపాద
ప్రత్యపవర్గా ఏకాదశపూర్ణేష్టకాః మిళిత్వా సప్త వింశతి రిష్టకాశ్
తుర్దిక్షు పాదమధ్యగత పూర్ణేష్టకాశ్చితిమధ్య గతపూర్ణేష్ట కా
ణ్మంత్రోప ధానాశ్చతుర్నపత్యుత్త పంచశతం లోకంపృణాః ష
స్త్రాదారభ్యరీతిగణనం ఉత్తరత ఆరభ్యేష్టకాగణనం చతుర్వి
రీతయః॥ ఇతిసల్బోపధానం ।సమచతురశ్రచితః పంచప్రకారై
తివిహరణం చితివిహారం చసమచతురశ్రం ద్విపదప్రక్రమేణప
ద్వాదశాంగుళం యావత్ప్రమాణేతి విధినా వేదిమానం । పూర్ణే
కానాంపంచాంగుళం పాదేష్టకానాం సార్ధద్వ్యంగుళం ఇష్టకాస్సమ
తురశ్రం ఉత్సేధో ద్వ్యంగుళం । ఇత్యోష్ట చితేష్టకవపక్షే ద్వా
శాంగుళ ద్విపదప్రక్రమేణ తుల్బోపధాన మంత్రోపధాన చితివిహ
ఇష్టకానాంవ్యాఖ్యా।

ఇతి బ్రహ్మమేధప్రయోగస్సమాప్తః.

విధురౌపాసనమ్

(భార్యలేనివారు నిత్యము చేయవలసినది.)

ఆచమ్య... శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం విధురౌపాసనమ్ కరిష్యే
(ఇతిసంకల్ప్య) విధురస్థండిలే ఉపహితేప్రణవేనాగ్ని ముద్ధృతే। అ
మావియు । తత్రికాదయోనాస్తి। అస్వగ్నిరుపస్తా మగముఖ్యద
నాని ప్రథమోజాతవేదాః । అస్యసూర్యస్య పురుత్రాచక్షిన్నను ద
వాపృథివీఆతతాన । ఇతిమంత్రేణ అగ్నిమాహారేత్ పృష్టోదివీ
మంత్రేణాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య - పృష్టోదివి పృష్టోఅగ్నిః పృథివ్యాం
పృష్టోవిశ్వా ఓషధీ రావివేశ। వైశ్వానరస్సహసాపృష్టో అగ్నిస్సనో
దివాసరిషః పాతునక్తమ్ । అగ్నిచతుర్భి ర్మంత్రైః పృథక్పృథక్

తుర్భి స్సమిద్భేన హోమంకుర్యాత్ । తద్యథా । తత్సవితృ వృణీమ
హే। వయందైవస్య భోజనమ్। శ్రేష్ఠగ్ం సర్వధాతమం । తురమ్భగ.
స్యధీ మహిస్వాహా। (సవిత్రిఇదం నమమ) ఇతి ప్రథమహోమః

శాగ్ం సవితుర్వరేణ్యస్య చిత్రా మాహం వృణేసుమతింవిశ్వ
జన్యామ్। యామస్యకణ్వో అదుహత్ప్రపీనాగ్ంసహస్రధారాంప్ప
యసామహీజ్ఞాస్వాహా । సవిత్రిఇదం (నమమ) ద్వితీయహోమః.

విశ్వానిదేవ సవితర్దురితానిపరాసువ । యద్భద్రంతన్న ఆసు
వస్వాహా। సవిత్రిఇదం (నమమ) తృతీయహోమః.

అద్యానోదేవసవితః ప్రజావత్సావీస్సౌభగమ్। పరాదుష్వప్ని
యగ్ం సువస్వాహా । సవిత్రిఇదం (నమమ) చతుర్థహోమః.

శ్లో॥ మృతాయామపి భార్యాయాం వైదికంనత్యజేద్ద్విజః। ఉపాధి
నాపియత్కర్మ యావజ్జీవం సమాచరేత్ । అన్యేకుశమయీం పత్నీం
కృత్వాతు గృహమేధినః । అగ్నిహోత్ర ముపాసంతే యావజ్జీవ
మనువ్రతాః ॥

తా॥ భార్యమరణమును బొందినను ద్విజుఁడు వైదికమును వదలఁ
గూడదు ఉపాధిచే తనజీవితకాలమువఱకు సమాచరణమును జేసియే
తీరవలయును, భార్యలేనప్పుడు దర్భమయమగు భార్యను తన దగ్గిర
నుంచుకొని యావజ్జీవము నగ్నిహోత్రోపాసనము తప్పక నాచరింప
వలయును గాని త్యజింపఁగూడదని శాస్త్రాభిప్రాయము.

అథ విధవాప్రాయశ్చిత్తమ్.

స్నాత్వా। పూర్వోక్తతిథౌ...మాతుః ... గోత్రాయాః ... దాయ్యాః
...ప్రేతాయాః జన్మాభ్యాసా జన్మప్రభృత్యే తత్క్షణపర్యంతం సం
భావితానాం పాపానాం అస్నానభోజన రాత్రిభోజన తాంబూల
చర్వణ పర్యుషితాన్నభోజన వ్రిపాజలపాన దేహరక్షణ మలినవస్త్ర
ధారణ కేశధారణ దేహాలంకరణ పుణ్యతీర్థ రాహిత్య గంధపుష్ప

పరిమళాది ద్రవ్యధారణ కాంస్యపాత్రే భోజన ఏకాదశ్యుపవాస
రాహిత్య బృందావనే తులసీతీర్థరాహిత్య తిష్ఠన్మూత్రవిసర్జన పాష
కన్మనిరీక్షణ రహ స్త్రీపరపురుష సంభాషణ నానావిధ దుష్కర
యుక్త మాతాపిత్రాది దూషణ శ్వశురాదీనాం శుశ్రూషరాహిత్య
పరాపరదూషణ దేవబ్రాహ్మణ గురుతిరస్కార పరస్త్రీదోష నిక్షే
పణ ఆత్మవిక్రయ గోవిక్రయ రసద్రవ్యాదివిక్రయశిశుహనన గోహనన
పరద్రవ్యాపహారణ మిత్రద్రోహ భోజనసమయే పఙ్క్తిభేదన ఖట్వా
దిశయన మంగళసూత్రధారణ చిత్రపుష్పధారణ నారాయణాది
పుణ్యస్మరణ రాహిత్య ఉచ్ఛిష్టభక్షణ అభక్ష్యభక్షణాది నానా
విధదుష్కర్మయుక్త పాపానాం బాల్యయౌవన కౌమారవార్ధకేషు
జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయేంద్రియవ్యా
పారైః రహసి ప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చత్వ యాకృతానాం
ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం
మహాపాతకాఽతిదిష్టరూప మహాపాతకవ్రతాఽతిదేశికరూ పాతిపాత
కానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక సమరూపాను పాతకానాం ఉప
పాతకానాంసంకలీకరణానాంమలినీకరణాఅపాత్రీకరణానాంజాతిభ్రంశ
కరాణాంఅప్రకీర్ణకానాంప్రకీర్ణకానాం।రహస్య కృతానాంమహాపాతకా
నాంరహస్యకృతమహాపాతకాఽతిదిష్టరూప మహాపాతక వ్రతాఽతి దే
శికరూపాతిపాతకానాం రహస్యకృతమహాపాతకసమరూపాఽతిపాతకా
నాంఉపపాతకానాంసంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణా
నాంజాతిభ్రంశకరాణాంఅప్రకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం ఏవంబహూనాం
బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం అజ్ఞాన తస్సకృత్కృతానాం
అజ్ఞానతోభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోభ్యస్తానాం
అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చాఽత్యంతాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చనిరంత
రాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం ఏవంబహూ
నాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం సమస్తదోషనిర్హార
ణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య పరిషద్దక్షిణాం
గృహీత్వా। సమస్త...పదం। ఆశేషేహేపరిషన్మదీయాం విజ్ఞా
పనామాకర్ణ్యేయా (మయా) సమర్పితాం ఇమాం పరిషద్దక్షిణాం

యథోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్య... మాతుః గోత్రాయాః దాయ్యాః ప్రీతాయాః। జన్మాభ్యాసాది జన్మప్రభృత్యే తత్క్షణపర్యంతం సంభావితానాం పాపానాం అస్నానభోజన రాత్రిభోజన తాంబూలచర్వణ పర్యుషితాన్నభోజన ప్రపాజలపాన దేహరక్షణ మలినవస్త్రధారణ కేశధారణ దేహాలంకరణ పుణ్యతీర్థారాహిత్య గంధపుష్పపరిమళాది ద్రవ్యధారణ కాంస్యపాత్రభోజన ఏకాదశ్యుపవాస రాహిత్యబృందావనే తులసీతీర్థరాహిత్య। శిష్టస్మార్తవిసర్జన శుభకర్మనిరీక్షణరహసి పరపురుషసంభాషణ నానావిధ దుష్కర్మయుక్త మాతాపిత్రాది దూషణ శ్వశురాదీనాం శుశ్రూషరాహిత్య సదాపరదూషణ దేవబ్రాహ్మణగురుతిరస్కార పరస్త్రీదోషనిరూపణ ఆత్మవిక్రయ గోవిక్రయ రసద్రవ్యాది విక్రయశిశుహనన గోహనన పరద్రవ్యాపహరణ మిత్రద్రోహభోజనసమయే పంక్తిభేదనఖట్వాదిశయన మంగళసూత్రధారణ పుష్పధారణ నారాయణాది పుణ్యస్మరణరాహిత్య ఉచ్ఛిష్టభక్షణ,అభక్ష్యభక్షణాదినానావిధదుష్కర్మయుక్తపాపానాం బాల్యయౌవనకౌమారవార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయేంద్రియవ్యాపారైః రహసిప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ త్వయాకృతానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాతి దిష్టరూపమహాపాతకవ్రతాఽతిదేశికరూపాతి పాతకానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక సమరూపానుపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరణానాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాం రహస్యకృత మహాపాతకాఽతిదిష్టరూపమహాపాతకవ్రతాఽతిదేశిక రూపాతిపాతకానాం రహస్యకృతమహాపాతక సమరూపాతిపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరణానాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం ఏవంబహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాంపాపనాం అజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం అజ్ఞానతోభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాఽత్యంతాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞాన

తస్య చిరకాలాభ్యస్తానాం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం
పాపానాం నిర్హరణార్థంమరణకాలసర్వప్రాయశ్చిత్తం కర్తుం...
అధికార... స్తు। ఇతివిప్రాన్వదేత్। తతఃకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయాన్యాచరిష్యే।
విధిప్రకారేణ కృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయాన్బ్రాహ్మణాయదద్యాత్। ఆచమ్య...
మాతుః... గోత్రాయాః... దాయ్యాః... ప్రేతాయాః ...జన్మాభ్యా
సాజ్జన్మ ప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం త్వయాకృతేభ్యః ప్రకాశకృతేభ్యః
మహాపాతకేభ్యఃమహాపాతకవ్యతిరిక్తేభ్యమహాపాతకాఽతిదిష్టరూపా
ఽతిపాతకేభ్యః మహాపాతకప్రాతి దేశికరూపాతిపాతకేభ్యఃమహా
పాతక సమరూపానుపాతకేభ్యఃఉపపాతకేభ్యఃసంకలీకరణేభ్యః మలినీ
కరణేభ్యఃఅపాత్రీకరణేభ్యఃజాతిభ్రంశకరేభ్యఃప్రకీర్ణకేభ్యఃరహస్యకృ
తేభ్యః అజ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః అజ్ఞానతోఽభ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతస
కృత్కృతేభ్యః జ్ఞానతోఽభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతోఽభ్యస్తేభ్యఃజ్ఞానతస్సకృ
త్కృతేభ్యః జ్ఞానతోఽభ్యస్తేభ్యఃఅజ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తేభ్యఃనిర
తరాభ్యస్తేభ్యః చిరకాలాభ్యస్తేభ్యఃబహుభ్యో బహువిధేభ్యస్సర్వే
భ్యఃపాపేభ్యోముక్తోభూయాఃవిముక్తోభూయాఃఇతిబ్రాహ్మణావదేయుః

ఆచమ్య... ఏవంగుణ... తిథౌ ప్రాచీనావీతిమాతుః... గోత్రా
యాః... దాయ్యాః ప్రేతాయాః జన్మప్రభృత్యేతత్పర్యంతం జ్ఞాన
కృతాఽజ్ఞానకృత సమస్తపాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తగోదాన
కరిష్యే ప్రతిగ్రహీతారం బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య। శ్రీమహావిష్ణు
స్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదంపాద్యందదామి। శ్లో। నమోస్త్వన
తాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షి శిరోరుబాహవే। సహస్ర
నామ్నే పురుషాయశాశ్వతే సహస్రకోటీ యుగధారిణేనమః। బ్రాహ్మ
ణపాదోదకం ప్రేతశిరసినిధాయ। శ్లో। యజ్ఞసాధనభూతాయా విశ్వ
స్యాఘప్రణాశినీ। విశ్వరూపధరోదేవః ప్రీయతామనయాగవా। గవా
మంగేషుతిష్ఠంతి భువనానిచతుర్దశ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యా
దతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే। అస్మైబ్రాహ్మణాయ మహావిష్ణుస్వరూ
పాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే...గోత్రాయ... బ్రాహ్మణాయ ప్రతి
గ్రహీత్రే...తోఽహం ప్రాచీనావీతీమాతుః...గోత్రాయాః ... దా
య్యాః ప్రేతాయాః జన్మప్రభృత్యే తావత్పర్యంతం జ్ఞానకృతాఽ

జ్ఞానకృత సమస్తపాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తగోదానం (అభావే గోదానప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం) తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ। ఇత్యుదకపూర్వం దద్యాత్। దేవస్యత్వా సవితుః... ప్రతిగృహ్ణామి। రాజాత్వావరుణో... ప్రతిగృహ్ణాతు। తద్దానసాద్గుణ్యార్థం యథాశక్తి దక్షిణాం ... నమమ। తదంగదశదానాని కరిష్యే।
శ్లో॥ గోభూతిలహిరణ్యాజ్య వాసోధాన్యగుడానిచ। రౌప్యం లవణమిత్యాహు ర్దశదానాః ప్రకీర్తితాః। ఇతి దశదానాని కుర్యాత్।

ఇతి విధవాప్రాయశ్చిత్తం సమాప్తమ్.

సుమంగలీ ప్రాయశ్చిత్తం

సుమంగలీస్త్రియః మరణసంకటేస్నానం కృత్వా। (కర్త) స్నాత్వాచమ్య... ఏవంగుణ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) మాతుః... గోత్రాయాః... దాయ్యాః ప్రేతాయాః జన్మప్రభృత్యేతావత్పర్యంతం జ్ఞానకృతాఽజ్ఞానకృత సమస్తపాపక్షయార్థం మరణకాల సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। సవ్యం। పరిషద్దక్షిణాంగృహీత్వా। సమస్తసంప... పదం। ప్రాచీనావీతీ, మాతుః... గోత్రాయాః ...దాయ్యాః ప్రేతాయాః జన్మప్రభృత్యేతావత్పర్యంతం మధ్యవర్తినికాలే సంభావితానాం పాపానాం స్వార్థక్రియా పరత్వహీన జాతిసంపర్క పరపురుష సహవాస దేవబ్రాహ్మణదూషణ, గురుతిరస్కార, ఆత్మవిక్రయ, రసద్రవ్యాదివిక్రయ, పతివంచన, నిరాకరణ, పరదూషణ, పరస్త్రీ దోషనిరూపణ, లలాటతిలకశూన్య, అనుష్ఠానవ్రతత్యాగ, సదా దుర్భాషణ, దురాచార, సదాన్యగృహవాస, కోపస్వభావ, శిశుపావన... గోపావన, పరద్రవ్యాపహరణ, మిత్రద్రోహ భర్తృశ్వశుర శుశ్రూష రాహిత్య, కన్యావిక్రయ, గోవిక్రయ, విశ్వాసఘాతుక, విషదాయకత్వ, భోజనసమయే పఙ్క్తిభేదన, సదాకలహస్వభావ గ్రహణ సమయే పురుషసంయోగ భర్తరిదేశాంతరగతే దేహాలంకరణ ఋతుకాలిక శాస్త్రనియమలోప అజ్ఞానతః రజస్వలాఽన్యోన్యస్పర్శాది సంపాదిత పాపానాం కాయికవాచిక మానసికాఽన్యతమ వ్యభిచారాది పాపానాం పాతివ్రత్యధర్మలోపానాం అజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం

అజ్ఞానతో భ్యస్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకచతుష్టయ వ్యతి
రిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాఽతిదిష్టరూప మహాపాత
వ్రతాఽతిదేశికరూపాఽ తిపాతకానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక సమ
రూపాఽనుపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకర
ణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణ
కానాం రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాం రహస్యకృతమహాపా
తక సమరూపాఽతిపాతకానాం ఉపపాతకానాం ఏవంబహూనాం
బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం నిర్హరణార్థం ప్రాయశ్చిత్తం
కర్తుం అధికారసంపదస్త్వితి... అధికారసంపదస్తు। పూర్వోక్త ...
తిథౌ మాతుః ...గోత్రాయాః ...దాయ్యాః ప్రీతయాః శరీరశుద్ధ్య
ర్థం మృత్తికాస్నానమహంకరిష్యే। విధిప్రకారేణ మృత్తికాస్నానం
కుర్యాత్। మాతుః ...గోత్రాయాః దాయ్యాః ప్రీతాయాః సమస్త
పాపక్షయార్థం స్వర్ణధాన్యాద్య కృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయాచరిష్యే। విధిప్రకారేణ
కృచ్ఛ్రత్రయాణి బ్రాహ్మణాయదద్యాత్। మాతుః ...గోత్రాయాః
...దాయ్యాః ప్రీతాయాఃసమస్తపాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం
ఉపదిశేతివిజ్ఞాప్య। ఇతికర్తృవాక్యం। పునఃఏతత్ప్రాపానివదేత్। అత్ర
యథాశక్తి హిరణ్యంవా సువర్ణంవా తత్పురతో నిధాయ। తతః హే
యజమానత్వన్మాతుః జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం
మధ్యేవర్తింకాలే బాల్యయౌవన కౌమారవార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్న
సుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయ కర్మేంద్రియవ్యాపారైః రహసి
ప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞాన తశ్చత్వయాకృతేభ్యః ప్రకాశకృత మహా
పాతకచతుష్టయవ్యతిరిక్తేభ్యః ప్రకాశకృతమహాపాతకాఽతిదిష్టరూప
మహాపాతకవ్రతాఽతిదేశికరూపాఽతిపాతకేభ్యః ప్రకాశకృత మహా
పాతక సమరూపానుపాతకేభ్యః ఉపపాతకేభ్యః సంకలీకరణేభ్యః
మలినీకరణేభ్యః అపాత్రీకరణేభ్యః జాతిభ్రంశకరేభ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః
రహస్యకృతేభ్యో మహాపాతకేభ్యః రహస్యకృతమహాపాతకాఽతిదిష్ట
రూపమహాపాతకవ్రతాఽతిదేశికరూపాఽతి పాతకేభ్యః రహస్యకృత
మహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్యః ఉపపాతకేభ్యః సంకలీకరణేభ్యః
మలినీకరణేభ్యః అపాత్రీకరణేభ్యః జాతిభ్రంశకరేభ్యఃఅవకీర్ణ కేభ్యః

ప్రకీర్ణకేభ్యః అజ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః అజ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతః సకృత్కృతేభ్యః జ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞాతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తేభ్యః బహుభ్యః బహువిధేభ్యస్సర్వేభ్యః పాపేభ్యోముక్తో భూయావిముక్తో భూయాః। ఇత్యుచ్చైర్వదేత్। అథయథాశక్తి దక్షిణాం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। ఏవం... తిథౌ ప్రాచీనా వీతీమాతుః ... గోత్రాయాః దాయ్యాః ప్రేతాయాః జన్మాభ్యాసా జ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం సకల పాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్త గోదానం కరిష్యే। తదఙ్గబ్రాహ్మణపూజాం కరిష్యే। ప్రతిగృహీతారం బ్రాహ్మణ మభ్యర్చ్య। మహావిష్ణు స్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనం। సుఖాసనం। ఉభాభ్యా మిదం పాద్యం। సుపాద్యం। శ్లో। నమో స్త్వనంతాయ ...ధారిణేనమః। బ్రాహ్మణపాదోదకం ప్రేతశిర సినిదాయ। శ్లో। గవామంగేషు తిష్ఠంతిభు ... చ్ఛమే। అస్మై బ్రాహ్మణాయ... సమేతోఽహం। ప్రాచీనావీతీ... మాతుః గోత్రాయాః దాయ్యాః ప్రేతాయాః సర్వప్రాయశ్చిత్తగోదానం (అభావేయథా శక్తి హిరణ్యం) తుభ్యమహం (సవ్యం) సంప్రదదేనమమ। దేవస్యత్వా ...ప్రతిగృహ్ణాతు। యథాశక్తి గోదానదక్షిణాం... నమమ। అథ దశదానాని కుర్యాత్। ఇతిమరణ కాలేసుమంగలీ ప్రాయశ్చిత్త క్రియస్సమాప్తః.

(అథ (సూతికా) (రజస్వలా) మరణ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

భూమౌద ర్భానాస్తీర్య। తేషుదర్భేషు సూతికాం (రజస్వలాం) దక్షిణశిర సంనిధాయ। పూతశుద్ధజలేన స్నాపయిత్వా। వాసః పరిధాప్య। కర్తాస్నాత్వా చమ్య... ఏవం... తిథౌ ప్రాచీనావీతీ యజమాన స్వమాతుః... గోత్రాయాః ... దాయ్యాః ప్రేతాయాః సూతికామరణే (రజస్వలామరణే) సతిదోషస్సముజనితద్దోష పరిహారార్థం సూతికామరణ (రజస్వలామరణ) ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య। పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా। శ్లో। సమస్తసంప... పదం। ప్రాచీనావీతి... మాతుః ... గోత్రాయాః... దాయాః ప్రేతాయాః

మరణదినాదారభ్య ప్రథమేహని (సూతికామరణ రజస్వలామరణ
తద్దోషపరిహారార్థం ప్రాయశ్చిత్తం కర్తుం అధికారసంపదస్త్వితి భ
తో బ్రువంతు। ఏతత్కాలే అధికారసంపదస్తు ఇతి బ్రాహ్మణాః। కా
శ్చముఖ్యకాలోస్తు। పరిమద్దక్షిణాం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్। అథ
చ్ఛ్రిత్రియాణ్యాచరిష్యే। విధిప్రకారేణకృచ్ఛ్రత్రయాణీబ్రాహ్మ
దద్యాత్। అద్య... ఏవంగుణ... తిథౌమాతుః... గోత్రాయాః.
దాయ్యాః ప్రేతాయాః మరణదినాదారభ్య ప్రథమేహనికర్త
ప్రేతసూతికామరణే (రజస్వలామరణే) సతితద్దోష పరిహారార్థ
సమస్త పాపక్షయార్థం గోదానం కరిష్యే। విధిప్రకారేణ గోదాన
బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। అథదశదానాని కుర్యాత్। పాప
యార్థం తతః తిలపాత్ర దానందద్యాత్। (పిమ్మట ౧౦౮ సూ
డునిమిడి పసుపుముండలు చేసి ౧౦౮ మాఱులు ఆ ప్రేతకు మృత్తి
స్నానములు చేయించు నప్పుడు వెదురు జల్లి దనుకవము మీ
నుంచి నీళ్లుపోస్తూ రావలయును.

ఏతత్ప్రయోగః అద్య... ఏవంగుణ... తిథౌ... ప్రాచీన
వీతీ అప్రణ్మాతుః... గోత్రాయాః దాయ్యాః ప్రేతాయాః మర
దినాదారభ్య ప్రథమేహని (సూతికా)మరణ) (రజస్వలా మరణ
తద్దోష పరిహారార్థం ప్రేతశరీర శుద్ధ్యర్థం అష్టోత్తరశత మృత్తికా
స్నానాని కరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య। తతః మృత్తికాస్నానార్థం ఋత్వి
గ్వరణం కరిష్యే। బ్రాహ్మణేభ్యో ఋత్విగ్వరణం దద్యాత్
నూతన వస్త్రాణి దద్యాత్। ప్రతిగ్రహీతృవచనం। వృతోఽస్మిక
ర్త్విజాం ప్రతివచనం। తతః మృత్తికాస్నాన విధిప్రకారేణ అష్టో
త్తరశతమృత్తికా స్నానానిచ కుర్యాత్। తతః ప్రాగ్దేశే గోమయే
నానులిప్య। నూతనవస్త్రేణ మంటపమాసాద్య। తత్రతండు లానిక్షి
ప్యచ। చతుర్దిక్షు కలశాన్ ప్రతిష్ఠాప్య। గంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య।
తేషు కలశేషు నూతనసూత్రమావేష్ట్య। ఆపోవా ఇదగ్ం సర్వంవిశ్వా
భూతాన్యాపః ప్రాణావా ఆపః పశవ ఆపోన్న మాపోఽమృతమాప
స్సమ్రాడాపో విరాడాపస్స్వరాడాప శ్ఛందాగ్ స్యాపో జ్యోతీగ్ ష్యా

ష్ఠాయజ్ఞాగ్ ష్యాపస్సత్యమాప స్సర్వా దేవతా ఆపోభూర్భువ స్సువ
రాపఓమ్॥ ఇతిమంత్రేణ ఉదకంపూరయిత్వా । ఇమంమే వరుణేతి
కలశాన్ అభిమంత్ర్య॥ ఇమంమే వరుణశ్రుధీ హవమద్యాచ మృ
డయ । త్వామవస్యురాచకే । అథ పంచగవ్య మంత్రైః పంచ
గవ్యాన్ పంచామృతాన్ కలశేషునిధాయ॥ ఓంభూర్భువస్సువః ఓం
తత్సవితుర్వరేణ్యం । భర్గోదేవస్యధీమహి । ధియోయోనఃప్రచోద
యాత్। ఇతిగోమూత్రం॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాంనిత్యపుష్టాంకరీషి
ణీం। ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయేశ్రియమ్॥ ఇతి
గోమయం॥ ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతస్సోమ వృష్ణియమ్। భవా
వాజస్య సంగధే॥ ఇతిక్షీరం॥ దధిక్రావ్ణ్ణో అకారిషం । జిష్ణోరశ్వ
స్యవాజినః సురభినోముఖాకరత్ప్రణఆయూగ్ంషితారిషత్॥ ఇతిదధి।
శుక్రమసిజ్యోతిరసి తేజోఽసి దేవోవస్సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణపవిత్రే
ణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః॥ ఇతి ఘృతం॥ మధువాతా ఋతాయతే
మధుక్షరంతి సింధవః । మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః। మధునక్తముతో
షసి మధుమత్పార్థివగ్ం రజః। మధుద్యౌరస్తునః పితా। మధుమా
న్నోవనస్పతి ర్మధుమాగ్ం అస్తుసూర్యః। మాధ్వీర్గావోభవంతునః॥
ఇతిమధు॥ తాశ్శర్కరా అథవ న్నచ్ఛర్కరాణాగ్ం శర్కరత్వంవజ్రో
వై శర్కరాఃపశురగ్నిర్యచ్ఛర్కరాభిరగ్నింపరిమినోతివజ్రేణై వాస్మై
పశూన్పరిగృహ్ణాతితస్మాద్వజ్రేణపశవః పరిగృహీతా స్తస్మాత్స్థేయా
నస్థేయసోనోపహరతే త్రిస్సప్తాభిః పశుకామస్య॥ ఇతిశర్కరా॥ ఇతిపం
చామృతాన్ కలశేషునిధాయ॥ సహిరత్నానిదాశుషే। యువాతిసవితా

భగః। తంభాగంచిత్రమీమహే। పంచరత్నానికలశేషువిధిప్రకారే
నిధాయ। మృత్తికే హనమే పాపం యన్మయాదుష్కృతం కృతమ్
మృత్తికే బ్రహ్మదత్తాసికాశ్యపేనాభిమంత్రితా। మృత్తికే దేహిమే
పుష్టింత్వయి సర్వప్రతిష్ఠితం। మృత్తికే ప్రతిష్ఠితేసర్వంతన్మేనిర్ణు
మృత్తికే।తయాహతేనపాపేనగచ్ఛామి పరమాంగతిమ్।ఇతిపంచమృ
కాః కలశేషు నిధాయ ।శ్లో॥ అశ్వస్థానగజస్థాన తులసీమూల మృ
కా॥ చతుష్పథేచ వల్మీకే మృదః పంచప్రకీర్తితాః॥ (ఇతి పం
మృత్తికావిధిః । కాండాత్కాండా త్ప్రరోహంతీపరుషః పరుషపరిపః
నోదూర్వే ప్రతను సహస్రేణ శతేనచ । ఇతి దూర్వాన్నిధాయ
తతః తేషుకలశేషు వరుణ మావాహ్య। ఇమంమే వరుణ శ్రుధీహ
వమద్యాచమృడయ। త్వామవస్యురాచకే। తత్త్వాయామి బ్రహ్మణా
వందమానస్తదాశాస్తే యజమానోహవిర్భిః। అహేడమానో వ
ణేహబోధ్యురుశగం సమాన ఆయుః ప్రమోషీః। ఓంభూః వరు
మావాహయామి। ఓంభువఃవరుణమావాహయామి।ఓగ్ంసువఃవరు
మావాహయామి।ఓంభూర్భువస్సువః॥వరుణమావాహయామి।ఇత్యా
వాహ్య। అథషోడశోపచార పూజాంచ కుర్యాత్।

అథ మార్జనమంత్రాః

ఓం ఆపోహిష్ఠా మయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన। మహేరణా
యచక్షసే। యోవశ్శివతమోరసస్తస్య భాజయతేహనః। ఉశతీరిః
మాతరః। తస్మా అరంగ మామవో యస్యక్షయాయ జిన్వథ। ఆపోజనయ
థాచనః హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాయాసుజాతః కశ్యపోయా

స్విన్నాః అగ్నిం యాగర్భం దధిరేవిరూపాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవన్తు । యాసాగ్ం రాజావరుణో యాతిమధ్యే సత్యానృతే అవపశ్యంజనానామ్ । మధుశ్చుతశ్శుచయోయాః పావకాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవన్తు । యాసాం దేవాది విక్రణ్వన్తి భక్షం యాఅన్తరిక్షే బహుధాభవన్తి । యాఃపృథివీమ్పయసోన్దన్తి శుక్రాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవన్తు । శివేనమాచక్షుషాపశ్య తాపశ్శివయా తనువోపస్పృశతత్వచమ్మే । సర్వాగ్ం అగ్నీగ్ం రప్సుషదోహువే వోమయివర్చో బలమోజోనిధత్త ॥ ఇతిమార్జనం కుర్యాత్ ॥

అథ పవమానసూక్తః

పవమానస్సువర్జనః । పవిత్రేణ విచర్షణిః । యఃపోతాసపునాతుమా । పునన్తుమా దేవజనాః । పునన్తుమనవోధియా । పునన్తు విశ్వ ఆయవః । జాతవేదః పవిత్రవత్ । పవిత్రేణపునాహిమా । శుక్రేణ దేవదీద్యత్ । అగ్నేక్రత్వా క్రతూగ్ంరను ॥ యత్తే పవిత్రమర్చిషి అగ్నేవితతమన్తరా । బ్రహ్మతేనపునీమహే ॥ ఉభాభ్యాం దేవసవితః । పవిత్రేణసవేనచ । ఇదంబ్రహ్మ పునీమహే । వైశ్వదేవీపునతీదేవ్యాగాత్ । యస్యైబహ్వీస్తనువోవీతపృష్ఠాః । తయామదన్తః స్సధమాద్యేషు । వయగ్గ్స్యామ పతయో రయీణామ్ ॥ ౨ ॥ వైశ్వానరోరశ్మిభిర్మాపునాతు । వాతఃప్రాణేనేషిరో మయోభూః ద్యావాపృథివీ పయసాపయోభిః । ఋతావరీ యజ్ఞియేమా పునీ

తామ్ । బృహద్భి స్సవితస్తృభిః । వర్షిష్ఠై ర్దేవ మన్మభిః । అగ్నే
దక్షైః పునాహిమా । యేన దేవా అపునత ॥ యేనాపో దివ్యఙ్కశః ॥
తేన దివ్యేన బ్రహ్మణా ॥౩॥ ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే । యః పావమానీర
ధ్యేతి । ఋషిభిస్సమ్భృతగ్ం రసమ్ । సర్వగ్ం స పూత మశ్నాతి ।
స్వదితం మాతరిశ్వనా । పావమానీర్యో అధ్యేతి । ఋషిభిస్సమ్భృ
తగ్ం రసమ్ । తస్మై సరస్వతీ దుహే । క్షీరగ్ం సర్పిర్మధూదకమ్
పావమానీస్స్వస్త్యయనీః ॥౪॥ సుదుఘాహి పయస్వతీః । ఋషిభిస్స
మ్భృతో రసః । బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్ । పావమానీర్దిశన్తు నః
ఇమం లోక మథో అముం । కామాన్సమర్ధయన్తు నః । దేవీర్దేవైస్సమా
భృతాః । పావమానీ స్స్వస్త్యయనీః । సుదుఘాహి ఘృతశ్చుతః । ఋషి
భిస్సమ్భృతో రసః ॥౫॥ బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్ । యేన దేవా
పవిత్రేణ । ఆత్మానం పునతే సదా । తేన సహస్రధారేణ । పావమాన్యః
పునన్తుమా । ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్ । శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్ ।
తేన బ్రహ్మవిదో వయమ్ । పూతం బ్రహ్మ పునీమహే । ఇన్ద్రస్సునీతీ సహమా
పునాతు । సోమస్స్వస్త్యా వరుణస్సమీచ్యా । యమో రాజా ప్రమృణాభిః
పునాతు మా । జాతవేదా మోర్జయన్త్యా పునాతు ॥౬॥

యదన్తి యచ్చ దూరకే భయం విన్దతి మామిహ । పవమా
న వితజ్జహి । పవమానస్సో అద్య నః పవిత్రేణ విచర్షణిః । యః పోతా స పునా
తు నః । యత్తే పవిత్రమర్చిష్యగ్నే వితతమన్తరా । బ్రహ్మ తేన పునీహి న

యత్తే పవిత్రమర్చివదగ్నే తేనపునీహినః। బ్రహ్మసవైపునీహినః। ఉభాభ్యాందేవసవితః। పవిత్రేణసవేనచ। మాంపునీహివిశ్వతః

ఇత్యనేన సూక్తేనచ కలశోదకైః బ్రాహ్మణైః సూతికాయాః (రజస్వలాయాః) శిరసిమార్జయిత్వా। ధౌతవస్త్రమాచ్ఛాద్య॥ బ్రాహ్మణేభ్యో దక్షిణాం దద్యాత్॥ తతః పైతృమేధిక కర్మాధికారో భవతి॥ తతః ప్రాయశ్చితాది సర్వం పైతృమేధికవత్। తత్ప్రయోగం పూర్వమేవోక్తమ్॥ ఇతి సూతికామరణ (రజస్వలామరణ) ప్రయోగ స్సమాప్తః

అథ గర్భిణీ మరణప్రయోగః

గర్భిణీమృతా చేత్ భర్తావా పుత్రోవా స్వగృహ్యోక్తవిధినా శ్మశానంనీత్వా॥ చితేః పశ్చాత్తాందక్షిణశిరసంనిధాయ॥ షాణ్మాసాదూర్ధ్వంచేత్ స్త్రియా నాభేర్వామభాగే చతురంగుళ ప్రమాణేనోదరతలంఛిత్వా॥

హిరణ్యగర్భస్సమవర్తతాగ్రే భూతస్యజాతః పతిరేక ఆసీత్। సదాధార పృథివీంద్యాముతేమాం కస్మై దేవాయ హవిషావిధేమ॥

ఇతిమంత్రేణ భర్తాన్యోవా గర్భంఛిత్వా శిశుమాదాయ ప్రక్షాళ్యభూమౌనిఖనేత్॥ యది శిశుర్జీవేత్॥

జీవంతం పుత్రమభిమంత్ర్య। క్షేత్రియై త్వానిర్‌ఋత్యై త్వాద్రుహో ముంచామి వరుణస్యపాశాత్। అనాగసం బ్రహ్మణేత్వా కరోమి శివే తే ద్యావా పృథివీ ఉభే ఇమే॥ శంతే అగ్నిస్సహాద్భిరస్తు శం ద్యావా పృథివీసహౌషధీభిః॥ శమంతరిక్షగ్ం సహవాతేన తే శం తే చతస్రః ప్రదిశో భవంతు॥ యా దైవీశ్చతస్రః ప్రదిశో వాతపత్నీ రభిసూ

రోవిచష్టే । తాసాంత్వాజరస ఆదధామి ప్రయక్ష్మఏతున్నిర్‌ఋ
తింపరాచైః । అమోచియక్ష్మాద్దురితా దవర్త్యైద్రుహః పాశాన్నిర్
ఋత్యైచోదమోచి । అహాఅవర్తిమవిదత్స్యోనమప్యభూద్భద్రే సు
కృతస్యలోకే । సూర్యమృతంతమసోగ్రాహ్యాయద్దేవా అముంచన్న
సృజన్వ్యేనసః । ఏవమహమిమం క్షేత్రియాజ్జామిశగ్ంసాద్ద్రుహో
ముంచామివరుణస్యపాశాత్ ఇతి పంచభిర్మంత్రైః స్నాపయిత్వా ॥
భూమౌసువర్ణం నిధాయ ॥ తత్రశిశుంనిక్షిప్య । భూర్భువస్సువః॥ ఇతి
పృథివ్యాపస్తేజో వాయురాకాశాద్వ్యః శిశుంపంచప్రాణమభిమంత్ర్య ॥
అథ స్తన్యపానం॥ యస్తేస్తనశ్శశయో యోమయోభూః యేనవిశ్వా పు
ష్యసివార్యాణి । యోరత్నధా వసువిద్యస్సుదత్రః । సరస్వతితమిహ
ధాతవేకః ॥ ఇత్యన్యస్త్రియాః స్తనంప్రతిధాప్య ॥ శిశుంగ్రామం ప్రాప
యిత్వా॥ గోదాన భూదాన మహాదానాది బ్రాహ్మణేభ్యోదద్యాత్ ॥
తత్రగర్భచ్ఛేదదేశే । స్రువేణాజ్య మాదాయజుహోతి॥ శతాయుధా
యశతవీర్యాయశతోతయేభిమాతిషాహే । శతంయోనశ్శరదో అజీ
తానింద్రోనేషదతిదురితాని విశ్వాస్వాహా॥ ఇంద్రాయేదంనమమ॥ యే
చత్వారః పథయోదేవయానా అంతరాద్యావాపృథివీవియంతి॥ తేషాం
యోఅజ్యానిమజితిమావహాత్ తస్మైనోదేవాఃపరిదత్తేహసర్వేస్వాహా ॥
దేవేభ్యఇదంనమమ ॥ గ్రీష్మోహేమంత ఉతనోవసంత శరద్వర్షాస్సు
వితన్నో అస్తు । తేషామృతూనాగ్ం శతశారదానాం నివాతఏషామ
భయేస్యామస్వాహా ॥ ఋతుభ్యఇదంనమమ ॥ ఇద్వత్సరాయపరి

వత్సరాయ సంవత్సరాయ కృణుతా బ్బృహన్నమః । తేషాంవయగ్ం సుమంతౌ యజ్ఞియానాం జ్యోగజీతా అహతాస్స్యామ స్వాహా ॥ ఇదు వత్సరాదిభ్య ఇదంనమమ ॥ భద్రాన్నః శ్రేయస్సమనైష్టదేవాః త్వ యావశేన సమసీమహిత్వా । సనోమయోభూః పితో ఆవిశస్వశం తోకాయతనువే స్యోనస్స్వాహా ॥ దేవేభ్య ఇదంనమమ । ప్రియాసాయస్వాహా ॥ ప్రియాసాయేదంనమమ ॥ అయాసాయస్వాహా॥ అయసా యేదంనమమ ॥ వియాసాయస్వాహా ॥ వియసా యేదం నమమ ॥ సంయాసాయస్వాహా ॥ సంయాసాయేదంనమమ ॥ ఉద్యాసాయస్వాహా ॥ ఉద్యాసాయేదంనమమ అవయాసాయ స్వాహా ॥ అవయాసా యేదం నమమ ॥ శుచేస్వాహా ॥ శుచఇదం నమమ ॥ శోకాయస్వాహా ॥ శోకాయేదం నమమ ॥ తప్యత్వై స్వాహా ॥ తప్యత్వా ఇదంనమమ ॥ తపతేస్వాహా ॥ తపతఇదంనమమ ॥ బ్రహ్మహత్యాయైస్వాహా ॥ బ్రహ్మహత్యాయా ఇదంనమమ ॥ సర్వస్మై స్వాహా ॥ సర్వస్మ ఇదం నమమ ॥ ప్రాణాయస్వాహా ॥ ప్రాణాయేదం నమమ ॥ అపానాయస్వాహా ॥ అపానాయేదం నమమ ॥ వ్యానాయస్వాహా ॥ వ్యానాయేదం నమమ ॥ చక్షుషేస్వాహా ॥ చక్షుష ఇదం నమమ ॥ శ్రోత్రాయస్వాహా ॥ శ్రోత్రాయేదం నమమ ॥ మనసేస్వాహా ॥ మనసయిదం నమమ ॥ వాచేసరస్వత్యై స్వాహా వాచేసరస్వత్యాయిదం నమమ । పూష్ణేస్వాహా॥పూష్ణఇదం నమమ ॥ పూష్ణేశరసేస్వాహా ॥ పూష్ణేశరసఇదం నమమ ॥ పూష్ణేప్రపథ్యాయ

స్వాహా । పూష్ణే ప్రపథ్యాయేదంనమమ ॥ పూష్ణే వరంధిషాయస్వాహా॥ పూష్ణే నరంధిషా యేదంనమమ ॥ పూష్ణేంఘృణయేస్వాహా పూష్ణేం ఘృణయఇదంనమమ ॥ పూష్ణేనరుణాయస్వాహా ॥ పూష్ణే వరుణాయే దంనమమ ॥ పూష్ణేసాకేతాయస్వాహా॥పూష్ణేసాకేతాయేదంనమమ॥ ఇత్యాజ్యాహుతీః ప్రేతోదరేహుత్వా॥ తతఃమంత్రోక్త దేవతాః॥ భూ స్స్వాహా । భువస్స్వాహా ॥ సువస్స్వాహా ॥ ఓగ్ స్వాహా ॥ పూర్వోక్త తిథౌ...ఉదరచ్ఛేద ప్రాయశ్చిత్తార్థం హిరణ్యదాన థేమదానసువర్ణ దానదశదానానికరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ యథాశక్తి దానానిదద్యాత్ అథ ఛేద ప్రదేశం సూత్రేణ సంగ్రంథ్య ॥

అథ వపనవిషయః

పుత్రాదయః ప్రథమేహనికంఠాదుపరి వాపయేయుః। దశమేవ నిసర్వాంగంచ॥తథాచస్మృతిః॥ శ్లో॥ ఊర్ధ్వభాగస్యవపనం దాయాదా నాంమృతేహని భాగద్వయస్యాఘూంతేతు తేషాంవపనమిష్యతఇతి॥సు చవాకేయదివానిశాయాం క్షౌర-నకుర్యాత్తనయ స్తుకుర్యాత్।తనయ స్తుకుర్యాదితి ద్యైతదాశ్వలాయనవిషయం। వ్యాసః॥ శ్లో॥ వపనందహనా త్పూర్వంకుర్యాచ్ఛేత్పితృఘాతుకః తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన వపనందహ నాత్పరం॥ప్రథమదినే అకృతవపనస్యకాలనిర్ణయమాహ॥బోధాయనః అనప్తకేశోయఃపూర్వంసోత్రకేశాన్ పరివాపయేత్ ॥ ద్వితీయేహ్నితృ యేహ్ని పంచమేసప్తమేపివా ॥ యావచ్ఛ్రాద్ధం ప్రదియేతతావ త్యపరం మతమితి॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ ద్వితీయేహనికర్తవ్యం క్షురకర ప్రయత్నతః । తృతీయేపంచమేవాపి సప్తమేవా ప్రధాన ఇతి ప్రధానమేకా దశాహ్నికం శ్రాద్ధం తత్రతదాన ఇతి వచనాత్ వపన పుత్రాణాంచ కనిష్ఠభ్రాతౄణాంచ ॥ తథాచాపస్తంబః॥ అను భ వినాంచ పరివాపనమితి । అనుపశ్చాద్భవంతి జాయంత ఇతిపుత్రా కనిష్ఠభ్రాతరశ్చ । అథవా అనుభావిన ఇతి పుత్రాః ఏవనిర్దిశ్యంతే

సపిండాశ్చేతి కేచిత్ ॥ దేశకాలాపేక్ష మభిహితం తత్రైవ ॥ శ్లో॥ గంగాయాం భాస్కరక్షేత్రే మాతాపిత్రోర్గురోర్మృతౌ । ఆధానేయజ్ఞకాలేచ వపనంసప్తసుస్మృతం ॥ కర్త్రాసహావపనం కార్యం ॥ తథాచస్మృతిః॥ జాతయస్సప్త మాదర్వాక్ కనిష్ఠాదశమేహని వాపయేయశ్చతే సర్వేకర్తృభిస్సహసం యుతాః । ఇతి । ప్రథమేహ్ని దశమేహ్ని వాఽశ్వాక్ శ్రాద్ధదినాత్ ॥ పుత్రాణాం వపనంభవే త్పిత్రమృతేజీవత్పిత్రుర్య్రగజే ప్రేతేత తస్సహాజేష్వసు ప్రభవవపాగ్నిందిశేత్ క్షౌరవా । నాన్యేనత్వేషాం వపనం పరం పిత్రుమతో జ్యేష్ఠేవిపన్నే సతిభ్రాతౄణాం వపనం హీనాగ్నిద మృతేన్యేషాం నిమిత్తేసతి

తా॥ పుత్రులు మొదటి దినంబున కంఠమునకు పైభాగమునందును దశాహ దినంబున సర్వాంగక్షౌరము చేయించుకొనవలయును మృతదినమందు దాయాదులు ఊర్ధ్వభాగమునందు వపనము చేయించుకొనవలయును. ఆశౌచాంతమందు జ్ఞాతులందఱును సర్వాంగక్షౌరమును చేయించుకొనవలయును, శుక్రవారమునందును, రాత్రియందును క్షౌరము చేయించుకొనగూడదు. తనయుడు మాత్రం చేయించుకొన వలయును. ఇతి యాశ్వలాయన విషయము దహనమునకు పూర్వమునందు వపనము చేయించుకొనెనేని యాపుత్రుడు పితృఘాతకుడగునియును అందువలన దహనానంతరమందు వపనము ముఖ్యమని వ్యాసుడు వచియించె. కాపున, వపనందహనాత్పూర్వం అను వచన ప్రమాణమువలన ఆపస్తంభ శాఖీయులు దహనానంతరమందే వపనమ్మచేయించు కొనవలయును. ప్రథమ దినమునందు వపనము చేసికొనినవాడు రెండవ దినమందుగాని అథవా 3-4-2 ఈ దినము లలో యుక్తము. అట్లు కాదేని యెప్పుడు శ్రాద్ధముచేయుటకు నిశ్చయించుకొన్నునో నప్పుడే ముందు క్షౌరముచేయించు కొనవలయునని బోధాయనుడు వచించె పరాశర మునివరుడు ఈ ప్రకారముగానే వచించెను. ఈ ప్రకారము వపనము నాచరింపవలయును, పదునొకండవ దినంబున ఏకాదశాహ్నిక శ్రాద్ధమును జేయవలయును. ఈ

విషయమునకు ఆపస్తంబ మునివరుఁడు. అంగీకరించి వచించె గంగాది నదులయందును భాస్కరాది పుణ్యక్షేత్రములయందును, మాతాపితృ గురువు యొక్క మరణమునందును, ఆధానమునందును, యజ్ఞకాలమునందును, వపనము చేయించుకొనవలయును వపనము కర్తతో కూడా చేసికొనవలయును, జ్ఞాతులందఱు దశాహ దినంబునతప్పదు. మృతుని వయస్సుకంటె చిన్నవాండ్రందఱును జీవపితృకులుతప్ప తదితరులందఱును క్షౌరమును ప్రాముఖ్యమవి యెఱుంగునది తండ్రియొక్క మరణంబునందును. పుత్రులందఱును వపనము చేయించుకొనవలయును. అగ్రజుడు మరణంబును బొందినప్పుడు తండ్రిజీవించియుండినను ఆగ్రజునకు అగ్నిప్రదానము కనిష్ఠుఁడు కనుక కర్తయగు సోదరుఁడు వపనము జేయించుకొనవలయునట్టికాలంబునందుతక్కినసోదరులకు వపనము అక్కరలేదు తండ్రి మరణంబును బొందిన పిమ్మట అగ్రజుఁడు మరణంబును పొందినయెడల జ్యేష్ఠకనిష్ఠులందఱును వపనము జేయించుకొనవలెను. జ్యేష్ఠ భ్రాత మరణంబును బొందెనేని అగ్నిప్రదాతమయినకనిష్ఠభ్రాతకుఁదప్పదక్కినభ్రాతలకువపనం లేదు.

అథ శిలాప్రతిష్ఠాపనక్రమః

సప్రమాణాం శ్వేతశిలామాదాయ ॥ శిలాంస్నాపయిత్వా । దర్భేణసంవేష్ట్య । అపామం తేనుచాదేశేఽపటంఖాత్వా।:తస్మిన్ దక్షిణాగ్రాన్ దర్భానాస్తీర్య । తిలాన్వికీర్య । తస్మిన్ అవటేశిలాంస్థాపయిత్వా । ఆచమ్య । పవిత్ర ధృత్వా ఏవంగుణ ॥ ... తిథౌ ప్రాచీనావీతీ యజమానస్యపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య అథవామాతుః ... గోత్రాయ్యాః ... యజ్ఞపదాయ్యాః మరణదినాదారభ్య ప్రథమేహని కర్తవ్య ప్రేతతృప్త్యర్థం శిలాస్నాన మృత్స్నానవాసోదక తిలోదక పిండప్రదానార్థం శిలాప్రతిష్ఠాపనం(సవ్యం)కరిష్యే శిలాప్రతిష్ఠాపన కాలే అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చితం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ సమస్త సంపత్సమవాప్తి ... పదం । (ప్రా...తీ) యజమానస్య పితుః ...గోత్రస్య .. శర్మణః ... ప్రేతస్యమరణ దినా ... కర్తవ్య

ప్రేతతృప్త్యర్థం శిలాస్నాన... అధికారసంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ అధికారసంపదస్తు ఏవంగుణ... తిథౌ యజమానస్యపితుః... గోత్రస్య శర్మణః... ప్రేతస్య... శిలాప్రతిష్ఠాపనకాలే స్వర్ణధాన్యాఽజ్యకృచ్ఛ్రా ణ్యా చరిష్యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్రం... మే॥ ధన్యం కరోషి... మే॥ కామ ధేనో... మే ఇద కృచ్ఛ్రత్రయం కృత్వా॥ అశావేయణాశక్త్యా హిరణ్యం దాద

ఆయాహి ప్రేతసౌమ్యగంభీరైః పథిభిః పూర్వ్యైః ప్రజామస్మభ్యం దద ద్భద్రయించ దీర్ఘాయుత్వం చ శత శారదంచ॥ యజమానస్యపితరం... గోత్రం... శర్మాణం ప్రేతం ప్రేతమావాహ్య॥ అస్యాం సిలాయాం ఆవాహనం కృత్వా॥ అథాఽర్ఘ్యం జపం దత్వా॥ తిలమార్జ్జ స్నానం కారయిత్వా॥

శుక్ల పక్షే మరణే

కేశవ, నారాయణ, మాధవ, గోవింద, విష్ణో, మధుసూదన, త్రివిక్రమ, వామన, శ్రీధర, హృషీకేశ, పద్మనాభ, దామోదర,

కృష్ణపక్షే మరణే

సంకర్షణ, వాసుదేవ, ప్రద్యుమ్న, అనిరుద్ధ, పురుషోత్తమ, అధోక్షజ, నారసింహ, అచ్యుత, జనార్ధన, ఉపేంద్ర, హరే, శ్రీకృష్ణ॥

ఏవం త్రివారం శిలాం స్నాపయేత్॥ అథగోదానం॥ ఏవంగుణ తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) యజమానస్య పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య ... మరణదినా ... కర్తవ్య ప్రేతతృప్త్యర్థం శిలాప్రతిష్ఠాపన కాలే గోదానం కరిష్యే॥ శ్లో॥ గవామంగేషు ప్రయచ్ఛ మే॥ ఇతి గోదానం కుర్యాత్॥ గోభూతిలహిరణ్యాజ్య వాసోధాన్య గుడా నిచ రౌప్యం లవణమిత్యాహుర్దశదానాః ప్రకీర్తితాః॥ ఇతి దశదానాని కృత్వా॥ ఇతి శిలాప్రతిష్ఠాపనం సమాప్తమ్

అథ నిత్యకర్మ ప్రయోగః

ఆచమ్య... ఏవంగుణ... తిథౌ యజమానస్య పితుః... గోత్రస్య... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... కర్తవ్య దహన జనిత తాప తృష్ణా క్షుదుపశమనార్థం ప్రేతతృప్త్యర్థం శిలాస్నాన మృదాస్నాన

వాసోదక తిలోదక పిండ ప్రదానాని కరిష్యే ॥ (సవ్యం) ఇతిసంకల్ప్య
కాలేఅనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి సంభవ ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే।
(సవ్యం) శ్లో ॥ సమస్త సంపత్సమ ... పదం ॥ (ఇతిప్రదక్షిణ కృత్వా
(ప్రా...తీ) యజమానస్య పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య
మరణదినాదారభ్య ... కర్తవ్య దహనజనిత తాపతృష్ణాతను దుఃశమ
నార్థం ప్రేతతృప్త్యర్థం శిలాస్నాన మృదాస్నాన వాసోదక తిలోదక
పిండ ప్రదానాని కర్తుం అధికార సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు
అధికారసంపదస్తు । అథశిలాం స్నాపయిత్వా కేశవ ... దామోదర
ఇతి శుక్లపక్షమరణే త్రివారం శిలాం స్నాపయేత్ ॥ సంకర్షణ...
శ్రీకృష్ణ ॥ ఇతి కృష్ణపక్షమరణే శిలాం త్రివారం స్నాపయేత్ ॥
ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) యజమానస్య పితుః
గోత్రస్యశర్మణః ప్రేతస్య దహన జనిత తాపోపశమనార్థం మరణ
దినాదారభ్య ... హానిమృదాస్నానాని (ఉపవీతీ) కరిష్యే । (ప్రాచీనా
వీతీ) తస్మిన్నవటే మృదంగృహీత్వా ॥ ఆదిత్యాయ మృత్తికాం దర్శ
యిత్వా ॥

ఉద్వయం జాతవేదసం దేవవహంతి కే తవఃదృశే విశ్వాయ సూర్యమ్
మృల్లేపనం ॥ మృత్తికే హన మేపాపం యన్మయా దుష్కృతం కృతమ్
మృత్తికే బ్రహ్మదత్తాసి కాశ్యపేనాభి మంత్రితా మృత్తికే దేహి
పుష్టింత్వయిసర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ మృత్తికే ప్రతిష్ఠితే సర్వం తన్మే
ర్ణుదమృత్తికే త్వయాహతే నపాపేనగచ్ఛామి పరమాంగతిమ్ ॥ ఇ
మస్తకాది పాదపర్యంతం మృల్లేపన కృత్వా । ధాతాపునాతు స
తాపునాతు అగ్నే సజనా సూర్యస్య వర్చసా ॥

(ఇతి కేశాన్వికీర్య) తటాకం ప్రతిగత్వా । దక్షిణాభిముఖ
స్నాతః । స్నాత్వా జలం గృహీత్వా అగత్య । అస్యాం శిలాయాం
యజమానస్యామిత్రే గోత్రాయ శర్మణే ప్రేతాయ మరణదినాదారభ్య
హాని కర్తవ్య దహన జనితతాపోపశమనార్థం ప్రేతతృప్త్యర్థమేతన్మ

దాస్నానంద దాముష్యతిష్ఠతు ॥ స్త్రీవాచకః । మాతేః గోత్రాయై యజ్ఞపదాయై ప్రేతాయై మరణది .. తు ॥ ఇతి మృదా స్నానం కుర్యాత్ ॥ ఏవ త్రిః ॥ మృత్తికా స్నానాని కుర్యాత్ ॥ ధారా దత్తమ్ ॥ పూర్వోక్త ఏవంగుణ ... తిథౌయజ మానస్యపితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య (మయా) త్వయా) కృతైః । మరణదినాదారభ్య ... హానికర్తవ్య మృదాస్నానైః యజమానస్య పితుః గోత్రస్య – శర్మణః ప్రేతస్య దహనజనిత తాపోపశమన మస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ దహనజనిత తాపోపశమనమస్తు ॥ తిలోదకం త్యజేత్ ॥ నారాయణ నారాయణ నారాయణ ॥

అథ వాసోదక దానమ్

అచమ్య .. ఏవంగుణతిథౌ (ప్రా .. తీ) యజమానస్యపితుః ... గోత్రస్య – శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రాప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య హానికర్తవ్య దహనజనిత పిపాసాశమనార్థం వాసోదక ప్రదానాని (ఉపవీతి) కరిష్యే ॥ (మాతుః గోత్రాయాః దాయ్యాః ఇతిస్త్రీయః) దక్షిణాభి ముఖః॥ యజమానస్యపిత్రే ... గోత్రాయ ... శర్మణె ప్రేతాయ ప్రేతత్వప్రాప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య .. హానికర్తవ్యదహన జనిత పిపాసాశమనార్థ మేతద్వాసోదక ముపతిష్ఠతు ॥ ఇతి శిలాయాం వస్త్రం నిష్పీడయేయుః ॥ 3 ఏవంత్రిః [ధారాదత్తమ్] యజమాన స్య పితరం... గోత్రం... శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్యమయా (త్వయా) కృతైః మరణదినాదారభ్య – హానికర్తవ్య దహనజనిత పిపాసాశమనా ర్థం వాసోదక ప్రదానైః యజమానస్య పితుః – గోత్రస్య – శర్మణః ప్రేతస్య దహన జనిత పిపాసా శమనమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ (ఇతి తిలోదకంత్యజేత్) దహన జనిత పిపాసా శమనమస్తు ॥ నారా యణ నారాయణ నారాయణ ॥

స్త్రీణాం తు ॥ మాతరం – గోత్రాం – దాయాం ఇతిమాతుః గోత్రాయాః దాయ్యాః ప్రేతాయాః ఇతిచస్త్రీయః ।

అథ తిలోదక ప్రధానమ్

ఆచమ్య ॥ ఏవంగుణ – తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) యజమానస్య పితుః – గోత్రస్య – శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వ పర్యర్థం మరణదినాదారభ్య మానికర్తవ్య దహనజనిత తృష్ణాప శమనార్థం తిలోదక ప్రదానం ఉపవీతి కరిష్యే ॥ మాతుః – గోత్రాయాః దాయ్యాః ఇతి స్త్రియః ॥ యితిసంకల్ప్య [ప్రాచీనావీతి] తిలై స్సహోదకాంజలి నాగ్ర హి తాగ్ర సవ్యం జాన్వాచ్య ॥ యజమానస్య పిత్రే – గోత్రాయ – శర్మణే ప్రేతాయ ప్రేతత్వ పర్యర్థం మరణదినాదారభ్య మానికర్తవ్య దహన జనిత తృష్ణాప శమనార్థం మత తిలోదక ముపతిష్ఠతు ఇతితిలోదకాంజలీ దద్యాః ॥

కర్త శిలయందు ప్రతినిత్యము ప్రేత తృప్తి కొఱకు మూడు వృత్తికా స్నానములును, మూడు తాసోదకములును, ప్రథమదినమున మూడు తిలోదకములును, ౨ దినంబున ౪ న్ను. [3–౫] [౭–౬] [౫–౭] [౬–౮] [౯–౧౦] [౯–౧౧] [౧౦–౧౨] మొదలిత వృద్ధిగా తిలోదకములు ప్రతితిధిగా నివ్వవలెను. పిమ్మట ప్రతి – దినమున నొకపిండప్రధానంబును జేయవలయును ప్రతినిత్యముకర్మచేయు నిర్ణ శేసి కథాహమ్మున ప్రారంభించినట్టే – ఆప్రారంభించే దినమునకు కలిసిన దినములనుకూడ కల్పి [అతిపన్న పథమేషాని] ... అని – ప్రకారము సంకల్పము జేయవలయును

స్త్రీణాంతు ॥ మాత్రే – గోత్రాయై – దాయై ప్రేతాయై ఇతి స్త్రియః ॥ అథ తిలోదకనిర్ణయః ॥ ప్రథమేహాని త్రయః ॥ ద్వితీ యే హానిచత్వారః తృతీయేహానిపంచ ॥ చతుర్థేహానిషట్ ॥ పంచమేహా సప్త ॥ షష్ఠేహన్యష్టౌ ॥ సప్తమేనవ ॥ అష్టమేదశ ॥ నవమే ఏకాదశ దశమే ద్వాదశ ॥ ఏవం కుర్యాత్ ॥ ధారాదత్తం ॥ పూర్వోక్త పితరం – గోత్రం – శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య ప్రేతత్వ నివృత్త్యై మరణ దినాదారభ్య అహాని కర్తవ్య దహన జనితతృష్ణోపశమ నార్థమే తిలోదక ప్రదానం పితుః గోత్రస్య శర్మణః ॥ ప్రేతస్య దహన జనిత తృష్ణోపశమనమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ దహన జనిత తృష్ణో

శమనమస్తు ॥ (తిలోదకంత్యజేత్) నారాయణ నారాయణ నారాయణ తతః ప్రేతరూపాశిలాన్నై వేద్యాదికం కుర్యాత్ ॥ (ఇచ్చట నైవేద్య ద్రివ్యము తండులములు) శిలకు ప్రతినిత్యముతిలల చేత నేలఘుపూజా జరుపవలెను.

అథ పిండప్రదానమ్

ముద్గసహితతిలాన్ తండులాన్ నూతన భాండేపక్త్వాఽభిఘార్య ఆచమ్య...ఏవంగుణ తిథౌ (ప్రా)...తీ)యజమానస్యపితుః శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతతృప్త్యర్థం మరణ దినాదారభ్య -అహానికర్తవ్య దహనజనిత క్షుదుపశమనార్థం (పిండప్రదానం) పిండప్రదానాని) (సవ్యం) కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ (ప్రా)...తీ) గోమయేనోదకేనోపలిప్య ॥ పిండస్యార్థః దర్భాన్ ఆస్తరణముప తిష్ఠతు ॥ దర్భోపర్యేత తిలోదక ముపతిష్ఠతు ॥ యజమానస్య పితే-గోత్రాయ - శర్మణే ప్రేతాయ ప్రేతతృప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య అహానికర్తవ్యా దహన జనితక్షు దుపశమనార్థం ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు ॥ (ఇతి పితృతీర్థేన పిండందత్వా పిండోపతర్యే తిలోదక ముపతిష్ఠతు । (ఇతి తిలోదకందత్వా) అంజనాభ్యంజన ముపతిష్ఠతు ః ఇత్యభ్యంజనందత్వా) భోగనిష్పత్త్యర్థం తాంబూల ముపతిష్ఠతు ॥ యథాశక్తి దక్షిణాందత్వా ॥ అత్రఉదక పాత్రద్వయం నిధాయ ॥ ధారాదత్తం ॥ అద్యపూర్వోక్త ఏవంగుణ తిథౌ (ప్రాచినావీతి) యజమానస్య పితరం ... గోత్రం శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య త్వయాకృతేన (అట్లుగాక) (త్వయాకృతైః) మరణదినా దారభ్య ...అహానికర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతక్షు దుపశమనార్థం పిండ ప్రదానేన [అట్లుగాక]పిండప్రదానైః యజమానస్యపితుః ...గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య హానికర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతక్షు దుపశమనమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ దహన జనిత ప్రేతక్షుదుప శమనమస్తు ॥ ఇతి తిలోదకం త్యజేత్] యజమానస్య పితః.. గోత్ర శర్మన్ ప్రేతఅత్ర స్నాహి ॥ అత్రపిబ । అత్రఉపభుంక్ష్వ ॥ తతః శిలాన్నైవేద్యం కుర్యాత్ ॥ అథ వాయసపిండమ్ । పితః ...గోత్ర... శర్మన్ ప్రేతఇమం పిండం వాయస గృధ్ర జలచరముఖేన ప్రేతఉప

భుంక్ష్వ ॥ శ్లో॥ నారాయణ నమస్తేస్తు శంఖచక్రగదాధర । అక్షయ్యం పిండదానేన ప్రేతతృప్తికరో భవ ॥ ఇతిపిండం వాయసేభ్యో దద్యాత్ అస్పృశ్యస్సుఖోరుధిరేణావ్యక్తః । యమస్య దూతశ్శ్వసాధ్వి ధావసి । గృధ్రస్సుపర్ణః క్షణపన్ని షేవసే ।యమస్య దూతః ప్రహితో భవస్య చోభయోః । ఇతి జలం పరిషిచ్య ॥ కాకాద్యభావే ఉదకేనిక్షిపేత్ । [కర్తా] స్నాత్వా ॥ గృహం ప్రవిశ్య ॥ దీపదర్శనం కుర్యాత్ ॥ మృతస్థలే జలకుంభం ప్రథమదినే ప్రతిష్ఠాప్య । తిలానవకీర్య । అత్రస్నాహీద్యుదకం ॥ అత్రపిబేతి క్షీరం నిక్షిపేత్ ॥

దహనము మొదలు దశాహపూర్వదినము వఱకు మృతస్థలబున కర్త భోజనము చేయుటకు ముందు గోమయముతో అలికి అచ్చో దర్భ వేసి అందుమీద తిలోదకమిచ్చి ప్రాచీనావీతుడై పిత్రే ... గోత్రాయ శర్మణే ప్రేతాయ మరణదినాదారభ్య ... హనికర్తవ్య ప్రేతతృప్త్యర్థ మృతస్థలే ఏవపిండః ఉపతిష్ఠతు ॥ పిండోపర్యేతత్తిలోదక ముపతిష్ఠతే

నిత్యవిధి పిండప్రదానే అత్రసంకల్ప విశేషః

[౧] ప్రథమదినే మూర్ధాక్షి దంతాప యవనంభూత్యై దేవ సిద్ధ్యర్థం । అనియు రెండవ దినంబున చక్షుశ్శ్రోత నాసాముఖావయ నివృత్త్యర్థం । మూడవ దినంబున కరాంసభువక్షో నివృత్త్యర్థం ॥ అయును నాల్గవ దినంబున నాభిలింగ గుద నివృత్త్యర్థం ॥ ... అని ఐదవ దినంబున జానుజంఘుపాదావయవ సిద్ధ్యర్థం ॥ అనియు ఆఱ దినంబున సర్వమర్మావయవనివృత్త్యర్థం ॥ ... అనియు ఏడ దినము మజ్జామేదోమాంసస్నాయునాడీ రూపావయ వనివృత్త్యర్థం అనియు ఎనిమిదవదినంబున దంతలోమన ఖావయవనివృత్త్యర్థం అనియు, తొమ్మిదవ దినంబున వీర్యావయ వనివృత్త్యర్థం ... అని పదియవ దినంబున దేహపూర్ణత్వ తృప్తతాక్షుద్వి పర్య సిద్ధ్యర్థం అనియు,

కొందరు ప్రేతక్షుదుప శమనార్థమనియుసంకల్పము చెప్పుదు దేశాచారమును లనుసరించి ప్రయోగము జరుపదగును

అథ తిలోదకాది నిషేధః

మాధవీయే ఋష్యశృంగః శ్లో॥ ఆశౌచమంత రాదర్శో యది స్యాత్సర్వవర్ణినాం । సమాప్తిం ప్రేతతంత్రస్య కుర్యాదిత్యాహ గౌతమః ॥

తా॥ ఆశౌచమధ్యయందు దర్శసంభవించితే మిగిలిన ప్రేత కర్మ తంత్రమును యావత్తును సమాప్తి చేయవలయును.

విశేషః ॥ శ్లో॥ అంతర్దశాహే దర్శశ్చేత్తత్రసర్వం సమాపయేత్ । పిత్రోస్తు యావదాశౌచం దద్యాత్పిండాన్ జలాంజలీన్ ॥

తా॥ దశాహమధ్యమందు దర్శవచ్చునప్పుడు తల్లి దండ్రులకైనచో నాశౌచాంతమువఱకు పిండములుజలాంజలు నివ్వవలయును ఇతరులకైన యెడల దర్శలోపుగా సమాప్తి చేయవలయును.

గాలవః ॥ శ్లో॥ పిత్రోరాశౌచ మధ్యేతు యదీదర్శ స్సమాంపయేత్ ॥ తావదేవోత్తరంతంత్రం పర్యవస్యే త్త్ర్యహాత్పరమ్ ॥

తా॥ తల్లిదండ్రుల యాశౌచమధ్యయందు మూడుదినముల పైని దర్శవచ్చినచో నుత్తరతంత్రము యావత్తును సమాప్తి చేయవలయును ఇతరులకైనచో మూడుదినములలోగా దర్శవచ్చినను నవకర్వము చేయవలయును కాలామృతము నందును నిర్ణయామృతమందును నిట్లనేయున్నదని తాత్పర్యము

కించ ॥ శ్లో॥ మాతాపిత్రోస్సదాకుర్యాద్యావద్దశమవాసరం। ఉదకం పిండదానంచ దశమాత్తు నివర్తతే ॥ ఇతి పుత్రీసుతోదత్తక ఔరసాది వ్యతిరిక్త దశాహాంత తిలోదకపిండాన్ అమావాస్యాయామేవదద్యుః ॥ తథాహాకపదిన్ః ॥ శ్లో॥ దశాహమధ్యేయది దర్శఆపతేద్దద్యుదన్ శాహే తిలవారిపిండాన్ । పుత్రీసుతోదత్తక ఔరసశ్చ తేషాస్నుతా స్తత్ర సమాపయేయురితి ॥

తా॥ దశాహమధ్యయందు దర్శసంక్రమణాదికము వచ్చినయెడల తల్లిదండ్రులకు మాత్రము పది దినంబులవఱకు తిలోదక పిండదానంబులు చేయవచ్చును దౌహిత్రుఁడు, దత్తకుఁడు, ఔరసుఁడు,

మొదలగు వారికంటె వ్యతిరిక్తులు దశాహ మధ్య తిలోదక పిండము లను అమావాస్య యందే సమాప్తిని బొందించవలయును పదిదినంబు లలోపల దర్శవచ్చెనేని పైనఁ జెప్పఁబడినవారు తిలోదక పిండములను పదిదినంబుల వఱకును నివ్వవచ్చునని కపర్ది స్వామియొక్క మతము

శ్లో॥ అమాయాం మరణం యస్య తస్య పిండోదక క్రియా ।ఆద శాహాత్ప్రతిదినం కారమేత్ స్మృతిశాసనాత్ ॥ యః కశ్చిచ్చతుర్ద శ్యాం నేమృతః । తతః అమావాస్యా భవేత్ తత్రా అమావాస్యాయా మేవతిలోదక పిండాన్ దద్యాత్ । గృహ్యాపరిసిష్టే ॥ చతుర్దశీక్షుణామ్య తస్తత్ర ప్రాప్నోత్యమాతిథిః । పిండోదకం దశాహాంతం తస్మిన్నే వాహానిక్షిపేత్ ॥

తా॥ దర్శయందు మరణమును బొందినవారికి తిలోదక పిం ములను ప్రతిదినమందును దశాహము వఱకు నివ్వవలయును కృష్ణ చతుర్దశియందు మరణమును బొందినేని మఱుదినము అమావాస యందే తిలోదక పిండదానంబుల నివ్వవలయును చతుర్దశీ నిక్షిపేత్ అనుస్మృతియందును నీయర్థమే వివరింపఁబడినది.

అథ మృతస్థలే ఉదకుంభ ప్రతిష్ఠాపనమ్

బ్రాహ్మణై రనుజ్ఞాతః । ఆచమ్య పవిత్రం ధృత్వా ॥ పూ ర్వోక్త ఏవంగుణ తిథౌ [ప్రా...తీ]పితుః...గోత్రస్య శర్మణః ప్రేత స్యమరణ దినాదారభ్య...హని అతిపన్న ప్రథమే హనికర్తవ్య ప్రేతత్ప్ప్తా ప్ర్యాయనార్థం ఉత్క్రాంతి దేశే ఉదకుంభ ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥కాలే అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ [సవ్యం] సమస్త సంప కృత్య । (ప్రా)...తీ] పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ...... హని అతిపన్న ప్రథమే హనికర్తవ్య ప్రేతప్యా యనార్థం ఉత్క్రాంతి దేశేఉదకుంభ ప్రతిష్ఠాపనం కర్తుం అధికార సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ కర్తుం అధికారసంపదస్తు ॥ ఉద కుంభ ప్రతిష్ఠాపన కాలే గోదానం కరిష్యే ॥ తతఃగోదాన దశదా నికుర్యాత్ । ఆయో హి ప్రేతస్యామ్యాగ్ం భిరైః పథిభిః పూరైః । ప్ర జామస్మభ్యం దధద్రయించ దీర్ఘాయుత్వంచశతశారదంచ । పితరం

గోత్రాః ...శర్మాణః పితరః ప్రీతిమావాహయిష్యే ॥ ఆవాహనము పతిష్ఠతు ॥ ఇతి ఉదకుంభే తిలసహిత ముదకం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ ఉత్తరాగ్రం తద్దేశే యథాసంభవ ఓషధీః ప్రతిష్ఠాప్య ॥

అథ శ్రాద్ధస్థల రూపణమ్

ఔశనసస్మృతౌ పంచమాధ్యాయే ॥ శ్లో॥ శుచిదేశం వివిక్తంచ గోమయేనోపలేపయేత్ । నదీతీరేషు తీర్థేషు స్వభూమౌ గిరిసానుషు ॥

శ్లో॥ వివిక్తేషు చ తుష్యంతి దత్తేన పితరస్సదా । పరస్య భూమిభాగే తు పిత్రూణాం నైవ నిర్వపేత్ । స్వామినా తద్విహన్యేత మోహాద్యత్క్రియతే నరైః ॥ అటవ్యః పర్వతాః పుణ్యాస్తీర్థాన్యాయతనానిచ । సర్వాణ్యస్వామికాన్యాహుః నహి తేషు పరిగ్రహః ॥ తిలాం శ్చావకిరేత్తత్ర సర్వతో బంధయేదజాః । అసురోపహతం సర్వం తిలైః శుద్ధ్యత్యనేనహి ॥

తా॥ పరిశుద్ధమగు ప్రదేశమునందు గోమయముచే నలుకవలయును ఇంకనిట్లు నదీతీరములయందును, పుణ్యక్షేత్రములయందును, స్వగృహమందును, పర్వతచరియల యందును, రహస్యప్రదేశముల యందును శ్రాద్ధము చేసినయెడల పితృదేవతలు తృప్తిని బొందుచున్నారు. గాన నెప్పటికిని పరగృహమందు పితృలకు శ్రాద్ధము చేయఁ గూడదు. యెవ్వఁడుగాని మోహముచే పరగృహమందు శ్రాద్ధముచేయునో ఆశ్రాద్ధము ఆ గృహపితృదేవతల వలన నపహరింపఁబడుచున్నది. అడవులు, పర్వతములు, పుణ్యతీర్థములు, దేవాలయములు మొదలుగాగల సర్వము అస్వామికములు గాపున వానియందు చేయఁబడిన శ్రాద్ధము నితరులచే గ్రహింపబడవు అంతటను నువ్వులుజల్లి ఆ జలములను బంధించవలయును తిలలులేనిచో సర్వము రాక్షసులచే హరింపబడును.

అథ అస్థిసంచయవిధిః

తా॥ దహనదినమునందుగాని, లేక రెండవదినంబునగాని అట్లుగాక తిథివార నక్షత్రములు మొదలగు పంచాంగ శుద్ధిగల దేసి దిన

ములందుగాని సంచయనము జరుపవలయును. అదివారము, మంగళ వారము, శుక్రవారము, కృత్తిక, రోహిణి, మృగశిర పునర్వసు, మఖ ఉత్తర, చిత్త, విశాఖ, ఉత్తరాషాఢ, ధనిష్ఠ, శతభిషము పూర్వాభాద్ర, ఉత్తరాభాద్ర, రేవతి, ఈనక్షత్రముల యందును, పైవారములయందును, అస్థిసంచయనము గూడదు నాల్గవదినంబున వార నక్షత్రములు విచారింపనక్కరలేదు శనివారము మధ్యపక్షమని కొందరుచెప్పిరి. తిథివార నక్షత్రములు మంచివి సంభవించని పక్షమునందు బ్రాహ్మణానుజ్ఞను బొంది యస్థిసంచయనము చేయవలయును విశేష వ్యవధికూడదు అస్థులునష్టమయ్యేనని కుశలజేతగాని పలాశవర్ణంబులచేతగాని మరలదహనాది సంస్కారము చేయవలయును పలాశవర్ణంంబుల చేతగాని మరల దహనాది సంస్కారము చేయవలయును పలాశ వర్ణంబులచేత ప్రతికృతి ధహనంబును చేయుపక్షమునందు భస్మాస్థులకు వలనేసంచయనంబును చేయవలెను

శ్లో॥ చతుర్థేనవమేచైవ షష్ఠేహన్యష్టమేహ్నివా । అస్థిసంచయనం కుర్యాద్వర్ణానామానుపూర్వశః ।

తా॥ బ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్య శూద్రులు క్రమముగ ౪-౯-౬-౮ ఈసంజ్ఞలుగల దినములయందు అస్థిసంచయనము చేయవలయునని మనువు వచించె పలాశ వల్కాదులచేత ప్రతికృతిదహనమును చేసిన పక్షమునందు తత్కాలంబునందే అస్థిసంచయనంబు జేయవలయును విదేశంబున మృతిబొందినవారికి పాలాశావిధిచే దహనము చేయుపక్షంబున అస్థిసంచయనము చేయనక్కరలేదు పిండప్రదానము మాత్రం చేయవలెను

అస్థిసంచయన ప్రయోగః

శ్మశానదేశంగత్వా ॥ సత్రానచేలం స్నాత్వా ॥ ఆచమ్య ... పవిత్రం పాసవ్యధృత్వా । ఏవంగుణ ... తిథౌ [ప్రాచీనావీతీ] ... యజమానస్య పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్యమరణాదినాదారభ్య ... హానికర్తవ్య అస్థిసంచయనకాలే శవాగ్నౌ నష్టే సతి ద్దోషపరిహారార్థం శ్వాన కుక్కుట గార్దభ జంభూక చండాల స్పర్శ

దోషాది పరిహారార్థం యద్యోక్త ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య పరిషద్ధక్షిణాం గృహీత్వా ॥ శ్లో। సమస్తం ... పదం ॥ పితుః ... గోత్రస్య.. శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య - హానికర్తవ్య అస్థి సంచయనకాలే శవాగ్నౌనష్టే సతితద్దోష పరిహారార్థం శ్వానకుక్కుట గార్ధభజంబూక చండాలస్పర్శ దోషపరిహారార్థం యుక్త ప్రాయశ్చితం కర్తుం అధికారసంపదస్తి తి భంతో బ్రువంతు ॥ కర్తుం అధికార సంపదస్తు ॥ పూర్వోక్త ఏవంగుణ - తిధౌపితుః ... గోత్రస్య ...శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినా ... హానికర వ్య శ్వానకుక్కుట గార్ధభజంబూక చండాలస్పర్శ దోషపరిహారార్థం స్వర్ణ ధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రాన్యాచర్యేషే శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్ర ... ప్రయచ్ఛమే ॥ ధన్యం కరోషి దాతారా ... చ్ఛమే ॥ కామధేనోస్సము... చ్ఛమే । హిరణ్యగర్భ ... చ్ఛమే ॥ ఇదం కృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయా యధాశక్తి హిరణ్యం తుభ్య మహంసంప్రదదే [నమమ]

అథ ప్రేతదహనాగ్నిం పంచగవ్యేనఅద్భిః ప్రోక్షణమ్

అగ్నేఃపశ్చాత్ ఏకస్మిన్ మృత్పాత్రే తత్తన్మంత్రైః తాని ద్రవ్యాణి నిధాయ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఇదిగోమూత్రం ॥ గంధద్వారాందురాదర్షాం నిత్యపుష్టాంకరీషిణీం ॥ ఈశ్వరీగం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయేశ్రియమ్ ॥ ఇతిగోమయం । అప్యాయస్వసమేతుతే విశ్వతస్సోమ వృష్ణియమ్ ॥ భవావాజస్య సంగధే । ఇతి క్షీరం । దధిక్రావ్ణో అకారిషం । జిష్ణోరశ్వస్య వాజినః ॥ సురభినో ముఖాకర త్ప్రణ ఆయూగంషి తారిష త్ ॥ ఇతిదధి ॥ శుక్రమసి జ్యోతిరసి తేజోసిదేవో వస్సవితోత్పునా త్వచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః ॥ ఇతిఘృతం । దేవస్య త్వాసవితుః ప్రసవే ।

అశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాగ్ం సర్వస్యత్యై వాచోయం తుత్యం తేనాగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషించామిరాడస్య బృహస్పతే స్త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషించామి ॥ ఇతి కుశోదకం ॥ అథపంచగవ్యమేళనం ఓం ఇతి బ్రహ్మకూర్చేన త్రిరాలోడ్య ॥ నారాయణ నారాయణ నారాయణ అథ ప్రేతదహనాగ్నిం పంచగవ్యేనప్రోక్ష్య ॥ ఓం ఆపోహిష్ఠామయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన । మహేరణాయ చక్షసే ॥ యోవశ్శివతమోరసస్తస్యభాజయతేహనః ఉశతీరివమాతరః ॥ తస్మాఅరంగమామవో యస్యక్షయాయ జిన్వథ ॥ ఆపోజనయథాచనః ॥ అపక్రామంతుభూతాని పిశాచాః సర్వతోదిశం రక్షాగ్ం సిపిశాచాయే క్షయంతి పృథివీమను ॥ అన్యత్రేతో గచ్ఛంతుయత్రైషాం గతంమనః । శనోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే । శంయోరభిస్రవంతునః ॥ (ఇతిభస్మాద్యైరవోక్ష్య)

అథశవాగ్నినష్ట ప్రాయశ్చిత్తహోమః

ఆచమ్య ॥ భస్మనిసమిధారోపణం । అయంతేయోనిరృత్వియో యతోజాతో అరోచథాః తంజానన్నగ్న ఆరోహాథానోవర్ధయారయిమ్ ॥

ఈమంత్రముమ జెప్పుచు సమిధ అనగా మోదుగ పుల్లను భస్మము మీద ఉంచవలెను

ఏవంగుణ ... తిథౌ [ప్రాచీనావీతి] పితుః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణాదినాదారభ్య ... దానికర్తవ్య శవాగ్ని నష్టప్రాయశ్చిత్తహోమంకరిష్యే ॥ కాలే అధికార సిద్ధ్యర్థం తదుక్తప్రాయశ్చితం కరిష్యే ॥ ఓం సమస్తసంప ... అధికారసంపదస్తు ॥ అథలౌకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య । తదగ్నిం ప్రజ్వాల్య ఆ జుహ్వానస్తున ప్రతీకః

పురస్తాదగ్నే స్వాంతమో నిమాసీదసాధ్యా । అస్మిన్సధస్థే అధ్యు
త్తరస్మిన్ విశ్వేదేవా యజమానశ్చ సీదత । ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే
ప్రతిజాగృహ్యేనమిష్టాపూర్తేసగ్ం సృజేథామయఞ్చ పునఃకృణ్వగ్గ్
స్త్వాపితరం యువానమన్వాతాగ్ం సీత్త్వయి తంతు మేతమ్ ॥ ఇతి
మంత్రద్వయేన లౌకికాగ్నౌ సమిధం నిధాయ ॥ తత్ప్రాయశ్చిత్తా
ర్థం గోమూల్యం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్ ॥ తతఃద్యానమ్ ॥ చత్వా
రిశృంగాత్రియో అస్యపాదా... జాతవేదసే ... నమః ప్రాగాదిదర్భై
రగ్నిం పరిస్తృణాతి, పురస్తాద్, దక్షిణతః, పశ్చాత్, ఉత్తరతః అథ
దక్షిణే నాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్సగ్గ్స్తీర్య, తేష్వేకైకశః
పాత్రాణి ప్రయునక్తి దర్వీం, ఆజ్యస్థాలీం, ప్రోక్షణీం, స్రువంచేతి
చత్వారి. పాత్రాణి ప్రయుంజ్యాత్, ఏకేనదర్భేణ పవిత్రం కృత్వా
అద్భిరనుమృజ్య ప్రోక్షణపాత్రే నిధాయ, ప్రోక్ష్య, తస్యామపఆనీయ
హస్తయోరంగుష్ఠోప కనిష్ఠికాభ్యాం దక్షిణాగ్రంగృహీత్వా, ప్రాచీ
స్త్రిరుత్పూయ, సపవిత్రేణ పాణినాపాత్రాణి సంమృశ్య పాత్రాణ్యు
త్తానానికృత్వా త్రిఃప్రోక్ష్యఆజ్యస్థాలీమాదాయ ఆజ్యం విలాప్య -
దక్షిణే నాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం
నిరూప్య - దక్షిణేఽఙ్గారం నిరూహ్య తేష్వధిశ్రిత్య జ్వలతాదర్భే
ణావద్యుత్య ఏకదర్భాగ్రం ప్రచ్ఛిద్య - ప్రక్షాళ్య ఆజ్యే ప్రత్యస్య అప
ఉపస్పృశ్య ॥ త్రిఃపర్యగ్నిం కృత్వా దక్షిణతఉద్వాస్య అంగారం ప్ర
త్యూహ్య దక్షిణాగ్రేణ పవిత్రేణ పునరాహారమాజ్యంత్రిరుత్పూయ
పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య ప్రక్షాళ్య అగ్నౌ ప్రహరతి స్రుక్స్రువావా
దాయ అగ్నౌప్రతితప్య దర్భేణసంమృజ్య పునఃప్రతితప్య, ప్రోక్ష్య,
నిధాయ । దర్భమద్భిస్సగ్గ్స్పృశ్యాఽగ్నౌ ప్రహరతి ॥ తూష్ణీమ ప్రద
క్షిణం పరిషిచ్య ఏకం, ద్వే త్రీణి చత్వారి ఇతిదర్వ్యా మాజ్య
మాదాయ అయాశ్చాగ్నే స్యనభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్వ మయా అసి ।
అయసామనసాధృతోయసాహవ్యమూహిషే యానో ధేహి భేషజగ్గ్

స్వాహా అయసేఽగ్నయ ఇదదంనమమ॥ ఏకం... చత్వారి ॥ మనో జ్యోతి ర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమందధాతు । యా ఇష్టా ఉషసో నిమ్రుచశ్చతా స్సందధామి హవిషాఘృతేనస్వాహా॥ మనసేజ్యోతిష ఇదంనమమ ॥ ఏకం...చత్వారి ॥ అగ్నిర్ హోతా ॥ అశ్వినాధ్వర్యూ । త్వష్టాగ్నిత్ । మిత్రఉపవక్తా । సోమస్సో మస్య పురోగాః । శుక్రశ్శుక్రస్యపురోగాః ॥ శ్రాతాస్త ఇంద్రసోమాః । వాతాపేర్హవనశ్రుత్రస్వాహా ॥ అగ్నయే పంచహోత్ర ఇదంనమమ ఏకం... చత్వారి ॥ బ్రాహ్మణ ఏకహోతా । సయజ్ఞః । సమేదదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టింయశః । యజ్ఞశ్చ మే భూయాత్స్వాహా॥బ్రాహ్మణ ఏకహోత్ర ఇదం నమమ । ఏకం... చత్వారి ॥ అగ్నిర్ద్విహోతా । సభర్తా । సమేదదాతు ప్రజాంపశూన్ పుష్టిం యశః భర్తాచ మే భూయాత్స్వాహా ॥ అగ్నయేద్విహోత్ర ఇదం నమమ ॥ ఏకం .. చత్వారి ॥ పృథివీత్రిహోతా సప్రతిష్ఠా । సమేదదాతు ప్రజాం పశూన్ పుష్టిం యశః । ప్రతిష్ఠాంచమే భూయాత్స్వాహా॥పృథివ్యైత్రి హోత్ర ఇదంనమమ ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ అంతరిక్షం చతుర్ హోతా । సవిష్ఠాః । సమేదదాతు ప్రజాంపశూన్పుష్టింయశః । విష్టి శ్చమేభూయాత్స్వాహా ॥ అంతరిక్షాయ చతుర్ హోత్ర ఇదం నమమ ఏకం ... చత్వారి ॥ వాయుః పంచహోతా । సప్రాణఃస మేదదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । ప్రాణశ్చమే భూయాత్స్వాహా ॥ వాయవే పంచహోత్ర ఇదంనమమ ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ చంద

మాష్షడ్ఢోతా (సఋతూన్కల్పయాతి సమేదదాతు ప్రజాం పశూన్పు
ష్టింయశః । ఋతవశ్చ మేకల్పం తాగ్ స్వాహా ॥ చంద్రమసేషడ్ఢోత్ర
ఇదం నమమ ॥ ఏకం .. చత్వారి ॥ అన్నగ్ంసప్తహోతా । సప్రా
ణస్య ప్రాణః సమేదదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టింయశః । ప్రాణస్యచమే
ప్రాణో భూయాత్స్వాహా ॥ అన్నాయ సప్తహోత్ర ఇదం నమమ ॥
ఏకం ... చత్వారి ॥ ద్యౌరష్టహోతా । సోనాధృష్యః । సమేదదాతు
ప్రజాం పశూన్పుష్టింయశః । అనాధృష్యశ్చ భూయాసగ్గ్ స్వాహా ॥
దివేఅష్టహోత్ర ఇదం నమమ ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ ఆదిత్యో
నవహోతా । సతేజస్వీ । సమేదదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః।
తేజస్వీచ భూయాసగ్గ్ స్వాహా ॥ ఆదిత్యాయ నవహోత్ర ఇదంనమమ॥
ఏకం ... చత్వారి ॥ ప్రజాపతిర్దశహోతా । సఇదగ్ం సర్వమ్ ।
సమేదదాతుప్రజాంపశూన్పుష్టిం యశః।సర్వంచ మేభూయాత్స్వాహా॥
ప్రజాపతయే దశహోత్ర ఇదం నమమ ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥
మనోజ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమందధాతు ।
యాఇష్టాఉషసోనిమ్రుచశ్చతా స్సందధామిహ విషాఘృతేన స్వాహా॥
మనసే జ్యోతిష యిదం నమమ ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ యన్మఆత్మ
నోమిందాభూ దగ్నిస్తత్పునరాహార్జాతవేదా విచర్ షణి స్వాహా
మిందాదిభ్యో దేవతాభ్య యిదం నమమ ॥పునరగ్నిశ్చక్షురదాత్పు
నరింద్రో బృహస్పతిః ॥ పునర్మే అశ్వినాయువం చక్షురాధ త్తమ
క్ష్యోస్స్వాహా ॥ అగ్నీందాబృహస్పత్యశ్విభ్య ఇదం నమమ॥ ఏకం

చత్వారి ॥ భూరగ్నయేచ పృథివ్యైచ మహతేచస్వాహా ॥ అగ్నయేచ
పృథివై చమహాత ఇదం నమమ ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ భువోవాయ
వేచాంతరిక్షాయచ మహతేచస్వాహా ॥ వాయవే చాంతరిక్షాయచ
మహాత ఇదం నమమ ॥ ఏకం ... రి॥ సువరాదిత్యాయచ దివేచ
మహతేచస్వాహా ॥ ఆదిత్యాయచ దివేచ మహాత ఇదంనమమ ॥
ఏకం ... రి॥ భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసేచనక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చ
మహతేచస్వాహా ॥ చంద్రమసేచ నక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యమహాత ఇదం
నమమ ఏకం ... రి ॥ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే
మిథు । అగ్నే తదస్యకల్ప యత్వగ్ంహివేత్థయథాతథగ్ స్వాహా ॥
అగ్నయ ఇదం నమను ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ పురుషసమ్మితో
యజ్ఞోయజ్ఞః పురుషసమ్మితః । అగ్నేతదస్య కల్పయత్వగ్ం హివేత్థ
యథా తథగ్ స్వాహా అగ్నయ ఇదం నమమ । ఏకం .. చత్వారి ॥
యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షాన యజ్ఞస్య మన్వతేమర్త్యాసః। అగ్నిష్ట
ద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ । యజిష్ఠోదేవాగ్ం ఋతుశోయజాతిస్వాహా॥
అగ్నయ యిదం నమమ ॥ ఓంభూస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥
ఓంభువస్స్వాహా । వాయవ యదం నమమ ॥ ఓంసువస్స్వాహా ॥
సూర్యాయేదం నమమ ॥ ఓంభూర్భువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం
నమమ ॥ ఇమంమే వరుణశ్రుధీహవమద్యాచ మృడయ । త్వామవస్యు
రాచకేస్వాహా ॥ వరుణాయేదం నమమ ॥ తత్వాయామి బ్రహ్మణా
వందమాన స్తదాశా స్తేయజమానో హవిర్భి అహేడమానో వరుణే

హాబ్యోధ్యుర్యరుళగ్ం సమానా ఆయుః ప్రమోషీస్స్వాహా ॥ వరుణాయేదం నమమ ॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడోఽవయాసిసీష్ఠాః । యజిష్ఠోవహ్నితమశ్శోశుచానో విశ్వాద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం నమమ ॥ సత్వన్నో అగ్నేఽవమోభవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసోవ్యుష్టౌ । అవయక్ష్వనో వరుణగ్ం రరాణో వీహిమృడీకగ్ంసుహవోన ఏధిస్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం నమమ ॥ త్రియస్త్రిగ్ం శత్తంతవోయే వితత్నిరేయ ఇమం యజ్ఞగ్గ్ స్వధయామద దన్తే తేషాం ఛిన్నం ప్రతేతద్ధామిస్వాహా ఘర్మోదేవాగ్ం అప్యేతుస్వాహా ॥ అగ్నయే తంతు మతయ ఇదం నమమ । తంతుంతన్వన్నజసో భానుమన్విహి జ్యోతిష్మతః పథోరక్షథి యాకృతాన్ । అనుల్బణం వయత జోగువా మపోమనుర్భవ జనయా దైవ్యం జనగ్గ్స్వాహా ॥ అగ్నయేతంతు మతయ ఇదం నమమ। ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేన మిష్టాపూర్తేసగ్ం సృజేథామయంచ । పునః కృణ్వగ్గ్స్త్వా పితరం యువానమ న్వాతాగ్ంసీత్వయితంతు మేతగ్గ్స్వాహా ॥ అగ్నయే తంతు మతయ ఇదం నమమ ॥ ఓం భూస్స్వాహా । అగ్నయ ఇదం నమమ॥ ఓం భువస్స్వాహా ॥ వాయవ ఇదం నమమ ఓం సువస్స్వాహా ॥ సూర్యాయేదం నమమ ॥ ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥ ఇత్యేతైర్మంత్రై రాజ్యాహుతీర్హుత్వా ॥ తూష్ణింపరిషిచ్య ॥ ఏతత్కర్మ సాద్గుణ్యార్థం కృచ్ఛ్రత్రయాణ్యా చరిష్యే ॥ అథ కృచ్ఛ్రత్రయాణి బ్రాహ్మణేభ్యో దద్యాత్ ॥ ఇతిఅగ్నినష్టప్రాయశ్చిత్తహోమసమాప్తః

ప్రాణానాయమ్య ॥ పవిత్రంధృత్వా ॥ ఏవంగుణ ... (ప్రాచీనావీతి) యజమానస్యపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్యమరణ దినాదారభ్య ... అహాని అస్థిసంచయనం కరిష్యే ॥ (సవ్యం) కాలేలనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ సమస్త సంప ... ప్రాచీనావీతి ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హాని అస్థిసంచయనం కర్తుం ముఖ్యకాలో భూత్వా (మమ) అధికార సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ అధికార సంపదస్తు। ఏవంగుణ ... తిథౌ పితుః... గోత్రస్య... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాగారభ్య ... హానిఅస్థిసంచయన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం స్వర్ణదానాజ్య కృచ్ఛ్రాణ్యా కరిష్యే ॥ శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్ర ... ... ప్రయశ్చమే ॥ శ్లో ॥ ధన్యకరోషి ... ప్రయచ్ఛమే ॥ శ్లో ॥ కామధేనోస్సముద్భూతం ... ప్రయశ్చమే ॥ శ్లో॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్థం ... ప్రయచ్ఛమే॥ ఇదం కృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం ... నమమ ॥ అథకుంభోదక మాదాయా ॥ఉదకేక్షీరం నినీయ॥ యంతేఅగ్నే మమంథామేతి పంచభిర్మంత్రైః అస్థిప్రోక్షణం కుర్యాత్ ॥ యన్తేఅగ్నే మమంథామ వృషభాయేవ పక్తవే। ఇమంతగ్ం శమయామసిక్షీ రేణ చోదకేవచ। యన్త్వమగ్నే సమదహస్త్వ మునిర్వాపయాపునః। క్యాంబూరత్రజాయతాం పాకదూర్వావ్యల్కశా॥ శీతికే శీతికావతి హ్లాదుక్లే హ్లాదుకావతి। మణ్డూక్యాస్సుసంగమయ ఇమగ్గ్ స్వగ్నిగ్ం శమయ ॥ శంతేధన్వన్యా ఆపశ్శముతేసంత్వనూక్యాః శంతే సముద్రియా ఆపశ్శముతే సంతువర్ష్యాః ॥ శంతేస్రవంతీ స్తను వేశముతే సంతుకూప్యాః శంతేనీహారోవర్షతుశముపృష్వావశీయతామ్॥

ఇతిప్రోక్ష్య ॥ పూర్వోక్త ఏవంగుణ ... తిథౌ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హాని అస్థిసంచయన హోమం కరిష్యే ॥ దహన దేశాద్దక్షిణతో ంగారం ప్రతిష్ఠా

ప్య ॥ ఓం భూర్భువస్సువరోం ॥ చత్వారిశృంగా ... జాతవేదసేనమః
పురస్తాత్ ॥ దక్షిణతః ॥ పశ్చాత్ ॥ ఉత్తరతః అథపశ్చిమేనాగ్నిం
ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య ॥ తేష్వే కైకశః పాత్రాణిప్రయు
నక్తి ॥ దర్వీం - ఆజ్యస్థాలీం - ప్రోక్షణీం స్రువమితి । ఏకేనదర్భేణ
పవిత్రం కృత్వా ॥ అద్భిరనుమృజ్య ॥ ప్రోక్షణపాత్రేనిధాయప్రోక్ష్య
తస్యామ అపనీయ ॥ హస్తయోరంగుష్ఠోప కనిష్ఠికాభ్యాం దక్షిణా
గ్రంగృహీత్వా ॥ ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ ॥ సపవిత్రేణపాణినా పాత్రా
ణిసంమృశ్య ॥ పాత్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా । త్రిః ప్రోక్ష్య । ఆజ్యస్థా
లీమాదాయ । ఆజ్యంవిలాప్య ॥ దక్షిణేనాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయా
మాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరూప్య ॥ దక్షిణతోంగారం నిరూహ్య ॥
తేష్వధిశ్రిత్య ॥ జ్వలతా దర్భేణావద్యుత్య ॥ ఏకదర్భాగ్రం ప్రచ్ఛిద్య
ప్రత్యాస్య ॥ ఆజ్యే ప్రత్యస్య ॥ త్రిః పర్యగ్నికృత్వా ॥ దక్షిణత ఉద్వాస్య
అంగారం ప్రత్యూహ్య ॥ దక్షిణాగ్రేణ పవిత్రేణ పునరాహారమాజ్యం
త్రిరుత్పూయ । పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య ప్రత్యాస్య ॥ అగ్నౌ పవిత్ర
ముప ప్రహరతి ॥ స్రుక్స్రువావాదాయ ॥ అగ్నౌ ప్రతితప్య ॥ ఏకద
ర్భేణ సంమృజ్య ॥ పునః ప్రతితప్య ॥ ప్రోక్ష్యనిధాయ ॥ దర్భా ముద్బ
స్రుక్స్రువశ్యాఽగ్నౌ ప్రహరతి । తూష్ణీంసమంత మపరిదక్షిణం
పరిషిచ్య ॥

దర్వ్యామాజ్యమాదాయ । అవసృజపునరగ్నే పితృభ్యోయస్త
ఆహుతశ్చరతిస్వధాభిః । ఆయుర్వసాన ఉపయాతు శేషగ్ంసంగచ్ఛ
తాంతను వాజాత వేదస్స్వాహా । అగ్నయేజాత వేదస ఇదం నమమ ॥
దర్వ్యామాజ్యమాదాయ ॥ సంగచ్ఛస్వపితృభిస్సగ్ం స్వధాభిస్స
మిష్టాపూర్తేన పరమే వ్యోమన్ యత్రభూమ్యై వృణసే తత్ర గచ్ఛత
తత్ర త్వాదేవస్సవితాదధాతు స్వాహా ॥ దేవాయసవిత్ర ఇదం నమమ
దర్వ్యామాజ్యమాదాయ ॥ యత్తేకృష్ణశ్శకున ఆతుతోద పిపీలస్సర్ప

ఉతవా శ్వాపదః । అగ్నిష్ట ద్విశ్వాదనృణం కృణోతు సోమశ్చ యో బ్రాహ్మణమా వివేశ స్వాహా ॥ అగ్ని షోమాభ్యామిదం నమమ ॥ ఉత్తర పరిషేచనం కృత్వా ॥ స్రువమాజ్యస్థాలీం చాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ అయుగ్మ ఉదకుంభైరప అసీయ ॥ స్వనోక్షిత మస్థీన్యవోక్ష్య । అగ్నిం చమయేత్ ॥ నారాయణ నారాయణ॥పూర్వోక్త ఏవంగణ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య ... హాని అస్థిసంచయనకాలే గోదానం కరిష్యే । తదఙ్గ బ్రాహ్మణ పూజాంకరిష్యే । ప్రతిగ్రహీతారం బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య। యదీచ్ఛసిమహారాజన్ సర్వ తీర్థావగాహనమ్ । విప్రపాదవినిర్ముక్త తోయం శిరసి ధారయేత్ ॥ గంధార్థా ఇమేఆపః పుష్పార్థా ఇమే తిలాః॥ శ్లో॥ గవా మంగేషు తిష్ఠంతి భువనాని చతుర్దశ । యస్మాత్త స్మాచ్ఛివంమే స్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥ ఇతిగోదానంకుర్యాత్ అథదశదానాని ॥ శ్లో॥ గోభూతిల హిరణ్యాజ్య వాసోధాన్య గుడానిచ రౌప్యం లవణమిత్యా హుర్దశదానాన్యనుక్రమాత్ । ఇతి దశదానాని కృత్వా॥ తతః మనోభీష్ట దానాని కుర్యాత్ ॥

కుంభేఅస్థి నిధానమ్ ॥ ఉత్తిష్ఠాత ప్రనువగ్ం సంభరస్వ మేహ గాత్ర మవహా మాశరీరమ్। యత్రభూమ్యై వృణసేతత్రగచ్ఛతత్రత్వా దేవస్స వితాదధాతు ॥ ద్విఃనవ్యహస్తేన ప్రేతస్య శిరస్ప్రదేశే అస్థీన్యాదాయ నిశ్శబ్దం కుంభేనిధాయ ॥ ఇదంత్ర ఏకమ్దంతా స్థీన్యాదాయ నిశ్శబ్దం కుంభేనిధాయ ॥ పరఊత్తఏకమ్ । ఇతిపార్శ్వ యోః శ్రోణ్యోఃవా అస్థీన్యాదాయ నిశ్శబ్దం కుంభేనిధాయ । తృతీయేస్త జ్యోతిషా సంవిశస్వ ఇతిఊరుభ్యాంజంఘాభ్యాంవాఅస్థీన్యాదాయ నిశబ్దంకుంభేనిధాయ ॥ సంవేశ నస్తను వై దారు రేధిప్రియో దేవానాం పరమేస్తదస్థే ॥ ఇతిపద్భ్యాం అస్థీన్యాదాయనిశ్శబ్దం కుంభేనిధాయ ॥

నారాయణ నారాయణ నారాయణ ॥ (కర్త) దహన దేశమందలి బూడిదను బోగుచేసి జలమంకరించవలయును శ్లో॥ యావదస్థి మనుష్యాణాం గంగాతోయేషు తిష్ఠతి ॥ తావద్వర్ష సహస్రాణి స్వర్గలోకే మహీయతే ॥ అథ దహన దేశే జలం సంప్రోక్ష్య ॥ తత్ర శరీరాత్ త్రిః కృత్వా ॥ తత్ర శిలాత్రయ వేదికారాధనం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ ఇహ లోకం పరిత్యజ్య । గతోసి పరమాం గతిమ్ । మనసా వాయురూపేణ । శిలేత్వాహం నియోజయే ॥ మధ్యే ప్రేతమావాహ్య ॥ ఉత్తరతో రుద్రమావాహ్య ॥ దక్షిణతో యమ మావాహ్య ॥ యథాశక్తి షం పూజ్య ॥ పూర్వోక్త ఏవంగుణ ... తిథౌ (ప్రా... తీ) పితు ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణాదిన ప్రభృత్య ... హని అస్థిసంచయనాంగ శ్మశాన శిలాత్రయ వేదికారాధన బలిపిండప్రదానాని కరిష్యే ॥ తత్ర దహనదేశే లాజబలిం దదామి ॥ తతః అన్నాపూపసూపాద్యైః పిండత్రయం కృత్వా ॥ గోమయేన వర్తుల త్రయమండలం కృత్వా । తేషు దత్వా స్తరణముపతిష్ఠతు దర్భోపరి ప్రేత తిలోదక ముపతిష్ఠతు । ఇతి తిలోదకం దత్వా ॥ మధ్యే ప్రేత రాజాయ మహోక్షుణ్ణే వారణార్థం ఇదం పిండం దదామి । ఉత్తరతో రుద్రాయ కంఠోక్షుణ్ణే వారణార్థం ఇదం పిండం దదామి ॥ దక్షిణతో య మాయమహోక్షుణ్ణే వారణార్థం ఇదం పిండం దదామి ॥ పిండత్రయం దత్వా పిండోపర్యేత తిలోదక ముపతిష్ఠతు

కొందలు శ్మశానమందు శిలాత్రయ వేదికారాధనము చేయుట వేదేదు అట్లు కాయని పక్షంబున నిట్లు సంకల్పము జెప్పవలయును.

... ఏవంగుణ ... తిథౌ ... పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణాదిన ప్రభృత్య ... హని శ్మశానభూత బలిప్రదానం పిండకరిష్యే ॥ ... సంకల్ప్య గోమయేన వర్తులమండలం కృత్వా । పిండ స్థానేషు ... ముపతిష్ఠతు । దర్భోపర్యేత తిలోదకముపతిష్ఠతు ... ప్రేతాయ మరణాదిన ప్రభృత్య ... శ్మశానే ... ఇదం బలిం దదామి ॥ ఏత తిలో... అస్థాని ... ఇదం ... జలకుంభం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ అత్ర ... దకముపతిష్ఠతు । అథ దహనదేశే జలకుంభం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ అస్థానా...

దత్తం । ఏవం ... తిథౌ పితుః గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మ ర ణ దినాదారభ్య ... హాని ప్రేత ఉత్తమలోక ప్రాప్త్యర్థం శ్మశానభూత బలిప్రదానేషు పితరం ... గోత్రం ... శ ర్మా ణ ం ప్రేతముద్దిస్య (మయా) త్వయాకృతై రేభిః మరణదినాదారభ్య ... అహాని అస్థిసం చయనాశ్మశిలాత్రియవేదికారాధన బలిపిండప్రదానైశ్చపితుఃగోత్రస్య శర్మణఃప్రేతస్యప్రేతతృప్తిద్వారాప్రేతతృప్తిరస్త్వితిభవంతోబ్రువంతు

ప్రేతతృప్తిరస్తు ॥ (ఇతి తిలోదకం త్యజేత్) యథార్త్వముష్ఠ వధోస్త్యేవ ధేవ ఇదిర్వ్యాలధి । ఏవమ్మిమడద్భ్యందంతు క్రీర్త్యాయశ సా బ్రహ్మవర్చసేన ॥ శ్లో॥ నారాయణ నమస్తేస్తు శంఖచక్రగధాధర । అక్షయం పిండదానేన ప్రేతతృప్తి కరోభవ ॥ అత్రిస్నాహిత్యుదకం । అత్రిపిబేతి క్షీరం నిక్షిప్య ॥ అత్రిభుంక్ష్వ (ఇతివదేత్) తతః అస్థికుంభ మాదాయ । తత్రిమంత్రః ఉత్తిష్ఠ ప్రేహి ప్రద్రవౌకః కృణుష్వపర్తమే వ్యోమన్ । యమేనత్వం యమ్యాసం విధానోత్తమం నా క్ర మ ధి రోహేమమ్ । అథ భూమ్యాం అస్థికుంభం నిక్షిప్య । పవిత్రం విసృజ్య స్నానం కుర్యాత్ । అస్థిసంచయన ప్రయోగ స్సమాప్తః

గంగాంభస్యస్థి నిక్షేపణమ్

అశ్విని, భరణి, ఆర్ద్ర పున్యమి, ఆశ్లేష, పుబ్బ, హస్త, స్వాతి అనూరాధ, జ్యేష్ఠ, మూల, పూర్వాషాఢ, శ్రవణము, ఈ నక్షత్ర ముల యందును, సోమ, బుధ, గురు, శనివారములయందును, ౨. ౩ ౫, ౭, ౧౩, ఈతిథులయందును. దహనము మొదలు ౧ ౩ ౫, ౭, ౯, యీదినముల యందును, పుణ్యనదుల యందును. దివాభాగంబున అస్థి నిక్షేపణము చేయవలయును దశాహములోపల విఘ్నములు కలి గిన పక్షమందు బేసిమాసములలో త ప్ప క నాచరింపవలయును అస్థులుండగా ఆగృహములో శుభకార్యములు చేయగూడదని పెద్దలు వచించిరి

మఱియు గ్రహణాది మహాపర్వములు సంభవించు కాలము వకు తత్పూర్వమే జలమందు కల్పుట యుక్తము

తత్ప్రయోగః (కర్తా) అస్థికుంభమాదాయ । పుణ్యనదీతీరే స్థాప్య । స్నాత్వాఽచమ్య । అస్థిన్యపి కేశవాది ద్వాదశనామభిః ద్వాదశవారం జలంసంప్రోక్ష్య పవిత్రంధృత్వా ॥ ప్రాణానాయమ్య । ఏవంగుణ ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) యజమానస్య పితుః .. గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రస్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య ...హానిగంగాంభస్యస్థి నిక్షేపణం కరిష్యే॥ కాలేఅనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ శ్లో॥ సమస్తసంప ... పదం ॥ (ప్రా ... తీ) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రస్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య ... హాని గంగాంభస్యస్థి నిక్షేపణం కర్తుం ముఖ్యకాలోభూత్వా మమ అధికార సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ అధికార సంపదస్తు ॥ కాలశ్చ ముఖ్యకాలోస్తు॥ ఏవంగుణ పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రస్త్యర్థం అస్థినిక్షేపణ కాలేస్వర్ణధాన్య ఆజ్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే ॥ శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్రం ప్రయచ్ఛమే । ధన్యకరోషి ... ప్రయచ్ఛమే ॥ కామధేనో ... ప్రయచ్ఛమే ॥ హిరణ్యగర్భ ... మే॥ ఇదం కృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యంనమమ । అస్థిని కేశవనామాదిభిః పునస్స్నాపయిత్వా।తతఃపంచగవ్యేన శుద్ధోదకేనచ సంప్రోక్ష్య పూర్వోక్త ఏవంగుణ ... పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రస్త్యర్థం మరణ దినాదారభ్య ... హాని గంగాంభస్యస్థినిక్షేపణ కాలేఅస్థ్యభిషేకం కరిష్యే ॥ తతః బ్రాహ్మణాన్ వరయేత్ ॥ (ఉప వీతి రుద్రసూక్త పారాయణే ఋత్విజంత్వాం ... వృణే ॥ ఇతిచతురో బ్రాహ్మణాన్ వరయేత్ ॥ ఏకవింశతిదర్భైః కూర్చం కృత్వా॥ పంచగవ్యమేళనార్థం తామ్రపాత్రేతత్కూర్చం నిధాయ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః ... ప్రచోదయాత్ ॥ ఇతి గోమూత్రం ॥ గంధద్వారాం... శ్రియమ్ ॥ ఇతిగోమయం ॥ ఆప్యాయస్వ ... సంగథే॥ ఇతిక్షీరం ॥

నచ సంప్రోక్ష్య ॥ శుద్ధప్రదేశే మృదమాదాయ ॥ శరావాకృతి త్రియంకృత్వా ॥ తత్ర దక్షిణాగ్రాన్ దర్భానాస్తీర్య ॥ తిలానవకీర్య ॥ తత్రాఽస్థీన్ నిధాయ ॥ అతో దేవా అవంతునో యతో విష్ణుర్వి చక్రమే । పృథివ్యాస్సప్తధామభిః ॥ త్రీణిపదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపాఅదాభ్యః । తత్రో ధర్మాణి ధారయన్ । తద్విష్ణోః పరమంపదగ్ం సదాపశ్యంతి సూరయః । దివీవచక్షురాతతమ్॥ తద్విప్రాసో విపన్యవో జాగృవాం సస్సమిన్ధతే విష్ణోర్యత్పరమం పదమ్ ॥ హిరణ్యగర్భ స్సమవర్తతాగ్రే భూతస్యజాతః పతిరేక ఆసీత్ । సదాధార పృథివీంద్యాముతేమాం కస్మై దేవాయహవిషావిధేమ ॥ ఇత్యస్థిషుహిరణ్య శకలాన్ నిక్షిప్య ॥ మధువాతాఋతాయతే ... భవంతునః ॥ ఇతిమధు నిక్షిప్య ॥ శుక్రమసిజ్యోతి ... రశ్మిభిః । ఇత్యాజ్యం నిక్షిప్య ॥ తిలోసిసోమ దేవత్యోగోసవే దేవనిర్మితః నిర్ణోదస్సర్వ పాపానాం పవిత్రమృషి భిస్స్మృతమ్ ॥ ఇతి తిలాంనిక్షిప్య ॥ ఓం భూర్భువస్సువః ... ప్రచోదయాత్ ॥ ఇతి శర్కరాం నిక్షిప్య ॥ దధిక్రావ్ణో అకారిషం తారిషత్ ॥ ఇతిదధిం నిక్షిప్య ॥ ఆప్యాయస్వ సమేతుతే ... సంగథే ఇతి క్షీరం నిక్షిప్య ॥ దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాగ్ం సరస్వత్యై వాచోయంతుర్యం త్రేణాగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యే నాభిషించామీంద్రస్య బృహస్పతేస్త్వా సామ్రాజ్యే నాభిషించామి ॥ ఇతి కుశోదకం నిక్షిప్య ॥ నమకచమక పురుషసూక్త హిరణ్య వర్ణాది ఇత్యే తైర్మంత్రై ర్మార్జ యిత్వా ॥ (నమకచమక

ములు యాజుషస్మార్త మంత్రపాఠ ప్రథమ భాగ పుస్తకమునందు గలదు గాన ఆగ్రంథమందు చూడదగును

అథ గోదానం ॥ పూర్వోక్త ... తిథౌ పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హానిగంగాంభస్యస్థినిక్షేపణ కాలే గోదానాది దశదానాని కరిష్యే (ఇతిసంకల్ప్య) శ్లో॥ గవామంగేషు ... ప్రయచ్ఛమే ॥ గోదానం దద్యాత్ ॥ గోభూ తిలహిరణ్యాజ్య । వాసోధాన్య గుడానిచ । రౌప్యం లవణమిత్యాహు ర్దశ దానాన్యనుక్రమాత్ ॥ దశదానాని కుర్యాత్ ॥ పునః మృత్తికయాంశ రావాకృతి త్రయంకృత్వా ॥ తేనాస్థి న్యపిథాయ ॥ హస్తాభ్యాం గృహీత్వా ॥ తతః గంగా ప్రార్థనం కుర్యాత్ ॥ శ్లో॥ ప్రసీదపరమే దేవి సర్వపాపప్రణాశిని ।అముకస్య ప్రయచ్ఛత్వంగతింపుణ్యాంచశాశ్వతీం

అథ గంగాజలం పవిశ్య ॥ పృథివీంగచ్ఛాంతరిక్షం గచ్ఛ దివంగచ్ఛ దిశోగచ్ఛ సువర్గచ్ఛ సువర్గచ్ఛదిశోగచ్ఛ దివంగచ్ఛాంతరిక్షం గచ్ఛ పృథివీంగచ్ఛాఽపోవా గచ్ఛ యదితత్ర తేహిత మోషధీషు ప్రతితిష్ఠాశరీరైః ॥ శ్లో ॥ యావదస్థి మనుష్యాణాం గంగాతోయేషు తిష్ఠతి । తావద్వర్ష సహస్రాణి స్వర్గలోకే మహీయతే ॥ ఏవంత్రిః ॥ అస్థులు మూడు పర్యాయములు కలుపవలయును కర్తాస్నాఽత్వాచమ్య ॥ ఏవంగుణ ... తిథౌ పితుః గోత్రస్య .. శర్మణః ప్రేతస్య అంధత్వమూకత్వకాణత్వబధిరత్వపైశాచికబాధానివృత్తిద్వారా పుణ్యలోకావాప్త్యర్థం మృత్తికాస్నానాదా కూర, ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ సమస్త ... సంప ॥ అధికార సంపదస్తు॥ అథఃకృచ్ఛత్రయాణి దద్యాత్ ॥ అయాహి ప్రేతసోమ్యాంగంభీరైః పథిభిః పూర్వ్యైః ప్రజామస్మభ్యందదద్రయిం చదీర్ఘాయుత్వంచ శత శారదంచ ॥ పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతమావాహ్య ॥ అథగోదానం కుర్యాత్ ॥ అథమృత్తికాస్నానార్థం బ్రాహ్మణాన్వరయేత్ ॥ మృత్తికాస్నానార్థం ... వృణీమహే॥

బ్రాహ్మణేభ్యో నూతన వస్త్రాణి దద్యాత్ ॥ ఆచమ్య పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య అంధత్వ ... పుణ్యలోకావాప్త్యర్థం అన్యోన్య సహాయేన అష్టోత్తరశతం వాతదర్ధం వా యథాశక్తి మృత్తికాస్నానాన్యాచరిష్యే ॥ అశ్వక్రాంతే ... సహస్ర పరమా దేవీతి భూమిం దూర్వయాభిమంత్ర్య ॥ అశ్వక్రాంతే రథక్రాంతే ... పదే పదే ॥ సహస్ర ...... యం చ వయం ద్విష్మః ॥ ఆపోహిష్ఠేతి తిసృభిః హిరణ్యవర్ణా ఇతి చతసృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతేనానువాకేన చ మార్జయిత్వా ॥ ఆపో హి ష్ఠా మయో భువః ... ఆపో జనయథా చ నః హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకా యాసు జాతః ... విధత్త ॥ పవమాన స్సువర్జనః జాతవేదా మోర్జయంత్యా పునాతు ॥ నమో అగ్నయేఽప్సుమతే ... బృహద్భాస్మో వావృధేను వాన ఇందుః ॥ ఏవం విధి ప్రకారేణ మృత్తికాస్నానాని కుర్యాత్ ॥ కూపేషు ఉదకం నినీయ ॥ ధారా దత్తం ॥ ఏవం ... పితరం గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతం అన్యోన్య సహాయేన ... మృత్తికాస్నానైః ॥ పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య అంధత్వ ... ప్రేతత్వ విముక్త్యోత్తమలోక ప్రాప్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ (తిలోదకంత్యజేత్) ప్రేతత్వ విముక్త్య... రస్తు త్వన్నిమిత్తం మయాకృతేన అనేనత్వం పుణ్యవాన్ భవ ॥ అథకూర్చం విసృజ్య । అథహిరణ్య శ్రాద్ధం వా ఆమశ్రాద్ధం వా కుర్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్ ॥ (మృత్తికాస్నానములు చేసిన బ్రాహ్మణులు పునః వారిశరీరశుద్ధికొఱకు 3 మృత్తికాస్నానములు చేసికొని తదుపరి యీవిధముగా ఋషి తర్పణ చేయవలెను.

ఏవం ... త్వర్థం మయాకృతమృత్తికా స్నానాఙ్గత్వేన దేవర్షి పితౄనుద్దిశ్య దేవర్షీన్ పితౄన్ ప్రీత్యర్థం దేవర్షి పితృతర్పణం కరిష్యే ॥ దేవాది తర్పణం కృత్వా ॥ శుచీవో హవ్యేతి ధౌతవస్త్రమద్భిః ॥ శుచివో ... పావకాః ॥ దేవస్యత్వేతి వస్త్రమాదాయ ॥ దేవస్యత్వా దదే ॥ అవధూతమిత్యవధూయ ॥ అవధూతꣳ రక్షోఽవధూతా ... అరాతయః ॥ ఉదుత్యం జాతవేదస మిత్యాది త్వాయదర్శయిత్వా ॥

ఉద్వ్యతంసూర్యమ్॥ఆవహంతీతిపరిధాయఅవహంతివితన్వానాలోమశాం పశుభిస్సహస్వాహా తతోద్విరాచమ్య ॥ శ్లో॥ ఉత్క్రామంతు పిశాచాద్యాః యేభూతాశ్చని శాచరాః । ఏతేషామవిరోధేన బ్రహ్మకర్మస మారభే ॥ ఇతిదర్భాసనం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ ప్రాణాయామ త్రయంకృత్వా అష్టోత్తర శతగాయత్రీ జపంకృత్వా ॥ ద్వాదశ సూర్యనమస్కారా నశ్వత్థప్రదక్షిణాం చకృత్వా ॥ దేవతా దర్శనాదికం కుర్యాత్ ॥

అథ పంచానువాకాః

హరిఃఓమ్ ॥ ౧ ॥ ప్రజాపతే రక్ష్యశ్వయ త్తత్పరాపతత్తదశ్వో ఽభవ ద్యదశ్వయత్తదశ్వ స్యాశ్వత్వంత ద్దేవా అశ్వమే ధేనైవ ప్రత్య దధురేష్వవై ప్రజాపతిగ్ం సర్వం కరోతియోఽశ్వమేధేన యజతేసర్వ ఏవభవతి సర్వస్యవా ఏషాప్రాయశ్చిత్తిస్సర్వస్య భేషజగ్ సర్వంవా ఏతేనపాప్మానందేవాఅతరన్నపివా ఏతేన బ్రహ్మహత్యా మతరన్సర్వం పాప్మానమ్ ॥ ౧ ॥

తరతితరతి బ్రహ్మహత్యాంయోఽశ్వమేధేన యజతేయఉచైన మేవం వేదోత్తరం వైతత్ప్రజాపతే రక్ష్యస్వయ త్తస్మాదశ్వ స్యోత్తర తోఽవద్యన్తి దక్షిణతోఽన్యేషాం పశూనాం వైతనః కటోభవత్యప్సు యోనిర్వా అశ్వోఽప్సుజోవేతసస్స్వ ఏవైనంయోనౌ ప్రతిష్ఠాపయతి చతుష్టోమ స్తోమోభవతి సరడ్వాఅశ్వస్య సక్థ్యావృహత్త ద్దేవాశ్చతు ష్టోమే నైవప్రత్య దధుర్యచ్చతుష్టోమ స్తోమోభవత్యశ్వస్య స రవ త్యాయ ॥

ప్రథమానువాక స్సమాప్తః

హరిః ఓమ్ ॥ ౨ ॥ పవమానస్సువర్జనః । పవిత్రేణ విచర్షణిః । యః పోతా స పునాతుమా । పునన్తుమా దేవజనాః । పునన్తు మనవో ధియా । పునన్తు విశ్వ ఆయవః । జాతవేదః పవిత్రవత్ । పవిత్రేణ పునాహిమా । శుక్రేణ దేవ దీద్యత్ । అగ్నే క్రత్వా క్రతూగ్ం రను ॥ ౧

యత్తే పవిత్రమర్చిషి । అగ్నే వితతమన్తరా । బ్రహ్మ తేన పునీమహే । ఉభాభ్యాం దేవసవితః । పవిత్రేణ సవేన చ । ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే । వైశ్వదేవీ పునతీ దేవ్యాగాత్ । యస్యై బహ్వీస్తనువో వీతపృష్ఠాః । తయా మదన్తః సధమాద్యేషు । వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణామ్ ॥ ౨ ॥

వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా పునాతు । వాతః ప్రాణేనేషిరో మయోభూః । ద్యావాపృథివీ పయసా పయోభిః । ఋతావరీ యజ్ఞియే మా పునీతామ్ । బృహద్భిస్సవితస్తృభిః । వర్షిష్ఠైర్దేవ మన్మభిః । అగ్నే దక్షైః పునాహిమా । యేన దేవా అపునత । యేనాపో దివ్యం కశః । తేన దివ్యేన బ్రహ్మణా ॥ 3 ॥

ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే । యః పావమానీరధ్యేతి । ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసం । సర్వగ్ం స పూతమశ్నాతి । స్వదితం మాతరిశ్వనా । పావమానీర్యో అధ్యేతి ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్ । తస్మై సరస్వతీ దుహే । క్షీరగ్ం సర్పిర్మధూదకమ్ । పావమానీ స్స్వస్త్యయనీః ॥ ౪ ॥

సుదుఘాహి పయస్వతీః । ఋషిభిస్సంభృతో రసః । బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్ । పావమానీర్దిశన్తు నః । ఇమం లోకమథో అముం । కామాన్థ్సమర్ధయన్తు నః । దేవీర్దేవైస్సమాభృతాః । పావమానీస్స్వ

స్త్యయనీః । సు దుఘాహి ఘృతశ్చుతః । ఋషిభిస్సంభృతో రసః । బ్రాహ్మణే ష్వమృతగ్ం హితమ్ । యేన దేవాః పవిత్రేణ । ఆత్మానం పునతే సదా । తేనసహస్రధారేణ । పావమాన్యః పునన్తుమా, ప్రాజాపత్యం పవిత్రం । శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయం తేన బ్రహ్మవిదో వయం । పూతం బ్రహ్మ పునీమహే । ఇన్ద్రస్సునీతీసహమా పునాతు । సోమస్స్వ స్త్యావరుణస్స మీచ్యా । యమోరాజా ప్రమృణాభి పునాతుమా । జాతవే దామోర్జ యన్త్యా పునాతు ॥ ఇతి ద్వితీయోనువాక స్సమాప్తః

హరిః ఓమ్ ॥ 3 ॥ సర్వేషువా ఏషులోకేషు మృత్యవోన్వాయత్తా భ్యోయదాహుతీర్న జుహుయాత్ ।లోకేలోక ఏనం మృత్యుర్విందేత్ । మృత్యవేస్వాహా మృత్యవేస్వాహేత్యభి పూర్వమాహుతీర్జుహోతి । లోకాల్లోకాదేవమృత్యుమవ యజతే । నైనం లోకే లోకే మృత్యుర్విందతి । యదముష్మై స్వాహా ముష్మై స్వాహేతి జుహ్వా ద్నంచ క్షీత । బహూంమృత్యూనమిత్రం కుర్వీత । మృత్యవేస్వాహేత్యేకస్మా ఏవైకాంజుహుయాత్ । ఏకోవా అముష్మిన్ లోకే మృత్యుః ।

అథైనప్రమామృత్యుంత్రేవ । తథైవాముష్మిన్లోకేవయజతే భ్రూణ హత్యాయై స్వాహేత్యవభృథ ఆహుతిం జుహోతి । భ్రూణహత్యామేవా వయజతే । తదాహుః । యద్భ్రూణహత్యా పాత్ర్యా । కస్మాత్సాయక్ష్యత ఇతి । అమృత్యుర్వా అన్యో భ్రూణహత్యాయా ఇత్యాహుః । భ్రూణహత్యావావమృత్యురితి । యద్భ్రూణహత్యాయై స్వాహేత్యవభృథ ఆహుతిం జుహోతి ॥

మృత్యుమేవాహుత్వా తర్పయిత్వా పరిపాణం కృత్వా ।
భ్రూణఘ్నే భేషజం కరోతి । ఏతాగ్ం హ వై ముండిభ ఔదన్యవః ।
భ్రూణహత్యాయై ప్రాయశ్చిత్తిం విదాంచకార యోఽపహంస్యపి ప్రజా
యాం బ్రాహ్మణగ్ం హంతి । సర్వస్మా ఏతస్మై భేషజం కరోతి జుంబకా
యస్వాహేత్యవభృథ ఉత్తమామాహుతిం జుహోతి । వరుణో వై
జుంబకః । అంతత ఏవ వరుణమవయజతే ఖలతేర్విక్లిధస్య శుక్లస్య పింగా
క్షస్య మూర్ధం జుహోతి । ఏతద్వై వరుణస్య రూపమ్ రూపేణైవ వరుణ
మవయజతే ॥

ఇతి తృతీయానువాకః సమాప్తః

హరిః ఓమ్ ॥ ౪ ॥ బ్రహ్మవాదినో వదంతి యద్యాహుయాదో ప్యపూత ఇద్రమ
మన్యేత యథా వై నోయనాభ్రూణ హైవమేవ భవతి యో యోనౌ రేత
స్సించతి యదర్వాచీన మేనో భ్రూణహత్యాయా స్తస్మాన్ముచ్యతే
యావదేనో దీక్షాముపైతి దీక్షిత ఏతత్సత్రేతి జుహోతి । సంవత్సరం
దీక్షితో భవతి సంవత్సరాదేవాత్మానం పునీతే మాసం దీక్షితో భవతి
యో మాస స్సంవత్సర స్సంవత్సరాదేవాత్మానం పునీతే చతుర్విగ్ం
శతిగ్ం రాత్రీర్దీక్షితో భవతి చతుర్విగ్ంశతి రర్ధమాసా స్సంవత్సర
సంవత్సరా దేవాత్మానం పునీతే ద్వాదశరాత్రీర్దీక్షితో భవతి ద్వాద
శమాసా సంవత్సర సంవత్సరాదేవాత్మానం పునీతే షడ్రాత్రీర్దీక్షితో
భవతి షడ్వా ఋతవస్సంవత్సర సంవత్సరా దేవాత్మానం పునీతే
సర్వాగ్ం సమష్టియాన్నష్ట్రియమ పేయాన్నో పర్యాసీత ఽగుప్త్యై

తాన్పృథక్త్రయో బ్రాహ్మణస్య వ్రతం యవాగూ రాజన్యస్యామిక్షా వైశ్యస్యాథో సౌమ్యస్యాధ్వర ఏతద్వ్రతం బ్రూయాద్యద్యు మన్యేతో పదస్యామీత్యోదనం ధానాస్సక్తూన్ఘృత మిత్యను వ్రతయేదాత్మనోను పదాసాయ ॥

చతుర్థానువాకస్సమాప్తః

హరిః ఓమ్ ॥ ౫ ॥ హిరణ్యశృఙ్గం వరుణం ప్రపద్యే తీర్థం మే దేహి యాచితః । యన్మయాభుక్తమ సాధూనాం పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః । యన్మే మనసా వాచాకర్మణావా దుష్కృతం కృతమ్ ॥ తన్న ఇన్ద్రో వరుణో బృహస్పతి స్సవితాచ పునన్తు పునః పునః । నమోఽగ్నయేఽప్సుమతే నమ ఇన్ద్రాయ నమో వరుణాయ నమో వారుణ్యై నమోఽద్భ్యః ॥

యదపాంక్రూరం యదమేధ్యం యదశాన్తం తదపగచ్ఛతాత్ ॥ అత్యాశనాదతీపానాద్యచ్చ ఉగ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నో వరుణో రాజా పాణినా హ్యవమర్శతు । సోఽహమపాపో విరజో నిర్ముక్తో ముక్తకిల్బిషః । నాకస్యపృష్ఠ మారుహ్య గచ్ఛేద్బ్రహ్మ సలోకతామ్ । యశ్చాప్సు వరుణ స్సపునాత్వఘమర్షణః। ఇమం మే గఙ్గేయమునేసరస్వతి శుతుద్రిస్తోమం సచతాపరుష్ణియా । అసిక్నియా మరుద్వృధే వితస్తయాఽఽర్జీకీయే శృణుహ్యాసుషోమయా । ఋతంచ సత్యంచాభీద్ధాత్తపసోఽధ్యజాయత । తతో రాత్రి రజాయత తతస్సముద్రో అర్ణవః ॥

సముద్రాదర్ణవాదధి సంవత్సరో అజాయత । అహోరాత్రాణి

మిః దధద్విశ్వస్య మిషతో వశీ సూర్యాచన్ద్రమసౌ ధాతా యథా పూర్వమకల్పయత్। దివంచ పృథివీంచాన్తరిక్షమథో సువః। యత్పృథివ్యాగ్ం రజస్స్వమాన్తరిక్షే విరోదసీ। ఇమాగ్ం స్తదాపో వరుణః పునాత్వఘమర్షణః। ఏష భూతస్య మధ్యే భువనస్య గోప్తా। ఏష పుణ్యకృతాం లోకానేషమృత్యోర్ హిరణ్మయమ్। ద్యావాపృథివ్యోర్ హిరణ్మయగ్ం సగ్గ్ శ్రితగ్ం సువః॥

స నస్సువస్సగ్ం శిశాధి। ఆర్ద్రం జ్వలతి జ్యోతిరహమస్మి। జ్యోతిర్జ్వలతి బ్రహ్మాహమస్మి। యోఽహమస్మి బ్రహ్మాహమస్మి। అహమస్మి బ్రహ్మాహమస్మి। అహమేవాహం మాం జుహోమి స్వాహా। అకార్యకార్యవకీర్ణీ స్తేనో భ్రూణహా గురుతల్పగః। వరుణోఽపామఘమర్షణస్తస్మాత్పాపాత్ప్రముచ్యతే॥ రజోభూమిస్త్వమాగ్ం రోదయస్వ ప్రవదన్తి ధీరాః। ఆక్రాన్త్సముద్రః ప్రథమే విధర్మం జనయన్ప్రజాభువనస్య రాజా॥ వృషా పవిత్రే అధిసానో అవ్యేబృహత్సోమో వావృధే సువాన ఇందుః

ఇతి పంతిచానువాక సమాప్తః మృత్తికాస్నాన ఖండా సమాప్తా:

——c——

అథ నగ్నశ్రాద్ధ ప్రయోగః

అథకర్తా శ్రోత్రియం బ్రాహ్మణ మాహూయ। స్నాత్వా ఉచమ్య॥ పవిత్రం ధృత్వా॥ ఏవంగుణ ... దౌ (ప్రా ... తీ) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య ... అతిపన్న ప్రథమే హాని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనై కోద్దిష్టాఖ్య శ్రాద్ధం

కరిష్యే ॥ కాలే అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ పరి షద్దక్షిణాం గృహీత్వా ॥ శ్లో॥ సమస్తస ...... పదం (ప్రా ...తీ) పితుః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... అతి పన్న ప్రథమేహాని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధంకర్తుం ఏవంగుణ.. అధికార సంప ... బుభ్రవంతు ॥ కర్తుం అధికారసంపదస్తు ॥ తిదాపితుః గోత్రస్య ...శర్మణః ప్రేతస్య అంధత్వ, మూకత్వ, కాణత్వ బధిరత్వ, పంగుత్వనగ్నత్వ, పిశాచత్వ, నివారణార్థం, నగ్నప్రచ్ఛాద నైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధం ఆమాది ద్రవ్యేణ ప్రేతోద్దేశేన అద్య (ఉపవీతి కరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య [ప్రా...తీ] పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణ ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హాని అతిపన్న ప్రథమేహాని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధప్రేతార్థే అయం తేక్షణః ఉప తిష్ఠతు । అథపాద్యస్థానే గోమయేన వర్తుల మండలం కృత్వా ॥ పితుః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య పాద్యస్థానే దర్భాస్తరణముపతిష్ఠతు ॥ దర్భోపరిపత త్తిలోదక ముపతిష్ఠతు ॥ పితః ... గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేతనగ్న ప్రచ్ఛాదనై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదం తేపాద్య

ముపతిష్ఠతు ॥ శన్నోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే శంయోరభిస్రవంతునః ॥ ఇతి బ్రాహ్మణస్య పాదాప్రక్షాళ్య ॥ ఉపవీతికర్తాపాదా ప్రక్షాళ్య ॥ ఆచమ్య ॥ కృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ ॥ ప్రా...తీ ॥ ప్రేతవిష్ట రార్థమయంకుశః ॥ ఇత్యాసనందత్వా ॥ ఉదఙ్ముఖముపవిశ్య ॥ అథ పూర్వోక్త ... తిదా [ప్రా] ... తీ, పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణ ప్రేతస్య మరణదినా ... హాని అతిపన్న ప్రథమేహానికర్తవ్య నగ్న ప్ర చ్ఛాదనై కొద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే భవదనుజ్ఞ యాప్రక్రాంతం

శ్రాద్ధకర్మ కరిష్యే ॥ కురు ష్వ ॥ (ప్రా...తీ) అపహతా అసురారక్షాంసి పిశాచాయే క్షయంతి పృథివీమను । అన్యేతో చ్ఛంతు యతాస్య గతంమనః ॥ ఇత్యుద్ధృత్య । అపఉపస్పృశ్య ॥ ఉదీర్తామవర ఉత్పర ఉన్మధ్యమః పేత సోమ్యాః అసుంయ ఇయూద వృక అబుత్జ్ఞాస్న

నోవతు ప్రేతో హవే ॥ ఇతితి లాన్వికిరేత్ ॥ శ్రాద్ధార్థం సంపాదిత ద్రవ్యాణి ఉదకేన సంప్రోక్ష్య ॥ తత్సవితుర్వరేణ్యంభర్గోదేవస్యధీమహి ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ అపవిత్రః ... శుచిః ॥ ఇతి త్రిః ప్రోక్ష్య ॥ శ్రాద్ధాగంసంపాదితాః పదార్థాః దేశతః కాలతశ్చ ముఖ్యకాలోభూత్వా శ్రాద్ధయోగ్యా భవంత్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ శ్రాద్ధయోగ్యాభవంతు ॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధకాలే గయాంధ్యాత్వాధ్యాత్వా దేవం గదాధరం । తాభ్యాంచైవపమ స్కృత్య తత శ్రాద్ధం ప్రవర్తయే ॥ ప్రవర్తయ ॥ పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... హని అతిపన్న ప్రథమేహని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదంతేఆసన ముపతిష్ఠతు ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... హని అతిపన్న ప్రథమే హని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే క్షణః క్రియతాం ॥ ఓంతదా ప్రాప్నువంతు భవంతః ॥ ప్రాప్నుతుభవానిత్యుక్త్వా ॥ ప్రాప్నవాని ॥ అగ్ముల్యపాత్రమాసాద్య ॥ ఉత్తానం ప్రోక్ష్య ॥ ఉద్ధృత్య ॥ తిలాన్నిక్షిప్య ॥ ఉదకమాపూర్య ॥ శన్నోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే శంయోరభిస్రవంతునః ॥ తిలోసిసోమ దేవత్యో గోసవే దేవనిర్మితః ప్రత్నవద్భిః ప్రత్న ప్రేతఏహి । పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతమిమాన్ లోకాన్ ప్రీణయాహినః ॥ [ఇతితిలానవకీర్య] గంధార్థా ఇమేఅపః పుష్పార్థా ఇమేతిలాః ప్రేతాయవో జుష్టంగృహ్ణామి ॥ ప్రేతపాత్రం సంపన్నం ॥ సుసంపన్నం ॥ ఉపతిష్ఠతా మఘ్న్యన్యా ఆయాహి ప్రేత శతశారదంచ ॥ పితరం ... గోత్రం . శర్మాణం ప్రేతం ప్రేతమావాహయిష్యే ॥ ఆవాహయ ॥ హస్తోదకందత్వా ॥ యాదివ్యాఆపః పయసా సంబభూవుర్యా అంతరిక్ష ఉపార్థివీర్యాః । హిరణ్యవర్ణాయజ్ఞియాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాస్సుహవాభవంతు ॥ పితః గోత్ర శర్మన్ ప్రేత మరణదినాదారభ్యహానిఅతిపన్నప్రథమేహానికర్తవ్యనగ్నప్రచ్ఛాదనాఖ్యై

కోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదం తేఽర్ఘ్యముపతిష్ఠతు ॥ ప్రేతాయ స్థానమసి ॥ తతశ్శుద్ధోదకం ॥ గంధార్థాన్ ఇమే ఆపః పుష్పార్థాన్ ఇమేతిలాః ॥ యువా సువాసాః పరివీత ఆగాత్స ఉ శ్రేయాన్ భవతి జాయమానః । తం ధీరాసః కవయ ఉన్నయంతి స్వాధియో మనసా దేవయంతః ॥ పితః గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేతమరణ దినాదారభ్య హః అతిపన్న ప్రథమేహని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనాఖ్యైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే అంతః ప్రావరణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం వస్త్రయుగ్మంతు భ్యసంప్రద దేః మమ ॥ వః అచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థం అలంకరణార్థం ఇమే కుశాః । వస్త్రాఽభావే యథాశక్తి హిరణ్యం వాదదద్యాత్ ॥ సకలారాధనై స్స్వర్చిత ముపతిష్ఠతు ॥ ప్రేతాయ స్వర్చితమస్తు ॥ ప్రేతమండలోద్వర్తనం కరిష్యే ॥ తతః యథాశక్తి ఆమాది సమస్త భోజన పదార్థాన్నిధాయ ॥ [ఏకవర్షపర్యంతం) 3౬౦ దినములకు సరిపడ్డ భోజనసామగ్రిని సమర్పింపవలయును. [లోపము చేయకూడదు.]

ఓం భూర్భువస్సువః ... ప్రచోదయాత్ ॥ ఉదకం సంప్రోక్ష్య ॥ అప్రదక్షిణా పరిషిచ్య ॥ హస్తోదకం దత్వా ॥ పృథివీ తే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణస్త్వా ముఖే జుహోమి ॥ బ్రాహ్మణస్యత్వా ప్రాణాపానయోర్జుహోమ్యక్షితమసి మాస్యక్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిల్లోకే ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదమ్ ॥ సమూఢమస్య పాగ్ం సురే ॥ స్వధా శ్రీవిష్ణో ఆమం రక్షస్వ పితః ... గోత్ర . శర్మన్ ప్రేతమరణ దినాదారభ్య ... హని అతిపన్న ప్రథమే హనికర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనాఖ్యైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ఏతత్తే ఆమం సపస్కరం సద్వ్యం జనం సతాంబూలం సదక్షిణాకాం సతిలాప్తి ధార్యోదకుంభం పితా ... గోత్రః ... శర్మా ప్రేతః దేవతా ఇదమామం సోపస్కరం బ్రాహ్మణస్యాహవనీయార్థే దత్తమాత్రే ప్రేస్తత్సర్వం గయాయాం భూర్గదాక్షరో భోక్తారాజతం పాత్రమక్షయ వటచ్ఛాయేయం పిత్రే ... గోత్రాయ ... శర్మణే ప్రేతాయ ఇదమామం సోపస్కరం సదక్షిణాకం సతాంబూలం సతిలాప్తి

ధానోదకుంభం ప్రేతతృప్త్యర్థ ముపతిష్ఠతు ॥ (తిలోదకంత్యజేత్)

అధ ప్రేత ధారాదత్తం

(ప్రా...తీ) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... హని అతిపన్న ప్రథమేహానికర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనాఖ్యై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేత ముద్దిశ్య (మయాత్వయాక్రియ మాణేన మరణ దినాదారభ్య... హని అతిపన్న ప్రథమేహాని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనాఖ్యై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధేసపితుః .., గోత్రస్య ,.. శర్మణః ... ప్రేతస్య । ప్రేతతృప్తి ద్వారా ప్రేతత్వ విముక్తి సాధన మస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ ప్రేతతృప్తిరస్తు ॥ ప్రేతభుజ్యతామ్ ॥ అధపిండప్రథానమ్ ॥ పూర్వోక్త తిథౌపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య... అహని అతిపన్న ప్రథమేహాని నగ్న ప్రచ్ఛాదనాఖ్యై కో ద్దిష్టా మ శ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండప్రదానం కరిష్యే ॥ [ఇతిసంకల్ప్య] (ప్రా..తీ) గోమయేనానులిప్య ॥ పిండస్యాధః దర్భాస్తరణ ముపతిష్టతు ॥ దర్భో పర్యే తత్తిలోదక ముపతిష్టతు ॥ పిత్రే...గోత్రాయశర్మణే ప్రేతాయ మరణ దినాదారభ్య ... హని అతిపన్న పథమేహాని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనాఖ్యై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు ॥ పిండస్యో పర్యేత త్తిలోదక ముపతిష్ఠతు । యథాశక్తి దక్షిణాందత్వా । అథ్య పూర్వోక్త ... తిథౌపితుః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య – హని అతిపన్న ప్రథమేహాని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాద నాఖ్యై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండ ప్రదానే పితరం ... గోత్రం శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య [మయా) త్వయాకృతేన అనేననగ్న ప్రచ్ఛాదనాఖ్యై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండ ప్రదానేన పితుః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వ విముక్తి సాధనమస్త్వపి భవంతో బ్రువంతు ॥ ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వ విముక్తి సాధనమస్తు । దత్తం శ్రాద్ధం అభిరమ్యతామితికర్తావదేత్ ॥ అభిరమతాస్మ ఇతివిప్రః ॥ పిండంజలే నిక్షిపేత్ ॥

ఇతి నగ్న శ్రాద్ధప్రయోగ స్సమాప్తః

అథ నవశ్రాద్ధ ప్రయోగః

మృతదినము మొదలు బేసిదినములయందొక్కొక్క శ్రాద్ధము జరుపవలెను, కొందఱు అశక్తతచే నన్నింటిని వక్కదినంబుననే యాచరింపుదురు. కొందఱు నగ్న శ్రాద్ధముచేసి నవశ్రాద్ధముగూడ చేతురు, కొందఱు సకాలంబుననే యాచరింపుచున్నారు, అట్లుసకాలంబున నాచరింపకపోయిన పక్షమందు ఆచరించేకాలము వఱకు గతించిన దినములను కలిపి సంకల్పమును చేయవలెను. అనఁగా గతించిన దినములకు కూడ నవశ్రాద్ధము చేయవలెనని యభిప్రాయము. శ్లో॥ నవశ్రాద్ధాని సర్వాణి । ప్రేతతృప్తి కరాణీతు । అద్యాది షోడశ్తైతాని । ప్రేతత్వ స్యనివృత్తయే ॥

కర్తాస్నాత్వాఽచమ్య । పవిత్రం ధృత్వా ॥ పూర్వోక్త ఏవం గుణ ... తిథౌ (ప్రా...తీ) యజమానస్యపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాధారభ్య ... హనిఅతిపన్న ప్రథమాహ్నిక ... హ్నికనవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధం కరిష్యే ॥ కాలే అనుజ్ఞార్థం పరిషత్ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా ॥ సమస్తసంప ... పదం ॥ (ప్రా ... తీ) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... అహాని అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక ... హ్నికనవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధం కర్తుం అధికారసంపదస్త్వితి భవగతో బ్రువంతు ॥ కర్తుం అధికారసంపదస్తు ॥ ఏవంగుణ.. తిథౌ (ప్రా .... తీ) పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... హని అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక ... హ్నికనవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధ మేకోద్దిష్ట విధానేన ఆమాది ద్రవ్యేణ ప్రేతోద్దేశేన సద్యః కరిష్యే ॥ (సవ్యం) (ప్రా...తి) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హని ... అహ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్దే ప్రేతార్థేక్షణః ఉపతిష్ఠతు ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హని అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్దే ప్రేతార్థేక్షణః ఉపతిష్ఠతు ॥ (విధిప్రకారేణ దద్యాత్) పాద్యస్థానే గోమయేన వర్తులమండలం కృత్వా ॥ ప్రేత

పాద్యస్థానేదర్భాస్తరణ ముపతిష్ఠతు ॥ దర్భోపర్యేత త్తిలోదక ముప తిష్ఠతు ॥ పితః ... గోత్ర .. శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్య ... హాని సపాహ్నికోద్దిష్టామశ్రాద్దే ప్రేతార్థే స్వాగతముపతిష్ఠతు ॥స్వాగతమిదంతే పాద్యముపతిష్ఠతు ॥ పితః ... గోత్ర .. శర్మన్ ప్రేతమరణ దినాదా రభ్య ... హాని అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక నవామ్లె కోద్దిష్టామ శ్రాద్దే ప్రేతార్థే స్వాగత ముపతిష్ఠతు ॥ స్వాగతమిదంతే పాద్యముపతిష్ఠతు ॥ ఏవం పాద్యం దద్యాత్ ॥ కర్తాపాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య ॥ బ్రాహ్మ ణాన్ ఉదఙ్ముఖముప వేశ్య ॥ పితః .. గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేతవిష్టరార్థ మయంకుశః ॥ ఆసనం దద్యాత్ ॥ ఓం అద్య పూర్వోక్త ఏవంగుణ ... తిథౌపితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య .. ... హాని అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక .... హ్నిక నవామ్లె కోద్దిష్టామ శ్రాద్దే ప్రేతార్థే భవదనుజ్ఞ యాప్రక్రాంతం శ్రాద్ధ కర్మ కరిష్యే ॥ కురుష్వ ॥

అపహతా అసురారక్షాగంసి పిశాచాయేక్ష యంతి పృథివీమను ।

అన్యతేతో గచ్ఛంతు యత్రాస్య గతం మనః ॥ ఉదీర్తామవరఉత్పర

ఉన్మధ్యమః ప్రేతస్సోమ్యాః అసుంయ ఇయూదవృక బుతజ్ఞ స్సనోవతు

ప్రేతోహవే ॥ (స్త్రీకి ప్రేతాహవే) అని చెప్పవలయును.

అథ ద్రవ్యాది ప్రోక్షణం ॥ ఓం భూర్భువస్సువః . .. దధ్యాత్ ఆపవిత్రః ,.. శుచిః ॥ శ్రాద్ధార్థం సంపాదితాః పదార్థాః దేశతః కాల తశ్చ శ్రాద్ధయోగ్యా భవంత్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ శ్రాద్ధయోగా భవంతు ॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధకాలేగయాంధ్యాత్వా ధ్యాత్వా దేవం గదా ధరమ్ ॥ తాభ్యాం చైవ సమస్కృత్య తతశ్శ్రాద్ధం ప్రవర్తయే ॥ ప్రవ ర్తయ ॥ ఇతి విప్రాః ॥ పితుః ... గోత్రస్య .. శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినా ... హాని ... హ్నిక నవామ్లె ...ర్థే ప్రేతార్థే ఇదంతే ఆసన ముపతిష్ఠతు ॥ ఇతి బ్రాహ్మణస్య వామపార్శ్వే అసనం దద్యాత్ ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాద్యారభ్య ... హాని అతిపన్న ప్రథమా - ర్థేన్ ఇదంతే ఆసన ముపతిష్ఠతు ॥ సర్వ

తె ఆసనముపతిష్ఠతు ॥ సర్వత్ర ఆసనం దద్యాత్ ॥ పితుః ...గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హని ... అహ్నికనవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్దేక్షణః క్రియతాం ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... హని ... అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక నవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధేక్షణః క్రియతాం ॥ ఏవం క్షణాని దద్యాత్ ఓమ్ తథా ॥ ప్రాప్నువంతు భవంతః ॥ ప్రాప్నువాని ॥ బ్రాహ్మణస్య పురతః దర్భానాస్తీర్య ॥ తేష్వర్ఘ్య పాత్రమాసాద్య ॥ ఉత్తానంప్రోక్ష్య ఉద్ధృత్య ॥ తిలాన్ వికీర్య ॥ ఉదకమాపూర్య ॥ శంనో దేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే । శంయోరభి స్రవంతునః । తిలోసిసోమ దేవత్యో గోసవే దేవనిర్మితః ॥ ప్రత్నవద్భిః ప్రత్న ప్రేతఏహి ॥ పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతం ఇమాన్ లోకాన్ ప్రీణయాహినః ॥ (ఇతి తిలాన వకీర్య) గంధార్ధా ఇమే ఆపః ॥ పుష్పార్ధా ఇమేతిలాః ॥ పిత్ర్య ప్రేతాయవోజుష్టం గృహ్ణామి ॥ ప్రేత పాత్రం సంపన్నం । ఉపతిష్ఠతామర్ఘ్యః ॥ పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతం ప్రేతమావాహయిష్యే ॥ ప్రేతమావాహయ ॥ ఆయాహిప్రేత ... శారదంచ ॥ సావధానా భవంతుతే ॥ సావధానాస్మః ॥ హస్తోదకందత్వా యాదివ్యాఆపః పయసా సంబభూవుర్యా అంతరి... ఉతపార్థివీర్యాః । హిరణ్యా వర్ణాయజ్ఞియాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా సుహవా భవంతు । పితః ... గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేతమరణ దినాదారభ్య ... హాని .. అహ్నిక నవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్దే ప్రేతార్థే ఇదంతే అర్ఘ్య ముపతిష్ఠతు ॥ పితః ... గోత్ర శర్మన్ ప్రేతమరణ దినాదారభ్య ... హాని అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక నవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధేప్రేతార్థే ఇదంతే అర్ఘ్యముపతిష్ఠతు ॥ ఏవం సర్వత్ర అర్ఘ్యం దత్వా ॥ ప్రేతాయస్థానమసి ॥ తతశ్శుద్ధోదకం ॥ గంధార్ధా ఇమే ఆపః పుష్పార్ధా ఇమేతిలాః ॥ యువాసువాసాః పరివీత ఆగాత్స ఉశ్రేయాన్భవతి జాయమానః । తం ధీరాసః కవయ ఉన్నయంతి సాధ్యో మనసా దేవయంతః ॥ పితః ... గోత్ర – శర్మన్ ప్రే మరణ దినాదారభ్య – హాని – హ్నిక నవా

మైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధేఅంతః ప్రావరణార్థంబహిః పరిపణార్థం వస్త్రం
తుభ్య మహం సంప్రద దేనమమ ॥ యువా సువాసాః ... మనసా
దేవయంతః ॥ పితః ... గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేతమరణ దినాదారభ్య
హాని అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక నవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే
అంతః పరివణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం వస్త్రంతు ... సమమ॥ సర్వ
త్రవస్త్రం దద్యాత్ ॥ తదభావే సతిలాఇమే కుశాః ॥ సుకుశాః వః
ఆచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థ మలంకరణార్థం ప్రేతాయ స్వర్చితమస్తు ॥
అథ ప్రేతమండలోద్వర్తనం కరిష్యే ।

భోజన పాత్రేషు తండులాదీన్నిధాయ ॥ అమంద్విగుణం వా
చతుర్గుణం వాదద్యాత్ ॥ ఉపవీతి ॥ ఓంభూర్భువస్సువః ... ప్రచోద
యాత్ ॥ ఇతి దేయ ద్రవ్యాణ్యుదకేన ప్రోక్ష్య ॥ (ప్రా ... తీ) హస్తో
దకం దత్వా ॥ దేవ సవితః ప్రసువ ॥ పృథివీతే పాత్రం ద్యౌరపిధానం
బ్రహ్మణస్త్వా ముఖేజుహోమి బ్రాహ్మణస్యత్వా ప్రాణాపాన యోర్జు
హోమ్యక్షిత మసిమాస్యక్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిఁ లోకే ॥ ఇదంవిష్ణు
ర్విచక్రమే త్రేధానిదధే పదమ్ । సమూఢమస్య పాగ్ంసురే ॥ స్వ
ధాశ్రీ విష్ణోఅమం రక్షస్వ ॥ పితః ... గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేతమరణ
దినాదారభ్య ... హాని ... హ్నిక నవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ఏతత్తే
ఆమం సఖకరం పితా ... గోత్రః ... శర్మా ప్రేతః దేవతా ఇదమా
మం సోపస్కరం బ్రాహ్మణహస్తే ఆహవనీయార్థే దత్తమాత్మ్యప్తే స్త
త్సర్వం గయాయంభూర్ఘ దాథనో భోక్తారాజతం పాత్ర మక్షయ వట
చ్ఛాయోయం పిత్రే ... గోత్రాయ ... శర్మణే ప్రేతాయ ఇదమా
మం సోపస్కరం సదక్షిణాకం సతాంబూలం సతిలాపిధానోద కుంభం
హ్నిక నవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ప్రేతతృప్త్యర్థం ముపతి
ష్ఠతు ॥ తిలోదకం త్యజేత్ ॥ (ఏవం) (సర్వత్ర) ఆహ్నిక సంకల్పాను
సారేణ దద్యాత్ ॥

ధారాదత్తమ్

(ధారాదత్తమ్) ఓం ఓం అథ్యపూర్వోక్త ఏవంగుణ . . . తిథౌ ప్రా . . . తీ ॥ పితుః . . . గోత్రస్య . . . శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హాని ... హ్నిక అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక ... హ్నిక నవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్దే పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేత ముద్దిశ్య (త్వయాకృతైః) త్వయాకృతేన మరణ దినాదారభ్య . . . హాని హ్నికఅతిపన్న ప్రథమాహ్నిక హ్నిక ఆమశ్రాద్దేన పితుః . . .:గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య . . . హాని . . . హ్నిక అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక ... హ్నిక నవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతస్య ప్రేత తృప్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ ప్రేతతృప్తిరస్తు తిలోదకంత్యజేత్ ప్రేతభుజ్యతామ్ ॥ ఓం ఓం అథ్యపూర్వోక్త ఏవంగుణ. . . తిథౌ పితుః గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హాని ... హ్నిక అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక . హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధీయ తిలోదకపిండ (ప్రదానం) పిండప్రదానాని) కరిష్యే ॥ కర్తాతిల మిశ్ర తండులైః పిండానికృత్వా ॥ దక్షిణాభిముఖః భూమిం గోమయేనోపలిప్య పిండస్యాథః దర్భాస్తరణముపతిష్ఠతు ॥ దర్భోపర్యేత త్తిలోదక ముప తిష్ఠతు ॥ పిత్రే ... గోత్రాయ శర్మణే ప్రేతాయ మరణదినాదారభ్య . . . హాని ... హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఏష పిండః ఉపతిష్ఠతు। పిత్రే ... గోత్రాయ . . . శర్మణే ప్రేతాయ మరణదినాదారభ్య . . . హానిఅతిపన్న ప్రథమాహ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థ ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు ॥ ఏవం పిండాని దద్యాత్ ॥ (పిండస్యోపరి । పిండనాముపర్యేత త్తిలోదకముపతిష్ఠతు ॥ యథాశక్తి దక్షిణాందత్వా । పితుః . . . గోత్రస్య . . . శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య . హాని .. హ్నిక అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక ... హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండ ప్రదానే । పితరం ... గోత్రం .. శర్మాణం ప్రేతం ఉద్దిశ్య త్వయాక్రియమాణేనమరణ దినాదారభ్య ... హాని ... హ్నిక అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక ... హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండప్రదానేన పితుః ,.గోత్రస్య

శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య .. హని .. హ్నిక అతిపన్నప్రక్ష మాహ్నిక .. హ్నిక నవామ్మై క్షోన్తమ శ్రాద్ధే ప్రేతస్య ప్రేతతృప్తి ద్వారా ప్రేతతృప్తిరస్త్వితి భవన్తో బ్రువన్తు ॥ ఇతి తిలోదకంత్య జేత్ ॥ ప్రేతతృప్తిరస్తు ॥ దత్తాని శ్రాద్ధాని అభిరమ్యాం తామితి కర్తా బ్రూయాత్ ॥ అభిరమతాస్మః ॥ ఇతి బ్రాహ్మణో వదేత్ ॥ [ఒకే ఆహ్నికముజరిపేయెడల దత్తం శ్రాద్ధం అని ప్రయోగము జరుపవలయును జలేపిండాన్ ప్రక్షిప్య (కర్తాస్నాత్వా) ఆచమ్య ॥ కాశ్యపః ॥ శ్లో ॥ నవశ్రాద్ధాని పంచాహురాశ్వలాయన శాఖినః । కేచిత్పంక్తైవ నవమం భవేదంతరితంయది । ఏకాదశేహ్ని తత్కుర్యా దితి స్మృతి కృంశోవచః ॥

తా॥ నవశ్రాద్ధములు తొమ్మిదని యాశ్వలాయనులు వచింపుదురు ఆపస్తంబులవారని నిర్ణయించె అన్యశాఖీయులు అయిదేసనిరి కొందఱు తొమ్మిదవ దినమందలి శ్రాద్ధమంతరించినయెడల పదునొకండవ దినమునందు ముఖ్యమని చెప్పిరి, (క్రమాగతానాంచ శుక్రవారాదినిషేధోనాస్తి॥) క్రమాగత శ్రాద్ధంబులకుశుక్రవారాది నిషేధము లేదు

అథ దశాహప్రయోగః

పదియవ దినమునందు ముందుగా మృతస్థలంబునందుండు నుదకుంభమును దీపాదులను పరిత్యజింప వలయును (కర్త) బంధువులను జ్ఞాతులను, అందరిని ముందుగా బిలుచుకొని స్నానముచేసి బియ్యము ఆజ్యము మొదలగు వానినన్నిటిని దీసికొని ప్రతినిత్యము నిత్యకర్మ చేస్తూ ఉండిన ప్రదేశమునకుబోయి ముందుగా దశాహదినమందు చేయవలసిన నిత్యకర్మ [అనగా] తిలోదక వాసోదక పిండప్రదానంబులు యథా విధిగా జరిపి పిమ్మట దశాహ ప్రయోగము నాచరింప వలయును.

అథ దశాహప్రయోగః ॥ కర్తాస్నాత్వా ॥ నిత్యకర్తవ్య శిలా
* స్నాన వృదా స్నాన వాసోదక తిలోదక పిండప్రదానాంతం కృత్వా ॥ అథకర్తా సచేలం స్నాత్వా ఆచమ్య ॥ పవిత్రం ధృత్వా ॥ ఏవంగుణ తిథౌ (ప్రా...తీ, పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ

దినాదారభ్య దశమేహని జ్ఞాతిభిస్సహ అశుచి పరిహారార్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం కేశవపనం (ఉపవీతి) కరిష్యే॥ అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా శ్లో॥ సమస్త సంపత్సమ ... పదం॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య దశమేహని జ్ఞాతిభిస్సహ అశుచి పరిహారార్థం శరీర శుద్ధ్యర్థం కేశవపనం కారయితుం అధికారసంప ... బ్రువంతు। అధికార సంపదస్తు॥ వపనాధికార యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం కృచ్ఛ్రత్రయాణి దద్యాత్ ॥ (నిధీతి) ఏకం కుశం శిరసి ధృత్వా॥ శ్లో॥ మేరుమందర తుల్యాని పాపాని వివిధానిచ। కేశానాశ్రిత్య తిష్ఠంతి తస్మాత్కేశాన్వపామ్యహం। ఆత్మనశ్చ కామోవా పితౄణాం ముక్తిహేతవే। వపసంకార యిష్యామి తీర్థే బ్రాహ్మణ సన్నిధౌ॥ ఇతి కర్తా సర్వే జ్ఞాతయశ్చ క్షౌరం కారయిత్వా॥ కేశశ్మశ్రులోమ నఖాని వాపయిత్వా॥ స్నాత్వాఽఽచమ్య (కర్త) యును జ్ఞాతులును కనిష్ఠ పూర్వకముగా క్షౌరము చేయించుకొనవలయును. జ్ఞాతులలో వయస్సుచేత మృతునికంటె చిన్నవాండైన మృత పితృకులు కర్తతోఁగూడ క్షౌరమును చేయించుకొనవలయును. పిమ్మట జ్ఞాతులు ప్రేతతృప్తికొఱకు తిలోదకముల నివ్వవలయును. (జ్ఞాతయః ప్రేతతృప్త్యర్థం తిలోదకాంజలీన్ దద్యుః।)

శ్లో॥ పంచతకే మ తకేచైవ వపనం దశమేహని। మాసర్క్ష తిథివారాణా మపేక్షేతి గౌతమః దేవలః॥ దశమేహని సర్వేషాం క్షురకర్మవిధీయతే। కేశశ్మశ్ర్వాది వపనం కుర్యురాత్రానుభావినః॥

జ్ఞాతీనాం తిలోదక క్రమః

ప్రాచీనధర్మశాస్త్రే॥ శ్లో॥ సమానోదా స్తర్పయంతి తృప్త్యర్థమేకమంజలిం। తర్పయంతి సపిండాన్ త్రీన్ చైకైకోత్తర మగ్నిదః॥ దశమేహని తూద్దాయ। జ్యేష్ఠే నైవతు యత్కృతం జ్యేష్ఠేన వపనాదికం త్రిగుణం సమాచరేత్॥

అథ జ్ఞాతయః। ఆచమ్య ... పవిత్రం ధృత్వా ఏవంగుణ ..... ప్రాచీనావీతి యజమానస్య పితుః — గోత్రస్య — శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహని, అతిపన్న పరిదశమేహని, ద్వితీ

యేహాని, తృతీయేహాని, చతుర్థేహాని, పంచమేహాని, షష్ఠేహాని, సప్త
మేహాని, అష్టమేహాని, నవమేహాని, కర్తవ్య యజమానస్యపితుః ప్రేత
తృష్ణోపశమనార్థం తిలోదక ప్రదానాని కరిష్యే ॥ కాలేఅనుజ్ఞార్థం
యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా ॥ సమ
స్త సంప ... కృత్యా ॥ యజమానస్య పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః
ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహాని అతిపన్న ప్రథమేహాని ...
నవమేహాని కర్తవ్య యజమానస్య పితుః ప్రేతతృష్ణా పశమనార్థం తిలో
దక ప్రదానాధికార సిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ తిలో ... సిద్ధి
రస్తు ॥ ప్రాచీనావీతి తిలైసహోదక మంజలినా గృహీత్వా ॥ (సవ్యం
జాన్వాచ్య) యజమానస్యపిత్రే ... గోత్రాయ – శర్మణే ప్రేతా
యమరణ దినాదారభ్య దశమేహాని కర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతతృష్ణోప
శమనార్థమేత త్తిలోదకముప తిష్టతు ॥ (౧౦దిం౨) (౧ది3) (౨దిర)
(3ది౫) (రది=) (౫ది౭) (౬ది౫) (౭ది=) (౮ది౧౦) (౯ది౧౧) ఇతి
తిలోదకాంజలీన్ దద్యాః ॥ (దారాదత్తం) పూర్వోక్త ... పితరం ...
గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య త్వయాకృతైః మరణదినాదార
భ్యదశమేహాని అతిపన్న ప్రథమేహాని ... నవమేహానికర్తవ్య దహన
జనిత తృష్ణోపశమనార్థమే తత్తిలోదక ప్రదానైః యజమానస్య పితుః
గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య దహన జనిత తృష్ణా పశమన మస్త్వితి
భవంతో బ్రువంతు ॥ తిలోదకం త్యజేత్ దహనజనిత తృష్ణాపశమన
మస్తు । నారాయణ నారాయణ ॥

కర్తాప్రాణానాయమ్య ॥ పవిత్రం ధృత్వా (ప్రా ,.. తీ పితుః..
గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతతృప్త్యర్థం మరణ దినాదారభ్య
దశమేహాని సర్వేషాం జ్ఞాతీనామాశౌచని వృత్త్యర్థం గ్రామ శ్మశాన
యోర్మధ్యేకర్తవ్య అఘాపనుత్తి హోమం కరిష్యే ॥ కాలేఅనుజ్ఞార్థం
యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ సమస్తసంప .. కృత్య । పితుః
గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహాని అశౌ
చనివృత్త్యర్థం గ్రామశ్మశాన యోర్మధ్యే అఘాపనుత్తి హోమాధికార
సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ కాలే అధికారసంపదస్తు ॥ కర్తా
యజ్ఞోపవీతీ భూత్వా ॥ గ్రామశ్మశాన యోర్మధ్యే ప్రాఙ్ముఖఉపవేశ్య॥

తత్రాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ॥ చత్వారి శృంగాత్రయోఅస్య ... ఆత్మాభిముఖమాసీన మేవంధ్యాయేద్ధుతాశనం ॥ ఏషహిదేవః ప్రదిశోను సర్వాః పూర్వోహిజాతస్స ఉగర్భే అంతః । సవిజాయమానస్స జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః ॥ ప్రాఙ్ముఖాగ్నే మమాభిముఖోభవ । సుముఖోభవ । సుప్రసన్నోభవ । వరదోభవ । యదోక్తజహ్వాయా హవిర్గృహాణ ఓం భూర్భువస్సువః ... ప్రచోదయాత్ ॥ సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య ॥ అలంకృత్య ॥ అగ్నయేనమః ... జాతవేదవేదసేనమః ॥ పరిస్తరణం పురస్తాత్ । దక్షిణతః । పశ్చాత్ । ఉత్తరతః॥ ఉత్తరేణాగ్నిం దర్భాన్సగ్ంస్తీర్య ॥ ద్వంద్వంన్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి । దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ । ప్రోక్షణిస్రువావితి ॥ తతఃఅగ్నేః పశ్చిమభాగేదర్భాన్ పరిస్తీర్య ॥ తతో లోహితంచ ర్మానుడుహం ప్రాచీనగ్రీవముత్తరలోమాస్తీర్య । తతో కనిష్ఠ పూర్వ కంతస్మిన్నారోహయతి । ఆరోహతా యుర్జరసం గృణానా అనుపూర్వం యతమానా యతిష్ఠ । ఇహత్వష్టాసు జనిమాసురత్నో దీర్ఘమాయుః కరతు జీవసేవః ॥ ఇత్యుపవిశ్య ॥ యథాహాన్యను పూర్వం భవంతి యదర్తవఋతుభిర్యంతి క్లుప్తాః । యథానపూర్వ మపరో జహాత్యేవాధాత్ర రాయూగ్ంషి కల్పయైషామ్ ॥ ఇతిజ్ఞాతీన్ వృద్ధాన్ తచ్చర్మారోహయతి ॥ సమానాసాగ్రాద్వ్యఙ్గుళౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే ॥ తృణం కాష్ఠం వాంతర్ధాయాచినత్తి న నఖేన, అపఉపస్పృశ్య, అద్భిరనుమృజ్య, ప్రోక్షణీమాదాయ ప్రోక్ష్య తస్యామప ఆనీయ, హస్తయోరంగుష్ఠోప కనిష్ఠికాభ్యాం మాదగ్రేగృహీత్వా । ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయాఽభిమంత్ర్యాన పవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణ్యుత్తానానికృత్వా ॥ త్రిః ప్రోక్ష్య, ఆజ్యస్థాలీ మాదాయ । ఆజ్యం విలాప్య । అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయా మాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరూప్య ఉదీచోంగా

రాన్ని రూహ్య । తేష్వధిశ్రిత్య జ్వలతా తృణేనాఽధోగామినా ప్రదీప్త్యాజ్యే ప్రతిఫలీకృత్య । ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య, ప్రక్షాళ్య ప్రత్యస్య అప ఉపస్పృశ్య । త్రిః పర్యగ్నికృత్వా । ఉదగుద్వాస్య । అంగారాన్ప్రత్యూహ్య । ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహార మాజ్యత్రిరుత్పూయ । పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య । ప్రక్షాళ్య । ప్రాగగ్రమగ్నౌ పవిత్రే అను ప్రహరతి । స్రుక్స్రువావగ్నౌ ప్రతితప్య । దర్భాగ్రైస్సంమృజ్య । పునః ప్రతితప్య । ప్రోక్ష్య । నిధాయ । దర్భానద్భిస్సగ్గ్స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । అదితేను మన్యస్వ ... దేవసవితః ప్రసువ॥ ఇతి సమంతం పరిషిచ్య ॥ మూలతో బిలవత్యాం వారుణస్రుచి మూలతో బిలే స వారుణస్రువేణ చతుర్గృహీతమాజ్యం గృహీత్వా ॥

(కర్త) మొదట రంధ్రముగల స్రుక్కునందు మొదటరంధ్రము గల స్రువముతో నాలుగుపర్యాయములు నేతిని గ్రహించుకొని,

నహి తే అగ్నే తనువై క్రూరంచకార మర్త్యః । కపిర్బభస్తి తేజనం పునర్జరాయు గౌరివస్వాహా ॥ అగ్నయే శుచయ ఇదంనమమ॥

పునశ్చతుర్గృహీతం గృహీత్వా ॥ అపనశ్శోశుచ దఘమగ్నే శుశుద్ధ్యా రయిం । అపనశ్శోశుచదఘం మృత్యవే స్వాహా ॥ అగ్నయే శుచయ ఇదం నమమ ॥ అథదశ స్రువాహుతీర్జుహోతి । పునశ్చతుర్గృహీతం॥

స్రువేణాజ్య మాదాయ ॥ అపనశ్శోశుచ దఘమగ్నే శుశుద్ధ్యా రయిం। అపనశ్శోశుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే శుచయ ఇదం నమమ ॥ హుత్వా హుత్వాసంపాత పాత్ర్యాగ్ం సంపాత మవనయతి ॥

అనగా ఒక్కొక్క తూరియు హోమముచేసిన వెనుక మిగిలిన నేతిని సంపాత పాత్రము నందుంచవలయును.

స్రువేణాజ్య మాదాయ । సుత్రే త్రియాను గాతుయా వనూయాచ యజామహే । అపనశ్శో శుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే శుచయ

ఇదం నమమ ॥ స్రువేణా...య ॥ ప్రియద్భం దిష్ఠ ఏషాం ప్రాస్మాకా
సశ్చ సూరయః । అపనశ్శో శుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే శు ...
నమమ స్రువే ... య । ప్రియదగ్నే స్సహస్వతో విశ్వతో యం
తి భానవః । అపనశ్శో శుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే శుచయ
ఇదం నమమ స్రువే ... య ॥ ప్రియత్తె అగ్నే సూరయో జాయే
మహి ప్రతేవయం । అపనశ్శో శుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే శుచయ
ఇదం నమమ ॥ స్రువేణా ... య॥ త్వగ్ం హి విశ్వతో ముఖ విశ్వతః
పరిభూరసి । అపనశ్శో శుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే శుచయ ...
నమమ ॥ స్రువేణాజ్య మాదాయ ॥ ద్విషోనో విశ్వతో ముఖాతి నా
వేవ పారయ । అపనశ్శో శుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే శు ... మ॥
స్రువే ... య ॥ సనస్సింధు మివనావయా ఽతిపర్షా స్వస్తయే ।
అపనశ్శో శుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే శు ... నమమ ॥ స్రువేణా
య ॥ ఆపః ప్రణాదివ యతీరపా స్మత్స్యందతామఘం । అపనశ్శో శుచ
దఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే శుచయ ఇదం నమమ । స్రువేణా ... య
ఉద్వానాదుః కారిరా స్మత్స్యందతామఘం । అపనశ్శో శుచదఘ
గ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే శు ... నమమ ॥ స్రుక్స్రువా ఽజ్యస్థాలీంచా
... ఉదితేన్నమస్థాః ॥ ... దేవసవితః ప్రాసావీ ॥
... చ్య ॥ అగ్నేరుత్తరతో ఽనడ్వాహం సంస్థాప్య ॥
... ద్వా ... దధాతి ॥ అనడ్వాహ మన్వారభామహే స్వస్తయే
... స్యవహ్నిస్సంపారణో భవ ॥ ఇతిజ్ఞాతయో ఽనడ్వా
హం స్పృశ్వా ॥ ఇమేతీవా వివృత్తే రావవర్తిన్న భూద్భ ద్రాం దేవ

హాంతిం నో౽ద్య । ప్రాంచో౽గామనృతయేహ సాయుద్రాఘీయ ఆయుః ప్రతరాం దధానాః । ఇతి పశ్చాద్గచ్ఛంతి ॥ మృత్యోః పదం యోప యంతో౽య దైమదాఘీయ ఆయుః ప్రతరాందధానాః । ఆప్యాయ మానాః ప్రజయాధనేన శుద్ధాః పూతాభవ దయజ్ఞియాసః ॥ (ఇతి జఘన్యః ప్రేతసశాఖ యామయావకాభిశ్చ అనడ్వాహపదాం సంలోభ యనేతి ॥)

(అనఁగా మంత్రమును జెప్పుచు ప్రిబ్బలి చెట్టుకొమ్మ చేత వృషభముయొక్క అడుగులను దుడుచుకొనుచు వెళ్లవలెననుట)... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహాని కర్తవ్యమాతుః ॥

ఇమం జీవేభ్యః పరిధిం దధామి మానో౽నుగా దపరో అర్ధమే తమ్ ॥ శతం జీవంతు శరదః పురూచీ సిరో౽మృత్యుం దధ్మహే పర్వ తేన ॥ ఇతి పర్వతారోహణం కుర్యాత్ । ఇమానారీర విధవాసుపత్నీ రాంజనేన సర్పిషాసం మృశంతామ్ , అనశ్రవో అనమీవాసు శేవా ఆరోహంతు జనయో యోనిమగ్రే ॥ ఇతి కర్తాజీవ భర్తృక స్త్రీణా మంజలీషు సంపాతన వనయతి ॥ (సంపాతపాత్రలోనున్న నేతిని తీసి కొని పుణ్య స్త్రీల చేతులలోనుంచి)

యదాంజనం త్రైకకుదం జాతగ్ం హిమవతస్పరి । తేనామృ తస్య మూలేనా రాతీర్జంభయమసి ॥ ఇతి తాస్త్రియ స్తేనాంజనేన ముఖాని సమ్మార్జయేత్ ॥ ఆస్త్రీలందఱు చేతులలోనుంచిన నేతిచేత గన్నులను దడుచుకొనవలెను.

ధర్మోదక ప్రదానమ్

పూర్వోక్త ... తిథౌ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేత స్య మరణదినాదారభ్య దశమేహని కర్తవ్య స్వర్గానువాశిభిః అన్య

గ్రామవాసిభిః ఇష్టైః శిష్టైః బంధుభిస్సహ ఏతద్ధర్మోదకం దీయతామితి ప్రార్థయేత్ ॥ తేపి దాస్యామ ॥ ఇతివదేయుః ధర్మోదకకాలే కూర్చ ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ కూర్చప్రతిష్ఠాపనకాలే అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ సమస్తసంప ... కృత్వా ॥ పితుః...గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య దశమేహానికర్తవ్య కూర్చ ప్రతిష్ఠాపనం కర్తుం అధికారసంప ... బ్రువంతు ॥ అధికారసంపదస్తు ॥ కూర్చం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ అథకృచ్ఛ్రత్రయాణి బ్రాహ్మణాయదద్యాత్ ॥ ఆయాహి ప్రేత ... శతశారదంచ ॥ పితరం ... గోత్రం...శర్మాణం ప్రేతం కూర్చే ప్రేతమావాహ్య ॥

అథ ధర్మోదక బ్రాహ్మణాః స్నాత్వా ఆచమ్య ఏవం ... తిథౌ ప్రా...తీ యజమానస్య పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య దశమేహని కర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతతాపోపశమనార్థం ప్రేతాప్యాయనార్థం ధర్మోదక ప్రదానం కరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య దక్షిణాభిముఖాః (ప్రా...తీ) యజమానస్య పిత్రే... గోత్రాయ... శర్మణే ప్రేతాయ మరణదినాదారభ్య దశమేహానికర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతతాపోపశమనార్థం ప్రేతాప్యాయనార్థం ఏతద్ధర్మోదక ముపతిష్ఠతు ॥ ఏవంత్రిః ॥ ధారాదత్తం ॥ అద్యపూర్వోక్త ... తిథౌ యజమానస్య పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య (మయా) కృతేన మరణ దినాదారభ్య దశమేహాని కర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతాప్యాయనార్థం ధర్మోదక ప్రదానేన యజమానస్యపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహానికర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతాప్యాయ సమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ ప్రేతాప్యాయ సమస్తు ప్రేతతృప్తిరస్తు నారాయణ నారాయణ ॥

అథ శిలాత్రయ వేదికారాధనమ్ ॥ వేదికాం కృత్వా ॥ తస్యాం మధ్యే ప్రేతపాషాణం స్థాపయిత్వా ॥ తస్యోత్తరతో దక్షిణతశ్చ పాషాణ ద్వయం స్థాపయిత్వా । ఉత్తరతో రుద్రం దక్షిణతో యమమిత్యావాహ్య ॥ పూర్వోక్త... తిథౌ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య దశమేహని వేదికాయాం ప్రేతశిలాపూజాం

కరిష్యే ॥ శిలార్చనం కుర్యాత్ ॥ తండులం నివేద్య ॥ అత్ర, గోదానం కుర్యాత్ ॥ (తతః) ఓషధీస్తంబ ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ యథాత్వా ముద్ధ సతో స్వ్యమథే పృథివ్యా అధి । ఏవమిమ ఉద్భిం దంతుకీర్త్యాయశసా బ్రహ్మవర్చసేన ॥ ఇతి పృథివ్యా మోషధీస్తంబం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ శివం భవతు శేషాణాం జాయంతాం స్థిరజీవినః ॥ ఇతిపఠిత్వా ॥

ప్రేతభార్యా కంఠసూత్రాది విసర్జనమ్

మృతేహని దశమేహనివా । రాత్రౌ కంఠసూత్ర కర్ణ పత్రాణి విసృజేత్ ॥ తా॥ మృతదినమునగాని దశమదినమునగాని కంఠసూత్ర మును కర్ణపత్రములను దీసివేయవలెను. పూర్వోక్త ... తిథౌ పితుః గోత్రస్య సూత్రవిసర్జనం కరిష్యే ॥ సూత్రవిసర్జనకాలే గోదానంకరిష్యే విధిపూర్వకేణ గోదానం కుర్యాత్ ॥ తతః సూత్రవిసర్జం కుర్యాత్ ॥ నారాయణ నారాయణ ॥

తతః ప్రేతపత్నీ వపనసంకల్పః ॥ పూర్వోక్త ... తిథౌ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య పుణ్యలోకా వాప్త్యర్థం మరణదినా దారభ్య దశమేహని అస్మత్ మాతుః అశుచిపరిహారార్థం వపనం కారయిష్యే ॥ అథవపనాధికార యోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం కృచ్ఛ్రత్రయమా చరిష్యే ॥ అధకృచ్ఛ్రత్రయామ్నాయదద్యాత్ ఏకం కుంభం శిర సిధృత్వా॥ శ్లో॥ మేరుమందరతుల్యాని పాపాని వివిధానిచ। కేశానాశ్రిత్యతిష్ఠంతి తస్మాత్కేశాన్వపామ్యహమ్ । ఆత్మనశ్శుద్ధికామోవా ప్రేతస్యముక్తి హేతవే । వపనం కారయిష్యామితి కే బ్రాహ్మణ సన్నిధౌ ॥ ఇతివపనం కారయిత్వా స్నాత్వా॥

శిలభాండ వాసోద్వాసనమ్

ఆచమ్య పూర్వోక్త ... తిథౌ పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహని శిలభాండవాసో ద్వాసనాని కరిష్యే ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదా రభ్య దశమేహని శిలభాండవాసోద్వాస నాధికార సిద్ధిరస్తు ॥ అథకృచ్ఛ

త్రయోదశదద్యాత్ ॥ పితుః ... ప్రేతస్య ప్రేతతృప్త్యర్థం మరణ దిన ... దశమేహాని శాశ్వత పుణ్యలోకావాప్త్యర్థం శిలాభాండవాస ... దానాని దశదానానిచ కరిష్యే ॥ విధిప్రకారేణగోద ... దానానిచ కుర్యాత్ ॥ (ప్రాచీనావీతి) శిలాదర్భ సంవేష్టన ... వాసస్త్రీ స్థాపయిత్వా ప్రేతశిలాసహితం శిలాత్రియం సంవేష్ట ... ॥ ... జలం ప్రవిశ్య ! పృథివీంగచ్ఛాంతరిక్షంగచ్ఛ దివం ... సువర్గచ్ఛ సువర్గచ్ఛ దిశోగచ్ఛ దివంగచ్ఛాంతరిక్షం గచ్ఛ పృథివీంగచ్ఛ ఉపోవాగచ్ఛ యదితత్ర తేహితమోషధిషు ప్రతి ... ॥ శ్లో ॥ యావచ్ఛిలామనుష్యాణాం గంగాతోయేషు తిష్ఠతి । తావద్వర్ష సహస్రాణి స్వర్గలోకే మహీయతే ॥ ఇతి జపిత్వా జలమధ్యే విసృజేత్ ॥ శ్లో॥ శిలాదేవినమస్తుభ్యం ప్రేతరూపం విముం ... తే బ్రహ్మకల్పస్థాయినీ దేవరూపిణీ ॥ ఇతి నమస్కుర్యాత్ ।

అథ తిలామలకస్నానమ్ ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహానికర్తవ్యం జ్ఞాతిభిస్సహ అశుచి ... శరీరశుద్ధ్యర్థం తిలామలక స్నాన మహంకరిష్యే ॥ స్నాత్వా ॥ ... లోకనం కృత్వా ॥

అనందహోమః

(ఆనంద హోమము మఱియొకస్థలమందు జరుపవలయును)
... కృత్వా ఉచమ్య ... ఏవంగుణ ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) యజమానస్య పితుః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదా ... దశమేహాని జ్ఞాతిభిస్సహ అశౌచనివృత్త్యర్థం ఆనందహోమం (... వీతి) కరిష్యే ॥ తదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ మండలోల్లేఖనం కృత్వా ॥ భూర్భువస్సువరో మిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ భూర్భువస్సువరోమ్ ... శృంగాత్రయో అస్యపాదా ద్వేశీర్షేసప్తహస్తాసో ... త్రిధాబద్ధో వృషభో రోరవీతి మహోదేవో మర్త్యాగ్ం ఆవి

వేశ ॥ (యజ్ఞేశ్వరం ధ్యాయామి) సప్తహస్త శ్చతుశ్శృంగ స్సప్తజి
హ్వో ద్విశీర్షకః ॥ త్రిపాత్ప్రసన్న వదన స్సుఖాసీన శ్శుచిస్మితః ॥ స్వా
హాంతు దక్షిణే పార్శ్వే దేవీం వామే స్వధాం తథా । బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు
శక్తిమన్నం శక్తిమన్నం స్రుచం స్రువమ్ తోమరం వ్యజనం వామై
ర్ఘృత పాత్రంతు ధారయన్ ! మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం
మహౌజసమ్ । ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చి స్సర్వకామదమ్ ।
ఆత్మాభి ముఖామాసీనమేవం ధ్యాయేద్ధుతాశనమ్ ॥

ఏషహిదేవః ప్రదిశోను సర్వాః పూర్వోహిజాతస్సఉగర్భే అంతః
సవిజాయమానస్స జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః ।
ప్రాఙ్ముఖాగ్నే మమాభిముఖోభవ । సుముఖోభవ । సుప్రసన్నో
భవ వరదోభవ । యదోక్త జిహ్వాయా హవిర్గృహాణ ॥ ఓం భూర్భువ
స్సువః ॥ ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యమ్ భర్గోదేవస్య ధీమహి । ధియో
యోనః ప్రచోదయాత్ ॥ అగ్నిం పరిసమూహ్య ॥ అలంకృత్య ॥
అగ్నయేనమః హుతవహాయనమః ... జాతవేదసేనమః ... ప్రాగ
దిదర్భైరగ్నిం పరిస్తృణాతి ॥ పురస్తాత్ ॥ దక్షిణతః ॥ పశ్చాత్ ॥
ఉత్తరతః ॥ (ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సగ్గ్స్తీర్య । ద్వం
ద్వంన్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి ॥ దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ ప్రోక్షణ స్రు
వావితి ॥ సమానాగ్రౌ ద్వౌదర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే
అద్భిరనుమృజ్య ॥ ప్రోక్షణ పాత్రేనిధాయ ॥ ప్రోక్ష్య తస్యామప ఆ
నీయ ॥ హస్తయోరంగుష్ఠోప కనిష్ఠికాభ్యా ముదగగ్రే గృహీత్వా ॥
ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ ॥ పవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య ॥ పా
త్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా ॥ త్రిఃప్రోక్ష్య ॥ ప్రోక్షణ శేషం దక్షిణ
తోనిధాయ । తత్పవిత్రమాజ్యస్థాల్యామాదాయ ॥ ఆజ్యం విలాప్య
అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయా మాజ్యస్థాల్యామాజ్యం నిరూప్య॥
ఉదీచోంగారాన్నిరూహ్య । తేష్వధిశ్రిత్య । జ్వలతా దర్భేణావద్యో
త్య । ద్వౌదర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ప్రక్షాళ్య ప్రత్యస్య । ఆజ్యే ప్రాస్య । అప
ఉపస్పృశ్య । త్రిః పర్యగ్నికృత్వా ॥ ఉదగుద్వాస్య ॥ అంగారాన్ప్ర

త్వాహ్య । ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూయ । పవిత్రం గ్రంథిం విస్రస్య । ప్రక్షాళ్య । ప్రాగగ్రమగ్నౌ పవిత్రేఽను ప్రహరతి । స్రుక్స్రువావగ్నౌ ప్రతితప్య । దర్భాగ్రైస్సం మృజ్య । పునః ప్రతితప్య । ప్రోక్ష్య । స్రువముత్తరతో నిధాయ ॥ దర్భాసద్భిస్సగ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ అదితేఽను మన్యస్వ ॥ అనుమతేను మన్యస్వ సరస్వతేను మన్యస్వ ॥ దేవసవితః ప్రసువ ॥ ఇతిసమంతం పరిషిచ్య ॥ చతుర్గృహీతేనాజ్యేన స్రుచం పూరయిత్వా ॥ ఏకం – ద్వే – త్రీణి – చత్వారి ॥

ఆనందాయ ప్రమోదాయ పునరాగాగ్ స్వాన్గృహాన్ అపనశ్శోశుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేశుచయఇదం (నమమ) పునశ్చతుర్గృహీతం ॥ సవ్త్రైతత్ప్రమీయతె గౌరశ్వః పురుషః పశుః । యత్రేదం బ్రహ్మ క్రియతే పరిధిర్జీవనాయక మపనశ్శోశుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేశుచయ ఇదం (నమమ) స్రుక్స్రువావాజ్య స్థాలీంచాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ అదితేస్వమగ్గ్ స్థాః ... ప్రాసావీః (ఇతిసమంతం) పరిస్తరణాముద్వాస్య ॥ యవోదనప్రాశనమ్ ॥ యవోదనం పక్త్వా, అభిఘార్య। యవోసియ వయాస్మద ఘాద్వేషాగంసి । శమిశమయాస్మదఘా ద్వేషాగంసి॥ సర్వైర్జ్ఞాతయశ్చ యవోదనం ప్రాశ్నంతి ॥ ఆచమ్య ॥

అనేన (త్వయా) (మయా) కృతానంద హోమేన భగవాన్... అస్మత్పితుః పుణ్యలోకావాప్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ పుణ్యలోకావాప్తిరస్తు । అదక్ష్ఛత్రమాణీ బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ ॥ అథకర్మణః పుణ్యాహవాచనమ్ ॥ ఆదౌగణపతిపూజా – యశ్చివో నామ – మహాజనేభ్యోనమః ఆచమ్య ... ఏవం ... తిదౌపితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహని కర్తవ్య జ్ఞాతిభిస్సహ అశుచి పరిహారార్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం కర్మాంతే కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ విధిప్రకారేణ గణపతి పూజాం

కృత్వా ॥ అథసోదకం కలశం తండుల తాంబూల యక్తపాత్రే నిధాయ ॥ ఓషధిషు ప్రతిష్ఠాప్య ॥ బ్రాహ్మణాన్ప్రార్థయేత్ ॥ ఓం కర్మణః పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు ॥ ఓం పుణ్యాహం కర్మణోస్తు । ఏవం త్రిః ॥ యత్పుణ్యాం నక్షత్రమ్ । తద్బట్కుర్వతోపవ్యుషమ్ యదావై సూర్య ఉదేతి అథనక్షత్రంనైతి యావతితత్ర సూర్యోగచ్ఛేత్ । యత్రజఘన్యం పశ్యేత్ । తావతికుర్వీత యత్కారీస్యాత్ । పుణ్యాహ ఏవ కురుతే ॥ ఓం కర్మణేస్వస్తి భవంతో బ్రువంతు ॥ ఓగ్స్వస్తికర్మణోస్తు । ఏవంత్రిః ॥ స్వస్తిన ఇంద్రోవృద్ధశ్రవాః । స్వస్తినః పూషావిశ్వవేదాః ॥ స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తినో బృహస్పతిర్దధాతు ఓమ్ ॥ కర్మణః బుద్ధిం భవంతో బ్రువంతు । ఓమ్ కర్మబుధ్యతామ్ ॥ ఏవంత్రిః ॥ ఋధ్యాస్మహవ్యైర్న మసోపసద్య । మిత్రం దేవం మిత్రధేయన్నో అస్తు అనూరాధాన్ హవిషావర్ధయంతః । శతంజీవేమ శరదస్సవీరాః ॥ త్రీణి త్రీణివై దేవానా మృద్ధాని । త్రీణిఛందాగ్ంసి త్రీణిసవనాని । త్రయఇమేలోకాః ఋధ్యామెవతద్వీర్య ఏషులోకేషుప్రతితిష్ఠతి ॥ ఋద్ధిం భవంతో బ్రువంతు ॥ ఋధ్యతామృద్ధిసృమృద్ధిసమృద్ధిః । ముఖసమం కలశముద్ధరేత్ ॥ కర్మణః పుణ్యాహసమృద్ధిరస్తు ॥ వర్షశతసంపూర్ణమస్తు ॥ గోత్రాభివృద్ధిరస్తు ॥ శాంతిఃపుష్టిశ్చాస్తు ॥ సుభగ్ం శుభమస్తు ॥ పునరపి గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు॥ సర్వసంపదస్తు ॥ శుచీవోహవ్యామరుత శ్శుచీనాగ్ం శుచిగ్ం హినోమ్యధ్వరగ్ం శుచిభ్యః । ఋతేనసత్య మృతసాపఆయన్ । శుచిజన్మాన శ్శుచయః పావకాః ॥ అగ్నిశ్శుచి వ్రతతమశ్శుచిర్విప్రశ్శుచిః కవిః ॥ శుచీరోచత ఆహుతః । ఉదగ్నె శుచయస్తవ శుక్రాభ్రాజంత ఈరతే । తవజ్యోతీగ్గ్ష్యర్చయః।యంత్రోన్విందంగ్ం స్తవామ శుద్ధం శుద్ధేనసామ్నా

శుద్ధైరుక్థైర్వావృధ్వాంసమ్ । శుద్ధఆశీర్వాం మమత్తు । ఇంద్రోశ్శుద్ధోన
ఆగహి । శుద్ధశ్శుద్ధాభిరూతిభిః । శుద్ధోరయిం నిధారయ । శుద్ధోమ
మద్ధిసోమ్యః । ఇంద్రశ్శుద్ధోహినోరయిమ్ । శుద్ధో రత్నానిదాశుషే ।
శుద్ధోవృత్రాణి జిఘ్నసి । శుద్ధోవాజగ్ం సిషాససి ॥ బ్రాహ్మణేష్వ
మృతగ్ం హితమ్ । యేన దేవాః పవిత్రేణ । ఆత్మానం పునతేసదా ।
తేనసహస్రధారేణ । పావమాన్యః పునంతుమా । ప్రాజాపత్యంపవిత్రం
శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్ । తేన బ్రహ్మవిదోవయమ్ ॥ పూతం
బ్రహ్మపునీమహే ॥ ఇంద్రస్సునీతీ సహమాపునాతు । సోమస్స్వస్త్యా
వరుణస్సమీచ్యా । యమోరాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమా । జాత
వేదామోర్జయంత్యా పునాతు । ప్రాచ్యాందిశి దేవాఋత్విజో మార్జ
యంతామ్ దక్షిణాయాందిశి మాసాః పితరో మార్జయంతామ్ ప్రతీ
చ్యాందిశి గృహాః పశవోమార్జయంతామ్। ఉదీచ్యాం దిచ్యాందిశ్యాప
ఓషధయోవన స్పతయోమార్జయంతామ్ । ఊర్ధ్వాయాందిశి యజ్ఞ
స్సంవత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్జయంతామ్ । ఏతేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యో నా
నాగోత్రేభ్యో నా నానామభ్య శ్రీలక్ష్మీనారాయణో మహేశ్వరాది
త్యాది సవగ్రహస్వరూపేభ్యః ... ప్రిత్యర్థం కర్మణః పుణ్యాహవాచన
మంత్రజపదక్షిణాం మనసోత్సాహ పరిమితహిరణ్యాం (తుభ్యమహం)
సంప్రదదేనమమ ॥ వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీహ్యస్మాన్స్వావేశో అనమీ
వోభవానః యత్వేమహే ప్రతితన్నో జుషస్వశంన ఏధిద్విపదేశంచతు
ష్పదే । వాస్తోష్పతె శగ్మయాసగ్ం సదాతే సక్షీమహిరణ్వయాగాతు
మత్యా । అవఃక్షేమఉతయోగేవరంనో యూయం పాతస్వస్తిభిస్సదా
నః । అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వారూపాణ్యావిశన్ సఖాసు శేవఏధినః

శుభగ్ం సుభమ్ । స్వస్త్యనంతార్క్ష్య మరిష్టనేమిః మహాద్యూతం వాయసం దేవతానామ్ । అసురఘ్న మింద్రసఖం సమత్సు బృహద్య శోనావమి వారుహేమ ఆగ్ హూోముచమాంగిర సంగయంత్య స్వస్త్యా త్రేయం మనసాచతార్క్ష్యమ్ ॥ ప్రియత పాణిశర్మణం ప్రపద్యే స్వస్తి సంభాథేష్వ భయంనో అస్తు సుభగ్ం శుభమ్ ॥ తతః ఆశీర్వచనం కుర్యాత్ ॥ అథజ్ఞాతిభిర్బంధుభిసహ గృహం గచ్ఛేత్ ॥ ఇతి దశాహ ప్రియోగ స్సమాప్తః॥

అథ గృహశ్శుద్ధి విషయః

శ్లో॥ ఆశౌచాం తేతు సంప్రాప్తె గోమయాది విలేపనైః ।
గృహశ్శుద్ధిర్విథాతవ్యా పుణ్యాహంచైవ వాచయేత్ ॥

తా॥ ఆశౌచ పరిసమాప్తిదినమందు గోమయము మొదలగు పవిత్రకరములైన వస్తువులచేత గృహశుద్ధి చేయవలయును. పిమ్మట పుణ్యాహవాచనమును గూడఁ జేయవలయును

అథ వృషోత్సర్జన విషయః

హేమాద్రి ॥ శ్లో॥ నకరోతి వృషోత్సర్గం సుతీర్థేవాజలాంజలిమ్ । నద దాతిసుతోయస్తు పితురుచ్చార ఏవసః । ఏష్టవ్యాబహవః పుత్రా యద్యేకోపిగయాం వ్రజేత్ । యజేత వాశ్వమేథేన నీలం వావృష ముత్సృజేత్ ॥

తా॥ వృషోత్సర్గముగాని, తీర్థమందు జలాంజలిగాని, పుత్రుడీ యనిచో తండ్రి నతిక్రమించినవాడె యగును. కాన బహుపుత్రులను గోరుట. వొందుకనిన నొకడయినను గయకు వెళ్లును. లేదా యశ్వమేథము చేయును లేదా నీలవృషభము నచ్చువేసి విడుచునని తాత్పర్యము.

షట్త్రింశన్మతే ॥శ్లో॥ పతిపుత్రవతీనారీ భర్తురగ్రేమృతాయది ! వృషోత్సర్గం నకుర్వీత గాందద్యాచ్ఛ పయస్వినీం । ఏకాదశేహ్ని

ప్రేతస్య నోత్సృజ్యతే వృషః । ప్రేతత్వం సుస్థిరంతస్య దత్తైః శ్రాద్ధ శతైరపి ॥

తా॥ పతిపుత్రులుగల స్త్రీ భర్తకంటే మృతినొందెనేని వృషోత్సర్గము చేయఁగూడదు. మంచిపాడిగల గోవును దానము జేయవలెను భర్తమృతినొందినచో వృషోత్సర్గము చేయని యెడల నూఱు శ్రాద్ధములు చేసినను వానికి ప్రేతత్వము పోనేరదు.

వృషభలక్షణము ॥ శ్లో॥ లోహితో యస్తువర్ణేన ముఖేపుచ్ఛేచ పాణ్డురః । శ్వేతః ఖురవిషాణాభ్యాం సనీలోవృష ఉచ్యతే ॥

తా॥ దేహమంతట నెఱ్ఱనిదై ముఖము తోఁకయు డెక్కలు రొమ్ములు తెల్లనివై యుండునది నీలవృషభమని జెప్పఁబడును. లేదా తెల్లనిదానికి ముఖపుచ్ఛాదులు నల్లనివైనచో నీలమనబడును ఇట్లు నల్లనిదానికి ముఖాదులు తెల్లనివైనచో నీలమనఁబడును.

మఱియు కొందఱు వృషభము దొరకనప్పుడు మన్నుచేగాని పిండిచేగాని దర్భచేగాని వృషభము జేసి హోమాది విధిచే వృషోత్సర్గము జేయవచ్చునందురు యథోక్తమైన నీలవృషభము దొరకనియెడల యథాలాభముగ రెండువర్షములదిగాని యొక వర్షముదిగాని వృషభమైనను సంవత్సరము దాటిన వత్సతరులనఁగ నావుపడ్డలు నాలుగైనను నొకటియైనను నచ్చువిడువ వచ్చును. ప్రయోగము (జరుపునప్పుడు) కర్త యెడమచేతితో దోకపట్టుకొని కుడిచేతితోఁ కుశతిలయుక్తమైన జలము తీసికొని ప్రేతయొక్క గోత్రనామాదికము నుచ్చరించి అముకశర్మణే వృష ఏషమయాదత్తస్తంధారయతు అని సువర్ణముతోఁ గూడ జలము భూమియందు విడువవలయును ఇఁక అనేక విషయములు యల్లా జీర్ణముయందుఁ జూడవలయును.

వ్యాసః ॥ శ్లో॥ ఏకాదశేహ్ని సంప్రాప్తే ప్రేతాయ స్వర్గమిచ్ఛతా । వృషమేకం సముత్సృజ్య శ్రాద్ధే విప్రాంశ్చ భోజయేత్ । ఏకాదశేహ్ని సంప్రాప్తే కృత్వా పుణ్యాహవాచనమ్ । వృషము త్సృజ్య కుర్వీత ప్రేతశ్రాద్ధాని షోడశేతి ॥

మృతినొందినవానికి ప్రేతత్వము నివర్తించి పోవుడకొఱకును స్వర్గము లభించుటకొఱకును వృషోర్జనము పదునొకండవ దినంబున తప్పక జేయవలయును పిమ్మట బ్రాహ్మణులను భుజింపఁజేయవలయును పదునొకండవదినంబునందు పుణ్యాహవాచమును జేయించి వృషోత్సర్జనంబును జేసి పదియారు ప్రేతశ్రాద్ధంబులనుజేయవలయునని వ్యాసుడు వచించెను

అథ పుణ్యాహవాచనమ్

(కర్తా) ఏకాదశేహని ప్రాతారుద్ధాయ సచేలం స్నాత్వాచమ్య సంధ్యావందనం కృత్వా ॥ బ్రాహ్మణాన్ బంధూంశ్చాహూయ ॥ పవిత్రం ధృత్వా ॥ శ్లో॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం యాదేవి సర్వమంగళా । తయోస్సం స్మరణాత్పుంసాం । సర్వతోజయమంగళమ్ ॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్ । ప్రసన్నవదనంధ్యాయేత్సర్వవిఘ్నోప శాంతయే ॥ తదేవలగ్నం సుదినం తదేవ .. సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః ॥ ఆచమ్య ... ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ (ప్రాచీనావీతి పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ఏకాదశేహని కర్తవ్య గృహాభూభాండ ఆత్మ ద్రవ్య దేహస్థల శరీర శుద్ధ్యర్థంచ మహాజనైస్సహస్వస్తి పుణ్యాహ వాచనం (సవ్యం) కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ అథానిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే ॥ విధిప్రకారేణ గణపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనం కృత్వా ॥ తతః ఏకాదశేహని కర్తవ్య నవైకోద్దిష్టాద్య శ్రాద్ధం పూర్వోక్తప్రకారేణ సమాపయేత్ ॥ అనఁగా ఆహ్నికశ్రాద్ధప్రకరణము పూర్వము చెప్పిన ప్రకారము జర్పించవలెను ఏకాదశేహని సంకల్పము (పుణ్యాహవాచనము యాజుషస్మార్తానుక్రమణికయందుఁ జూడవలయును.

అథ వృషోర్జన ప్రయోగః

తతః ఏకహాయనంద్విహాయనంవా నీలవర్ణం యథాసంభవవర్ణంవావృషం సంపాద్య । ఆనీయస్నాపయిత్వా ॥ అలంకృత్య ॥ తతోగోవత్సత

పవిత్రంధృత్వా ॥ పూర్వోక్త... తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) పితుః గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని ప్రేతత్వ నివృత్త్యర్థం అందత్వ ... పైశాచికబాధానివృత్తి ద్వారా శాశ్వత రుద్రలోకావాప్త్యర్థం వృషోత్సర్జనాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ తతః నూతన వస్త్రేణ మంటపద్వయమాసాద్య ॥ తస్యోపరితండులాన్నిక్షిప్య ॥ మంటపద్వయే తామ్రనిర్మిత కలశద్వయం నిధాయ ॥ తత్రపంచపల్లవానినారికేళంచ నిక్షిప్య ॥ నూతనవస్త్రమావేష్ట్య ॥ తదఙ్గత్వేన గోమిథునాష్ట దిక్పాలక పూజాం కరిష్యే ॥

(గోవృషభములను సంపాదించ శక్తిలేనివానికిఁ బ్రత్యామ్నాయము దర్భలుంచి యావాహనముఁజేసి కర్మ పూర్తి చేయవలయును.)

శివ స్త్వష్టరిహాగహి విభుఃపోష ఉతత్మనా । యజ్ఞేయజ్ఞేనఉదవ వృషభమావాహయామి ॥ పిశంగరూపస్సుభరోవ యోధాశ్శుష్మీ వీరోజాయతే దేవకామః । ప్రజాంత్వష్టా విష్యతు నాభిమస్మే అథా దేవానామప్యేతు పాథః ॥ ఆయంగౌః పృశ్నిక్రమీదసదన్మాతరం పునః పితరఞ్చ ప్రయంత్సువః ॥ గామావాహయామి ॥ అథ ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకానావాహ్య ॥

ఇంద్రవో విశ్వతస్పరిహావా మహేజనేభ్యః । అస్మాకమస్తు కేవలః ॥ ఇంద్రంలోకపాలకమావాహయామిస్థాపయామి పూజయామి అగ్నిందూతం వృణీమహేహోతారాం విశ్వవేదసం ॥ అస్యయజ్ఞస్యసుక్రతుమ్ ॥ అగ్నింలోకపాలకమా ... మి । యమాయసోమగ్ం సును తయమాయజుహుతాహవిః యమగ్ం హ యజ్ఞో గచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః యమం లోకపాలకమా ...... మి ॥ మూషాణ

పరాగ్రా నిర్ఋతిర్గృహణావధీత్ । ప్రతిష్టత్యేష్ట యూసహ నిర్ఋతిం లోకపాలకమా ... మి ॥ ఇమం మేవరుణ శ్రుధీహవమద్యాచ మృడయ । త్వామవస్యు రాచకే ॥ వరుణం లోకపాలక ... ... మి॥ తవవాయవృతస్పతే త్వష్టుర్జామాతరద్భుత । ఆవాంస్యావృణీమహే వాయుంలోకపా ... ... మి ॥ సోమోధేనుగం సోమో అర్వం తమాశుమ్ ॥ సోమోవీరం కర్మణ్యందదాతు । సాదన్యం విదథ్యగం సభేయం । పితుశ్శ్రవణం యోదదాశదస్మై ॥ కుబేరం లోకపాలకమా ... మి ॥ తమీశానం జగతస్తస్థుషస్పతిం ధియం జిన్వమవసే హూమహేవయం । పూషానో యథా వేదసామసద్వృధే రక్షితా పాయురదబ్ధస్స్వస్తయే ॥ ఈశానంలోకపాలకమా ... మి ॥ బ్రహ్మ దేవానాం ... రేభన్ ॥ బ్రహ్మాణమా ... మి ॥ కద్రుద్రాయ ప్రచేతసే ... హృదే । రుద్రమా ... మి । ఇదం విష్ణుర్వి ... విష్ణుః మి అచ్యుతమా ... అనంతమా ... మి ॥ గోవిందమా ... మి॥ ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలక సహిత గోవృషభ పూజాంకరిష్యే ॥ అథషోడశోపచారైరభ్యర్చ్య ॥ ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) పితుః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని అంధత్వ ... పైశాచికబాధా నివృత్తిద్వారా శాశ్వతరుద్రలోకావాప్త్యర్థం మోక్షవృషోత్సర్జన హోమం కరిష్యే ॥ అథ హోమార్థం ఏకాదశ ఋత్విగ్వరణం దద్యాత్ ॥ తదఙ్గం అగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ శ్వేత తండులమాత్రేణ ప్రదేశమాత్రం స్థండిలం చతురశ్రం మంచేలం వాకల్పయిత్వా ॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య । శ్లో॥ ప్రాచీః పూర్వాముదక్సంస్థం దక్షిణారంభ మాలిఖేత్ । అథోదీచీ పురస్సంస్థం పశ్చిమారంభ మాలిఖేత్ ॥ (ఇత్యుల్లిఖ్య) అవాక్కరోభ్యుక్ష్య నిధాయ వహ్నిముత్సృచ్య తే నోక్షణాత్తోయ శేషం । ప్రాక్తోయమన్యన్ని దధాత్యుదగ్వా యథా బహిస్స్యాత్పరిస్తరాణాం ॥ చరుగ్రశ్రపయిత్వా ॥ అభిఘార్య

ప్రాచీ ముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్య ॥ అథగోమిథున
మభిమంత్ర్య ॥ శివస్త్వష్టరిహాగహి విభుః పోష ఉత్మనా యజ్ఞే యజ్ఞే
ఉదవతీశం గరూపస్సుభగో వయోధాః ప్రష్టిలో జాయతే । దేవ
కామః ప్రజాంత్వష్టా విష్యతు నాభిమస్మే అథా దేవానాం మప్యేతు
పాథః ॥ ఓం భూర్భువస్సువరో మిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ భూర్భువస్సు
వరోమ్ ॥ ఇత్యగ్ని మిద్ధ్వా ॥ ఓం చత్వారిశృంగాత్రయో అస్యపా
దా ద్వేశీర్షేసప్తహస్తాసో అస్యత్రిధా బద్ధో వృషభోరోరవీతి మహోదేవో
మర్త్యాగ్ం అవివేశ ॥ సప్తహస్తశ్చతు శ్శృంగః ... జాతవేదసేనమః ॥
ఇతిప్రాగాద్యష్ట దిక్షుప్రదక్షిణ మక్షతాది భిరలంకృత్య ॥ అథప్రాగుద
గగ్రైర్దర్భైరగ్నిం పరిస్తృణాతి ॥ దక్షిణానుత్తరాన్ కరోతి ఉత్తరాన్
కరోతి ఉత్తరానధరాన్ ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సగ్స్తీర్య
ద్వం ద్వం న్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి । దర్వ్యాజ్య స్థాల్యౌ ప్రోక్షణి
ప్రణీతే ఇధ్మస్రువావితి ॥ సమానాగ్రౌ ద్వౌదర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ
పవిత్రే కురుతే । తృణం కాష్ఠం వాంతర్ధాయచ్ఛినత్తి । నన
ఖేన అప ఉపస్పృశ్య । అద్భిరనుమృజ్య । ప్రోక్షణీమవదాయ ।
ప్రోక్ష్య । తస్యామప ఆనీయ హస్తయో రంగుష్ఠోప కనిష్ఠి కాభ్యాము
దగగ్రే గృహీత్వా । ప్రాచీస్త్రి రుత్పూయాభిమంత్ర్య విస్రస్యేధ్మమ్
త్రిః ప్రోక్ష్య ॥ శేషముత్సృజ్య । తత్పాత్రం దక్షిణతో నిధాయ ।
తేపవిత్రే పూర్ణ పాత్రేనిధాయ । పూర్ణపాత్రమాదాయ । అపరేణాగ్నిం
పవిత్రాంతర్హితే పాత్రే అప ఆనీయ । ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం
ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ । సపవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య ।
పాత్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా సమం ప్రాణైర్హృత్వా । ఉత్తరేణాగ్నిం
దర్భేషుసాదయిత్వా । దర్భైః ప్రచ్ఛాద్య బ్రాహ్మణం దక్షిణతో
దర్భేషునిషాద్య । అస్మిన్ మోక్షవృషోత్సర్జన హోమకర్మణీత్వం బ్ర
హ్మాభవ బ్రహ్మణః ఇదమాసనం । సుఖాసనమ్ ॥ తేపవిత్రే ఆజ్య
పాత్రే నిధాయ । ఆజ్యస్థాలీమాదాయ । ఆజ్యంవిలాప్య అపరేణాగ్నిం
పవిత్రాంతర్హితా యామాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరూప్య । ఉదీచోఙ్గా

గారాన్నిరూహ్య । తేష్వధిశ్రిత్య । జ్వలతాతృణేనాఽధోగామిన్యా దీప్త్యాఽజ్యే ప్రతిఫలీకృత్య । ద్వేదర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య । ప్రక్షాళ్య । ప్రత్యస్యాఽప ఉపస్పృశ్య । చరుణాసహత్రిః పర్యగ్నికృత్వా ఉదగుద్వాస్య । అంగారాన్ప్రత్యూహ్య । ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూయ । ప్రాగారభ్య ప్రాగేవసమాప్తిః । పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య ప్రక్షాళ్య ప్రాగగ్రమగ్నౌపవిత్రే అనుప్రహరతి స్రుక్స్రువావాదాయాగ్నౌ ప్రతితప్య । దర్భాగ్రైస్సంమృజ్య ॥ పునః ప్రతితప్య । ప్రోక్ష్య । నిధాయ । దర్భానద్భిస్సంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । ఇధ్మమాదాయ పరిధీన్పరిదధాతి । స్థవిష్ఠం పశ్చాత్ ॥ దక్షిణతోఽణిష్ఠాగ్ం సందీర్ఘమ్ । అణిష్ఠగ్ం హ్రాశ్వముత్తరతః । ఉదగగ్రం మధ్యమమ్ । ప్రాగగ్రావితరౌ ! మధ్యమ పరిధి ముపస్పృశ్య । పురస్తాదూర్ధ్వే ద్వేఆఘార సమిధా వాదధాతి । అగ్నిం పరిషిచ్య ॥

అదితేఽనుమన్యస్వ ప్రసువ । ఇధ్మలంకృత్య । స్వయమలంకృత్య బ్రహ్మాణమలంకృత్య । ఇధ్మమభిఘార్య ॥ చత్వారి శృంగా ఆవివేశ అస్మిన్ మోక్షవృషోత్సర్జనహోమే ఇధ్మమాధాస్యే ॥ అధత్స్వ । ఇధ్మప్రక్షేపణముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు ॥ ఇతి బ్రాహ్మణో వదేత్ । అఘారావాఘారయతి దర్వ్యపూర్ణమాసవత్తూష్ణీమ్ । ఉత్తరదర్వీమాదాయ ॥ వాయవ్యాదాగ్నేయాంతమ్ (జుహుయాత్) ప్రజాపతయ ఇదం సమమ ॥ ఇత్యుక్త్వా ॥ ప్రథమదర్వీ మాదాయ । నైరృత్యాదీశానాంతాం (జుహుయాత్) ఇంద్రాయేదం సమమ ఇత్యుక్త్వాఏకం ద్వే త్రీణిచత్వారి ఇత్యాజ్యం గృహీత్వా అథాజ్య భాగౌస్రుచాజుహోతి ।

అగ్నయేస్వాహా ॥ ఉత్తరార్ధ పూర్వార్ధే అగ్నయఇదం సమమ ॥ ఏకం ద్వేత్రీణిచత్వారి ॥ సోమాయస్వాహా ॥ దక్షిణార్ధ పూర్వార్ధే సోమాయేదం సమమ ॥ అగ్నయేస్వాహా ॥ మధ్యే అగ్నయ ఇదం సమమ ॥

అథసౌపర్ణాది కృతేనశంఖం చక్రం నిధాయ ॥ సంపూజ్య ॥ తతస్స్రుచ్యుపస్తీర్య ॥ చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయ । అభిఘార్య । హవిః ప్రత్య
[illegible] వాకేన దశాహుతీర్జుహోతి ॥ మయో

భార్యాతో అభివాత్యాత్రాఉశ్జస్త్వాతి రోపధీ రావిశంతామ్ ॥ పివస్వతీ
ర్జివధన్యా బంత్స్వనాచు పన్వతేపుత్ర మృడస్వాహా॥ ఇతి హుత్వా॥
రుద్రాయమృడాయేదం నమమ ॥ పునస్స్రుచ్యాప స్త్రీర్య ॥ చరుమాధ్యా
ద్విపదాయ । అభిఘార్య ॥ హవిః ప్రత్యభిఘారయతి ॥ యాస్సరూపా
విరూపా ఏకరూపా యాసామగ్నిరిష్ట్యానామానివేద । యాఅంగిరస
స్తపసే హచక్రుస్తాభ్యః పర్జన్య మహిశర్మయచ్ఛస్వాహా ॥ పర్జన్యాయే
దం నమమ ॥ పునస్స్రుచ్యాప ... యతి ॥ యాదేవేషు తనువమైర
యంతయసాగం సోమోవిశ్వారూపాణి వేద । తాఅస్మభ్యం పయసా
పిన్వమానాః ప్రజావతీరింద్ర గోష్ఠేరి రీహిస్వాహా ॥ ఇంద్రాయేదం
నమమ । పునస్స్రుచ్యాప ... యతి ॥ ప్రజాపతిర్మహ్యమేతార రాణో
విశ్వైర్దేవైః పితృభిస్సం విదానః । శివాస్సతీరుపనో గోష్ఠమాకస్తాసాం
వయం ప్రజయాసగం సదేమస్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥
పునస్స్రుచ్యావ స్త్రీర్య ... ఘారయతి । ఇహధృతిస్స్వాహా ॥ ధృత్యా
ఇదం నమమ ॥ పునస్స్రుచ్యాప ... తి । ఇహ విధృతి స్వాహా ॥ విధృ
త్యా ఇదం నమమ ॥ పునస్స్రుచ్యా ... తి ॥ ఇహరంతిస్స్వాహా ॥ రం
త్యాఇదం నమమ ॥ పునస్స్రుచ్యా... యతి । ఇహరమతిస్స్వాహా॥
రమత్యా ఇదం నమమ ॥ పునస్స్రుచ్యా ... ॥ మహీమూషు మాత
రగం సువ్రతానామృతస్య పత్నీమవసేహువేమ । తువిక్షత్రా మం
జరంతీ మురూచీగం సుశర్మాణ మదితిగం సుప్రణీతిగ్ స్వాహా ॥ అదిత్యై
ఇదం నమమ ॥ పునస్స్రుచ్యా ... రతి ॥ (అత్రైవ
హవిః ప్రత్యభిఘారణం సకృత్సర్వేషాం సూక్తానాం పద్ధతిం నా

మనాగసమస్రవంత్రీ మారు హేమాంస్వస్త్యే స్వాహా॥ అదిత్యాయే దంనమమ॥ ఉత్తరార్ధాత్స కృత్స్విష్టకృతేవదాయ। ద్విరభిఘార్య॥ సహావిః ప్రత్యభిఘారయతి ఆగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్ట కృత ఇదం నమమ॥ సమిధమిధ్మసన్నహన్నంచాద్భిః ప్రక్షాళ్య అగ్నౌ ప్రహరతి॥ రుద్రాయ తంతి చరాయేదం నమమ॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్ధ మృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్య మాదాయ॥

అథ జయాదిహోమః

జయాదిహోమః ఓంచిత్తంచ స్వాహా॥ చిత్తాయేదం నమమ॥ చిత్తిశ్చ స్వాహా॥ చిత్త్యాఇదం సమమ॥ ఆకూతంచ స్వాహా॥ ఆకూతాయేదం సమమ॥ ఆకూతిశ్చస్వాహా॥ ఆకూత్యా ఇదం నమమ॥ విజ్ఞాతంచ స్వాహా॥ విజ్ఞాతాయేదం నమమ॥ విజ్ఞానంచస్వాహా॥విజ్ఞానాయేదం నమమ॥ మనశ్చ స్వాహా॥ మనసఇదం నమమ॥ శక్వరీశ్చ స్వాహా॥ శక్వరీభ్య ఇదం నమమ॥ దర్శశ్చ స్వాహా॥ దర్శాయేదం నమమ॥ పూర్ణమాసశ్చ స్వాహా॥ పూర్ణమాసాయేదం నమమ॥ బృహచ్చ స్వాహా॥ బృహత ఇదం సమమ॥ రథంతరంచ స్వాహా॥ రథంతరాయేదం సమమ॥ ప్రజాపతిర్జయా నింద్రాయవృష్ణే ప్రాయచ్ఛదుగ్రః పృతనాజ్యేషు తస్మై విశస్స మసమంతసర్వాస్స ఉగ్రస్స హింహవ్యో బభూవ స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ॥ అగ్నిర్భూతానా మధిపతి స్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మ స్నస్మిన్క్షత్రేస్యామాశిష్యస్యాంపురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥

అగ్నయేభూతానామధిపతయ ఇదం నమమ ॥ ఇంద్రోజేష్ఠానా మధిపతి స్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్యస్మిన్క్ష త్రేస్యామాశిష్య స్యాంపురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా ॥ ఇంద్రాయ జ్యేష్ఠానామధి పతయ ఇదంనమమ ॥ యమః పృధీ వ్యాధిపతిస్సమా పత్వస్మిన్ ... ... స్వాహా ॥ యమాయ పృధివ్యధి పతయ ఇదం నమమ ॥ వాయురంతరిక్షస్యాధి పతిస్స ... స్వాహా ॥ వాయవేఅంతరిక్షస్యాధి పతయ ఇదం నమమ ॥ సూర్యోదివోధి పతిస్సమా .... . స్వాహా ॥ సూర్యాయదివోధి పతయ ఇదం నమమ ॥ చంద్రమానక్షత్రాణా మధిపతిస్స ... ... స్వాహా ॥ చంద్రమ సేనక్షత్రాణామధి పతయ ఇదం నమమ ॥ బృహస్పతి ర్బ్రహ్మణోధిపతిస్సమా ... స్వాహా ॥ బృహస్పతయే బ్రహ్మణోధిపతయ ఇదం నమమ ॥ మిత్రస్సత్యానా మధిపతిస్స ... స్వాహా ॥ మిత్రాయసత్యా నామధిపతయ ఇదంనమమ వరుణో పామధిపతిస్స ... స్వాహా ॥ వరుణాయా పామధి పతయ ఇదం నమమ ॥ సముద్రస్స్రోత్యానా మధిపతిస్స ... స్వాహా ॥ సముద్రాయ స్రోత్యానా మధిపతయ ఇదం నమమ ॥ అన్నగ్ం సామ్రాజ్యానా మధీపతి సమావత్వస్మిన్ ... స్వాహా ॥ అన్నాయ సామ్రాజ్యానా మధిపతియ ఇదం నమమ । సోమ ఓషధీనామధిపతిస్స ... స్వాహా ॥ సోమాయౌషధీనామధి పతయ ఇదం నమమ ॥ సవితా ప్రసవానా మధిపతిస్స ... స్వాహా ॥ సవిత్రే ప్రసవానా మధిపతయ ఇదం నమమ ॥ రుద్రః పశూనామధి పతిస్స ... స్వాహా ॥ రుద్రాయ పశూనామధి పతయ

స్వాహా ॥ త్వష్టేరూపాణామధి పతయ ఇదం నమమ ॥ విష్ణుః పర్వతా నా మధిపతిస్స ... స్వాహా ॥ విష్ణువే పర్వతానా మధి పతయ ఇదం నమమ ॥ మరుతో గణానా మధిపతయ స్తేమావంత్వ ... స్వాహా ॥ మరుద్భ్యః గణానామధిపతిభ్య ఇదం నమమ । పితరః పితామహాః పరే వరేతతా త్త తా మహా ఇహామావత । అస్మిన్ ... ... స్వాహా ॥ పి త్రాదిభ్యో దేవేభ్య ఇదం నమమ ॥ (ఇతి కేచిత్) మంత్రోక్త దేవ తాభ్య ఇదం నమమ ఇతి కేచిత్ (జీవపితృకశ్చేత్ ॥ తండ్రి జీవించి యుండిన నీ మంత్రము (జెప్పవలయును) పితామహాఅవరేతతామహా ఇహామావత ... స్వాహా ॥ పితామహేభ్యోఽవరేభ్యస్తతామహేభ్య ఇదం నమమ । (పితామహోజీవతిచేత్) (పితామహుడుజీవించియుం డిన నీమంత్రముఁ జెప్పవలయును) పితరః పరేతతా ఇహామావత॥ అస్మిన్ స్వాహా ॥ పితృభ్యః పరేభ్యస్తతేభ్య ఇదం నమమ ॥ పితృపితా మహాయోర్జీవతో స్సతోర్జపపవకర్తవ్యః తండ్రియు తాతయు జీవించి యున్న యెడల పైచెప్పిన మంత్రమును జపము మాత్రము చేయవల యును అనగా నాజ్య హోమము గూడదనుటఅపఉపస్పృశ్య । ఋతా షాడ్ఋతధామాగ్నిర్గంధర్వస్తస్యౌష ధయోఽప్సరస ఊర్జోనామసఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతుతా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతుతస్మై స్వాహా॥ ఋతాసాహెఋతధామ్నే అగ్నయేగంధర్వాయేదం నమమ ॥ తాభ్య స్స్వాహా ॥ ఓషధిభ్యోఽ స్సరోభ్య ఊర్గ్భ్య ఇదం నమమ॥ సగ్ంహితో విశ్వసామా సూర్యోగంధర్వ స్తస్య మరీచ యోప్సరసఆయువోనామ సయిదం ... స్వాహా ॥ సగ్ంహితాయ విశ్వసామ్నె సూర్యాయ గంధర్వాయేదం నమమ ॥ తాభ్యస్స్వాహా ॥ మరీచిభ్యోఽ ప్సరోభ్యఆ యుభ్య ఇదం నమమ ॥ సుషుమ్నస్సూర్యరశ్మిశ్చంద్ర మాగందర్వస్త

స్యనక్షత్రాణ్యప్సరసో బేకురయో నామ స ఇదం ... స్వాహా । సుషు
మ్నాయ సూర్యరశ్మయే చంద్రమసే గంధర్వాయేదం నమమ ॥ తాభ్య
స్స్వాహా ॥ నక్షత్రేభ్యోऽప్సరోభ్యో బేకురిభ్య ఇదం నమమ భుజ్యుస్సు
పర్ణో యజ్ఞో గంధర్వ స్తస్య దక్షిణా అప్సరసస్తవా నామ స ఇదం ...
స్వాహా ॥ భుజ్యవే సుపర్ణాయ యజ్ఞాయ గంధర్వాయేదం నమమ ॥
తాభ్యస్స్వాహా ॥ దక్షిణాభ్యో అప్సరోభ్య స్తవాభ్య ఇదం నమమ ।
ప్రజాపతిర్విశ్వకర్మా మనో గంధర్వ స్తస్యర్క్సామాన్యప్సరసో వహ్న
యో నామ సయిదం ... స్వాహా । ప్రజాపతయే విశ్వకర్మణే మనసే
గంధర్వాయేదం నమమ ॥ తాభ్యస్స్వాహా ॥ ఋక్సామేభ్యో అప్సరో
భ్యో వహ్నిభ్య ఇదం నమమ ॥ ఇషిరో విశ్వవ్యచా వాతో గంధర్వ
స్తస్యాపో అప్సరసో ముదా నామ స ఇదం స్వాహా ॥ ఇషిరాయ విశ్వవ్య
చసే వాతాయ గంధర్వాయేదం నమమ ॥ తాభ్యస్స్వాహా ॥ అద్భ్యో అప్స
రోభ్య ముదాభ్య ఇదం నమమ ॥ భువనస్య పతే యస్యత ఉపరిగృహా ఇహ
యిహచ ! సనో రాస్వాజ్యానిగ్ం రాయస్పోషగ్ం సువీర్యగ్ం సంవత్స
రీణాగ్ స్వస్తిగ్ం స్వాహా ॥ భువనస్య పతయ ఇదం నమమ ॥ పరమేష్ఠ్యధి
పతిర్మృత్యుర్గంధర్వ స్తస్య విశ్వమప్సరసో భువో నామ స ఇదం .....
స్వాహా ॥ పరమేష్ఠినేధి పతయే మృత్యవే గంధర్వాయేదం నమమ ॥
తాభ్యస్స్వాహా ॥ విశ్వస్మాభ్యో అప్సరోభ్యో భూభ్య ఇదం నమమ ॥
సుక్షితిస్సుభూతిర్భద్రకృత్సువర్వాన్పర్జన్యో గంధర్వస్తస్య విద్యుతో
అప్సరసో ఋచో నామసఇదం . . . స్వాహా ॥ సుక్షితయే సుభూతయే
భద్రకృతే సువర్వతే పర్జన్యాయ గంధర్వాయేదం నమమ ॥ తాభ్యా

రమృడయో మృత్యుర్గంధర్వ స్తస్యప్రజా అప్సరసో భీరువో నామ ఇద
...స్వాహా। దూరేహేతయే అమృడయాయ మృత్యవే గంధర్వాయేద
నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా। ప్రజాభ్యోప్సరోభ్యో భీరుభ్య ఇదంనమమ
చారుః కృపణకాసీ కామో గంధర్వస్తస్యాధయోప్సరస శ్శోచయంతీర్నా
మస ఇదం...స్వాహా। చారవే కృపణకాశినే కామాయ గంధర్వాయేద
నమమ। తాభ్యస్స్వాహా। ఆధిభ్యోప్సరోభ్య శ్శోచయంతీభ్య ఇద
నమమ॥ సనో భువనస్య పతే యస్యత ఉపరిగ్గృహాయిహా చ। ఉరు బ్రహ్మ
ణేస్మై క్షత్రాయ మహిశర్మయచ్ఛస్వాహా। భువనస్యపతయే బ్రహ్మ
ఇదంనమమ। ప్రజాపతేనత్వదేతాన్యన్యో విశ్వాజాతాని పరితాబభూవ
యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్గ్స్యామ పతయోరయీణాం
ప్రజాపతయ ఇదం। భూస్స్వాహా। అగ్నయ ఇదం భువస్స్వాహా వాయవ ఇ
నమమ। సువస్స్వాహా। సూర్యాయేదంనమమ। యదస్యకర్మణోత్య
రీచం యద్వాన్యూనమిహాకరమ్। అగ్నిష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాం త్సర్వ
స్విష్టగ్ంసుహుతంకరోతుస్వాహా। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం నమమ
మధ్యమపరిధింప్రహృత్య। ఇతరాయుగపత్ప్రహరన్। ఉత్తరార్ధసా
గ్రమంగారేషూపోహతి (పరధీసభిమంత్ర్య) ఆగారసమిధో ప్రహర
దర్వ్యామితరదర్వ్యగ్రమవధాయసగ్గ్రావేణాభిజుహోతి। స్వాహా
వసుభ్యోరుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య స్సగ్గ్రావభాగేభ్య ఇదంనమమ। అ
స్మిన్కృతేకర్మణిజ్ఞాతాజ్ఞాతాది సకలదోషనిర్హరణార్థ మనాజ్ఞాతత్రయం
కర్మాంతరితకర్మవిపర్యాస ప్రాయశ్చిత్తార్థం త్వన్నో అగ్నే సత్వన్నో
అగ్న ఇతిస్వరాక్షరపదన్యూనవర్ణలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థమాభిర్గీర్భి రతి
జ్ఞియమలోపప్రాయశ్చిత్తార్థమిదంవిష్ణు స్త్ర్యంబకమితిబుద్ధిజోద్ధ
యశ్చిత్తార్థంయద్విద్వాగ్ంసేతి స్కన్నాదిదోషప్రాయశ్చిత్తార్థ మసా
ద్యారితిమిందాదిదోష ప్రాయశ్చిత్తార్థం యస్మ ఆత్మన ఇతిసమస్తభ

ద్యుపద్రవ దోషనిర్హరణార్థం పునరగ్నిశ్చక్షురితి । అగ్న్యుపఘాతప్రాయశ్చిత్తార్థం పునస్త్వాదిత్యా ఇతిసర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం భూర్భువస్సువరితి త్రైస్త్రైర్మంత్రైః రాజ్యాహుతీర్హోష్యామి। (ఇతిసంకల్ప్య) అనాజ్ఞాతంయదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్యక్రియతేమిథు । అగ్నేతదస్యకల్పయత్వగ్ం హివేత్థ యథాతథగ్గ్ స్వాహా । అగ్నయ ఇదంనమమ। పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞ । పురుషసమ్మితః । అగ్నేతదశ్యకల్పయత్వగ్ హివేత్థయథాతథగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయఇదం నమను । యత్పాకత్రామనసాదీనదక్షానయజ్ఞస్యమన్వతేమర్తాసః। అగ్నిష్టద్ధోతాక్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠోదేవాగ్ం ఋతుశోయజాతిస్వాహా । అగ్నయ ఇదంనమమ । త్వన్నో అగ్నేవరుణస్యవిద్వాన్ దేవస్యహేడోవయాసిసీష్ఠాః । యజిష్ఠో వహ్నితమశ్శోశుచానోవిశ్వాద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా। అగ్నీవరుణాభ్యామిదంనమమ॥

సత్వన్నో అగ్నేవమో భవోతీనేదిష్ఠో అస్యాఉషసోవ్యుష్టౌ।అవయక్ష్వణోవరుణగ్ంరరాణోవీహిమృడీకగ్ం సుహవోనఏధిస్వాహా । అగ్నివరుణాభ్యామిదంనమమ । అభర్గిర్భిదంతోనఊసమాప్య యయహారివోవర్ధమానః । యదాస్తోతృభ్యోమహిగోత్రారుజాసిభూయిష్ఠభాజో అథతేస్యామస్వాహా । ఇంద్రాయహారివతఇదంనమమ। ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేధానిదధేపదం । సమూఢమస్యపాగ్ంసురేస్వాహా। విష్ణవఇదంనమమ। త్ర్యంబకంయజామహేసుగంధింపుష్టివర్ధనం। ఉర్వారుకమివబంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయమామృతాత్స్వాహా । త్ర్యంబకాయే దంనమమ। యద్విద్వాగ్ంసోయదవిద్వాగ్ంసోముగ్ధాః కుర్వంత్యృత్విజః అగ్ని

ర్మాతస్మా దేనసశ్శ్రద్ధా దేవీ చ ముంచ తాగ్ స్వాహా । అగ్నయే శ్రద్ధాదే వ్యా ఇదం న మమ। అస్మాద్యౌః పృథివీ మస్మా వృషభో యువాగాః స్మాన్నమా విశ్వాభువనాస్మాన్నో యజ్ఞః ప్రజనయతు। అస్మాజ్జనిప్రాబని। అస్మాన్నాజ్ఞాయ తే వృషా। స్మాన్నాత్ప్రజనిషీ మహీ స్వాహా । స్మాన్నాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం న మమ । యన్మ ఆత్మనో మిందా భూదగ్నిస్తత్పు నరాహా జ్ఞాతవేదా విచర్షణి స్వాహా। మిందాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం న మ। పునరగ్నిశ్చక్షురదాత్పునరిందో బృహస్పతిః। పునర్మే అశ్వినా యువం చ క్షురాధత్తమక్ష్యోస్స్వాహా । అగ్నీంద్ర బృహస్పత్యశ్విభ్య ఇదం న మమ పునస్త్వాదిత్యా రుద్రా వసవస్సమింధతాం పునర్బ్రహ్మాణో వసునీథ యజ్ఞైః। ఘృతేన త్వం తనువో వర్ధయస్వ సత్యాస్సంతు యజమానస్య కామాస్స్వాహా। అగ్నయే వసునీథాయేదం న మమ । ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం న మమ । (శ్రీ)విష్ణవే స్వాహా। విష్ణవే పరమాత్మన ఇదం న మమ । ద్వాదశగృహీతే నాజ్యేన స్రుచం పూరయిత్వా। సప్త తే అగ్నే సమిధః . ఘృతేన స్వాహా । అగ్నయే సప్తవతే ఇదం న మమ పూర్ణాహుతిః । పూర్ణాహుతిముత్తమాం జుహోతి । సర్వం వై పూర్ణాహుతిః సర్వమేవాప్నోతి అథో ఇయం వై పూర్ణాహుతిః। అస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠతి । వసోర్ధారాం జుహోతి వసోర్మే ధారాసదితి వా ఏషా హూయతే ఘృతస్య వా ఏ నమేషా ధారాముష్మిన్ లోకే పిన్వమానో పతిష్ఠత ఆజ్యేన జుహోతి తేజో వా ఆజ్యం తేజో వసోర్ధారా తేజసై వాస్మై తేజో వరుంధే అథో కామా వై వసోర్ధారా కామానేవావరుంధే। ఇతి పూర్ణాహుతిం జుహుయాత్ ॥ పూర్ణాహుతి

ముహూర్తస్సుముహూర్తోస్త్విత్యనుగృహ్ణంతు। సుముహూర్తోస్తు। అస్మిస్కర్మణి యజుర్వేషపాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ భువస్స్వాహా। వాయవ ఇదంనమమ। హస్తంప్రక్షాళ్య। అమితతేజః ప్రాణానాయమ్య। విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః। ఏతావత్పర్యంతంనానాప్రకా...ర్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। ఓం భూర్భువస్స్వాహా। ప్రజాపతయఇదంనమమ। అద్రితేన్వమగ్గ్స్థా॥...ప్రాసావీః।ప్రణీతాస్వపఅనీయ।సదసిసన్మేభూయాస్సర్వ...మామేక్షేష్ఠాః। (ఇత్యభిమంత్ర్య) అథమార్జనమ్। యేవదేవాఃపవిత్రేణ...మార్జయంతామ్॥ సముద్రంవః ప్రహిణోమిస్వాంయోనిమపిగచ్ఛత...కృతోతిష్ఠతి। అక్షతాం...బ్రహ్మాణంపూజయామి॥ జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే...నమమ॥

అథరుద్రకలశపూజా. అథపృషభన్యాసః

రుద్రకలశంస్థాప్య॥ అస్మిన్కలశేరుద్రమావాహయామీతి షోడశోపచారై రభ్యర్చ్య। కద్రుద్రాయప్రచేతసే...హృదే। రుద్రమావాహయామి। ఇత్యావాహ్య।

అథపృషభన్యాసః। ఇషేత్వేతి మూర్ధని। ఇషేత్వోర్జేత్వావాయ...పశూన్పాహి। మూర్ధ్నేనమః। తద్విష్ణోరితిశంఖాంకే। తద్విష్ణోః...రాతతం। శంఖాంకే। ఉదుత్యంజాత వేదసమితిచక్రాంకే। ఉదుత్యంజాత...సూర్యం। చక్రాంకే। సహస్రశీర్షేతిలలాటే। సహస్రశీ...గ్గులం। లలాటే। అతోదేవాఇతీనేత్రయోః అతోదేవాఅ...ధామభిః। నేత్రయోః మర్మాణితఇతినాసికాయాం। మర్మాణితే వర్మభిః మంతుదేవాః। నాసికాయాం। విష్ణుముఖాఇతిముఖే। విష్ణుముఖావై దేవాశ్ఛందోభిః మా...శర్మయచ్ఛతు। ముఖే। ఓజోసీతిగ్రీవం ఓజోసిసహోసిబలమసిభ్రాజోసిదేవానా...సర్వాయుః। ఏవంగ్రీవం। మర్మాణి

తఇతి బాహుమధ్యాతఃమర్మాణి తేవర్మభిః ... మనుమదంతు దేవాః। సమిధాగ్నిందువస్యత ఇతి బాహ్వోః సమిధాగ్నిందువస్యత ఘృతైబోఽధయ తాతిథిం । అస్మిన్హవ్యాజుహోతన । బాహ్వోః। ఇదం విష్ణురితిహృదయే। ఇదంవిష్ణుర్వి ... సురే। హృదయే॥ నాభిర్మే చిత్తంవిజ్ఞానమితినాభిం నాభిర్మేచిత్తంవిజ్ఞానం వాయుర్మేపచతిర్భసత్ ॥ నాభిం। ఆపాంతమన్యురితికటిం। ఆపాంతమన్యు స్తృ... ప్రతిమానాని దేభుః । కటిం ॥ ఊర్వోరోజఇత్యూరుం। ఊర్వోరోజోరిష్టా మామాహింగ్ం సీః॥ఇత్యూరుం। చిత్రం దేవా నామితిజంఘయోః। చిత్రం దేవానా...స్తుషశ్చః జంఘయోః। ఇమం మేవరుణేతి జాన్వోః।ఇమం మేవరుణ .. రాచకే। జాన్వోః శక్షోహణ మితి స్కంధే। రక్షోహణం వాజినమాజిఘర్మి ... హాసనేషః పాతునక్తం। స్కంధే॥ విష్ణోరరాటమసీతిపృష్ఠే। విష్ణోరరాటమసి విష్ణోపృష్ఠమసి ... విష్ణోర్ధ్రువో ... త్వా॥ పృష్ఠే। వరుణస్యవిరాట్ ఇతిలింగే। తరుణస్యవిరాట్। యజ్ఞస్యపజ్క్తిః। ప్రజాపతేరనుమతిః। మిత్రస్య శ్రద్ధా। లింగే। త్రిపాదూర్ధ్వమితిఉదరే। త్రిపాదూర్ధ్వ.....శనేఅభి ఉదరేషు। ఏతావానస్యమహిమా...మృతందివి। ఇతిపుచ్ఛే। ఏవంస్పృష్ట్వా। నమస్కుర్యాత్ ॥

గోవృషభ వివాహప్రయోగః.

గృహస్య ప్రాగ్భాగే యూపస్తంభం ప్రతిష్ఠాప్య అలంకృత్య అధగణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచకృత్వా। ఏవంగుణ ... పుణ్యాతిథౌ లోకసంరక్షణార్థం రక్షాబంధనంకరిష్యే। రక్షాబంధనపూజాం చకృత్వా। శ్లో॥ బధ్నామిదక్షిణేపాదే నవసూత్రంచకంకణం। లోకరక్ష

ణసిద్ధ్యర్థం వృషభస్యసుఖప్రదమ్। రక్షాబంధనముహూ...అస్తు । తతః యజ్ఞోపవీతధారణంకృత్వా । దక్షిణ తాంబూలాదికం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ । అథవత్సతరీశ్చ రక్షాబంధనమ్॥ శ్లో॥ బధ్నామి వామపాదేతు। పంచసూత్రంచకంకణం। లోకరక్షణసిద్ధ్యర్థం। మమాభీష్ట ప్రదోభవ। ఇతిబధ్నీయాత్। అథబ్రాహ్మణాయ తాంబూలాది కందద్యాత్। ఏవం...ప్రీత్యర్థం లోకసంరక్షణసిద్ధ్యర్థం ఇమంవృషభం శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపేణ మధుపర్కేణపూజయిష్యే । రాష్ట్రభృదస్యాచార్యా సందిమాత్వద్యోషం.. ఆపః। పాణ్యాక్షతిదాతా ప్రాహ। ఉత్తరయాభిమంత్ర్య అపః పాదావనేజనీ ద్విషంతంనాశయంతుమే అస్మిన్కులే బ్రహ్మవర్చస్యసానిః లక్ష్మీనారాయణ స్వరూపస్య వృషభస్య ఇదమాసనం ఇదం పాద్యం॥ శ్లో! నమోస్త్వనంతా...యనమ॥ గంధాదిభిరలంకృత్య: అథ వత్సతరీదానం। ఏవంగుణ ర్థంమమపితుః శాశ్వతపుణ్యలోకావాప్త్యర్థం సర్వాభీష్టసిద్ధ్యర్థం లోకసంరక్షణార్థం వత్సతరీదానంకరిష్యే! అత్ర మహాసంకల్పంపఠిత్వా! (ఇచ్చటచెప్పవలసిన మహాసంకల్పము ప్రత్యేక గ్రంథముగా ముద్రించినాను. చూడగలరు.) అస్య శ్రీమదాదినారాయణస్య...సపురభేయగోత్రోద్భవస్య ప్రజాపతేః నప్త్రీ॥ కాశ్యపపౌత్రాయ। ధర్మపుత్రాయ లక్ష్మీనారాయణస్వరూప వృషభాయవరాయ॥ చతుస్సాగరపర...సపురభేయగోత్రోద్భవగంగాయాః నప్త్రీం। యమునాయాఃపౌత్రీం। సరస్వత్యాఃపుత్రీం। జమాంవత్సతరీం ధర్మప్రజాసంతానార్థం హేవృషభరాజ వత్సతరీదానం తుభ్యమహంసంప్రదదే సమమ దేవస్యత్వా...గృహ్ణామి। రాజాత్వావరుణోనయతు దేవిదక్షిణే రుద్రాయగామ్ తేనామృతత్వమశ్యామ్.. ప్రతిగృహ్ణాతు ఇతి బ్రాహ్మణోవదేత్। అనేనవత్సతరీదానేన శ్రీపరమేశ్వరః ప్రీయతామ్ । తతోలగ్నాష్టక మూర్ధ్నికాదీన్పఠేత్। స్వస్త్యస్తౌతి సహసాప్రాణాంద్విజముఖైవత్యానమ్...సుప్రీతాస్సుముహూర్తా...భవంతు । అథ మాంగల్యధారణమ్ ఏవంగుణ...లోకసంరక్షణార్థం మాంగల్యపూజాం కరిష్యే। మాంగల్యసూత్రగ్రంథంకుర్యాత్॥ శ్లో॥ మాంగల్యతంతునా

నేన। లోకరక్షణహేతునా । కంఠేబధ్నామిసుభగే పూర్ణాఽష్టైశ్వర్య వర్ధని।వత్సతరీగళే మంగళసూత్రంపధ్వా। మాంగల్యధా...అస్తు! తూష్ణీంఆర్ద్రాక్షతారోపణంకుర్యాత్॥...భకస్త్వష్ట్రిజా మేకామ స్సమృధ్య తామ్। ద్వితీయపర్యాయే దేవాదిపశవో మేకామ స్సమృద్ధ్యతామ్॥ తృతీయపర్యాయే యజ్ఞోమేకామ స్సమృద్ధ్యతామ్ తూష్ణీం చతుర్థపర్యాయేజగత్ప్రియోమేకామ స్సమృద్ధ్యతామ్। అథగోవృషభమార్జనమ్॥ ఏవంగుణ...ర్థం వృషభమార్జనార్థం ఋత్విగ్వరణంకరిష్యే॥ ఏకాదశ బ్రాహ్మణాన్ ప్రార్థయేత్ । అత్రిఋత్విగ్వరణందత్వా। పూర్ణపాత్రిస్థోదకేనవా గోవృషభ మభిషిచ్య। ఆపోహిష్ఠామ - ఆపోజనయథాచ నః। హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయ। పావకా—బలమోజోనిధత్త। ఇతిచతసృభిః పవమానస్సువర్జనః—జాతవేదా మోర్జయంత్యాపునాతు ఓం నమస్తేరుద్రమన్యవ...తంబ్జోజం భేదథామి। అగ్నావిష్ణూసజోషసే ...శోభాయైపితరోనుమదంతు। తచ్ఛంయో—శాంతిః। సహస్ర—సర్వాం మనిషాణ తచ్ఛంయో.. శాంతిః॥ సహస్రశీర్షం దేవం, , , స్స్వరాట్। ఇత్యేతైర్మంత్రైః మార్జయిత్వా॥ వృషభంవత్సాంచషోడశోపచారైరభ్యర్చ్యగాముపస్థావంకర్తవ్యం॥ ఏవం ... ర్థం గోవృషభ పూజాంకరిష్యే॥ షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య॥ అథాగ్నేః గోవృషభ ప్రదక్షిణం కారయిత్వా॥

అథగోమిథునోపస్థానమ్.

భ్రాజమానాగ్ం రుద్రాణాగ్ స్థానే స్వతేజసాభ్రాని॥వ్యవదాతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానేస్వతేజసాభ్రాని॥ వాసుకివైద్యుతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ంస్థానే స్వతేజసాభ్రాని॥ రజతానాగ్—భ్రాని॥ పురుషాణాగ్ం —భ్రాని॥ శ్యామానాగ్ం—భ్రాని। కపిలానాగ్ం—భ్రాని॥ అతిలోహితానాగ్ం... భ్రాని॥ ఊర్ధ్వానాగ్ం—భ్రాని। అవపతన్తానాగ్ం ...

భాని॥ వైద్యుతానాగ్ం—భాని॥ అకవతోసప్థానం॥ ప్రిభాజమానీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానేస్వజతేజసాభాని॥ వ్యవదాతీనాగ్ం—భాని॥ వాసుకివైద్యుతీనాగ్ం . . . భాని॥ రజతానాగ్ం రుద్రా—భాని॥ పరుషాణాగ్ం రుద్రాణీ . . . భాని॥ శ్యామానాగ్ం రుద్రాణీ . . భాని॥ కపిలానా . . . రుద్రాణీ—భాని॥ అతిలోహి నాగ్ం రుద్రాణీ . . . భాని॥ ఊర్ధ్వానాగ్ం రుద్రాణీ—భాని॥ అవపతింతీనాగ్ం రుద్రా—భాని॥ వైద్యుతీనాగ్ంరుద్రాణీ . . భాని॥ ఓం భూమ్యైభక్షస్స్వః। రూపాణివోమిథునం మానోమిథునగ్ం రీషం॥ అగ్నేః గోమిథునప్రదక్షిణం॥ తుభ్యమగ్రెపర్యవహన్తూర్యాంవహతునాసహ। పునఃపతిభ్యోజాయందా అగ్నేప్రజయాసహ। పునః పత్నీమగ్నిరదా దాయుషాసహవర్చసా దీర్ఘాయురస్యాయః పతిస్సపతుశరదశ్శతమ్। విశ్వాఉతత్వయానయంధారా ఉదన్యాఇవ। అతిగాహేమహిద్విషః। ఇతిగోప్రపభ మగ్నింప్రద

గో సూక్త జ ప మ్.

క్షిణంకారయిత్వా। గోసూక్తజపః॥ ఆగావో అగ్మన్నుతభద్రమక్రన్ సీదంతుగోష్ఠేరణయంత్వస్మే॥ ప్రజావతీః పురురూపా ఇహస్యుః। ఇంద్రాయపూర్వీరుషసోదుహానా ఇంద్రోయజ్వనః పృణతేచశిక్షతి। ఉపెద్దదాతినస్వంముషాయతి। భూయోభూయోరయిమిదస్యవర్ధయన్। అభిన్నే ఖిల్యేనిదధాతిదేవయుం। నతానశంతినతాక్ అర్వా। గావోభగోగావ ఇంద్రోమెఅచ్ఛాత్॥ గావస్సోమస్య ప్రథమస్యభక్షః। ఇమాయాగావస్సజనాసఇంద్రః। ఇచ్ఛామీద్ధృదామనసాచిదింద్రం। యూయంగావోమెదయథాకృశంచిత్। అశ్రీలం చిత్కృణుథాసుప్రతీకం॥ భద్రంగృహంకృణుథభద్రవాచః। బృహద్వోవయఉచ్యతే సభాసు ప్రజావతీస్సూయ

వసగ్ందిశంతీః। శుద్ధాఅపస్సుప్రపాణేపిబంతీః।మావస్తేనఈ శత్రమాఘశ గ్ంసః। పరివో హేతీరుద్రస్యవృంజాత్॥ ఉపేదము పసర్చనం।ఆసుగోషు పపృచ్యతాం। ఉపర్షభస్య రేతసి। ఉపేంద్ర తవతవీర్యే॥ఇమారుద్రాయ స్థిరధన్వనేగిః క్షిప్రేషవేదేవాయ స్వధామే। అషాఢాయ సహమానా యవేధసే। తిగ్మాయుయ భరతాశృణోతన। త్వాదత్తేభీరుద్రశంత మేభిః।శతగ్ంహిమాఅశీయభేషజేభిః వ్యస్మద్వేషోవితరంవ్యగ్ హావ్యమీ వాగ్ంశ్చాతయస్వావిషూచీః। అర్హన్బిభర్షి మూస్సాకే। అతేపితర్మరుతా గ్ంసుమ్నమేతు। మానసూర్యస్య సందృశోయుయోథాః। అభినో వీరో అర్వతిక్షమేత। ప్రజాయేమహి రుద్రప్రజాభిః॥ ఏవాంబభ్రో వృ షభచేకి తానయథా। దేవనహృణీషేనహగ్ం సిహోనశ్శూర్యో రుద్రేహ జోధిబృహద్వదేమవిదథే సువీరాః। పరిణోరుద్రస్య హేతిస్తుహింసుత్రం। మీఢుష్టమార న్బిభర్షి। త్వమగ్నేరుద్రఅసురోరాజానమ్॥ (ఇతిగోసూ క్తం జపిత్వా॥

అథముద్రణమ్ (అనగా అచ్చువేయుట)

అగ్నేః పూర్వతః వస్త్రతండులోపరి శంఖచక్రేనిధాయ సంపూజ్య॥ సమస్కుర్యాత్ । అథముద్రణమ్॥ అగ్నౌ శంఖచక్రేనిధాయ॥ అగ్నిం ప్రజ్వాల్య॥ చక్రముగ్రేణ పశ్చాద్వామే శంఖముద్రేణవాంకయిత్వా॥

అథమంత్రపఠనమ్॥ ఏతంయువానం పరివోదదామి తేనక్రీడంతీ శ్చరతప్రియేణ। మాసశ్శాప్త జనుషా సుభాగారాయస్పోషేణసమిషామ దేమ ॥౧॥ నమోమహిమ్న ఉతచక్షుషేతే మరుతాంపితస్తదహం గృణా మి। అనుమన్యస్వసుయజాయజామజుష్టం దేవానామిదమస్తుహవ్యమ్॥౨॥ దేవానామేషఉపనాహఆసీదపాంగర్భ ఓషధీషువ్యక్తః। సోమస్యద్రప్స

మవృణీత ప్రాషా । బృహస్పతిరభవత్తదేషామ్ ॥ ౩ ॥ పితా వత్సానాం పతిరఘ్నియానామథో పితా మహతాం గర్గరాణాం । వత్సో జరాయు ప్రతిధుక్పీయూష ఆమిక్షా మస్తు ఘృతమస్య రేతః ॥ ౪ ॥ త్వాం గావో వృణత రాజ్యాయ త్వాం హవంత మరుతస్స్వర్కాః ॥ వర్ష్మన్ క్షత్రస్య కకుభి శిశ్రియాణస్తతో న ఉగ్రో విభజా వసూని ॥ ౫ ॥ వ్యృద్ధేన వా ఏష పశునా యజతే యస్యైతాని న క్రియంత ఏష హ త్వై సమృద్ధేన యజతే యస్యైతాని క్రియంతే ॥ ౬ ॥ ఇతి షణ్మంత్రాన్ జపిత్వా । హే వృషభరాజ ప్రాగ్దేశం గత్వా ప్రాక్పర్వతేషు తృణాని జగ్ధ్వా (ఖాదిత్వా) ప్రాక్సముద్రోదకం పీత్వా। తత్రత్య గవాం పతిర్భూత్వా । దేవబ్రాహ్మణ క్షేత్రాణి పరిహృత్య యథేష్టం విహర॥ హే వృషభరాజన్ దక్షిణదేశం గత్వా...విహర। హే వృషభరాజన్ పశ్చిమదేశం గత్వా...విహర॥ హే వృషభరాజన్ ఉత్తరదేశం గత్వా విహర। ఇతి పఠిత్వా। చతుర్దిక్షు సాక్షతోదకం త్యజేత్॥ అద్య పూర్వోక్త ఏవంగుణ...తిథౌ యజమానస్య పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతం ఉద్దిశ్య త్వయా కృతేన మరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని కర్తవ్య అంధత్వ . . పైశాచిక బాధా నివృత్త్యర్థం రుద్రలోకావాప్త్యర్థం మోక్షవృషోత్సర్జనేన పితుః : . . గోత్రస్య . . . కర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని అంధత్వ—పైశాచిక బాధా నివృత్తి ద్వారా శాశ్వత రుద్రలోకావాప్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతుః శాశ్వత రుద్రలోకావాప్తిరస్తు। ఏష వృషః మయోత్సృష్టః॥ ఇతి పఠిత్వా శ్లో॥ ప్రత్యక్పయోధిమారభ్య। ప్రాగబ్ధేరధిపో భవ । తథైవ దక్షిణాంభోధిం సౌమ్యాబ్ధేరధిపో భవ॥ శ్లో॥ హిత్వా దేవం ద్విజక్షేత్రం యథేష్టం చర గోధిప। గవామధిపతిర్భూత్వా అభీష్టఫలదో భవ॥ ఇతి గాం ప్రార్థయేత్॥ వరిస్తరణం విసృజేత్॥ అథ బలిప్రదానమ్ . పితుః...గోత్రస్య ...ర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య .. హని ప్రేత తృప్తి ద్వారా ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం అంధత్వ.....రుద్రలోకావాప్త్యర్థం మోక్షవృషోత్సర్జన బలిప్రదానం కరిష్యే। తతోగ్నిం స్విష్టకృచ్చ చరణా అష్టపిం

డాన్కృత్వా అష్టదిక్షువిదధాతి॥ అలంకృత్య॥ అగ్నయేనమః అథాగ్నే రక్ష పురుషస్యఅగ్నేః పూర్వదిశ్యస్యస్థానే స్వతేజసాభాని॥ జాతవేదస ఉపదిశ్య స్వస్థానే స్వతేజసాభాని॥ సహోజసో దక్షిణదిశ్యస్యస్థానే స్వతేజ సాభాని॥ ఆజిరాప్రభస ఉపదిశ్యస్యస్థానే। స్వతేజసాభాని॥ వైశ్వానర శ్యాపరదిశ్యస్యస్థానే స్వతేజభాని॥ సర్వాపసఉపదిశ్యస్యస్థానేస్వతేజసాభాని॥ పంక్తిరాధస ఉదగ్దిశ్యస్యస్థానే స్వతేజసాభాని॥ విసర్పిఉపదిశ్య స్థానే స్వతేజసాభాని। ఓం భూర్భువస్స్వః॥ దిశోవోమిధునం మానోమి థువగ్ంర్తిథ్వమ్॥ ఇతిజపిత్వా॥ ఏతత్తిలోదక ముపతిష్ఠతుయథాశక్తి దక్షిణాందత్వా॥ అద్యపూర్వోక్త ... తిథౌ (ప్రా...తీ) పితరం...గోత్రం ...శర్మాణం ప్రేతం ఉద్దిశ్యత్వ యాకృతేస మరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహానికర్తవ్య వృషోత్సర్జన బలిప్రదానేనపితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఏకాదహానికర్తవ్య ప్రేతతృప్తి ద్వారా ప్రేతత్వ విముక్త్యర్థం పైశాచికభాధా...బ్రువంతు॥ అంధత్వ...రస్తు అధబ్రాహ్మణాయ యథాశక్తి దక్షిణాందత్వాత్॥ ఇతి వృషోత్సర్జన ప్రయోగ స్సమాప్తః॥

అగ్నావాద్యైకోద్దిష్టశ్రాద్ధప్రయోగః.

భోజనపర్యాప్త తండులాస్ముద్గద్వ్యం జనైస్సహ ఏకస్మిన్భాండే శ్రపయిత్వా॥ మధ్యందినేకర్తాస్నాత్వాచమ్య ప్రాణానాయమ్య॥ పవిత్రింధృత్వా॥ పూర్వోక్త...ఏవంగుణ...తిథౌ(ప్రాచీనావీతీ)యజమానస్యపితుగోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతశ్యమరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహాని ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం బ్రాహ్మణాభావేఅగ్నావాద్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధంకరిష్యే ॥ (ఇతిసంకల్ప్య) (సవ్యం) కాలేఅనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ (సవ్యం) పరిషద్దక్షిణాంగృహీత్వా॥ సమస్తసంప ... పదం॥ (ప్రాచీనావీతీ, యజమానస్యపితుః గోత్రస్య ...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహాని ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం బ్రాహ్మణాభావే అగ్నావాద్యైకోద్దిష్టాన్న

శ్రాద్ధం కర్తుం అధికారసంపద స్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ అధికార సంపదస్తు పూర్వోక్త ఏవంగుణవిశేషణ .., తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) పితుః గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యఏకాదశేహని (బ్రాహ్మణాభావే) అగ్నావాద్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధమన్వాదిద్రవ్యేణ ఏకోద్దిష్ట విధానేన ప్రేతోద్దేశేన అద్య(ఉపవీతి)కరిష్యే! ఇతిసంకల్ప్య। దేవాలయే నదీతీరేఽశ్వత్థమూలేవాగృహస్య ఈశాన్యదిగ్భాగే వాచతురశ్రహస్త పరిమాణం కుండంఖాత్వా॥ శంనోదేవీరభిష్ట...వంతునః ॥ ఇతి గోమయోదకేనప్రోక్ష్య॥ అపేత వీతవిచసర్పతాతో యేత్రస్థ పురాణాయేచ నూతనాః। అదాద్యిదంయమో వసానంపృథివ్యా అక్రన్నిమంపితరో లోకమస్మై॥ ఇతీ కుండమధ్యే పలాశశాఖయా దర్భేణవాభూమిం సంమృజ్య॥ అద్భిరవోక్ష్య॥ తత్రలౌకికాగ్నింనిధాయ॥ ప్రాచీనావీతీ) యజమానస్యపితుః ... శర్మణ॥ ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని (బ్రాహ్మణాభావే) అగ్నావాద్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే అయంతేకుణః ఉపనిష్ఠతు। అర్చనం నారాయణ.. మస్తు। బహిర్ద్వారే గోమయేన వర్తులమండలంకృత్వా॥ ప్రేతపాద్యస్థానే దర్భాస్తరణముపతిష్ఠతు॥ దర్భోపర్యైత తిలోదక ముపతిష్ఠతు॥ పితుః... గోత్ర-శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని బ్రాహ్మణాభావే అగ్నావాద్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే స్వాగతముపతిష్ఠతు॥ స్వాగతమిదంతే పాద్యముపతిష్ఠతు॥ ప్రేతేవిష్టరార్థమయంకృశః ఓం అద్యపూర్వోక్త ——తిథౌ (ప్రా)——త్రపితుః గోత్రస్య-శర్మ .. ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహనికర్తవ్య (బ్రాహ్మణాభావే అగ్నా వాద్యైకో ద్దిష్టాన్నశ్రా) ద్ధే భవదనుజ్ఞయాపరిశ్రాంతం శ్రాద్ధకర్మకరిష్యే॥ దర్భేణ భూమింఖాత్వా॥ అపహతాఅసురా రక్షాంసిపిశాచా యేక్షయంతి పృథివీమను। అన్యత్రేతోగచ్ఛంతు యత్రాస్యగతంమనః। ఉదీర్తామవరోత్పరాసన్మధ్యమాః। ప్రేతసోమ్యాః। అసుమ్యఇయాయా వృకఋతజ్ఞా స్తనోవతు। ప్రేతో

ఓం భూర్భువస్సువః — ప్రచోదయాత్॥ శ్లో॥ అపవిత్రః పవిత్రోవాస ర్వావస్థాంగతోపివాయస్స్మరేత్పుండరీకాక్షం సబాహ్యాభ్యంతరశ్శుచిః॥ తిలదర్భోదకేనత్రిః ప్రోక్ష్య॥ ప్రాచీనావీతి॥ పితుః— గోత్రస్య-శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని బ్రాహ్మణాభావే అగ్నౌ వా ద్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదం తేఆసనముపతిష్ఠతు॥ ఇత్యాసనం దత్వా॥ పితుః—గోత్రస్య — శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినా—ప్రేతార్థే అయం తేక్షణః ఉపతిష్ఠతుః ఓంతథా॥ ప్రాప్నువంతు భవంతః। ఇతి బ్రాహ్మణోవదేత్॥ అర్ఘ్యపాత్రమాసాద్య ఉత్తానంప్రోక్ష్య ఉద్ధృత్య తిలాన్‌వికీర్య॥ తస్మిన్ దర్భంనిధాయ। శంనోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే। శంయోరభిస్రవంతునః॥ పితృప్రేతాయవో జుష్టం గృహ్ణామి॥ ఇత్యర్ఘ్యపాత్రేఉదకంనినీయ॥ తిలోసిసోమదేవత్యో గోసవేదేవ నిర్మితః ప్రత్నవద్భిః ప్రత్న ప్రేతఏహి॥పితరం — గోత్రం — శర్మాణం ప్రేతం ఇమాన్ లోకాన్ ప్రీణయాహినః॥ ఇతితిలానవకీర్య॥ గంధార్థా ఇమే పః పుష్పార్థా ఇమేతిలాహః ప్రేతాయవోజుష్టంగృహ్ణామిత్యభిమం త్ర్య॥స్త్రీణాంతు ప్రేతాయైవో జుష్టంగృహ్ణామి॥ఇతిస్త్రియః। ప్రేతపాత్రం సంపన్నం ఉపతిష్ఠతామర్ఘ్యః॥ ఇత్యర్ఘ్యపాత్రం దర్శయేత్॥(అర్ఘ్యపాత్ర నెత్తియా బ్రాహ్మణునికిం జూపించసలయును] పితరం...గోత్రం_శర్మా ణంప్రేతం ప్రేతమావాహయిష్యే॥ ఆయాహి...శారదంచ॥ అగ్నే రుత్తర తస్మృద్గోదకందత్వా॥ యాదివ్యాఆపః పయసాసంబభూవుర్యా అంతరిక్ష ఉతపార్థివీర్యా హిరణ్యవర్ణాయజ్ఞియాస్తాన ఆపస్సగ్గ్ స్యోనాస్సహవాభవంతు॥ పితః...గోత్ర...శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్యై కాదశేహని [బ్రాహ్మణాభావే] అగ్నౌ వాద్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతా ర్థేఇదంతే అర్ఘ్యముపతిష్ఠతు॥ (అర్ఘ్యందత్వా) గోత్రే... దాయిప్రేతే ఇతిస్త్రియః॥। ప్రేతాయస్థానమసి॥ తతశ్శుద్ధోదకం॥ గందార్థా ఇమేఆపః పుష్పార్థాఇమేతిలాః॥ యువాస్సువాసాః.. యంతః॥ పితః... శర్మన్ ప్రేత

మరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని బ్రాహ్మణభావే అగ్నావాద్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధేఽంతః ప్రావరణార్థంబహిః ప్రావరణార్థం ఆచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థమలం కరణార్థమిదం తే వాసః ॥ తదభావే సతిలా ఇమే కుశాః ॥ సుకుశా, ఇతి ప్రేతాయ స్వస్తి శమస్తు ॥ (బ్రాహ్మణభావే) అగ్నిసమీపే మండలోద్వర్త్య సంకరిష్యే॥ మండలంకృత్వా॥ హస్తం ప్రక్షాళ్య॥ భోజనపాత్ర మాసాద్య ॥ పాత్రే అభిఘార్య॥ తత్పాత్రే చరుం నిధాయ ప్రోక్ష్య॥ ఓం అద్యపూర్వోక్త...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) పితుః...గోత్రస్య.. శర్మణః ప్రేతస్యమరణందినాదారభ్య ఏకాదశేహని బ్రాహ్మణభావే అగ్నావాద్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ప్రేతాహుతిం (ఉపవీతీ) హోష్యామి॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ అగ్నేర్దక్షిణభాగేఽగ్నింవిభజ్య లౌకికాగ్నిముపసమాధాయ॥ ఇతి కేచిత్ ॥ తదగ్నిం ప్రజ్వాల్య॥ దేవతవితఃప్రసువ॥ ఇత్యప్రదక్షిణం పరిషిచ్య ॥ సవ్యం జాన్వాచ్య॥ పిత్రే గోత్రాయ...శర్మణే ప్రేతాయాముష్మై యమాయచస్వాహా॥ యమాయేదంనమమ । మాత్రే...గోత్రాయై... దాయై ప్రేతాయై యమాయచస్వాహా। ఇతిస్త్రియః। దేవసవితఃప్రాసావీః॥ (ఇతిపునరప్రదక్షిణంపరిషిచ్య భోజనపాత్రముపస్తీర్య॥అభిఘార్యఅన్ననిక్షేపణంకృత్వాఅభిఘార్య॥సతిలాపిధానోదకుంభం॥ తాంబూల దక్షిణాంచనిధాయ॥ ఓంభూర్భువస్సువః... ప్రచోదయాత్। ఇత్యన్నాదికంప్రోక్ష్య॥ హస్తోదకందత్వా॥ ... ప్రసువ పృథివీతేపాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణస్త్వాముఖే జుహోమి బ్రాహ్మణ స్త్వా ము ఖే జు హో మి బ్రా హ్మ ణ స్య త్వా [అ గ్నే స్త్వా] ప్రాణాపానయోర్జుహోమ్య క్షిత మసిమాస్యక్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్లోకే॥ ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం। సమూఢమస్యపాగ్ంసురే॥ పితః...గోత్ర...శర్మన్॥ ప్రేతఏతత్తే ఇదమన్నం సపరికరం ఆతృప్తైః॥ తత్సర్వం మరణాం దినాదారభ్య ఏకాదశేహని బ్రాహ్మణాభావే అగ్నావాద్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే పిత్రే ... గోత్రాయ... శర్మణే ప్రేతాయేదమన్నం సపరికరం సతిలాపిధానోదకుంభం సదక్షిణాకం...ప్రేతతృప్త్యర్థముపతిష్ఠతు। ఇతితిలోదకంత్యజేత్ ॥

ఈప్రకారము స్త్రీకిఁజెప్పవలయును.

ప్రాచీనావీతి। హస్తోదకందత్వా॥ దేవసవితః ప్రసువ। పృథివీతే పాత్రం......సురే॥మాతః.. గోత్రేదాయిప్రేతే ఏతత్తదమన్నం సపరికరంఆతృప్తేః తత్సర్వంమరణాదినా...శ్రాద్ధే॥ మాత్రే.. గోత్రాయైః ...దాయై। ప్రేతాయై॥ ఇదమన్నం సపరికరం ఆతృప్తేః తత్సర్వం మరణాదినా...శ్రాద్ధే॥ మాత్రే...గోత్రాయై...దాయై ప్రేతాయై ఇదమన్నం సపరికరం సవ్యంజనమ్ సతాంబూలం సదక్షిణాకం సతిలాపిధానోదకుంభం .. ప్రేతతృప్త్యర్థ ముపతిష్ఠతు॥

అథధారాదత్తం॥ అక్ష్యపూర్వోక్త...తిథౌ ప్రాచీనావీతీ॥ పితుః ...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యైకాదశేహని (బ్రాహ్మణాభావే) అగ్నావాద్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేపితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్యమయా (త్వయా) కృతేస మరణదినాదారభ్యైకాదశేహని బ్రాహ్మణాభావే అగ్నవాద్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేన పితుః ...గోత్రస్య ..శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినా...శ్రాద్ధే ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వ విముక్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ తిలోదకంత్యజేత్॥ ప్రేతతృప్తిరస్తు ఇతి విప్రఃవదేత్।

అథపూర్వాపోశనం॥ ప్రోక్షణం॥ ఉపవీతి ॥ ఓంభూర్భువసువస్సః ...దయాత్॥ ఇతిప్రోక్ష్య। సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి ॥ ఇత్యప్రదక్షిణంపరిషిచ్య॥ ప్రాచీనావీతీ హస్తోదకందత్వా॥ అమృతమస్తు అమృతోపస్తరణమసి॥ ఇతిపూర్వాపోశనందత్వా॥

బ్రాహ్మణాభావేఽగ్నవన్నహోమహః॥ మధువాతాఋతాయతేమధుక్షరంతిసింధవః । మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః । మధునక్తముతోషసిమధుమత్పార్థివగ్ం రజః । మధు ద్యౌరస్తునఃపితా । మధుమాన్నో వనస్పతి ర్మధుమాగ్ం అస్తుసూర్యః । మాధ్వీర్గావో భవంతునః। ఇతి జపిత్వాః ధ్యానం॥ శ్లో॥ సప్తవ్యాధాదశార్ణేషుమృగాఃకాలాంజనేగిరౌ। చక్రవాకా శ్శరద్వీపే హంసాస్సర సిమానసే। తేఽస్మజాతాః కురుక్షే

త్రి బ్రాహ్మణా వేదపారగాః। ప్రస్థితాద్దీర్ఘమధ్వానం యూయంత్రే భ్యోవసీదత॥ ఇతిపిత్రా ధాత్వా॥ ఓం ప్రాణాయస్వాహా॥ ప్రాణాయేదం నమమ! ఓం అపానాయస్వాహా॥ అపానాయేదంనమమ॥

ఓమ్ వ్యానాయస్వాహా॥ వ్యానాయేదంనమమ ఓమ్ ఉదానాయ స్వాహా॥ ఉదానాయేదంనమమ॥ ఓమ్ సమానాయస్వాహా॥ సమానా యేదంనమమ॥ బ్రాహ్మణాభావే ఏవంఅగ్నౌజుహోతి॥ బ్రాహ్మణసంభ వేత్యాగంనాస్తి॥ ... ప్రేతభుజ్యతామ్॥ ఇత్యుక్త్వా॥

బ్రాహ్మణాభావే కేచిత్తత్రహ విశ్చతుర్ధా విభజ్యదధ్నామధునాక్ష్ణీ రేణ గుడేవసర్పిషా పృథక్, పృథక్ కుక్కుటాండపరిమితద్వాత్రింశదా హుతీః అగ్నౌజుహోతి॥	బ్రాహ్మణాభావంబున కొందఱు హవిస్సును నాలుగుపాళ్లుచేసి పెరు గు, తేనె, పాలు బెల్లము, నేయి వీనినన్నిటిని అన్నములోఁగలిపి వేరు వేఱుగా (౩౨) కబళములుచేసి అగ్నిహోత్రములో హోమము చేయవలెను

——:o:——

యత్తే క్రృష్ణశ్శకున ఆతుతోదపిపీలస్సర్పఉతవాశ్వాపదః। అగ్ని ష్టద్విశ్వాదనృణంకృణోతుసోమశ్చయో బ్రాహ్మణమావివేశ స్వాహా॥ అగ్నీషోమాభ్యామిదంనమమ॥ ఏవంద్వాత్రింశదాహుతీర్జుహుయాత్॥ ౩౨॥ కేచిత్ప్రేతముద్దిశ్య అన్నాదికం వృషభం భోజయేదిత్యాహుః॥ కేచిత్సోమాయస్వాహేతిజుహ్వతి॥ ప్రేతస్యకంఠశుద్ధ్యర్థం పానీయముప తిష్ఠతు తతఃకించిదన్నమాదాయపితుః ... శ్రాద్ధే ప్రేతతృప్తిరస్తు ఇతి భూమౌతిలాన్ విసృజ్య- ప్రేతతృప్తిరస్తు॥ అస్తుతృప్తిః॥ అత్రవికిరపిండం నాస్తిః ఉత్తరాపోశనందత్వా।అమృతాపిధానమసి॥ శ్లో॥ రౌరవేపుణ్యా నిలయేపద్మార్బుదనివాసినామ్। అర్థినాముదకందత్తమక్షయ్య ముపతిష్ఠ తు॥ ఇత్యుత్తరాపోశనందత్వా॥

అథ పిండప్రదానమ్। (ఉపవీతి) ఓంనమః...ప్రాచీనావీతీ॥ పితుః ...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినా... శ్రాద్ధే భవబనుజ్ఞయా

తిలోదకపిండప్రదానం (ఉపవీతి) కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ ప్రాచీనావీతీ) హుతశేషం శ్రాద్ధశేషంచ సంసృజ్యపిండంకృత్వా। గోమయేనానులిప్య తత్రదర్భాస్తరణ ముపతిష్ఠతు॥ దర్భోపర్యేత తిలోదక ముపతిష్ఠతు॥ పిత్రే ... గోత్రాయ ... శర్మణే ప్రేతాయ మరణదినాదారభ్య ఏకాదశే హాని (బ్రాహ్మణభావే) అగ్నౌవాద్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఏష పిండః ఉపతిష్ఠతు ॥ పిండస్యోపర్యేత తిలోదక ముపతిష్ఠతు ॥ యథాశక్తి దక్షిణాం దత్వా ॥ అథ ధారా దత్తం ఓంఅద్యపూర్వోక్త ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) పితుః .. గోత్రస్య ... శర్మ ... ః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... శ్రాద్ధీయతిలోదక పిండ ప్రదానే పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య (మయా) (త్వయా), కృతేనానేన పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యైకాదశేహాని అగ్నౌవాద్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధీయతిలోదక పిండప్రదానేన పితుః ... ః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వ విముక్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ తిలోదకముత్సృజేత్ ప్రేతత్వ విముక్తిసాధనమస్తు॥ దత్తం శ్రాద్ధం అభిరమ్యతా మితికర్తానదేత్॥ అభిరమతాస్మి ఇతిబ్రాహ్మణః । అయోధ్యా ... లభేత్॥ తతః పిండమప్సునిక్షిప్య ॥ తతః కర్తాస్నాత్వాచమ్య॥ కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్॥ తతఃగృహమాగచ్ఛేత్॥

ఇతి ఏకోద్దిష్టశ్రాద్ధ ప్రయోగసమాప్తః.

———:0:———

అథ షోడశశ్రాద్ధ ప్రయోగః.

కర్తాస్నాత్వా॥ ఆచమ్య॥ ఓం కేశవాయస్వాహా ... శ్రీకృష్ణాయనమః ॥ ఇత్యాచమ్య ॥ పాకాంతరేణాऽద్యాది షోడశశ్రాద్ధాని కుర్యాత్ ॥ అథ బ్రాహ్మణానాహూయ ॥ ఆచమ్య ॥ ఓం కేశవాయ స్వాహా . శ్రీకృష్ణాయనమ పవిత్రంధృత్వా । పూర్వోక్త ఏవంగుణ ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ఏకాదశేహాని ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం అద్యాది షోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధంకరిష్యే ॥ కాలేఅనుష్ఠానార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే । పరిషదక్షిణాంగృహీత్వా ॥ సమస్త సంప

...పదం (ఇతిప్రదక్షిణీకృత్య) (ప్రాచీనావీతీ పితుః... గోత్రస్య... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధం కర్తుం అధికార సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ అధికారసంపదస్తు ॥ పూర్వోక్త ... ఏవంగుణ... తిథౌ పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణ దినాదారభ్య ఏకాదశేహని దేశకాల దేహధర్మ వైపరీత్య శంకయా శ్వస్సపిండీకరణంకర్తుకామస్సన్ ఊనమాసిక ద్వితీయమాసిక, త్రైపక్షికమాసిక, తృతీయమాసిక, తురీయమాసిక. పంచమమాసిక, షాణ్మాసికఊనషాణ్మాసికసప్తమమాసికఅష్టమమాసికనవమమాసికదశమమాసిక ఏకాదశమాసిక, ద్వాదశమాసిక, ఊనాబ్దికమాసికాఖ్యాని, షోడశైకోద్దిష్టశ్రాద్ధాని ఆసంవత్సరాంతాత్ స్వేస్వేకాలేకర్తవ్యాన్యితానిస్వకాల విహితేనద్వారా వృత్తాద్యమాసికేనసహాపకృష్య ప్రేతోద్దేశేన వసుగణాఖ్యశ్రాద్ధం రుద్రగణాఖ్యశ్రాద్ధం వృషోత్సర్జనాంగశ్రాద్ధం అవశిష్టబ్రాహ్మణంచ అన్నేనహవిషా, ఏకోద్దిష్టవిధానేన సమానతంత్రేణ ప్రేతోద్దేశేన ఏకపాకేనాద్య (ఉపవీతి) కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య (ప్రా=తీ) పితుః...గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యైకాదశేహనిఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధం భవిష్యతీతితత్రి॥ భవిష్యతి అథ క్షణః ॥ పితుః_గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణ దినాదారభ్యైకాదశేహని అద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే అయంతేక్షణః ఉపతిష్ఠతు। అథఊనమాసిక । ద్వితీయమాసిక । త్రైపక్షిమాసిక । తృతీయమాసిక। చతుర్థమాసిక॥పంచమషాణ్మాసిక।ఊనషాణ్మాసిక।సప్తమమాసిక । అష్టమమాసిక । నవమమాసిక । దశమమాసిక । ఏకాదశమాసిక । ద్వాదశమాసిక । ఊనాబ్దికమాశేషు...వసుగణాఖ్య శ్రాద్ధే ప్రే...తు॥...రుద్రగణాఖ్య శ్రాద్ధే ప్రే...తు॥ వృషోత్సర్జనాంగ శ్రాద్ధే ...తు॥...అవశిష్టశ్రాద్ధే...తు। ఏవంవసుగణాది శ్రాద్ధేషుచ పృథక్ పృథక్ ॥ సర్వత్రక్షణందత్వా। అథమండలపూజా। పాద్యస్థానే గోమయేన మండలముపలిప్య ప్రేపాద్యస్థానే దర్భాస్తరణముపతిష్ఠతు ॥ దర్భోపర్యేతత్తిలోదక ముపతిష్ఠతు । ఇతితిలోదకంత్యజేత్ ॥ కుశతిలోదకమంజలినాగృహీత్వా॥ పితః...గోత్ర ...శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదా

రభ్యైకాదశేహని ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థేస్వాగత
ముపతిష్ఠతు॥ స్వాగతమిదంతే పాద్యముపతిష్ఠతు॥ సర్వేషాం తత్తద్బ్రా
హ్మణానాంపృథక్ పృథక్ పాద్యందద్యాత్॥ కర్తాపాదౌ ప్రక్షాళ్యాచ
మ్యాథవిష్టరః॥ పితః ... గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్యై
కాదశేహని ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదంతే
విష్టర ముపతిష్ఠతు॥ ఇతి విష్టరందత్వా। ఏవంప్రకారేణ సర్వేషాం
బ్రాహ్మణానాం ఊనాద్యవశిష్టాంతేషు శ్రాద్ధేషు ప్రత్యేకం విష్టరం
దద్యాత్॥ ఓం అద్యపూర్వోక్తతిథౌ (ప్రా-తీ) పితుః ... గోత్రస్య-శర్మ
ణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యైకాదశేహని అద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న
శ్రాద్ధేషు వసుగణాఖ్య రుద్రగణాఖ్య వృషోత్సర్జనాంగావశిష్టైకోద్దిష్టా
న్న శ్రాద్ధే భవదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధ కర్మ కరిష్యే॥ ఇతిసం
కల్ప్య॥ కురుష్వ॥ ఇతి బ్రాహ్మణాః వదేయుః॥ అథభూసమ్మార్జనమ్॥
అపేతవీతవిచసర్పతాతో యేత్రస్థపురాణాయేచనూతనాః॥ అదాది
దంత్రమోవసానంపృథివ్యా అక్రన్నిమం పితరోలోకమస్మై। ఇతిసర్వ
త్ర శ్రాద్ధదేశం సమ్మృజ్య॥ దర్భంనిరస్య॥ అపఉపస్పృశ్య॥ అపహతా
అసురారక్షాగ్ంసిపిశాచా యేక్షయంతి పృథివీమను। అన్యత్రేతోగచ్ఛ
న్తుయత్రేష్వగతంమనః॥ ఇతిశ్లాకేనా [illegible]॥ సర్వత్రఉద్ధననంకృత్వా
ఉదీర్తామవరఉత్పరఉన్మధ్యమః పితరస్సోమ్యాః। ఆసుంయఈయురవృ
కఋతజ్ఞాస్తేనోవన్తు పితరోహవేషు॥ మృదమాదాయ తిలాన్ వికిరేత్॥
శ్రాద్ధపాకద్రవ్యాదిప్రోక్షణమ్॥ (ఉపవీతీ) ఓంభూర్భువస్సువః...ప్రక్షో
దయాత్॥ అపవిత్రః పవిత్రోవా-తరశ్శుచిః॥ (ఇతిజపిత్వా। శ్రాద్ధార్థం
సంపాదితాః సదార్థాః దేశతః కాలతశ్చశ్రాద్ధయోగ్యా భవంత్వితిభవం
తోబ్రువంతు॥ ఇతివదేత్॥ శ్రాద్ధయోగ్యాభవంతు॥ శ్లో। శ్రాద్ధకాలే
గయాం ధ్యాత్వాధ్యాత్వా దేవంగదాధరం। తాభ్యాంచైవ నమస్కృ
త్యతతశ్రాద్ధం ప్రవర్తయే॥ ఇతికర్తా। ప్రవర్తయ॥ ఇతిబ్రాహ్మణాఃవదే
యుః॥ పితుః ... గోత్రస్య . శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యైకాదశే

హాని ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదంతే ఆసనముపతి
ష్ఠతు॥ ఇతివామభాగే ఆసనందత్వా। ఏవంసర్వత్ర తత్తన్మాసిక ముక్త్వా
సర్వేషామాసనానిదద్యాత్॥ పితుః... గోత్రస్య... శర్మణః॥ ప్రేతస్య
మరణదినాదారభ్యైకాదశేహాని ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రే
తార్థే ఇదంతేక్షణః ఉపతిష్ఠతు॥ పృథక్ పృథక్ సర్వత్రక్షణాని
దద్యాత్॥ ఓంతథాప్రాప్నోతుభవాన్॥ పాత్రప్నవానీత్యుక్త్వా॥ అర్ఘ్య
పాత్రమాసాద్య॥ ఉత్తానంప్రోక్ష్య॥ తిలాన్వికీర్య॥ ఉదకమాపూర్య॥

శంనో దేవీరభిష్టయఆపోభవంతుపీతయే। శంయోరభిస్రవంతునః॥

తిలోసి సోమదేవత్యో గోసవే దేవనిర్మితః॥ ప్రత్నవద్భిః ప్రత్తః ప్రేతస్వ
ధా॥ పితరం గోత్రం...శర్మాణం ప్రేతమిమాన్ లోకాన్ప్రీణయాహిన॥
ఇత్యర్ఘ్యపాత్రే తిలానవకీర్య। అర్ఘ్యపాత్రే అయంగంధః॥ పుష్పార్థా
ఇమేతిలాః॥ ప్రేతాయవోజుష్టం గృహ్ణామి॥ ప్రేతపాత్రం సంపన్నం॥
సుసంపన్నం ఉపతిష్ఠతామర్ఘ్య। పితరం. గోత్రం...శర్మాణం ప్రేతం
ప్రేతమావాహయిష్యే॥ ఆవాహయ॥ ఆయాహిప్రే...దంచ॥ సావధా
నాభవంతుతే। సావధానాస్మః హస్తోదకందత్వా॥ దర్భంనిధాయ॥ ఏవం
సర్వత్రదద్యాత్॥ యాదివ్యాఆపః.. భవంతు। పితః గోత్రశర్మన్
ప్రేతమరణదినాదారభ్యైకాదశేహాని ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే
ప్రేతార్థే ఇదంతే అర్ఘ్యముపతిష్ఠతు ఏవంఊనమాసికాదిషుషోడశా
ద్యాద్య వశిష్టాంతేషుచతత్తన్మాసికముక్త్వా సర్వేషాం బ్రాహ్మణానాం
హస్తే అర్ఘ్యందద్యాత్॥ ప్రేతాయస్థానమసి తతశుద్ధోదకం॥ శ్లో॥ ఇమం
లోకం పరిత్యజ్యగతోసి పరమాంగతిమ్। మనసావాయురూపేణకుశే
(విప్రే) త్వాం యోజయామ్యహమ్॥ ఇత్యర్ఘ్యపాత్రాణి ఛిత్వావిసృ
జేత్॥ తిలార్చనమ్॥ అచ్ఛతప్రాచ్ఛత...ర్చత। ఇతిసర్వత్రతిలైరభ్యర్చ్య

సంప్రదాయాందురాపస్థాం-శ్రియమ్। పితః...గోత్ర...శర్మన్ ప్రేతమ
రణదినాదారభ్యైకాదశేహని అద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రే
తార్థే గంధాఉపతిష్ఠంతు ఏమిత రేషాంభోక్తౄణాం సమంత్రకం
ప్రత్యేకం గంధందత్వా॥ పుష్పార్థా ఇమేతిలాః ఉపతిష్ఠతు॥ అథవస్త్రాభ
రణ అంగుళ్యాభరణాదికం సర్వత్ర దద్యాత్। తదభావేహిరణ్యంవా

దద్యాత్॥ అథవస్త్రదానం। యువాస్సువాస్తాః... దేవయంతః పితః... గోత్ర... శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్యైకాదశేహని ఆద్యాది షోడశైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ప్రేతార్థేఅంతః ప్రావరణీయార్థంబహిః ప్రావరణీయార్థ మిదమాచ్ఛాదనద్వయ ముపతిష్ఠతు॥ ఇతివస్త్రద్వయందద్యాత్ సర్వత్రవస్త్రద్వయందద్యాత్॥ పవిత్రార్థం సతిలాఇమేకుశాః॥ ఇతిసర్వేషాం ప్రత్యేకం కుశాన్దత్వా సర్వేషా మర్చనంసంపూర్ణం॥ అస్తుసంకల్పసిద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ ప్రేతాయస్వస్తితమస్తు॥ అథప్రేతమండలోద్వర్తనంకరిష్యే॥ అథప్రేతాహుతిపాత్రే అభిగార్య॥ తత్రచరుంనిధాయ॥ పునరళ్కూర్య॥ ఓం అద్యపూర్వోక్తఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీనావీతి, పితుః .. గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యైకాదశేహని అద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేషు భవదనుజ్ఞయా ప్రేతాహుతిం హోష్యామి॥ ఇతిసంకల్ప్య అథలౌకికాగ్నిం ప్రజ్వాల్య॥ దేవసవితః ప్రసువ॥ ఇత్యప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ సవ్యంజాన్వాచ్య॥ మేక్షణమాదాయ। తేనతూష్ణీమన్నమాదాయ॥ పిత్రే— గోత్రాయ— శర్మణే ప్రేతాయా ముష్మైయ మాయచస్వాహా ఇతిహుత్వా। ఏవంప్రకారేణ తస్మిన్నగ్నావష్టాదశాహుతీర్హుత్వా ॥ (షింశ త్యాహుతీర్హుత్వేతి కేచిత్) యమాయేదంనమమ ఇత్యుక్త్వా॥ మాత్రే—గోత్రాయై—దాయై ప్రేతాయై యమాయచస్వాహా॥ ఇతిస్త్రియః॥ దేవసవితః ప్రాసాః ॥ ఇతిపునరప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ భోజనపాత్రాణ్యుపస్తీర్య॥ తేషుమేక్షణేవ సహహుతశేషం కించిత్కించిన్నిధాయ॥ శేషం పిండార్థం నిదధ్యాత్॥ మేక్షణంప్రక్షాళ్య॥ తదగ్నౌ ప్రహృత్య॥ అథత్యక్త్వం॥ [ఉపవీతి] ఓంభూర్భువస్సువః— ప్రచోదయాత్ ॥ఇత్యన్నాదికంప్రోక్ష్య॥ [ప్రాచీనావీతీ] దేవసవితఃప్రసువ॥ ఇతికుహర్వోదకేనా ప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ హస్తోదకందత్వా। పృథివీతేపాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణస్త్వాముఖేజుహోమి బ్రాహ్మణస్యత్వా ప్రాణాపానయోర్జుహోమ్యక్షితమసిమాస్యక్షేష్ఠాఅముత్రాఽముష్మిఁల్లోకే ॥ ఇదంవిష్ణుర్విచ క్రమేత్రే

థాపిదధేప్పదమ్ । సమూఢమస్యపాగ్ంసురే ॥ స్వధా శ్రీవిష్ణో అన్నం రక్షస్వ॥ ఇతిద్విజాంగుష్ఠమన్నే నివేశ్య॥ పితః...గోత్ర...శర్మన్ ప్రేత ఏతత్తే అన్నం సపరికరంపితా...గోత్రః శర్మాప్రేతో దేవ తేదమన్నం సపరికరం బ్రాహ్మణస్త్వాహవనీయార్థేదత్తందాస్యమానంచాతృప్తేస్తత్స ర్వం అమృతస్వరూపం రాజతం పాత్రముక్షయా వటచ్ఛాయేయంప్రే తే ...గోత్రాయ...శర్మణే ప్రేతాయ ఇదమన్నం సోపస్కరం సవ్యంజనం సదక్షిణాకం సతాంబూలం సతిలాపిధానోదకుంభం ప్రేతతృప్త్యర్థం ముపతిష్ఠతు॥ ఇతిపితృతీర్థేన తిలోదకంత్యజేత్॥ ఏదమితరేషూన మాసి కాదిశ్రాద్ధేషు పృథివీతేపాత్ర మిత్యాదితత్తచ్ఛ్రాద్ధే ప్రేతతృప్త్యర్థ ముపతిష్ఠత్విత్యంతంకృత్వా॥ స్త్రీకి నీలాగున చెప్పవలయును॥ మాతః ...గోత్రే...దాయిప్రేతే ఏతత్తేఅన్నమిత్యాదిమాతా...గోత్రా... దాయీప్రేతా దేవతేదమన్నమిత్యాది॥మాత్రేగోత్రాయై ...దాయ్యై ప్రేతాయై... ప్రేతతృప్తిద్వారేత్యాదిస్త్రియః॥ ప్రేతధారాదత్తం॥ ఓం అద్యపూర్వోక్త...తిథౌ ప్రాచీనావీతీపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం మరణదినాదారభ్యైకా దశేహని ఆద్యాది షోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేషుపితరం...గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య (త్వయా) క్రియమాణై రేభిః మరణదినాదా రభ్య ఏకాదశేహని ద్విరావృత్తాద్యమాసిక, ద్వితీయ మాసిక, త్రైపక్షిక మాసిక, తృతీయమాసిక, చతుర్థమాసిక, పంచమ మాసిక, షాణ్మా సిక, ఊనషాణ్మాసిక, సప్తమమాసిక, అష్టమమాసిక, నవమ మాసిక, దశమ మాసిక, ఏకాదశ మాసిక, ద్వాదశ మాసిక, ఊనాబ్దిక మాసి కాఖ్యైష్షోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధై స్స్వేస్వేకాలే కర్తవ్యైః దేశకాలవైప రీత్యశంకయా శ్వస్సపిండీకరణంకర్తుం అన్నాదిద్రవ్యేణ ఏకోద్దిష్ట విధా నేన స్వకాలవిహితేనాద్య మాసికేన సహసమానతంత్రేణాపకృష్యకృ తైః వసుగణ రుద్రగణ వృషోత్సర్జనావశిష్ట బ్రాహ్మణభోజనాఖ్యైకోద్దిః ష్టాన్న శ్రాద్ధైశ్చపితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతతృప్తిద్వా రా ప్రేతత్వవిముక్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ ఇత్యుక్త్వా తిలోదక ముత్సృజేత్। ప్రేతత్వవిముక్తిరస్తు॥ ఇతిబ్రాహ్మణాః భోక్తారోవదేయుః

ఉపవీతీ॥ ఓం భూర్భువస్సువః...ప్రచోదయాత్॥ సత్యంత్వర్తేనపరిషించామి॥ (ప్రాచీనావీతి. సర్వేషాం హస్తోదకందత్వా॥ ప్రేతే అమృతమస్తు॥అమృతోపస్తరణమసి(నివీతీ)ప్రేతభుజ్యతామ్॥బ్రాహ్మణభోజనం॥

ఓం ప్రాణాయస్వాహాఽసమానాయస్వాహాపంచమంత్రాన్ జపిత్వా॥యథాసుఖంజుషధ్వం॥ ఇతివదేత్॥ అథవికిరదానం॥భోక్తౄన్ తృప్తాన్ జ్ఞాత్వా భోజనాంతే భుక్తశేషాత్॥ కించిదన్నమాదాయ॥ (ప్రాచీనావీతి) పితః ...గోత్ర...శర్మన్ ప్రేత మరణ దినాదారభ్యైకాదశేహని ఆద్యాది షోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేషు ప్రేతార్థే ఏషతృప్తిః ఇతికర్తావదేత్॥ అస్తుతృప్తిః ఇతిబ్రాహ్మణావదేయుః॥ అత్రవికిరపిండం తూష్ణీందద్యాత్

అమృతాపిధానమసి॥ శ్లో॥ రౌరవేపుణ్యనిలయే పద్మార్బుదనివాసినాం। అర్థినాముదకందత్తమక్షయ్యముపతిష్ఠతుః ఇత్యుత్తరాపోశనాని సర్వత్రదత్వా అథపిండప్రదానం॥ ఓం అద్యపూర్వోక్త...తిథౌ (ప్రా-తీ) పితుః...గోత్రస్య ..శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని ఆద్యాది షోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేషు వసుగణాఖ్యశ్రాద్ధే రుద్రగణాఖ్య శ్రాద్ధే వృషోత్సర్జనాంగ అవశిష్టశ్రాద్ధేచ పిండప్రదానం కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య॥ హుతశేషం భుక్తశేషంచ సంసృజ్య నవదశపిండాన్కృత్వా॥

(హోమశేషాన్నమును, భుక్తశేషాన్నము నొకటిగాకలిపి ౧౯ పిండములఁజేయవలయునుభుక్తశేషాన్నమనగా భాండమందుమిగిలినది)

అథగోమయేనానులిప్య। పిండస్థాన ఏతద్దర్భాస్తరణ ముపతిష్ఠతు॥ దర్భోపర్యత్రతిలోదక ముపతిష్ఠతు॥౧౯॥ పిత్రే...గోత్రాయ...శర్మణే ప్రేతాయ ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం మరణదినాదారభ్యైకాదశేహని ఆద్యమాసికైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఏషపిండ ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే...గోత్రాయ... శర్మణే ప్రేతాయ మరణదినా...హాని ఊనమాసికైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రేగోత్రాయ... శర్మణే ప్రేతాయ మరణదినా...హాని ద్వితీయమాసికైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే...గోత్రాయ ...శర్మణే ప్రేతాయ మరణదినా...హాని త్రైపక్షికమాసికైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే...గోత్రాయ

...తృతీయ .. ... ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే...గోత్రాయ... శర్మణే ప్రేతాయమరణదినా...హాని చతుర్థమాసికైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే ... గోత్రాయ ... ప్రేతాయమరణదినా ... హాని పంచమమాసికైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ...ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు ॥ పిత్రే షాణ్మాసికైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ..ః ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే ...ఊనషాణ్మాసికైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే . ఉపతిష్ఠతు ॥ పిత్రే ...సప్తమమాసికైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే... అష్టమమాసికైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే .. ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే ... నవమాసికైకో___ శ్రాద్ధే —ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే...దశమాసికైకో ___శ్రాద్ధే___ఉపతిష్ఠతు పిత్రే___ఏకాదశమాసికైకో ... తు॥ పిత్రే ... ద్వాదశ మాసికై ___శ్రాద్ధే___ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే___గోత్రాయశర్మణే ప్రేతాయ మరణదినాదారభ్యైకాదశేహాని ఊనాబ్దికమాసి___శ్రాద్ధే___తు॥ వసుగణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే___ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే ___ రుద్రగణాఖ్య___ ప్రేతార్థే ఏషపిండ ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే___ వృషోత్సర్జనాంగ ఏకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే___అవశిష్ట___ర్థే ఏషపిండః___తు॥ అథపిండస్యోపర్యే తత్తిలోదక ముపతిష్ఠతు॥ ఇతితిలోదకాని దత్వా। అంజనాభ్యంజనముపతిష్ఠతు॥ భోగనివృత్త్యర్థం తాంబూల ముపతిష్ఠతు॥ యథాశక్తి దక్షిణాం దత్వా॥ పితుః గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహాని ఆద్యాది షోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేషు వసుగణాఖ్య రుద్రగణాఖ్య వృషోత్సర్జనాంగ అవశిష్టశ్రాద్ధే చపితరం___గోత్రం ...శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య(త్వయా) (మయా) దత్తైః పిండైః॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యైకాదశేహాని ఆద్యమాసిక ... వృషోత్సర్జనాంగ అవశిష్టాంతైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండప్రదానైశ్చ పితుః ___గోత్రస్య ___శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వవిముక్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ ఇతి తిలోదకం త్యజేత్॥ ప్రేతస్య ప్రేతత్వముక్తిరస్తు॥ ఇతి బ్రాహ్మణా___ ___। దత్తాని శ్రాద్ధాని అభిరమ్యంతామితికర్తావదేత్ అభిరమతాస్మ॥ ఇతిబ్రాహ్మణావదేయుః॥ తతః పిండాన్యప్సునిక్షిపేత్॥ కర్తాస్నాత్వాఽచమ్య॥ ఇతిషోడశ శ్రాద్ధ ప్రయోగస్సమాప్తః

(ద్వాదశాహస్సు) పునస్సంధానాగ్నిముఖమ్.

ఆచమ్య___ఏవంగుణ___తిథౌ___మమోపాత్త సమస్త దురిత క్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం విచ్ఛిన్నౌపాసనాగ్నిం పునస్సంధాస్యే॥ (ఇతి సంకల్ప్య) తదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే। తతశ్శ్వేత తండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం స్థండిలం చతురశ్ర మండలం కల్పయిత్వా॥ శ్లో॥ ప్రాచీః పూర్వముదక్సంస్థం దక్షిణారంభమాలిఖేత్॥ అథోదీచీః పురస్సంస్థం పశ్చిమారంభమాలిఖేత్॥ ఇతి ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య॥ అద్భిరవోక్ష్య॥ శేషమృత్సృజ్య॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువరోమ్॥ ఇత్యగ్నిమిధ్వా॥ సమిధమాదాయ సమిద్ధోమం కుర్యాత్॥ ఉపావరోహజాతవేదః పునస్త్వం దేవేభ్యో హవ్య వహానః। ప్రజాన్। ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసుధేహజస్రోదీదిహినో దురోణే॥ ఇత్యగ్నౌ సమిధం క్షిప్య॥ ఓమ్ చత్వారిశృంగాత్రయో అస్యపాదా...జాతవేద్యనమః॥ ఇత్యలంకృత్య॥ అతో చతుష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ పూర్వపరిషేచనాంతంకృత్వా॥ ఏకం... ద్వే...త్రీణి... చత్వారి ఇత్యాజ్యం గృహీత్వా॥ ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ఇతి హుత్వా॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ। ఇత్యుక్త్వా స్రువేణాజ్యం స్రుచి సకృద్గృహీత్వా॥ అయాశ్చాగ్నేఽస్యనభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్వమయాఅసి। అయసా మనసా ధృతో యసా హవ్యమూహిషే యానో ధేహి భేషజగ్ స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదం నమమ॥ నానాప్రకారేణ సంభావిత సకలదోష నిర్హరణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ ఓం భూర్భువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమః అత్రేన్వమగ్న్థాః... ప్రాసావీః॥ ఓం భూః... ప్రీత్యర్థం అనేకౌపాసనాంతరితలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థం సప్తహోతారం హోష్యామి॥ ఇతి సంకల్ప్య॥ అదితేనుమన్యస్వ॥ అనుమ... ప్రసువ॥ ఇతి సమంతం పరిషిచ్య॥ ఏకం, ద్వే, త్రీణి, చత్వారి।మహాహ

విహ్రోతా। సత్యహానిరధ్వర్యుః। అచ్యుతపాజాఅగ్నీత్ ।అచ్యుతమనా ఉప
వక్తా । అనాధృష్యశ్చ ప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరౌ । అయాస్య
ఉద్గాతా। వాచస్పతే హృద్విధేనామన్ । విధేమతేనామ । విధేస్త్వమ
స్మాకంనామ । వాచస్పతిస్సోమమపాత్ । మాదైవ్యస్తంతుచ్ఛేదిమా
మనుష్యః సమోదివే। నమః పృథివ్యైస్వాహాః వాచస్పతయే ।బ్రహ్మణ
ఇదంనమమ॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే । ఓమ్భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥
ప్రజాపతయ ఇదంనమమ । అదితేస్వమగ్గ్స్థాః...ప్రాసాపీః॥ ఆచమ్య
...ప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనంకరిష్యే॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువరోమ్ చత్వా
రిశృంగా ... దేవసవితః ప్రసువ । అగ్నయేస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం
నమమ॥ అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదంనమమ ॥
ఏవం తండులహోమం కుర్యాత్॥ ఏవంగుణ...ర్థం ఆహుతి సంసర్గ
దోషనివృత్త్యర్థం వనస్పతి హోమంకరిష్యే। యత్రవేత్థవనస్పతేస దేవా
నాంగుహ్యానామాని । తత్రహవ్యానిగామయ ॥ వనస్పతయఇదనమమ॥
అదితేన్వ...ప్రాసావీః॥ అగ్నేత్వంనో... శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు।ఇతి
సాక్షతోదకంవిసృజ్య స్వస్తిశ్రద్ధాం...తదస్తుతే। చతుస్సాగరపర్యంతం
...అభివాదయే ॥

అథ ప్రేతసపిండీకరణ ప్రయోగః

అథనిమంత్రణమ్॥ ద్వాబ్రాహ్మణౌదైవేనిమంత్ర్య ॥ ప్రేతార్థ
మేకంనిమంత్ర్య। తత్పిత్రాదీనాంత్రీన్ బ్రాహ్మణాన్ నిమంత్ర్య॥ విష్ణ్వ
ర్థమేకంనిమంత్ర్య। తతఃవేదపారగబ్రాహ్మణాన్ బంధూంశ్చాహూయ॥
పవిత్రంధృత్వా। ఆచమ్య॥ పూర్వోక్తఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ (ప్రాచీ
నావీతీ) పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతవిముక్తిద్వారా
వస్వాది పితృలోకావాప్త్యర్థం మరణదినారభ్య ద్వాదశేహని సపిండీక
రణాఖ్యైకోద్దిష్టం శ్రాద్ధంకరిష్యే॥ కాలేఅనుజ్ఞార్థం యథాసంభవ

త్ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య తిలాన్ దర్భాన్ యథాశక్తి దక్షిణాంచ గృహీత్వా॥ శ్లో॥ సమస్తసంపత్సమ...పదం॥ యావతీర్వై దేవతాస్తాస్సర్వా వేద విది బ్రాహ్మణే వసంతి। తస్మా ద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేద విద్భ్యో ది వే దివే నమ స్కుర్యా న్నాశ్లీలంకర్తయె దేతాఏవ దేవతాః ప్రీణాతి॥ ఇతిప్రదక్షిణీకృత్య॥ (ప్రా...తీ) పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వవిముక్తి ద్వారావస్వాది పితృలోకావాప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహాని దేశకాల దేహాధర్మవై పరీత్యశంకయాఽద్యసపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధం కర్తుం మధికార సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ కర్తుంఅధికారసంపదస్తు కాలశ్చముఖ్యకాలోఽస్తు॥ పాకాదీనాంపవిత్రతాఽస్తు॥ సర్వే పాకా శ్చ చ మో భవంతు (ఉపవీతి) ఓంభూః॥ ఓంభువః ... ఏవంగుణ ... పుణ్యతిథౌ (ప్రా...తీ) పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ద్వాదశేహాని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే పితుః...గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య తత్పితృ పితామహ ప్రపితామహైః...గోత్రైః...శర్మభిః వసురుద్రాదిత్యరూపైః స్సహసమానోదక సాపిండ్యసిద్ధిద్వారావస్వాదిపితృలోకావాప్త్యర్థంపితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య ఏకోద్దిష్ట విధానేన ప్రేతోద్దేశేన తత్పితృ పితామహ ప్రపితామహానాం ... గోత్రాణాం...శర్మణాంవసు రుద్రాదిత్య రూపాణాం పార్వణవిధానేన ఏవముభయాత్మకం ఉభయతో దైవికం కాలకామక సంజ్ఞికవిశ్వే దేవ పూర్వకం విష్ణ్వంతం పితుః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహాని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధం అన్నేన హవిషా పార్వణవిధానేన అగ్నౌకరణ్యైకపాకేన సమాన తంత్రేణ సద్యైవంఅద్య (ఉపవీతి) కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య ప్రా—తీ॥ పితుః .. గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహాని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధం భవిష్యతీతితత్ర॥ ఉపవీతి॥ కాలసంజ్ఞికానాం విశ్వేషాందేవానాంస్థానే అహవనీయార్థేక్షణంచ త్వా భవద్భిః క్ష...ః ప్రసాదః కరణీయః॥ అస్తుకరణీయః॥ ఇతి బ్రాహ్మణో

వ దేత్ . కామసంజ్ఞకవిశ్వేషాం దేవానాంస్థానే ఆహవనీయార్థే క్షణం దత్వాభవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః అస్తుకరణీయః (ప్రాచీ) పితుః గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్యమరణదివాదారభ్య ద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే పైత్రార్థే అయం తే క్షణః ఉపతిష్ఠతు। ఇతి ప్రేతార్థమేకం బ్రాహ్మణంనిమంత్రయేత్॥ తత్పితుః ... గోత్రస్య .. శర్మణః వసురూపస్యస్థానే ఆహవనీయార్థే క్షణందత్వా భవద్భిః క్షణః॥ ప్రసాదః కరణీయః ॥ ఇతిపిత్రర్థ మేకంబ్రాహ్మణంనిమంతయేత్। అస్తుకరణీయః ఇతిబ్రాహ్మణోవదేత్ తత్పితామహస్య ... గోత్రస్య... శర్మణః రుద్రరూపస్యస్థానే—కరణీయః॥ ఇతిపితామహార్థ మేకం బ్రాహ్మణం నిమంత్రయేత్। అస్తుకరణీయః ఇతిబ్రాహ్మణోవదేత్॥ తత్ప్రపితామహస్య —గోత్రస్య—శర్మణః ఆదిత్యరూపస్యస్థానే ఆహవనీయార్థే క్షణందత్వాభవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః అస్తుకరణీయః ఇతి ప్రపితామహార్థమేకంనిమంత్రయేత్॥ ఉపవీతీ॥ శ్రాద్ధసంరక్షకశ్రీ మహావిష్ణోస్థానే ఆహవనీయార్థే క్షణందత్వా—అస్తుకరణీయః॥ ఇతివిష్ణ్వర్థమేకం నిమంత్రయేత్॥ అక్రోధనైశ్శౌచపరైస్సతతం బ్రహ్మవాదిభిః। భవితవ్యం భవద్భిశ్చ (త్వయా) (మయాచ) శ్రాద్ధకర్మణికరిష్యే॥ కురుష్వ॥ అథ గోమయేన మండలత్రయంకృత్వా॥ విశ్వేదేవార్థం విష్ణ్వర్థంచ ప్రథమమండలం చతురశ్రం। పైత్రార్థం మధ్యమమండలం వర్తులం। తత్పిత్రాద్యర్థం తృతీయం వర్తులం॥ ఇతిమండలత్రయంకృత్వా॥ (సవ్యం) కాలకామకసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం విష్ణోశ్చపాద్యస్థానే ఇదమాసనం। సాక్షతా ఇమేకుశాః పుష్పసహితా ఇమేఅక్షతా॥ అయం గంధః ఇమేకుశాః॥ సకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు॥ (ప్రాచీ) పితః— గోత్ర— శర్మన్ ప్రేతపాద్యస్థానే దర్భాస్తరణముపతిష్ఠతు॥ దర్భోపరి తిలోదకముపతిష్ఠతు॥ తత్పితృపితామహప్రపితామహానాం పాద్యస్థానే సతిలాఇమేకుశాః పుష్పసహిత ఇమేతిలాః ॥ అయంగంధః॥ ఇమేకుశాః। సకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు॥ భోక్తారంమండలస్య ప్రాఙ్ముఖముపవేశ్య॥ తత్రఆసనందద్యాత్॥ స్వయం ప్రత్యఙ్ముఖం ఆసీనః॥ (సవ్యం) కాలకామకసంజ్ఞక విశ్వేదేవాః స్వాగతం॥ ఇత్యుదగపవర్గం దర్భంనిరస్యేత్॥ సుస్వాగతం॥ కాలకామక సంజ్ఞక విశ్వేదేవాః స్వాగత

మిదంవః పాద్యం॥ సుపాద్యం॥ పవిత్రంవిహాయ॥ శుక్రమసిజ్యోతిరసి తేజోసి దేవోవస్సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః॥ ఇతిఆజ్యేనాభ్యజ్య॥ శంనోదేవీరితి ఉదకమభిమంత్ర్య। శంనోదేవీరభిష్టయఆపోభవంతుపీతయే। శంయోరభిస్రవంతునః॥ అభిమంత్రితజలేన పాదాప్రక్షాళ్య॥ చరణం పవిత్రం వితతం పురాణం యేన పూతస్తరతి దుష్కృతాని। తేనపవిత్రేణ శుద్ధేనపూతాఅతిపాప్మానమరాతింతరేమ॥ లోకస్య . దధాతు॥ అచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణవసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః॥ శ్లో॥ నమో బ్రహ్మణ్యదేవాయగోబ్రాహ్మణహితాయచ। జగద్ధితాయ కృష్ణాయ గోవిందాయ నమోనమః॥ పవిత్రంధృత్వా। విప్రపాదోదకం శిరసిధృత్వా॥ (ప్రాచీనావితీ) పితః...గోత్ర ..శర్మన్ ప్రేత మరణదినారభ్య ద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యే కోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే స్వాగతముపతిష్ఠతు॥ స్వాగతమిదంతే పాద్యముపతిష్ఠతు॥ తత్పితః ... గోత్రశర్మన్...వసురూపస్వాగతం॥ ఇతిదక్షిణాపవర్గం దర్భంనిరస్యేత్॥ సుస్వాగతం॥ పిత్రాదిపాద్యస్థానే ఆసనందద్యాత్॥ తత్పితః.. గోత్ర... శర్మన్ వసురూపస్వాగతమిదంవః పాద్యం॥ సుపాద్యం॥ పవిత్రంవిహాయ॥ శుక్రమసిజ్యోతి...రశ్మిభిః॥ చరణం పవిత్రం...తింత రేమ॥లోకస్య... భిః...ఇతివిప్రపాదోదకం శిరసిధృత్వా ॥ ఏవమేవ పితామహ ప్రపితామహ యోరపి పాదప్రక్షాళనంకుర్యాత్॥ (సవ్యం) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో స్వాగతం॥ సుస్వాగతం...తతః ఆసనందత్వా॥ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణో స్వాగతం మిదంవః పాద్యం॥ ఇతి పాద్యందద్యాత్॥ సుపాద్యం॥ పవిత్రంవిహాయ॥ శుక్రమసి ...రశ్మిభిః ॥ చరణంపవిత్రం... తంతిరేమ ॥ లోకస్య . రశ్మిభిః .. ఇతిపాదోదకం శిరసిధృత్వా ॥ కర్తా పాదాప్రక్షాళ్య॥ ఓం కేశవాయస్వాహా... శ్రీకృష్ణాయనమః (ఇత్యాచమ్య) కాలసంజ్ఞక విశ్వేదేవాః భూర్భువస్సువస్స్వాహాస్థాంఇయం వో విష్టరః॥ అతోప్రవిశంతుభవంతః॥ అతోప్రవిశామః కామసంజ్ఞక విశ్వే

దేవాః భూర్భువస్సువస్స్వాహాస్తాం అయంవోవిష్టరః॥ అత్రోప
విశంతు భవంత,। అత్రోపవిశామః (ప్రాచీనావీతి) పితుః
...గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్యమరణ దినాదారభ్య ద్వాదశేహాని సపిండీ
కరణాఖ్యోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే విష్టరార్థమయంకుశః॥ ఇతిప్రేతస్థానే విష్ట
రందత్వా॥ తత్పితః...భూర్భు...స్తాం అయంవోవిష్టరః॥ అత్రోప
విశంతు॥భవంత ఉపవిశామః॥ తత్పితామహ—భూర్భువస్సువస్స్వధాస్తాం
ఉపవిశామః॥ తత్ప్రపితామహ—భూర్భువస్సు—ఉపవిశామః॥ (ఉప
వీతీ) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణో భూర్భువస్సువస్స్వాహాస్తాం అయం
వోవిష్టరః॥ అత్రోపవిశంతు భవంతు॥ ఉపవిశామః॥ విష్టరాంతే పవి
త్రం విసర్జయేత్॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధకాలేగయాం ధ్యాత్వా ధాత్వాదేవం
జనార్దనం వస్వాదీంశ్చపితౄన్ధ్యాత్వాతత్రశ్రాద్ధంకర్తావదేత్ ప్రవర్తయ
ఇతిబ్రాహ్మణాః వదేయుః ఆచమ్య॥ నూతన పవిత్రంధృత్వా॥ ఓంభూః
ఓం భువః— పూర్వోక్త—పుణ్యతిథౌ (ప్రా—తీ) పితుః—గోత్రస్య
—శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహాని సపిండీకరణాఖ్య
యోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే భవదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధ కర్మ కరిష్యే॥
సవ్యం॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ శుచుష్వ॥ అపేతవీతవిచసర్పతాతో యేత్రస్థపురా
ణాయేచనూతనాః అదాదిదంయమోవసానంపృథివ్యా అక్రన్నిమంపిత
రోలోకమస్మై॥ ఇతిశ్రాద్ధ భూమిందర్భేణ సమ్మృజ్య॥ అపహతా అసు
రారక్షాగ్ంసిపిశాచాయేక్షయంతి పృథివీమను॥ అన్యత్రేతో గచ్ఛంతు
యత్రైషాంగతంమనః॥ ఇతికూర్చేనావోక్ష్య॥ ఉద్ధృత్య॥ ప్రేతస్థానేపూర్వవః
కూర్చేనావోక్ష్య॥ తత్రవర్తులాకార మండలంకృత్వా॥ ఉదీర్తామవరో
త్పరాసన్మధ్యమః పితరస్సోమ్యాః। అసుంయ ఇయాయావృకఋుతజ్ఞాస్తేనో
వంతు ప్రేతోహవే। తిలాన్వికిరేత్॥...అపహ...హావేష॥ ఇతివర్తులా
కార మండలత్రయంకృత్వా॥ (సవ్యం) విశ్వేదేవస్థానేయవోద కేనావో
క్ష్య॥ తత్రచతురశ్ర మండలంకృత్వా॥ విష్ణుస్థానే కూర్చేనావోక్ష్య॥

త్రికోణాకార మండలంకృత్వా ॥ శ్రాద్ధపాకద్రవ్యాది ప్రోక్షణం ।
ఓం భూర్భువస్సువః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్యధీమహి । ధియో
యోనః ప్రచోదయాత్ । శ్లో॥ అపవిత్రపవిత్రోవా సర్వావస్థాంగతో
పివా । యస్మరేత్పుండరీకాక్షం సబాహ్యాభ్యంతరశ్శుచిః॥ ఇతి అన్నాది
పాకద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య। శ్రాద్ధార్థం సంపాదితాః పదార్థాః దేశతః
కాలతశ్చ శ్రాద్ధయోగ్యా భవంత్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ ఇతివదేత్ ॥
శ్రాద్ధయోగ్యా భవంతు। ఇతిప్రత్యూచుః॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధకాలే గయాంధ్యా
త్వా ధ్యాత్వా దేవం జనార్దనమ్ । వస్వాదీంశ్చపితౄన్ ధ్యాత్వా తత
శ్శ్రాద్ధం ప్రవర్తయే । ఇతికర్తావదేత్ ॥ ప్రవర్తయ ఇతి ప్రత్యూచుః ॥
కాలసంజ్ఞిక విశ్వేషాం దేవానామిదమాసనం॥ సుఖాసనం ॥ కామసం
జ్ఞికవిశ్వేషాం దేవానామిదమాసనం । సుఖాసనం । కాలకామక సం
జ్ఞిక విశ్వేదేవ దైవేక్షణః క్రియతామ్ ॥ ఓం తథా ॥ ప్రాప్నువంతు
భవంతః ॥ ప్రాప్నవామః । అర్ఘ్యపాత్రే ఆసాద్య ॥ ఉత్తానే ప్రోక్ష్య॥
ఉద్ధృత్య ॥ యవాన్‌వికీర్య ॥ ఉదకమాపూర్య ॥ శన్నో దేవీరభిష్టయ
ఆపోభవంతుపీతయే శంయోరభిస్రవంతునః। శన్నో దేవీరభిష్టయ ఆపో
భవంతుపీతయే । శంయోరభిస్రవంతునః ॥ ఇతిద్వితీయపాత్రే ఉదకం
నినీయ॥ యవోసి ధాన్యరాజో వా వారుణో మధుసంయుతః నిర్ణోద స్సర్వ
పాపానాం పవిత్రమృషిభిస్స్మృతమ్ ॥ అర్ఘ్యపాత్రయోర్యవాన్నిక్షిప్య
అర్ఘ్యపాత్రే అమీగంధాః ॥ పుష్పార్థా ఇమే అక్షతాః ॥ అయంకుశః
అయంకుశః॥ కూర్చోదకేన అష్టా_ అస్తుకాలసంజ్ఞికేభ్యో విశ్వేభ్యో దే
వేభ్యోవోజుష్టంగృహ్ణామి॥ కామసంజ్ఞికేభ్యో విశ్వేభ్యోదేవేభ్యోవోజుష్టం
గృహ్ణామి॥ వఃపాత్రేసంపన్నే... స్వాహార్ఘ్యా స్వాహార్ఘ్యా సంత్వర్ఘ్యా ॥
యవాన్ దర్భానాదాయ । కాలకామసంజ్ఞిక విశ్వాన్ దేవాన్ భవత్సు
ఆవాహయిష్యే । ఆవాహయ విశ్వేదేవాస ఆగతశ్శృణుతామ ఇమగ్ంహ
వం ఏవంబర్హిర్నిషీదత। విశ్వేదేవాశ్శృణుతేమగ్ంహవం మే॥ యే అంత
రిక్షేయ ఉపద్యవిష్ఠ। యే అగ్నిజిహ్వా ఉతవాయజత్రా ఆసద్యాస్మి

న్యబర్ నహిమిషిమాదయధ్వమ్॥ శ్లో॥ ఆగచ్ఛంతు మహాభాగా విశ్వేదేవా
మహాబలాః యేహ్యత్రవిహితాశ్రాద్ధే సావధానభవంతుతే॥ సావధానా
స్మః బ్రాహ్మణహస్తేకూర్చేనాపః ప్రదాయ॥ బ్రాహ్మణహస్తే దర్భం
నిధాయ॥ యాదివ్యాఅపః పయసాసంబభూవుర్యాఅంతరిక్ష ఉతపార్థి
వీర్యాః॥ హిరణ్యవర్ణాయజ్ఞియాస్తానఆపశ్శగ్ం స్యోనాభవం
తు॥ కాలసంజ్ఞక విశ్వేదేవాః ఇదంవో అర్ఘ్యం॥ అస్త్వర్ఘ్యం। తతశ్శు
ద్ధోదకం॥ యాదివ్యాఆపః పయసాసంబభూవుర్యా—భవంతు॥ కామ
సంజ్ఞక విశ్వేదేవా॥ ఇదంవో అర్ఘ్యం ఆస్త్వర్ఘ్యం తతశ్శుద్ధోదకం
(దత్వా) కాలకామకసంజ్ఞకేభ్యో దేవేభ్యస్థానమసి। ఇత్యర్ఘ్యపాత్ర
ద్వయమన్యత్రనిదధ్యాత్ । తతశ్శుద్ధోదకం। అర్చనంకుర్యాత్॥ అర్చత
ప్రార్చత ప్రియమేధాసో అర్చత అర్చంతుపుత్రకా ఉతపురన్నధృష్ణ్వర్చత
అర్చత ప్రార్చత॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం।
ఈశ్వరీగ్ంసర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్॥ కాలకామ
సంజ్ఞక విశ్వేదేవాః అమీవోగంధాః। సుగంధాః। ఆయనేతే పరా
యణే దూర్వారోహంతుపుష్పిణీః। హ్రదాశ్చపుండరీకాణి సముద్ర
స్యగృహాఇమే॥ కాలకామకసంజ్ఞక విశ్వేదేవాః... పుష్పాణి సుపుష్పా
ణిధూరసిధూర్వ ధూర్వంతం ధూర్వతంయోఽస్మాన్ ధూర్వతితంధూ
ర్వయంవయం దూర్వామః। కాలకామక... విశ్వేదేవాః అయంవో
ధూపః సుధూపః। ఉద్దీప్యస్వజాతవేదోఽపఘ్నన్ నిరృతిం మమ
పశూగ్ంశ్చ మహ్యమావహజీవనంచదిశోదిశ॥ కాలకామక... దేవాః
అయంవో జ్యోతిః। సుజ్యోతిః యువాసువాసాః పరివీతఆగాథ్స ఉశ్రే
యాన్ భవతి జాయమానః। తంధీరాసః కవయఉన్నయంతిస్వాధియో

మనసా దేవయంతః॥ కాలకామక—దేవాః॥ అంతః ప్రావరణార్థం బహిః॥
ప్రావరణార్థం ఆచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థ మలంకరణార్థం మిదంవో వాసః॥
సువాసః తదభావేసాక్షతా ఇమేకుశాః॥ఇతిఅర్చనం సంపూర్ణమ్॥అస్తుసం
కల్పసిద్ధిర స్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥అస్తుసంకల్పసిద్ధిరస్తు॥ యుష్మదను
జ్ఞయా ప్రేతపిత్రాద్యర్చనంకరిష్యే॥(ప్రా).. తీ)పితుః .గోత్రస్య..శర్మణః
ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యద్వాదశేహాని సపిండీకరణాఖ్యోద్దిష్టాన్న
శ్రాద్ధేప్రేతార్థేఇదంతే ఆసనముపతిష్ఠతు॥ తత్పితుః—గోత్రస్య—శర్మణః
వసురూపస్యపిత్రర్థేఇదమిదమాసనం॥ సుఖాసనం॥తత్పితామహస్య—గో
త్రస్య ... శర్మణఃరుద్రరూపస్య పితామహార్థేఇదమిదమాసనం॥ సుఖాసనం
తత్ప్రపితామహస్య — గోత్రస్య ... శర్మణఃఆదిత్యరూపస్యప్రపితా
మహార్థేఇదమిదమాసనం॥ సుఖాసనంపితుః—గోత్రస్య—శర్మణఃప్రేతస్య
మరణదినారభ్యద్వాదశేహాని సపిండీకరణాఖ్యోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే—
ప్రేతార్థేఅయం తేక్షణఃఉపతిష్ఠతు॥ తత్పితఃసపిండీకరణాఖ్యాన్నశ్రాద్ధే
క్షణఃక్రియతాం॥ ఓంతథా॥ ప్రాప్నోతుభవాన్॥ ప్రాప్నువాని॥ తత్పితా
మహసపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధేక్షణఃక్రియతాం॥ఓంతథా॥ ప్రాప్నోతు
భవాన్॥ ప్రాప్నువాని॥తత్ప్రపితామహసపిండీకరణాఖ్యాన్నశ్రాద్ధేక్షణః
క్రియతాం॥ఓంతథా॥ ప్రాప్నోతుభవాన్॥ప్రాప్నువాని॥ప్రేతార్థం బ్రా
హ్మణాగ్రేదక్షిణాగ్రాన్ దర్భాంత్సంస్తీర్య॥ తేష్వర్ఘ్యపాత్రమేకమా
సాద్య॥ఉత్తానంప్రోక్ష్య॥ ఉద్ధృత్య॥తిలాన్వికీర్య॥ ఉదకమాపూర్య॥ శంనో
దేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతుపీతయే। శంయోరభిస్రవంతునః । ఇతిప్రేత
పాత్రే ఉదకంనినీయ।తిలోసి సోమ దేవత్యో గోసవే దేవనిర్మితః। ప్రత్నవ
ద్భిఃప్రత్నః ప్రేతప్రహి॥ - పితరం...గోత్రం... శర్మాణం ప్రేతమిమాన్
లోకాన్ ప్రీణయాహినః॥ ఇతిప్రేతపాత్రేతిలాన్ క్షిప్త్వా॥ ప్రేతాయవో
జుష్టంగృహ్ణామి॥ప్రేతపాత్రంసంపన్నం ఉపతిష్ఠతామర్ఘ్యః॥ తత్పితా
ద్యర్థం త్రీణిపాత్రాణ్యాసాద్య॥ ఉత్తానాని ప్రోక్ష్య॥ ఉద్ధృత్య॥ తిలా
న్వికీర్య॥అప్సుఅగంతతత్పితరో దేవయూనాంతస్సముద్రాంత్సలిలాన్ సావ

ణ్ణానస్మిన్లోకే సర్వకామాన్ లభంతేఽక్షీయ మాణముప దుహ్యతామిమాఆపః॥అపఆనీయ॥ఆమఆగంతతత్పితామహా దేవయానాం... ఆపః॥అపఆనీయ—ఆమఆగంతతత్ప్రపితామహాదేవయానాం ... ఆపః॥ అపఆనీయ॥ శంనో దేవీ... వంతునః॥ ఇతి॥

ఆమఆగంత తద్భర్తృమాతరో దేవయానాం...ఆపః॥శంనో దే... నః॥ఆమఆగంత తద్భర్తృపితామహ్యో దేవయానాం . ఆపః॥ శంనో దే...నః॥అమఆగంత తద్భర్తృప్రపితామహ్యో దేవయానాం...ఆపః॥ శంనో దే... నః ఇతిస్త్రియః॥

తిలోసి సోమదేవత్యో గోసవే దేవనిర్మితః ప్రత్నవద్భిః ప్రత్నస్వధయేహి॥ తత్పితరం...గోత్రం—శర్మాణంవసురూపమిమాన్లోకాన్ ప్రీణయాహినస్స్వధానమః ॥ తత్పితృపాత్రే తిలాన్ క్షిప్త్వా॥ తిలోసి సోమదేవత్యో...స్వధయేహి॥ తత్పితామహం...గోత్రం—శర్మాణం రుద్రరూపమిమాన్ లోకాన్ ప్రీణయాహినస్స్వధానమః॥ తత్పితామహపాత్రేతిలాన్ క్షిప్త్వా॥ తిలోసిసోమదే—యేహి॥ తత్ప్రపితామహం ...గోత్రం...శర్మాణం ఆదిత్యరూపమిమాన్ లోకాన్ప్రీణయాహినస్స్వధానమః॥ తత్ప్రపితామహపాత్రేతిలాన్ క్షిప్త్వా ॥ మధువాతాఋతాయతేమధుక్షరంతిసింధవః మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః॥ మధు॥మధునక్తముతోషసిమధుమత్పార్థివగ్ంరజః॥ మధుద్యౌరస్తునఃపితాః మధు॥ మధుమాన్నో వనస్పతిర్మధుమాగ్ంఅస్తుసూర్యః। మాధ్వీర్గావో భవంతునః ॥ ఇతిప్రేతపాత్రేమధుంనిధాయ॥ మధువాతాఋతాయతెమధుక్షరంతిసింధవః। మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః॥ మధునక్తముతోషసి మధుమత్పార్థివగ్ంరజః మధుద్యౌరస్తునఃపితా॥మధు॥ మధుమాన్నో

వనస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తుసూర్యః॥మాధ్వీర్గావో భవంతునః॥ మధు॥ ఏవంతత్పితృపితామహ ప్రపితామహ పాత్రేషు మధుంనిధాయ ॥ అథ ఉదకాలోడనం ॥ సోమస్యత్విషిరసితవేవ మేత్విషి ర్భూయాద్దమృతమసి మృతోర్యాస్త్రపాహి దిత్యోర్నాస్త్రాహ్యక వేష్టాదంద్రశూకాః॥ ఇతిదక్షిణహస్తసర్వాంగుళీభిః తత్పితృపితామహ ప్రపితామహపాత్రోదకమప్రదక్షిణం క్రమేణ పరిప్లావ్య॥ అనఁగా పైమంత్రముం జెప్పుచుఁ గుడిచేతి వ్రేళ్లతోఁ దత్పితృ పితామహ ప్రపితామహ పాత్రమునందలి యుదకము నొకదాని వెనుక నొకటి గలియఁ బెట్టవలయును.

అవేష్టాదంద్రశూకాః॥ ఇతి తత్పాత్రస్థం తృణాదిక మంగుష్ఠానామికాభ్యాం గృహీత్వా॥ అనఁగా అర్ఘ్యపాత్రమందుండు తృణము మొదలగువానిని అంగుష్ఠానామిక వ్రేళ్ళతోఁ దీసికొని॥ నిరస్తం సముచేశ్శిరః ॥ తత్తృణందక్షిణతో నిరస్య॥ అనఁగా ఆతృణమును దక్షిణముగాఁ బారవేసి నారాయణ నారాయణ నారాయణ॥ ఇతిస్మరణం కృత్వా॥ అపఉపస్పృశ్య॥ శన్నో దే...వంతునః॥ ఇతిప్రోక్ష్య॥

అర్ఘ్యపాత్రేష్వయం గంధః॥ ఇమాని పుష్పాణి ॥ భృంగరాజపత్రాణిచ, అయంకుశః, ఇతిపాత్రత్రయేషు దర్భతృణాని నిధాయ॥ స్వర్చితమస్తు॥ ఇత్యుక్త్వా॥స్వధానమః (నమమ) ఇత్యుక్త్వా ॥ పిత్రేతే జుష్టంగృహ్ణామి॥ పితామహాయ తేజుష్టంగృహ్ణామి ॥ ప్రపితామహాయతే జుష్టంగృహ్ణామి॥స్వధార్ఘ్యాస్స్వధార్ఘ్యా స్సంత్వర్ఘ్యాః॥తత్పితృపాత్రంసంపన్నం॥ తత్పితామహపాత్రంసంపన్నం॥ తత్ప్రపితామహపాత్రం సంపన్నంసుసంపన్నం॥దక్షిణాభిముఖస్తిష్ఠన్ః పితరం...గోత్రం...శర్మాణం ప్రేతంభవత్సుఆవాహయిష్యే॥ ఆవాహయ॥ ఆయ హిప్రేతసౌమ్యా గంభీరైః॥పథిభిఃపూర్వైః।ప్రజామస్మభ్యం దదద్రయించ దీర్ఘాయుత్వం

చశతశారదంచ॥ ఇత్యావాహ్య। తత్పితరం ... గోత్రం... శర్మాణంవసురూపంభవత్సుఆవాహయిష్యే॥ఆవాహయ॥ తత్పితామహం...గోత్రం ...శర్మాణంరుద్రరూపంభవత్సుఆవాహయిష్యే॥ ఆవాహయ॥ తత్ప్రపితామహం...గోత్రం...శర్మాణం ఆదిత్యరూపం భవత్సు ఆవాహయిష్యే॥ఆవాహయ॥ ఉశన్తస్త్వాహవామహఉశన్తస్సమిధీమహి। ఉశన్నుశతఆవాహపితౄన్హవిషేఅత్తవే॥ ఇత్యావాహ్యఉపస్థానం॥ అయన్తునఃపితరస్సోమ్యాసోఽగ్నిష్వాత్తాః పథిభిర్దేవయానైః॥ అస్మిన్యజ్ఞేస్వధయామదన్త్వధిబ్రువన్తుతేఽవన్త్వస్మాన్॥ (ఇతితత్పిత్రాదీనుపస్థాయ) సావధానాభవంతుతే॥ ఇతికర్తావదేత్॥ సావధానాస్స్మః॥ ఇతి(బ్రాహ్మణోవదేత్) తతః అగ్నిమాసీయ॥ నిధాయ॥...అగ్నింప్రజ్వాల్య॥అగ్నేర్దక్షిణతః సవ్యపాణేరంగుష్ఠానామికాభ్యాంపృథివీమభిమృశ్య॥ సోమస్యత్విషిరసితవేవమేత్విషి. భూయాదమృతమసిమృత్యోర్మాపాహిదివోన్మాపాహ్యవేష్టాదందశూకానిరస్తంనముచేశ్శిరః॥ యేపార్థివాసఃపితరోయఅంతరిక్ష్యాయేదివ్యాయేచదిశ్యాః॥ యేశామ్యతాబభూవుస్తేఅస్మిన్యజ్ఞేసమవయంతామ్॥ ఇతిజపిత్వా॥ ఆచమ్య ..పూర్వోక్త ఏవంగుణ ...పుణ్యతిథౌ(ప్రాచీనావీతీ)పితుః_గోత్రస్య—శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ఉదకసంయోజనం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య కాలేఅనుజ్ఞార్థంయథాశక్తిప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ పరిషద్దక్షిణాంగృహీత్వా॥ సమస్తసంప—పదం॥ పితుః —గోత్రస్యశర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ఉదక సంయోజనం కర్తుం అధికారసంపదస్త్వితిభవంతోబ్రువంతు॥ ఉదకసంయోజనాధికారసిద్ధిరస్తు॥ ఓం భూః ఓం భువః —పూర్వోక్త—తిథౌ(ప్రాచీనావీతీ) పితుః—గోత్రస్య.. శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్ది

ష్టాన్నశ్రాద్ధేపితుః... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య। తత్పితృపితామహ
ప్రపితామహైః...గోత్రైః ... శర్మభిః వసురుద్రాదిత్యరూపైస్సహాసమా
నోదకసాపిండ్యసిద్ధిద్వారానస్వాదిపితృలోకావాప్త్యర్థం పితుః ... గోత్ర
స్యశర్మణః ప్రేతస్యపాత్రస్థోదకం ప్రథమద్వితీయతృతీయాంశం తత్పితృ
పితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం... శర్మణాం వసురుద్రాదిత్య
రూపాణాంపాత్రస్థోదకైస్సహసంయోజయిష్యే॥ఇతిసంకల్ప్య॥ సంయో
జయ। ఇతిబ్రాహ్మణోవదేత్॥అథకృచ్ఛ్రత్రయాణిదద్యాత్॥ అర్ఘ్యసం
యోజనాంగగోదానంకుర్యాత్॥ అథప్రేతపాత్రస్థోదకంకించిత్ (ఏకాం
శం) ఆదాయ॥ ప్రేతపాత్రస్థోదకంపిత్రాదిపాత్రేష్వాసించేత్॥సమానీవ
ఆకూతిః। సమానా హృదయానివః। సమానమస్తువోమనః। యథావ
స్సుసహాసతి।సంజ్ఞానంనస్స్వైః॥ సంజ్ఞానమరణైః॥ సంజ్ఞానమశ్వినాయు
వం।ఇహాస్మాసునియచ్ఛతమ్॥పితః...గోత్రం... శర్మన్ ప్రేతత్వాత్పాత్ర
స్థోదకం(ప్రథమాంశం)త్వత్పితృభిః...గోత్రైః ... శర్మభిః వసురూపై
స్సహాసంయోజయిష్యే॥తస్మై తేస్వధానమః॥ ఇతిగృహీతప్రేతపాత్రో
దకంతత్పితృపాత్రేనినీయ॥ యేసమానాస్సమనసః। పితరోయమరాజ్యే।
తేషాంలోకస్స్వధానమః। యజ్ఞోదేవేషుకల్పతామ్। యేసజాతాస్సమన
సః॥ జీనాజీవేషుమామకాః తేషాగ్ శ్రీర్మయికల్పతామ్।అస్మిన్లోకేశత
గ్ంసమాః॥ ఇతిసంసృష్టమర్ఘ్యమభిమంత్ర్య॥ శ్రీరామ రామరామ॥ ఇతి
స్మరణంకృత్వా॥పునరపిప్రేతపాత్రస్థోదకంకించిత్ (ద్వితీయాంశం) ఆదా
య॥సమానీవఆకూతిః। సమానాహృదయానివః। సమానమస్తువోమ
నః। యథావస్సుసహాసతి సంజ్ఞానంనస్స్వైః। సంజ్ఞానమరణైః। సంజ్ఞాన
మశ్వినాయువం।ఇహాస్మాసునియచ్ఛతమ్॥ పితః... గోత్ర ... శర్మన్ ప్రే
తత్వాత్పాత్రస్థోదకంత్వత్పితామహైః...గోత్రైః... శర్మభిః రుద్రరూ
పైస్సహాసంయోజయిష్యే॥ తస్మై తేస్వధానమః॥ ఇతిగృహీతప్రేతపా

త్రోదకంపితామహపాత్రేనిసీయ॥ యేసమానాస్సమనః । పితరోయమరాజ్యే॥ తేషాంలోకస్స్వధానమః। యజ్ఞోదేవేషుకల్పతామ్ । యేసజాతాస్సమనసః।జీవాజీవేషుమామకాః। తేషాగ్ శ్రీర్మయికల్పతాం। అస్మిన్ లోకేశతగ్ సమాః॥ఇతిసంసృష్టమర్ఘ్యమభిమంత్ర్య ॥ శ్రీరామరామరామ॥పునరపిప్రేతపాత్రస్థోదకంకించిత్ (తృతీయాంశం)ఆదాయ।స్తమానీవ ఆకూతిః...ఇహాస్మాస్తునియచ్ఛతమ్॥పితః... గోత్రశర్మన్ ప్రేతత్వం త్వా త్రస్థోదకంతత్పితామహైః ... గోత్రైః ... శర్మభిః ఆదిత్యరూపైస్సహాసంయోజయిష్యే॥తస్మై తేస్వధానమః॥ఇతిగృహీత ప్రేతపాత్రోదకంతత్ప్రపితామహపాత్రేనిసీయ ॥ యేసమానాస్సమనసః పితరోయమరాజ్యే। తేషాంలోకస స్వధానమః।యజ్ఞోదేవేషుకల్పతామ్। అస్మిన్లోకేశతగ్ సమాః। ఇతిసంసృష్టమర్ఘ్యమభిమంత్ర్య॥ శ్రీరామరామరామ॥

మాతాచేదేవంవిధః.

మాతుః...గోత్రాయాః.. దాయాయాః ప్రేతాయాః పాత్రస్థోదకం అస్మత్పితామహీప్రపితామహీవృద్ధప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం ... దాయినాం ... రూపాణాం పాత్రస్థోదకై స్సహసంయోజయిష్యే॥ తతస్సర్వంసమానమ్॥

ప్రేతస్య హస్తోదకందత్వా॥ దర్భానంతర్ధాయ॥ యాదివ్యాఆపః పయసాసంబభూవుర్యాఅంతరిక్ష ఉతపార్థివీర్యాః । హిరణ్యవర్ణాయజ్ఞియాస్తాసఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా స్సుహవాభవంతు॥ పిత ___ గోత్ర___శర్మన్ ప్రేత మరణదినాధారభ్య ద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేప్రేతార్థేఇదంతే అర్ఘ్యముపతిష్ఠతు। పునహస్తోదకందత్వా॥ సావధానాభవంతుతే॥ సావధానాస్మః॥ తత్పిత్రర్థంహస్తోదకందత్వా॥ దర్భానంతర్ధాయ। యాదివ్యాఆపఃపయసా భవంతు। తత్పితః...గోత్ర...

శర్మన్ వసురూప ఇదం తే అర్ఘ్యం॥ అస్త్వర్ఘ్యం తతశ్శుద్ధోదకం దత్వా॥ తత్పితామహార్థం బ్రాహ్మణహస్తే శుద్ధోదకం దత్వా। దర్భానంతర్ధాయ। యాదివ్యా ఆపః పయసా... భవంతు॥ తత్పితామహ... గోత్ర... శర్మన్ రుద్రరూప ఇదం తే అర్ఘ్యం॥ అస్త్వర్ఘ్యం తతశ్శుద్ధోదకం॥ దత్వా॥ తత్ప్రపితామహార్థం బ్రాహ్మణహస్తే శుద్ధోదకం దత్వా॥ దర్భానంతర్ధాయ। యాదివ్యా ఆపః పయసా — భవంతు॥ తత్ప్రపితామహ — గోత్ర శర్మన్ ఆదిత్యరూప ఇదం తే అర్ఘ్యం॥ అస్త్వర్ఘ్యం తతశ్శుద్ధోదకం దత్వా॥

శ్లో॥ ఇహలోకం పరిత్యజ్య గతోఽసి పరమాం గతిమ్। మనసా వాయురూపేణ కుశే(విప్రే) త్వాం యోజయామ్యహమ్॥ ప్రేతార్ఘ్యపాత్రం విసృజేత్॥ తత్పితృపితామహప్రపితామహేభ్యః పాత్రాణి స్థానానిస్థః॥ స్వస్థానమసి। ఇతి బ్రాహ్మణో వదేత్॥ తతశ్శుద్ధోదకం దత్వా॥ అర్చత ప్రార్చత ప్రియమేధాసోఽర్చత। అర్చంతు పుత్రకా ఉత పురన్న ధృష్ణ్వర్చత అర్చత ప్రార్చత॥ ఇతి ప్రేతం తిలైరభ్యర్చ్య॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్। ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్॥ పితః ...గోత్ర.. శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్య ... శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే గంధాః ఉపతిష్ఠతు॥ ఆయనే తే పరాయణే దూర్వా రోహంతు పుష్పిణీః। హ్రదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే॥ పితః — గోత్ర — శర్మన్ — శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే అంగుళ్యాభరణాదికం దద్యాత్॥ ధూరసి ధూర్వ ధూర్వంతం ధూర్వ తం యోఽస్మాన్ ధూర్వతి తం ధూర్వయం వయం ధూర్వామః॥ పితః — గోత్ర — శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహని — శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే అయం తే ధూపః॥ ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదోఽపఘ్నన్నిరృతిం మమ। పశూగ్ శ్చ మహ్యమావహ జీవనం చ దిశో దిశ॥ పితః — గోత్ర — శర్మన్ ప్రేత ఇదం తే జ్యోతిః॥ ఇతి దీపం దత్వా॥ యువా సువాసాః పరివీత ఆగాత్స ఉ శ్రేయాన్ భవతి జాయమానః। తం ధీరాసః కవయ ఉన్న

యంతిస్వాధిరయోమనసా దేవయంతః ॥ పితః——గోత్ర——శర్మన్ ప్రేత
మరణదినాదారభ్య —— శ్రాద్ధేప్రేతార్థే అంతః ప్రావరణార్థంబహిః ప్రా
వరణార్థంఅలంకరణార్థంచ ఇదంవస్త్రఖండం తుభ్యమహం సంప్రదదే
(నమమ)పవిత్రార్థమిమేసతిలాః ఇమేకుశాః॥ ప్రేతాయస్వర్చితమస్తు॥
(తతః)తత్పితృపితామహప్రపితామహార్చనంకరిష్యే॥ అర్చతప్రార్చత——
ప్రార్చత॥ఇతితిలైరభ్యర్చ్యగంధద్వారాం——శ్రియం॥తత్పితః యథాభా
గశఃఅమీవోగంధాః ॥ తత్పితామహాయథాభాగశః అమీవోగంధాః॥
తత్ప్రపితామహాయథాభాగశః అమీవోగంధాః॥సుగంధాః ॥ అయనేతే
పరాయణే——గృహాఇమే॥ పుష్పాధాన్ ఇమేతిలాః॥ సుపుష్పాణి॥ ధూర
సిధూర్వధూర్వంతం——ధూర్వామః॥ అయంవోధూపః। సుధూపః॥ ఉద్దీ
ప్యస్వజాతవేదో——దిశోదిశ ॥ దీపందత్వా । ఇదంజ్యోతిః సుజ్యోతిః॥
యువాసువాసాః——దేవయంతః॥తత్పితః——గోత్ర——శర్మన్ వసురూప
అంతఃప్రావరణార్థంబహిః ప్రావరణార్థం వస్త్రయుగ్మంతుభ్యమహంసం
ప్రదదేనమమ॥తత్పితామహ——గోత్ర——శర్మన్ రుద్రరూపవస్త్రం——
సంప్రదదేనమమ॥ తత్ప్రపితామహ——గోత్ర —— శర్మన్ ఆదిత్యరూపం
వస్త్రం——నమమ॥సువాసః।ఇతిబ్రాహ్మణాః। వదేయుః వఃఆచ్ఛాదనార్థం
పవిత్రార్థమలంకరణార్థం (తదభావే) సతిలాఇమేకుశాః॥ సుకుశాః॥ ఇతి
అర్చనంసంపూర్ణం॥ అస్తుసంకల్పసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ అస్తు
సంకల్పసిద్ధిరస్తు॥ యుష్మదనుజ్ఞయా విష్ణోరారాధనంకరిష్యే॥ (సవ్యం)
శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణోరిదమాసనం॥ ఆసనందద్యాత్ ॥ సుఖాసనం॥
విష్ణోర్దైవేక్షణః క్రియతామ్॥ ఇతిక్షణందద్యాత్ ॥ ఓంతథా ప్రాప్నోతు
భవాన్।ప్రాప్నవాని॥కుశాన్ పరిస్తీర్య॥అర్ఘ్యపాత్రమాసాద్య॥ ఉత్తానం
ప్రోక్ష్య॥ఉద్ధృత్య॥ యవాన్వికీర్య॥ శంనోదేవీ——వంతునః । ఇత్యర్ఘ్య
పాత్రే ఉదకంనిసీయ।యవోసిధాన్యరాజో వా——స్మస్మృతం॥ ఆర్ఘ్యపాత్రే

అమీగంధాః॥పుష్పార్థాణిమేఅక్షతాఃఅయంకుశఃకుర్చోదకేనఅష్టార్ఘ్య
స్నంపూర్ణార్చనమస్తు॥ విష్ణవే తేజుష్టంగృహ్ణామి॥ శ్రాద్ధసంరక్షకశ్రీమహా
విష్ణోపాత్రంసంపన్నం॥సుసంపన్నం। స్వాహార్ఘ్యః అస్త్వర్ఘ్యః॥శ్రాద్ధసంర
క్షకశ్రీమహావిష్ణుంశంఖచక్రగదాధరంభవత్సుఆవాహయిష్యే॥ ఆవాహ
య॥తద్విష్ణోః పరమంపదగ్ంసదాపశ్యంతిసూరయః। దివీవచక్షురాతతం
తద్విప్రాసోవిపన్యవోజాగృవాంసస్సమింధతే విష్ణోర్యత్పరమం పదమ్॥
ఇత్యుపస్థాయ॥హస్తోదకందత్వా॥యాదివ్యాఆపఃపయసా..భవంతు॥ శ్రా
ద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో ఇదం తే అర్ఘ్యం॥ అస్త్వర్ఘ్యం తతశ్శుద్ధోదకమ్॥
విష్ణవేస్థానమసి॥అర్ఘ్యపాత్రమన్యత్రనిధాయ॥ తతశ్శుద్ధోదకం॥ అర్చత
ప్రార్చతప్రియమేధాసో ... ర్చతప్రార్చత॥యద్వైరవకీర్య॥ గంధద్వారాం
... శ్రియమ్॥ శ్రాద్ధసంరక్షకశ్రీమహావిష్ణోయథాభాగశఃఅమీవోగంధాః॥
సుగంధాః॥ఆయనే తేపరా... గృహాణిమే । విష్ణ్వర్థం అంగుళ్యాభరణాది
కందద్యాత్॥ ఇమానిపుష్పాణి॥ సుపుష్పాణి॥ ధూరసిధూర్వ...వయం
ధూర్వామః॥ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో అయంతేధూపః సుధూపః॥
ఉద్దీప్యస్వజాతవేదో___దిశోదిశ॥ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో ఇదంతే
జ్యోతిఃసుజ్యోతిః। యువాసువాసాః___దేవయంతః॥ శ్రాద్ధసంరక్షక___
వస్త్రంతుభ్యమహం—నమమ॥ వస్త్రాభావేకుశాన్దద్యాత్॥ సుకుశాః
అర్చనంసంపూర్ణమ్॥ అస్తుసంకల్పసిద్ధిరస్త్వితిభవంతోబ్రువంతు। అస్తు
సంకల్పసిద్ధిరస్తు॥ యుష్మదనుజ్ఞయామండలోద్వర్తనంకరిష్యే॥ కురుష్వ॥
తతఃభోజనస్థానేఉద్వర్తనంకుర్యాత్॥ భోజనపాత్రాణినిధాయ॥ అథప్రే
తాహుతిః॥పూర్వోక్తఏవంగుణ...తిథౌ॥ (పా)...త్రేపితుః...గోత్రస్య
___శర్మణఃప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యై
కోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ప్రేతాహుతింహోష్యామి॥ ఔపాసనాగ్నే
ర్దక్షిణతోఽంగారాన్నిరూహ్య॥ తూష్ణీమప్రదక్షిణంపరిషిచ్య॥ పాత్రే

అభిఘార్య॥ తత్రచరుంనిధాయ॥ అభిఘార్య॥ మేక్షణేనాదాయ ॥ పిత్రే —గోత్రాయ—శర్మణే ప్రేతాయయమాయచస్వాహా॥ఇతిహుత్వా॥ యమాయేదంనమమ॥ తూష్ణీమప్రదక్షిణంపరిషిచ్య॥ తచ్ఛేషాత్ప్రేతపాత్రేకించిదన్నంనిధాయ ॥ తచ్ఛేషమన్యస్మిన్నిదధాతి ॥ అగ్నౌకరణం॥ పునః పృథక్పాత్రే—అభిఘార్య॥తత్రచరుంనిధాయ॥పునరభిఘార్య॥ ఓమ్ ఓమ్ఓమ్ అద్యపూర్వోక్త...పుణ్యతిథౌ (ప్రా.. తీ) పితుః—గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినారభ్యద్వాదశేహనిసపిండీకరణాఖ్యోద్దిష్టశ్రాద్ధేభవదనుజ్ఞయా . అగ్నౌకరణం(ఉపవీతీ)కరిష్యే॥కురుష్వ॥ (ప్రాచీనావీతీ)ఔపాసనాగ్నింపరిసమూహ్య॥.తతఃఅన్నమగ్నావధిశ్రిత్య। ఉదగుద్వాస్య।అద్భిఃప్రోక్ష్య॥ అన్నంచతుర్ధావిభజ్య । ఈశాన్యభాగే అభిఘార్య॥ తూష్ణీమప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ ఉపవీతీ॥ మేక్షణఉపస్తీర్య॥ తేనావదాయాభిఘారయతి॥ హవిఃప్రత్యభిఘారయతి॥ సోమాయపితృపీతాయస్వధానమః॥ అర్ధంజుహోతి। సోమాయపితృపీతాయేదంనమమ॥ మేక్షణఉపస్తీర్య॥ తేనావదాయాభిఘార్య॥ అగ్నయేకవ్యవాహనాయ స్వధానమః॥అగ్నయేకవ్యవాహనాయేదం (నమమ) ఇత్యుక్త్వా॥ ఆహుతిద్వయమౌపాసనాగ్నౌ నేవజుహుయాత్॥ (ప్రాచీనావీతీ) అప్రదక్షిణం తూష్ణీంసమంతంపరిషిచ్య॥ మేక్షణమగ్నౌప్రహరతి సవ్యం) చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభంభవంతు ... అహంభో అభివాదయే॥ (ప్రా...తీ; హస్తోదకందత్వా॥3॥పిత్రాదిభోజనపాత్రేష్వభిఘార్య॥ వాయవ్యభాగమాదాయ।స్వధేయం స్వధేయం స్వధేయం ॥ కించిత్కించిత్పిత్రాదిభోజనపాత్రేషు అన్నంనిధాయ॥ అస్తుస్వధా॥ పునరభిఘార్య॥ పునఃహస్తోదకందత్వా ॥ అస్వధేత్యాశ్రావయతి॥ అస్తుస్వధేతిప్రత్యాశ్రావయతి ॥ స్వధానమఇతివషట్కరోతి ॥ స్వధాకారోహిపితౄణామ్॥ (ఉపవీతీ)సర్వేషాంహస్తోదకందత్వా॥ పునరభిఘార్య॥ అత్రఅన్న సూక్తాదిమంత్రపఠనంనాస్తి॥ సర్వత్రఅన్నపరివేషణాదికంకృత్వా॥ అభిఘార్య॥ ఓంభూర్భువస్సువః...ప్రచోదయాత్॥ హస్తోదకందత్వా॥ దేవసవితః ప్ర

సువ॥కరాభ్యాంపాత్రింగృహీత్వా॥ పృథివీ తేపాత్రం ద్యౌరపిధానంబ్రా
హ్మణస్యత్వాముఖేజుహోమి బ్రాహ్మణానాంత్వాప్రాణాపానయోర్జుహో
మ్యక్షితమసిమైషాంక్షేష్ఠాఅముత్రాముష్మిన్‌లోకే॥ ఇదంవిష్ణుర్విచక్ర
మత్రేధానిదధేపదం।సమూఢమస్యపాగ్ం సురేస్వాహా॥ శ్రీవిష్ణోహవ్యం
రక్షస్వ।కాలసంజ్ఞకవిశ్వేదేవా ఏతద్వోహవ్యం సపరికరం కాలసంజ్ఞక
విశ్వేదేవాదేవతాఇదమన్నం సపరికరం హవ్యం బ్రాహ్మణస్వా హావనీ
యార్థేదత్తందాస్యమానంచాతృప్తే స్తత్సర్వంగయేయంభూర్ధ దా ధ రో
భోక్తా అన్నంబ్రహ్మఅహంచ బ్రహ్మభోక్తాచబ్రహ్మసౌవర్ణమిదంపాత్రం
అక్షయ్యవటచ్ఛాయేయం కాలసంజ్ఞకేభ్యోవిశ్వేభ్యోదేవేభ్య ॥ ఇదమ
న్నంఅమృతస్వరూపంఅక్షయ్యతృప్త్యర్థంయథాభాగంహవ్యం తత్సత్
స్వాహానమమ॥గయాయాంశ్రీరుద్ర (విష్ణు) పాదాదిసమస్తతీర్థేషు దత్త
మస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు।గయాయాందత్తమస్తు।ఓంభూర్భువస్సువః
...ప్రచోదయాత్ ॥హస్తోదకందత్వా।దేవసవితఃప్రసువ। పృథివీతేపాత్రం
ద్యౌరపిధానంబ్రహ్మణస్త్వాముఖేజుహోమిబ్రాహ్మణానాంత్వాప్రాణాపా
నయోర్జుహోమ్యక్షితమసిమైషాంక్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్ లోకే॥
ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేధానిదధేపదం।సమూఢమస్యపాగ్ంసురే॥ కామ
సంజ్ఞకవిశ్వేదేవా ఏతద్వోహవ్యంసపరికరం కామసంజ్ఞక విశ్వేదేవా
దేవతాఇదమన్నంసపరికరంహవ్యంబ్రాహ్మణస్వాహావనీయార్థే దత్తం
దాస్యమానంచాతృప్తేస్తత్సర్వంగయేయంభూర్ధదాధరోభోక్తా। అన్నం
బ్రహ్మ।అహంచబ్రహ్మ। భోక్తాచబ్రహ్మ। సౌవర్ణమిదంపాత్రం। అక్ష
య్యవటచ్ఛాయేయంకామసంజ్ఞకేభ్యోవిశ్వేభ్యో దేవేభ్యః ఇదమన్నం
అమృతస్వరూపం అక్షయ్యతృప్త్యర్థంయథాభాగంహవ్యం తత్సత్ స్వా
హానమమ॥గయాయాంశ్రీరుద్ర (విష్ణు) పాదాదిసమస్తతీర్థేషుదత్తమస్త్వి
తిభవంతో।బ్రువంతు గయాయాందత్తమస్తు।విశ్వేదేవోపస్థానం। యేదే

వాదివ్యేకాదశస్థాఃపృథివ్యామధ్యేకాదశస్థాఽప్సుషదోమహినైకాదశ
స్థాః తేదేవాయజ్ఞమిమంజుషధ్వమ్॥

అథప్రేతత్యక్తం(దత్తం) ఓంభూర్భువస్సువః...ప్రచోదయాత్॥
(ప్రాచీనావీతీ) హస్తోదకందత్వా।సవ్యంజాన్వాచ్య॥పృథివీతేపాత్రంద్యౌ
రపిధానం బ్రహ్మణస్త్వాముఖేజుహోమి బ్రాహ్మణస్య త్వాప్రాణాపాన
యోర్జుహోమ్యక్షిత మసిమాస్యక్షేష్ఠాఅత్రాముష్మిన్ లోకే । ఇదం
విష్ణుర్విచక్రమే। త్రేధానిదధేపదం సమూఢమస్యపాగ్ంసురే॥ శ్రీవిష్ణో
అన్నంరక్షస్వ।పితః ..గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్యద్వాద
శేహనిసపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ప్రేతార్థేపతత్తే ఇదమన్నం
సపరికరంపితా...గోత్ర...శర్మాప్రేతో దేవతేదమన్నంసపరికరంబ్రాహ్మ
ణస్త్వాహవనీయార్థే దత్తందాస్యమానంచాతృప్తేస్తత్సర్వ మమృతస్వ
రూపంరాజితంపాత్రమక్షయ్యవటచ్ఛాయేయం।పితః...గోత్రాయ—
శర్మణే ప్రేతాయఇదమన్నంసపరికరంసవ్యంజనంసతాంబూలంసదక్షిణా
కంసతిలాపిధానోదకుంభం ప్రేతతృప్త్యర్థముపతిష్ఠతు॥ఇతితిలోదకం భూ
మావిసృజేత్ । తత్పిత్రాదిత్యక్తం (దత్తం) ఉపవీతీ) అన్నాదికప్రో
క్షణం।ఓంభూర్భువస్సువః .. ప్రచోదయాత్ ।అపిదక్షిణంపరిషిచ్య తత్పి
త్రర్థంహస్తోదకందత్వా। పృథివీతేపాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణస్త్వా
ముఖేజుహోమి । బ్రాహ్మణానాంత్వాప్రాణాపానయోర్జుహోమ్యక్షిత
మసిమైషాంక్షేష్ఠాఅముత్రాముష్మిన్ లోకే। ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేధా
నిదధేపదం। సమూఢమస్యపాగ్ంసురే ॥ స్వధాశ్రీవిష్ణోకవ్యం రక్షస్వ ।
తత్పితః...గోత్ర...శర్మన్ వసురూపవతత్తేకవ్యంసపరికరం॥ తత్పితా
...గోత్ర...శర్మావసురూపో దేవతేదమన్నంసపరికరం॥ బ్రాహ్మణస్త్వా
హవనీయార్థేదత్తం దాస్యమానంచాతృప్తేస్తత్సర్వంగయేయం భూర్గ
దాధరో భోక్తాఅన్నంబ్రహ్మఅహంచబ్రహ్మభోక్తాచబ్రహ్మసర్వంఖల్వి

దంబ్రాహ్మ । రాజతమయంపాత్రి మక్షయ్యవటచ్ఛాయేయం ॥ తత్పి
త్రే... గోత్రాయ...శర్మణే వసురూపాయఇదమన్నమమృతస్వరూప
మాతృప్తేర్దాస్యమాన మక్షయ్యతృప్త్యర్థం యథాభాగమోంతత్సత్
స్వధానమమ॥గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాదిసమస్తతీర్థేషుదత్తమస్త్వితి
భవంతో బ్రువంతు.. దత్తమస్తు॥ (ఉపవీతీ) ఓమ్భూర్భువ...ప్రచోద
యాత్ ॥ఇతిపితామహపాత్రే అన్నాదికంప్రోక్ష్య॥(ప్రాచీనావీతీ) హస్తోద
కందత్వా ॥ పృథివీతేపాత్రం...స్తురే ॥ స్వధాశ్రీవిష్ణోకవ్య రక్షస్వ
తత్పితామహ...గోత్ర...శర్మన్రుద్రరూపపతత్తేకవ్యం సపరికరంతత్పి
తామహాఃగోత్రః...శర్మారుద్రరూపో దేవ తేదమన్నంసపరికరంబ్రాహ్మ
ణస్త్వాహవనీయార్థేదత్తందాస్యమానంచాతృప్తేః... రాజతమయంపా
త్రమక్షయ్యవటచ్ఛాయేయ ంతత్పితామహాయ...గోత్రాయ...శర్మ
ణేరుద్రరూపాయేదమన్నమమృతస్వరూపమాతృప్తేర్దాస్యమాన మక్ష
య్యతృప్త్యర్థంయథాభాగమోంతత్సత్ ॥ స్వధానమమ॥ గయాయాంశ్రీ
విష్ణుపాదాది...బ్రువంతు॥గయాయాందత్తమస్తు॥ ఉపవీతీ॥ ఓంభూర్భు
వస్సువః...ప్రచోదయాత్ ॥ఇతిప్రపితామహపాత్రే అన్నాదికంప్రోక్ష్య॥
(ప్రాచీనావీతీ హస్తోదకందత్వా॥ పృథివీతేపాత్రంద్యౌ... స్తురే॥ స్వధా
శ్రీవిష్ణోకవ్యంరక్షస్వ। తత్ప్రపితామహ...గోత్ర ... శర్మన్ఆదిత్యరూప
పతత్తేకవ్యంసపరికరం॥తత్ప్రపితామహాః ... గోత్ర ... శర్మాఆదిత్యరూ
పో దేవ తేదమన్నంసపరికరం॥ బ్రాహ్మణస్త్వాహవనీయార్థేదత్తం...వట
చ్ఛాయేయం॥తత్ప్రపితామహాయ...గోత్రాయ...శర్మణేఆదిత్యరూపా
యేదమన్నంమమృతస్వరూప మాతృప్తేర్దాస్యమానమక్షయ్య తృప్త్య
ర్థంయథాభాగమోంతత్సత్ ॥స్వధానమమ। గయాయాంశ్రీవిష్ణుపాదాది
...బ్రువంతు॥ ఇతిపితృతీర్థేనసదర్భతిలోదకం భూమావిసృజేత్ । గయా
యాందత్తమస్తు॥పితాద్యుపస్థానం॥ యేచేహపితరోయేచనేహయాగ్ శ్చ
విద్మయాగ్ం ఉచనప్రవిద్మ। అగ్నే త్వంవేత్థయదితేజాతవేదస్స్వధాభిర్యజ్ఞ
గ్ంసుకృతంజుషస్వ॥విష్ణుత్యక్తం (దత్తం) ఉపవీతీ॥ఓంభూర్భువస్సువః...

ప్రచోదయాత్॥ ఇత్యన్నాదికం ప్రోక్ష్య॥ హస్తోదకం దత్వా॥ దేవసవితః ప్రసువ॥ పృథివీ తేపాత్రం...స్వరే॥ శ్రీవిష్ణో హవ్యం రక్షస్వ॥ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో ఏతత్తే హవ్యం సపరికరం శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణుదేవ తేదమన్నం సపరికరం హవ్యం బ్రాహ్మణస్త్వాహవనీయార్థే దత్తం ...సౌవర్ణం పాత్రమక్షయ్య వటచ్ఛాయోయం శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణవే శంఖచక్రగదాధరాయ లక్ష్మీసమేతాయ ఇదమన్న మమృతస్వరూప మాత్మ[illegible]స్యమాన మక్షయ్యతృప్త్యర్థం యథాభాగమోం తత్సత్॥ హవ్యాన్వాహనమను॥ గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాది...బ్రువంతు॥ గయాయాందత్తమస్తు॥ విష్ణూపస్థానం॥ తద్విష్ణోః పరమం పదగ్ం సదా పశ్యంతి సూరయః। దివీవచక్షురాతతమ్। తద్విప్రాసో విపన్యవో జాగృవాగ్ం సస్సమింధతే। విష్ణోర్యత్పరమం పదమ్॥ అథ మంత్రతంత్రస్వరవర్ణ లోపప్రాయశ్చిత్తార్థం దశగాయత్రీమంత్రజపం కరిష్యే॥ ఇతిశిష్టాచారసాంప్రదాయః॥ శ్లో॥ సప్తవ్యాధాదశార్ణేషు మృగాః కాలాంజనే గిరౌ। చక్రవాకాశ్శరద్వీపే హంసాస్సరసమానసే। యేస్మజాతాః కురుక్షేత్రే బ్రాహ్మణా వేదపారగాః। ప్రస్థితా దీర్ఘమధ్వానం యూయం తేభ్యోవసీదత। అమూర్తానాం చ మూర్తానాం పితౄణాం దీప్తతేజసామ్। నమస్యామి సదా తేషాం ధ్యాయినాం యోగచక్షుషామ్॥ చతుర్భిశ్చ చతుర్భిశ్చ ద్వాభ్యాం పంచభిరేవ చ॥ హూయతే చ పునర్ద్వాభ్యాం స మే విష్ణుః ప్రసీదతు బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మ హవిర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణా హుతం। బ్రహ్మైవ తేన గంతవ్యం బ్రహ్మకర్మ సమాధినా॥ యజ్ఞేశ్వరో హవ్యసమస్తకవ్య। భోక్తావ్యయాత్మా హరిరీశ్వరోత్ర। తత్సన్నిధానాదపయాంతు సద్యో। రక్షాంస్యశేషాణ్యసురాంశ్చ సర్వే॥ తాం యోగినశ్చింతయంతి త్వాం యజంతి చ యజ్వనః। హవ్యకవ్యభుగేకస్త్వం పితృదేవస్వరూపధృత్॥ కర్త్రా క్రియాణాం సస ఇజ్యతే క్రతుః సఏవ తత్కర్మ ఫలంచ యచ్చ। స్రుగాదియత్సాధనమప్యశేషం। హరేర్న కించిద్వ్యతిరిక్తమస్తి॥ గయాయాం ధర్మపృష్ఠే చ సదసి బ్రహ్మణస్తథా। గయాశీర్షే వటే చైవ పితౄణాం దత్తమక్షయమ్॥ దేశకాలపాత్ర

మంత్రతంత్రకర్తృభోక్తృస్థలహవిర్ద్రవ్యాదిభ్య స్సర్వం న్యూనాతిరిక్తా
భ్యామచ్ఛిద్రమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు । ఇతిసదర్భయవ తిలోదక
ముత్సృజేత్ ॥సర్వంన్యూనాతిరిక్తాభ్యామచ్ఛిద్ర మస్తు॥ ఈశానవిష్ణుకమ
లాసనకార్తికేయ।వహ్నిత్ర్యంబకరజనీశగణేశ్వరాణాం। క్రౌంచామ
రేశదర్పదలనోద్భవకశ్యపానాం। పాదాన్నమామిసతతం పితృముక్తిహే
తూన్॥దారాదత్తం॥ (పా ..)పితుః...గోత్రస్య ...శర్మణః ప్రేతస్య
ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థంమరణదినాదారభ్య ద్వాదశాహానిసపిండీకరణాఖ్యై
కోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేపితరం...గోత్రం...శర్మాణంప్రేతముద్దిశ్య (మయా)
త్వయాకృతేనపితుః ... మరణదినారభ్య ద్వాదశాహాని సపిండీకరణా
ఖ్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధేతత్పితృపితామహప్రపితామహాన్ ...గోత్రాన్...
శర్మణః వసురుద్రాదిత్యరూపాన్ కాలకామసంజ్ఞికాన్ విశ్వాన్ దే
వాన్ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణుం చఉద్దిశ్యమయాక్రియమాణేనపితుః
సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేన।పితుః ...గోత్రస్య ...శర్మణఃప్రే
తస్యమరణదినాదారభ్యద్వాదశాహాని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రా
ద్ధేతత్పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం.....వసురుద్రాది
త్యరూపాణాంకాలకామసంజ్ఞికవిశ్వేషాం దేవానాంశ్రాద్ధసంరక్షకశ్రీమ
హావిష్ణోశ్చపితుఃగోత్రస్య...శర్మణఃప్రేతస్యతత్పితృపితామహ ప్రపితా
మహైః...గోత్రైః...శర్మభిః వసురుద్రాదిత్యరూపైస్సహసమానోదక
సాపిండ్యసిద్ధిద్వారావస్వాదిపితృలోకావాప్తిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥
ఇతిసదర్భతిలోదకముత్సృజేత్॥ వస్వాదిపితృలోకావాప్తిరస్తు॥ నమస్కా
రః॥నమో దేవేభ్యః॥స్వధా (ప్రేత) తత్పితృపితామహప్రపితామహేభ్యః
నమో విష్ణవే॥ఇతినమస్కృత్య॥ఓంతద్బ్రహ్మ॥ఓంతద్వాయుః॥ ఓంతదాత్మా
॥ఓంతత్సత్యంఓంతత్సర్వమ్॥ ఓంతత్పురోర్నమః । అంతశ్చరతిభూతేషు
గుహాయాంవిశ్వమూర్తిషు।త్వంయజ్ఞస్త్వంవషట్కార స్త్వమింద్ర స్త్వగ్ం
రుద్ర స్త్వంవిష్ణుస్త్వంబ్రహ్మత్వంప్రజాపతిః త్వంతదాప ఆపోజ్యోతీ రసోఽమృ

త్రం బ్రహ్మభూర్భువస్సురోమ్ ॥ శ్రద్ధాయాంప్రాణే నివిష్టోఽమృతంజుహోమి శ్రద్ధాయామపానే నివిష్టోఽమృతంజుహోమి। శ్రద్ధాయాంవ్యానే నివిష్టోఽమృతంజుహోమి। శ్రద్ధాయాముదానే నివిష్టో అమృతంజుహోమి। శ్రద్ధాయాగ్ంసమానే నివిష్టామృతంజుహోమి॥ బ్రహ్మణిమఆత్మాఽమృతత్వాయ॥ మధువాతాఋతాయతే మధుక్షరంతిసింధవః మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః। మధునక్తముతోషసిమధుమత్పార్థివగ్ంరజః మధుద్యౌరస్తునఃపితా। మధుమాంనో వనస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తుసూర్యః। మాధ్వీర్గావోభవంతునః॥ యథాసుఖం పరిషేచనమ్॥ ఓమ్భూర్భువస్సువః... ప్రచోదయాత్॥ సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి । సర్వత్రహస్తోదకం దత్వా॥ కాలసంజ్ఞకావిశ్వేదేవా అమృతమస్తు ॥ కామకసం...దేవా అమృతమస్తు॥ ఇత్యాపోశనందత్వా॥ ప్రేతాయఅమృతమస్తు॥ తత్పిత్రే అమృతమస్తు॥ తత్పితామహాయఅమృతమస్తు॥ తత్ప్రపితామహాయ। అమృతమస్తు॥ శ్రాద్ధసంరక్షక-శ్రీమహావిష్ణవే। అమృతమస్తు॥ ఇత్యాపోశనం దత్వా॥ అమృతోప స్తరణమసి। ఇయంభూర్గయా। ఏతే బ్రాహ్మణాగదాధరాః పితృరూపీశ్రీజనార్దనః ప్రియతాం॥ ఓంతత్సత్॥ బ్రహ్మార్పణమస్తు॥ శ్రద్ధాయాంప్రాణేనివిష్టామృతంజుహోమి శివోమావిశాప్రదాహాయ ప్రాణాయస్వాహా॥ శ్రద్ధాయామపానే నివిష్టామృతంజుహోమిశివోమావిశాప్రదాహాయఅపానాయస్వాహా॥ శ్రద్ధాయాంవ్యానేనివిష్టామృతంజుహోమిశివోమావిశాప్రదాహాయవ్యానాయస్వాహా ॥ శ్రద్ధాయాముదానే నివిష్టామృతంజుహోమి శివోమావిశాప్రదాహాయ ఉదానాయస్వాహా॥ శ్రద్ధాయాగ్ం సమానేనివిష్టామృతం జుహోమిశివోమావిశా ప్రదాహాయసమానాయస్వాహా॥ బ్రహ్మణిమఆత్మామృతత్వాయ। ఇతిప్రాణా

హుతిమంత్రాన్పఠేత్ ॥ యథాసుఖంజుషధ్వం ॥ ఇతికర్తృవాక్యం। జుషామహే॥ కలౌకలికృతాన్దోషాన్ద్రవ్యదేహాత్మసంభవాన్। సర్వాన్హరతిచిత్తస్థోభగవాన్ దేవకీసుతః॥మంత్రమధ్యేక్రియామధ్యేవిష్ణోస్స్మరణపూర్వకం।యత్కించిత్క్రియతేకర్మతత్కర్మసఫలంభవేత్ ॥ అపేక్షితంయాచితవ్యంత్యాజ్యంచైవానపేక్షితం ఉపవిశ్యసుఖేనైవ భోక్తవ్యంస్వస్థమానసైః॥ మక్షికాశ్చయద్వాస్వకాస్వధితౌరిత్తమస్తి। యద్ధస్తయోశ్చమితుర్యన్న ఖేషుసర్వాతాత్రేఅపిదేవేష్వస్తు। భోక్తౄణాం మక్షికాబాధానివృత్తిరస్తు॥ అనంతరంభుంజానాన్ తృప్తాన్జ్ఞాత్వా॥ ఓం భూర్భువస్సువః...ప్రచోదయాత్ । మధువాతా...భవంతునః॥ మధుమధుమధు॥ అక్షన్నమీమదంతహ్యవప్రియాఅధూషత।అస్తోషత స్వభానవోవిప్రానవిష్ఠయామతీ।యోజాన్వింద్రతేహరీ॥ మధుమధుమధు॥ ఏతచ్ఛ్రాద్ధంసంపన్నం॥ సుసంపన్నం॥ ప్రేతవికరం॥ కించిదన్నమాదాయ॥ (ప్రాచీనావీతీ)పితః...గోత్ర...శర్మన్ప్రేతమరణదినాదారభ్య ద్వాదశాహానిసపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధప్రేతతృప్తిరస్తు ॥ అస్తుతృప్తిః॥ సతిలముదకమన్నంభోజనపాత్రసమీపే ప్రేతతూష్ణీముత్సృజేత్॥ ప్రేతవికిరపిండంభూమౌనిధాయ॥యథా॥దర్భానాస్తీర్య॥తిలోదకంనిసిచ్య। పిత్రే...గోత్రాయ...శర్మణేప్రేతాయ మరణదినాదారభ్య ద్వాదశాహానిసపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధవికిరపిండఉపతిష్ఠతు ॥ పిండస్యోపర్యేతత్తిలోదకముపతిష్ఠతు । పృథక్పాత్రేకించిదన్నమాదాయ ॥ తత్పితః। తృప్తాస్థ।తత్పితామహాఃతృప్తాస్థ॥తత్ప్రపితామహాఃతృప్తాస్థ॥ తృప్తాస్స్మః॥ ఇతిబ్రాహ్మణావదేయుః॥ అసంస్కృతప్రమీతాయేత్యాగినో ॥ యాఃకులస్త్రియః।దాస్యామితేభ్యో వికిరమన్నంతాభ్యశ్చ పైతృకమ్। పరిషిచ్య ॥ సవ్యం ॥ కాలసంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః తృప్తాస్థ ॥ కామసంజ్ఞకవిశ్వేదేవాః తృప్తాస్థ ॥ తృప్తాస్స్మః ఇతిబ్రాహ్మణోవదేత్ ॥

శ్లో॥ అసోమపాశ్చ యే దేవా యజ్ఞభాగవివర్జితాః। తేభ్యామన్నం ప్రదా
స్యామి వికిరం వైశ్వదైవికమ్ ॥ పరిచ్య ॥ పునః కించిదన్నమాదాయ।
శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో తృప్తోసి ॥ తృప్తోస్మి॥ అసంశయో
భవేద్విష్ణోర్మోక్షసాధనమవ్యయమ్। ప్రాణినాంచవరం శ్రేష్ఠం
వికిరాన్నంచ వైష్ణవమ్। పరిషిచ్య॥ (ప్రాచీనావీతీ) దేవపితృమధ్యేభూమౌ
ప్రోక్ష్య॥ తత్రదక్షిణాగ్రాన్ దర్భానాస్తీర్య ॥ తేషు తిలోదకం నినీయ॥
యేఽగ్నిదగ్ధా యేఽనగ్నిదగ్ధా యే వా జాతాః కులేమమ ॥ భూమౌదత్తేన
పిండేన తృప్తా యాంతు పరాంగతిమ్॥ అగ్నిదగ్ధేభ్యః అనగ్నిదగ్ధేభ్యః అస్మ
త్కులప్రసూతమ్య తేభ్యః అయంవికిరపిండస్స్వధానమః। అగ్నిదగ్ధాః
అనగ్నిదగ్ధాశ్చ మార్జయంతామ్॥ ఏతద్వస్తిలోదకమ్॥ పాత్రోచ్ఛిష్టభా
గోఽస్త్వన్నం దీయతామ్॥ యజమానకులే జాతా దాసదాస్యన్న కాంక్షి
ణః। తే సర్వే తృప్తిమాయాంతు మయా దత్తేన భూతలే॥ అమృతాపిధాన
మసి। ఇతి సర్వేషాముత్తరాపోశనాని దత్వా॥ శ్రాద్ధాయాం ప్రాణేనివిశ్యా
ఽమృతగ్ం హుతమ్। ప్రాణమన్నేనాప్యాయస్వ...సమానమన్నేనాప్యా
యస్వ॥ అంగుష్ఠమాత్రః పురుషోఽంగుష్ఠంచ సమాశ్రితః। ఈశస్సర్వస్యజ
గతః ప్రభుః ప్రీణాతి విశ్వభుక్॥ రౌరవే పుణ్యనిలయే పద్మార్బుదనివాసినా
మ్। అర్థినాముదకం దత్తమక్షయ్యముపతిష్ఠతు॥ ఆచమ్య॥ ప్రాణానాయ
మ్య॥ ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రా...తీ) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః
ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ద్వాదశేఽహని సపిండీకరణాఖ్యోద్దిష్టాన్న
శ్రాద్ధతిలోదక పిండప్రదానం కరిష్యే॥ కురుష్వ॥ ప్రేతాహుతి శేషం
శ్రాద్ధశేషాన్నంచ సంసృజ్య॥ ఏకపిండం కృత్వా॥ తతః అగ్నౌకరణహుత
శేషం శ్రాద్ధశేషాన్నంచ సంసృజ్య పిండత్రయం కృత్వా॥ పిండస్థానే గోమ
యేనోపలిప్య పిండస్యాధః ఏవ దర్భాస్తరణ ముపతిష్ఠతు॥ దర్భోపర్యే
తత్తిలోదక ముపతిష్ఠతు ॥ పిత్రే...గోత్రాయ...శర్మణే ప్రేతాయ
మరణదినాదారభ్య ద్వాదశేఽహని సపిండీకరణాఖ్యోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే
ప్రేతార్థే ఏష పిండః ఉపతిష్ఠతు ॥ పిండస్యోపర్యేతత్తిలోదక ముప
తిష్ఠతు। ప్రేతపిండస్య పశ్చిమతః తత్పితృపితామహ ప్రపితామహ

నాం పిండప్రదానం కుర్యాత్ ॥ అత్రగోమయే నానులిప్య ॥ అపాం మేధ్యం యజ్ఞియగ్ంసదేవగ్ం శివమస్తుమే । ఆచ్ఛేత్తావోమారిషం జీవాసిశరదశ్శతమ్ ॥ అచ్ఛినత్తి ॥ అపఉపస్పృశ్య ॥ అద్భిరవోక్ష్య॥ అపహతాఅసురారక్షాగ్ంసిపిశాచావేదిషదః॥ ఇతి భూమిముల్లిఖ్య॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ శుంధంతాంపితరః। శుంధంతాంపితామహాః॥ శుంధంతాం ప్రపితామహాః॥ ఇత్యద్భిరవోక్ష్య॥ అయంతునఃపితరోమనోజవసః॥ ఇత్య భిమంత్ర్య।సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిరూర్ణా మృదుస్యోనం పితృభ్యస్త్వా భరామ్యహమ్। అస్మిన్త్సీదతుమే పితరస్సోమ్యాః పితామహాః ప్రపితా మహాశ్చానుగైస్సహ॥ దర్భానాస్తీర్య॥మార్జయంతాంతత్పితరః॥ మా ర్జయంతాంతత్పితామహాఃమార్జయంతాంతత్ప్రపితామహాః॥ ఇతితిలోద కంనిషిచ్య॥సవ్యంజాన్వాచ్య॥ ఏతత్తేతత్పితః...గోత్ర...శర్మన్ వసురూ పయేచత్వామను। తత్పితేగోత్రాయ...శర్మణేవసురూపాయయేచత మనుగచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాయంపిండస్తస్మైతే స్వధానమః॥ గయాయాం దత్తమస్తు॥ ఏతత్తేతత్పితామహ...గోత్ర...శర్మన్ రుద్రరూపయేచ త్వామనుతత్పితామహాయ...గోత్రాయ... శర్మణేరుద్రరూపాయయే చతమనుగచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాయంపిండస్తస్మైతే స్వధానమః॥ గయా యాందత్తమస్తు॥ఏతత్తేతత్ప్రపితామహ ... గోత్ర ... శర్మన్ఆదిత్యరూ పయే చత్వామనుతత్ప్రపితామహాయ...గోత్రాయ...శర్మణేఆదిత్యరూ పాయయేచతమనుగచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాయం పిండస్తస్మై తేస్వధానమః॥ గయాయాందత్తమస్తు॥ మధువాతాఋతాయతే మధుక్షరంతిసింధవః। మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః మధునక్తముతో షసిమధుమత్పార్థివగ్ంరజః। మధుద్యౌరస్తునఃపితా।మధుమాన్నోవనస్పతి ర్మధుమాగ్ం అస్తుసూ ర్యః।మాధ్వీర్గావోభవంతునః॥ ఇతిమధుదత్వా ॥ అథపిండసంయోజన

మ్॥ఆచమ్యఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ ప్రాచీనావీతీ॥పితుః...గోత్రస్య...శర్మ ణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే పిండసంయోజనంకరిష్యే॥(సవ్యం) కాలేఅనుజ్ఞార్థంయథాశక్తి పాత్రియశ్చి త్తంకరిష్యే॥సమస్తసంప...పదమ్। (ప్రా...తీ)పితుఃగోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యద్వాదశేహనిసపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధేపిం డసంయోజనంకర్తుంఅధికారసంపద స్త్వితిభవంతోబ్రువంతు॥ కర్తుంఅధి కారసంపదస్తు॥(ఉపవీతీ)ఓంభూః ఓంభువః...పుణ్యతిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధేపితుః...గోత్రస్య...శర్మణఃప్రేతస్యతత్పితృ పితామహప్రపితామహైః...గోత్రైః...శర్మభిఃవసురుద్రాదిత్యరూపై స్సహసమానోదకసాపిండ్య సిద్ధిద్వారావస్వాదిపితృలోకావాప్త్యర్థం పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య తత్పితృపితామహప్రపితామహా నాం...గోత్రాణాం శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం పిండైస్సహ (ఉపవీతీ)సంయోజయిష్యే॥ సంయోజయ॥ అథకృచ్ఛ్రత్రయాణిదద్యా త్ అథపిండసంయోజనక్రమః॥మధువాతాఋతాయతే...భవంతునః॥ ఇతిమధుదత్వా। ప్రేతపిండంత్రేధావిభజ్య॥ నారాయణ నారాయణ నారాయణ॥ ఏకభాగమాదాయ సంగచ్ఛధ్వగ్ంసంవదధ్వం సంవోమ నాగ్ంసిజానతామ్।దేవాభాగంయథాపూర్వే॥ సంజానానాఉపాసత। స మానోమంత్రస్సమితిస్సమానీ।సమానంమనస్సహచిత్తమేషాం। సమా నంకేతోఅభిసగ్ంరభధ్వం। సంజ్ఞానేనవోహవిషాయజామః ॥ ఏకభాగ మాదాయపితుః...గోత్ర...శర్మన్ ప్రేత ప్రేతపిండ (ప్రథమాంశం) త్వాత్పితృభిః...గోత్రైః...శర్మభిః... వసురూపైస్సహసంయోజయిష్యే సంయోజయేతిప్రత్యుక్తేసంయోజయేత్॥తస్మైతేస్వధానమః ॥ యేస మానాస్సమనసఃపితరోయమరాజ్యే। తేషాం లోకస్స్వధానమఃయజ్ఞోదే వేషుకల్పతామ్।యేసజాతాస్సమనసః। జీవాజీవేషుమామకాః। తేషాగ్ం

శీర్మయికల్పతామ్। అస్మిన్లోకేశతగ్ంసమాః। నారాయణనారాయణ ప్రేతస్యద్వితీయ పిండభాగమాదాయ॥ సంగచ్ఛధ్వగ్ంసం వదధ్వం... సంజ్ఞానేనవోహవిషాయజామః॥ పితః...గోత్ర...శర్మన్ ప్రేత ప్రేతపిండ (ద్వితీయాంశం)త్వత్పితామహైః॥...గోత్రైః...శర్మభిఃరుద్రరూపైస్సహాసంయోజయిష్యే॥ సంయోజయేతిప్రత్యుక్తేసంయోజయేత్ ॥ తస్మైతేస్వధానమః॥ యేసమానాస్సమనసః...అస్మిన్లోకేశతగ్ం సమాః। నారాయణ నా రాయణ॥ ప్రేతస్యతృతీయ పిండభాగమాదాయ॥ సంగచ్ఛధ్వగ్ం సంవదధ్వం...సంజ్ఞానేనవో హవిషాయజామః ॥ పితః... గోత్ర...శర్మన్ ప్రేతప్రేతపిండ(తృతీయాంశం) త్వత్ప్రపితామహైః... గోత్రైః...శర్మభిఃఆదిత్యరూపైస్సహాసంయోజయిష్యే॥ సంయోజయేతిప్రత్యుక్తేసంయోజయేత్॥ తస్మైతేస్వధానమః॥ యేసమానాస్సమనసః...అస్మిన్లోకేశతగ్ంసమాః॥ నారాయణ నారాయణ నారాయణ॥ ఏషవోనుగతః ప్రేతఃపితృసామాన్యమాప్తవాన్ । శివంభవతు శేషాణాల జాయంతాంస్థిరజీవినః॥ఇతఃపరంప్రేతశబ్దానాస్తి॥ చతుర్థోపి నిపర్తతే ॥

స్త్రీసపిండనేవిశేషః । ఏషావోనుగతా ప్రేతాపితృసామాన్యమియుషీ । శివంభవతు శేషాణాంజాయతాం స్థిరజీవనః॥ ఇతి॥

అథ వైతరణీగోదానమ్

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...పుణ్యాతిథౌ ప్రాచీనావీతి।పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః వరురూపస్య సుఖేనవైతరణీ నద్యుత్తరణార్థం శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం మహావైతరణీసంజ్ఞిక గోదానంకరిష్యే ॥ తదంగబ్రాహ్మణపూజాంకరిష్యే ॥ శ్రీమహావిష్ణురూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనం॥ ఉభాభ్యామిదంపాద్యం॥ శ్లో॥ నమోస్త్వనంతాయ సహస్రమూర్తయే

సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే । సహస్రనామ్నే పురుషాయశాశ్వతే
సహస్రకోటియుగధారిణేనమః॥ గంధార్థాఇమేతిలాః పుష్పార్థాఇమేతిలాః॥
అథగోపూజాంకృత్వా॥ శ్లో॥ యమద్వారేమహాఘోరే తప్తావైతర
ణీనదీ తాంతర్తుంగాంప్రదాస్యామి ఉత్తారయసుఖేనతామ్॥ గవామంగే
షు...చ్ఛమే॥ అస్మై బ్రాహ్మణాయ...శాఖాధ్యాయినే...గోత్రాయ
...ప్రతిగ్రహీత్రే శ్రీమాన్ శ్రీమతః...గోత్రః...దాతాధర్మపత్నీ
సమేతోహం॥ (ప్రాచీనావీతీ) పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః వసురూప
స్యసుఖేనవైతరణీనద్యుత్తరణార్థం వైతరణీసంజ్ఞిక గోదానం శ్రీమహా
విష్ణుప్రీతిం కామయమానస్తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ ఇతిధేను
పుచ్ఛంగ్రాహయిత్వా॥ సకుశతిలోదకందత్వా॥ దేవస్యత్వాసవితుఃప్రస
వే...ప్రతిగృహ్ణామి ॥ రాజాత్వావరుణోనయతు ...ప్రతిగృహ్ణాతు।
గోదానందద్యాత్ ॥ గోదానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాంతుభ్యమహంసంప్ర
దదేనమమ॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం (త్వయా) (మయా) కృతేనవైతరణీ
సంజ్ఞికగోదానేనభగవాన్...పితుః...గోత్రస్య ... శర్మణః వసురూప
స్యసుఖేనవైతరణీనద్యుత్తరణం కరోత్వితి భవంతోబ్రువంతు ॥ సుఖేన
వైతరణీనద్యుత్తరణంకరోతు॥ తదభావేగోమూల్యంవాదద్యాత్॥ అథ
దశదానాని విశేషదానాని మహాదానానిచ కుర్యాత్ ॥

పూర్వోక్త ఏవంగుణ...తిథౌ...(ప్రాచీనావీతీ) పితుఃగోత్రస్య
...శర్మణఃవసురూపస్యమహావైతరణీ గోదానసాద్గుణ్యార్థం దశదా
నానికరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ బ్రాహ్మణపూజాంచకృత్వా॥

అథదశదానాని॥ శ్లో॥ గవామంగేషుతిష్ఠంతి భువనానిచతుర్దశ। యస్మాత్త
స్మాచ్ఛివంమేస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ అస్మైబ్రాహ్మణాయశ్రీమ
హావిష్ణుస్వరూపాయ...గోదానం...గోదానంకృత్వా॥ నమమ। భూదా
నంకుర్యాత్॥ శ్లో॥ సర్వసస్యాశ్రయాభూమి ర్వరాహేణసముద్ధృతా।
అనంతపుణ్యఫలదా అతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ ఇతిభూదానం॥ శ్లో॥ తిలాః
పాపహరానిత్యం విష్ణోర్దేహసముద్భవాః। పాపహరంతుమేక్షిప్రమత
శ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ ఇతి తిలదానందద్యాత్॥ శ్లో॥ హిరణ్యగర్భ

గర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః। అనంత పుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయ
చ్ఛమే॥ ఇతిహిరణ్యదానం దద్యాత్॥ శ్లో॥ కామధేనోస్సముద్భూతం
సర్వక్రతుషు సంస్థితమ్ దేవానామాజ్యమాహార మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ
మే॥ ఇత్యాజ్యదానం దద్యాత్॥ శ్లో॥ శీతవాతోష్ణసంత్రాణం లజ్జాయా
లక్షణం పరమ్। దేహాలంకరణం వస్త్ర మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। ఇతివస్త్ర
దానం దద్యాత్॥ శ్లో॥ ధాన్యంకరోషి దాతార మిహలోకే పరత్రచ।
యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యా దతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇతిధాన్యం॥
శ్లో॥ ఇక్షుకాండసముద్భూతో గూడో మధువిరాజితః। యస్మాత్తస్మా
చ్ఛివం మేస్యా దతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇతిగుడదానం దద్యాత్॥
శ్లో॥ పితృప్రీతికరత్వం హి రౌప్యం చంద్రసముద్భవే తే త్వద్దానాదిహచా
ముత్రశ్రేయ స్స్యాద్రజతం మమ। ఇతిరజతదానం॥ దద్యాత్॥ శ్లో॥ రసా
నామగ్రజం శ్రేష్ఠం లవణం బలవర్ధనమ్। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యా
దతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। ఇతిలవణదానం॥ దశదానాని బ్రాహ్మణా
యదద్యాత్॥

అథ స్వర్గపాథేయమ్.

ఆచమ్య॥ పూర్వోక్త... పుణ్యతిథౌ ప్రాచీనావీతీ॥...వృద్ధప్రపితా
మహస్య... గోత్రస్య... శర్మణః ఆదిత్యరూపస్య స్వర్గలోకప్రాప్త్యర్థం
స్వర్గపాథేయ ఆమదానం కరిష్యే॥ తదంగ బ్రాహ్మణపూజాం కరిష్యే॥ శ్రీమ
హావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య...నమః॥ గంధార్థా ఇమే అపః పుష్పా
ర్థా ఇమేతిలాః॥ ఓం ఘోరద్భ్రష్టస్సునః..నాత్॥ యజమానస్య వృద్ధప్రపితా
మహాయ...గోత్రాయ . ఆదిత్యరూపాయ ఇదమామం సపరికరం సద
క్షిణాం సతాంబూలం అక్షయ్యతృప్త్యర్థం స్వర్గపాథేయం తుభ్యమహం॥
సంప్రదదే నమమ ఏతద్దానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాం...నమమ॥ పూర్వో
క్త... తిథౌ... ప్రాచీనావీతీ॥ పితుః పితుః...గోత్రస్య .. శర్మణః వసు
రూపస్య అక్షయ్యతృప్త్యర్థ మంత్రసిద్ధ్యర్థం బ్రాహ్మణపూజాం కరిష్యే
శ్రీమహావిష్ణు...నమః గంధార్థా ఇమే అపః పుష్పార్థా ఇమేతిలాః।

ఓంభూర్భువస్సువః॥ ...యాత్ ॥ అస్మై బ్రాహ్మణా ... గోత్రాయ ...ప్రతిగ్రహీత్రే శ్రీమాన్ శ్రీమతః...గోత్రః...దాతాధర్మపత్నీసమేతోహం॥ ప్రా...తీ॥...పితుః ... గోత్రస్య...శర్మణః వసురూపస్య అక్షయ్యతృప్త్యర్థంభవత్కృతబ్రహ్మత్వదక్షిణాం ..నమమ॥ యన్మేమాతాప్రమమాదయచ్చచారాననువ్రతం।తన్మేరేతః పితావృఙ్క్తామాభురన్యోపపద్యతాం॥ పితృభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః॥ పితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః॥ ప్రపితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః ॥ ఇతి పిత్రాదీనుపస్థాయ।అత్రపితరోయథాభాగంమందధ్వం।అమీమదంతపితరోతీతృపంతపితరోమీమృజంతపితరః।పరేతపితరస్సోమ్యాః॥ యేసమానాస్సమనసః।పితరోయమరాజ్యే। తేషాంలోకస్స్వధానమః। యజ్ఞోదేవేషుకల్పతాం।యేసజాతాస్సమనసః। జీవాజీవేషుమామకాః। తేషాగ్ంశ్రీర్మయికల్పతాం॥అస్మిన్లోకేశతగ్ంసమాః । వీరంధత్తపితరః॥ ఆఘ్రాయాచమ్య॥మార్జయంతాంమమపితరఃమార్జయంతాంమమపితామహాః। మార్జయంతాంమమప్రపితామహాః ॥ ఏతత్తే। అస్మత్పితః...గోత్ర... శర్మన్వసురూపఆఙ్క్ష్వ॥పితామహ...గోత్ర... శర్మన్రుద్రరూపఆఙ్క్ష్వ॥ ప్రపితామహ...గోత్ర...శర్మన్ఆదిత్యరూపఆఙ్క్ష్వ ॥ ఏవంఅభ్యఙ్క్ష్వ॥ ఆంక్ష్వాభ్యంక్ష్వపితర॥ ఏతానివః పితరోవాసాగ్స్యతోనోన్య త్పితరోమాయోష్ట । పితామహామాయోష్ట ప్రపితామహా మాయోష్ట । నమస్కారాఏతేమంత్రాః॥ఇతివాససోదశాంఛిత్వాపిండేషునిదధాతి॥ ఊర్జంవహంతీరమృతంఘృతంపయః కీలాలంపరిస్రుతం। స్వధాస్థతర్పయత మేపితౄన్ । తృప్యతతృప్యతతృప్యత ॥ ఉదకపాత్రం తేషాముపరినిక్షిప్య॥ నమోవఃపితరోరసాయనమోవః పితరశ్శుష్మాయనమోవః పితరో

జీవాయనమోవః। పితరస్స్వధాయైనమోవః పితరోమన్యవేనమోవః పిత
రోఘోరాయపితరోనమోవోయఏతస్మిన్‌లోకేస్థయుష్మాగ్ంస్తేనుయే
ఽస్మిన్‌లోకేమాంతేనుయఏతస్మిన్ లోకేస్థయూయంతేషాంవసిష్ఠాభూ
యాస్థయేఽస్మిన్‌లోకేఽహంతేషాంవసిష్ఠోభూయాసంగృహాన్నః పితరో
దత్తసదోవః పితరోగేష్మ॥ పిత్రానుపతిష్ఠతే॥ మనోన్వాహువామహే
నారాశగ్ంసేనస్తోమేనపితౄణాంచమన్మభిః ॥ ఆనఏతుమనః పునఃక్ర
త్వేదక్షాయజీవసే।జ్యోక్చసూర్యందృశే॥ పునర్నః పితరోమనోదదాతు
దైవ్యోజనః । జీవంవ్రాతగ్ంసచేమహి । ఉత్తిష్ఠతపితరః ప్రేతశూరా
యమస్యపంథామనవేతాపురాణం। ధత్తాదస్మాసుద్రవిణంయచ్చభద్రం
ప్రణోబ్రూతాద్భాగధాందేవతాసు...ఇతిపిత్రానుత్థాపయతి (ఉపవీతీ)
కులాభివృద్ధ్యర్థంపిండపార్వణపూజాంకరిష్యే ॥ పిండపితృ దేవతాభ్యో
నమః॥ ఇతితిలాక్షతాదిసర్వోపచారాన్ కుర్యాత్॥ (ప్రాచీనావీతీ) పితుః
...గోత్రస్య...శర్మణః వసురూపస్యసపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధేఅస్మ
త్పితృపితామహప్రపితామహాన్ ... గోత్రాన్...శర్మణః వసురుద్రాది
త్యరూపాన్ ఉద్దిశ్యమయాకృతేన తిలోదకపిండప్రదానేన అస్మత్పితృ
పితామహప్రపితామహానాం....గోత్రాణాంశర్మణాంవసురుద్రాదిత్యరూ
పాణాం సగుణీభూతగమా పిండదానేనైవఅక్షయ్యా తృప్తిర్భూత్వా
అస్మత్పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః వసురూపస్యవస్వాది పితృలోక
ప్రాప్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ ఇతి తిలోదక ముత్సృజేత్ ॥
తథాస్తు ॥ ఇతి బ్రాహ్మణో వదేత్ ॥ పరేతపితరస్సోమ్యాగంభీరైః
పథిభిఃపూర్వ్యైః।అథాపిత్రాంత్సువిదత్రాగ్ం అపీతయమేనయే సధ
మాదం మదంతి ॥ ఇతి పిండానుద్వాసయిష్యే ॥ ఉద్వాసయ॥

శ్లో॥ అయోధ్యామధురామాయా కాశీకాంచీహ్యవంతికా। పురీద్వారవతీచైవ సప్తైతామోక్షదాయకాః॥ అహంకాశీంగమిష్యామి తత్త్రైవనివసామ్యహం॥ఇతిబ్రువాణస్సతతం కాశీవాసఫలంలభేత్ । శమీపత్రిప్రమాణేన పిండందద్యాద్గయాశిరే॥ఉద్ధరేత్సప్తగోత్రాణి కులమేకోత్తరంశతమ్॥ పిండస్థానేశాంతిరస్తు॥ పుష్టిరస్తు॥ తుష్టిరస్తు॥ వృద్ధిరస్తు॥ అవిఘ్నమస్త్వాయుష్యమస్తు॥ ఆరోగ్యమస్తు॥జలంప్రోక్ష్య స్వస్తిశోభనగ్ంహరిః॥స్వస్థానేవాసః॥ అథఔపాసనాగ్ని యతస్థానం॥ఉపవీతీ॥ ప్రజాపతేన త్వ...వతయోరయీణామ్॥ఇత్యౌపాసనదేశంగచ్ఛతి॥యదంతరిక్షం పృథివీముతద్యాంయన్మాతరంపితరంవాజిహిగ్ంసిమ ఽద్నిర్మాతస్మాదేన సఃప్రముంచతుర్కితాయానిచకృమకరోతుమామనేనసమ్॥ ఇత్యౌపాసనాగ్నిముపతిష్ఠతే॥ సకృదాచ్ఛిన్నమగ్నౌప్రహరేత్॥ విధిప్రకారేణసర్వత్రహస్తోదకందత్వా॥అథదర్భాన్యవాంశ్చదత్వా॥ దేవాఃపితరః పితరోదేవాః దేవతాపితృప్రసాదేన అస్మద్గోత్రంవర్ధతామ్॥ స్వస్తివర్ధతాంగోత్రమ్॥విశ్వేదేవప్రసాదోఽస్తు॥ పితృపితామహ ప్రపితామహప్రసాదోఽస్తు॥విష్ణుప్రసాదోఽస్తు॥ దేవాశ్చపితరః స్వస్తీతిబ్రూత॥ బ్రూహిస్వస్తి॥ భోజనపాత్రాణ్యుచ్చాలయిష్యే ॥ ఉచ్చాలయ॥ కాలసంజ్ఞికవిశ్వేషాం దేవానాం మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్నమక్షయోదకమస్త్వితి బ్రూత॥ ఇతికర్తావదేత్॥ అస్త్వక్షయోదకమితిభోక్తారః ప్రతిబ్రూయుః॥ కామసంజ్ఞిక విశ్వేషాం దేవానాం మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్నమక్షయ్యోదక మస్త్వితిబ్రూత! అస్త్వక్షయ్యోదకం॥ ప్రాచీనావీతీ పితుః ...గోత్రస్య...శర్మణః వసురూపస్య మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్నమక్షయ్యోదకం మస్త్వితి బ్రూత ॥ అస్త్వక్షయ్యోదకం ॥ పితామహస్య ...అస్త్వక్షయ్యోదకం ॥ ప్రపితామహస్య ...... అస్త్వక్షయ్యోదకం ॥ సవ్యం॥ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణోర్మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్నమక్షయ్యోదక మస్త్వితిబ్రూత ॥ అస్త...దకం ॥ అథ తాం

బూలాదికంసర్వత్రదద్యాత్॥ స్వాహాంవాచయిష్యే ॥ స్వధాంచవాచ
యిష్యే॥వాచ్యతామ్ ॥ ఋచేత్వారుచేత్వాసమిత్స్రవంతిసరితోనధేనాః।
అంతర్హృదామనసాపూయమానా।ఘృతస్యధారాఅభిచాకశీమి॥ హిర
ణ్యయోవేతసోమధ్యఆసాంతస్మింత్సుపర్ణోమధుకృత్కులాయీ భజన్ను
స్తేమధుదేవతాభ్యః। తస్యాసతేహరయస్సప్తతీరే స్వధాం దుహానాఅ
మృతస్యధారామ్॥ ఇతికూర్చాగ్రంథింవిస్రస్య॥(ప్రా.. తీ)పితృభ్యఃపితా
మహేభ్యఃప్రపితామహేభ్యః...స్వధోచ్యతాత్॥ అస్తుస్వధా। ... భూ
మౌజలంసించేత్। కాలకామసంజ్ఞికవిశ్వేదేవాః ప్రీయంతాం ప్రీయంతాం
విశ్వేదేవాః॥(ప్రా...తీ) పితృపితామహప్రపితామహాశ్చప్రీయంతాంప్రీ
యంతా ప్రపితామహపితామహాపితరః॥సవ్యం॥విష్ణుఃప్రీయతాం ॥ ప్రీ
యతాంవిష్ణుః॥ ఇతిబ్రాహ్మణోవదేత్॥ పిత్రూణాంవల్లభంయస్మాద్ధర్యం
దోస్యశివస్యచ । రజితంపాహినస్తస్మాద్దుఃఅ సంసారసాగరాత్॥ ఉప
విష్టేభ్యోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శ్రాద్ధభుక్ దక్షిణాఃపాంతుపాంతుదక్షిణాః॥ ప్రా
చీనావీతీ ॥ వాజేవాజేవతవాజినో నోధనేషు విప్రాఅమృతాఋతజ్ఞాః।
అస్యమధ్వః పిబతమాదయధ్వంతృప్తాయాతపథిభిర్దేవయానైః। ప్రా...
తీ॥ పితరః ఉత్తిష్ఠత॥ పితామహాః ఉత్తిష్ఠత॥ ప్రపితామహాః ఉత్తిష్ఠత।
అముత్తిష్ఠంతు సర్వేన కాలకామకసంజ్ఞిక విశ్వేదేవవిష్ణుదేవైస్సహ॥
ఇతి ఉద్ధాపనం ప్రదక్షిణం ॥ అమావాజస్యప్రసవో జగమ్యాద్యావా
పృథివీ విశ్వశంభూః । ఆమాగంతాం పితరామాతరాచామాసోమో
అమృతత్వాయగమ్యాత్॥దాతారోనోఽభివర్ధంతాం ॥ వేదాస్సంతతిరే
వనః। శ్రద్ధాచనోమావ్యగమత్ బహుదేయంచనోఽస్తు॥ అన్నంచనో
బహుభవేత్।అతిథీగ్‍శ్చలభేమహి॥యాచితారశ్చనస్సంతు। మాంచయా
... కాణికగా॥దాతారోనోఽభివర్ధంతాం।వేదాస్సంతతిరేవనః।

శ్రద్ధా చనో మావ్యగమత్। బహుదేయంచనోఽస్తు। అన్నంచనోబహు
భవేత్। అతిథీగ్శ్చలభధ్వమ్। యాచితారశ్చనస్సంతు। మాచయాచి
ష్మకంచన॥ ఇతిబ్రాహ్మణాః॥ సత్యాఏతాఆశిషస్సంతు। సంత్వాశిషః॥
పవిత్రం విస్రస్య॥ అన్నంశేషః కింక్రియతామ్॥ ఇష్టైస్సహభుజ్యతామ్॥

స్వాదుషగ్ంసదః పితరో వయోధాః కృచ్ఛ్రేశ్రితశ్శక్తీవంతో గభీరాః। చి
త్రసేనా ఇషుబలా అమృధ్రాస్సతోవీరా ఉరవో వ్రాతసాహాః॥ బ్రాహ్మణా
సః పితరస్సోమ్యాసశ్శివే నో ద్యావాపృథివీ అనేహసా॥ పూషానః పాతు
దురితాదృతావృధో రక్షామాకిర్నో అఘశగ్ంస ఈశత॥ ఇహైవస్తం
మావియౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతం। క్రీడంతౌ పుత్రైర్నప్తృభిర్మోద
మానౌ స్వేగృహే। సర్వస్యాప్త్యై సర్వస్య జిత్త్యై సర్వమేవ తేనాప్నో
తి సర్వంజయతి। శతమానంభవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయు
ష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥ ఆయుఃప్రజాంధనంవిద్యాం స్వర్గంమోక్షం
సుఖానిచ ప్రయచ్ఛంతుతథారాజ్యం పితానృణాంపితామహాః। సత్యా
ఏతాఆశిషస్సంతు॥ గోత్రాభివృద్ధిరస్తు॥ అస్యగృహేశ్రీమహాలక్ష్మ్యాస్స్థై
ర్యసిద్ధిరస్తు॥ ఇతిబ్రాహ్మణాశీర్వాదంకుర్యుః॥ ప్రార్థనా॥ అద్యమేసఫ
లంజన్మ భవత్పాదాభివందనాత్। అద్యమేవంశజాస్సర్వే యాతావోను
గ్రహాద్దివం॥ పత్రశాకాదిదానేన క్లేశితాయూయమీదృశాః। తత్క్లే
శజాతంచిత్తేతు విస్మృత్యక్షంతుమర్హథ। వసిష్ఠవామదేవాదిమునిభిస్స్తు
త్యతాంగతాః। పితౄణాంమనుగృహ్ణంతు బ్రహ్మణశ్శాశ్వతంపదమ్॥ ప్రా
...తీ। పితుఃద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం మయాచరితం
యథోక్తమస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ యథోక్తమస్తు। ఆసీమాంతమ
నువ్రజేత్ అనువ్రజ॥ కయానశ్చిత్ర ఆభువదూతీసదావృధస్సఖా కయాశ

చిషయావృతా । వామదేవాయ నమో జ్యేష్ఠాయ నమశ్శ్రేష్ఠాయ న
మో రుద్రాయ నమః కాలాయ నమః కలవికరణాయ నమో బలవికరణాయ
నమో బలాయ నమో బలప్రమథనాయ నమస్సర్వభూత దమనాయ నమో
మనోన్మనాయ నమః॥ అష్టావష్టావస్యైషధిష్ణియేషూపద ధాత్యష్టశఫాః
పశవః పశూనేవావరుంధే షణ్మృజ్జాలీయే షడ్వా ఋతవ ఋతవః ఖలువై
దేవాః పితర ఋతూనేవ దేవాన్ పితౄన్ ప్రీణాతి ॥ గోత్రాభివృద్ధిరస్తు॥
అస్యగృహే శ్రీమహాలక్ష్మ్యభివృద్ధిస్సర్వసిద్ధిరస్తు ॥ ఇతఃపరం మంగళావాప్తి
రస్తు॥ తతః పిండాన్ జలే నిక్షిపేత్ ॥ గృహమాగత్య॥ అభ్యంగనస్నానం
కృత్వా॥ నూతనయజ్ఞోపవీతధారణం ధృత్వా॥ తతః కర్మణః పుణ్యాహ
వాచనం చ కుర్యాత్। తతః ఊనమాసికం కార్యం। తతః బంధుభిస్సహభోజ
నం కుర్యాత్ ॥ భోజనానంతరే నూతనవస్త్రాణీ ధారయేత్ ॥ బ్రాహ్మణ
ఆశీర్వాదః కర్తవ్యః ॥ తతః సువర్ణాభరణం స్పర్శనం కార్యం॥ తతః శాంతి
పఠనం కుర్యాత్ ॥

పృథివీ శాంతా సాగ్నినా శాంతా సా మే శాంతా శుచగ్ం శమయతు ॥
అంతరిక్షగ్ం శాంతం తద్వాయునా శాంతం తన్మే శాంతగ్ం శుచగ్ం శమ
యతు। ద్యౌశ్శాంతా సాదిత్యేన శాంతా సా మే శాంతా శుచగ్ం శమయతు।
పృథివీ శాంతిరంతరిక్షగ్ం శాంతిర్ద్యౌ శ్శాంతిర్దిశశ్శాంతిరవాంతరదిశా
శ్శాంతిరగ్నిశ్శాంతిర్వాయుశ్శాంతిరాదిత్యశ్శాంతిశ్చంద్రమాశ్శాంతిర్న
క్షత్రాణి శాంతిరాపశ్శాంతిరోషధయశ్శాంతిర్వనస్పతయశ్శాంతిర్
గౌశ్శాంతిరజా శాంతిరశ్వశ్శాంతిః పురుషశ్శాంతిర్బ్రహ్మ శాంతి
ర్బ్రాహ్మణశ్శాంతిశ్శాంతిరేవ శాంతిరేవ శ్శాంతిర్మే అస్తు శాంతిః। తయా

హగ్ంశాన్త్యా సర్వశాన్త్యా మహ్యాద్విపదె చతుష్పదేచ శాన్తిం కరో మిశాన్తిమేన అస్తుశాన్తిః ॥ సుమంగలీరియం వధూరిమాగ్ం సమేత పశ్యత। సౌభాగ్యమస్మైదత్త్వాయాథాస్తం విపరేతనః॥ఓంశాంతి ... తి॥
ఇతి కర్తాశిరశి ఉదకమార్జనం కుర్యాత్ ॥

ఇతి సపిండీకరణప్రయోగస్సమాప్తః.

తిలోదక వాసోదక నిర్ణయః

కాలామృతే ॥ శ్లో॥ కర్తారోఽప్యుదకాంజలీన్ తిలయుతాన్ త్రీన్దద్యురాద్యేఽహని నైకైకోత్తరవృద్ధి చాదశదినాత్ప్రత్యేక శిలాయాం పితుః మృత్స్నాన త్రితయం భవేత్ప్రతిదినం వస్త్రోదకానాం త్రయం పిండస్త్వేక ఇహాకృతం యది పితుర్దద్యుర్దశాహేఽఖిలమ్ ॥

తా॥ బ్రాహ్మణులకు పుత్రులందరును పితృప్రీతి కొఱకు శిలయందు తిలోదకమును ప్రథమ దినంబున మూడును అది మొదలొక్కొక్క దినంబున నొక్కొక్క మారధికముగ ౧౦ దినములకు నవియున్నియు ౭౫ అగునవియు, క్షత్రియులకు మరణదినము మొదలు ప్రతిదినంబును ౫ మార్లును, ౧౨వ దినంబున ౯ మార్లును, విధముగ నవియున్నియు ౬౪ అగునవియు వైశ్యులకు ప్రతిదినంబును ౪ మార్లు చొప్పున ౧౫ దినములకు ౬౦ అగునవియు శూద్రులకు ప్రతిదినము ౩ చొప్పున ౩౦ దినములకు ౯౦ అగునవియు, ౧౫ దినములయితే ప్రతిదినము ౬ చొప్పున అన్నియు ౯౦ అగునవియు, బ్రాహ్మ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రుల, ఆశౌచ నివృత్తి వరకు ప్రతిదినము ౩ మృత్తికాస్నానములును, ౩ వాసోదకములును, ౧ పిండప్రదానము చేయవలెను, నిత్యకర్మ చేయకున్నను ఆశౌచాంత్య దినంబునందైనను ఆచరింపవలెను గాని మానగూడదు

ఇతి తిలోదక వాసోదక నిర్ణయస్సమాప్తః

అథ తిలోదకాది విశేషః

మాధవీయే - ఋశ్యశృంగః ॥ శ్లో॥ ఆశౌచమంతరాదర్శో యదిస్యాత్సార్వవర్ణినామ్ సమాప్తిం ప్రేత తంత్రస్య కుర్యాదిత్యాహ గౌతమః ॥

తా॥ ఆశౌచ మధ్యమందు దర్శ సంభవించితే మిగిలిన ప్రేతకర్మ తంత్రమును యావత్తును సమాప్తి చేయునది.

విశేషః ॥ శ్లో॥ అంతర్దశాహేదర్శశ్చేత్తత్ర సర్వం సమాపయేత్ ।
పిత్రోస్తుయావదాశౌచం దద్యాత్పిండాన్ జలాంజలీన్ ॥

తా॥ దశాహమధ్యమందు దర్శవచ్చినప్పుడు తల్లిదండ్రులకైనచో ఆశౌచాంతము వరకును పిండములు జలాంజలులు నివ్వవలెను ఇతరులకైన యెడల దర్శలోపున సమాప్తి చేయవలెను.

గాలవః ॥ శ్లో॥ పిత్రోరాశౌచ మధ్యేతు యదిదర్శస్సమాపయేత్ ।
తావదేవోత్తరం తంత్రం పర్యవస్యేత్త్రివాసరమ్ ॥

తా॥ తల్లిదండ్రుల యాశౌచ మధ్యమందు మూడు దినములపైని దర్శ వచ్చినచో నుత్తర తంత్రము యావత్తును సమాప్తి చేయవలెను. ఇతరులకైనచో

మూఁడు దినములలోఁగా దర్శవచ్చినను నపకర్షము చేయవలెను. కాలామృతమందును నిర్ణయామృతమందును నిట్లేయున్నది. మదనరత్న పారిజాతములందు మాత్రము గాలవ వచన మాహాత్మ్యమందు నౌరసపుత్త్రుడు కర్తయగునప్పుడు నని చెప్పబడినది. కనుక తల్లి దండ్రులకు మూడు దినముల పైని దర్శవచ్చినను నపకర్షము లేదని యున్నది

ఇతి తిలోదకాది విశేష సమాప్తః

శ్రాద్ధస్థల నిరూపణమ్

ఔశనసస్మృతౌ పంచమోఽధ్యాయే । శ్లో ॥ శుచిదేశం వివిక్తంచ గోమయేనోప లేపయేత్ । నదీతీరేషు తీర్థేషు స్వభూమౌ గిరి సానుషు । వివిక్తేషు చ తుష్యంతి దత్తేన పితరస్సదా । పరస్యభూమిభాగేతు పిత్ౄణాం నైవ నిర్వపేత్ ॥ స్వామినా తద్విహన్యేత మోహాద్యత్క్రియతే నరైః అటవ్యః పర్వతాః పుణ్యాస్తీర్థాన్యాయతనానిచ ॥ సర్వాణ్యస్వామికాన్యాహుర్నహిషు పరిగ్రహః తిలాంశ్చావకిరేత్తత్ర సర్వతో బంధయేద్విజాః ॥ అసురోపహతం సర్వం తిలైశ్శుద్ధ్యత్యజేనహి ॥

తా॥ పరిశుద్ధమగు ప్రదేశమును గోమయముచే నలుకవలయును. నింక నిట్లు నదీతీరములందు, పుణ్యక్షేత్రములందు, స్వగృహమందు, పర్వతచర్యలయందు, నివాస్య ప్రదేశములందు. శ్రాద్ధము చేసిన యెడల పితృదేవతలు తృప్తిని బొందుచున్నారు. ఎప్పటికిని పరగృహమందు పితరులకు శ్రాద్ధమును చేయఁగూడదు ఎవ్వడు గాని మోహముచే పరగృహంబున శ్రాద్ధమును జేయునో అది యాగృహ పతుల వలన హరింపబడుచున్నది. అడవులు, పర్వతములు, దేవాలయము లాదిగాగల సర్వము అస్వామికము, గావున వానియందు చేయబడిన శ్రాద్ధము పితరులచే గ్రహింపబడవు, అందుటకు ద్విజులు నువ్వులు జల్లవలయును, నువ్వులు లేనిచో సర్వము రాక్షసులచే హరింపబడి దగును.

ఇతి శ్రాద్ధస్థల నిరూపణం సమాప్తమ్

శ్రాద్ధకర్తృభోక్తృనియమః

ఔశనస్మృతౌ పంచమోఽధ్యాయే ॥ శ్లో॥ దత్వాశ్రాద్ధం తతో భుక్త్వా సేవతేయస్తు మైథునమ్ । మహారౌరవమాసాద్య కీటయోనిం వ్రజేత్పునః ॥ శుచిరక్రోధనశ్శాంత స్సత్యవాదీ సమాహితః । స్వాధ్యాయంచ తథాధ్వానం కర్తాభోక్తా విసర్జయేత్ ॥ శ్రాద్ధం దత్వాఽపరం శ్రాద్ధం భుంజతే యే ద్విజాతయః । మహాపాతకినస్తుల్యా యాంతితే నరకాన్బహూన్ ॥

తా॥ శ్రాద్ధకర్తయు, భోక్తయు, మైథునమును చేసినయెడల మహారౌరవ నరకమును బొంది మలల పురుగులరాసియందు బుట్టుచున్నారు. శ్రాద్ధ కర్తయు భోక్తయు పరిశుద్ధులై, క్రోధ రహితులై, శాంతులై సత్యవాదులై, స్వస్థ చిత్తులై యుండి వేదమును ధ్యానమును విడువవలయును, ఎద్విజుల శ్రాద్ధమును బెట్టి యితర శ్రాద్ధమందు భుజింపుదురో అట్టివారు మహాపాతకి సములై నరకములను బొందుచున్నారు.

కించ ॥ శ్లో॥ ఆమంత్రితో శ్రాద్ధేన్యో యోన్యస్మై కురుతేక్షణం । ఆమంత్రయిత్వా యోమోహా దన్యంవాఽమంత్రయేద్విజః । సతస్మాదధికః పాపీవిష్ఠాకీటోహిజాయతే । శ్రాద్ధేని మంత్రితో విప్రో మైథునమ్ యోధిగచ్ఛతి । బ్రహ్మహత్యామ వాప్నోతి తిర్యగ్యోనిషుజాయతే । నిమంత్రితశ్చయోవిప్రో హ్యధ్వానం యాతి దుర్మతిః । భవంతి పితరస్తస్య తన్మాసం సంపాంసుభోజనాః । నిమంత్రితశ్చయశ్శ్రాద్ధే ప్రకుర్యాత్కలహం ద్విజః భవంతితస్య తన్మాంసం పితరో మలభోజనాః తస్మాన్ని మంత్రిత శ్రాద్ధేని యతాత్మా భవేద్ద్విజః

తా॥ శ్రాద్ధమునందు నిమంత్రితుడై మతియొక్క శ్రాద్ధమందు క్షణమును గ్రహించువాడును ఓకరిని బిలిచి మోహామువలన మతియొకరిని బిలుచువాడును వీరిద్దరధిక పాపులై పురుగులరాసియందు బుట్టెదరు ఎవ్వడు శ్రాద్ధమునందు నిమంత్రితుడై మైథునమును చేయునో వాడు బ్రహ్మహత్య పాపమును బొంది పశుపక్ష్యాదులయందు జన్మించును ఎగ్గట బ్రాహ్మణుడు నిమంత్రితుడై భోజనము చేసి ప్రయాణము చేయునో అతని పితృదేవతలు మాంసమును మార్గధూళిని భుజింపువారలగుచున్నారు. ఏద్విజుడు శ్రాద్ధమందు నిమంత్రితుడై కలహామును చేయునో వాని పితరులు ఆమాంసమును భుజింపువారలగుచున్నారు. అందువలన శ్రాద్ధమందు నిమంత్రితులగు ద్విజులు నియత చిత్తులయి యుండవలయును.

యల్లాజియ్యే ॥ శ్లో॥ దంత ధావన మభ్యంగం నఖకేశని కృంతనం కర్తాచైవతు పూర్వేద్యుర్భోక్తాచైవ పరేహని దంతధావన తాంబూలాం క్షౌరాభ్యంగన భోజనె రత్యౌషధి పరాన్నంచ శ్రాద్ధకర్తా వివర్జయేత్ ।

తా॥ శ్రాద్ధకర్త పూర్వదినమున శ్రాద్ధభోక్త పరదినమునందు దంత ధావనమును అభ్యంగనమును నఖకేశని కృంతనమును తాంబూలమును క్షౌరమును రాత్రి భోజనమును సురతమును పరాన్నమును విడువవలయును.

ఇతి శ్రాద్ధకర్తృభోక్తృనియమ సమాప్తః

వృషోత్సర్జన విషయః

హేమాద్రౌ । శ్లో॥ నకరోతి వృషోత్సర్గం సుతీర్థే వాజలాంజలిమ్। నదదాతి సుతో యస్తు పితురుచ్చార ఏవసః । ఏష్టవ్యా బహవః పుత్రా యద్యేకోపి గయాం వ్రజేత్ యజేత వాశ్వమేధేన నీలంవా వృషముత్సృజేత్ ॥ షట్త్రింశన్మతే । శ్లో॥ పతిపుత్రవతీ నారీ భర్తురగ్రే మృతా యది । వృషోత్సర్గం నకుర్వీత గాం దద్యాచ్చ పయస్వినీమ్ ఏకాదశేహ్ని ప్రేతస్య యస్యనోత్సృజ్యతే వృషః । ప్రేతత్వం సుస్థిరం తస్య దత్తైః శ్రాద్ధం శతైరపి

తా॥ పుత్రులుగల స్త్రీ భర్తకంటె ముందు మృతినొందెనేని వృషోత్సర్జనము చేయగూడదు, మంచిపాడిగల గోవును దానము చేయవలెను భర్తమృతినొందినచో వృషోత్సర్జనము చేయని యెడల నూరుశ్రాద్ధములు చేసినను ఆస్త్రీకి ప్రేతత్వము పోనేరదు.

ఇతి వృషోత్సర్జన విధి సమాప్తః

— (0) —

పవిత్రదర్భ సంఖ్యా నిర్ణయః

లిఖిత ధర్మశాస్త్రే శ్లో॥ చతుర్భిర్దర్భపుంజైస్తు బ్రాహ్మణస్య పవిత్రకమ్ ఏకైకంన్యూనముత్సృజ్య వర్ణానాంతు పవిత్రకమ్॥

తా॥ బ్రాహ్మణునికి నాలుగు దర్భలచేతను క్షత్రియునికి మూడుదర్భల చేతను వైశ్యునికి రెండు దర్భలచేతను శూద్రునికి నొక దర్భచేతను దర్భపవిత్రము కట్టవలయును

శ్లో॥ కుశమూలేస్థితో బ్రహ్మా కుశమధ్యే జనార్దనః
కుశాగ్రే శంకర స్తిష్ఠే త్త్రయోదేవావ్యవస్థితాః।

తా॥ కుశమొదట బ్రహ్మ, కుశమధ్యయందు విష్ణువు, కుశాగ్రము నందు శంకరుడు, ఉందురు కాబట్టి యీముగ్గురు దేవతలు దర్భయందు వ్యవస్థితులైరి.

శ్లో॥ జపేదానేచ హోమేచ స్వాధ్యాయే జలతర్పణే ।
యజ్ఞోపవీతే మౌంజ్యాంచ తథాకుశపవిత్రకే ।
బ్రహ్మగ్రంథిం విజానీయా ధన్యత్రతు యథారుచి।

తా॥ జపకాలమందు, హోమకాలమందు, దానకాలమందు, అధ్యయన కాలమందు, జలతర్పణకాలమందు, యజ్ఞోపవీతమందు, మౌంజియందు, అటువలెనే కుశతో చేయబడిన పవిత్రమందు బ్రహ్మముడి వేయవలయునని తెలిసికొనవలయును.

శ్లో॥ అంగుష్ఠమూలేచ తథా ప్రాజాపత్యం విచక్షణైః ।
అంగుళ్యగ్రే స్మృతం దైవం పిత్ర్యం తర్జనిమూలకే ॥

తా ॥ బొటన వ్రేలదుగున బ్రహ్మతీర్థము వ్రేళ్ల కొనయందు దైవతీర్థము, తర్జని వ్రేలదుగున పితృతీర్థము, చెప్పబడినది

పైత్రకర్మ - ఏకదర్భ పవిత్రం కార్యమితి కాశ్యపః ఇతి పవిత్రనిర్ణయ స్సమాప్తః

మండలవిషయః

లిఖితస్మృతౌ పంచమోఽధ్యాయే ॥ శ్లో॥ చతురశ్రం బ్రాహ్మణస్య త్రికోణం క్షత్రియస్యచ । వర్తులం చైవవైశ్యస్య శూద్రస్యాఽభ్యుక్షణం స్మృతమ్ ॥

తా ॥ బ్రాహ్మణులకు చౌకము, క్షత్రియులకు ముక్కోణము, వైశ్యునకు గుండ్రము, శూద్రునకు నీళ్లుజల్లుట చెప్పబడియున్నవి.

లఘుఅత్రి సంహితాయాం పంచమోఽధ్యాయే ॥ శ్లో॥ బ్రహ్మా విష్ణుశ్చ రుద్రశ్చ శ్రీహుతాశన ఏవచ । మండలాన్యత భుంజంతే తస్మాత్కుర్వీత మండలమ్ । యాతుదానాః పిశాచాశ్చ క్రూరాశ్చైవతు రాక్షసాః ॥ హరంతిరసమన్నస్య మండలేనవివర్జితే । గోమయం మండలంకృత్వా భోక్తవ్యమితి నిశ్చితమ్ ॥

తా ॥ బ్రాహ్మణుని మండలమునకు బ్రహ్మయు, క్షత్రియుని మండలమునకు విష్ణువు, వైశ్యుని మండలమునకు రుద్రుడు శూద్రుని మండలమునకు శ్రీహుతాశనుడు నధి దేవతలై యామండలము నపుభవింతురు. గావున మండలములేని వల్ల ప్పాసము చేయవలయును, అట్లు చేయని యెడల రాక్షసులు పిశాచాదులు క్రూరులైన యాసురులు నన్నరసము నపహరించెదరు.

ఇతి మండలవిధి సమాప్తః

అథ శ్రాద్ధభోక్తృ సంఖ్యావిషయః

బృహత్పారాశరీయే పంచమోఽధ్యాయే ॥ శ్లో॥ ప్రాఙ్ముఖౌ దైవికౌ విప్రౌ విప్రాస్త్రయ ఉదఙ్ముఖాః । ఏకైకోవో భయత్రాప్య దసంపత్తౌ వతిక్రమః ॥ పాత్రంవాదైవికంకృత్వా విప్రమేకస్తు పైతృకే ॥

తా ॥ విశ్వేదేవస్థానమందు తూర్పుముఖముగ నిద్దరిని పితృస్థానమునందు ఉత్తరముఖముగ ముగ్గురిని లేక ఉభయస్థానములందు ఒకొక్కరిని నియమించ పలెను, లేక దేవస్థానమందు పాత్రయుంచి పూజింపవలెయును లేదా పితృస్థానమందు నొక బ్రాహ్మణుని నియమించి విశ్వేదేవ స్థానమందు పాత్రనుంచి పూజింపవలయును

కించ । యజ్ఞాజియ్యో । శ్లో॥ శుచిన్మంత్రవతో వైద్య వేత్రిన్ విప్రాన్ పితృకర్మణి । త్రైవేసి త్రేథవై క్రికం సపిండీకరణం వినా॥

తా॥ సపిండీకరణమునందు తప్ప ప్రతిసంవత్సరము శ్రాద్ధము నందు విశ్వదేవస్థానమందు పరిశుద్ధులగు బ్రాహ్మణుల నిద్దరిని పితృస్థానమందు ముగ్గురిని లేక ఒకరిని గాని నియమింప వలయును.

కొందఱు విష్ణుస్థానమును గూడ నుంచుదురు దేశాచారములు ననుసరింపవల యును ఇతి శ్రాద్ధభోక్తృ సంఖ్యావిషయ నాస్తి॥

ఆథ పాలాశక్రమవిధిః

యదిపితుర్మరణ కాలే దేశకాలాదిభిః సంస్కారకృత్యం నకుర్వీతదేత్ । తదాసంవత్సరమధ్యే గురుశుక్రమౌఢ్య మలమాసచాతుర్మాస్యాది దోషోనాస్తి ॥ భిద్రతిథి త్రిపదనక్షన్ భృగ్వంగారా ర్కార్కివార ధనిష్ఠాపంచకవ్యతిరిక్త శుద్ధిదినే చంద్రతారాబలన్వితే పునస్సంస్కార ముపక్రమేత్ ॥ యద్యస్థ్యస్తి చేతదా అస్థిభిరేవపునర్దాహః అస్థ్యభావశ్చేతదాపలాశవృంతైః శరీరాకృతిన్ కృత్వా పునర్దాహయేత్ తత్ర అస్థి సంచయనం సమాప్తి ॥

తా॥ తండ్రియొక్క మరణకాలమందు దేశకాలాది వైపరీత్యములచేత సంస్కారకృత్యమును జేయనియెడల సంవత్సరకాల మతిక్రమించకమునుపే చేసినచో గురు శుక్రమౌఢ్యమల మాసాది దోషములు లేవు త్రిపదనక్షత్ దిగుష్ట నక్షత్ర వ్యతిరిక్త దినమునందు తారాబల చంద్రబలములు గలిగియుండగా మరలసంస్కారమును జేయుట్టి విధము నుపక్రమించవలయును అప్పుడస్థులున్నయెడల అస్థులచేత పునర్దహనమును జేయవలయును అస్థులు నష్టమైనయెడల పలాశవృంతములచేత శరీరాకృతిం చేసి దహనము జేయవలయును పలాశవిధియందు సంచయనము గూడదని తాత్పర్యము

ఇతి పాలాసవిధి సమాప్తః

ఆథ రజస్వలా కంఠసూత్ర విసర్జనమ్

శ్లో॥ దశాహాభ్యంత రేదైవా ప్రేతభార్యా రజస్వలా ॥
తదా శ్రాద్ధాదికం కార్యం స్నాత్వామాత్రం విసర్జయేత్ ॥

తా॥ పది దినములలోపల ప్రేతభార్య రజస్వలయయ్యె నేని అప్పుడు శ్రాద్ధమును మాత్రము నిలుపకచేసి స్నానాంత రమందు కంఠసూత్రాదికమును విసర్జింపవలయును

అథ జ్ఞాతి భోజనమ్

శ్లో॥ సపిండాన్ భోజయేత్సర్వా న్దశాహాంస్వశక్తితః
విషమాహస్సు చాన్యాంశ్చ పుణ్యం ప్రేతస్య దుర్లభం॥

తా॥ మరణాది పది దినములు వరకును కర్తయగు వాడు జ్ఞాతులతో గూడ భోజనము చేయవలయును లేదా బేసి దినములయందైనను భోజనమును కర్తజరుపవలయును సపిండులు తృప్తిని బొందిన యెడల ప్రేతకు సర్వోత్తమైన తృప్తి గలుగ గలదని తా ॥

అథ జ్యేష్ఠపుత్ర సపిండీకరణ శ్రాద్ధవిషయః

శ్లో ॥ పితుస్సపిండీకరణం బంధుభిస్తుకృతం యది।
ప్రేతత్వాత్తు విముక్త్యర్థం పునః కుర్యాత్స పిండనమ్॥

తా॥ తండ్రికి సపిండీకరణము బంధువులచే జయబడె వేసి ప్రేతత్వ విముక్తి కొరకు పుత్రుడు మరల సపిండీకరణము చేయవలయునని తా॥

శ్లో॥ జ్యేష్ఠపుత్రస్య సద్భావే కనిష్ఠః కురుతే క్రియాత్ ।
ప్రేతత్వాన్న విముచ్యేత పితృత్వం నచ్చగచ్ఛతి ॥

తా॥ జ్యేష్ఠపుత్రుడుండగ గనిష్ఠుడు ప్రేతకృత్యంబులను చేసిన యెడల తండ్రికి ప్రేతత్వంబుపోదు పితృలోకంబును గలుగదు

శ్లో॥ జ్యేష్ఠోవాఽథకనిష్ఠోవా జ్యేష్ఠభార్యాసుతో దహేత్ ! అగ్నికార్యే ప్రధానత్వాత్ ॥ జ్యేష్ఠభార్యాసుతో గ్రజః అనేకపత్నీ పుత్రాణాం యస్తుజ్యేష్ఠ స్సవిధిః । పితుస్సపిండీకరణం కుర్యా దిత్యాహ శౌనకః ।

తా ॥ జ్యేష్ఠుడైనను కనిష్ఠుడైనను జ్యేష్ఠభార్యాసుతుడు అగ్నికార్యమునందు ప్రధానుడు అనేకపత్నుల యొక్క పుత్రులలో జ్యేష్ఠపుత్రుడు తండ్రికి సపిండీకరణమును జేయవలయును

అథ రజోదర్శనే శ్రాద్ధవిషయః

స్మృతిసంగ్రహే ॥ శ్లో॥ దశాహాభ్యంతరే చైవ ప్రేత భార్యా రజస్వలా తదా శ్రాద్ధాదికం కార్యం స్నాత్వానాత్రిం [illegible] ॥ దశాహమధ్యే [illegible] స్వలా చేత్ప్రేతస్యభార్యా యది వా [illegible] తత్తూ[illegible] [illegible] కర్తా లేచ సిండనం స్యాత్ ॥ ప్రేతస్య భార్యా యది వా రజస్వలా । కర్తుశ్చ భార్యాత్వథవా రజస్వలా సపిండనం నైవ విధీయతేఽత్రిపాఠ్య [illegible] [illegible]

కేషాం విధిరేవయుక్తః ఏకాదశేహ్ని సంప్రాప్తే కర్తృభార్యా రజస్వలా ఆద్య శ్రాద్ధం ప్రకుర్వీత ఊనాద్యాది విసర్జయేత్ ॥ రజస్వలాపతిశ్చైవ సూతికాయాః పతిస్తథా భాండస్పర్శన పర్యంతం భర్తురేవ శుధ్యతి ఉపరాగే పరదినే సూతా ఏకాదశేస్మృతాః మృతాహేషు త్రయోదశ్యామార్తవే పంచమేహని

తా ॥ ప్రేతకృత్యము మధ్యయందు కర్త ప్రేతలయొక్క భార్యలు రజస్వలలైనను ప్రసవించినను ఆదినంబున శ్రాద్ధాదికంబును వదలి వేసిపిమ్మట భార్య స్నానమును చేసినవెనుక మిగిలిన కృత్యంబులన్నిటిని చేయవలెను శుద్ధిదినంబునకర్త యొక్క భార్య రజస్వలయైనను ప్రసవించినను ఆద్య శ్రాద్ధంబును మాత్రము చేయవలయును శుద్ధి దినంబున మిగిలిన కృత్యంబులను చేయవలయును, ఉపకారము నందుపర దినంబున ప్రసూతియందు శుద్ధిదినంబున రజస్వలయందైదవ దినంబున మరణమునందు పదునొకండవదినంబున నిట్లుశుద్ధి దినంబులని స్మృతి సంగ్రహంబునందు చెప్పబడియె

ఏకోద్దిష్టశ్రాద్ధేనిషేధః

శ్లో ॥ ఏకోద్దిష్టేనవ శ్రాద్ధే నాగ్నౌకరణమిష్యతే నావాహనం నవాపుష్పం నధూపం నచదీపకం ॥ నచాధిశ్రవణం కుర్యాన్నపూర్వంనచ దైవికం। ప్రణవంచ ప్రణామంచ స్వధాకారం తథైవచవర్జ్యే కాదశైతాని సపిండీకరణం, వినా ఏకోద్దిష్టేపి సిద్ధేపియ దస్త్యావాహనాదికం ॥ తత్సపిండీకృతేత్యేకోద్దిష్టే సర్వం సమాచరేదితి ।

తా॥ ఏకోద్దిష్టంబునందును, నవశ్రాద్ధంబునందును అగ్నౌకరణంబును చేయ గూడదు మఱియును ఆవాహనము పుష్పము ధూపము దీపము అధిశ్రవణము పూర్వము దైవసేవన ప్రణవము ప్రణామము, స్వధాకారము అనువదునొకండను వర్జింపవలయును ఆవాహనాదికి మేకోద్దిష్టంబునందు నిషేధింపబడినను సపిండీకరణమునందు చేయవచ్చును

ప్రేతశ్రాద్ధమధ్యే ప్రత్యాబ్దిక క్రమః

యాజ్ఞవల్క్యః॥ శ్లో॥ మాతుర్దశాహమధ్యేతు పితుః ప్రత్యాబ్దికం యది । ఉద్రాహేషాడ శాదూర్ధ్వం పితుశ్శ్రాద్ధం సమాచరేత్ । పితుర్దశాహమధ్యేతు మాతుః ప్రత్యాబ్దికం యది ఉద్రాహేషాడ శాదూర్ధ్వం మాతుశ్శ్రాద్ధం సమాచరేత్ । షోడశాత్ సపిండీకరణాదిత్యర్థః॥

తా॥ తల్లియొక్క మరణదినము మొదలుకొని దశాహములోపల తండ్రియొక్క ప్రతిసాంవత్సరిక శ్రాద్ధము తటస్థించెనేని ౧౧ వ దినమునందు శ్రాద్ధహోమమైన పిమ్మట షోడశమునకు పూర్వమునందు ప్రత్యాబ్దిక శ్రాద్ధమును చేయవలయును. ఆ ప్రకారముగానే తండ్రియొక్క మరణదినమును మొదలుకొని ౧౦ దినములలోపల తల్లియొక్క ప్రతిసాంవత్సరిక శ్రాద్ధమంతరితమైన యెడల ౧౧ వ దినమునందు షోడశశ్రాద్ధమైన పిమ్మట తల్లియొక్క ప్రతిసాంవత్సరిక శ్రాద్ధమును చేయవలెనని యాజ్ఞవల్క్యముని మతం ఇచ్చట షోడశమనగా సపిండీకరణము.

వివాహాదీక్షమధ్యే శ్రాద్ధక్రమః.

వసిష్ఠసంహితాయాం॥ శ్లో॥ వివాహమధ్యేదర్శశ్చేత్ మాతాపిత్రోర్మృతేహని హారిద్రాక్షతసంయుక్తం పిండదానంవిధీయతే॥

తా॥ వివాహమైన ౧౬ దినములలోగా తల్లిదండ్రులయొక్క ప్రత్యాబ్దికములు సంభవించినప్పుడు హారిద్రాక్షతల యుక్తముగా శ్రాద్ధమును పిండదానమును చేయవలెను. సపిండీకరణే విశేషదానాని.

భూమిదానమ్॥ శ్లో॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసోః॥ అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ భూమిదానందద్యాత్॥

తిలపాత్రదానం॥ శ్లో॥ తిలాః [illegible] విష్ణుదేహసముద్భవాః। పాపసంహారంతు మేక్షిప్ర మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ (మంత్ర)

ఛత్రదానం॥ శ్లో॥ ఇహాముత్రాతపత్రాణం [illegible] ఛత్రం త్వత్ప్రీతయేదత్తర బ్రాహ్మణాయమయాశుభమ్॥ (గొడుగు)

పాదుకాదానం॥ శ్లో॥ కంటకోచ్ఛిష్టపాషాణ [illegible] పాదుకేసంప్రయచ్ఛామి గృహాణత్వం ద్విజోత్తమ॥ (పాంకోళ్లు)

చాపదానం॥ శ్లో॥ కటందాస్యామి విప్రేంద్ర గృహాణ [illegible] అనేనకటదానేన ప్రీయంతాంపితరస్సదా॥ (చాప)

చందనఖండదానం॥ శ్లో॥ మలయాచలసంభూత [illegible] చందనత్వత్ప్రసాదాన్మే సాంద్రానందం ప్రవర్తయ॥ [illegible]

దీపదానం॥ శ్లో॥ దీపందాస్యామి వి(దేంద్ర) తుభ్యంధ్వాంతనివారకమ్। అస్యప్రదానాత్సకలాన్ దోషాన్ నాశయ కేశవ॥ దీపం

ఘంటాదానం॥ శ్లో॥ దేవానామిష్టదా ఘంటా సర్వపాపవినాశినీ। తస్మాద్దాస్యామి తే ఘంటాం తద్దానేనసుఖంకురు॥ ఘంట

చామరదానం॥ శ్లో॥ శశాంకకిరణసంకాశ హిమడిండీరపాండుర। ప్రోత్సారయామి దురితం చామరామరవల్లభ॥ చామరం

శయ్యాదానం॥ శ్లో॥ యథానకృష్ణశయనం శూన్యంసాగరజాతయా। శయ్యా మమాప్యశూన్యాస్తు తథాజన్మనిజన్మని॥ శయ్యాదానం

సప్తధాన్యాని॥ శ్లో॥ తృప్తింకరోతిభూతానాం మిహాలోకేపరత్రిచ। తస్మాత్త్వందీయతేధాన్య మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ సప్తధాన్యం

సువర్ణదానం॥ శ్లో॥ సర్వపాపక్షయకరం సువర్ణంలోకభూషణమ్। అగ్నేర్బీజంత్రిదాస్యామి తస్మాచ్ఛాంతింప్రయచ్ఛమే సువర్ణం

తండులదానం శ్లో॥ జీవనంసర్వభూతానాం బలపుష్టివివర్ధనమ్। ధనోఽసీతి చయద్ధాన్య మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే ధాన్యం
సరస్వతీదానం॥ శ్లో॥ సరస్వతీజ్ఞానధాత్రీ విద్యానామధిదేవతా విద్యాసాధకకోశస్య దానాద్భక్తింసమాప్నుయాత్ పుస్తకం

వేణుదానం శ్లో॥ వేణుదండస్స్వభకశో దశావస్థాసురక్షకః వేణుదండస్య దానేన తృప్తిందదత్వై కర్త్రే

యజ్ఞోపవీతం శ్లో॥ యజ్ఞోపవీతంపరమం పవిత్రంకర్మసాధనమ్ యజ్ఞోపవీతదానేన తుష్టాస్సర్వాస్సురాస్సదా అతఃపరంమనసోద్దిష్ట దానానికుర్యాత్ విశేషతః అష్టోత్తరశతదానకల్పే ద్రష్టవ్యం

అథ సువాసినీత్వ నిర్ణయః

దక్షః శ్లో॥ అష్టసంవత్సరాదూర్ధ్వం మృతా స్త్రీ యదివాపుమాన్ తేనాగ్నిదాహమాత్రేణ నవైధవ్యమితిస్త్రియః దశాహమధ్యేయది నాస్తిసంచయస్తదామా[illegible] [illegible]త్రమిణ కేసుకన్య పుణ్యాంగనాం జ్ఞాప్యసువాసినీనాం సౌగంధపుష్పాణ్యఖిలా [illegible]నాత్ చలిత్వేదేహదానాత్సైతత్ [illegible]తః పృథక్క్రియాః భర్తస్సృద్గణాహ [illegible]చ క్రియాః సువాసినీవిశిష్టేయా పుణ్యాస్త్రీపూజనస్థవేత్

సుమంతుః॥ శ్లో॥ భర్తుస్స్వమాతృకపాస్థి చయనాత్పూర్వమేవవా। తద్భార్యాతు మృతాపూజ్యా సావైసౌవాసినీభవేత్॥

అత్రసిద్ధాంతపక్షః॥ శ్లో॥ అస్థిసంచయనాత్పూర్వం ప్రేతపత్నీ మృతింగతా। సువాసినీతివిఖ్యాతా పరంవైధవ్యమాప్నుయాత్॥ భర్తుస్సంచయనాత్పూర్వం భార్యాయదివిపద్యతే। సువాసినీత్వంతస్యాస్థి అన్యథావిధవాభవేత్॥ ఇతి సువాసినీత్వ మృతినిర్ణయస్సమాప్తః.

అథ కర్తృనిరూపణమ్.

శ్లో॥ పుత్రః పౌత్రః ప్రపౌత్రశ్చ పుత్రికాపుత్రఏవచ। పత్నీభ్రాతా చతత్పుత్రః పితామాతాస్నుషాతథా। భగినీభాగినేయశ్చ పిండదోధన హార్యపి పూర్వాభావేపరఃకర్తా తదభావేపరఃపరః॥

తా॥ పుత్రుఁడు, పౌత్రుఁడు, ప్రపౌత్రుఁడు, పుత్రికా పుత్రుఁడు భార్య, అన్న, అతని పుత్రుఁడును, తండ్రియు, తల్లియు, కోడలును, చెల్లెలును, మేనల్లుడును, సపిండుఁడును, ధనహర్తయు, వీరు పూర్వ పూర్వాభావమునం దుత్తరోత్తర కర్తృత్వముగలవారని తా॥

స్త్రీకర్తృత్వమ్.

మరీచిః॥ శ్లో॥ స్త్రీకర్తృకస్వకృత్యేషు పిత్రోః కర్మణిచేద్యది। దశాహాభ్యంతరేచైవ రజోదోషేణదూషితా॥ తత్కర్మవ్యర్థతామేతి స్నాత్వా పంచమేహని। నగ్నశ్రాద్ధంసమారభ్య పునఃకర్మసమారభేత్

తా॥ భర్తయొక్క ప్రేతకృత్యంబులయందు భార్యయే కర్తయైయుండి పదిదినములలోపల రజోదూషితురాలయ్యేనేని యదివరకుకర్మ యంతయును వ్యర్థమగును. కావున పంచమదినంబునందు స్నానంబుచేసి నగ్నశ్రాద్ధంబును ప్రారంభించి మరల కర్మను చేయవలయునని మరీచి వచించెను.

కేచిత్॥ శ్లో॥ పుత్రాభావేతుపత్నీస్యాత్ పత్న్యభావేతుసోదరః। పత్న్యభావేతుసాపత్న్యః పుత్రఏవనియుజ్యతే॥ తదభావేతు తత్పుత్రో రాసన్నస్యస్తతఃపరమ్॥ ఆద్యశ్రాద్ధమపుత్రోపి కుర్యాదేకాదశేహని॥

తా॥ ఔరసపుత్రుఁడు లేనప్పుడు క్షేత్రజ్ఞులును, పుత్రికయును, పుత్రికాపుత్రుఁడును, సోదరుఁడును, తత్పుత్రుఁడును, సపిండీకరణమును చేయవలయును, వీరు లేనప్పుడు భార్యయు, ధనహర్తయును చేయవచ్చును, కొంతమంది పుత్రాభావమందు పత్నియనిన్ని. పత్న్యభావమందు సోదరుఁడును, అట్లుగాక భార్యాభావమందు సవతితల్లియు, ఆమె లేనప్పుడు ఆమెపుత్రుఁడును, వీరు లేనప్పుడు వీరి పుత్రుఁడును పిమ్మట దగ్గరసంబంధులును కర్తృత్వముగలవారని తా॥ ఆద్యశ్రాద్ధము ౧౧ వ దినమునందు చేయవలెను, యిందువలన కర్తకు శుద్ధిగలదని తా॥

శ్లో॥ ఏకాదశేహ్ని సంప్రాప్తే కర్తృభార్యారజస్వలా। ఆద్యశ్రాద్ధం ప్రకుర్వీత ఊనాద్యాని విసర్జయేత్॥ శ్రాద్ధకర్తుర్యదాభార్యా ఆశౌచాంతే రజస్వలా॥ శ్రాద్ధం శేషం ప్రకుర్వీత వర్జయిత్వా సపిండనమితి॥ శ్రాద్ధశేషం ప్రకుర్వీతేత్యనేన వాక్యేనఏకాదశేహని విహితమాద్యమాసికం రుద్రగణాఖ్యశ్రాద్ధం వృషోత్సర్జనాంగశ్రాద్ధంచకుర్యాత్। వర్జయిత్వా సపిండనమితి తదర్థమవశ్య పంచదశైకోద్దిష్టశ్రాద్ధాని వర్జయేత్। కేచిత్ పంచమదినే శుద్ధింసంపాద్య ఆద్యాది షోడశైకోద్దిష్టశ్రాద్ధసపిండీకరణ శ్రాద్ధమాచరంతి॥

తా॥ పదునొకండవ దినము సంప్రాప్తమగుచుండగా కర్తయొక్క భార్య రజస్వల యయ్యెనేని ఆద్యశ్రాద్ధంబును చేయవలయును. ఊనాద్యాదులను వదలవలయును, శ్రాద్ధంకర్తయొక్క భార్య ఆశౌచాంతమునందు రజస్వలయయ్యెనేని సపిండనమును వదలి శ్రాద్ధశేషమును చేయవలయును అనఁగా ౧౧ వ దినమునందు శాస్త్రోక్తప్రకారముగ చేయదగిన పుణ్యాహవాచనము ఆహ్నికము రుద్రగణాఖ్యశ్రాద్ధము వృషోత్సర్జనాంగ శ్రాద్ధమును చేయవలయును షోడశశ్రాద్ధములలో ఆద్యశ్రాద్ధమునుదప్ప పంచదశైకోద్దిష్టశ్రాద్ధములమాత్రము వదలవలయును. కొందఱు ఈ ఆద్యశ్రాద్ధముకూడా భార్య రజస్వలయయిన ౫ వ దినంబున స్నానము ఆయిన పిమ్మట ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టశ్రాద్ధము సపిండీకరణ శ్రాద్ధము నొకదినమునందే ఆచరించుచున్నారు తక్కినవిషయములు దేశాచారములనుబట్టి జరుపవలయును.

ఇతి కర్తృభార్యారజస్వలావిషయస్సమాప్తః.

త్రైపక్షికాదిశ్రాద్ధకాలనిర్ణయః.

తిథిదర్పణే శ్లో॥ కుర్యాత్త్రైపక్షికంశ్రాద్ధం త్రిపక్షేవిషమేహని అపర

త్రిపక్షే ద్వాదశేపక్షే చతుర్వింశతిపక్షకే। పక్షంత్రింశంచాంకృత్వా ఆది మధ్యాంతపంచకే॥

తా॥ త్రైపక్షికశ్రాద్ధము మూడవపక్షములో విషమదినమందు చేయవలయునని తిథిదర్పణమను గ్రంథమునందుఁ జెప్పఁబడెను, మూడవపక్షంబున నాదియందు ౫వ దినములలో నొకదినంబున త్రైపక్షిక శ్రాద్ధము చేయవలెను. అనఁగా మృతదినమునకు 30 రోజుల పిమ్మట ౫ రోజుల లోగాను ఆరవ మాసమున యిరువది దినములు మొదలు అయిదు దినములకు లోపుగా శుద్ధిగల యొకదినంబున ఊనషాణ్మాసికంబును పన్నెండవ మాసంబున యిరువదియైదు దినములకుపైన నొక శుద్ధిగలదినమునందు ఊనాబ్దిక శ్రాద్ధంబును చేయవలయునని తా॥ కొందరు త్రైపక్షికము ౪౦ దినములకు పిమ్మట ౪౫ రోజులలోగా జర్పించుచున్నారు.

స్మృత్యంతరే॥ శ్లో॥ గణశః క్రియమాణేషు మాసికేష్వాబ్దికేషు। త్రిదేస్య రథు ర్వ్యథా త్రైణి పిండాన్ త్రిణ్యేవనిర్వపేత్।

తా॥ అనేకములగు మాసికముల నొక్కసారిచేయునెడల అర్ఘ్యపాత్ర పిండములు మూడేసియేయని యెఱుఁగవలెను.

వ్యాస॥ శ్లో॥ నాసపిండీకృతే ప్రేతే పితృత్వముపపద్యతే। అకృతస్య తు పుత్రస్య శుభం నైవ ప్రయచ్ఛతి। నచనైమిత్తికం కామ్యం మిష్టాపూర్తాదికంచన। నాసపిండీకృతే పిత్రో రన్యేషాం శ్రాద్ధమేవచ।

తా॥ సపిండీకరణము చేయనియెడల ప్రేతత్వము విడిచిపోదు. చేయని పుత్రునకు శుభమొంచమైనను లేదు. తల్లిదండ్రులకు సపిండీకరణము చేయక మునుపు ఇతరులకు శ్రాద్ధమును చేయఁగూడదని వ్యాసుఁడు వచించె.

ఇతి త్రైపక్షికాది శ్రాద్ధకాలాః సమాప్తాః.

అథ స్నానోదక నిర్ణయః.

శ్లో॥ మృతౌ జన్మని సంక్రాంతౌ శ్రాద్ధే పర్వణి జన్మని। అస్పృశ్యస్పర్శనే చైవ నస్నాయాదుష్ణవారిణా। అనస్నాయదిత్థాయస్నాయాదుష్ణవారిణా। స్నానాత్ కృతంపాపం ప్రాప్నోత్యేవ నసంశయః। తస్మాచ్ఛాంబ్యాదితీర్థేషు పవిత్రమా। అలాభే మంత్రపూతా ఇతి।

తా॥ జననమరణములయందును, సంక్రమణమందును, శ్రాద్ధమందును, పర్వతమునందును, అస్పృశ్యస్పర్శయందును, ఉష్ణోదకముచేత స్నానము చేయఁగూడదు. రోగరహితుఁడై యుండియు ఏకార్యములయందుష్ణోదకముచేత స్నానముఁ జేయువాఁడు గోహత్యకుఁదుల్యమైన పాపమును చేసినవాఁడగును.

ఇతి స్నానోదక నిర్ణయస్సమాప్తః.

అథ జీవత్పితృకస్య అన్యశ్రాద్ధనిషేధః.

తండ్రి జీవించియున్న జ్ఞాతులు మాత్రము తిలోదకాదుల నీయఁగూడదు, జ్ఞాతులతోఁగూడ నాశౌచదినంబులందుఁ సహవాసంబునుఁ జేయఁగూడదు, తండ్రి బ్రతికియున్నను తనతల్లి శ్రాద్ధమును మాత్రము యథావిధిగా వారివారి కులాచారములనుబట్టి తప్పక చేయవలెను. తండ్రి జీవించియుండగా జ్యేష్ఠభ్రాతయైనను కనిష్ఠభ్రాతలైనను మృతి నొందినయెడల తిలోదకాది ప్రేతకృత్యంబులన్నియు తనతండ్రి చేయవలెను.

తిలతర్పణ నిషేధః. స్మృతిసారసంగ్రహే॥ శ్లో॥ తీర్థశ్రాద్ధే గయాశ్రాద్ధే ప్రేతశ్రాద్ధానుమాసికే। సపిండీకరణే చైవ నకుర్యాత్తిలతర్పణమ్॥ వృద్ధి శ్రాద్ధే సపిండ్యాం చ మాసికే చానుమాసికే। ఆబ్దికే ప్రథమే చైవ నకుర్యాత్తిలతర్పణమ్॥ దర్శే తిలోదకం పూర్వం పశ్చాద్దద్యాన్మహాలయే। ప్రత్యబ్దే పరం పూర్వం పరేహాని తిలోదకమ్। ప్రత్యబ్దాంగ తిలం దద్యాన్నిషిద్ధేపి పరేహని। నగ్నైకస్య వచోయేషా మన్యేషాంతు విసర్జయేత్॥

తా॥ తీర్థశ్రాద్ధమునందును, గయాశ్రాద్ధమునందును, ప్రేతశ్రాద్ధమునందును, అనుమాసిక శ్రాద్ధమునందును, ప్రథమాబ్దిక శ్రాద్ధమునందును, సపిండీకరణ శ్రాద్ధమునందును, వృద్ధిశ్రాద్ధమునందును, సాపిండ్యమునందును, మాసికాను మాసికములందును, తిలతర్పణము చేయఁగూడదు, దర్శశ్రాద్ధమునందు శ్రాద్ధకర్మాచరణమునకు ముందుగాను మహాలయ శ్రాద్ధమునందు పిమ్మటను తిలతర్పణము చేయవలయును, ప్రత్యాబ్దిక శ్రాద్ధమునందు సద్యఃకాలమునందు తిలతర్పణము చేయఁగూడదు, పరదిన ప్రాతఃకాలమునందు, తిలతర్పణమును చేయవలెను, పరదినము తర్పణమును చేయుటకు నిషిద్ధదినమైనను తిలతర్పణమును చేసియే తీరవలయును. శ్రాద్ధమునందలి వర్గత్రయమునకే తిలతర్పణమును చేయవలయునుగాని యితరులకు తిలతర్పణమును చేయఁగూడదని తా॥

స్మృత్యంతరే॥ శ్లో॥ నజీవత్పితృకః కుర్యాచ్ఛ్రాద్ధాంగతిలతర్పణమ్। శ్రాద్ధమాత్రం ప్రకుర్వీత తర్పణం తు పితా చరేత్॥

తా॥ జీవపితరులుగలవాడు శ్రాద్ధంబును మాత్రం బొనర్పవలయును గాని శ్రాద్ధాంగ తిలతర్పణమును చేయఁగూడదు, ఆతర్పణంబును తండ్రియే చేయవలయునని స్మృతికారులు వచించిరి.

ఇతి తిలతర్పణనిషేధస్సమాప్తః.

తాంబూల చర్వణమ్

ప్రయోగపారిజాతే॥ శ్లో॥ పత్నీశ్రాద్ధకథాదర్శే యుగమన్వంతరాదిషు। శ్రాద్ధం నిర్వర్త్య భుక్త్వాతు తాంబూలం ఖాదయేద్ద్విజః॥ మోహాద్యఃకృత్వా యశ్శ్రాద్ధం తాంబూలం యది ఖాదయేత్॥ శ్రాద్ధహంతా భవేత్కర్తా రౌరవం నరకం వ్రజేత్ పిత్రోః ప్రత్యాబ్దికే శ్రాద్ధ దివారాత్రౌ తాంబూలచర్వణం నిషిద్ధం అంగతిలతర్పణం పరేద్యుః ప్రాతస్సంహితత్వేన స్యాత్ పితృకర్మనివృత్తై॥

తా॥ పత్నీదర్శయుగమన్వంతరాదులయందు శ్రాద్ధకర్మ నాచరించి పిదప తాంబూలచర్వణాదికమును చేయవచ్చును ఒకవేళ శ్రాద్ధము నాచరింపక తాంబూల చర్వణాదికమును జేసినచో రౌరవాది నరకములను బొందుదురు తల్లిదండ్రులయొక్క ప్రత్యాబ్దిక శ్రాద్ధములయందు మఱదినప్రాతఃకాలమునందు తిలతర్పణంబు చేయువరకు తాంబూల చర్వణాదికమునుఁ జేయఁగూడదని తా॥

శ్లో॥ మృతాశౌచేతథాశ్రాద్ధే మాతాపిత్రోర్మృతేహని। ఉపవాసేచ తాంబూలం దివారాత్రౌ విసర్జయేత్॥

తా॥ మృతాశౌచమునందును, శ్రాద్ధదినమునందు, తల్లిదండ్రులయొక్క ప్రత్యాబ్దిక శ్రాద్ధమునందును ఉపవాస వ్రతదినములయందును. తాంబూల చర్వణంబు గూడదు.

పిండనైవేద్యమ్.

శ్రాద్ధదర్పణే॥ శ్లో॥ భక్ష్యం చ పిండనైవేద్యం వికిరాన్నం చ స్పర్శనమ్ తాంబూలచర్వణం కృత్వా పునశ్శ్రాద్ధం సమాచరేత్॥

తా॥ మినుములతో వండిన భక్ష్యమును పిండనైవేద్యము చేసినను, విక్కిరాన్నము భోజనపాత్రకు స్పర్శతగిలినను కర్త తాంబూలము భక్షించినను తిరిగి శ్రాద్ధముఁ జేయవలయునని శ్రాద్ధదర్పణమందు వ్రాయబడియె.

మాతుర్దశాహమధ్యే పితృమృతిః.

స్మృత్యంతరే॥ శ్లో॥ మాతుర్దశాహమధ్యేతు పితాయస్య ప్రమీయతే। పైతృకంతు యథాకాలం పితుస్సర్వం సమాపయేత్॥ తతో మాతృత్రిపక్షాదా శేషం కర్మసమాపయేత్॥

తా॥ తల్లిమృతినొందిన దశాహమధ్య తండ్రిమృతినొందినయెడల తండ్రికి శ్రాద్ధము సంపూర్తిగాచేసి పిమ్మట 3 పక్షములలో ఆపియుంచు అనఁగా ౧౦ దినములకు పిమ్మట ౫ దినములలో తల్లికి లోగడచేసిన క్రియలుగాక తక్కిన శ్రాద్ధమంతయు సమాప్తి చేయవలెనని తా॥

శ్లో॥ మాతుర్దశాహమధ్యేతు మృతశ్చేద్యది వైపితా। పితుశ్మరణమారభ్య దశాహం మాతృకం భవేత్॥

తా॥ తల్లి దశాహమధ్యమందు తండ్రి మృతిబొందినయెడల తండ్రి మృతిబొందినది మొదలు ౧౦ దినములు మృతసూతకమని తా॥

ధర్మప్రవృత్తౌ॥ శ్లో॥ మాతాపిత్రోర్యదాశౌచం దశాహం విహితం బుధైః॥ పైతృకాదూర్ధ్వమేవస్యాన్మాత్రాశౌచం తు పక్షిణి॥

తా॥ తల్లి దండ్రి మొదలగువారి మృతులయందు ౧౦ దినములాశౌచము తండ్రియొక్క శ్రాద్ధము చేయుచుండగా ఊర్ధ్వభాగమునందు తల్లి చనిపోయిన యెడల మాత్రాశౌచము ఒకటిన్నర దినమని తా॥

శ్లో॥ ఆద్యశ్రాద్ధమశుద్ధోపి కుర్యాచ్చైకాదశేహని। కర్తుస్తాత్కాలికీశుద్ధిరశుద్ధిః పునరేవ సః॥

తా॥ ఆద్యశ్రాద్ధంబును పరిశుద్ధుఁడై చేయవలయును ఈశ్రాద్ధము చేయుటవలన కర్తకు తత్కాలంబునందు పరిశుద్ధిగలుగునని తా॥

ఆశౌచఖండే శాతాతపః.

శ్లో॥ పితురాశౌచమధ్యేచ మాతుశ్శ్రాద్ధం కథంభవేత్। యస్మాత్రిహే షోడ

కాత్వశ్చ్వాన్యతుశ్రాద్ధంవిధీయతే॥ మాతురాశౌచమధ్యే చేత్పితుఃశ్రాద్ధం భవేద్యది॥ తదాత్రిహేషోడశాదర్వాక్ శ్రాద్ధంతువిధీయతే॥ అస్యార్థః॥ ఏకాదశేహేపితుః షోడశాదిశ్రాద్ధంకృత్వా తతఃమాతుఃప్రత్యాబ్దికం కర్తవ్యం ద్వాదశాహే ఆద్యశ్రాద్ధంనిర్వర్త్య పితుః మృతాహశ్రాద్ధంకృత్వాఅథఆద్యాదిషోడశ శ్రాద్ధానికారయేదిత్యర్థః॥

ఇతి మాతృదశాహమధ్యే పితృమృతి స్సమాప్తః.

అధికమాస ప్రకరణము

తా॥ అధికమాసములలో మృతిబొందినవారికి తిరిగి ఆ మాసము యెప్పుడైనా అధికమాసము వచ్చినయెడల ఆమాసమునందే ప్రత్యాబ్దికము శుద్ధమాసములో చేయునక్కరలేదు, శుద్ధమాసమునందు మృతులైనవారికి కూడ అధికమాసమునందు అవసరములేదు, మాసికములు మాత్రము అధిక మాసమునందు కూడ శ్రాద్ధము చేయవలెను. అధికమాసములో మృతులైన వారికి శుద్ధమాసములో మృతదినమునకు లోగడదినమందు ఆద్యశ్రాద్ధముచేసి మృతతిథియందు ఊనమాసికము పెట్టవలెను. అక్కడనుంచి ౨౭ వ దినమందు నెలమాసికము పెట్టి 30 వ దినమందు ద్వితీయమాసికము పెట్టి అక్కడనుంచి ౧౫ దినములలోగా మధ్యపంచకమునందు త్రైపక్షికశ్రాద్ధముచేసి క్రమముగా సంవత్సరాంతము జరిగింపవలెను. సంవత్సరమధ్య అధికమాసము సంభవించేయెడల శుద్ధాధికములకు నొకటే సంకల్పము చేసి అధికమాసమునందే పెట్టవలెను. సంవత్సరాంతమందు అధికము వచ్చే పక్షమునకు ఊనాబ్దికమును సంవత్సర విమోకమును యీ 3 ను అధికమాసములోనే పెట్టవలెనని వదిగాని శుద్ధమాసంబున నాచరింపఁగూడదు మధ్యాధికవస్తే ప్రథమాబ్దికానికి లోగడ మాసానికే 3౬0 దినములు జరిగింపవలెననే మాట యుక్తముకాదు. ఆ రెండు మాసములు 30 దినముల సంజ్ఞే కనుక ప్రథమాబ్దికముతో గూడానే జరిగించవలయును. శుద్ధమాసమునందు మృతులైనవారికి ప్రథమాబ్దికము మలమాసం వచ్చినచో నప్పుడే చేయవలెను. ద్వితీయ ఆబ్దికాదులుమాత్రము శుద్ధమాసమునందే జరుపవలయును, తక్కిన విషయములు నిర్ణయసింధువునందు జూడఁదగును.

శ్లో॥ అగ్న్యాధేయంప్రతిష్ఠాంచ యజ్ఞదానవ్రతానిచ। దేవవ్రత వృషోత్సర్గ చూడాకరణ మేఖలాః। గమనం దేవతీర్థానాం వివాహమభిషేచనమ్॥ యానంచ గృహకర్మాణి మలమాసే విసర్జయేత్॥ ఇతిగర్గః॥

తా॥ అగ్న్యాధానము, ప్రతిష్ఠ, యజ్ఞ దానవ్రతములు, దేవ వ్రతములు, వృషోత్సర్జనము, చూడాకరణము, మేఖలము, దేవక్షేత్ర తీర్థాటనము, వివాహము అభిషేచనము, యానమును, గృహకర్మములును అశుకర్మలను మలమాసమునందు విడువవలెను.

శ్లో॥ అవశ్యకర్మ మాసాఖ్యం మలమాసమృతాబ్దికమ్। తీర్థభశ్చాయయో శ్రాద్ధం మఖకర్మపితృక్రియాః। కుర్యాన్మలిమ్లు చేవర్షమధ్యే చేన్నతథాధికమ్॥ తత్రస్యాన్మాసికంమృత్యు మాసాత్ప్ర ద్వాదశోయది। ప్రేతక్రియాం సమాప్యాత్ర కుర్వీతాభ్యుదయంతథా। శ్యామాకాగ్ర యణంకృచ్ఛ్రత్రయ వర్జ్యమతోన్యథా॥

తా॥ మలమాసమునందు అవశ్యముగాఁ చేయఁదగిన మాసికాదికర్మములును, ఆబ్దికములును, తీర్థశ్రాద్ధములును, యజ్ఞకర్మములును, పితృక్రియలును చేయవచ్చునని యెఱుఁగవలెను మఱియును వర్షమధ్యమందు మలమాసము వచ్చేనేని నప్పుడు అధిక మాసములు గ్రహింపవలెను, మలమాసము మొదలుకొని పదిరెండవ మాసము మలమాస మయ్యేనేని దానియందు ప్రేతకర్మలను సమాప్తిని బొందించి పిమ్మట అభ్యుదయ కర్మలను చేయవలెను అని సూర్యోదయను గ్రంథమందు చెప్ప బడియె.

శ్రాద్ధదినే గృహాలంకార నిషేధః

యల్లాజీయ్యే॥ శ్లో॥ గోమయేనోప లేపంచ సర్వశ్రాద్ధే ప్రకీర్తితం। గృహాలంకరణం నాస్తి ఇతిశాతాత పోబ్రవీత్॥

తా॥ సమస్త శ్రాద్ధదివంబు లందునను గోమయముచే భూమి నలుకవచ్చును గాని ముగ్గులు మొదలగునవి పెట్టగూడదని శాతాతపుఁడు చెప్పెను.

అథ ఉష్ణవారి నిషేధః. శ్లో॥ మృతేజన్మనిసం క్రాంతౌ శ్రాద్ధే జన్మ దినేతథా। అస్పృశ్య స్పర్శనేచైవ నస్నాయాదుష్ణ వారిణా। సగోహత్యా కృతం పాపం ప్రాప్నో త్యేవ నసంశయః॥

తా॥ మఱణాశౌచము నందును, జాతాశౌచము నందును, సంక్రమణ దినమందును, శ్రాద్ధదినమందును, జన్మదినమందును, తాకగూడని వస్తువును తాకినప్పుడు, వేడినీళ్ళతో స్నానము చేయగూడదు, అట్లు చేసినవాడు గోహత్య చేసినంత పాపమును బొందుచున్నాఁడు.

అథ దేవతార్చన నిషేధః. శ్లో॥ దానాధ్యయన దేవార్చా ఉపహోమ వ్రతాదికం। నకుర్యాచ్ఛ్రాద్ధదివసే ప్రాగ్విప్రాణాం విసర్జనాత్॥

తా॥ శ్రాద్ధదినమందు శ్లోక్తలు భుజింపక పూర్వము, దానము, అధ్యయనము, దేవతాపూజ, ఉపహోమము, వ్రతము మొదలగునవి చేయఁగూడదు.

అథ ఆచమనకాల నిర్ణయః.

శ్లో॥ ఆదావంతేచ పాద్యేచ విష్టరేచే విశేషతః। ఉచ్ఛిష్టే పింపదానేచ షట్స్వాచామనంస్మృతమ్॥

తా॥ ప్రారంభమందును, అంతమందును, పాదప్రక్షాళనమందును, ఆసనమిచ్చినప్పుడు, ఉచ్ఛిష్టాన్న విసర్జన మందును, పిండప్రదానమందును ఈ ఆరు సమయములందును ఆచమనముఁ జేయవలెను.

ఆశ్వలాయనానాం గోత్రాద్యుచ్చారణక్రమః.

శ్లో॥ సపిండీకరణాత్పూర్వ మాశ్వలాయనశాఖినాం। గోత్రం బ్రూయాత్ప్రథమతః పశ్చాన్నామాధికం వదేత్॥

తా॥ ఆశ్వలాయన శాఖవారు సపిండీకరణము చేయక పూర్వము ముందుగా గోత్రమును చెప్పి పిమ్మట పేరు చెప్పవలయును.

అథ విష్ణ్వర్చనవిధిః దక్షః॥ శ్లో॥ యత్కించిత్పార్వణం శ్రాద్ధం తత్ర సర్వత్రచద్విజే। పూజయేద్విష్ణుమిత్యేవ మితిప్రాహ పితామహః॥

తా॥ పార్వణయుక్తమైన యే శ్రాద్ధము జేసినను బ్రాహ్మణుని యందు విష్ణుమూర్తి నావాహనముచేసి పూజింపవలయునని బ్రహ్మచెప్పెను.

భారతే॥ శ్లో॥ యచ్ఛ్రాద్ధం పార్వణం ప్రోక్తం తచ్ఛ్రాద్ధం వైష్ణవం వినా। కృతం నశ్యతికౌంతేయ పతితే నేక్షితం యథా॥

తా॥ ఏశ్రాద్ధము పార్వణ సహితముగా నాచరింపఁబడునో అట్టి శ్రాద్ధము విష్ణుదైవత్యము లేకుండ జేసినయెడల వర్ణభ్రష్టునిచే జూడబడిన శ్రాద్ధము వలెనే చెడిపోవునని భారతమునందుఁ జెప్పబడియె.

శ్లో॥ దర్శమహాలయే తీర్థే సపిండీకరణే తథా। వ్యర్థంభవతి తచ్ఛ్రాద్ధం వాసుదేవం వినాకృతమ్॥

తా॥ దర్శ శ్రాద్ధము, మహాలయము, తీర్థశ్రాద్ధము, సపిండీకరణము ఈ శ్రాద్ధములను విష్ణుస్థానము లేకుండా చేసినయెడల ఆ శ్రాద్ధములు వ్యర్థమగును,

(పాదప్రక్షాలనే కర్తుః పశ్చిమాభిముఖత్వనియమః.)

వ్యాసః॥ శ్లో॥ ప్రాతఃకాలేచ మధ్యాహ్నే సాయాహ్నేనిశి సంధ్యయోః। పశ్చిమాభిముఖః శ్రాద్ధే విప్రపాదాభిషేచనం॥

తా॥ శ్రాద్ధదినమందు ప్రాతఃకాలము నందుగాని మధ్యాహ్నము నందు గాని, సాయంకాలము నందుగాని, రాత్రియందుగాని, సంధ్యాకాలమందుగాని బ్రాహ్మణులకు పాదప్రక్షాళనము పశ్చిమ ముఖముగా గూర్చుండి చేయవలెననీ వ్యాసుఁడు చెప్పెను.

పాదప్రక్షాళనే కర్తృభోక్త్రాపవేశన విధిః.

యల్లాజీయే॥ శ్లో॥ విప్రక్షాళన కాలేతు దాతాభోక్తా ద్విజోత్తమః। సుఖాసీనో భవేచ్ఛ్రాద్ధే త్వన్యథా నరకం వ్రజేత్॥

తా॥ శ్రాద్ధంబునందు పాదప్రక్షాళన చేయునప్పుడు కర్తయు భోక్తయును కూర్చుండవలయును, లేనియెడల నరకమును బొందును.

భోక్తురాశౌచం.

వా॥ భోక్తుస్తృతీయ నిమంత్రణ ప్రభృత్యా శౌచాభావః। తత్పూర్వ మాగతంచేత్ ఆశౌచమస్త్యేవ॥

తా॥ భోక్తకు మూడవపర్యాయము నిమంత్రణమైనది మొదలు ఆశౌచము లేదు. అందుకుపూర్వము ఆశౌచము వచ్చినయెడల ఆశౌచముండును.

(కర్తురాశౌచం)

వా॥ కర్తుస్తు ప్రారంభానంతర మాశౌచాభావః। తత్పూర్వంచే దాశౌచ మస్త్యేవ॥

తా॥ కర్తకు శ్రాద్ధ ప్రారంభము మొదలు ఆశౌచము లేదు. ప్రారంభించక పూర్వము ఆశౌచము వచ్చినయెడల ఆశౌచము కలదు.

ప్రారంభ వివరమ్.

వా॥ పాకసమాప్తిః ప్రారంభ ఇత్యేకః పక్షః। సంకల్పః ప్రారంభ ఇత్యేకః పక్షః। పాకాది ప్రోక్షణ మారంభ ఇత్యేకః పక్షః। తృతీయ నిమంత్రణ ఇత్యేకః పక్షః। యేతేషుపాక పరిసమాప్తి పక్ష ఆపద్విషయః అశక్త విషయశ్చ

ఇతరేషు పక్షేషు తత్తద్దేశశిష్టాచారో నువర్తనీయః॥ యేతేషు చతుర్షు పక్షేషు ఆశౌచసంప్రాప్తికాలే సద్యస్స్నాత్వా స్వయమేవ శ్రాద్ధం కుర్యాత్। పక్వాన్న మన్యేన అశౌచరహితే నపరివేషయేత్। భోజన ప్రారబ్ధ మన్నం భోక్తా ప్రోక్షేత్। కర్తా తద్భోజనపాత్ర మస్పృశన్నేవ అన్నత్యాగం కుర్యాత్॥

తా॥ వంట చేయుట పూర్తియగుట ప్రారంభమని యొకపక్షము. సంకల్పం చేయుట ప్రారంభమని యొకపక్షము, వంటపదార్థము మీద ప్రోక్షించుట ఆరంభమని యొక పక్షము మూడవ పర్యాయము నిమంత్రణము చేయుట ప్రారంభమని యొక పక్షము. యీ నాలుగు విధములలో వంట చేయుట పూర్తియగుటయే ప్రారంభమనునది యావత్తు సంభవించినప్పుడును శక్తి లేనప్పుడును చెప్పతగినది మిగిలిన విధములలో ఆయా దేశములలో శిష్టుల యాచార ప్రకారముగా నాచరింపవలయును. యీ నాలుగు పక్షములయందును ఆశౌచము రాగానే కర్త తత్కాలమందే స్నానము జేసి తానే శ్రాద్ధము పెట్టవలయును. అప్పుడు ఆశౌచములేని మఱియొకనిచే పదార్థముల వడ్డించునట్లు చేయవలయును, పిమ్మట భోక్తయే పదార్థమును ప్రోక్షించవలయును. కర్త భోక్తయొక్క భోజనపాత్రను స్పృశింపకుండ శ్రాద్ధమంతయుం జేయవలయును.

జాను నిక్షేప విధిః. శ్లో॥ నిక్షిప్య దక్షిణంజాను దేవాన్ పరిచరేత్సుధీః భూమౌ తథా పరంజాను పితౄంపరిచరేత్సదా॥

తా॥ తెలిసినట్టివాడు దేవతాపూజ చేయునప్పుడు కుడిమోకాలును పితృపూజఁ జేయునప్పుడు ఎడమమోకాలును భూమియందు ఆనించవలెను.

ఘృత పాత్ర నిధానమ్.

శ్లో॥ సూపే వా పరమాన్నే వా ఘృతపాత్రం నిక్షిపేత్। తద్భోజ్య మాసురం ప్రాహుర్న దాతుః పారలౌకికం॥

తా॥ నేతి దొన్నెను పప్పుయందును పరమాన్నము నందును నుంచగూడదు అట్లు జేసిన యెడల ఆ భోజనము రాక్షసభోజనము శ్రాద్ధకర్తకు సుకృతము లేదు.

చిత్రగుప్త బలినిషేధః.

శ్లో॥ ధత్తే వాప్యథవా దత్తే భూమౌ యో నిక్షిపేద్బలిం। తదన్నం విఫలం యాతి నిరాశాః పితరోగతాః॥

తా॥ త్యాగము చెప్పక పూర్వమునందు గాని, చెప్పిన పిమ్మట గాని, భూమియందు చిత్రగుప్తునికి ఉంచినప్పుడల ఆ యన్నము వ్యర్థమగుచున్నదని పితృదేవతులు ఆశను వదలుకొని తిరిగిపోవుచున్నారు. అనఁగా శ్రాద్ధమునందు చిత్రగుప్తబలిని విడువవలెను.

(సువాసినీ భోజన విధిః.)

యల్లాజీయే॥ శ్లో॥ సువాసిన్యాం మృతాయాంతు బ్రాహ్మణైస్సహ భోజనే। సువాసినీంతతః పశ్చాద మంత్రికమథార్చయేత్॥

తా॥ సువాసినీ మృతినొందిన యెడల బ్రాహ్మణులతోఁగూడ సువాసినీ భోజనం పెట్టవలెను మంత్రవిద్యుక్తముగా ముత్తైదును పూజించనక్కరలేదు.

అధిశ్రవణ ఫలమ్. శ్లో॥ అధిశ్రవణ హీనంతు శ్రాద్ధం కుర్వీత మూఢధీః। తదన్నంమాంస తుల్యంచ తద్ఘృతం సురయాసమమ్॥

తా॥ ఏ మూఢుడైనను అధిశ్రవణము లేకుండా శ్రాద్ధము నాచరించిన యెడల ఆయన్నము మాంసముతో సమానమనియు నెయ్యి కల్లుతో సమానమనియు జెప్పఁబడెను.

పితృసూక్త నిషేదః. శ్లో॥ షోడశే మాసికే చైవతీర్థే చైవసపిండనే। నిత్యశ్రాద్ధోద కుంభేచ పితృసూక్తానివర్జయేత్॥

తా॥ షోడశమునందును, మాసికమునందును, తీర్థశ్రాద్ధమందును, సపిండీకరణమందును, నిత్యశ్రాద్ధమునందును, ఉదకుంభ శ్రాద్ధమందును, పితృసూక్తములను విడువవలయును.

పిండదూషణె.

యల్లాజీయే॥ శ్లో॥ మార్జాల మూషిక స్పర్శే పిండేచ ద్విదలీకృతే। పునశ్శ్రాద్ధం విధాతవ్యం తేనపాకేన తత్క్షణాత్॥ [వాక్యం] పునశ్శ్రాద్ధం నామ పునః పిండదాన మిత్యర్థః॥

తా॥ పిండములను పిల్లి యెలుక మొదలగునవి ముట్టుకొన్నను పిండము విడిపోయినను తిరిగి శ్రాద్ధముఁ జేయవలెను అనఁగా తిరిగి పిండములను చేయవలయునని తాత్పర్యము.

కర్తృ శ్రాద్ధ శేషాన్న భోజన విధిః.

శ్లో॥ ప్రదక్షిణమను వ్రజ్య భుంజీత పితృసేవితం॥ మాధవీయే॥ శ్రాద్ధం కృత్వాతుయోవిప్రో నభుంజీత కదాచన। దేవాహవ్యం నగృహ్ణంతి కవ్యంతు పితరస్తథా।

తా॥ బ్రాహ్మణులకు ప్రదక్షిణము చేసి వారిని పంపించి శ్రాద్ధ శేషాన్నమును కర్త భుజింపవలెను. ఏ బ్రాహ్మణుఁడైనను శ్రాద్ధము నాచరించి పితృశేషమును భుజింపకుండా విడిచెనేని దేవతలు హవ్యమును గ్రహింపరు. పితృదేవతలు కవ్యమును గ్రహింపరు అని మాధవీయమందుఁ జెప్పబడెను.

ఉపవాసే శ్రాద్ధ శేషాన్న భోజన నిషేధః.

నిర్ణయ సింధౌ॥ శ్లో॥ ఉపవాసదినేనిత్య శ్రాద్ధం నైమిత్తికంభవేత్। ఉపవాసం తదాకుర్యా దాఘ్రాయ పితృసేవితమ్॥

తా॥ నియతముగా తానుపవాసముచేయు దినమందు శ్రాద్ధము సంభవించిన యెడల శ్రాద్ధ మాచరించి కణము నాఘ్రాణించి పిమ్మట నుపవాసము చేయవలెను

భిన్న గోత్రాణాం పితృ శేషాన్న భోజన నిషేధః.

శ్లో॥ పిత్రాదీనాం తథాన్యేషాం శ్రాద్ధ శేషాన్న భోజనం। వ్రతినాం విధవానాంచ తతీనాంచ విసర్జితమ్॥ అన్యైర్భిన్నగోత్రైః వ్రతినో బ్రహ్మచారిణః॥ సగోత్రాణాం పితృశేష భోజనానుమతిః॥

తా॥ శ్రాద్ధ శేషాన్నమును భుజించుట ఇతర గోత్రికులకు బ్రహ్మచారులకు విధవలకు యతీశ్వరులకు నిందితమైనది.

శ్లో॥ శ్రాద్ధావశిష్ట భోక్తార స్తేసై నిరయగామినః। సగోత్రాణాం సకుల్యానాంజ్ఞాతీనాంచన దోషకృత్। అన్యగోత్రాణాం క్వచిత్పితృశేష భోజనానుమతిః॥

తా॥ శ్రాద్ధ శేషాన్నమును భుజించినవారు నరకమును బొందుదురు. సగోత్రులకు, సకుల్యులకు, జ్ఞాతులకు, మాత్రము నిషేధము లేదు.

శ్లో॥ శ్వశురస్య గురోర్వాపి మాతులస్య మహాత్మనః। జ్యేష్ఠ భ్రాతుశ్చ పుత్రస్య బ్రహ్మనిష్ఠస్య యోగినః। యేతేషాం శ్రాద్ధ శేషాన్నం భుక్త్వాదోషోన విద్యతే॥

తా॥ మామ, గురువు, మేనమామ, శ్రేష్ఠుఁడు, అన్న, కుమారుడు, బ్రహ్మజ్ఞాని, యోగీశ్వరుఁడు నీ మొదలగు వారియొక్క పిత్రుశేషమును భుజించినను దోషము లేదు.

శూద్రస్య పిత్రు శేషాన్నదాన నిషేధః.

యజ్ఞాజీయ్యే॥ శ్లో॥ నశూద్రం భోజయేత్తస్మిన్ గృహేయత్నేన తద్దినే। శ్రాద్ధశేషం నశూద్రాయ దదాతిచబలేష్వపి। శూద్రంతు భోజయిత్వాయో దద్యాద్బ్రాహ్మణేషు మానవః। శ్రాద్ధ నిష్ఫలతాం యాంతి శ్రాద్ధం దేవాశ్చ తత్క్షణాత్॥

తా॥ శ్రాద్ధదినమందు శ్రాద్ధ మాచరింపబోవు గృహమునందు శూద్రునకు భోజనము పెట్టగూడదు, పిత్రుశేషమును శూద్రునకు పెట్టగూడదు మరి యెచ్చటనైనను తాను ముందుగా శూద్రునకు భోజనం పెట్టగూడదు ఇందుకు భిన్నముగా నాచరించిన యెడల శ్రాద్ధము భంగమైనదానిగా నెంచి శ్రాద్ధదేవతలు తక్షణము నందే వెళ్ళిపోవుదురు.

(అశౌచమధ్యే సంప్రాప్త శుద్ధిదినే కార్యశూన్యతిథౌ శ్రాద్ధనిషేధః)

వసిష్ఠః॥ శ్లో॥ అశౌచమధ్యే పిత్రోశ్చ భవేన్మృత తిథిస్తదా। అతిథిం వర్జయిత్వాంతే శ్రాద్ధం కారయేత్సుతః॥

తా॥ తల్లి దండ్రుల మృతదినములు అశౌచ క్రాంతము లైనప్పుడు శూన్య తిథియందు శుద్ధియగునేని యా దినము విడచి మరునాడు పెట్టవలయునని వసిష్ఠుఁడు చెప్పెను.

దక్షః॥ శ్లో॥ అశౌచమధ్యే పిత్రోశ్చ యథామృత తిథిర్భవేత్। అశౌచాంతే శూన్యతిథౌ నకుర్యాం తితిథింబుధాః॥

తా॥ అశౌచ నడుమ తల్లి తండ్రుల మృతిదినంబులు సంభవించిన యెడల శుద్ధిదినము శూన్యతిథి యగునేని యా దినంబున శ్రాద్ధము తెలిసినవారు విసర్జింతురని దక్షుడు చెప్పెను.

శూన్యతిథ్యనంతర దినేకర్తవ్యత్వ విధిః.

శ్లో॥ శూన్యతిథ్యాము పోష్యైవ శ్రాద్ధం కుర్యాత్పరేహని కృత్వాసమ్యగ్విధానేన బంధుభిస్సహ భోజయేత్॥

తా॥ ఆశౌచ శుద్ధిదినము శూన్యతిథి యగునేని యా దినంబున నుపవాసముండి మరుసటి దినంబున యథావిధిగా శ్రాద్ధము నాచరించి బంధువులతోఁగూడ భుజింపఁదగును.

సంవత్సర విమోక శ్రాద్ధవిధిః

శ్లో॥ వత్సరాంతే విమోకాఖ్యం శ్రాద్ధంపార్వణవద్భవేత్। మృతస్య తృప్తయే కార్యం యద్యాశౌచదినేపివా। ఆశౌచదినం నామశూన్య తిథి॥

తా॥ మృతినొందినవాని తృప్తి నిమిత్తమై సంవత్సరాంతము నందు శూన్యతిథి యైనప్పటికిని సంవత్సర విమోకమును శ్రాద్ధమును పార్వణ సహితముగా యథావిధిగా నాచరింపవలయును.

శ్రాద్ధ హీన తిథి శూన్య తిథిః.

శ్లో॥ అబ్దస్యాంతే విమోకాఖ్యం శ్రాద్ధం ప్రథమ వత్సరే। కుర్యాత్పార్వణవచ్చైవ శ్రాద్ధ హీనతిథౌయది॥

తా॥ సంవత్సరాంతమునందు సంవత్సరాంతమునందు సంవత్సర విమోకమును శ్రాద్ధమును పిమ్మట సంవత్సరారంభమునందు ప్రథమాబ్దికమును శూన్యతిథి సంభవించినప్పటికిని పార్వణ సహితముగా శ్రాద్ధమును యథావిధిగా నాచరింపవలయును.

శ్లో॥ మృతస్య వత్సరాంతేతు యదిశూన్య తిథిర్భవేత్। తస్మిన్ దినే విమోకాఖ్యం కర్తవ్య మవిచారతః॥ సంవత్సర విమోకాఖ్య మకృత్వా ప్రథమాబ్దికం। యచ్ఛ్రాద్ధంకురుతేమోహాత్ కృతంకర్మవినిష్ఫలమ్॥

తా॥ సంవత్సరాంతమునందు శూన్యతిథిసంభవించినప్పటికిని యా దినమందు మృతినొందిన వానియొక్క తృప్తికొఱకు సంవత్సరవిమోకమును శ్రాద్ధమును చేయవలయును ఏమియు నాలోచింప నక్కఱలేదు.

స్మృతిదీపికాయాం॥శ్లో॥ ఆశౌచాదినిమిత్తైశ్చ విమోకాఖ్యమతిక్రమేత్। తదాయనివిమోకాఖ్యం నకర్తవ్యమితీరితమ్॥

తా॥ సంవత్సర విమోకమును శ్రాద్ధమునాచరింపక అజ్ఞానముచే ప్రథమాబ్దికమును బెట్టినయెడల ఆ చేసిన కర్మయంతయు నిష్ఫలమగును.

దేశాంతరగత భ్రాతృణాం ప్రత్యాబ్దికాను మాసికాదివిధిః.

శ్లో॥ విభక్తోవా విభక్తోవా దేశాంతర గతస్సుతః। పృథక్ఛ్రాద్ధం ప్రకుర్వీత

మాతాపిత్రోర్మృతేహని । అవిభక్తోవిభక్తోవా దేశాంతరగతో యది। కర్తవ్యంత్వైరమావాస్యా ప్రత్యబ్దమనుమాసికం॥ గ్రంథాంతరే॥ అవిభక్తస్సుతః కుర్యా దేశః పిత్రోర్మృతాహికం । స్థానాంతరే పృథక్కుర్యా ద్దర్శశ్రాద్ధానుమాసికే॥

తా॥ కుమారుఁడు విభక్తుఁడైనను విభక్తుఁడు కాకున్నను దేశాంతరంవెళ్లినప్పుడు తల్లిదండ్రుల శ్రాద్ధదినంబులు సంభవించెనేని యాదినంబున తాను శ్రాద్ధము తప్పక నాచరింపవలెను తనయులు విభజించుకొన్నను విభజించుకొనకపోయినను దేశాంతరము వెళ్లినప్పుడు ప్రత్యాబ్దికము, దర్శశ్రాద్ధము, ప్రతినెలమాసికము వేరుగా నచ్చట నాచరింపవలయును అన్నదమ్ములు వేరుపడకపోయినను వారిలో నొకడు దేశాంతరము వెళ్లినప్పుడు తల్లితండ్రుల శ్రాద్ధములను ప్రతినెల మాసికమును దర్శశ్రాద్ధమును తాను ప్రత్యేకముగా నైనను చేయవలయునని మఱియొక గ్రంథమునందుఁగూడ చెప్పఁబడెనని తా॥

అథ శ్రాద్ధనిమంత్రితగాయత్రీ జపసంఖ్యా.

శ్లో॥ ప్రత్యబ్దేత్రిశతంచైవ మాసికేశతపంచకమ్ । ద్విసహస్రంసపిండేచ అయుతం ప్రేతభోజనే॥

తా॥ ప్రత్యాబ్దికమందు మూడువందలును, మాసికమందు అయిదువందలును, సపిండీకరణమునందు రెండువేలును, ప్రేతభోజనము సంభవించినచో పదివేలును, గాయత్రీమంత్రజపమును పరదినంబున భోక్త పఠించవలయును.

ఉపనయన వివాహానంతరే శ్రాద్ధకర్తవ్యత్వవిధిః.

శ్లో॥ మౌఁజీబంధాద్వివాహోర్ధ్వ వర్షాన్మాసంవర్ష మేవవా। నకుర్యాత్పిండ నిర్వాపం నదద్యాత్తతిలోదకం॥ శ్లో॥ పుత్రీపుత్రవివాహయోశ్చ పరతష్షణ్మాసతోభ్యంతరే। పిత్రోరాబ్దిక పైతృకేషువిధివత్ దూర్వాక్షతైరర్చయేత్ । దధ్యన్నంబదరీ ఫలైశ్చసహితం పిండాన్వికిర్యాపసవ్యం తిలతర్పణంచహి తథాదర్భాం స్తిలాన్ వర్జయేత్ ॥

తా॥ ఉపనయనమైన పిమ్మటను వివాహమైన పిమ్మటను ఆఱుమాసములవఱకుగాని సంవత్సరమువఱకుగాని పిండప్రదానము తిలతర్పణము చేయఁగూడదు కుమార్తె కుమారుల వివాహములు జరిగినపిమ్మట ఆఱుమాసములలోపల తల్లిదండ్రుల ఆబ్దికములు సంభవించినయెడల గరికెలు అక్షతలుతోటి శ్రాద్ధమునందు అర్చనచేయవలెను పిండములను పెరుగు రేగుపండ్లు మొదలగువానితో మిశ్రితము చేయవలెను వికిరాన్నము, అపసవ్యము, తిలతర్పణము, తిలలు, దర్భలు, మొదలగునవి విడువవలెను.

అనేకశ్రాద్ధ సన్నిపాతే. శ్లో॥ మాతాపిత్రోః క్షయేప్రాప్తే యదిదర్శః సమాగతే। పితృశ్రాద్ధంతు పూర్వంస్యాత్ మాతృశ్రాద్ధమతఃపరం॥ దర్శశ్రాద్ధంతతః పశ్చాత్ పార్వణస్తు మహాలయే। దర్శసంక్రమణేప్రాప్తే తచ్ఛ్రాద్ధంతుకథంభవేత్ అమాశ్రాద్ధం నకర్తవ్యం కర్తవ్యం సంక్రమోదితః। సంక్రమేగ్రహణే దర్శేతచ్ఛ్రాద్ధంతు కథంభవేత్। ఉపరాగప్రయుక్తంతు సమకాలేసమాచరేత్। దర్శేతు మాసికేప్రాప్తే మాసికం పూర్వమాచరేత్। దర్శప్రత్యాబ్దికేప్రాప్తే ఆబ్దికం పూర్వమాచరేత్। నిత్యనైమిత్తికే ప్రాప్తే నిత్యం నపరిలంఘయేత్। నైమిత్తికంపురాకుర్యాత్ తతోనిత్యం సమాచరేత్॥

తా॥ ఒక్కదినంబున తల్లిదండ్రుల శ్రాద్ధంబులు దర్శశ్రాద్ధము మొదలగు నవేక శ్రాద్ధములు సంభవించినప్పుడు ముందుగ తండ్రి తిథియు పిమ్మట మాతృశ్రాద్ధమును అనంతరము దర్శశ్రాద్ధమును పిమ్మట మహాలయ శ్రాద్ధము నాచరింపవలెను, ఒక్కదినంబున దర్శ సంక్రమణ శ్రాద్ధంబులు సంభవించినయెడల సంక్రమణశ్రాద్ధము నాచరింపవలెను. దర్శశ్రాద్ధము చేయనక్కరలేదు. సంక్రమణ గ్రహణ దర్శశ్రాద్ధంబు లొక్కదినంబున సంభవించినయెడల గ్రహణ సంక్రమణ శ్రాద్ధంబు లొక్క పర్యాయము నాచరించవలెను. దర్శశ్రాద్ధము మాసికము నొక్కదినంబున సంభవించినయెడల ముందుమాసికముపెట్టి పిమ్మట దర్శశ్రాద్ధము నాచరింపవలెను, దర్శశ్రాద్ధము ఆబ్దీకము నొక్కదినంబున సంభవించినయెడల ముందుగా నాబ్దికము పెట్టవలెను నిత్యనైమిత్తికములు సంభవించినప్పుడు నిత్యకర్మను ఎప్పుడును విడువఁగూడదు ముందుగా నైమిత్తిక కర్మను జేసినపిమ్మట నిత్యకర్మను జేయవలెను.

గ్రహణేఆశౌచ సూతకాభావః.

శ్లో॥ చంద్రసూర్యగ్రహేస్నాయాత్ సూతకేమృతకేతథా। అస్నాయీ మృత్యుమాప్నోతి స్నాయీమృత్యుంనవిందతి॥ సూతకేమృతకేచైవ నదోషోరాహుదర్శనే। తావదేవభవేచ్ఛుద్ధిర్యావన్ముక్తిర్నదృశ్యతే॥

తా॥ సూర్యచంద్రగ్రహణములయందు, జాతాశౌచ మృతాశౌచములయందును స్నానము చేయవలెను, అట్లు స్నానము చేయనియెడల మృత్యువును బొందును, స్నానముచేసినయెడల మృత్యుభయం కలుగదు జాతాశౌచ మృతాశౌచ దినములలో గ్రహణం సంభవించినయెడల గ్రహణముక్తి పర్యంతమాశౌచములేదు.

జీవత్పితృకస్య తర్పణనిషేధః.

శ్లో॥ జీవమానః పితాయస్య మాతాయదివిపద్యతే। మాతృశ్రాద్ధం సుతః

కుర్యాన్నకుర్యాత్తిలతర్పణమ్ ॥

తా॥ తండ్రి జీవించియుండగ తల్లిమృతినొందినయెడల తల్లికి శ్రాద్ధకృత్యము నంతయు జేయవలయును తిలతర్పణము మాత్రము చేయనక్కరలేదు.

బోధాయనామావాస్యా నిర్ణయః.

శ్లో॥ భూతేహ్న్యమాయుతేయుగ్మా పక్షాదేహ్న్యయ మేతిచేత్ । బోధాయనానాంభూతేమాశ్రాద్ధం కుహ్వామితోన్యథా ॥

తా॥ చతుర్దశి ౮ యామంబుల అమావాస్యయు సంభవించినయెడల ఆదినంబున బోధాయన అమావాస్యయనంబడును.

సౌరమాసతిథినిర్ణయః. శ్లో॥ జన్మర్క్ష తర్ధర్క్ష మృతాన్యహాని ఇత్యేకమాసేచ పునర్భవాని । పునర్భదౌహ్యేవహికర్మ కుర్యాత్త్రిష్వేవసంక్రాంతియుతేషునైవ। మాస్యే తస్మిన్ ద్వితిదిచేత్పరాస్యాత్పూర్వస్త్రస్మిన్ త్వార్యసంక్రాంతియుక్తే । ద్వావప్యేతౌసంక్రమెచ త్వపరస్యసర్వం చైవంచంద్రమాసోప్యుపరాగే । వృశ్చికాదిత్రిమాసేషు మృతాహోనభవేద్యది । పూర్వమాసేతు కర్తవ్యమితికాత్యాయనో బ్రవీత్ । ఊర్ధ్వంమహార్ధ్యంతుకపాస్సంక్రాంతిర్యది దృశ్యతే । పూర్వమాసేన కర్తవ్యం కుర్యాత్ప్రిత్యకపాదవి॥

నూతనాంతరిత శ్రాద్ధనిర్ణయః.

శ్లో॥ శుచిభూతేనదాతవ్యా యాతిథిఃప్రతిపద్యతే । సాతిథిస్తస్యకర్తవ్యా నచాన్యాసైకదాచన॥ ఇతిఋష్యశృంగః॥

తా॥ జాతాశౌచమృతాశౌచ దినములలో ఆబ్దికము సంభవించిన యెడల శుద్ధిదినమునందు ఆబ్దికము పెట్టవలయునుగాని మఱియొక దినమునందు పెట్టగూడదు అని ఋష్యశృంగుఁడు చెప్పెను.

శ్రాద్ధవిఘ్నే ఆమశ్రాద్ధవిధిః

శ్లో॥ శ్రాద్ధవిఘ్నే ద్విజాతీనా మామశ్రాద్ధం ప్రకీర్తితం । అమావాస్యాదినియతే మాససాంవత్సరాదృతే ఇతి॥ ఇతిహారీతః ॥

తా॥ శ్రాద్ధమునకు విఘ్నము సంభవించినప్పుడు దర్శశ్రాద్ధము, మాసికము, ఆబ్దికము, మొదలగునవి ఆమద్రవ్యములచేతనే బ్రాహ్మణులు చేయఁదగినవని హారీతుఁడు చెప్పెను.

మరీచిః॥ శ్లో॥ అనగ్నికః ప్రవాసీచ యస్యభార్యారజస్వలా । ఆమశ్రాద్ధం ద్విజఃకుర్యా న్నతుకుర్యాత్కృతేహని.

తా॥ ఆహితాగ్ని కానివాడు, ప్రయాణమందున్నప్పుడు భార్య బహిష్ఠైన మృతదినము నందును ఆమశ్రాద్ధమును చేయవచ్చును.

లౌగాక్షిరపి॥ శ్లో॥ పుత్రవత్స్వపిదారేషు విదేశస్థోప్యనగ్నికః । అన్నేనైవాబ్దికంకుర్యా ద్ధేమ్నా వామేనవాక్యచిత్ ॥

తా॥ భార్యబహిష్ఠురాలైనను, పరదేశము నందుండిన, భార్యాగ్ని కానివాడైన అన్నశ్రాద్ధమునే చేయవలెను, అది సంభవము కానిపక్షమందు హిరణ్యశ్రాద్ధము చేయవలెను, అది సంభవము కాని పక్షమున ఆమశ్రాద్ధమైనను చేయవలెను అని లౌగాక్షి మతము.

స్త్రీకర్తృకశ్రాద్ధము. శ్లో॥ అపుత్రాయదా భార్యా పాప్తేతు భర్తురాబ్దికే। యది రజస్వలాభవేత్సాత్వా కుర్యాత్తత్పంచమేహని॥

తా॥ సంతానము లేనట్టి స్త్రీ రహిష్ఠైయుండగా ఆట్టి సమయమునందు పెనిమిటి యాబ్దికము సంభవించిన యెడల ఆయిదవ స్నానదినమున అబ్దికము పెట్టవలయును.

ప్రభాసఖండే॥ శ్లో॥ విశుద్ధస్యాచ్చతుర్థేహ్ని స్నాతాస్నారీ రజస్వలా । దైవేకర్మణిపిత్రేచ పంచమేహనిశుధ్యతి॥

తా॥ బహిష్ఠైన స్త్రీ నాల్గవదినమున స్నానముచేసిన శుద్ధియగును గాని దేవ పితృకార్యము విషయమై అయిదవ దినమందు శుద్ధిగలది యగునని ప్రభాసఖండము నందు చెప్పఁబడెను.

పాదప్రక్షాళనవిధిః. శ్లో॥ మండలాత్పశ్చిమేభాగే బహిర్దేశస్థితో ద్విజః । తత్రైవవిస్పృతేత్పాద్యం క్షాళనంమండలోపరి । ఉదఙ్ముఖోపవిష్టానాం పాదానాం క్షాళనం భవేత్ । అన్యథాక్షాళనేశ్రాద్ధే నరాశాఃపితరోగతాః॥

తా॥ మండలమునకు పడమటి భాగమున పాదములనుంచి పాద్యమును విడువవలయును పాదప్రక్షాళనము పాదములను మండలముమీద నుంచిన పిమ్మట చేయవలయును బ్రాహ్మణుల నుత్తరముఖముగా కూర్చుండబెట్టి పాదప్రక్షాళనము చేయవలయును లేనియెడల పితృదేవతలు ఆశారహితులై వెళ్లుదురు.

శ్లో॥ పాదమూలే పితౄస్థానం పాదమధ్యేపితామహాః।
ప్రపితామహాస్తుపాదాగ్రే పాదౌప్రక్షాళయేత్క్రమాత్ ॥

తా॥ పాదముల మొదట పితృలును పాదములమధ్యను పితామహులును పాదములచివర ప్రపితామహులు నుందురు పాదప్రక్షాళన చేయవలెను.

పాదప్రక్షాళనోదక మార్జనవిధిః.

శ్లో॥ దేవపాదోదకంస్నానం స్పర్శనం పితృమండలె । ఉభయోస్నాన మాప్నోతి పునఃకర్తాఽధీయ్యతే॥ పితృబ్రాహ్మణపాదాంబు నధార్యం శిరసిక్వచిత్ ॥

తా॥ విశ్వేదేవులయొక్క పాదోదకమును ప్రోక్షమార్జనము చేసికొనుటయు పితృస్థానముయొక్క మండలమును స్పృశించుటయును కర్తకు స్నానముతో సమానమైనవి. కాబట్టి పితృస్థానమందుని మంత్రితుడైన బ్రాహ్మణుని పాదోకమును శిరస్సున ధరింపగూడదు. మండలమును మాత్రము స్పృశింపవలయును.

ఆచమనప్రకారః. శ్లో॥ మండలాత్పూరతోదేవాః పితృవిప్రాస్తథోత్తరే।
కర్తాచైవతదీశాన్యే అన్యత్రరుధిరోపమం॥

తా॥ మండమునకు తూర్పుగా విశ్వేదేవుడును ఉత్తరమున పితృబ్రాహ్మణుడును కర్త యీశాన్య భాగమందును గూర్చుండి యాచమనము జేయవలయును. దీనికి వ్యతిరేక స్థలములయందుండి యాచమనము జేసినయెడల కర్తపానముతో సమానమగును.

శ్లో॥ కర్తురాచమనాత్పూర్వం భోక్తురాచమనం యది ।
శునోమూత్రసమంతోయ మిత్యేవంమనురబ్రవీత్ ॥

తా॥ కర్తయాచమనము జేయుటకంటె ముందు భోక్తయాచమనము జేసినయెడల శునకమూత్రపానముతో సమానమని మనువుచెప్పెను.

గంధధారణమ్. శ్లో॥ చందనం పితృకార్యేషు ఫాలమధ్యేవినిక్షిపేత్ ।
కంఠేకక్షేతథాపృష్ఠే నిరాశాఃపితరోగతాః॥

తా॥ పితృకార్యములయందు ముఖమునందే మంచిగంధమును ధరించవలయును గాని కంఠమునందును, భుజములయందును, వీపునందును, ధరించినయెడల పితృదేవతులు ఆశారహితులై వెళ్లిపోవుదురు.

పరివేషణవిధిః. శ్లో॥ మధ్యేఅన్నం ప్రతిష్ఠాప్య దక్షిణేఘృతపాయసె ।
శాకాదిపురతశ్చైవ అంతెనూపస్తథైవచ ॥

తా॥ అన్నమును మధ్యప్రదేశమందును దక్షిణభాగమునందు నేతిదొన్నెయు పాయసము దొన్నెయు, కూరలు మొదలగునవి ముందరను పప్పు చివర నుంచవలయును.

భోక్తురన్న స్పర్శనిషేధః.

శ్లో॥ అత్యక్తమన్నం విప్రస్తు పాణినా పునసంస్పృశేత్ ।
స్పృశేతేయదిమూఢాత్మా రౌరవంనరకంవ్రజేత్ ॥

తా॥ అన్నమును త్యక్తము చేయకపూర్వము భోక్తముట్టుకొనఁగూడదు. అజ్ఞానముచే ముట్టుకొనినయెడల రౌరవమను నరకమును బొందును.

పరివేషణ పాత్రాణి. శ్లో॥ హస్తదత్తాస్తుయేస్నేహా ల్లవణవ్యంజనానిచ దాతారంనోపతిష్ఠంతి భోక్తాభుంజితకిల్బిషం॥ సౌవర్ణ రజితాభ్యాంచ ఖడ్గేనౌదుంబరేణచ । దత్తమక్షయ్యతాంయాతి ఫల్గుపాత్రేణివాప్యథ ॥ పాకంసర్వం సమానీయ నివేద్యచపృథక్ పృథక్ । విధినాదైవపూర్వంతు పరివేషణ మాచరేత్॥

తా॥ లవణము కూరలు మొదలగునవి చేతితో వడ్డింపగూడదు అట్లుంచబడిన పదార్థములు కర్తకు ఫలమునియ్యవు. వానిని భుజించినయెడల భోక్త పాపమును భుజించినట్లే యగును. కాఁబట్టి బంగారము వెండి మొదలగు పాత్రములతోను మేడికొయ్య మొదలగు వానితో జేయబడిన పాత్రములతోను వడ్డించిన పదార్థము విశేషమైన ఫలము నొసగును. కాఁబట్టి యిట్లు వండిబడిన సమస్తపదార్థములను వేరువేరుగా మొదట విశ్వేదేవస్థానమందును పిమ్మట పితృస్థానము నందును నుంచవలయును.

మధుదానవిధిః. శ్లో॥ శ్రాద్ధేహిమధుమంత్రేణ మధుదేయంప్రయత్నతః। మధ్వభావేజపేన్మంత్రం సుధాపానసమంభవేత్ ॥ మధ్వలాభేయదిగుడం యోదద్యాత్సర్వకర్మసు । వ్యర్థంభవతితచ్ఛ్రాద్ధ మితిశాతాతపోబ్రవీత్ ॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందు (మధువాతా) అనుమంత్రము నుచ్చరించి తేనే నుంచవలయును అది సంభవించకుండినయెడల మంత్రమును జపించిన చాలును. అమృతపానముచేసిన ఫలము కలుగును. మఱియు తేనె దొరకనియెడల బెల్లము నుంచిరేని యాశ్రాద్ధము వ్యర్థమగునని శాతాతపుఁడు చెప్పెను.

అథ వికరవిధిః. శ్లో॥ భుంజానేషుచవిప్రేషు పిండదానం విధీయతే ।
వికిరంతు తతఃపశ్చాత్తత ఉచ్ఛిష్టపిండకం ॥

తా॥ బ్రాహ్మణులు భుజించినవారై యుండగా పిండప్రదానము చేయవలయును. అటుపిమ్మట వికిరాన్నము నుంచవలయును. అనంతరము ఉచ్ఛిష్టపిండము నుంచవలెను.

శ్లో॥ సర్వవర్ణికమన్నాద్యం సన్నీయాప్లావ్యవారిణి ।
సముత్సృజేద్భుక్తవతా మగ్రతోవికిరంభువి ॥

తా॥ ఆవికిరాన్నమును జలములో బాగానుంచి యాభోక్తలయొక్క ముందరను భూమియందు విడువవలయును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధేషువికిరందత్వా యోనాచామేన్మతిభ్రమాత్ ।
పితరస్తస్యషణ్మాసంభవంతి త్యుచ్ఛిష్టభోజనాః॥

తా॥ శ్రాద్ధములయందు వికిరాన్నమునుంచి పిమ్మట అజ్ఞానముచే నాచమనము చేయకుండినయెడల వాని పితృదేవతలు ఆఱుమాసములపర్యంత ముచ్ఛిష్టమును భుజించుచుందురు.

పిండప్రదానవిధిః. శ్లో॥ సర్వమన్నముపాదాయ సతిలందక్షిణాముఖః॥
ఉచ్ఛిష్టసన్నిధౌపిండాన్ ప్రదద్యాత్పితృయజ్ఞవత్ ॥

తా॥ పాత్రమునందుంచబడిన యన్నము నంతయు నువ్వులతో కలిపి పిండములనుజేసి వానిని పిండపితృయజ్ఞ ప్రకారముగా దక్షిణాభిముఖుడై పిండప్రదానము చేయవలయును.

ఉచ్ఛిష్టసన్నిధి స్వరూపమ్. శ్లో॥ పితౄణామాసనస్థానాదగ్రతః త్రిష్వరత్నిషు । ఉచ్ఛిష్టసన్నిధానంతం నోచ్ఛిష్టాసనసన్నిధౌ । అరత్నిమాత్రముత్సృజ్య పిండం తత్రప్రదాపయేత్.

తా॥ పితృబ్రాహ్మణుండు కూర్చుండిన ప్రదేశము మొదలు ముందు మూడు పిడివెళ్ళి మూరలుండవలయును. ఉచ్ఛిష్టపాత్రమునకు పిడివెళ్ళిమూర ప్రమాణము విడిచి అక్కడ పిండప్రదానము చేయవలయును.

శ్లో॥ యత్రోపస్పృశతోవాపి పాత్రస్రవంతివబిందవః। మధుసర్పిస్తిలయుతాం త్రీన్పిండాన్నిర్వపేత్సుతః। జానుకృత్వాతథాసవ్యంభూమౌ పితృపరాయణః॥

తా॥ నీళ్ళు స్రవించినప్పటికిని కలియకుండునో ఆట్టిప్రదేశమునందు చేయవలయును తేనె, నెయ్యి, నువ్వులు, మొదలగువానితో గలిపి మూడు పిండములను జేసి యెడమ మోకాలును భూమియందుంచి పితృదేవతలయందు భక్తిగలవాడై భూమియందు పిండప్రదానము చేయవలెను.

ఉచ్ఛిష్టపరిత్యాగః శ్లో॥ ఉచ్ఛిష్టాన్నంపరిత్యాజ్యం దేవానాంసర్వభాగతః పితౄణాం పశ్చిమేభాగే విప్రోచ్ఛిష్టంప్రదాపయేత్॥ అసంస్కృతేభ్యోదాసేభ్య స్త్యజేదుచ్ఛిష్టసన్నిధౌ । నత్యజేత్ క్షుత్పిపాసాభ్యామన్యథానరకంవ్రజేత్। అసంస్కృతప్రమీతానాం త్యాగినాంకులయోషితాం । ఉచ్ఛిష్ట భాగధేయంస్యాద్దర్భేషువికిరశ్చయత్॥

తా॥ ఉచ్ఛిష్టాన్నమును పితృదేవతల పాత్రమునకు పశ్చిమభాగమున విడువవలయును. సంస్కారములేనట్టివారును తమరికిని ఆశ్రయించుకొని మృతి నొందినట్టివారికి ఉచ్ఛిష్టసన్నిధానమందు ఉచ్ఛిష్టమును విడువవలయు. తాను తృప్తినొంది విడువవలయునుగాని తాను ఆకలితోనుండి విడువఁగూడదు. అట్లు విడిచినయెడల నరకమును బొందును సంస్కారము లేకుండా మృతినొందినట్టి వారికిని విడువబడిన స్త్రీలకును చెందునట్లు ఉచ్ఛిష్టభాగమును దర్భలయందు విడువవలయును.

భోజనపాత్రచాలనమ్. శ్లో॥ ఉచ్ఛిష్టపితృపాత్రేషు తన్మమిశ్రంకరోతియః తత్పితానరకంయాతి యావచ్చంద్రదివాకరౌ॥ అత్యజేషుచపాత్రేషు స్వస్తికుర్వంతి యేద్విజాః। నిరాశాఃపితరస్తస్య శాపందత్వాసుదారుణం। పాత్రాణిచాలయే చ్ఛ్రాద్ధే స్వయంశిష్యోథవాసుతః। నస్త్రీభిర్నచబాలేన నాసజాత్యాకథంచన। శ్రాద్ధేతూచ్ఛిష్టపాత్రాణి ఖనిత్వైవతునిక్షిపేత్। పునరుచ్ఛ్వాసయేచ్ఛ్వాది యథా నస్పృశతేతథా॥

తా॥ భోక్తలయొక్క యుచ్ఛిష్టపాత్రములయందు బూడిద చల్లినయెడల వానియొక్క తండ్రి సూర్యచంద్రులుండునంతకాలము నరకమును బొందును, పాత్రలను తీసివేయకముందు బ్రాహ్మణులు స్వస్తిచెప్పినయెడల వానిని పితృదేవతలు కఠినమైన శాపమునిచ్చి యాకారహితులై వెళ్ళిపోవుదురు. కాఁబట్టి తానుగాని, తనశిష్యుఁడుగాని, తన కుమారుఁడుగాని, భోక్తృభోజనపాత్రములను తీసివేయవలయును. స్త్రీలుగాని, పిల్లలుగాని, విజాతీయులుగాని, తీయఁగూడదు శ్రాద్ధములయందు భోక్తలయొక్క యుచ్ఛిష్టపాత్రములను కుక్కలు మొదలగునవి పెల్లగించకుండునంత లోతుగొయ్యి త్రవ్వి దానిలో వేసి పూడ్చవలయును.

శ్రాద్ధశేషాన్న భోజనవిధి.

శ్లో॥ తతశ్చవైశ్వదేవాంతే సభృత్యసుతబాంధవః। భుంజీతాతిథి సంయుక్త స్సర్వం పితృనిషేవితం॥ శ్రాద్ధమన్న మనుజ్ఞాతం భుంజీత తదనంతరం॥ ఇష్టైర్థనాంస భుంజీతబుద్ధిమాంగ్స్న సమాహితః॥ పృథక్పాకేన వైశ్వదేవకరణేపి శ్రాద్ధ శేషాన్న భోజనం కర్తవ్యం॥

తా॥ అటుపిమ్మట వైశ్వదేవముచేసికొని పితృదేవతులచే ననుజ్ఞపొందబడిన పితృశేషమునంతయు తాను భృత్యులు, తనయులు, బంధువులు, అతిథులు, మొద

లగువారితోటి ఇష్టులు మొదలగు వారితోనుగూడి సావధానమనస్సుగలవారలై యథేష్టముగా భుజింపవలెను వేరుపాకమునందు వైశ్వదేవముచేసి శ్రాద్ధశేషాన్నమునే కర్త భుజించవలయును.

శ్లో॥ ప్రదక్షిణమను వ్రజ్యభుంజీత పితృసేవితం॥ శ్రాద్ధదినేపితృశేషాభావేపి పాకాంతరం కృత్వా అవశ్యంభోజనం కర్తవ్యం॥ అభోజనేదోషః॥

తా॥ భోక్తలకు ప్రదక్షిణముజేసి వారిని కొంతదూరము పంపించి పితృశేషమును భుజించవలయును పితృశేషము లేకపోయినను వేరువంటచేసి యాదినమున భుజించవలయునుగాని కర్త ఉపోష్యము చేయరాదు.

శ్లో॥ శ్రాద్ధంకృత్వాతుయో విప్రః భుంక్తేథ కదాచన। దేవాహవ్యం నగృహ్ణంతి కవ్యానిపితరస్తథా। పృథక్పాకేన వైశ్వదేవ కరణేపి శ్రాద్ధశేషాదేవ భోజనం కర్తవ్యం॥

తా॥ బ్రాహ్మణుండైనను శ్రాద్ధముజేసి భుజింపకుండునో ఆశ్రాద్ధమునందు దేవతలు హవ్యమును గ్రహింపరు. పితృదేవతలు కవ్యమును గ్రహింపరు. భిన్నపాకముచే వైశ్వదేవముజేసినను శ్రాద్ధశేషమునే భుజింపవలయును.

శ్లో॥ దంతధావనమభ్యంగం నఖకేశనికృంతనం।
కర్తాకుర్వీత పూర్వేద్యుః రోభుక్త్వాచైవపరేహని॥

ఏకాదశ్యుపవాసాదినియమే.

శ్లో॥ ఉపవాసోయదానిత్యః శ్రాద్ధంనైమిత్తికం భవేత్।
ఉపవాసంతదాకుర్యా దాఘ్రాయపితృసేవితమ్॥

తా॥ నిత్యముగా జరుపుచుండెడి యుపవాసదినమునందు శ్రాద్ధము సంభవించినయెడల శ్రాద్ధమునుబెట్టి పితృశేషము నాఘ్రాణించి యుపవాసము చేయవలయును.

వైశ్వదేవవిధిః. శ్లో॥ శ్రాద్ధం నిర్వర్త్యవిధివ ద్వైశ్వదేవాదికంతతః।
కుర్యాద్భిక్షాంతతోదద్యా ద్ధంతకారాదికంతతః॥

తా॥ యథాశాస్త్రముగా శ్రాద్ధమును సమాప్తిని బొందించి అనంతరము వైశ్వదేవము మొదలగు వానినిజేసి బంధువులు మొదలగువారితోగూడ భుజించవలయును.

శ్రాద్ధాంగ తర్పణవిధిః.

శ్లో॥ తతఃపరేహ్ని కుర్వీత తర్పణంపురుషస్సుధీః। తచ్ఛ్వేష్టిల దర్భైస్తు ప్రాతస్స్నాత్వా మృదాజలైః। శ్రాద్ధేయావంతఉద్దిష్టా ప్రాతస్తానేవతర్పయేత్

తర్పణంత్వమృతం ప్రాతర్ద్వితీయే ప్రహారేపయః। తృతీయేఽజలమిత్యాహుః చతుర్థే రుధిరంభవేత్ తస్మాచ్ఛ్రాద్ధంతు పూర్వేద్యుఃకృత్వాస్నాత్వాపరేహని ప్రాతః పితౄంశ్చ సంతర్ప్య పశ్చాత్సంధ్యాదికాచరేత్। పరేహన్యుషసిస్నాత్వా కృత్వా శ్రాద్ధాంగతర్పణం। పునస్స్నాత్వైవకుర్వీత ప్రాతస్సంధ్యాంసమాహితః। ఉదితేతు రవౌ స్నాత్వాసంధ్యాం కృత్వైవతర్పయేత్। యస్తుతర్పయేతి ప్రాతఃకృత్వా శ్రాద్ధంపరేహాలి। పరేద్యుశ్శ్రాద్ధకృన్మర్త్యో యోనతర్పయతెపితౄన్ అతృప్తాః పితరస్తస్య శాపందత్వావ్రజంతితే ॥ తీర్థశ్రాద్ధేగయాశ్రాద్ధే శ్రాద్ధేప్రత్యాబ్దికేపిచ। పరేహనిద్విజః కుర్యాత్తర్పణం తిలసంయుతం ॥

తా॥ అటుపిమ్మట విద్వాంసుఁడైన పురుషుఁడు శ్రాద్ధమునందు మిగిలిన తిలలు దర్భలచేతను మరునాఁడుదయమున స్నానముజేసి పరిశుద్ధమగు జలముచే పూర్వమునందు శ్రాద్ధమునందు ఉద్దేశించబడిన పితృవర్గమును గుఱించి తిలతర్పణము జేయవలయును. ఆచేయఁబడిన తర్పణసంబంధమగు జలమును ప్రాతఃకాలము నందు జేసినయెడల అమృతముతో సమానమనియు రెండవజాములో జేసినయెడల పాలతో సమానమనియు, మూడవజాములో జేసినయెడల జలముతో సమానమనియు నాల్గవజామున జేసినయెడల రక్తముతో సమానమనియు, చెప్పఁబడినది కాఁబట్టి పూర్వదినమునందు శ్రాద్ధము పెట్టి మరునాఁడుదయమున స్నానముజేసి. పితృదేవతుల గుఱించి తర్పణముజేసి పిమ్మట సంధ్యావందనాది నిత్యకృత్యములను జేసికొన వలయును. మరునాఁడుదయమున స్నానముజేసి శ్రాద్ధాంగతర్పణముజేసి తిరిగి స్నానముజేసిన పిమ్మట ప్రాతస్సంధ్యావందనాది నిత్యకృత్యములను జేయవలయు. సూర్యోదయమగుచుండఁగ సంధ్యావందనము జేయకయే శ్రాద్ధాంగతర్పణమును చేయవలయును ఎవ్వఁడు శ్రాద్ధముపెట్టి మరునాఁడుదయమున శ్రాద్ధాంగతర్పణమును జేయుచున్నాడో వాని పితృదేవతులు తృప్తినొందుచున్నారు. కోపమును పొందరు నిశ్చయము శ్రాద్ధమును పెట్టినపురుషుఁడు మరునాఁడు శ్రాద్ధాంగతర్పణమును జేయ కుండినయెడల వాని పితృదేవతులు తృప్తిలేనివారలై వానికి శాపమిచ్చి వెళ్ళిపోవు చున్నారు. తీర్థశ్రాద్ధమునందు గయాశ్రాద్ధమునందు ప్రత్యాబ్దిక శ్రాద్ధమునందు పరేహని తర్పణము తిలసహితముగ చేయవలయును.

మహాలయ తర్పణమ్.

శ్లో॥ శ్రాద్ధాంగం ప్రత్యహందద్యా త్పక్షశ్రాద్ధాంగ తర్పణమ్ ।
సకృన్మహాలయేశ్రాద్ధే సతిలంతుపరేహని ॥

తా॥ పక్షశ్రాద్ధాంగతర్పణము శ్రాద్ధానంతరమందే జేయవలయును. మహాలయశ్రాద్ధమునందు మరునాఁడు తిలతర్పణము జేయవలెను.

పితృవ్యాది కారుణ్యశ్రాద్ధే తర్పణవిధిః.

శ్లో॥ శ్రాద్ధాంగతర్పణంకుర్యా త్సతిలంతు పరేహని ।
పిత్రోశ్చవిషయ ఏవస్యా న్నచాన్యవిషయేభవేత్ ॥

తా॥ మరునాడు తిలసహితముగ తర్పణము చేయుట తల్లిదండ్రుల విషయము కాని యితరుల విషయము కాదు.

సపిండీకరణాను మాసికాదిషు తర్పణవిధిః,

శ్లో॥ పక్షశ్రాద్ధేహిరణ్యేచ పశ్చాద్దద్యాత్తిలోదకం । తథాచైవాష్టకాశ్రాద్ధే శ్రాద్ధేచైవాను మాసికే ॥ వృద్ధిశ్రాద్ధే సపిండేచ ప్రేతశ్రాద్ధానుమాసికే । పరేహని విమోకేచ నకుర్యాత్తిలతర్పణం । కృత్వానుమాసికం శ్రాద్ధం సపిండీకరణాత్పరం। వైశ్వదేవ తతఃకుర్యా త్తర్పణం తిలసంయుతం॥ సపిండీకరణశ్రాద్ధే ప్రేతశ్రాద్ధాను మాసికే । సంవత్సరవిమోకేచ నకుర్యాత్తిలతర్పణం ॥ ఇదంవచనం పరేహని తర్పణ నిషేధపరం అన్యథాబహుస్మృతి విరోధస్స్యాత్ ॥

తా॥ పక్షశ్రాద్ధమునందు హిరణ్యశ్రాద్ధమునందు శ్రాద్ధానంతరమే తిలతర్పణ చేయవలయును. అష్టకాశ్రాద్ధమందును అనుమాసిక శ్రాద్ధమునందును వృద్ధిశ్రాద్ధ మునందును సపిండీకరణ శ్రాద్ధమందును ప్రేతశ్రాద్ధమందును పరేహని తిలతర్ప ణము చేయనక్కరలేదు సపిండీకరణము చేసి మాసికము పెట్టి పిమ్మట వైశ్వదేవము చేసి అనంతరము తిలతర్పణము చేసికొనవలయును. సపిండీకరణమునందును ప్రేతశ్రాద్ధ మునందును, మాసికమునందును సంవత్సర విమోకమునందును తిలతర్పణము చేయ గూడదనెడుమాట పరేహానితర్పణవిషయము గాని తిలతర్పణవిషయము గాదు. ఇంత కంటె వ్యతిరేకముగ జెప్పినయెడల ననేకస్మృతులకు విరోధముగా నుండును.

సువాసినీశ్రాద్ధే సువాసినీ భోజనవిధిః.

నిర్ణయసింధౌ॥ శ్లో॥ మాతృశ్రాద్ధేతు సంప్రాప్తే బ్రాహ్మణైస్సహ భోజనం సువాసిన్యైప్రదాతవ్యమితిశాతాతపోబ్రవీత్ ॥ భర్తురగ్రేమృతానారీ సహదా హేనవామృతా । తస్యాస్థానేషుభుంజీత విప్రైస్సహ సువాసినీ ॥

తా॥ తల్లి సువాసినీగనుండి మృతినొందినయెడల అట్టితల్లి యాబ్ధికమునందు బ్రాహ్మణులతోగూడ యొక ముత్తైదునకు భోజనము పెట్టవలయునని శాతా తపుఁడు చెప్పెను. పెనిమిటికంటె భార్య ముందు మరణించినను పెనిమిటితో సహగమనము చేసినను యామెశ్రాద్ధమునందు భోక్తలతోగూడ ముత్తైగువను భుజింపచేయవలయును.

ఆశౌచదినే శ్రాద్ధవిఘ్నే.

శ్లో॥ దేయంపిత్రూణాం శ్రాద్ధంతు ఆశౌచంజాయతేయదా ।
ఆశౌచేతువ్యతిక్రాంతే తేభ్యశ్శ్రాద్ధం ప్రదీయతే ॥

తా॥ జాతాశౌచ మృతాశౌచదినములలో శ్రాద్ధము సంభవించినయెడల ఆశౌచము నివృత్తియగు దినంబున శ్రాద్ధము పెట్టవలెను.

రజస్వలా కర్తృ భర్తృ శ్రాద్ధవిధిః.

శ్లో॥ అపుత్రాతుయదాభార్యా సంప్రాప్తే భర్తురాబ్దికే । రజస్వలా భవేత్సాతు కుర్యాత్తత్పంచమేహని। అశుద్ధాస్యాత్పంచమేహ్ని స్నాత్వానారీ రజస్వలా । దైవేకర్మణిపిత్ర్యేచ పంచమేహనిశుద్ధ్యతి ॥

తా॥ సంతానములేనట్టి స్త్రీ బహిష్ఠయైయుండగ యామె భర్తయొక్క శ్రాద్ధము సంభవించెనేని అయిదవదినమందు స్నానముచేసిన పిమ్మట పెట్టవలయును. బహిష్ఠైన స్త్రీ అయిదవదినమందు స్నానముచేసినయెడల దేవపితృకార్యములకు నర్హురాలుగా నుండును.

అమశ్రాద్ధం గృహీత్వాతు శ్రాద్ధాంతరభోజనే దోషః.

శ్లో॥ ఆమశ్రాద్ధంగృహీత్వాతు యోన్యశ్శ్రాద్ధంతుభుంజతే ।
పతంతిపితర స్తేషాం రౌరవేనరకేధ్రువం ॥

తా॥ ఎక్కడైనను ఆమశ్రాద్ధమునందు పదార్థమును తీసికొని తిరిగి అన్నశ్రాద్ధమునందు భోక్తగా నుండెనేని వాని పితృదేవతలు రౌరవమను నరకమును బొందుచున్నారు.

ఆచమనవిధిః. శ్లో॥ ఆదావంతేచపాద్యేచ విష్టరేచవిశేషతః ।
వికిరేపిండదానేచ షట్స్వాచామనం స్మృతమ్ ॥

తా॥ మొదటను చివరను పాద్యసమయమందును విష్టరమిచ్చినప్పుడును వికిరసమయమందును పిండప్రదానకాలమందును ఈయారు సమయములయందును కర్త ఆచమనము చేయవలయును.

శ్రాద్ధే తక్ర (మజ్జిగ) దాన నిషేధః.

శ్లో॥ పైతృకేషుచవిప్రేభ్యో దద్యాత్తక్రంతుమూఢధీః।
తత్తక్రం రక్తమిత్యాహుః కాశ్యపిర్గార్గ్యగౌతమాః॥

తా॥ పితృకార్యములయందు భోక్తలకు మజ్జిగ వడ్డించినయెడల యామజ్జిగ రక్తముతో సమానమని కాశ్యపగార్గ్యులు గౌతముఁడు మొదలగువారలు చెప్పిరి

పాదప్రక్షాళనమ్. శ్లో॥ మండలాత్పశ్చిమేభాగే స్వాగతంతువిధీయతే।
పాద్యంతద్యాచ్ఛతత్రైవ క్షాళనం మండలోపరి ॥

తా॥ మండలమునకు పశ్చిమభాగమునందు పాదములనుంచి స్వాగతమును పాదమును చెప్పవలయును మండలముమీద పాదములనుంచిన పిమ్మట ప్రక్షాళనము చేయవలెను.

రజస్వలాపత్న్యాశ్రాద్ధ నిమంత్రణనిషేధః.

శ్లో॥ రజస్వలాయాభర్తారం సూతికాయాశ్చవైపతిం ।
భాండస్పర్శన పర్యంతం శ్రాద్ధేతుననియోజయేత్ ।

తా॥ భోక్తభార్య బహిష్ఠయైయుండగాని లేక ప్రసవమై యుండగాని, శ్రాద్ధములయందు నిమంత్రణఁజేయఁగూడదు భోక్త భార్యకు పాత్రలు మొదలగు వానిని ముట్టుకొనుటకు యోగ్యత కలిగినప్పుడు వానికి అర్హత కలుగును.

పితృపుత్రయోరేకాహం క్షౌరనిషేధః.

శ్లో॥ పుత్రపిత్రోస్సకృత్కాలే క్షౌరకర్మప్రవర్తతే। పుత్రస్స్యాదా క్షురం తస్య పితుస్తుతదనంతరం। యస్తుక్షౌరదినేమోహాత్ మృత్తికా స్నానమాచరేత్। అశౌచంత్రిదినంతస్య పునఃక్షౌరేణశుద్ధ్యతి॥

తా॥ తండ్రి కుమారులిద్దఱు ఒక్కదినంబున క్షౌరము చేయించుకొనవలసినప్పుడు ముందుకుమారుఁడు చేయించుకొనిపిమ్మట తండ్రి చేయించుకొనవలయును. ఎవఁడైనను క్షౌరము చేయించుకొనిన దినమునందు మృత్తికస్నానము తెలియకచేసిన యెడల వానికి మూడుదినముల పర్యంతము ఆశౌచముండును. పిమ్మట తిరిగి క్షురకర్మను చేయించుకొనవలయును. తండ్రి కుమాళ్ళు ఏకదినంబున క్షురకర్మ చేయకూడదనుట.

శ్లో॥ యథాభోజనకాలేతు వామభాగస్థితంజలమ్ । శ్వానమూత్రసమంతోయం పీత్వాచాంద్రాయణంచరేత్ । స్కంధేవాపిపాషాణే అర్ధవస్త్రంననిక్షిపేత్ । నిక్షిపేద్యది మూఢాత్మా సచేలస్నానమాచరేత్ ॥

తా॥ భోజనము చేయునప్పుడు జలపాత్రమును ఎడమ భాగమందుంచుకొని జలపానము చేసినయెడల శునకమూత్రమును పానముజేసినట్లగును. అట్లు జేసిన

యెడల చాంద్రాయణము నాచరించవలయును భుజముమీదను, తలుపుమీదను కాతిమీదను, తడివస్త్రము నుంచగూడదు. తెలియక నుంచినవారు ఆకట్టు వస్త్రములోడనే స్నానము చేయవలయును.

రజస్వలాసూతికా పతత్యోరశుద్ధతా.

శ్లో॥ రజస్వలా చయా నారీ ప్రసూతాయా చ పాతకే ।
దైవే కర్మణి పిత్ర్యే చ తాసాం భర్తురశుద్ధతా ॥

తా॥ బహిష్ఠైనదాని పెనిమిటియు, ప్రసవమైనదాని పెనిమిటియు, దేవ పితృకార్యముల విషయమై అర్హులుగారు.

వ్యుత్క్రమమృతానాం శ్రాద్ధవిధిః.

వాక్యం ॥ వ్యుత్క్రమేణ మృతానాం జీవంతమతిక్రమ్య తదూర్ధ్వగతాభ్యాం ద్వాభ్యాం సహ వర్గత్రయం సంపాద్య శ్రాద్ధం కుర్వన్ జీవతి కాలాంతరే విలయే సతి తత్సాపిండ్యే త్వరం పునః క్రమసాపిండ్యం కృత్వా క్రమేణ వర్గత్రయ ముద్దిశ్య శ్రాద్ధం కుర్యాత్ ॥

తా॥ తండ్రి జీవించియుండగ కుమారుడు మృతినొందినయెడల వర్గత్రయము విషయమై జీవించియున్నవానియొక్క తండ్రితాతల వర్గములు చెప్పి శ్రాద్ధమును చేయవలెను. కొంతకాలమునకు తండ్రికూడ మృతినొందినయెడల సపిండీకరణమైన పిమ్మట క్రమముగా ముగ్గురియొక్క నామములను చెప్పవలయును.

వా॥ ఏవమేవ మాసికాన్యపి వర్గత్రయోద్దేశేన ప్రతిమాసమను మాసిక సంజ్ఞయా పార్వణవిధానేన కుర్యాత్ । శ్రాద్ధాంగతర్పణం సద్య ఏవ కుర్యాత్ ॥ ప్రతిమాసికే ర్తస్య మాసికస్యాంతరాయే తన్మాసిక ముత్తరమాసికేన సహ సమానతంత్రం కుర్యాత్ ॥ మాసికద్వయయుకే ॥ అర్ఘ్యపాత్రషట్కం కుర్యాత్ ॥ బహుమాసికమేళనే । త్రీణ్యేవార్ఘ్యపాత్రాణి త్రయ ఏవ పిండాః ॥

తా॥ ఈప్రకారముగానే వర్గత్రయముతో ప్రతిమాసమునందు పెట్టునట్టి మాసికములను పార్వణవిధానముగా చేయవలయును శ్రాద్ధాంగతర్పణము తత్కాలమునందే చేయవలయును ఈమాసికములలో నేదైన నొకటి విఘ్నము సంభవించి యాగినయెడల ముందు మాసికముతోకూడ కలిపి సమానముగ జరుపవలయును. అప్పుడు ఆరు అర్ఘ్యపాత్రలను ఆరు పిండముల నుంచవలయును. అనేక మాసికములను బెట్టవలెనని వచ్చినప్పుడు మూడు దొన్నెలను మూడు పిండములను మాత్రము నుంచవలయును.

ఏకోద్దిష్టవిధిః. వాక్యం॥ కనిష్ఠభ్రాతృభగినీ పుత్రాదిమాతులాదీనాం। ఏకోద్దిష్ట విధానేన పార్వణైకవత్కుర్యాత్ ॥ తత్రవిశ్వేదేవోపి యేవయేవ ॥ రుద్రసంజ్ఞికోవిశ్వేదేవః॥

తా॥ తమ్ముడు, తోబుట్టువు, కుమారుండు, మేనమామ, మొదలగువారికి ఏకోద్దిష్టవిధానముగ నేకపార్వణము గా చేయవలయును. అప్పుడు రుద్రసంజ్ఞికుండైన విశ్వేదేవు డొక్కడు.

విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ.

తద్యథా ॥ శ్లో॥ దక్షస్యదుహితా సాధ్వీ విశ్వానామ ప్రకీర్తితా ।
తస్యాఃపుత్రా మహావీర్యాః విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥

తా॥ దక్షప్రజాపతియొక్క కుమార్తెయు పతివ్రతయునగు విశ్వ అను పేరు గల యొక స్త్రీ గలదు. ఆమెయొక్క తనయులును మిక్కిలి పరాక్రమవంతులు నగు పదమూగ్గురు విశ్వేదేవతులన చెప్పబడుచున్నారు,

తత్తన్నామానిః. శ్లో॥ ఇష్టిశ్రాద్ధే దక్షక్రతూ సంకీర్త్యావైశ్వదేవకా । నాందీముఖే సత్యవసూ సాపిండ్యే కాలకామకౌ । పురూరవార్ద్రవౌచైతౌ పార్వణే సముదాహృతౌ । హేమశ్రాద్ధేధురుచీ తీర్థేధూరివిలోచనౌ । ఏకోద్దిష్టే రుద్ర సంజ్ఞౌ విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ ॥

తా॥ ఇష్టిశ్రాద్ధమునందు దక్షక్రతువులిరువురు, నాందీశ్రాద్ధమునందు సత్యవసులు ఇరువురు, సపిండీకరణమునందు కాలకాములిరువురు, ప్రత్యాబ్దికమునందు పురూరవార్ద్రవులిరువురు, హిరణ్యశ్రాద్ధమునందు ధురుచులిరువురు, తీర్థశ్రాద్ధమునందు ధూరివిలోచనులిరువురు, ఏకోద్దిష్టమునందు రుద్రుడొక్కడు మొత్తము పదమూగ్గురు విశ్వేదేవులు.

ఉపవీతినా కర్తవ్యకాలాః.

శ్లో॥ ప్రాణాయామేనమస్కారే స్నానేచైవప్రదక్షిణే।
పైతృకేప్రితికృత్యేపి ఉపవీతంవిధీయ్యతే ॥

కించ॥ స్వాగతే స్వస్తివచనే న్నపరివేషణేఘర్ఘ్యాదానేభివాదనే గోత్రవృద్ధౌ దక్షిణాదానే విసర్జనే చోపవీతమేవ ।.

తా॥ ప్రాణాయామమునందును నమస్కారమందును, స్నానమునందును, ప్రదక్షిణమందును, పితృకార్యసంబంధమైన దానాదులందు పైన జెప్పినవాటి యందు విపరీతముగానే చేయవలయును. స్వాగతము, స్వస్తివచనము, అన్నము వొడ్డించుట. అర్ఘ్యమిచ్చుట, నమస్కారముచేయుట, గోత్రవృద్ధిజెప్పుట, దక్షిణ నిచ్చుట, విసరనచేయుట, ఈకార్యములయందు సవ్యముగానే చేయవలయును.

అథ సోదకుంభ శ్రాద్ధవిధిః.

వా॥ సోదకుంభ బ్రాహ్మణభోజనమాసిక శ్రాద్ధానంతరం పాకాంతరేణ త్రిపురుషోద్దేశేన సంకల్పవిధానేనకుర్యాత్ । సంకల్పశ్రాద్ధే ఆవాహనార్ఘ్యపిండ ప్రదాన స్వధావాచనాదికంవర్జయిత్వా భోజనానంతరం హస్తశుద్ధిమాత్రం కృత్వా తాంబూలదక్షిణాదీనిదత్వా ప్రదక్షిణ ప్రణామాన్కృత్వా విసర్జయేత్ ॥

అధిమాసే సంవత్సర విమోకాది నిర్ణయః.

శ్లో॥ మలిమ్లుచేమాసి మృతస్యపుంసామ్ । త్రయోదశేతు ప్రథమాబ్దికం స్యాత్ । మధ్యేధిమాసేపిమృతస్యతద్వత్ । అంత్యేధికేద్వాదశమాసఏవ॥ కించ॥ శ్లో॥ మలమాసమృతాయేచ మలమాసే విధీయతే । శుద్ధమాసేమృతాయేచ శుద్ధేమాసే విధీయతే ॥

శ్రాద్ధేవమనదోషః.

తా॥ అధికమాసంబున మృతిబొందినవానికి మాసము మొదలు ౧౩ వ మాసంబున ప్రథమాబ్దికము జరుపవలెను. మృతిబొందిన మాసము మొదలు సంవత్సరవిమోకమధ్యలో అధికమాసము వచ్చినను పైప్రకారమే జరుపవలెను. అంతమునందు అధికమాసము సంభవించిన ఆ అధిమాసమునందే మాసికము సంవత్సర విమోకము ఆబ్దికము జరుపవలెను. మఱియు అధిమాసమృతులకు అధిమాసమందే ఆబ్దికము, శుద్ధమాసమున మృతులైన వారికైతే శుద్ధమాసమందే వార్షికశ్రాద్ధము చేయదగునని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ పితృశ్రాద్ధానికర్మాణి వమనంయదిజాయతే ।
పంచప్రాణాహుతిర్హుత్వా పునశ్శ్రాద్ధంభవిష్యతి ॥

తా॥ పితృస్థానమందుండు భోక్తలు ప్రాణాహుతులు పుచ్చుకున్న పిమ్మట వమనము సంభవించినప్పుడు కర్త పునశ్శ్రాద్ధం చేయవలెనని తాత్పర్యము.

శ్రాద్ధేఆచమన విధిః.

వా॥ శ్రాద్ధారంభేద్విరాచమనం విప్రపాదప్రక్షాలనాంతే స్వపాదప్రక్షాలనపూర్వకం ద్విరాచమనం, దేవార్చనాంతే పిత్రర్చనాంతేచైవ సకృదాచమన మాపూర్ణాంతేఏకం, వికరదానాంతేద్విరేకంవా, శ్రాద్ధాంతే స్వపాద ప్రక్షాళన పూర్వకంద్విరాచమనమితి॥ అన్యేభస్మమర్యాదాంతేకర శుద్ధ్యంతే ఉచ్ఛిష్టచాలనాంతేచాప్యేకైకమాహుః॥ అథభోక్తుః పాదశౌచాంతేద్విరాచమనం, పాణిహోమాంతే యేకభోజనాంతేద్విరితి ॥

సువాసినీ భోజనవిషయః.

శ్లో॥ సువాసిన్యాం మృతాయాంతు బ్రాహ్మణైస్సహ భోజయేత్। సువాసినీంతత స్తస్యా మమంత్రకమథార్చయేత్ ॥ భోజయేదిత్యర్థః। మాతామంగళసూత్రేణ మృతాయదిచతద్దినే । ఉద్దిశ్యద్విజపంక్త్యాం భోజయేత్సధవాం స్త్రియమ్ ॥

విభక్తిక్రమః.

శ్లో॥ షష్ఠీవిభక్త్యాసంకల్పః క్షణశ్చాక్షయ్యకర్మచ । షష్ఠ్యావాస్యాచ్చతుర్థ్యాతా సనదానం ద్విజాతయే॥ ద్వితీయయావాహనంస్యాద్ద్వితీ విభక్తిస్తుచతుర్థికా। అన్నదానే పిండపూజా స్వధాస్వస్తీతివాచనె । పిండదానేతుసంబుద్ధి ర్యేచత్వేత్యాదితఃపురా । తతఃపరంచతుర్థీచేత్యు భయం సర్వసమ్మతమ్ ॥ శేషాణి సర్వకర్మాణి సంబుధ్యంతేయథాక్రమం । ఇదంతేవా ఇదంవోవా ప్రయుజ్యైవ సమాచరేత్ ॥

తా॥ పితృకర్మలయందంతటను యేకవచన ప్రయోగము సంకల్పాదియందు షష్ఠీవిభక్తిపఠింపదగును. క్షణమిచ్చునప్పుడు అక్షయ్యము చెప్పునప్పుడు షష్ఠీవిభక్తినైనను చతుర్థీవిభక్తినైనను ప్రయోగించవలయును. ఆసనముగూడ నట్లే జరుపఁదగును ఆవాహనాసనము ద్వితీయావిభక్తిచేతనే జరపవలయును. త్యాగమందు పిండపూజయందు స్వధాస్వస్తులు పఠింపునప్పుడు చతుర్థివిభక్తిచేతనే చేయవలయును. పిండదానమందు యేచత్వామను మంత్రమునకు పూర్వమందు సంబోధనయును పిదప చతుర్థియును జెప్పఁదగును మిగిలినచోట సంబుద్ధి చెప్పఁదగును ఇదంతే అనిగాని బహువచనమందు ఇదంవో అనిగాని జెప్పఁదగును ఈప్రకారము పురుషునికి పుంలింగమును, స్త్రీకి స్త్రీలింగమును, ఒకనికి యేకవచనమును బహుమందికి బహువచనమును ఇద్దరికి ద్వివచనములు.

కూర్చదర్భ సంఖ్యావిధిః.

శ్లో॥ ప్రథమాబ్దేపంచదర్భైః ప్రత్యబ్దేసప్తభిస్తథా ।
తీర్థేమహాలయేచైవ నవదర్భైస్తుకూర్చకః॥

తా॥ ప్రథమసంవత్సరంబున నైదుదర్భలచేతను పిమ్మట ప్రతిసంవత్సరము చేయు! అబ్దికాదులయందు నేడు దర్భలచేతను తీర్థమహాలయాదులయందు తొమ్మిది దర్భలచేతను శ్రాద్ధకూర్చ కట్టవలయును.

భర్తృసాపిండ్యవిధిః

ధర్మసారే॥ వా॥ భర్తరిమృతే సత్యపుత్రాయాః స్త్రియః భర్త్రానియోజయేత్ । భర్తరిజీవతిసతిశ్వశ్ర్వాదిభిర్నియోజయేత్॥ స్మృతిసారే॥ శ్లో॥ అపుత్రయోషితః పిండం భర్తృపిండేనయోజయేత్ । పత్యౌజీవతిచేత్తస్యాశ్చశ్వశ్ర్వాదిషు నియోజయేత్ । స్త్రీపిండం భర్తృపిండేన సంయోజ్యవిధివత్సుతః ॥ ద్వేధావిభజ్య తత్పిండం పునస్త్రేధావిభజ్యచ । వస్వంశముపకల్ప్యైవ తత్తద్వర్గేణయోజయేత్ । భర్త్రైకేనతుసాపిండ్యం నేతరాభ్యాంకదాచన । భుజక్రియాయాశ్వశురావర్హౌభర్తృసపిండనే । నార్హౌపిండార్ఘ్యయోస్తస్యాయేవమత్రి ప్రజాపతిః॥ సాపిండ్యంచేత్కృతంభర్తుః భర్త్రైకేన.పిండవం । సాపిండ్యంశ్వశురాభ్యాంతు గురుతల్పసమంస్మృతమ్॥ భర్త్రైకేనసంయోజ్య సపిండీకరణేస్త్రియః । ఉత్తరం పైతృకం కుర్యాత్పితామహ్యాదిభిస్సహ । తత్ప్రయోగే విశేషః ॥ ఏవంగుణ ... తిథౌ మృతసప్తభార్యాయాః...గోత్రాయాః ...దాయ్యాః ప్రేతాయాఃమరణదినాదారభ్యద్వాదశేహాని భర్తృసపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధంకరిష్యే'ఇతిసంకల్ప్య॥ కాలే అనుజ్ఞార్థం యథాసంభవతాప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే ॥ తిలాన్దర్భాన్ యథాశక్తి దక్షిణాంచ గృహీత్వా ॥ సమస్తసంప...పదమ్ ॥ యావతీర్...ప్రీణాతి ఇతి ప్రదక్షిణీకృత్య ॥ (ప్రా...తీ) మృతసప్తభార్యాయాః ... గోత్రాయాః... దాయ్యాః ప్రేతాయాః ప్రేతత్వవిముక్తిద్వారా వస్వాది భర్తృలోకావాప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహాని దేశకాల దేహధర్మ వైపరీత్య శంకయాఽద్యభర్తృ సపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం కర్తుం అధి ... ...దస్తు॥ కాలశ్చ ముఖ్యకాలోఽస్తు ॥ పాకాదీనాం పవిత్రతాఽస్తు ॥ సర్వే పాకాశ్శుచయోభవంతు ॥ ఉపవీతీ ఓం భూః — తిథౌ ప్రా — తీ ॥ మృతసప్తభార్యాయాః — గోత్రాయాః — దాయ్యాః ప్రేతాయాః మరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహాని భర్తృసపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధేమృతసప్తభార్యాయాః — గోత్రాయాః దాయ్యాః ప్రేతాయాః తద్భర్త్రా — గోత్రేణ— శర్మణా వసురూపేణ సహసమానోదక సాపిండ్యసిద్ధిద్వారా వస్వాది భర్తృలోకావాప్త్యర్థం మృతసప్తభార్యాయాః — గోత్రాయాః— దాయ్యాః ప్రేతాయాః ఏకోద్దిష్టవిధానేన ప్రేతోద్దేశేఃభర్తుః — గోత్రస్య ... శర్మణః వసురూపస్య పార్వణవిధానే నైవముభయాత్మకం ఉభయతోదైవకం కాలకామసంజ్ఞక విశ్వేదేవపూర్వకం పిండాంతం మృతసప్త భార్యాయాః — గోత్రాయాః...

దాయ్యాః— ప్రేతాయాః మరణదినా దారభ్యద్వాదశేహని భర్తృసపిండీకరణా ఖ్యాన్న శ్రాద్ధం అన్నేనహవిషా పార్వణవిధానేన అన్నాదిద్రవ్యేణ ఏకపాకేన సమానతంత్రేణసద్దైవమద్య (ఉపవీతీ) కరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య ॥ అత్రసంయోజ నేవిశేషః॥ అమ ఆగతతద్భ్రాతారేనయానాం—అప॥ శంనోదే—నః॥ భర్తురేక స్యైవ సాపిండాద్రేకవచనమేవ పితృస్థానే వక్తవ్యం॥ మృతనష్టభార్యాయాః... గోత్రాయాః— దాయ్యాః— ప్రేతాయాః పాత్రస్థోదకం త్వద్భర్తుఃగోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య పాత్రస్థోదకేన సహాసంయోజయిష్యే॥ తస్యైతాస్వధానమః ఇతి॥ అథపిండసంయోజనేవిశేషః మృతనష్ట భార్యాయాః— గోత్రాయాః...... దాయ్యాః ప్రేతాయాః ప్రేతపిండ ప్రథమాశం (ప్రథమశకలం) తద్భర్తుః— గోత్రస్య — కర్మణః వసురూపస్యపిండేన సహాసంయోజయిష్యే ఇతి సంగచ్ఛ ధ్వమిత్యర్చ్య పిండసంయోజనేకార్యం ॥ శేషం సర్వం సాపిండ్యవత్ ॥ గ్రంథ విస్తరభయాత్ ప్రయోగోనలిఖ్యతే మాసికాదిషుమృత నష్టభార్యాయాః- శ్రాద్ధే మృతనష్టపత్న్యాః త్వద్భర్తృమాతృ పితామహీనామిత్యాది॥ ఇతిభర్తృసాపిండ్య విధిస్సమాప్తః.

ఓమ్ పరబ్రహ్మణేనమః

యత్యా పరము.

అత్రాదౌ పుత్రః క్షౌరం కృత్వా॥ స్నాత్వాచమ్య॥ తతః బ్రాహ్మణానాహూయ। బంధూన్ మిత్రాన్ ఆహూయ। దీపారాధనం కృత్వా। యతిం పద్మాసనేనిక్షిప్య। శుద్ధజలే స్నానంకుర్యాత్। తతః భస్మధారణం కృత్వా॥ ఆచమ్య కేశవ, నారాయణ... శ్రీకృష్ణాయనమః... ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శివతిథౌ సిద్ధిగతం నారాయణం పరమహంసం నారాయణేంద్రయతిం యతిసంస్కారవిధినా సంస్కరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య॥ తతః యతి శరీరం శుద్ధోదకేన పంచామృతైః ప్రణవేన ఓం నమస్సోమాయచ ఇతి మంత్రేణ మంత్రస్నానం కుర్యాత్। మంత్రః॥ ఓమ్ నమస్సోమాయచ రుద్రాయచ నమస్తామ్రాయచారుణాయచ నమశ్శంగాయచ పశుపతయేచ నమ ఉగ్రాయచ భీమాయచనమో అగ్రేవధాయచ దూరేవధాయచ నమోహంత్రేచ హనీయసేచ నమో వృక్షేభ్యో హరికేశేభ్యోనమస్తారాయ నమశ్శంభవేచ మయోభవేచన మశ్శంకరాయచ మయస్కరాయచ నమశ్శివాయచ శివతరాయచ। తతః యతి శరీరే భస్మధారణం కృత్వా। ఆచమ్య... ఏవంగుణ... శివతిథౌ పరమహంసం నారాయణేంద్రయతిం అస్మద్గురు పూజాం కరిష్యే। శ్లో॥ ఆగమనార్థంతు దేవానాం గమనంతు రక్షసాం కుర్యాత్ ఘంటారవంతత్ర దేవతాహ్వాన లాంఛనమ్। అపసర్పంతు యేభూతా యేభూతా భూమిసంస్థితాః॥ ఏభూతా విఘ్నకర్తారస్తే నశ్యంతు శివాజ్ఞయా॥ ఇదంగ కలశారాధనం కరిష్యే। శ్లో॥ కలశస్య ముఖే విష్ణుః కంఠే రుద్రస్సమాశ్రితః॥ మూలేతత్రస్థితో బ్రహ్మ మధ్యే మాతృగణాస్స్మృతాః॥ కుక్షౌతుసాగరాస్సర్వే సప్తద్వీపా వసుంధరా। ఋగ్వేదోఽథయజుర్వేద స్సామవేదోహ్యథర్వణః। అంగైశ్చ సహితాస్సర్వే కలశాంబు సమాశ్రితాః॥ ఆకలశేషుధావతి పవిత్రే పరిషిచ్యతే। ఉక్థైర్యజ్ఞేషు వర్ధతే। ఆపోవా

ఇదగ్ం సర్వం విశ్వాభూతా న్యాపః ప్రాణావా ఆపః పశవ ఆపోఽన్నమాపోఽమృతమాపస్సమ్రాడాపో విరాడాపస్స్వరాడాప శ్ఛందాగ్ స్యాపో జ్యోతీగ్ ష్యాపో యజూగ్ ష్యాప స్సత్యమాప స్సర్వాదేవతా

ఆపోభూర్భువస్సువరాపఓమ్। గంగేచ యమునే కృష్ణే గోదావరి సరస్వతి। నర్మదే సిన్ధుకావేరి జలేస్మిన్ సన్నిధింకురు। యాంఅంతుకలశ పూజార్థం మమదురితక్షయ కారకాః। కలశోదకేనశఙ్ఖమాపూర్య। శంఖంప్రక్షాళ్య పునశ్శంఖం పూరయిత్వా। శంఖపీఠే బ్రహ్మాణ మావాహయామి। శంఖ హృదయే ఆదిత్యమావాహయామి। శంఖమధ్యే చంద్రమావాహయామి। శఙ్ఖాగ్రే గఙ్గా సరస్వతీ మావాహయామి॥ శంఖే గంధ పుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య। ధ్యానమ్। శ్లో। త్వంపురాసాగరోత్పన్నో విష్ణునావిధృతః కరే। సర్వదేవహితార్థాయ పాంచజన్యనమో஽స్తుతే। శంఖంచన్ద్రార్క దైవత్యం వరుణంచాధిదైవతం। పృష్ఠే ప్రజాపతిం విన్ద్యా దగ్రే గంగా సరస్వతీ। శ్లో। పృథివ్యాం యానితీర్థాని వాసుదేవస్యచాజ్ఞయా। శఙ్ఖే తిష్ఠన్తి సర్వాణి తస్మాచ్ఛంఖం ప్రపూజయేత్। అథశంఖోదకేన పూజాద్రవ్యాణిదేవమాత్మానంచ సమ్ప్రోక్ష్య శేషముత్సృజ్య। పునఃద్వాదశవారం పూరయిత్వాస్థాప్య।

అథ పురుషసూక్తవిధానమ్

(౧) ఓం సహస్రశీర్షాపురుషః। సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్। సభూమిం విశ్వతోవృత్వా। అత్యతిష్ఠ దశాఙ్గులమ్। శ్లో। జ్యోతిశ్శాన్తం సర్వలోకాన్తరస్థమోంకారాఖ్యం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం। సాఙ్గం శక్తిం సాయుధం భక్తసేవ్యం సర్వాకారం విష్ణుమావాహయామి।

శ్లో। హంసాభ్యాం పరివృత్తపత్రకమలై ర్దివ్యైర్జగత్కారణం విశ్వోత్తీర్ణ మనేక దేహనిలయం స్వచ్ఛంద మానందకమ్। ఆద్యంతైకమఖండచిద్ఘనరసం పూర్ణం హ్యనంతం శుభం। ప్రత్యక్షాక్షర విగ్రహం గురుపదంధ్యాయేద్విభుం శాశ్వతమ్। శ్లో। విశ్వవ్యాపినమాదిదేవమమలం నిత్యంపరం నిష్కళం। నిత్యోద్బుద్ధ సహస్రపత్ర కమలేలుప్తాక్షరేమంటపే। నిత్యానంద మయం సుఖైకనిలయం నిత్యంగురుం స్వప్రభం। ధ్యాయేద్ధంసపరం పరాత్పరం స్వచ్ఛంద తన్మంద్వదా। ఊర్ధ్వామ్నాయ గురోః పదం త్రిభువనోంకారాఖ్య సింహాసనం। సిద్ధాచార సమస్తవేద పఠితం మచ్చక్ర సంచారిణం।

అద్వైత స్ఫురదగ్ని మేకమమలం పూర్ణ ప్రభా శోభితం। శాంతంశ్రీ గురుపంకజం భజనునశ్చైత్రస్య చంద్రోదయమ్॥ శ్లో॥ నమామి సద్గురుంశాంతం ప్రత్యక్ష గురురూపిణం। శిరసాయోగ పీఠస్థం ముక్తికామార్థసిద్ధిదం॥ శ్లో॥ పూర్ణానంద జగత్రయాది భరితం బ్రహ్మస్వరూపాత్మకం। పూర్ణానంద గురుం సదైవ హృదయే ధ్యానమ్ సదా నిర్గుణం। బ్రహ్మానంద మనేక రూపమఖిలం జ్ఞానామృతంభాషితమ్॥ శ్లో॥ యేషు యేషుచ భావేషు భక్త్యాత్మా పరమేశ్వరః। సాధవో భావయత్పద్మాత్వం తదాతత్రిభావతే। భేదా భేదోవతత్వేస్థి మంత్రి రాజజగత్పతే। అస్మద్గురవేనమః ఆవాహనంసమర్పయామి॥ పురుష వవేదమిత్యాసనం॥

(౨) పురుషవవేదగ్ం సర్వం। యద్భూతం యచ్చభవ్యం। ఉతామృతత్వస్యేశానః। యదన్నేనాతిరోహతి॥ శ్లో॥ కల్పద్రుమూలేమణి వేదిమధ్యే సింహాసనం స్వర్ణమయం సురత్నం। విచిత్ర వస్త్రావృత మచ్యుత ప్రభో గృహాణ లక్ష్మీధరణీ సమన్విత॥ శ్లో॥ సర్వతః పాణి పాదాంతే రూపంశత్ జగదాత్మకం నతత్రితద్వివేకేనవిశ్వేస్మిన్ విదితం పరం। త్వమేవ సర్వయోగానాం భోక్తా సాక్షిగురుర్గతిః॥ అస్మద్గురవేనమః ఆసనం సమర్పయామి॥ ఏతావా నస్యేతిపాద్యం॥

(౩) ఏతావానస్య మహిమా। అతో జ్యాయాగ్ శ్చ పూరుషః పాదోఽస్యవిశ్వాభూతాని. త్రిపాదస్యామృతందివి॥ శ్లో॥ శ్రీకృష్ణ సర్వాదేవానామధిక స్సర్వ కామదః॥ మయాని వేదితం తుభ్యం సంగృహాణ సుపాద్యకమ్॥ శ్లో॥ అమృతాదమృతంమర్త్యాః భవంతి భయనాశకమ్। మంత్రరాజ మిదం పుణ్యం దుఃఖాంతం కుసుమర్దనమ్॥ అస్మద్గురవేనమః పాద్యం సమర్పయామి॥ త్రిపాదూర్ధ్వ మిత్యర్ఘ్యం॥

(౪) త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః। పాదోస్యేహా భవాత్పునః తతో విష్వఙ్వ్యక్రామత్। సాశనాశనే అభి॥ శ్లో॥ గంగాజలసమానీతం। సువర్ణకలశే స్థితం। అర్ఘ్యం గృహాణ భగవన్ కాలరూప నమోఽస్తుతే॥ అసంగోహ్య జరాస్సాక్షీ నిత్యం శుద్ధంనిరామయం।

నిత్యానంద మయోదేవ స్సర్వవిద్యా మయోబుధః। అస్మద్గురవేనమః అర్ఘ్యంసమర్పయామి।

(౫) తస్మాద్విరాడజాయత। విరాజో అధిపూరుషః। సజాతోఽత్యరిచ్యత। పశ్చాద్భూమిమథో పురః॥ శ్లో॥ జనార్దనాయ దేవాయ నమస్తే కమలాలయ। నిర్మలజ్ఞాన రూపాయ। దదా మ్యాచమనీయకమ్॥ జ్ఞాత్వా జ్ఞేయంచ విజ్ఞేయం। జ్ఞానేతత్వపదం సహి। తత్వంసచ్ఛిన్మయంబ్రహ్మ। స్వయమేవావభాసతే। అస్మద్గురవేనమః। ఆచమనం సమర్పయామి।

యత్పురుషేణేతి మధుపర్కం

(౬) యత్పురుషేణ హవిషా। దేవాయజ్ఞ మతన్వత। వసన్తో అస్యాసీదాజ్యం। గ్రీష్మఇధ్మశ్శరద్ధవిః॥ శ్లో॥ మధ్వాజ్యదధి సంయుక్తం స్వర్ణపాత్రే ప్రతిష్ఠితం। మధుపర్కం గృహాణత్వం లక్ష్మీకాంతనమోస్తుతే। ఉత్తమపురుషం సంపూర్ణం మనోచరమ నాయకం। ధ్యాయేత్వం దేవదేవేశం। మంత్రరాజమిమం భజే। అస్మద్గురవేనమః మధుపర్కం సమర్పయామి। సప్తాస్యా సన్నిధిరితి స్నానం।

(౭) సప్తాస్యాసన్పరిధయః। త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః। దేవాయద్యజ్ఞంతన్వానాః। అబధ్నన్ పురుషంపశుం। శ్లో॥ తీర్థోదకైః కాంచన కుమ్భ సంస్థైః సువాసితైర్దేవ కృపారసార్ద్రైః। మయాఽర్పితం స్నానవిధిం గృహాణ పాదాబ్జ నిష్ఠ్యూతనదీప్రవాహ। యస్మిన్నాశే జగత్సర్వం। భాసాధ్యాస్య నివర్తతే। తస్మైసర్వ గుణాభాసా। మూర్తయే బ్రహ్మణేనమః। అస్మద్గురవేనమః। స్నానంసమర్పయామి। తంయజ్ఞమితిపత్రం॥

(౮) తంయజ్ఞం బర్హిషిప్రౌక్షన్। పురుషం జాతమగ్రతః। తేనదేవా అయజన్త। సాధ్యాఋషయశ్చయే। శ్లో॥ స్వర్ణాఞ్చలం స్వర్ణవిచిత్రశోభితం కౌశేయయుగ్మం పరికల్పితం మయా। [illegible] దివ్యరూప।

యద్ధాశిరోచ తేసర్వే। యేవేదంమధ్య తేవహి। సత్యం సనాతనం బ్రహ్మ। మంత్రరాజమిమం భజే। అస్మద్గురవేనమః॥ వస్త్రం సమర్పయామి॥ తస్మాద్యజ్ఞాదితి యజ్ఞోపవీతమ్॥

(౯) తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః। సమ్భృతం పృషదాజ్యం। పశూగ్‌స్తాగ్‌శ్చక్రే వాయవ్యాన్। ఆరణ్యాన్ గ్రామ్యాశ్చయే॥ శ్లో॥ సువర్ణతన్తూద్భవ యజ్ఞ సూత్రం ముక్తా ఫల సూత్ర మనేకరత్నం। గృహాణ తద్వత్కృతము త్తరీయం స్వకర్మసూత్రం ధరతే నమోఽస్తు॥ శ్లో॥ చిన్మయం చైవ చిద్వక్త్రం। చైతన్యం తేననిర్మలం। బ్రహ్మైవమంత్ర రాజోయం। మంత్రరాజజనప్రియః॥ అస్మద్గురవేనమః యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి॥ తస్మాద్యజ్ఞాదితిగంధమ్॥

(౧౦) తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వ హుతః। ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే। ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరేతస్మాత్। యజుస్తస్మాదజాయత॥ శ్లో॥ కస్తూరి కాకర్దమచన్దనాని కాశ్మీర సంయోజిత గన్ధసారైః। విలేపనంస్వీకురు దేవ దేవ శ్రీదేవి వక్షోజ విలేపతాజ్ఞ॥ శ్లో॥ కర్తాకర్మచకార్యంచ। చతుర్థః కర్మణః ఫలం। బ్రహ్మైవభావనే సర్వం మంత్రరాజ ప్రసాదతః॥ అస్మద్గురు వేనమః గంధం సమర్పయామి॥ తస్మాదశ్వా ఇతి పుష్పమ్॥

(౧౧) తస్మాదశ్వా అజాయంత। యేకేచో భయాదతః। గావోహజజ్ఞిరేతస్మాత్। తస్మాజ్జాతా అజావయః॥ శ్లో॥ చామన్తి కావకుళ చమ్పక పాటలాబ్జ పున్నాగ జాజికరవీర రసాల పుష్పైః॥ బిల్వ ప్రవాళతులసీ దళమల్లికాభిః త్వాం పూజయామి జగదీశ్వర వాసు వాసుదేవ॥ ఆరామ పుష్పాణి మనోహరాణి జలాశయస్థాని సుపల్లవాని। సువర్ణ పుష్పాణి మయార్పితాని గృహాణ శ్రీవత్సధర ప్రసీద॥ శ్లో॥ కరవీరైర్జాజి కుసుమైశ్చమ్పకైర్వకులైశ్శుభైః। శతపత్రైశ్చ కల్హారైరర్చ యేపురుషోత్తమమ్॥ శ్లో॥ సద్వేదుఃఖాంత స్సాత। సర్వకశ్వ పరశ్వభుక్। సర్వాత్మన్ సర్వసర్వజ్ఞసర్వే శ్వరవమోనమః॥ అస్మద్గురవేనమః పుష్పం సమర్పయామి॥

అథ అష్టోత్తర శతనామపూజా

శ్రీ సద్గురుని పాదపద్మములను పుష్పములతోఁ బూజింపవలెను.

ఓం అచలస్వరూ యనమః
అశరీరస్వరూపాయ
ఆత్మాతీతస్వరూపాయ
అవాఙ్మానసగోచర స్వరూపాయ
సచ్చిదానందాతీతాయ
నాదబిందుకళాతీతాయ
నిర్వికారస్వరూపాయ
నిరంజనస్వరూపాయ
పరిపూర్ణస్వరూపాయ
ప్రకృతిద్వయదోష రహితాయ
ఉపాధిద్వయదోషరహితాయ
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞస్వరూప రహితాయ
సర్వసాక్షిస్వరూపానందాత్మనే
ద్రష్టృస్వరూపానందాత్మనే
స్వయంభుస్స్వరూపానందాత్మనే
నిష్కళానందాత్మనే
నిత్యానందాత్మనే
సత్యానందాత్మనే
చిదానందాత్మనే
ఆనందస్వరూపాత్మనే
అలిపానందాత్మనే
అద్వయానందాత్మనే
అభేదానందాత్మనే
అదృశ్యానందాత్మనే

ఓం అనుభవానందాత్మనే నమః
అమానానందాత్మనే
అఖండానందాత్మనే
అద్భుతానందాత్మనే
అనిర్వాచ్యానందాత్మనే
అవినాశానందాత్మనే
అసంకల్పితానందాత్మనే
అప్రసంగానందాత్మనే
ఆత్మానందాత్మనే
అరూపానందాత్మనే
అక్షయానందాత్మనే
అవ్యాకృతానందాత్మనే
అనంతానందాత్మనే
అప్రమాణానందాత్మనే
అజరానందాత్మనే
అతులానందాత్మనే
అక్రియానందాత్మనే
అక్లేశానందాత్మనే
అవధూతానందాత్మనే
అఖిలానందాత్మనే
అమరానందాత్మనే
అంతర్నిష్ఠానందాత్మనే
అథ్వదేవానందాత్మనే
అంతర్జ్యోత్యానందాత్మనే
అంతరిక్షానందాత్మనే
అవిచ్ఛిన్నానందాత్మనే
అగ్రాహ్యానందాత్మనే

ఓం అచ్యుతానందాత్మనే
అప్రమేయానందాత్మనే
అమాయానందాత్మనే
అవిశిష్టానందాత్మనే
అక్షరానందాత్మనే
అంతరాత్మానందాత్మనే
అధిష్ఠానందాత్మనే
అక్షోభ్యానందాత్మనే
అమృతానందాత్మనే
అదేహానందాత్మనే
అమానానందాత్మనే
అమితానందాత్మనే
అగమ్యానందాత్మనే
అరూపానందాత్మనే
అమంత్రానందాత్మనే
అతిరిక్తానందాత్మనే
అనంతానందాత్మనే
అభోక్తానందాత్మనే
అవికారానందాత్మనే
అప్రతర్క్యానందాత్మనే
అచింత్యానందాత్మనే
అద్యానందాత్మనే
అంతర్బహిర్వ్యాపకానందాత్మనే
అవ్యయానందాత్మనే
అనామానందాత్మనే
అశోకానందాత్మనే
అనాద్యానందాత్మనే
అక్షరానందాత్మనే
అవిజ్ఞానందాత్మనే
అమోఘానందాత్మనే

ఓం అరోగానందాత్మనే
అగాధానందాత్మనే
అస్థితానందాత్మనే
అంతశ్శూన్యానందాత్మనే
అగణితానందాత్మనే
అవాచ్యానందాత్మనే
అద్యాత్మానందాత్మనే
అవ్యాదయానందాత్మనే
అచ్ఛేద్యాదందాత్మనే
అకర్మాణానందాత్మనే
అనిచ్ఛానందాత్మనే
అజపానందాత్మనే
అభంగానందాత్మనే
అభోగానందాత్మనే
అనిర్దేశ్యానందాత్మనే
అవృత్త్యానంత్మనే
అభిన్నానందాత్మనే
అశోకానందాత్మనే
అభేదానందాత్మనే
అరాగానందాత్మనే
అసంగానందాత్మనే
అజిత్యానందాత్మనే
అరూపానందాత్మనే
అకోపానందాత్మనే
హంసానందాత్మనే

(౧౨) యత్పురుషమితిధూపం॥ యత్పురుషంవ్యదధుః॥ కతిధా వ్యకల్పయన్ । ముఖంకిమస్యకౌబాహూ ॥ కావూరూపాదాఉచ్యతే॥ శ్లో॥ శ్రీఖండలాక్షారసకుందదివ్య కర్పూరకాలాగురుచన్దనాని । ఖచోర కృష్ణాగురుదేవదారు మాచీయుతాస్సైనజపూతికాశ్చ । శ్రీసమంచిత మవ్యయంపరమ ప్రకాశమగోచరంభేదవర్జిత మప్రమేయమనంతమా ద్యమకల్మషం । నిర్మలంనిగమాంతమద్వయ మప్రతర్క్యమబోధకం ప్రాతరేవహిమాన సాంతర్భావయే ద్గురుపాదుకమ్ ॥ అస్మద్గురవే నమః ధూపంసమర్పయామి ॥

(౧౩) బ్రాహ్మణోఽస్యేతిదీపమ్ ॥ బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖ మాసీత్ ॥ బాహూరాజన్యఃకృతః । ఊరూతదస్యయద్వైశ్యః పద్భ్యా గంశూద్రోఅజాయత । శ్లో॥ సూర్యేన్దుకోటిప్రభవాసు దేవదీపావళి గోఘృతవర్తియుక్తం । స్వమాయయాన్వీకృతసర్వలోక జ్ఞానప్రదీపం కురు తేనమోఽస్తు । నాదుబిందుకళాత్మకం దశనాథభేదవినోదకం మంత్రరాజ విరాజితం నిజమండలాంతర భాసితం । పంచవర్ణమ ఖండ మద్భుత మాదికారణ మచ్యుతం ॥ ప్రాతరేవహిమాన సాంతరభావయేద్గురుపాదుకమ్॥అస్మద్గురువేనమః దీపంసమర్పయామి।

చన్ద్రమామనసేతి నైవేద్యం

(౧౪) చన్ద్రమామనసోజాతః చక్షోసూర్యోఅజాయత। ముఖా దిన్ద్రశ్చాగ్నిశ్చ ప్రాణాద్వాయురజాయతః ॥ ఓంభూర్భువ... ప్రచోద యాత్ । సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి ॥ అమృతమస్తు ॥ అమృతో పస్తరణమసి ॥ శ్లో॥ హంసచార మఖ డన దమనేక వర్ణమరూపకం శబ్దజాల మయంచరాచల జంతుదేవా నివాసినంచక్రరాజ మనాహ తోద్భవ మేకవర్ణయుతః పరంప్రాతరేవహిమాన సాంతర్భావయే ద్గురు పాదుకం । అస్మద్గురుపాదుకాభ్యాంనమః ॥ ఓం ప్రాణాయస్వాహా ॥ ఓం అపానాయస్వాహా । ఓం వ్యానాయస్వాహా ఓం ఉదానాయ స్వాహా । ఓం సమానాయస్వాహా । మధ్యేమధ్యేపానీయం సమర్ప యామి । హస్తౌప్రక్షాళయామి । పాదౌప్రక్షాళయామి । శుద్ధాచమ నం సమర్పయామి ।

నాభ్యాఆసీదితి తామ్బూలమ్

(౧౫) నాభ్యాఆసీద న్తరిక్షం। శీర్ష్ణోద్యౌస్సమ వర్తత। పద్భ్యాం భూమిర్ది శశ్శ్రోత్రాత్ । తథాలోకాగ్ం అకల్పయన్ । శ్లో॥ పూగీ ఫలై స్సకర్పూరై ర్నాగ వల్లీ దళైర్యుతం ముక్తాచూర్ణసమాయుక్తం తామ్బూలం ప్రతి గృహ్యతామ్ । శ్లో॥ బుద్ధి రూపనుబుద్ధకం త్రిత యైక కూటనివాసినం నిశ్చలం నిరత ప్రకాశక నిర్మలం నిజ రూప కం పశ్చిమాంతర ఖేలనం నిజ శుద్ధ సాధ్య విగోచరం ప్రాతరే నహిమాన సాంతర్భావయే ద్గురుపాదుకం ॥ అస్మద్గురవేనమః తాంబూలమ్ సమర్పయామి॥

(౧౬) వేదాహమేత మితి నీరాజనమ్ ॥ వేదాహ మేతం పురుషం మహాంతం । ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తుపారే । సర్వాణి రూపా ణివిచిత్య ధీరః । నామాని కృత్వా భివదన్ యదాస్తే ॥ సర్వ ప్రజాం మేగోపాయ । అమృతత్వాయ జీవనే । జాతాంజ నిష్య మాణాంచ అమృతే సత్యే ప్రతిష్ఠితం । అథర్వ పితుం మ్మే గోపాయ । రసమన్న మిహాయుషే । అదబ్ధామోఽశీత తనో హావిషన్నః పితుం కృణు । శగ్ స్యప శూన్మే గోపాయ । ద్విపాదోయే చతుష్పదః । అష్టాశఫా శ్చయ ఇహాగ్నే । యేచైకశఫా ఆశుగాః । సప్రథ సభామ్మే గోపా య । యేచ సభ్యా స్సభా సదః । తానిన్ద్రియావతః కురు । స ర్వ మాయురు పాసతాం । అహే బుధ్నియ మంత్రమ్మే గోపాయ । యమృష యస్త్రై విదా విదుః । ఋచస్సామాని యజూగ్ంషి । సాహిశ్రీ రమృతా సతాం । మనోహిగ్ం సీజ్జాత వేదో గామశ్వం పురుషం జగత్ । అభిభ్రదగ్న ఆగహి శ్రియామా పరిపాతయ । సామ్రాజ్యంచ విరాజంచాభి శ్రీర్యాచనో గృహే ॥ లక్ష్మీ రాష్ట్రస్య యాముఖేత యామాసగ్ం సృజామసి ॥ శ్లో॥ హృద్గతం విమలం మనోజ్ఞ విభాసితం పరమాణుకం నీలమధ్య సునీల సన్నిభ మాదిబిందు నిజాంశకం సూక్ష్మకర్ణిక వాసినం జలవహ్ని రూపక మీశ్వరం ప్రాత రేవహిమాన సాంతర్భావయే ద్గురు పాదుకమ్ ॥ అస్మద్గుర వేనమః నీరాజనం సమర్పయామి॥

ధాతాపురస్తాదితి మంత్రపుష్పమ్

(౧౭) ధాతాపురస్తాద్యముదా జహార । శక్రప్రవిద్వాన్ ప్రదిశశ్చ తస్రః । తమేవం విద్వానమృత ఇహభవతి । నాన్యః పన్థా అయనాయ విద్యతే ॥ సహస్రశీర్షం దేవం విశ్వాక్షం విశ్వశంభువం ......వస్సువరోమ్ ॥ ఈశానస్సర్వ.....సదా శివోమ్ । వ్యోమవద్బహిరంతరస్థిత మక్షరం నిఖిలాత్మకం కేవలం పరిశుద్ధ మేక మజన్మహిప్రతిరూపకం బ్రహ్మతత్త్వ వినిశ్చయం నిరతాను మోక్షమ బోధకం ప్రాతరే నహిమాన సాంతర్యానయే ద్గురు పాదుకం ॥ అస్మద్గురు పాదుకాభ్యాం నమః సువర్ణ దివ్య మంత్ర పుష్పం సమర్పయామి॥

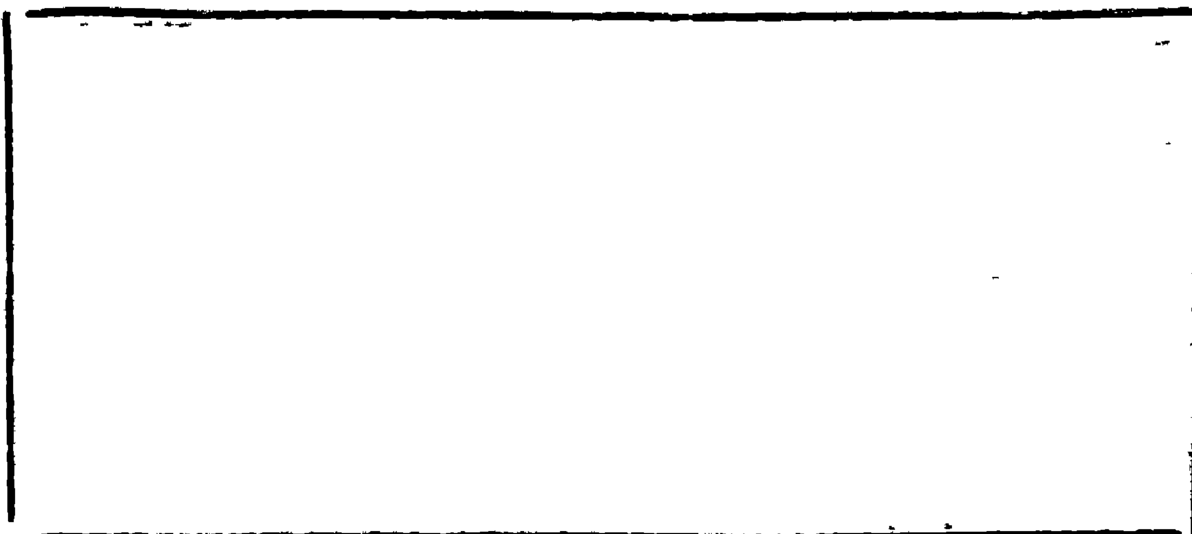
ప్రదక్షిణనమస్కారాణి

శ్లో॥ యానికానిచ పాపాని జన్మాన్తర కృతానిచ । తాని తాని ప్రణశ్యంతి ప్రదక్షిణ పదే పదే ॥ పాపోఽహం పాపకర్మాఽహం పాపాఽత్మా పాపసంభవః । త్రాహిమాం కృపయా దేవ శరణాగత వత్సల ॥ అన్యధా శరణం నాస్తి త్వమేవ శరణం మమ । తస్మాత్కారుణ్య భావేన రక్ష రక్ష మహద్గురో ॥ అస్మద్గురవేనమః ఆత్మ ప్రదక్షిణనమస్కారాన్ సమర్పయామి ॥ ఛత్రం సమర్పయామి ॥ చామరం సమర్పయామి ॥ గీతంసమర్ప (శ్రావ) యామి ॥ నృత్యం సమర్పయామి ॥ నాట్యం సమర్పయామి ॥ సమస్త శక్త్యుప చారాన్ సమర్పయామి ॥ సమస్త గురు దేవోప చారాన్ సమర్పయామి ॥

శ్లో॥ యస్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపః పూజా క్రియాదిషు న్యూనం సంపూర్ణ తాంయాతి సద్యో వందే మహద్గురుమ్ । మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం మహద్గురుమ్ ॥ యత్పూజితం మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే ॥

శ్లో॥ బ్రహ్మానందం పరమ సుఖదం కేవలం జ్ఞాన మూర్తిం ద్వంద్వాతీతం గగన సదృశం తత్వమస్యాది లక్ష్యం ఏకం నిత్యం విమలమచలం సర్వధీ సాక్షి భూతం భావాతీతం త్రిగుణరహితం సద్గురుం తంనమామి ॥

ఖననమ్

అధ సాలగ్రామ తీర్థం శిరసినిధాయ ॥ గంధ మాల్యై రలం కృత్య ॥ వేదఘోషైగ్రామం ప్రదక్షిణీకృత్య ॥ ప్రాచీముదీచీంవా దిశంగత్వా ॥ నదీతీరే పుణ్యక్షేత్రే బ్రహ్మ వృక్ష మూలే అసంభవే గోష్ఠే వాయథా సంభవం శుద్ధ దేశే సంస్థాప్య ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । తత్స వితుర్వ రేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఇతి ఖనన దేశే జల సంప్రోక్ష్య ॥ తత్ర పురుష ప్రమాణం గర్తం ఖాత్వా ॥ ఓం భూర్భు...... ప్రచోదయాత్ ॥ శుద్ధ జలేన సంప్రోక్ష్య ॥ గర్తే యథాశక్తి లవణం నిధాయ ॥ తత్ర కుశాన్ పరిస్తీర్య ॥ ఓం భూర్భు......త్ ॥ యతిం జలేన సంప్రోక్ష్య ॥ పురుష సూక్తేన సంస్థాప్య ॥ ఓం తచ్ఛం యోరావృ...... తిశ్శాంతిః ॥ ఓం సహస్ర శీర్షాపురుషః । సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ । సభూమిం విశ్వతో వృత్వా । అత్యతిష్ఠ దశాఙ్గులమ్ ॥ పురుష ఏవేదగ్ం సర్వం ...... సర్వమ్మనిషాణ ॥ ఓం తచ్ఛం ...... తిః ॥ పురుషసూక్తం పఠిత్వ ॥ పూర్వం వద్గంధ మాల్యాది భిరలం కృత్య ॥ విష్ణో హవ్యగ్ం రక్షస్వ । ఇతి కర్తావదేత్ । ఇదం విష్ణుర్వి చక్రమే త్రేధానిదధేపదం సమూఢ మస్యపాగ్ంసురే ॥ ఇతి దండం దక్షిణ భాగే నిధాయ । ఇదం విష్ణుర్వి చక్రమే త్రేధానిదధేపదం సమూఢ మస్యపాగ్ంసురే ॥ ఇతి మంత్రేణ సవ్యహస్తే కమండులుం నిధాయ। హగ్ం సశ్శుచిష ద్వసురంతరిక్ష సద్ధోతా వేదిషద తిథిర్దురోణ సత్ । నృషద్వర సదృత సద్వ్యోమ సదబ్జా గోజాఋతజా అద్రిజాఋతంబృహత్ ॥ కర్తాయతి హృదయం స్పృష్ట్వా జపేత్ ॥ తతః పురుషసూ

క్తేనభ్రువోర్మధ్యం స్పృష్ట్వా ॥ ఓం సహస్రశీర్షాపురుషః_సర్వం మని షాణ ॥ బ్రహ్మజజ్ఞానమితి మంత్రేణ మూర్ధానాం స్పృష్ట్వా॥ బ్రహ్మ జజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తా ద్విసీమ తస్సురుచో వేన ఆవః । సబుధ్ని యా ఉపమా అస్యవిష్ఠాస్సతశ్చ యోని మసతశ్చ వివః ॥ తతః భూ మిం ప్రార్థ్య ॥ నారికేళ ఫలాది నామూర్ధానం భింద్యాత్ ॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమితి శరీర మభిమృశ్య ॥ దర్భై రాచ్ఛాద్య ప్రణవే నిలవణైః పాంసుభిః (భస్మం) శికతాభిః (ఇసుక) గర్తం పూరయేత్॥ అగ్నినాగిస్సమిధ్యసేక విర్గ్మ హాపఃర్యావా ॥ హవ్యవాడ్జు హ్వాస్యః ॥ పృధిస్ఃహూతా । ద్యారధ్వర్యుః । రుద్రోగ్నిత్ ॥ బృహస్పతిరుప వక్తా । గర్తరభి మంత్ర్య ॥

తదుపరి వేదికాం కృత్వా ॥ తత్రలింగం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ అభిమం త్ర్య ॥ ఖం వాయుర్జ్యోతి రాపః పృధివీ మభి మంత్ర్య ॥ నారాయణం పూజయేత్ ॥ ఆచమ్య _ ఏవం _ గర్తస్య ప్రాగ్భాగే ధ్వజస్తంభం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ తత్రకాయ వస్త్రం నిధాయ ॥ ప్రీత్యర్థం సిద్ధిం గతస్య బ్రహ్మీభూతస్య పరమ హంసస్య నారాయణేంద్రియతే । సిద్ధిదినాదా రభ్య ప్రథమేహని కర్తవ్య వేదికాయాం పురుష సూక్త విధానేనవా రాయణ పూజాం కరిష్యే ॥ తదంగ కలశ పూజాం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ కలశస్య ముఖే విష్ణుః ...... కారకాః ॥ వేదికాయాం గోమ యేనానులిప్య ॥ రంగవల్ల్యాది భిరలం కృత్య ॥ పురుష సూక్తేన షోడశోపచార పూజాం కుర్యాత్ ॥ పురుష సూక్తవిధానం పూర్వ ముక్తం ॥ అత్రి కేసవాది నామభిః పూజా కార్యా ॥ శివాష్టోత్తర నా మభిః పూజా కార్యా అత్రి క్షీరాన్నంవా అథవా ఫలాదికం వా ని వేద్య ॥ ప్రత్యహం పూజాంతే క్షీరతర్పణం కుర్యాత్ ..... ఏవం ....., ప్రీత్యర్థం సిద్ధిం గతస్య నారాయణేంద్రి యతేః సిద్ధిదినాదా రభ్య ప్రథమేహని కర్తవ్య క్షీర తర్పణం కరిష్యే ॥ అగ్నిం యమం నిఋఋతిం వరుణం వాయుం కుబేర మీశానాం తర్పయామీతి ॥ గాయత్ర్యా ప్రణవేనవా అష్ట దిక్షుతర్పణాని కుర్యాత్ ...... ఏవం ....,... ప్రీత్యర్థం అస్మద్గురోః ప్రథమ దివస కర్తవ్య జల

మధ్యే క్షీరతర్పణాని కరిష్యే ॥ ఆత్మానం తర్పయామి ॥ అంతరాత్మానం తర్పయామి ॥ పరమాత్మానం తర్పయామి । ఏవం దశదినాని కుర్యాత్ ॥

అయ్యా! యతి సిద్ధి బొందినపుడు ప్రాణములు క్షీణించిన వెంటనే (కర్త బంధువులను, వేదపరిజ్ఞాతలను, ఆత్మపరిజ్ఞాతలను, అందరిని బిలచుకొని వచ్చి కర్మ క్షౌరము చేయించుకొని పునః స్నానము చేసికొనివచ్చి యతని పూజించవలెను. అది యెట్లనిన ముందు శుద్ధోదకముచేతను పిమ్మట నారికేళోదకము చేతను, యతిని నమస్సోమాయచ అను మంత్రము మొదలగు వాని చేతను, పురుష సూక్త మంత్రముల చేతను, స్నానము చేయించి పిమ్మట భస్మధారణము మొదలగునవి యుంచి పిమ్మట కర్త సంకల్పముచేసి పురుష సూక్త విధానముచే పూజఁజేసి క్షీరాన్నము నివేదనము జేసి కర్పూర నీరాజనము మంత్రపుష్పము మొదలుగా గలవి విధిగాఁజేసి పండు ఫలాదులు ఇతరులకు పంచిపెట్టి కర్త నూతన వస్త్రములను ధరించవలెను. పిమ్మట ఉపనిషత్పారాయణముచే ఆయతని శ్మశానమునకు గాని, అనుకూల ప్రదేశమునకు గాని, తీసికొని వెళ్ళి యచట శుద్ధ ప్రదేశమందు పురుష ప్రమాణము గుంటత్రవ్వి ఉత్తర ముఖముగా యాతని స్థాపనము జేసి ఇంటి వద్ద పూజ చేసిన ప్రకారము పునః గురుపూజ చేసిన పిమ్మట దండ కమండలములచ్చట నుంచి (లవణము) యతి చుట్టూ వ్రంచి మృత్తికచే ఆ గోతిని పూడ్చవలెను. తదుపరి పై భాగంబును మృత్తికచే వేదికను నిర్మించి శిరః ప్రదేశంబున మృత్తికచే లింగమును ప్రతిష్ఠ చేసి ఆక్రమించి తూర్పున ధ్వజము పాతి కాషాయవస్త్రము జెండాగా నుంచవలెను. పురుష సూక్త విధానముతో (౧౦) పది దినములు పూజ చేసి క్షీరాన్నము నివేదనము చేస్తూ రావలెను, పూజాంతంబున క్షీరతర్పణము జేయవలెను. క్షీరాన్నము గంగలో నుంచ వలెను. ఇందుకు కావలసిన వస్తువులు క్షీరాన్నము, పుష్పము, గంధము, ధూపము, దీపము, కొబ్బరికాయలు, శెనగపప్పు, బెల్లం, సాంబ్రాణి, సాలిగ్రామం, శంఖం, ఘంట, పాలు, పెరుగు, మంత్రపుష్పము,

అక్షతలు, ఇవన్నియు సంపాదించుకుని నిశ్యా బ్రాహ్మణులతో కూడ వెళ్ళి స్వస్తి వాచనములతోఁగూడ పూజించవలెను. కర్తకుగాని, జ్ఞాతులకు గాని, ఆశౌచ మేమియు లేదు. దేవపూజలు మొదలగునవి అందఱు చక్కఁగా జేయవచ్చును. మామూలుగా అందఱు మంచి బొట్లు పెట్టుకో వచ్చును. అయితే యీ గురువు గారి యొక్క కార్యములు పూర్తి కాకముందు జ్ఞాతులు శుభ కార్యము చేయ తగదు. ౧౦ దినములు పిమ్మట జరుపు కొన వచ్చును. యతిని జలమందు విడచి వేసే యెడల కృష్ణా, గోదావరి, గంగ, మొదలగు పుణ్యనదుల యందు విడువ వలెను. అట్లు విడచునప్పుడు జలమధ్య ప్రదేశమునకు బోయి విడువ వలెను. పిమ్మట కర్త స్నానముజేసి ఇంటికి గూర్చి రావలెను. పిమ్మట ఆ గ్రామ శివాలయంబున గాని, శుద్ధప్రదేశంబు నగాని, ఈశాన్యంబున గాని, గోతిని త్రవ్వి అచ్చట యీ యతీశ్వరుని పేరిట నొకలింగమును అభిమంత్రించి స్థాపనము చేసి పిమ్మట ఆ గోతి నిపూడ్చి పై భాగమందు వేదికను నిర్మించి లింగమును స్థాపించి విధి ప్రకారముగా పదిదినములు గురుపూజఁజేయవలెననుట.

అత్ర సంకల్ప విశేషః

ప్రథమదివసంకల్పః	సాలోక్యప్రాప్త్యర్థం
ద్వితీయదివసంల్పః	సారూప్యప్రాప్త్యర్థం
తృతీయదివసంకల్పః	సామీప్యప్రాప్త్యర్థం
చతుర్థదివసంకల్పః	సాయుజ్యప్రాప్త్యర్థం
పంచమదివసంకల్పః	సార్ష్టిత్వసిద్ధ్యర్థం
షష్టమదివసంకల్పః	పునరావృత్తిసాలోక్యప్రాప్త్యర్థం
సప్తమదివసంకల్పః	పునరావృత్తిసారూప్యప్రాప్త్యర్థం
అష్టమదివసంకల్పః	పునరావృత్తిసామీప్యప్రాప్త్యర్థం
నవమదివసంకల్పః	పునరావృత్తిసాయుజ్యప్రాప్త్యర్థం
దశమదివసంకల్పః	పునరావృత్తిసార్ష్టిత్వసిద్ధిప్రాప్త్యర్థం

అని కొందఱును మఱి కొందఱు జన్మసాఫల్య సిద్ధ్యర్థమని మఱి కొందఱును చెప్పుదురు. దేశాచారములననుసరించి చెప్పఁదగును.

దశాహమ్ము అనఁగా ౧౦ రోజు

దశమేహానికర్తా స్నాత్వాచమ్య ॥ సంధ్యావందనాదికం కృత్వా॥ బ్రాహ్మణాన్ బంధూంశ్చాహూయ ॥ సమాధి దేశంగత్వా ॥ జలం సంప్రోక్ష్య ॥ రంగవల్ల్యాది భీరలం కృత్వా ॥ దీపారాధనం కృత్వా ॥ ఆచమ్య...... ..ఏవంగుణ విశేషణ .....శివతిథౌ సిద్ధింగతస్య బ్రహ్మీభూతస్య పరమ హంసస్య నారాయణేంద్రియతేః సిద్ధి దినా దారభ్య దశమేహని కర్తవ్య వేదికాయాం పురుషసూక్త విధానేన నారాయణ పూజాం కరిష్యే ॥ తదంగ కలశ పూజాం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ కలశస్యముఖేవిష్ణుః ...... కారకాః ॥ వేదికాయాం పూజా ద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య ॥ దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య ॥ పురుష సూక్త విధానేన షోడశోపచార పూజాంతం కృత్వా ॥ తతః అష్టదిక్షు తర్పణం కరిష్యే ॥ ఓం భూర్భువస్సు ...... యాత్ ॥ ఇంద్రస్థానే తర్పయామి ॥ ఓం భూర్భు ... త్ ॥ ఆగ్నేయ స్థానేతర్పయామి ॥ ఓం భూర్భు .. త్ ॥ యమ స్థానేతర్పయామి ॥ ఓం భూర్భు.... త్ ॥ నైఋతి స్థానే పర్పయామి ॥ ఓం భూర్భు ...... త్ ॥ వరుణ స్థానేతర్పయామి ॥ ఓం భూర్భు ...... త్ ॥ వాయుస్థానే తర్పయామి ॥ ఓం భూర్భు....... త్ ॥ కుబేరస్థానే తర్పయామి ॥ ఓం భూర్భుత్ ॥ ఈశాన స్థానేతర్పయామి ॥ ఏవం తర్పణాని కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య ఏవంగుణ ...... ర్థం అస్మద్గురోః దశమదివస కర్తవ్య శ్రీ.రతర్పణం కరిష్యే ॥ ఆత్మానం తర్పయామి ॥ అంతరాత్మానం తర్పయామి ॥ పరమాత్మానం తర్పయామి ॥ ప్రతిస్థాలింగే తర్పణం కార్యం ॥ దశమ దివసే లింగోద్వాసన కాలే పునః పూజాం కరిష్యే ॥ పూజాంతే సర్వ బంధూనాం మంత్రపుష్పం నిధాయ ॥ పూజాంతే బ్రాహ్మణానాం గంధాక్షత తాంబూల దక్షిణాని దద్యాత్ ॥ నమో నారాయణేతి సమస్కారాన్ కృత్వా ॥ తతః లింగోద్వాసనకాలే గోదానాది దశ దానాని కరిష్యే ॥ విధిప్రకారేణ గోదానాది యథాశక్తి దానాని కుర్యాత్ ॥ నారాయణేతి మంత్రేణ లింగముద్వాస్య ॥ జలేనిక్షిపేత్॥ ఓం నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ ॥ నమస్కృత్వా ॥ సూర్యావలోకనం కార్యం ॥

సమాధి సన్నిధౌ తచ్ఛిష్యాణాం గురుదర్శనార్థం పునర్లింగం ప్రతిష్ఠాప్య॥ నమస్కృత్వా ॥ గృహమాగచ్ఛేత్ నారాయణ స్మరణం కార్యం ॥

ఏకాదశేహని కర్తవ్యకార్యాణి.

కర్తా స్నాత్వాచమ్య బ్రాహ్మణాన్ బంధూంశ్చాహూయ। దీపారాధనం కృత్వా ॥

అథ పార్వణ శ్రాద్ధ ప్రయోగః

ఏకాదశేహని పార్వణ శ్రాద్ధం కుర్యాత్ ॥ యథా ॥ ఆచమ ... ఏవంగుణ ... ప్రీత్యర్థం ... ఏకాదశేహని బ్రహ్మీభూతస్య పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య అక్షయ తృప్త్యర్థం పార్వణ శ్రాద్ధం కరిష్యే ॥ కాలే అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా సమస్త సంపత్సమ వాప్తి ... నమో బ్రహ్మణ్యదే ... నమోనమః ॥ యావతిరైర్వేదే ... ప్రీణాతి॥ బ్రహ్మీభూతస్య పితుః.... గోత్రస్య — శర్మణః వసురూపస్య అక్షయ తృప్త్యర్థం ఏకాదశేహని పార్వణ శ్రాద్ధం కర్తుం అధికార సంపద స్తి ప్రతి భవంతో బ్రువంతు ॥ కర్తుం అధికార సిద్ధిరస్తు ॥ పరిషద్దక్షిణాం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ ॥ ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... శివతిథౌ బ్రహ్మీభూతన్న పితుః ... గోత్రస్య — శర్మణః వసురూపస్య అక్షయ తృప్త్యర్థం ఏకాదశేహని పార్వణ శ్రాద్ధే అస్మత్పితృ పితామహ ప్రపితామహానాం ... గోత్రాణాం శర్మణాం వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం పురూ ... దేవానాంచ అస్మద్బ్రహ్మీభూత పితుః సిద్ధి దినాదారభ్య ఏకాదశేహని పార్వణ శ్రాద్ధం అద్య కరిష్యే ॥ శ్రాద్ధవిసర్జనాంతం పార్వణశ్రాద్ధ వత్కుర్యాత్ ॥

(ఇచ్చట జరుప వలసిన పార్వణ శ్రాద్ధ క్రమమంతయు నిచ్చట జేర్చిన యడల గ్రంథ బాహుళ్యమగునని విస్తరించ నైతిని)

ద్వాదశ దినే కర్తవ్య నారాయణ బలిః

ఆదౌ గణపతి పూజాం తతః పుణ్యాహం కుర్యాత్ ॥ అత్ర సంకల్పః ॥ ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... శివతిథౌ అస్మద్గురోస్సిద్ధింగ

గతస్య పరమ హంసస్య నారాయణస్య యతేః గురుప్రీత్యర్థం సిద్ధి దినా (ఖననదినా) దారభ్య ద్వాదశ దినేన నారాయణ బల్యాఖ్యం కర్మకరిష్య మాణః విశ్వాంభర పూర్వకం కేశవాది త్రయోదశ బ్రాహ్మణవరణాఖ్యాని కర్మాణి కరిష్య మాణః ఆదౌ గృహభూభాండ ఆత్మాద్రివ్యర్థల శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థ మభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహ స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే । ఇతి సంకల్ప్య ॥ విధి ప్రకారేణ గణాధిపతి పూజాం పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్ ॥ తతః ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... శివతిథౌ అస్మద్గురోః సిద్ధిం గతస్య పరమ హంసస్య నారాయణ గురు ముద్దిశ్య గురుప్రీత్యర్థం సిద్ధిదిన సమారభ్య అద్య ద్వాదశే దినే నారాయణ బలి కర్మ కరిష్యే ॥ కాలే అధికార సిద్ధ్యర్థం పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా ॥ సమస్త సంపత్సమ వాప్తి ... అశేషే హేపరిషత్ ... అస్మద్గురోః సిద్ధింగతస్య పరమ హంసస్య నారాయణేంద్ర యతేః ద్వాదశ దినే నారాయణ బలిం కర్తుం యోగ్యతా సిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ కర్తుం అధికార సిద్ధిరస్తు ॥ సర్వేభ్యో నమః యథా శక్తి పరిషద్దక్షిణాణి బ్రాహ్మణేభ్యో దద్యాత్ ॥ ప్రాగ్భాగే రంగవల్ల్యాదిభిరలం కృత్య ॥ శ్వేత వస్త్రం పరిస్తీర్య ॥ తత్ర తండులాన్నిధాయ॥ సాలగ్రామం సంపూజ్య ॥ పూజాద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య ॥ దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య ॥ ఆదౌ సాలగ్రామ పూజా కృత్వా ॥ ఓం నారాయణాయ విద్మహే వాసు దేవాయ ధీమహి । తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ ॥ కేశవ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ నారాయణ మావాహ యామి ... మి ॥ మాధవ మావాహ యామి ... మి ॥ గోవిందమా ... మి ॥ విష్ణుమా ... మి ॥ మధుసూధనమా ... మి ॥ త్రివిక్రమా ... మి ॥ వామనమా .. మి ॥ శ్రీధరమా ... మి ॥ హృషీకేశమా ... మి ॥ పద్మనాభమా ... మి ॥ దామోదరమా ... మి ॥ సంకర్షణమా ... మి ॥ వాసుదేవమా ... మి ॥ ప్రద్యుమ్నమా ... మి ॥ అనిరుద్ధమా ... మి ॥ పురుషోత్తమా ... మి ॥ అధోక్షజమా ... మి ॥ నారసింహమా ... మి॥ అచ్యుతమా ... మి ॥ జనార్దనమా ... మి ॥ ఉపేంద్రమా ... మి ॥ హరిఃమా ... మి ॥ శ్రీకృష్ణమా ... మి ॥ పురుష సూక్తేన

షోడశోపచార పూజాం కృత్వా ॥ సాలగ్రామ సన్నిధౌ కార్యం ॥ స్వగృహ్యోక్త విధానేన అగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ తదగ్ని ముఖాంతం కృత్వా॥ షట్పాత్రప్రయోగః ॥ తతః పవిత్ర కరణా ద్యాజ్య భాగాంతే పాయ సేన చాజ్యేన జుహుయాత్ ॥ సుచ్రుఃపస్తీర్య – చరుమధ్యాది ద్వరవదాయ అభిఘార్య – హవిః ప్రత్యభిఘారయతి ॥ అవదానం కేచిత్ ॥ ఓం భూ స్వాహా । సవిత్ర ఇదంనమమ ॥ ఓం భువస్వాహా । సవిత్రఇద నమమ॥ ఓం సువస్వాహా। సవిత్ర ఇదం నమమ ।। ఓం భూర్భు వస్సువ స్వాహా।। సవిత్ర ఇదం నమమ ।। పునః ఓం భూ స్వాహా । సవిత్ర ఇదం నమమ॥ ఓం భువ స్వాహా ।సవిత్ర ఇదం నమమ ॥ ఓం సువ స్వాహా। సవిత్ర ఇదం నమమ ॥ఓం భూర్భు వస్సువ స్వాహా । సవిత్ర ఇదం నమమ ॥ అధ కేశవాది ద్వాదశ నామభిః పురుష :సూక్తేన అష్టాక్షరేణ – ద్వాదశాక్షరేణ పాయసేన జుహుయాత్ ॥

౧. ఓం కేశవాయస్వాహా ॥ పురుషాయ కేశవాయేదం నమమ ॥
౨. ఓం నారాయణాయస్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణాయేదం [నమమ ॥
3. ఓం మాధ వాయ స్వాహా ॥ ...... మాధవాయేదం నమమ ॥
౪. ఓం గోవిందాయ స్వాహా ॥ ... గోవిందా ... నమమ ॥
౫. ఓం విష్ణవే స్వాహా ॥ ... విష్ణవ యిదం నమమ ॥
౬. ఓం మధుసూధనాయ స్వాహా ॥ ... మధుసూ ... నమమ ॥
౭. ఓం త్రివిక్రమాయ స్వాహా ॥ ... త్రివిక్రమా ... నమమ ॥
౮. ఓం వామనాయ స్వాహా ॥ .... వామనాయేదం నమమ ॥
౯. ఓం శ్రీదరాయ స్వాహా ॥ ... శ్రీధరాయేదం నమమ ॥
౧౦. ఓం హృషీకేశాయ స్వాహా ॥ ... హృషీ కేశాయేదంనమమ ॥
౧౧. ఓం పద్మనాభాయస్వాహా ॥ ... పద్మనాభా యేదం నమమ ।
౧౨. ఓం దామోదరాయ స్వాహా॥ ... దామోదరాయేదంనమమ॥

ఓం సహస్రశీర్షాపు ... ఙ్గుల స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణాయే దం నమమ ॥ ఓం పురుష ఏవేదగ్ం సర్వం ... హాతిస్వాహా ॥ (౧) పురుషాయ నారాయణా యేదం నమమ ॥ (౨) ఓం ఏతావాన

స్యమహిమా ... దివి స్వాహా ॥ పురుష నారాయణాయేదం నమమ॥ (౩) ఓం త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్ ... అభి స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణాయేదం నమమ ॥ (౪) ఓం తస్మాద్విరాడజాయత ... పురః స్స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణాయేదం నమమ ॥ (౫) ఓం యత్పురుషేణ హవిషా ... ద్ధస్స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణాయేదంనమమ ॥ (౬) ఓం సప్తాస్యా స్స్పరధయ ...... పశు స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయ ...... మ ॥ (౭) ఓం తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్ ...... శ్చయే స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణ ....మ॥ (౮) ఓం తస్మాద్యజ్ఞాత్ సర్వ హుతః సమ్భృతం ...... శ్చయే స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణ ...... మ ॥ (౯) ఓం తస్మాద్యజ్ఞాత సర్వ హుతః । ఋచసామాని ...... యతస్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయ ...... మ ॥ (౧౦) ఓం తస్మాదశ్వా అజాయన్తయే కేచో ...... వయస్స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయ ...... మ॥ (౧౧) ఓం యత్పురుషంన్య .. ... వుచ్యేతే స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయ ...... మ ॥ (౧౨) ఓం బ్రాహ్మణోస్య ముఖ మాసీత్ । బహూ ..... అజాయత స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయ ...... మ ॥ (౧౩) ఓం చంద్రమా మనసో జాతః చక్షో ...... యత స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయ ...... మ ॥ (౧౪) ఓం నాభ్యా ఆసీదన్తరిక్షం శ్శీ ...... అకల్పయన్ త్స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయ ...... మ ॥ (౧౫) ఓం వేదాహ మేతం పురుషం ...... యదాస్తే స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణాయేదం నమమ ॥ (౧౬) సర్వత్ర పురుషాయ నారాయణాయేదం నమమ ॥ ఇతి వదేత్ ॥ ఓం నమో నారాయణాయ స్వాహా । ..... నారాయణా యేదం ॥ ఓం నమో వాసు దేవాయ స్వాహా ॥ వాసుదేవాయేదం ॥ అతో దేవా అవంతునః సప్తధామ భిస్స్వాహా ॥ దేవేభ్య ఇదం । ఇదం విష్ణుర్విచక్రమేత్రేధాన్ం సుదేస్వాహా। విష్ణవ ఇదం ।' త్రీణి పదావిచక్రమే కర్మాణి ధారయన్ స్వాహా ॥ విష్ణవ ఇదం ॥ విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత — యజ్ఞస్సఖ స్వాహా ॥ విష్ణవ ఇదం ॥ తద్విష్ణోః పరమం పదం ...... పదగ్ స్వాహా ॥ శ్రీ విష్ణవ ఇదం ॥ తతః అష్టాక్షర హోమం కర్తవ్య ॥ ఓం నమో నారాయ

ణాయ స్వాహా ॥ ఓం నమో నారాయణా యేదం నమమ ॥ తతః ద్వాదశాక్షర హోమం కరిష్యే ॥ ఓం నమో భగవతే నారాయణాయ స్వాహా ॥ ఓం నమో భగవతే నారాయణా యేదం నమమ ॥ తతః జయాది హోమం కరిష్యే ॥ స్రువేణాజ్య మాదాయ ఓం చిత్తంచస్వాహా ॥ చిత్తాయేదం నమమ ॥ విధి ప్రకారేణ జయాది హోమం స్విష్ట కృదాద్యంతం హుత్వా ॥ కేశవాది ద్వాదశ నామభి ర్జుహుయాత్ ॥ కృష్ణ పక్షే సంకర్షణాది ద్వాదశ భి ర్హుత్వా ॥ దర్వ్యా పరిధీన సక్తిత్యాది బ్రహ్మ విసర్జనాంతే హుత శేషం (పాయసాన్నం) వేదికో పరి విష్ణవే నివేదయేత్ ॥ తతః దర్భేషు బలిం దద్యాత్ ॥ శ్రీ విష్ణవే పరమాత్మ నేనమః ॥ ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... శివాజ్ఞా అస్మద్గురోః సిద్ధింగ తస్య నారాయణేంద్ర యతేః సిద్ధిదివ సమారభ్య ద్వాదశ దినే కర్తవ్య కేశవాది నారాయణ స్వరూపాశ్చనం కరిష్యే ॥

శుక్ల పక్షే

కేశవ । నారాయణ । మాధవ । గోవింద । విష్ణు ॥ మధు సూధన । త్రివిక్రమ । వామన । శ్రీధర ॥ హృషీకేశ ॥ పద్మనాభ ॥ దామోదర ॥

కృష్ణపక్షే

సంకర్షణ । వాసుదేవ । ప్రద్యుమ్న । అనిరుద్ధ । పురుషోత్తమ । అధోక్షజ ॥ నారసింహ । అచ్యుత । జనార్దన । ఉపేంద్ర ॥ హరే । శ్రీకృష్ణ .

అథ బ్రాహ్మణ నిమంత్రణమ్

అస్మిన్నారాయణ బలి కర్మణే కేశవార్ధే క్షణః క్రియతాం ॥... నారాయణార్ధక్షణః క్రియతాం ॥ ... మాధవార్ధేక్షణః క్రియతాం ॥ ... గోవిందార్ధేక్షణ క్రియతాం ॥ విష్ణ్వర్ధేక్షణ క్రియతాం ॥ మధు సూధనార్ధేక్షణః క్రియతాం ॥ ... త్రివిక్రమార్ధేక్షణః క్రియతాం ॥ వామనార్ధేక్షణః ... తాం ॥ శ్రీధరార్ధే ... తాం ॥ హృషీకేశార్ధే ... తాం ॥ పద్మ నాభార్ధే ... తాం ॥ దామోదరార్ధే ... తాం ॥

ఏవం శుక్ల పక్షే సిద్ధింగతస్య త్రయోదశం విష్ణ్వర్థే వృణుయాత్
త్రయోదశక్షణాని బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ ॥

కృష్ణ పక్షే సిద్ధింగతస్య.

సంకర్షణార్థే క్షణః క్రియతాం ॥ వాసుదే ... తాం ॥ అనిరుద్ధార్థే ... తాం । పురుషోత్తమార్థే ... తాం ॥ అధోక్షజార్థే ... తాం ॥ నారసింహార్థే ... తాం ॥ అచ్యుతార్థే ... తాం ॥ జనార్దనార్థే ... తాం ॥ ఉపేంద్రార్థే ... తాం ॥ హరర్థే క్షణః క్రియతాం॥ శ్రీ కృష్ణార్థే ... తాం ॥ త్రయోదశం విష్ణ్వర్థే వృణుయాత్ ॥ ఏవం కృష్ణ పక్షే సిద్ధింగతస్య క్షణాని దద్యాత్ ॥ మండల పూజాం కృత్వా ॥ కేశవ ఇదం పాద్యం ఏవం ప్రకారేణ త్రయోదశ బ్రాహ్మణానాం పాద్యాని దత్వా ॥ తతః ఆసనాది సర్వత్ర దద్యాత్ ॥ తతః పురుషసూక్తేన ఆవాహనాది షోడశోపచార పూజాం కుర్యాత్ ॥ తతః బ్రాహ్మణాన్ భోజయిష్యే ॥ తతః ఆపోశనం దత్వా ॥ భోజనాంతే ఉచ్ఛిష్ట సన్నిధౌ విష్ణోః పురతః బలిప్రదానం కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ ప్రాగగ్రేషు దర్భేషు తూష్ణీం జలం దద్యా ॥ ఓం భూస్స్వధా ॥ ఓం భువ స్స్వధా ॥ ఓం సువ స్స్వధా ॥ ఓం భూర్భువస్సువ స్స్వధా ॥ ఇతి బలిం దత్వా ॥ తూష్ణీం ముదకందత్వా ॥ విష్ణుం పురుష సూక్తేన స్తుత్వా ॥ విష్ణుముద్వాస్య ॥ తతః ద్వాదశ పిండాన్ కృత్వా ॥ అగ్నిం సమీపే కర్తా ప్రాఙ్ముఖ ముకవిన్య పిండ దానం కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ ప్రాగగ్రేషు దర్భేషు తూష్ణీం యవోదకం దత్వా ॥ కేశవాయనమః ... ఇదం పిండం దదామి ॥ నారాయణ ... మి ॥ మాధవాయన ... మి ॥ గోవింద ... మి ॥ విష్ణవేన ... మి ॥ మధుసూధ నాయనమః ... మి ॥ త్రివిక్రమా యనమః ... మి ॥ వామనాయనమః ... మి ॥ శ్రీధరాయనమః ... హృషీకేశాయనమః ... మి ॥ పద్మనాభాయనమః ... మి ॥ దామోదరా యనమః ... మి ॥ శుక్లపక్షే సిద్ధింగతే రేవ ద్వాదశ పిండాః దత్వా ॥ అథ కృష్ణ పక్షే విశేషః ॥ సంకర్షణాయనమః ॥ ఇదం పిండం దదామి ॥ వాసు దేవాయనమః ॥ ఇదం పిండం దదామి ॥ ప్రద్యుమ్నాయ ... మి ॥ అనిరుద్ధాయ ... మి ॥ పురుషోత్తమాయ ... మి ॥ అధోక్షజాయ ...

మి ॥ నారసింహాయ .. మి ॥ అచ్యుతాయ ... మి ॥ జనార్దనాయ ... మి ॥ ఉపేంద్రాయ ... మి ॥ హరేనమః ఇదం పిండం దదామి ॥ శ్రీకృష్ణాయనమః ఇదం పిండం దదామి ॥ కృష్ణపక్షే సిద్ధింగతే రేవద్వాదశ పిండాన్ దత్వా ॥ గురుప్రీత్యర్థం సాలగ్రామ దశదాన మహాదానాని కుర్యాత్ ॥ ఇదం విష్ణురితి జలం దదామి ॥ ఇదం విష్ణు ... సురే ॥ ఇతి జలం దత్వా ॥ ఇదం విష్ణుః ॥ అతో దేవా అవంతు నోయతో విష్ణుర్వి గక్రమే పృథివ్యాస్సప్తధా మభిః ॥ పిండానుపస్థాయ ॥ నమస్కారం కృత్వా ॥ బ్రాహ్మణేభ్యో దక్షిణ తాంబూలాని దద్యాత్ ॥

శ్లో ॥ ఏవంయః కురుతే విద్వాన్ నారాయణ బలిం ద్విజః । విష్ణులోకమ వాప్నోతి పురుషా నాత్ర సంశయః ॥ ఇతి నారాయణ బలిః ॥ తతో త్రయోదశ దినే ఆరాధనం కుర్యాత్ ॥ సంవత్సరపర్యంతం మాసే మాసే మాసికానిచ కుర్యాత్ ॥ కింతుం ఆరాధనమేవ ॥ అశ్వమేధ ఫలమ వాప్నోతి ॥ ఆరాధన ప్రయోగం గ్రంథ విస్తరభయాత్ నలిఖ్యతే ॥ ఆరాధన ప్రయోగ గ్రంథే ఆరాధనం కుర్యాత్ ॥

'ఆరాధన ప్రయోగము' ప్రత్యేక గ్రంథముగా ముద్రించినాను .

యతీనాం మరణ విశేషః

శ్లో ॥ యతీనాం మరణే ప్రాప్తే స్పృష్టిదోషోన విద్యతే । నాశౌచ బుధ్యాన స్నాయాత్ స్నాతుశ్చ నరకం ధృవం ॥ ఆశౌచ బుధ్యా స్నాతశ్చేత్ ఉప పాతకాన్భవేత్ । యతీనాం మరణే ప్రాప్తే నాశౌచంనోదక క్రియా । మహాతామశ్వ మేధస్య ఫలం భవతి పుష్కలం । జ్ఞాతి పుత్ర కళత్రాణాం పరివ్రాణ్ణలణం యది , ఆశౌచం నాస్తి తేషాం నైస్నాన మప్యాచ రేన్నతు । భిక్షుః ప్రాణవి నష్టస్తు దృష్టశ్చేత్త్రాణిభిర్యది । తేషా మప్య ఘహాన్నిస్సార్వ దాయుర్వృ దిశ్చజాయతే నసూత కాగ్నిసంస్కారః నార్ద్ర నస్త్రజలా దయః । నైకోద్దిష్టం షోడశాన్నం సాపిండ్యంచ నహిష్యతే । నారాయణ బలిం తత్ర కుర్యాద్దైద్వాదశేహని । తతశ్చవిష్ణుబుధ్యాతు యతీన్ సంపూజ యేద్ద్విజః ।

అపుత్రో వాసపుత్రోవా సిద్ధిం ప్రాప్తోయ తిర్యది । నా రా య ణబలిం తస్యకుర్యా దేకాదశేహని । షష్టికులాస్య తేత్యాంతే షష్టిరా గమికాన్యపి । కులాన్యుద్ధరతే ప్రాజ్ఞః సన్యస్త మితి యోవ దేత్ ॥ నిత్యపూజా । మహాపూజా ॥ నారాయణ బలిః । పార్వణశ్రాద్ధం ॥ ఏతాని కర్తవ్యాని ॥

వి ష్ణు సూ క్త మ్

హరిః ఓం ॥ అతో దేవా అవంతునో యతో విష్ణుర్వి చక్రమే। పృథివ్యాస్సప్తధామభిః ॥ ౧ ॥ ఇదం విష్ణుర్వి చక్రమే త్రేధా నిదధే పదం । సమూఢ మస్య పాగ్ంసురే ॥ ౨ ॥ త్రీణిపదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః । అతో ధర్మాణి ధారయన్ ॥ 3॥ విష్ణోఃకర్మాణిపశ్యత యతో వ్రతానిపస్పశే । ఇంద్రస్యయుజ్యస్సఖా ॥ ౪॥ తద్విష్ణోపరమం పదం సదాపశ్యంతి సూరయః । దివీవ చక్షురా తతమ్ ॥ ౫॥ తద్విప్రాసో విపన్యవో జాగృవాంసస్సమింధతే ॥ విష్ణోర్యత్పరమం పదమ్ ॥ ౬॥ హరిః ఓం తత్సత్ ॥

సంస్కార ప్రయోగ వైషమ్యములు

—(౦)—

1. ఆహితాగ్నేః బ్రహ్మవిత్త్వే బ్రహ్మమేధ సహిత పితృమేధ ఆహితాగ్ని సంస్కారః.
2. ఆహితాగ్నేః అబ్రహ్మవిత్త్వే పితృ మేధ సహిత ఆహితాగ్ని సంస్కారః .
3. అనాహితాగ్నేః బ్రహ్మవిత్త్వే బ్రహ్మమేధస్సహిత పితృమేధ సంస్కారః .
4. అనాహితాగ్నేః అబ్రహ్మవిత్త్వే కేవల పితృమేధ సంస్కారః

గ్రంథ స్సమాప్తః .

—(౦)—

చ. ల. కు. సు. ల. ము .

ఉత్తరకాలామృతము

గ్రంథమందుండు విషయములు : గ్రంథారంభము, జన్మకాలాదిసాధనము, పాదచ్ఛాయలు పగటి ప్రొద్దు నిశ్చయించు విధానము, రాత్రిప్రొద్దు నిర్ణయము, జాతక నక్షత్ర ఘటికల నిర్ణయము, మాందిగ్రహ గుళికగ్రహసాధనము, ప్రసవ గృహ నిర్ణయము, పితృస్థితప్రదేశము, ప్రసూతిస్థిత ద్వారాది నిర్ణయము, పుం స్త్రీ భేదము, అంగవిభాగము, గ్రహములకు మిత్రత్వ శత్రుత్వములు. మేషారాశ్యధిపతులవర్గవిభాగము, షడ్బల సాధనము, హోరాదిష్వర్గము, గ్రహబల పరిమాణము, సప్త వర్గముల ఫలము, కేంద్రఫణ పరా పోక్లిబ స్థితి బలము, స్థానబలము, సమరాసులు విషమరాసులు బలము, గ్రహములకు షడ్బల వ్యతిరిక్త దిగ్బలములు, చతుర్విధ కాలబలములు, నతోన్నతాది హోరాబలము, నతోన్నతాది చేష్టాబలము గ్రహబలములకు దృక్ బలము, దృష్టిస్ఫుటీకరణము దశలకు శుభాశుభములు, ఆయుర్దాయ సాధనము, అంశాయుర్దాయము, లగ్నాయుర్దాయము, సుకృత దుష్కృతములు, ద్రేక్కాణాధి పతులచే ఆయుర్దాయము, గణితాగతాయుర్దాయము, రాశిచక్రస్థ గ్రహశుభములు, అల్పాయుర్దాయము, కేవల అల్పాయు రారోగ్యము, గ్రహ భావ ఫలము రాజయోగ భంగము, విశేష రాజయోగ తద్భంగములు, పునరపి రాజయోగము, అనయోగము తపస వాదము, చక్రవర్తి యోగము, చంద్రయోగము, గురుశుక్ర రాహు కేతువుల సంచారము వలన యోగము, తన్వాది ద్వాదశ భావములు, పాపత్వ వియోగము ఫలములు, వృద్ధియోగము, కారక గ్రహముల వలన అనిష్ట ఫలములు, రాసులకును గ్రహములకును శుభత్వము, గురు శని కుజ శుక్రులకు బలవిశేషము, గ్రహములకు శుభత్వము, శుభత్వ పాపత్వ తార తమ్యములు, భావఫల కారక ఫలములు, ఆచ్ఛాదకత్వము, వేధకాది సంజ్ఞా మారక నిర్ణయము. 187 విషయములతో 176 పేజీలు గల గొప్ప గ్రంథము; లోగడ యీ గ్రంథమునకు వ్రాసినప్పుడు లేకపోయినవి. ఇప్పుడే సిద్ధముగా నున్నవి. వెల రు 3-0-0 వలయువారు; శ్రీ లక్ష్మీనరసింహ ముద్రాక్షరశాల. బందరు బచ్చుపేటకు వ్రాసి తెప్పించుకొనగలరు. పోష్టుఖర్చులు ప్రత్యేకము.